

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

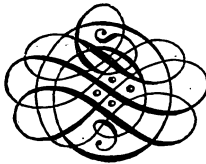
FREDERIKSBORG AMTS HISTORISKE SAMFUND

FREDERIKSBORG AMTS
STEDNAVNE

UDGIVET

AF

STEDNAVNEUDVALGET

KØBENHAVN

H. H. THIELES BOGTRYKKERI

1929

FORORD

DA Udvalget i 1922 udsendte „Samsøs Stednavne“, der i Overtitelen betegnedes som „Danmarks Stednavne Nr. 1“, var det, som omtalt i Forordet til denne Bog, Hensigten at lade den efterfølge af en Række andre, og at disse tilsammen skulde danne en Skriftserie, hvori efterhaanden hele Landets Stednavne skulde behandles. Man tænkte sig ikke dengang, at det skulde blive nødvendigt at vente saa længe, inden Serien kunde blive fortsat, men Aarsagen til den stedfundne Standsning har været, at det paa Grund af Efterkrigstidens vanskelige økonomiske Forhold i længere Tid ikke var muligt at opnaa Trykningsbevilling.

„Frederiksborg Amts Stednavne“, der hermed udsendes som „Danmarks Stednavne Nr. 2“, er ligesom „Samsøs Stednavne“ bygget paa de i Stednavneudvalgets Arkiv beroende, indsamlede Oplysninger. Samlingerne er i stadig Vækst; i denne Forbindelse vil det være af særlig Interesse at paapege, at siden „Samsøs Stednavne“ udkom, er Udvalgets Diplomatarium blevet stærkt udvidet ved velvillig Imødekommen fra Arkivar ved Rigsarkivet, Dr. phil. WILLIAM CHRISTENSEN, idet han har givet Udvalget Adgang til at ekscerpere alle de af ham til Brug for Repertoriiums 2den Række (Tiden 1451—1513) indsamlede Kopier af Originaldokumenter m. m. fra dette Tidsrum. Herved har det været muligt at udnytte et meget vigtigt Stof, som ellers vilde være omtrent utilgængeligt, da selve Dokumenterne opbevares omkring i mange forskellige Arkiver; Udvalget bringer derfor Dr. CHRISTENSEN sin bedste Tak for den udviste Hjælpsomhed. Udvalgets Arkiv, der fremdeles har Lokaler i Tøjhusgade 9, i Rigsarkivets Bygning, er endvidere blevet forøget med en Mængde Stednavneindberetninger fra stedlige Meddelere Landet over, fra mere end 1000 Sogne, med Indberetninger om Stednavne i de fleste større Skovdistrikter og de vigtigste Farvande, meget værdifulde Samlinger, tilsammen omfattende ca. 100,000 forskellige Natur- og Marknavne. Alene det at disse Samlinger er fremkommet fra frivillige Medarbejdere afgiver et smukt Vidnesbyrd om, hvilken Interesse der Landet over hos Befolkningen findes for alle Spørgsmaal vedrørende vore Stednavne.

I „Frederiksborg Amts Stednavne“ har Udvalget forsøgt at anvende den i Forordet til „Samsøs Stednavne“ p. IV omtalte mindre udførlige

Form, idet man kun har medtaget de vigtigste Bebyggelsesnavne, d. v. s. Navne paa Købstæder og Landsbyer, paa Enkeltgaarde over 20 Td. Hartkorn, samt paa Samlinger af Gaarde og Huse, men derimod ikke Navne paa Enkeltgaarde, Enkelthuse, Villaer m. m., med mindre saadanne Navne fandtes overleverede fra Tiden før 1700. Af Naturnavne er kun medtaget det allervigtigste, som Navne paa større Skove, Søer, Aaløb og større Bakker. Saafremt et Udvalg af dette Omfang almindelig vil kunne anses for at være tilstrækkeligt, vil Stednavnene i de forskellige Amter kunne udgives i Bøger af lignende Størrelse som nærværende, og Arbejdet vil være lettere overkommeligt, end hvis hele Materialet, som i „Samsøs Stednavne“, skal udgives. Tillige vil man, naar denne mindre udførlige Form lægges til Grund, i det væsentlige kunne udgive alene paa Grundlag af Udvalgets allerede eksisterende Samlinger. Endvidere har denne Udgivelsesmaade den Fordel, at den bringer alt det ældst overleverede Navnestof og tillige det, der er af størst Interesse ved Studier over Bebyggelseshistorien, nemlig alle vore Landsbynavne. Paa den anden Side maa man være forberedt paa, at en Udgivelsesmaade som denne af adskillige vil blive betragtet som ufyldstgørende, idet man i et Værk som „Danmarks Stednavne“ vil vente at finde samtlige Navne behandlet. Det skal indrømmes, at dette vilde være det ideelle og i videnskabelig Henseende mest tilfredsstillende, men da det betyder en Flerdobling af Omfanget og Arbejdet, maa det sikkert være forsvarligt som Regel at nøjes med at udgive Bebyggelsesnavnene i første Omgang — paa samme Maade som man har anlagt Udgivelsen i Norge og Sverige. Der vil desuden senere kunne raades Bod paa denne Mangel ved Udgivelse af særlige Bøger om de enkelte Herreders Natur- og Marknavne, men saadanne vil Udvalget i Almindelighed ikke kunne udgive uden at foretage supplerende Indsamlinger, saavel fonetiske Optegnelser paa selve Stederne som Ekscerperinger af arkivalske Kilder fra 17.—19. Aarhundrede, idet Natur- og Marknavnestoffet kun i ringe Omfang forekommer i de allerede paa systematisk Vis ekscerperede middelalderlige Kilder fra før 1513. Fra mange Egne foreligger dog ogsaa, blandt andet som Resultat af de ovennævnte Indsamlinger med Bistand fra stedlig Side, betydelige Samlinger af Natur- og Marknavne, saaledes i Særdeleshed for Sønderjyllands Vedkommende, hvor Udvalget desuden ved Arbejdet med Matriklens Navnrevision har haft Lejlighed til at samle et særdeles omfattende Materiale vedrørende dette Navnestof, som vil komme til Udgivelse i sin Helhed i „Danmarks Stednavne Nr. 3—7, „Sønderjyllands Stednavne“ I—V Bind.

Manuskriptet til nærværende Bog er udarbejdet i Fællesskab af Udvalgets Sekretær, cand. mag. GUNNAR KNUDSEN, dets Assistent, stud. mag. KRISTIAN HALD, og dets Medhjælper, mag. art. KNUD B. JENSEN, under Redak-

tion af førstnævnte. Tilsynet med Udgivelsen er ført af Redaktionsudvalget, bestaaende af Professor, Dr. phil. JOHS. BRØNDUM-NIELSEN, Dr. phil. MARIUS KRISTENSEN og Lektor, Dr. phil. HENRIK USSING. Udtaleformerne er optegnede af KNUD B. JENSEN i 1917 og 1921; Suppleringer er foretaget 1928 af KRISTIAN HALD og MARIUS KRISTENSEN.

Udgifterne til Trykningen af „*Frederiksborg Amts Stednavne*“ er afholdte dels ved særlig Bevilling paa Finansloven, dels ved Tilskud fra Frederiksborg Amts historiske Samfund, der har købt Eksemplarer af Bogen til Fordeling til samtlige Medlemmer. Udvalget bringer sin bedste Tak for den saaledes ydede Støtte; i særlig Grad har det glædet Udvalget at modtage dette Vidnesbyrd om, at man ude i Amterne følger dets Virksomhed med saa stor Interesse.

STEDNAVNEUDVALGET, i April 1929.

JOHS. BRØNDUM-NIELSEN,

PROF. VED UNIVERSITETET, DR. PHIL.

H. V. CLAUSEN,

MAG. ART., FHV. LEKTOR.

FRANTZ DAHL,

PROF. VED UNIVERSITETET, DR. JUR.,
UDVALGETS FORMAND.

KNUD FABRICIUS,

PROF. VED UNIVERSITETET, DR. PHIL.

GUSTAV HOLM,

KOMMANDØR, FHV. LODSDIREKTØR.

MARIUS KRISTENSEN,

DR. PHIL.

FREDERIK V. PETERSEN,

DEPARTEMENTSCHEF I STATSMINISTERIET,
STATSRÅADSSSEKRETER.

J. C. PREIS,

FHV. DIREKTØR FOR MATRIKULS-
VÆSENET.

M. J. SAND,

OBERST, FHV. CHEF FOR GENERAL-
STABENS TOPOGRAFISKE AFDELING.

HENRIK USSING.

LEKTOR, DR. PHIL.

GUNNAR KNUDSEN.

INDLEDNING

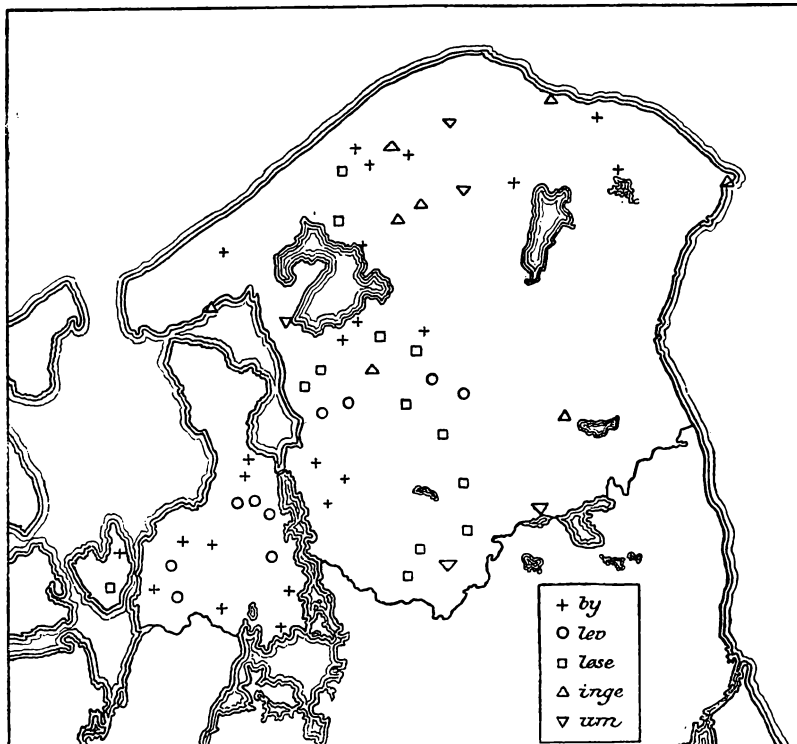
TRÆK AF FREDERIKSBORG AMTS BEBYGGELSESHISTORIE

VORE Landsbynavne inddeles efter Endelserne i en Række forskellige Typer, og det er allerede en gammel Iagttagelse, at disse Typer har forskellig geografisk Udbredelse og forskellig Alder. De kan derfor tjene som Materiale til Studiet af vor nuværende Bebyggelses Historie. Imidlertid er Spørgsmaalet om de forskellige Typers Alder stadig under Diskussion; endvidere maa man sikkert regne med, at hver enkelt Type har været i Brug gennem lange Tidsrum samtidig med en Række andre Typer, saa det lader sig ikke gøre i Enkeltheder at lagdele Bebyggelsehistorien, som om det drejede sig om geologiske Aflejringer; Typerne har ikke afløst hverandre i Rækkefølge, men ofte været i Brug Side om Side. Der er derfor paa den bebyggelsehistoriske Forsknings nuværende Standpunkt al Grund til at udvise nogen Forsigtighed, for ikke at komme til overilede Resultater.

Ser man paa Frederiksborg Amt vil det imidlertid med paafaldende Tydelighed vise sig, at der er stor Forskel paa Landsbynavnene i den østlige Del, langs Sundet, og i den vestlige Del, mod Roskilde Fjord. I Horns Herred og i Ølstykke, Strø og Holbo Herreder finder vi saaledes Hovedmassen af de Navne, der almindelig henregnes til de ældre Navnetyper, saaledes Navne paa -inge, -um, -lev, -løse og -by. At Navnene paa -inge er meget gamle er alle enige om; Typen er fællesgermansk ligesom Typen -heim, der paa Dansk ofte er blevet til -um. Imidlertid er ikke alle inge-Navne „ægte“, mange er opstaaede af andre Endelser, som -vang, -eng, -land o. s. v., og heller ikke alle Navnene paa -um kommer af gammelt -heim, men en Del indeholder sikkert -rum eller Dativs-endelsen i Flertal -um. Navnene paa -lev dateres alm. til Folkevandrings-tiden; -løse er muligvis som Bebyggelsesnavn yngre end -lev, men er dog uden Tvivl en af de gamle Navnetyper. -by har i hvert Fald været produktiv i Vikingetiden, thi den optræder i Danelagen og Normandiet, men gaar muligvis længere tilbage. Navne af disse 5 Typer, som er indlagt paa det første af de hosstaaende Kort, viser en ret sammenhængende ældre Bebyggelse i Horns Herred og ved Roskilde Fjord; der kunde desuden have været lagt en Række enkeltvis forekommende Navne paa, f. Eks. Onsved og Tisvilde, der begge indeholder hedenske Gudenavne, Ølsted af den gl. Navnetype -sted og adskillige flere, men det vilde ikke have forrykket Forholdet.

Paa det sidste af de her meddelte Kort er derimod optaget Navne af Typerne -torp, -rød, -holt og -køb. Det er Navne, der rækker op i

tidlig Middelalder; flere af dem forekommer undertiden med kristne Personnavne som Forled. Vi ser af Kortet, at de, foruden at supplere den gamle Bebyggelse, har fæstnet sig i det tidligere ubebyggede, gamle Lynge Herred, hvor de ligger tæt aflejrede overalt. Endelsen -rød grupperer sig hovedsagelig i Amtets sydøstlige Del; den rækker ind i Københavns

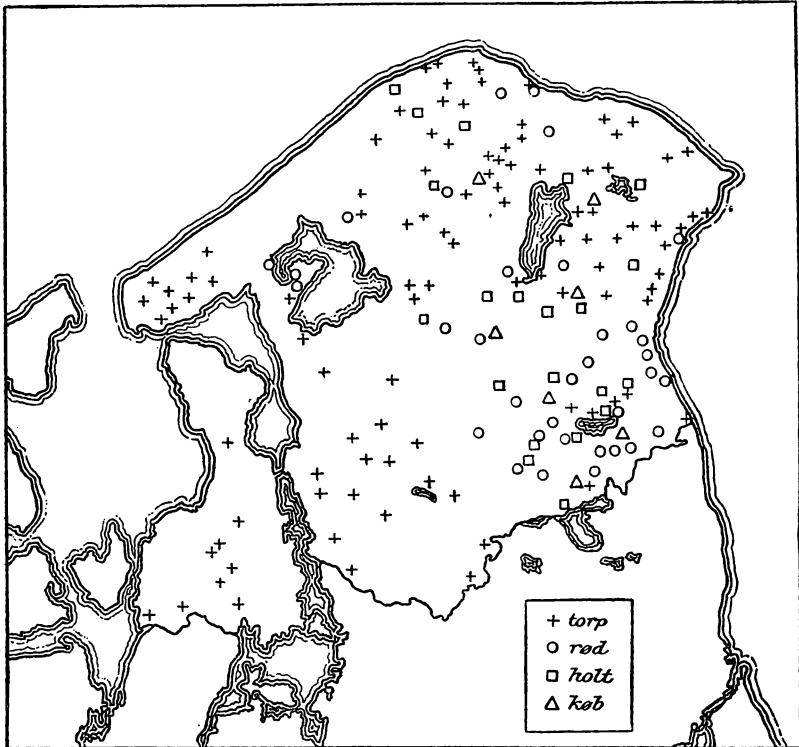

I. Ældre Navnetyper.

Amt og danner ligesom en større Bygd for sig, hvori Torper kun findes omkring Sjølsø og Furesø; bl. a. heraf har man sluttet, at -rød og -holt var yngre end -torp (H. V. Clausen i Aarb. f. nord. Oldk. 1916 p. 13).

De Landsbyer, vi forefinder i vor Tid, antages som Regel ikke at være direkte Fortsættelser af de Bebyggelser, vi kender fra Sten- og Broncealderen. Det er bl. a. klarlagt gennem Vilh. la Cour's „Sjællands ældste Bygder“. Talrige Steder er der ganske tydelige Brud paa Linierne. Det fremgaar af Kortene i la Cour's Bog, at den nordlige Del af Horns Herred har været stærkt bebygget i Sten- og Broncealderen; senere brede som bekendt Skoven Hornsved sig her, og den holdt sig til 17.—18. Aarh., da man begyndte at rydde i den. Mellem Esrum Sø og Helsingør strakte sig tidligere en anden stor Skov Ørvid; her fandtes i sin Tid en spredt Stenaldersbebyggelse, men i Broncealderen blev Egnen folketom, og Skoven fik uhindret Lov at brede sig. Ligeledes har Egnen V. og S. for Esrum Sø

rimeligvis ligget skovgroet hen lige fra Stenalderens Tid (anf. St. p. 204). En af Amtets sidst opdyrkede Egne, den sydlige Del af Lyng-Kronborg Herred, hvor de mange -rød Byer findes, har været ret godt befolket i Oldtiden, idet der paavises en Række Stenaldersmindesmærker fra Fiskebæk-passet til Nivaavigen, men senere er Bebyggelsen rykket østpaa til Sundet,

II. Yngre Navnetyper.

hvor alle Bronzealdersminderne findes. Derefter har der været folketomt i lange Tider. Halsnæs, der har udbredt Oldtidsbebyggelse, maa ogsaa have ligget delvis folketomt til Middelalderens Begyndelse, hvor Torp-Bebyggelsen sætter ind. Heller ikke i de Egne, hvor der alle Dage, fra Oldtiden til nu, har været Bosættelse, har det hidtil været muligt at paavise, at vore nuværende Landsbyer er direkte Fortsættelser af Bebyggelserne i Sten- og Bronzealderen, og man er derfor ikke tilbøjelig til at antage, at nogen af dem naar længere tilbage i Tid end til Jernalderen. Det er imidlertid at haabe, at et fortsat Studium her maa bringe positive Resultater.

ENDELSER

Ager (oldn. akr) er et urgammelt indoeuropæisk Ord, som findes i de fleste germanske Sprog. Medens dets Grundbetydning synes at være „Sted, hvor Kvæget drives hen eller hvor Plovdyrene drives“ (jvfr. lat. agere „drive“), har det i Bebyggelsesnavne ofte faaet Betydningen „helligt Omraade, Kultplads“ at dømme efter de talrige Sammensætninger med Gudenavne, der findes i Norden; paa Dansk saaledes Torsager og Bollesager. I Natur- og Marknavne, hvori det meget hyppigt indgaar, spores ingen Bibetydninger i denne Retning, men Ager betegner blot den dyrkede Jord i Modsætning til Eng, Overdrev og Skov. I Frederiksborg Amt forekommer Ordet næsten kun paa denne Maade, som i Harager Hegn 26, Sølager 52; det eneste ældre Bebyggelsesnavn paa -ager synes at være Højsager 14.

Bakke (oldn. bakki) er en ved Assimilation opstaaet Sideform til Ordet Banke, med hvilket det i Nutidstraditionen ofte veksler i Stednavne, saaledes at Formen Bakke gør Indtryk af at være mere rigsmaalsagtig end Banke. Hyppigt i Naturnavne.

Birke (oldn. birki) oprindl. en Afledning (*berkia-) af Trænavnet Birk, i kollektiv Betydning, altsaa „Samling Birketræer, Birkelund“. Lignende Afledninger findes til en Række andre Trænavne: Ege, Bøge, Elle, Espe, Hessel. Eksp.: Tibirke 32, Osebirke 47.

Bjærg (æ. da. biærgh, oldn. berg, bjarg) bruges mest i Naturnavne om større Bakker; naar enkelte Landsbynavne og Gaardnavne har denne Endelse, maa det antagelig være oprindelige Naturnavne. Forleddet er derfor sjældnere et Personnavn (som i Frodebjærg 82, hvortil er knyttet Sagn), men Adjektiver eller naturbetegnende Substantiver. Krogenberg 11, af Slægtsnavnet Krogh, er dannet under Indflydelse af tysk Navneskik.

Bo (æ. da., æ. sv. bo, oldn. bú) „Bolig“, antages at foreligge i Nybo 14 og muligt Lathebo 21. Navne af denne Art falder ofte i nyere Tid sammen med -bod (s. d.) samt med Navne paa -bo, som er opstaaet af et deverbativt bo „Indbygger“ af Verbet bo, jvfr. Ordet Nabo; dette sidstnævnte foreligger i Regelen som Stednavneled i Genitiv Plur., f. Eks. Holbo Herred = Holmboernes Herred. Hertil muligt ogsaa Hedebo Huse 34.

Bod (æ. da. both, æ. sv. bod, oldn. búð) „Hytte, lille Hus“, oprindl. anvendt om Skure, som f. Eks. opførtes ved Stranden i Fisketiden til Fiskernes Ophold, eller paa Markederne til at drive Handel i, eller til Brug for Kreaturer (jvfr. svensk fåbod og Nødebo 22); naar saadanne midlertidige Bygninger udviklede sig til faste Beboelser, kunde Navnet blive Bebyggelsesnavn; denne Slags Navne, der er forholdsvis unge, og som ogsaa er alm. i Sverige, har ofte et Personnavn til Forled (Eks.: Aggebo 25, Asserbo 32). Forekommer ogsaa usammensat (Boderne 13); Flertalsform det hyppigste.

Borg (æ. da. burgh, borgh; oldn. borg) „befæstet Slot“. Til de ældre Navne af denne Gruppe hører Søborg 23, og muligt Flynderborg 5, hvorimod Kronborg 5, Frederiksborg 61 og Fredensborg 14 er fra 16.—18. Aarh. Naar mindre Bygninger kaldes Borg, faar Navnet gerne lidt spottende Biklang (Knurrenberg 14, Degneborghus 21).

Bro (oldn. brú) synes i de i det flg. behandlede Stednavne altid at have den alm. Betydning „en af Træ, Sten eller af andet Materiale bygget Overgang over Vand“, f. Eks. Aasebro 48, Værebro 82, Snydebro 84. I Stednavne betyder det ellers ofte „Vej over blød Grund“; flere Eksempler herpaa fra Jylland og fra svenske Dialekter.

By (æ. da. by, oldn. býr, býr) „Samling af Huse; Landsby“. Ordet, der etymologisk staar i Forbindelse med Verbet bo, har paa vestnordisk Omraade gerne Betydningen Enkeltgaard, og en saadan Grundbetydning har man ogsaa villet fastslaa for Danmarks Vedkommende, men sikre Beviser herfor mangler; i Realiteten er Forskellen ikke væsentlig, da Gaardene i Norge og paa Island bestaar af en Gruppe Enkeltbygninger. Navne paa -by medførtes af Vikingerne til England og Normandiet, hvoraf man kan slutte, at Typen har været produktiv i 9.—10. Aarhundrede. Forleddet er gerne (ligesom i svenske Navne, se Hellquists Svenska ortn. på -by) et naturbetegnende Ord (Næsby 101, Dalby 97, Ørby 31), et Adjektiv (Melby 51, Sønderby 94) eller et Ord, som sigter til kulturelle Genstande (Husby 21, Skiby 95), sjældent et Personnavn; kun i sent bebyggede Egne af Sverige samt i Sydøstsjælland er Sættelse med Personnavn det sædvanlige. I Frb. Amt er behandlet 26 Navne paa -by, næsten alle liggende i Amtets vestlige Del, den tidligst bebyggede; de er alle gamle Navne, hvilket ellers ikke i Almindelighed gælder for denne Gruppens Vedkommende, thi i adskillige Tilfælde er -by føjet efter et glt. kort Stednavn, ligesom nye Navne paa -by er dannet til seneste Tid.

Bæk (æ. da. bæc, oldn. bekk) „lille Vandløb“, indgaar hyppigst i Naturnavne. Da Bækkene ofte dannede Grænser, er mange Bæknavne bevarede gennem gl. Ejendomsdokumenter. Adskillige Bebyggelser, som ligger ved Bækkes Løb og især deres Udløb, tager Navn efter Bækken (Humblebæk 16, Hornbæk 12, St.- og L.-Rørbæk 81, Fiskebæk 87, Hellebæk 13, Julebæk 5, Villingebæk 21).

Dam (æ. da. dam, oldn. dammr) har i ældre Dansk Bet. „Dæmning“ og bruges ogsaa om det inddæmmede Stykke (Blegdammen 17, Strødam 61); en senere Betydning er „lille Sø“, hvilken er hyppig i Naturnavne (Stærredam 11, Brundam 12).

Gaard (æ. da. garth, oldn. garðr) betyder oprindl. „Gærde“, dernæst „indhegnet Jordstykke“, endelig „Bondeggaard“. I Bebyggelsesnavne forekommer næsten udelukkende sidstnævnte Betydning; Betydningen „indhegnet Jordstykke“, som i Urtegaard, har vi maaske i Rogaardsvang 14.

Hav (æ. da. haghæ, oldn. hagi), i ældre Dansk 1) „Gærde, 2) „Indhegning, Vænge“. I Stednavne meget hyppigt i sidste Betydning (Kohave 21, Hestehave 61, Enghave 91, Store Dyrehave 61).

Hed (svensk hed, oldn. heiðr, f.) „Hede“, en Sideform til Rigsmaalets Tostavelserform Hede; paa Sjælland synes det kun at betyde „skovløst Land“, jvfr. Heden ved Roskilde, udt. [*hed'øn*], og Folkenavnet [*hed'bo'ærna*]. Herhen hører 5, til Dels omtydede Navne, Kathøjgaard 11, Harreshøj 11, Starsheje 16, Blakshejde 23 og Haseje 45.

Hegn. I Amtet er en Række mindre Skove, (f. Eks. Klosteris Hegn 12, Horserød Hegn 11), kaldet Hegn. I ældre Dansk har vi hæghn, „Indhegning“, æ. sv. hæghn, hvortil Verb. hegne, oldn. hegna, „hegne, beskytte“, samt en Suffiksafledning hæghnæth (æ. sv. hæghnæper, oldn. hegnaðr), som betyder saavel „Indhegning“ som „et indhegnet Stykke Jord“.

Et større Omraade af Hornbæk Sogns vestl. Del kaldes endnu Hegned (Indberetn. til Stednavneudv. Top. 12), og Ordet Hegned er bevaret flere Steder, undertiden blevet til Hegningen, men at det skulde være dette, vi har i de mange Skovnavne Hegn, er næppe sandsynligt, da vi i saa Fald sikkert skulde have ventet en Tostavelserform. Snarere foreligger Hegn med Betydningen „indhegnet Stykke“, ligesom Gaard, Have, Gærde (Espergærde), men Mangelen af gamle Former gør det vanskeligt at sige noget afgørende herom. Hegn i denne Betydning er særlig hyppigt i Nordsjælland, men findes ogsaa andre Steder paa Sjælland (Knudsby Vestre Hegn, under Rosenfelt, Hegnskoven under Stampenborg).

Holm (æ. da. holm, oldn. holmr) betyder 1) „en mindre Ø“, 2) „et stykke agermark, om sommeren omgivet af eng, om vinteren af vand; et lille stykke markjord, omgivet af grøfter el. vand på alle sider“ (Feilb.); „en Engholm er en liden, enten af Vand, Sump eller Agre omgivet Eng“ (Molb. Ordb.), og Ordet anvendes paa beslægtet Maade i det øvrige Norden og i England; i Norge betyder det saaledes „en Plet, som adskiller sig fra den omliggende Grund, som en Jordplet paa en Klippe, en Græsplet i en Ager, et Stykke uslaaet Eng“ (Rygh, NG, Indl.; jvfr. ogsaa Moth). Eks. 1): Kølholm 74, Lindholm 101. I denne Betydning indgaar Ordet ogsaa i gl. Herregaardsnavne, fordi Bygningerne ofte lagdes paa en lille Ø, omgivet af Sø eller Voldgrave; Hillerødsholm 61, Svanholm 97, Dronningholm 47, Hørsholm 19. Eks. 2): Havreholm 12, Brønsholm 16, Sandholm 17.

Holt (æ. da., oldn. holt, æ. sv. hult, holti) er et fællesgermansk Ord, der næsten overalt betyder „Skov“; i Svensk betegner det „lille Skov, Lund“, i Isl. „tør, ufrugtbar, hævet stengrund“. I Jysk findes holte (vel af *holti) i Bet. 1) „forhøjning i en eng, en stor holm“, 2) „en åben plads i en skov“, 3) „en lille samling af (større) træer, levning af skov“ (Feilb.), Grunden til de vækslende Betydninger er vel den, at Ordet i Stedn. er blevet staaende længe efter at Skoven var forsvunden, jvfr. den isl. Betydning. Men at „Lund“ ogsaa maa være Ordets Betydning i Dansk ses af de talrige Skovnavne, hvori det indgaar, f. Eks. Virket Holt, Beder Holt, Egeholtet, Bøgeholt; fra Frb. Amt Holt 25, Højbjerg Holt 27. Skønt oprindl. et Naturnavn findes det tit som Efterled i Bebyggelsesnavne, f. Eks. Grønholt 15, Stavnholt 87; ofte afslides det til -elt(e) (Høvelte 17, Plejelt 11) eller -ild (Spaanildshus 22). Forleddet er ofte et Adjektiv eller et gerne natur- eller terræn-betegnende Substantiv, sjældnere et Personn. Bebyggelsesnavnene paa -holt maa antagelig tilhøre samme Periode som -torp og -rød (et Eks. som Kirkelte 16 viser, at de kan være dannede i kristen Tid), og de findes da ogsaa overvejende i Skovegnen i Amtets østl. Del sammen med disse.

Hoved (æ. da. houæth, oldn. hofuð) anvendes i Stednavne billedligt om fremspringende Dele af noget, især om Odder og Næs. Eks. Nakkehoved 23, Hanehoved 51, Villingehoved 21, Bjørnehoved 47.

Høj (æ. da. høg, oldn. haugr), synes oprindl. i Stednavne at være brugt i Bet. „Gravhøj“. Endelsen -høj i gl. Stednavne afslides ofte til Ukendelighed, saaledes Lavø 27, Grenaa, Arnøje, Bromme, Strellov, Holtug og Aars, der alle har Endelsen bevaret i gl. Former. I Skaane bliver det ofte til -ie, som Isie, Oxie, Vintrie. Der findes en større Gruppe Bebyggelsesnavne med Endelse -høj, stærkt udbredt i Skaane og Østsjælland, men mere spredt forekommende i det øvrige Danmark. I adskillige Tilfælde er Forleddet et Personnavn, men aldrig af kristen Type, i andre

Tilfælde synes Navnene at indeholde hedenske Gudenavne (Torøje, Gevnø), og en Del Navne indeholder naturbetegnende Substantiver, ofte gamle Ord, der vanskelig lader sig tolke. Navnene synes i det hele at være ældre end Vikingetiden. Det forklarer, at man ikke træffer dem langs Øresund i Frederiksborg Amt, da denne Egn er nyere bebygget; vi har dem derimod ved Kattegats Kyst (Ludshøj 29, Firhøj 23, Lavø 27) og ved Slangerup (Jordhøj); Naturnavnene paa -høj er derimod langt videre udbredt, og er til Dels af nyere Oprindelse. (Om Endelsen se M. Kristensen, i Fortid og Nutid I p. 115 flg, Sahlgren, Hålsingborgstrakts ortn. p. 123).

-inge, Afledningsendelse. Findes i talrige ældre Stednavne. Udbredt over største Delen af det germanske Omraade og antages at tilhøre de første Aarhundreder af vor Tidsregning (romersk Jernalder), men har iøvrigt været produktiv op gennem Tiderne. Stammen er ikke sjælden et Personnavn; Afledningerne med -ing (-ling, -ung) bliver derved til Slægtsnavne (Patronymika, jvfr. Knytlinger af Knud, Ynglinger, Skjoldunger) og de dermed betegnede Byer maa da opfattes som den paagældende Slægts oprindelige Besiddelse; i andre Tilfælde er Ordstammen et naturbetegnende Ord, som Helsinge af Hals. Undertiden foreligger rene Appellativer, som muligt Kettinge 17, Limsletting 11, og mange Naturnavne paa -inge er af langt yngre Dato end Bebyggelsesnavnene. Desuden er der mange tilsyneladende inge-Navne, der har udviklet sig af andre Endelser (-eng, -vang, -vig, -lænde, -lund, -land m. fl.). Landsbyerne paa -inge, hvoraf der paa Sjælland findes c. 70, deraf 7 i Frb. Amt, mest i den tidlig bebyggede Del af Amtet, er gennemgaaende ret store med 70—90 Td. Hartkorn. Endelig skal mærkes, at Slægtsnavne paa -inge indgaar som Forled i andre Navnetyper, Eks. Vassingerød, Villingerød, -bæk, -hoved.

Kobbøl er et Laaneord fra Tysk; mnt. koppel, der gaar tilbage til lat. copula „Baand“, betyder „Baand“, „sammenbundne Dyr“ og desuden „Jordstykke, hvori to eller flere Personer har lige Andel eller Rettigheder, indgærdet Jordstykke.“ I sidste Betydning er det ofte brugt i danske Stednavne, nærmest som „et ofte med Jorddige og Plantning indhegnet Jordstykke, Skifte, især naar det afvekslende anvendes til Sæd, Høslet, Græsning o. s. v.“ (Ordb. over det danske Sprog), en Anvendelse, Ordet især har faaet ved Indførelsen af det holstenske Kobbølbrug i Midten af 18. Aarh., den Dyrkningsform, hvorved en Gaards Jord inddeltes i en Række „Kobler“ med vekslende Sædskitte. Ordet er særlig udbredt i Stednavne i Sønderjylland, hvor det alm. betegner indhegnede Græsgange, for en Del Skovstykker eller Markskifter, men ogsaa i det øvrige Land forekommer det jævnlig, dog fortrinsvis knyttet til Hovedgaarde. Eks. Kobbølgaarde 92.

Krog (æ. da. krok, oldn. krókr), s. Ord som i Rigsmaalet, betegner i Stednavne: 1) „krumning og bøjning, f. eks. af å eller bæk“ (Feilb.), dernæst 2) „Jordstykke der er indesluttet af en Bugt af et Vandløb“ (O. Nielsen, i Blandinger udg. af Univ. Jub. danske Samf. II, p. 25), vel ogsaa Jordstykker, der begrænses af Buer og Vinkler af anden Art, derfor 3) et afsides beliggende Hjørne i Byen eller dens Mark, jvfr. Afkrog; „en kile ind i en eng, et stykke mark, der gaar ind i en anden mands lod“ (Feilb.). Eks. 1) Kildekrog 12, 2) Krogen (Ørekrog) 5, 3) Uggeløse Krog.

-køb, oftere i Landsbynavne, „købt Jord“; oldn. kaup, n. Navne af denne Type forekommer i Danmark kun sjælden udenfor Nordsjælland (Frb. Amt har 9 Eksp. l.) men der findes mange i Skaane og i Smaaland.

Forleddet oftest et Personnavn, for de svenske Navnes Vedk. ikke sjælden af bibelsk Herkomst, eller en Personbetegnelse. Typen synes at stamme fra Nordsjælland og derfra have bredt sig til Skaane og Sverige.

Land (æ. da. land, oldn. land) betegner i Stednavne ofte en Ø (Sjælland, Langeland, jvfr. Fyns Land) eller en større Landstrækning; i Marknavne anvendes Ordet ofte om enkelte Jordstykker (Roland 14). I svenske Gaardnavne betyder -land(a) som Regel „Jord, som bruges eller ejes af Enkeltmand“, og en saadan Betydning kan muligt ogsaa forudsættes i enkelte Bebyggelsesnavne her (Boland 21, 26, 45, Bredland 26).

Leje (æ. da. leye, æ. sv. læghe, oldn. lægi), dannet af Roden i Verbet ligge, betyder egl. „Liggeplads“; af denne Betydning er udviklet „Fiskerleje“, Navn paa det Sted, hvor Fiskerne oprindl. i Fiskesæsonen slog sig ned og byggede deres midlertidige Boliger. I Nordsjælland langs Kysten findes en Række af disse (Gilleleje 11, Raageleje 29 m. fl.), de ældste opstaaede i den senere Del af Middelalderen.

-lev (æ. da., æ. sv. leve, oldn. leif), Stednavneendelse, forekommer over det gamle danske Omraade, Øerne, Skaane og Jylland til Ejderen (mest Østjylland), men savnes i Norge og det egentlige Sverige (Svealand). Svarende hertil findes i Thüringen og omliggende Egne en Gruppe Navne paa -leben. De danske Byer er gennemgaaende meget store og anseelige Landsbyer (80—100 Td. Hartk.). Forleddet er altid Personnavne af ældre Type; de med Kristendommen indkomne Navne findes aldrig her. Endelsen -lev kan sammenstilles med Ord som Kongelev (æ. da. kununglef), Sigridlev (æ. da. Syghridlef), og antages at betyde „overladt Gods“, idet Ordet er dannet af Stammen i Verb. oldn. leifa „efterlade“, jvfr. æ. da. left „levnet, til overs“ og da. levne; det antages alm., at -lev i Stednavne bør forstaas som „Arvegods“, jvfr. æ. da. Ætteleve, oldn. ættleif; fra enkelt Side er det i nyeste Tid blevet hævdet, at det snarere maa forstaas som „overdraget“, d. v. s. „forlenet Gods“. Navnene paa -lev hører til vore ældre Landsbynavne; af den Omstændighed, at Vikingerne ikke anvendte dem ved Bebyggelserne i England og Normandiet har man sluttet, at de allerede i Vikingetiden har været saa gamle, at Typen ikke længer var produktiv, hvorfor man alm. henfører dem til Folkevandringstiden. En fra norsk Side (Andr. M. Hansen) fremsat Theori om, at de skulde tilhøre yngre Stenalder, fordi deres Udbredelse faldt sammen med Megalithkulturens, hvilken Theori havde fundet nogen Tilslutning fra svensk Side, er nu alm. opgivet, og efter nyeste Undersøgelser falder Stenaldersbyggerne paa Sjælland kun i faa Tilfælde sammen med Lev-Byernes Omraade (Vilh. la Cour). I Frb. A. er behandlet 14 Lev-Navne; de fleste ligger i Horns Hrd. samt i Amtets vestl. Del S. for Arresø; i den senere bebyggede Del mod Ø. forekommer de ikke.

Lund (æ. da. lund, oldn. lundr) „lille Skov“. Ordet er hyppigst i Naturnavne (Færgelunden 92, Tulstruplund 15), men forekommer ogsaa i gl. Landsbynavne (Slagslunde 85, Jørlunde 72). Blandt danske Landsbynavne findes Sæmnessætninger med hedenske Gudenavne (Tislund, Torslunde), uden Tvivl Minder om den gamle Kultus i hellige Lunde, hvorom bl. a. Traditioner er overleveret fra Upsala og Lejre, og Navnetypen hidrører derfor fra førkristelig Tid, men har været produktiv til de seneste Tider (Eks. Marianelund 11).

Lyng (æ. da. liung „Lyngplante, Hede“, oldn. lyng „Lyng“, sv. ljung

„Lyng, Lynghede“, no. lyng „Lyng, ogsaa om forskellige smaa Buskvækster, som ligner Lyng“). Oprindeligt et Plantenavn, dernæst anvendt om Steder hvor der vokser Lyng eller lignende Smaabuske, altsaa Hede- og Mosestrækninger. Det ser ud til, at Lyng er den alm. sjællandske Betegnelse for Hede, medens Hed(e) betyder „skovløst Land“. Den som Stednavn oftere forekommende Form Lyng er enten en Dativsform af Ordet Lyng eller maaske snarere en Afledning (paa -ia), med kollektiv Betydning, „Lyngbevoksning“, jvfr. Dannelser som Ege, Bøge, Birke o. lign.

Løkke (æ. da. lykky, lyckye, oldn. lykja, lykkja) „indhegnet Jordstykke“ (Kalkar). Ordet, der i Svensk og Norsk har samme Betydning, er dannet af det med lukke beslægtede Verbum æ. da. lykke, oldn. lykja. Eks. Dage-løkke 14, Hjortebaksløkke 5.

-løse, Stednavneendelse, forekommende alm. paa de danske Øer (sjældent i Jylland), samt i det sydl. og mellemste Sverige. Betydningen har altid været omstridt; den antages at være „Eng, Græsgang“, men Spørgsmaalet kan ikke afgøres med Sikkerhed. Sidst har Sahlgren (Namn och Bygd 1919 p. 96 flg.) hævded, at det skal være af samme Stamme som Verb. lude „hælde“ og oprindl. betyde Skraaning, derefter Eng, jvfr. jy. Fald i Betydningen „Vang“. Navnene synes oprindl. at være Natur- og Marknavne, der er blevet til Bebyggelsesnavne; der findes nemlig en Del Eksp. paa -løse i Natur- og Marknavne bevaret. De dansk-skaanske Bebyggelsesnavne paa -løse (ofte ændrede til -else, Eks. Uvelse 67, Havelse 46, 71) synes at maatte være de ældste og være omtrent ligesaa gamle som lev-Navnene; nordligere og østligere i Sverige forekommer en Del -løse, der tydeligt er yngre, og som ofte er sammensat med Personnavne, dog altid af hedensk Type. De danske løse-Byer er meget store, gennemsnitlig 100 Td. Hartk.; en Del af Frb. Amts 14 løse-Byer ligger ved de Aaløb, der søger til Roskilde Fjord, og ingen findes i den sent bebyggede østlige Del. Forleddet i Navnene er ofte vanskeligt at tyde paa Grund af Navnenes Alder; i flere Tilfælde betegner det en Naturgenstand eller Indhegning, sjældnere findes Personnavne. Eks. Ramløse 33, Stenløse 83, Harløse 41.

Mark (æ. da. mark, oldn. mǫrk, gotisk marka „Grænse“). Ordets oprindelige Betydning „Grænse“ foreligger paa Gotisk. Da de naturlige Grænser ofte dannes af Skove og øde Land, har Ordet paa Oldn. faaet Betydningen „Skov, Ødemark“, en Betydning Ordet endnu kan have paa Norsk og Svensk; saaledes hedder et sent bebygget svensk Herred Marks Häråd, ældst blot Mark (SOÅ IX p. 1). Paa Dansk betyder Mark „det flade, aabne Land, for saavidt som det er dyrket og fredet, i Modsætning til Skov, Field og Hede“ (VidSelskOrdb), og det er denne Betydning som antagelig indgaar i de fleste danske Stednavne med denne Endelse. Forleddet kan være et Personnavn som i Sodemark 21, jvfr. Pillemark paa Samsø (Samsøs Stednavne p. 5) og en Gruppe sønderjyske Navne paa -mark (Steenstrup, Namn och Bygd II p. 128 ff.). Det kan endvidere være et andet Stednavn, som i Sjølsmark 17, Substantiver, som henviser til Plantevækst, Jordbundsforhold, Ejendomsforhold, Beliggenhed (Rismarken 21), eller Adjektiver (Lillemark 28).

Minde „Erindring“, er et i 19. Aarh. hyppigt brugt Efterled i Gaard- og Villanavne, vistnok opstaaet i Slutn. af 18. Aarh.; paa Brahetrolleborg Gods, hvis Gaardnavne blev givet under Medvirkning af Digteren Baggesen

og hans Kreds, (jvfr. Museum 1894 II p. 379) træffes saaledes Bernstorffsminde og Ludvigsminde. Forleddet er oftest et Personnavn. Eks. St.- og L.-Karlsminde 52, Trollesminde 61, Kristiansminde 92.

Mølle (æ. da. mœlnæ, et meget gammelt Laan fra Latin molina). De ældste Møller er Vandmøller, og i den gamle Bebyggelse finder man derfor Møllerne liggende udenfor Landsbyerne, ved Vandløbene, ofte i Sogneskel; denne Beliggenhed har de allerfleste Møller i Frederiksborg Amt. Forleddet i Møllenavne er oftest andre Stednavne (Søsterbro Mølle 45, Usserød Mølle 18), eller Ord som betegner Ejendomsforhold (Kongens Mølle 11) Beliggenhed (Øvremølle 48) eller indeholder karakteriserende Benævnelser (Klingemølle 33, Nobis Mølle 18).

Næs (oldn. nes), et fællesgermansk Ord, Afledning af Ordet Næse, betegner i Stednavne alm. Halvøer og Odder, der skyder sig ud i Vandet (Halsnæs, Lynæs, Grønnæsegaard 52, Annesse 34, Ravnsnæs 18), men synes undertiden ogsaa at bruges om udløbende Arealer, der ikke er afgrænset ved aabent Vand, men ved Skove og Vandløb, f. Eks. flere af vore Næsby'er og Næstved. Med Hensyn til Ordets Betydning kan man sammenligne Hoved, Hals og Nakke, ligeledes brugte i Stednavne om fremspringende Punkter i Terrænet, alle billedligt overført fra det menneskelige Legeme.

Old anses for at være en Sideform til æ. da. vall, oldn. vǫllr „Græsmark“, opstaaet ved kombineret u-Omlyd (jvfr. Marius Kristensen i Danske Studier 1910 p. 134 og Namn och Bygd 16 p. 112); Betydningen skulde derefter være „Græsmark“. Ordet, der overvejende forekommer paa sjællandsk Grund, foreligger uden Tvivl i æ. da. oldgarth (Eriks sjæll. Lov 2,30) og ollgardh (Vald. sjæll. Lov 2,33), jvfr. Oldgærder „Gærder om Græsmarken“, Danske Vider og Vedt. III, 110, samt i æ. da. ollandæ, der forekommer flere Gange i Eriks sjællandske Lov, og hvormed kan sammenstilles Oldjord „Græsjord“, i Danske Vider og Vedt. II p. 269, 275 og 288. I Stednavne forekommer det mest usammensat, som Olden 90, 95, eller i Forbindelse med Bynavne, som Betegnelse for det til Byerne henhørende Overdrev eller Græsningsareal (Skiby Old 95, Krogstrup Old 97, Bonderup Old 95, Vassingerød Old 65).

Overdrev (æ. da. orædreff, orædreft „Fæled, fælles Græsgang“) er sammensat af Ore (se nedenfor) og Drev, der er dannet af Verbet drive og betyder „Græsgang“ f. Eks. i Stednavne som Fedet eller Drevet (Stoense S., Langeland), Drevet (Longelse S., Langeland), eller „Vej til Græsgang“: Drevet, Sejerslev S., Mors), jvfr. Fædrevesvejen, Vejby S., Holbo H. De gamle Former viser, at der tillige har foreligget Sammensætninger af Ore og Drift, en hyppigere forekommende Sideform til Drev, og af lignende Betydning; disse to Dannelser er faldet sammen i det nuværende Overdrev, hvor Forleddet Over- er en folkeetymologisk Omdannelse af det gamle Ore. Ved Overdrev forstaas den Jord, som i Landsbyfællesskabets Tid henlaa udyrket og benyttedes til fælles Græsgang; den var gerne afsides beliggende i Forhold til Landsbyerne og tit af ringere Bonitet; efter Udskiftningen blev den ofte udstykket til mindre Landbrug, og der opstod da nye Bebyggelser paa de gamle Overdrev. Eks. Helsingør Overdrev 5, Hornbæk Overdrev 11. Forleddet i Overdrev er da det ikke sjældent forekommende Ord **Ore** (æ. da. oræ, woræ „Udmark“, skaansk Dial. ora „stor Skov, Urskov“, „stenet vild Mark, bevokset med smaa Træer, Ene-

bærbuske og Lyng“), der synes at gaa tilbage til et wara, som antages enten at staa i Forbindelse med oldsaks. wara „Opmærksomhed, Bevogtning“, og sigte til Kvægvoftning, eller ogsaa at være en Rodvariation af oldn. aurr „Sand, Grus“ (Marius Kristensen i Namn och Bygd 16 p. 112, J. Sahlgren sst. 7 p. 186). Det anvendes alm. om udyrket Græsjord, som hører til Landsbyerne, f. Eks. VJb Aleme ore 25, Seles ore 17?. En Afledning af Ore er det undertiden forekommende Orne(d), som Alme Orned 25, Højbjerg Orned 27, der synes dannet med Afledningsendelsen -nath, som i æ. da. fænath „Kvæg“ og thiufnath „Tyveri“; Navnet optræder undertiden med bestemt Artikel, som Haslev Orned, der paa Mansas Kort hedder Urneden. Hyppigst er dog d bortfaldet, og vi har Formen Orne, som formelt godt kunde være æ. da. ornum „Jord i Særeje“, med bortfaldet m, men Forekomsten af Former med -d samt den Omstændighed, at f. Eks. Alme Orned i VJb hedder Aleme ore, viser, at dette ikke kan være Tilfældet.

Ris (æ. da., no., sv. ris, oldn., ags. hris, oldhøjtysk hris) betyder oprindelig „Gren, Kviste“, dernæst „Busk“ og endelig „Samling af, Bevoksning med Buske“, d. v. s. „Lund, Krat“, i hvilken Betydning det er alm. i nordiske og tyske Stednavne. Eks. Marknavnene Øverste-, Nederste Ris (Vejby S., Holbo H.), Kelderis Hegn 11, Klosterris Hegn 12. Særlig hyppigt optræder det i Bøjningsformen Rise (f. Eks. Navn paa et Sogn paa Ærø).

Rum, der optræder som Endelse i Stednavne, er det alm. Ord Rum „Plads, Opholdssted“, anvendt i den mere specialiserede Betydning „aaen Plads fremkommet ved Rydning af Skov“, se iøvrigt Hj. Lindroth, De nordiska ortnamnen på -rum p. 108 flg.; Navne med denne Endelse findes især i Östergötland; mere spredt forekommer de i Danmark, hvorfra de ifl. Lindroths Antagelse maa være indkommet til Östergötland ved en dansk Invasion i Tidsrummet 400—800 e. Kr. Eksp. Esum 21. Iøvrigt forekommer Endelsen hyppigt i danske Marknavne af forholdsvis sen Oprindelse (Eks. Junkerrummet, Studerummet og Frirummet, i Kongsted S., Fakse H., sammesteds forekommer ogsaa usammensat Rummet, ligesom i Tølløse S., Merløse H.).

Rød. Til Grund for de fleste Navne paa -rød ligger et æ. da. ruth, der iøvrigt er bevaret ogsaa udenfor Stednavne, saaledes nævnes 1624 „et rud i skoven (som vi kalder) eller et lidet enemærke og skovhave“, og hos Arent Berntsen „kaldis oc venge, oc i Lolland et rud“ (Kalkar); i et Dok. fra Laaland af 7/8 1475 (Afskr. 1557) nævnes ogsaa et Assermøse rud; i Markbog 1682 anføres fra Krarup S. i Sallinge Hrd. et Kulmendens Rud, og i et laalandsk Tingsvidne fra 1547 (ÆDA V 830) opremses: agger eller eng, skoff och march, riis och rud, woit eller thiurt“ o. s. v. Det svarer til oldn. ruð n. „Sted, som er opryddet i Skoven ved at fælde de der staaende Træer“, no. Dial. rud „Rydningssplads“ og æ. sv. rup, og er beslægtet med Verbet rydde. Overgangen fra -ruth til rød kunde mulig skyldes den i Nordøstsjælland alm. Overgang af kort u til ø (jvfr. Kort over dske Folkemaal § 43), men den maa da antages at være saa gammel som fra Slutn. af Middelalderen og at have været udbredt ikke alene over hele Sjælland, men ud over Sjællands Grænser, hvor Navne paa -rød forekommer; der kunde dog ogsaa antages en Svækkelse paa Grund af Efterleddets ubetonede Stilling (Infortissvækkelse).

som medvirkende Aarsag. En omlydt Sideform til ruth er -ryth med kort y, som f. Eks. i Boueryth, nu Borød, Alsted Hrd.; denne Form er sjælden i Nordsjælland, men findes maaske dog i Allerød 17 og Birkerød 18 samt i Børstingerød 63. En Aflydsform til ruth er oldn. rjóðr n. „aabent træløst Sted i Skoven“, som, bortset fra r-Suffikset, svarer til no. Dial. rjod „Grønning, Græsplet, aaben Plan i en Skov“ (Aasen), sv. Dial. ryd „ryddet Plet, afsvedet Plads“; det vilde svare til et da. ryth med langt y. Dette, eller mulig ryth med kort y, indgaar i flere Navne Ryde, Rye (æ. da. Rythæ). En Sideform til ruth, *ruthæ, svarende til æ. sv. rupa f. foreligger antagelig i Rude Skov 18. Forleddet i Navne paa -rød er i det overvejende Antal Tilfælde Personnavne (i nogle er det Slægtsnavne, som Villingerød 21, Vassingerød 65). Men ogsaa Ord, som betegner Bevoksning (Hesselrød 16, Birkerød 18), Aanavne (Niverød 16) eller Adjektiver (Langerød 14?, Brederød 47) kan indgaa i disse Navne. Navnene paa -rød forekommer mest i Amtets nordøstlige Del, Skoveggen og indenfor denne atter fortrinnsvis i den sydl. Del af Lyng-Kronborg Herred, Birkerød og Blovstrød Sogne og det opr. til samme Herred hørende Søllerød Sogn, nu i Københavns Amt.

Sted er beslægtet med Verbet staa og betegner egentlig „Stade, Plads, hvor noget staar“, og i Bebyggelsesnavne faar det Betydningen „Gaard, Bolig, Bebyggelse“. I den ældste litterære Tid havde Efterleddet i danske Navne paa -sted Formen -stathæ, -stath, og synes oprindeligt at være Pluralis ligesom i de no.-isl. Gaardnavne paa -staðir. Forleddet er i disse gamle Navne altid et Personnavn, men da Sted stadig har været et levende Ord i Sproget, har det været muligt altid at anvende det som Navneled ogsaa i vore Dage, men i yngre Navne findes næsten altid Singularisform svarende til no.-isl. Gaardnavne paa -staðr, og det har da ligesom disse heller ikke Personnavn til Forled. De pluralformede Navne paa -sted med Personnavn til Forled hører til det ældre Lag af de med Personnavne sammensatte Stednavne, idet vi aldrig i denne Gruppe finder kristne Personnavne. Er de saaledes ældre end -torp og -rød, synes de at være yngre end -lev, idet de paa Island er produktive helt ned i Vikingetiden. Deres Beliggenhed i Forhold til -lev er saadan, at H. V. Clausen (Aarb. f. nord. Oldk. 1916 p. 169 ff.) af topografiske Grunde maa anse dem for yngre. I Frb. Amt findes kun eet sikkert Navn af den gamle Type, nemlig Ølsted 46. Yngre er uden Tvivl Navne som Hellested 91, Hundested 52. Sted kan desuden (ligesom By) føjes til et allerede eksisterende Stednavn, f. Eks. Kiedelsøe Sted 21, Blankahagsthat bech, se under Naturnavne Lyng-Kronborg H.

Tange, da. Tange „en Pynt, Landspids, der strækker sig ud i Havet; et Næs, eller en Spidse, som løber ud fra en Mark. Den Deel af en Kniv, som gaar ned i Skaftet“ (VidSelskOrdb efter Moth), „En Landstrimmel; et Drag“ (VidSelskOrdb); „rigelen, hvormed leblad gaar ind i skaft; et stykke jord, som løber ud i en spids og omgives af grøft el. gærde“ (Feilb.); oldn. tangi „den til Sverd eller Kniv hørende Stilk som udgaar fra Bladet og indesluttet af Skaftet; lang, lav og smal Odde, der stikker frem i Søen“ (Fritzner), no. Dial. tange og sv. Dial. tånge med samme Betydninger. Den etymologiske Betydning af Tange synes at være „noget vedhængende, udskydende Del af noget større“, idet Ordet er beslægtet med oldn. tengja „sammenbinde“, da. Tang (i Knibtang), oldn. tǫng „Stang,

Læssestang, Tang“, ty. zähe „sejg“ (Norrby, Ydre härads gårdnamn II p. 46 ff.). Ordet er en Vekselform til Taa i æ. da. forta „Kvægvej, Jordstrimmel langs en Bygning, Gadejord“, oldn. tá „Vej, aaben Plads“, sv. Dial. tá „bygata, smal väg mellan gårdesgårdar i fågata“, o. lign. (Se Norrby, l. c. p. 47 ff.; Sv. Aakjær i Danske Studier 1922 p. 25). Det er allerede i urnord. Tid laant til Finsk tanhu, som har tilsvarende Betydninger (se Karsten, Germanisch-finnische Lehnwortstudien p. 155). Eks. Tange 20, Rørtang 11, Hestetangsmølle 65.

Toft (æ. sv. topt, toft, no. toft, tuft, isl. topt, tupt) er en Sideform til Ordet Tomt og betyder oprindelig „Byggeplads“, dernæst „det Jordstykke, som omgiver Huset“. Ordet er i Vikingetiden indkommet i Angelsaksisk, og findes i talrige engelske og normanniske Stednavne. I Dansk forekommer det i en Række Bebyggelsesnavne, mest med Personnavn som Forled, som muligvis tør dateres til Vikingetiden, men hyppigst forekommer det dog i Marknavne; i Fællesskabets Tid kaldtes den Jord, som laa nærmest Landsbyen, og som ikke indgik i Fællesdriften, for Tofterne; hver Gaard havde sin egen Toft, bestaaende dels af selve Byggepladsen, dels af et mindre indgårdet Areal, beliggende omkring eller ved denne. Eks. Tofte 27, Aatofte 22, Fredtofte 16, Evetofte 51.

Torp (æ. da., æ. sv. thorp, oldn. þorp n., got. þaurp, af germ. *þurpa-) forekommer som sidste Led i Stednavne over næsten hele det germanske Omraade. Baade Ordets Etymologi og Betydningsudvikling hører til de mest omstridte Spørgsmaal indenfor den germanske Ordhistorie. Ifølge Meringer, Indogermanische Forschungen 18 p. 215 ff. hører det sammen med litav. trobà „Hus“, lat. trabs „Bjælke“ osv. og har oprindl. Betydn. „ryddet Plads“ (jvfr. den i Gotisk overleverede Bet. „Ager“), hvorfra Bet. „Bebyggelse“ har udviklet sig. Ubeslægtet er ifl. Meringer oldn. þorp „Skare“. Andre, saaledes S. Bugge i Bezenbergers Beiträge III p. 112, sammenstiller derimod Torp med lat. turba og antager, at Grundbetydningen er „Skare“. Betydningsudviklingen fra „Skare“ til „Bygd“, „Landsby“ har adskillige Paralleler i Stednavne; jvfr. f. Eks. de svenske Navne paa -folk. Som Stednavneled er Torp rimeligvis indkommet i Nordisk fra Tyskland, hvor Typen, særlig i visse Egne af Westfalen, er gammel og udbredt. Hermed stemmer det, at Torpbyerne har det ældste Præg i Sønderjylland: i flere Tilfælde Herredsbyer, gl. Bøjningsformer bevaret (Bjærndrup af *Biarnarthorp i Modsætning til Bjørnstrup af yngre *Bjornsthorp), ingen kristne Personnavne som Forled. Betydningen er formodentlig ligesom i Tyskland „Landsby, Udflytterby“, derefter ogsaa „Enkeltgaard“. I Frederiksborg Amt optræder Navnene paa -torp især i den vestlige og nordlige Del, medens Navnene paa -rød er den dominerende Type blandt de yngre Bebyggelsesnavne i de østlige Skovegne. Forleddet er som Regel et Personnavn, Esbønderup af Æsbiorn, Haagendrup af Hakun, Toverup af Tovi osv.; i mange Tilfælde indgaar bibelske Navne eller andre Navne af fremmed Oprindelse, saal. i Bendstrup, Jonstrup, Mortenstrup, Abrahamstrup, Endrup (Edwin) og Alsønderup (Aleksander), et Vidnesbyrd om, at Navnene paa -torp paa denne Egn er forholdsvis unge. En mindre Del har appellativisk Forled, Dragstrup af Drag, Mørdrup af Myr „Mose“, Ordrup af Ore „Overdrev“ m. fl. — Endelsen faar efter Forled paa -s Udviklingen -thorp > -torp > -trop, senere skrevet -trup. Efter Forled med Udlyd paa Vokal gaar þ i intervokalisk Stilling normalt over til ð, der derefter

svinder (ved Brug i tryksvag Stilling), saa vi faar Endelsen -orp, der udvikles videre til -rop, -rup.

Tved betyder oprindelig „et afskaaret Stykke“, idet det er beslægtet med Verbet oldn. þveita „hugge, støde“, no. Dial. tveita „hugge“, sv. Dial. tveta „afhugge“, angelsaks. þwitan „skære af, skrælle“. Substantivet Tved betyder paa æ. da. „Engstrækning, Halvø, Odde“, no. Dial. tveit „smalt Mellemrum, Græsplet mellem Klipper, Stykke England i Skoven, ryddet Eng i Marken.“ I Engelsk er det indlaant fra Nord. i Formen thwaite „Rydning“. Ordet synes i Stednavne at have den mere almindelige Betydning „et Stykke Jord, der ligger for sig selv, er afgrænset paa naturlig Maade af Skov eller Vand“; muligt maa det i visse Tilfælde tolkes som „Rydning“. I Nordøstsjælland er det imidlertid temmelig sjældent i Stednavne; maaske findes det i Sante 12, i andre Egne er det særdeles hyppigt.

-um. Stednavne, der ender paa -um, -om, kan (forsaa vidt de ikke maa henføres til gruppen -um, s. d.) undertiden tolkes som en gammel Dativ Pluralis, i stedsbetegnende (lokativ) Betydning; paa denne Maade dækker mulig Søsum 83 over et gammelt *Sio-husum, d. v. s. „i Søhusene“, og noget lignende maa man sikkert antage ved mange Natur- og Marknavne paa -um. I Bebyggelsesnavne er det dog ofte opstaaet af Ordet Hjem, æ. da. hem, oldn. heimr, svarende til tyske Stednavne paa -heim og engelske paa -ham, en Navnetype, der ser ud til at være blevet udbredt i Folkevandringstiden. Ordet anvendes i Gotisk i Ental i Betydning „Landsby“ (en Betydning, hvori det er laant til Lithauisk), i Flertal „Marker, Agre“; i Stednavne tør det derfor antages at betyde „By, Bygd“. Forleddet er i Regelen Ord, der sigter til Natur- eller Kulturforhold, ikke Personnavne. Eks. Maarum 26, Alme 25, Kregme 44.

Vang (oldn. vangr „aaen Plads hvor Folk forsamles“, no. vang „Engslette“, got. wagg, en Oversættelse af græsk paradeisos „Dyrehave“, vort Paradis). Paa Dansk betyder det „en indhegnet Mark, Ager eller Eng“ (Molb. Ordb.). I Nordsjælland optræder det ofte i Skovnavne, som Stads- vang 16, Gurre Vang 11, Egebæksvang 11; til Brug for Stutterierne udlagdes i ældre Tid særlige Vange, d. v. s. Indhegninger til Græsning, f. Eks. Kyradsvang, Engelskvang, Tumlingevang, hvor Betegnelsen Vang undertiden veksler med Kobbøl, s. d. I Fællesskabets Tid var hver Landsbys Jorder delt i som Regel tre Vange, d. v. s. indhegnede Marker, hvori hver Mand havde sine Agre; Navne paa disse Markinddelinger er ofte bevaret og til Dels blevet Bebyggelsesnavne (Østervang 25, Klostervang Huse 41, Kirkevang Huse 83). Forleddet er isærligt ofte et andet Stednavn. Vænge er afledt af Vang og betegner „mindre, indhegnet Korn- eller Græsmark“ (VidSelskOrdb). Eks. Troldevænge 61.

Vød (æ. da. with „Træ, Brænde“, jysk Ved „Brændsel, Ved i Træstammen, forskellig fra Bast og Bark“; oldn. viðr „Træ paa Roden; Tømmerstok, Træstok; Skov“; æ. sv. vedher, vîper „Skov, Træ“, angelsaks. wîdu, wudu „Skov, Træ“). Den ældste og den i nordiske Stednavne alm. forekommende Betydning af Ordet er Skov, vistnok egentlig „Grænseskov“ idet det synes at være beslægtet med det latinske Verbum divido „dele“. I Forbindelse hermed staar vistnok den Omstændighed, at -with i Stednavne synes at betegne en større Skov. I Frederiksborg Amt findes Hornsved som et ældre Navn paa Nordskoven i Horns H., og Ørwith er et nu

forsvundet Navn paa Storskoven i den nordlige Del af Holbo H.; endvidere maa Landsbynavnet Onsved, forsaavidt det skal henregnes til denne Gruppe, oprindelig være Navnet paa en Skov i den midterste Del af Horns Herred.

Ør, Øre (æ. da. *ør*, svarende dels til oldn. *eyrr* „sandet, stenet Strandbred“, dels til oldn. *aurr* „Grus, Smaasten“). Som Efterled i Stednavne er det gerne den første Betydning, der foreligger (Eks. Helsingør, Sjællandsør 5); som Forled kan man ogsaa have den anden Betydning (Eks. Ørvid 20). En Afledning oldn. *eyra* med samme Betydning som oldn. *eyrr*, no. Dial. *øyra* „gruset Land“ foreligger i danske Stednavne som -øre (Eks. Enøre 11).

DE VIGTIGSTE KILDE- OG LITTERATUR-
FORKORTELSER

- Aasen = Ivar Aasen, Norsk Ordbog. Christiania 1873.
AM = Afskrift i den Arna-Magnæanske Samling.
Danske Lods⁷ = Den danske Lods, udg. af Det Kgl. Søkort Arkiv, 7. Udg. Kbh. 1910.
DATl = Pontoppidan, Den Danske Atlas. Tomus II. Kbh. 1764.
EB = Codex Esromensis, Esrom Klosters Brevbog, udg. af O. Nielsen. Kbh. 1880—81.
EGøyes Jb = Fru Eline Gøyes Jordebog, udg. af A. Thiset. Kbh. 1892.
Feilb. = H. F. Feilberg, Ordbog over jyske Almuesmål I—IV. Kbh. 1886—1913.
Fritzner = J. Fritzner, Ordbog over det gamle norske Sprog I—III. Kristiania 1886—1896.
FrIReg = Kong Frederik den Førstes danske Registranter, udg. ved Kr. Erslev og W. Møllerup. Kbh. 1879.
FrVAtl = Frederik V's Atlas, Kgl. Bibliotek.
GSt = Generalstabens Maalebordsblad i 1 : 20,000.
Guide = Generalstabens Guideoptegnelser.
HdDb = Herredags-Dombog, i Rigsarkivet.
Jb 1561 = Jordebog over Frederiksborg Len 1561, i Rigsarkivet.
Jb 1588—89 = Jordebog i LensR 1588—89, Rigsarkivet.
Jb 1660—61, 1662 = Jordebog 1660—61, 1662, i Rigsarkivet.
Jenssen-Tusch = H. Jenssen-Tusch, Nordiske Plantenavne. Kbh. 1867.
J. Sørensens Kort = Danske Søkort af Jens Sørensen 1646—1723, udg. af Johannes Knudsen. Kbh. 1916.
Kalkar = O. Kalkar, Ordbog til det ældre danske Sprog I—V. Kbh. 1881—1918.
KancBrevb = Kancelliets Brevbøger, udg. af C. F. Bricka og L. Laursen. Kbh. 1885 ff. (Stednavnene i denne Kilde er ved Udgivelsen let normaliserede efter de Secherske Principper).
KancReg = Danske Kancelliregistranter, udg. ved Kr. Erslev og W. Møllerup. Kbh. 1881—82.
KronSk = Kronens Skøder I—II, udg. af Rigsarkivet ved L. Laursen og Fr. West. Kbh. 1892—1908. (Om Stednavnene jvfr. KancBrevb. ovenfor).
LensR = Lensregnskab, i Rigsarkivet.
LDipl = Langebeks Diplomatarium, Manuskript i Rigsarkivet.
M 1688 = Matrikel 1688, i Matrikelsarkivet.
M 1672 = Matrikel 1672, i Matrikelsarkivet.
M 1844 = Matrikel 1844, i Matrikelsarkivet.
Mandt = Ekstraskattemandtal (egl. Bilag til Lensregnskaberne), i Rigsarkivet.
Mansa = J. H. Mansa, Kort over det nordøstlige Sjælland, corrig. 1888.
MB 1681, 1682 = Markbog 1681, 1682, i Matrikelsarkivet.
MK = Matrikelskort, i Matrikelsarkivet.
Molbech = Dansk-Dialect-Lexikon. Kbh. 1841.
Moth = Moths Ordbog, Manuskript paa Kgl. Bibliotek, cit. efter Kalkar.
NoB = Namn och Bygd, Tidskrift för nord. ortnamnsforskning. Lund 1913 ff.
NG = Norske Gaardnavne, udg. af O. Rygh m. fl., 1897 ff.

- Postadr⁹ = Postadressebog for Kongeriget Danmark, udg. af Vilh. H. Finsen, 9. Udg. Kbh. 1921.
- Rep. = Repertorium diplomaticum regni danici mediævalis I—IV, udg. ved Kr. Erslev. Kbh. 1894—1912.
- Rietz = J. E. Rietz, Svenskt Dialekt-Lexikon. Malmö 1867.
- RJb = Roskildebispens Jordebog i SRD VII, p. 1—152.
- Ross = H. Ross, Norsk Ordbog. Christiania 1895.
- Rytterkort 1720 = Kort over Rytterdistrikterne, Kgl. Biblioteks Kortsamling.
- Skovkort = Skovkort i Rigsarkivets Kortsamling.
- SOÅ = Ortnamnen i Älvsborgs Län, udg. af Kungl. Ortnamnskommittén. Stockholm 1906 ff.
- SRD = Scriptorum Rerum Danicarum I—VIII, udg. af Jacob Langebek m. fl. Hafniæ 1772—1878.
- Stutterikort 1765 = Kort over Frederiksborg Stutteri 1765 (trykt i J. Jensen, Det kgl. Frederiksborgske Stutteris Hist., Kbh. 1910, p. 133).
- Trap³ = Traps Danmark, 3. Udg., II. Bd. Kbh. 1898.
- Trap⁴ = Traps Danmark, 4. Udg., II. Bd. Kbh. 1920.
- VidSelsk = Videnskabernes Selskabs Kort 1768.
- Vid. Selsk. Ordb. = Dansk Ordbog, udgiven under Videnskabernes Selskabs Bestyrelse. Kbh. 1793—1905.
- VJb = Valdemar den Andens Jordebog, udg. af O. Nielsen. Kbh. 1873.
- ÆB = Æbelholtbogen SRD VI, p. 132—218.
- ÆDA = De ældste danske Archivregistraturer I—V, udg. af T. A. Becker m. fl. Kbh. 1854—1910.

Middelalderlige Dokumenter citeres kun med Aar og Dato; foreligger de alene i Afskrift, tilføjes i Parentes Afskriftens Tid eller Herkomst. Angaaende de forskellige Afskrivere henvises til Arkivoversigten i IV. Bd. af Repertorium.

Medens der i det meddelte Navnemateriale kun er givet enkelte Eksempler paa hvert Stednavn fra Tiden 16.—19. Aarhundrede, er der medtaget alle de middelalderlige Navneformer, der findes i Udvalgets Samlinger. Disse tør anses for at være saa godt som komplette for Tiden før 1450, og for Tiden 1451—1513 at indeholde alt Materiale, der hidrører fra bevarede Originaldokumenter (jvfr. Forord p. III). Undtagelser er kun gjort ved Navne paa Herreder, Købstæder og Klostre, hvor dog et fyldigt Udvalg af Navneformer er bragt. Bogen vil saaledes kunne tjene som Vejledning for de Historikere, der søger Oplysning om det enkelte Steds Historie i Middelalderen, idet man gennem citerede Navneformer let vil kunne finde Vej til Kilderne, for Dokumentstedernes Vedkommende med Bistand af Repertorium.

Som Stedbetegnelse bruges Købstadens, Herredets eller Sognets Nummer i Udvalgets Samlinger. (Nummerfortegnelsen findes trykt i Festskr. til H. F. Feilberg, Kbh. 1911, p. 477 ff.).

Numrene findes i det følgende anførte ved Overskrifterne over de enkelte Afsnit, og er tillige i Teksten anvendte ved Henvisning til Steder indenfor Amtet.

ANDRE FORKORTELSER

da. = dansk	nty. = nedertysk
Fl. = Forled	Pn. = Personnavn
isl. = islandsk	sv. = svensk
ly. = jysk	ty. = tysk
mnt. = middelnedertysk	æ. = ældre (ved æ. da. forstaaes
oldn. = oldnordisk (oldnorsk- islandsk)	Dansk fra de ældste Tider
no. = norsk	indtil Aar 1700).

LYDBETEGNELSEN

1. SELVLYDSTEGN.

- å, a, α, a* *a* er samme Lyd som Rigsmaalets korte *a*; *å* er en mere fremskudt Lyd, nærmere ved *æ*, medens *a* betegner den stærkt tilbagetrukne Lyd, der i Rigsmaalet forekommer f. Eks. ved r- og m-Forbindelser; *α* betegner et Mellemtrin mellem *a* og *a*.
- œ, æ, ä* *œ* er Rigsmaalets lange æ-Lyd i Ord som læse, glæde, medens *æ* og *ä* betegner mere aabne Lyd; den sidste forekommer kun ved r-Forbindelser.
- e, ε, э, э* *e* er Rigsmaalets e-Lyd i et, hel; *ε* er en lidt mere aaben e-Lyd, mellem *e* og *œ*, omtrent som i engelsk get, men. *э* og *э* er Midttungevokaler; den første er den alm. Udtale af Rigsmaalets udllydende e i tryksvag Stavelse, den anden en mere sænket, æ-agtig Lyd.
- i, i, ѣ* *i* er Rigsmaalets i-Lyd. *ѣ* betegner en lidt mere aaben i-Lyd, mellem *i* og *e*, der alm. forekommer i Tvelyd. *ѣ* er en slapt artikuleret Form som i Gummi.
- o, å, џ, џ* *o* er Rigsmaalets lange o-Lyd, *å* den tilsvarende aa-Lyd. *џ* er en mere sænket Lyd, der ligesom i Rigsmaalet (op, Haand) som Regel forekommer kort, undertiden dog lang foran r-Forbindelser. *џ* er en fremskudt, aaben aa-Lyd (med ö-Klang).
- ω, 0* er Lyd, der ligger mellem *å* og *o*, saaledes, at *ω* er nærmest *å*, *0* nærmest *o*.
- u, u, ü* *u* er Rigsmaalets u-Lyd i Hund, Hu; *ü* betegner en lidt mere aaben Lyd, mellem *o* og *u*, der især er alm. i Tvelyd. *ü* er en noget mere fremskudt, y-agtig Lyd.
- ø, ø, ø, ö, џ* *ø* er Rigsmaalets lange ø-Lyd i løse. *ø*, en lidt mere aaben Lyd, forekommer i Sjællandsk især i Tvelyden *ʏ'ø*. *ø*, *ö* og *џ* er mere aabne Lyd som i Rigsmaalets Høne, køn, grøn; den sidste forekommer kun ved r-Forbindelser.
- y, y* *y* er Ridsmaalets y-Lyd i fyre, *y* er en lidt mere aaben Lyd, mellem *y* og *ø*, der især forekommer i Tvelyden *ʏ'ø*, *sy'ø* Sø f. Eks.

2. MEDLYDSTEGN.

- p, t, k* betegner de samme Lyd som Rigsmaalets *p, t, k* i Plads, Tale, Kasse; *op, midt, Tak*.
- b, d, g* betegner de samme Lyd som Rigsmaalets *b, d, g* i binde, Ebbe, Del, gammel, lægge, eller *p, t, k* i spinde, oppe, staa, sætte, skal, takke.
- m, n, η* er Rigsmaalets *m, n* og *ng* i Mark, samme, nu, den, Gang.
l er samme Lyd som i Rigsmaalet.
- r, τ, κ, ι* *r* er Rigsmaalets alm., stemte Bagtunge-*r*, *τ* den tilsvarende ustemte Lyd som i Træ, Vårten. *κ* er Tungespids-*r*, der i Sjællandsk kun forekommer i de ældstes Sprog. *ι* er vokalisk *r* som i Rigsmaalets *har, finder*.
ð er det „bløde“ *d* i Rigsmaalets *Mad, bide, uden*.
v, f er samme Lyd som i Rigsmaalet.
w er den jyske *w*-Lyd, der i Sjællandsk kun forekommer i Forbindelse med Vokal som sidste Led i *Tvelyd*.
j, c *j* er Rigsmaalets *j*-Lyd i *ja, hjælpe, gjorde*, *c* den tilsvarende ustemte Lyd i Ord som *tjene* [*tcæ'nə*].
h er Rigsmaalets *h*-Lyd.
s er Rigsmaalets *s*-Lyd.

I jyske Navne, der er anført i Teksten, forekommer desuden Tegnene *t* og *h* som Betegnelse for henholdsvis det „hule“ (kakuminale) østjyske *l*, og den nørrejske *hj*-Lyd.

3. LÆNGDE, STØD OG TRYK.

- (Prik) efter et Lydtegn angiver, at Lyden er lang.
- ' (Apostrof) efter et Lydtegn betegner Stød, ∘: en Afbrydelse af Luftudførselen under eller umiddelbart efter vedkommende Lyds Udtale, ved at Stemmebaandene et Øjeblik klapper sammen.
- ¹ (lodret Streg) foran en Stavelse betegner, at denne har Hovedtrykket; i nærværende Udgave er dette dog kun betegnet, hvis det ikke falder paa første Stavelse.

KØBSTÆDER.

5. HELSINGØR KØBSTAD.

Helsingør [*hæls'nø'r*, *hælsen'ø'r*]. Af Eksplr. anføres: VJb 1231 (13. Aarh.) Hælsingør, Helsingher; ²¹/₃ 1279 (EB) Hælsingæør; ¹⁴/₃ 1308 Helsingøør; ²⁷/₂ 1318 Helsinghøør; ¹/₉ 1341 Helsingør; ¹⁹/₇ 1355 Helsingøør; ¹⁹/₉ 1360 (EB) Hælsingøør; RJb c. 1370 Helsingøør, Helsingør; ¹¹/₄ 1373 Helsinghør, ²²/₅ 1373 Helsinghøre; ¹¹/₈ 1377 Helzinghøre; ²/₅ 1379 Helsingør; ²²/₆ 1389 (EB) Hælsingør; ³/₅ 1393 Helssinkyre; ²⁰/₁ 1415 Helsingør; ²¹/₆ 1433 Hælsinghør; u. D. 1434 Helchenore; ⁴/₄ 1434 Helsingør; ²/₂ 1435 Hælsingør; ¹⁵/₆ 1437 Helsenør; ²⁴/₈ 1440 Helsingøør; ²⁴/₅ 1450 Hælsingør; ²²/₂ 1469 Helsingør; ⁸/₅ 1475 Helsingør; ⁹/₁ 1476 Helsingør; ¹²/₃ 1476 Helsinghør; ²²/₈ 1481 (EB) Hælsinghøør, Hælsinghøør; ¹¹/₉ 1481 Helsingør; ³/₁₁ 1482 Helsinghør; ¹⁷/₃ 1485 Helsingøræ; ²⁰/₁ 1508 Helsingør; Jb 1660—61 Hellsenøør; M. 1688 Helsingøørers Kjøbsted; latiniseret Helsingøør, 14. Aarh. (Hamsfort, SRD III p. 314). — Fl. et Indbyggernavn Helsingør, afledt af et Stednavn Hals. Hals kan have været Navnet paa den smalleste, halsformig indsnævrede Del af Sundet. Ifølge Sahlgren (Hælsingborgstraktens ortnavn, p. 150 f.) er det derimod en Lokaltit paa Landjorden, snarest det Næs, hvorpaa Helsingør ligger. — Ør, se Indl.

Flynderborg. Hvitfeld Fol. I p. 299 Flønderborrig. — I stedlig Tradition Navn paa en Bakke S. f. Helsingør. Steenstrup har (Namn och Bygd 1914 p. 136) formodet, at Borgen kunde have haft Navn efter Fiskeravnet Flynder, idet en Flynder kunde have været Borgens Mærke eller have siddet i Vindfløjen. Kunde maaske tænkes at staa i Forbindelse med Flynderupgaard i Tikøb S., der ligger noget sydligere.

Grønnehave, Station [*grön'hå'w*]. M 1688 Grønnehaugen; M 1844, GSt Grønnehave. — Have, se Indl.

Helsingør Overdrev, Hse. [*øværdrev'øð*]. M 1844 Helsingøør Overdrev. — Overdrev, se Indl.

Højstrup, Gd., Jærnbanepl. [*høj'sdrOp*]. GSt Højstrup. — Formentlig et nydannet Navn, refererende til Stedets Beliggenhed.

Julebæk, Hse. [*ju'løbæk*]. MB 1681 Hiulebecks Rende; GSt Julebæk Hse. — Antagelig identisk med Landsbynavnet Hjulebæk (Hellevmagle S., Tybjerg Hrd.; ³/₂ 1374 Hiulbech). Navnene paa Hjul, Jul- maa vistnok, ligesom de tilsvarende svenske, i de fleste Tilfælde forklæres som indeholdende Subst. Hjul i Bet. „Kværnhjul, Kværn“. (Se Natan Lindquist: Bjärka-Säby ortnavn p. 129 ff.)

Krogen. $\frac{2}{6}$ 1426 Ørekrok, Ørekrock, Ørekrook, Kroken; $\frac{2}{6}$ 1426 (1648) Ørekræag; Juni 1434, u. D. 1436 Kroke; u. D. 1436 Krok; $\frac{1}{8}$ 1436, $\frac{15}{6}$ 1437 Ørekroke; $\frac{20}{9}$ 1437 Ørækrogh; $\frac{27}{11}$ 1437 (LDipl) Ørekrook; $\frac{8}{8}$ 1440 (Anne Krabbe) Ørekrog; $\frac{3}{8}$ 1441 Kroghen; $\frac{20}{5}$ 1450 (Anne Krabbe) Ørekrog; $\frac{24}{5}$ 1450 Kroghen; $\frac{27}{7}$ 1451 (Gram) Ørekrogh; $\frac{11}{8}$ 1454, $\frac{27}{1}$ 1455 (Klevenfeldt), $\frac{8}{2}$ 1455, $\frac{13}{10}$ 1455, $\frac{3}{7}$ 1456 Kroghen; $\frac{24}{8}$ 1458 (EB) Ørekrok; $\frac{1}{11}$ 1458 Ørekrogh; $\frac{16}{8}$ 1459 (Klevenfeldt) Kroghen; $\frac{16}{4}$ 1459 Kroghens læn; $\frac{20}{1}$ 1462 Ørekrogh; $\frac{1}{4}$ 1465 Kroghen; $\frac{24}{8}$ 1465 (LDipl), $\frac{22}{1}$ 1466, $\frac{21}{4}$ 1466 Kroghen; $\frac{1}{7}$ 1466 Øffrekrogh; $\frac{21}{10}$ 1466 (Bartholin) Orbrogh; $\frac{9}{1}$ 1476 (1639) Ørekrogs Len; $\frac{9}{1}$ 1476 Ørekrog; $\frac{12}{2}$ 1477 Helsinghøøre Krogh; $\frac{9}{11}$ 1478 (J. Mortensen) Ørekroog; $\frac{20}{5}$ 1479 Krogen; $\frac{11}{9}$ 1481 (EB) Kroghen; $\frac{11}{9}$ 1481, $\frac{30}{10}$ 1481, $\frac{21}{11}$ 1481 (Orig?) Krogen; $\frac{3}{1}$ 1482 Kroghen; $\frac{4}{2}$ 1483 Ørekrogh; $\frac{21}{8}$ 1485 Ørekrog; $\frac{15}{9}$ 1485 (ÆB) Ørekrog, Ørekrogh; $\frac{3}{1}$ 1486 Krogen; $\frac{21}{10}$ 1488 (ÆB) Ørekrogh; $\frac{9}{1}$ 1489 (EB) Ørækrogh; $\frac{7-13}{1}$ 1489 (1639) Ørekroeg; $\frac{27}{1}$ 1490, $\frac{8}{2}$ 1490 Krogen; $\frac{5}{8}$ 1495 (EB) Kraghen; $\frac{31}{10}$ 1495 Ørekrogh; $\frac{22}{12}$ 1496 u. D. 1496, Krogen; u. D. 1501 Kroghens læn; $\frac{5}{4}$ 1502, u. D. 1502 Kroghen; $\frac{19}{3}$ 1507 Kroghens Len; $\frac{29}{4}$ 1507 (LDipl), $\frac{29}{4}$ 1507 Kroghen; u. D. 1507, $\frac{10}{7}$ 1507, u. D. 1508, $\frac{21}{10}$ 1510, u. D. 1510, $\frac{8}{1}$ 1511 Krogen; $\frac{28}{3}$ 1511 Kroghenn; $\frac{28}{3}$ 1511, $\frac{17}{5}$ 1511 Kroghenn; $\frac{8}{9}$ 1511, $\frac{8}{12}$ 1511, $\frac{10}{12}$ 1511 Krogen; u. D. 1511 Kroghens læn; u. D. 1511 Krogen; u. D. 1511 Kroghenn; udat. (1551 ÆDA IV 49) Krogtzens skouff. — Krogen el. Ørekrog er det nuvæ. Kronborgs ældre Navn. Krog bruges i Stednavne om Jordstykker, der er begrænset af en kroget Linie, f. Eks. om „Jordstykke, der er indesluttet af en Bugt af et Vandløb“, afsides Hjørne af en Mark, her snarest i sidstn. Betydning. Jvfr. Indl. — Øre, se Indl.

Kronborg [*krømb's'r*; *krønbo's'r*]. KancBrevb $\frac{13}{1}$ 1577; KancBrevb $\frac{24}{1}$ 1577 Kroneborg; KancBrevb $\frac{7}{10}$ 1597 Kronborg Slot; M 1688 Cronborg Slott; M 1844 Cronborg Fæstning; GSt Kronborg. — Det ældre Navn paa Slottet er Krogen, jvfr. foran; $\frac{24}{1}$ 1576 udsteder Frederik II et aabent Brev om, at Krogen herefter skal hedde Kronborg (KancBrevb.). Endelsen -borg betyder „Fæstning“, og Kron(e) antyder, at det er et kongeligt Slot.

Kronborg Ladegaard. M 1688 Helsingøers Ladegaard; M 1844 Cronborg Ladegaard; GSt Kronborg Ladegaard.

Lappen [*labn*], **Lappesten.** $\frac{7-13}{1}$ 1489 (1639) Lappesteen; Kanc Brevb $\frac{3}{4}$ 1564, $\frac{7}{5}$ 1564, $\frac{12}{3}$ 1565 og $\frac{7}{4}$ 1565 Lappen; J. Sørensens Kort 14. 1720 Læpen, Læpensteen; GSt Lappestens Batteri; M 1844, GSt Lappen. — Lappen opfattedes i 16. Aarh. som et Farvand, hvor Skibe kunde ligge for Anker; nu et Landareal, ud for hvilket findes en Grund Lappegrunden. Paa J. Sørensens Kort er „Læpen“ Betegnelse for Lappegrunden, medens „Læpensteen“ er en Bebyggelse. Af æ. da. Lap, „Odde, Næs“, sikkert samme Ord som Lap „Klud, Stump“; naar Ordet har kunnet faa denne Betydning, skyldes det Opfattelsen af, at Næset var en lille Del, en Stump, hæftet til det større Omraade.

Lundegaard (forsv.). KancBrevb $\frac{6}{1}$ 1572 Lundegaard; KancBrevb $\frac{1}{4}$ 1586 Lundegaarden; KancBrevb $\frac{17}{1}$ 1588, $\frac{31}{8}$ 1593 Lundegaard; Kanc Brevb $\frac{8}{7}$ 1596 Lundegaards Kro; KancBrevb $\frac{18}{6}$ 1608 Lundehaven. — En tidl. kgl. Gaard, paa Gl.-Marienlyst's Plads.

Marienlyst [*ma'ri'ønløsd*]. M 1844 Marienlyst Slot; GSt Marielyst. — Navn efter Fr. V's 2den Dronning, Juliane Marie.

Trykkerdamsbakken, Hse. [*trøgdødam'æn*]. Postadr 9 Trykkerdamsbakken. — Af Trykker „Bogtrykker“, eller „Kattunstrykker“.

6. HILLERØD KØBSTAD.

Hillerød [*hilarød'*]. 1552 EGøyes Jb 56 Hylderødz by; KancBrevb ¹/₇ 1560 Hyllærød By; KancBrevb ²³/₈ 1581 Hillerød; KancBrevb ⁶/₄ 1593 Hyllærød; Mandt 1600 Hillerødt; M 1688 Hillerød Kiøbsted; M 1844 Hillerød Kiøbstads Markjorder. — Forleddet er et Personnavn. Der findes et Kvindenavn æ. da. Hillæ (O. Nielsen u. Hild), der svarer til oldn. Hildir, Gen. -ar, oldn. Hilda, Gen. -u, eller æ. sv. Hilla. Desuden findes der et æ. sv. Mandsnavn Hilde, ligesom der synes at have eksisteret et Mandsnavn æ. sv. *Hille (i Stednavnet Hillarudha). Da ld og ll samt a og u i Endelsen giver samme Resultat, er det ikke til at afgøre med Sikkerhed, hvilket af disse Navne der foreligger. Dog synes den i ældre Tid gennemgaaende Skrivemaade med -ld af saavel Hillerød som Hillerødsholm (61) at tyde paa, at Forleddet er et Kvinden., der svarer til oldn. Hildir eller Hilda. — Rød, se Indl.

Holmene, Hse, Areal [*holmønø*]. M 1844, GSt Holmene. — Holm, se Indl.

Sandviggaard. M 1844 Sandviggaarden; GSt Sandviggaard.

7. FREDERIKSSUND KØBSTAD.

Frederikssund [*frærgs'sun'*]. KronSk ⁸/₇ 1662 Friderikssund; Jens Sørensens Kort 6 c, 1709 Friderichs Sund; Jens Sørensens Kort 14, 1720 Fredrichsund; M 1844 Købstaden Frederikssund; GSt Frederikssund. — Købstaden Frederikssund var tidligere Ladeplads for Købstaden Slangerup og kaldtes Sundby Færge. Ladepladsen blev oprettet af Fr. II ¹⁴/₆ 1578, men Navnet Frederikssund stammer først fra Fr. III's Tid.

Kalvø, Traktørsted, Anlæg. VidSelsk, Mansa Kalvø; GSt Kalvø. — Af Kalv; Navnet kommer vel af, at man har sendt Kalvene herover at græsse. ¹²/₂ 1648 omtales en Plads ved Sundby Færge, som det gamle „Kallehuuss“ tilforn har staaet paa (Wegener, Abrahamstrup I p. 160). „Øen“ er nu landfast.

Kristiansholm, Hse. M 1844, GSt Christiansholm. — Af Pn. Christian. Holm, se Indl.

Skyllebakken, Hse. Trap⁴ II, p. 61 Skyllebakken. — Ligger ved Skyllekrogen, en lille Bugt af Fjorden. Navnet kommer vel af, at man har skyllet Tøj (eller Fisk) paa Stedet.

Sundby Færge. KancBrevb ⁴/₈ 1562 og ¹⁷/₂ 1567 Sundbye Færge; KancBrevb ¹¹/₄ 1573 Sundby Færge; LensR 1582—83 Synndbyferge; KancBrevb ¹⁰/₇ 1585 Sundby Færge; Mandt 1628 Sundbyferge; M 1688 Sundby Fergehuus. — Overfartssted til Horns Hrd., Navn paa det Sted, hvor nu Frederikssund (s. d.) ligger.

8. FREDERIKSVÆRK KØBSTAD.

Frederiksværk [*fres'værk; værgød*]. ²⁷/₈ 1756 (C. Nyrop, J. F. Classen p. 350) Friderichs-Værck; Reskript ⁴/₂ 1773 Friderichsverk; VidSelsk Friderics Værk, Fridericsværk; Sterms Topographie 1831, GSt Frederiksværk. — Frederiksværk har Navn efter Kong Frederik V og det Krudtværk, som 1756—58 anlagdes af Generalmajor Joh. Fr. Classen.

Nyhuse [*nyhu'sans*]. GSt, Postadr9 Nyhuse.

Tranemose, Hse. GSt, Postadr9 Tranemose. — Af Fuglenavnet Trane, som er almindeligt i Mosenavne.

10. LYNGE-KRONBORG HERRED.

Hrd. er 1862 udskilt fra Lyng-Frederiksborg Hrd., og udgjorde sammen med dette det gl. Lyng Hrd., hvorom se under 60. Lyng Hrd. var tidl. en Del af „Try Herred“, de tre sammenlagte Hrdr. Sirø, Lyng og Holbo Hrd., der til længe efter Reformationen udgjorde een Jurisdiktion.

Try Herred. ¹⁸/₁₁ 1248 (EB) Thryggæ hæræths; ⁹/₁₁ 1290 Thriggi hæreth; ¹⁰/₇ 1314 (ÆB) Try hæreth; ¹⁴/₄ 1322 (EB) Thriggæhæret; ²⁵/₈ 1337 (EB) Thrigæ hæreth; ⁷/₉ 1340 (EB) Thriggyhæret; ²⁵/₁₁ 1342 (EB) Thriggehæret; ¹⁶/₁₁ 1343 trium Hæradh; ²⁶/₆ 1347 Thrighææræth; ²⁹/₉ 1356 Thrigge H.; ²⁶/₅ 1442 Tryhærtz tingh; ²⁶/₅ 1442 (ÆB) tryhærtz tingh; ⁴/₉ 1459 (EB) Thryhærets tingh; ²/₈ 1465 Thry H.; c. 1500 Thry hered; KancBrevb ⁷/₂ 1556 Trye H. — Try er lk. af Talordet tre og Thriggæ er Genitiv; Herred er et Intetkøns-Ord.

11. TIKØB SOGN.

Tikøb [*tikøw*]. Udat. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (EB) Tiwitcop; ²⁵/₇ 1356 Tithekøp; ²⁹/₉ 1356 Tithekøp; RJB c. 1370 Thydhækøp, Thydækøp; ²²/₆ 1389 (EB) Tydekøph; ²⁴/₈ 1458 (EB) Tydækøp; ¹³/₄ 1474 Tidekøping; ¹/₅ 1485 (EB) Tykiøff; ²⁴/₉ 1488 (EB) Tykøbyn; ⁹/₁ 1489 (EB) Tiidkøping; Overskrift i EB ved ⁹/₁ 1489 Tydekøping; ¹⁶/₆ 1489 (EB) Tiikøbs kirke, Tykøbs kirke; u. D. 1497 (EB) Tykiøp; KancReg ¹¹/₁₂ 1547 Tickiøf; KronSk ⁴/₅ 1549 Tykiøf; KancReg ²⁸/₈ 1550 Tykiøping; KancReg ¹⁹/₈ 1550 Kiøping; KancBrevb ⁷/₂ 1556 Tyekiøping; KancBrevb ⁵/₈ 1560 Thiikiøf; KancBrevb ²⁰/₇ 1560 Thiekøb; KancBrevb ⁶/₂ 1586 Thikiøf; Mandt 1613 Thikiøb, Thiikiøb; Jb 1661, M 1688 Tiekøb; M 1844 Tikøb. — Formen Tiwitcop kan være opstaaet ved Fejlæsning af Tithekøp, idet th i middelalderlig Skrift, naar det er skødesløst skrevet, kan læses som w, og k kan læses som tc; jvfr. at Nejlunge kan skrives dels Newlinghe, dels Nithlinge. Forleddet er da Personn. sv. Tidhe. Skulde Tiwitcop være rigtig, kunde der forudsættes et Mandsnavn *Tiwith, jvfr. oldn. Ásviðr. At forudsætte et Stednavn Tiwith, sammen- sat med -with „Skov“, jvfr. svensk Tiveden, er mindre rimeligt, fordi Navne paa -køb mest sammensættes med Personnavne. — Køb, se Indl.

Arløgsbørnrud (forsv. By, her?). ²⁵/₅ 1239 (EB) Arløgsbørnruth. — Kan vel kun forstaas som „Arløgs Børns Rydning“, idet Arløgs er Gen. af Mandsn. æ. da. Arløgh, oldn. Arnlaugr, og -børn er forkortet af -børnæ, Gen. Flert. af Barn. — Rød, se Indl.

Arnbjørnkøb (forsv. By). U. D. 1211 (EB) Arnbjørnkøp, Arnbjørkiep. — Af Pn. da. sv. Arnbjørn, oldn. Arinbjørn. — Køb, se Indl.

Bistrup [*bisdrøp*]. RjB c. 1370 Biisthorp, Bisthorp; ²¹/₄ 1466 Bystrup; ²⁴/₉ 1488 (EB) Bisthorp; KancReg ¹⁹/₈ 1550 Nøre Bedstrup, Bedstrup; Mandt 1555 Bidstruppe; LensR 1582—83 Bidtstrup; Jb 1588—89 Bidstrup; Mandt 1613 Bedstrup, Bidstrup; Jb 1661 Bedstrup; M 1688, M 1844 Bidstrup; GSt Bistrup. — Næppe af Mandsnavnet Bisæ, æ. sv. Bisi, der indgaar i det forsvundne Bysæthorp (VJb) paa Falster og i Bisserup (Holsteinborg S., V-Flakkebjerg H.; RjB Bisethorp), da man i saa Fald skulde have ventet en lignende Udvikling her. Forleddet er rimeligvis Ordet Biskop; jvfr. Bistrup, Skt. Jørgensbjerg S., Sømme H., der skrives Biscopsthorp ²⁴/₁ 1277, men allerede ⁴/₁ 1314 Bystorp og i RjB Bisthorp, Bistorp og Bysthorp. — Torp, se Indl.

Borupgaard [*bo'rupgø'r*]. Udat. Absalon Ærkebisp 1178—1201 (EB), ²/₁₁ 1178 (EB), u. D. 1211 (EB), ²⁸/₁₁ 1290 (EB) Bothorp; ¹¹/₅ 1501 Borwppæ; KancBrevb ³⁰/₉ 1568 Borupgaard; LensR 1582—83 Borup; Jb 1588—89, Mandt 1613, Jb 1661 Boerup; M 1688 Boerupgaard; M 1844 Borupgaard. — Af Mandsnavn da. sv. Bo, oldn. Búi. — Torp, se Indl.

Bovethorp (forsv. By). U. D. 1211 (EB) Bouethorp; u. D. 1211 (EB) Bouethorp. — Af Mandsnavn da. sv. Bove, oldn. Bófi. — Torp, se Indl.

Busserup, Gd. [*bussærøp*]. U. D. 1497 (EB) Bvtzserop; Mandt 1613 Boeserup; Jb 1661 Budtzerup; M 1688 Budserupgaard; M 1844 Buserupgaard; GSt Busserup Gd. — Af Mandsn. æ. da. Butze, der nævnes i Dok. ¹⁸/₅ 1350, eller af Tilnavnet Bussi. — Torp, se Indl.

Bøtterup [*bødarøp*]. U. D. 1497 (EB) Bytterop; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Byttervp; LensR 1582—83 Bøtterup; Jb 1588—89 Botterup; Mandt 1613 Bøtterup; Jb 1661 Bøttervp; M 1688, M 1844 Bøtterup. — Af et Pn. sv. Butte (s. Navn forudsættes ogsaa i fl. norske og dske Stedn.), idet Skriveformerne med y er litterære; saafremt y var fonetisk, skulde vi vente at det var bevaret som y, idet y foran tt bevares, f. Eks. [*byd(ø)*] „Bøtte“. — Torp, se Indl.

Dagerød, Gd. M 1844, GSt Dagerød. Hertil hører formentlig udat. Absalon Ærkebisp 1177—1201 Dachwortheholt; ²/₁₁ 1178 (EB) Dael Wondeholt; u. D. 1211 (EB) Dowertholt, Dowerholt. — Af Davre, æ. da. daghorth, oldn. dagverðr, døgurðr „Dagens første Maaltid“. Endelsen -rød skyldes antagelig en Udtaleform paa [-rø], hvilket er opfattet som -rød. — Holt, se Indl.

Dale, Hse. [*dal'ø*]. GSt Dale; Guide 1857 Dalehus. — Flertal af Dal, svarende til oldn. dalir, dalar eller mulig Dativ Enkelttal af samme Ord.

Dalsborg, Hs. [*dal'sbø'r*]. M 1844, GSt Dalsborg.

Danstruplund, Gd. GSt, Postadr9 Danstruplund. — Efter det nærliggende Danstrup, 14, s. d. — Torp og Lund, se Indl.

Egebæksvang, Skov, Kirke. [*ajæbægs'van'*]. U. D. 1497 (EB) Egebæk; Mandt 1555 Eggebeck; KancBrevb ¹⁸/₁₂ 1561 Egebecke, Egebecksgaarde; KancBrevb ¹⁰/₂ 1565 Egebecksgaarde; KancBrevb ²⁵/₆ 1565 Egebeck; Kanc Brevb ²²/₈ 1601 Egebek; M 1688 Egebechs Vang; M 1844 Egebeksvang; GSt Egebæk Vang. — Der har tidligere eksisteret en Bebyggelse Egebæk, hvorefter Skoven har faaet Navn. — Vang, se Indl.

Enøre (forsv. Bebygg.). U. D. 1497 (EB) Enøre. — Fl. Ene „Enebærbusk“. — Ør, se Indl.

Espergærde [*æsbu'gær*]. KancBrevb $\frac{5}{3}$ 1555 Stranden ved Esperegierde; Mandt 1555 Esperegierde; KancBrevb $\frac{20}{7}$ 1560 Esperødgierde; KancBrevb $\frac{15}{4}$ 1563, KancBrevb $\frac{22}{2}$ 1567 Esberiegierde; KancBrevb $\frac{23}{3}$ 1570 Esperegierde; KancBrevb $\frac{10}{1}$ 1578 Esperødgierde Led; KancBrevb $\frac{20}{6}$ 1607 Esbegierde; KancBrevb $\frac{24}{12}$ 1610 Espeigierde; Mandt 1613 Espergeerde; M 1688 Esperegierde Huuse; M 1844 Esperegierde; GSt Esperegærde. Navnet er sammensat med Bynavnet **Esperød**: KancBrevb $\frac{10}{3}$ 1565 Esperodz Enghave; KronSk $\frac{5}{3}$ 1567 Esperøds Mark; KancBrevb $\frac{23}{3}$ 1570 Esperød; KancBrevb $\frac{10}{1}$ 1578 Esperøds Mark; LensR 1582—83 Esperødt; Jb 1588—89 Esperodtt; Mandt 1613 Esperød; Jb 1661 Espered. — Esperød er nu forsvundet. Navnets Fl. er æ. da. *Æspæ*, oldn. *espi* „Bevoksning med Aspetræer“; om -rød se Indl. Gærde, en Afledning af Ordet Gaard, betyder „Indhegning“ og skal maaske forstaas paa denne Maade her, jvfr. $\frac{10}{1}$ 1578 Esperødgierde Led, men kan ogsaa betyde „indhegnet Jord“, saaledes alm. i sv., ligesom i de bornholmske Stednavne Fløjgærde og Kannikegærde.

Fiskerhuset. M 1688 Fischerhuuset; M 1844 Fiskerboden. — I Snekersten.

Flynderup, Gd. [*flønærup*]. U. D. 1211 (EB) Flunretorp, Flunnerthorp; 1399 (1580 ÆDA III 372) Flønterup; u. D. 1497 (EB) Flynnerop; $\frac{21}{10}$ 1499 (EB) Flynderup; Mandt 1555 Flønderupp; KancBrevb $\frac{1}{3}$ 1577 Flønnderup; Mandt 1613 Flønnderup; M 1688, M 1844 Flynderupgaard. — Se Flynderborg 5. Forleddet er mulig Fiske­navnet Flynder, eller det skal sammenstilles med Sog­navnet Flynder (Skodborg Hrd., 1330—48 Flundæræ; 1350—1400 Flundær), der maaske er et Ord af samme Grundbetydning som Fiske­navnet („flad“), jvfr. nynorsk flundra „stor, flad Splint, flad Sten“, shetlandsk flinder „Splint, Spaan, tynd Skive“, og Flindra, Navn paa en flad Strandklippe. — Torp, se Indl.

Gurre [*gør*]. Annal 1268—1523 (Trykt Kilde SRD VI 229) Gurffue; $\frac{24}{8}$ 1336 (Vid. 1482) Gorgha; 13. (16.) Aarh. SRD IV 551 Gvrre; $\frac{31}{12}$ 1361 Gorwe; $\frac{7}{8}$ 1364 Gorre; $\frac{30}{11}$ 1369 Gorgo, Gorghe; $\frac{24}{5}$ 1370 Gorgø; $\frac{29}{9}$ 1370 Ghorghe, Gorgø; $\frac{27}{10}$ 1371 Gorghø; $\frac{28}{10}$ 1371 Gorgø; 1374 (1476 ÆDA I 144) Gwrffuæ; 1375 (1476 ÆDA I 40) Gorro; 1375 (1476 ÆDA I 47) Gorwe; u. D. 1375 Gorge; $\frac{14}{8}$ 1376 Gorgo; $\frac{16}{8}$ 1376 Gorgø; 1376 efter $\frac{29}{9}$ Gorw; $\frac{1}{3}$ 1377 Gwrue; $\frac{10}{4}$ 1377, $\frac{17}{8}$ 1385 Gorwe; $\frac{1}{5}$ 1386 (Vid. $\frac{11}{6}$ 1393) Gorghæ; $\frac{16}{1}$ 1390 Gorwe; $\frac{5}{12}$ 1391 Gurwø; $\frac{8}{5}$ 1393 Gorge; $\frac{4}{10}$ 1397 Gurwæ; $\frac{13}{10}$ 1397 Gorghæ; $\frac{9}{12}$ 1399 Gurwe; $\frac{11}{12}$ 1399 Gurwæ; $\frac{15}{10}$ 1401 Gorghe; $\frac{15}{7}$ 1407, $\frac{24}{6}$ 1408 Gorwæ; $\frac{24}{3}$ 1417 Gurwæ; $\frac{9}{10}$ 1419 (Hand. rör. Skandin. Hist. XXIX 25—26) Gurwe; $\frac{7}{9}$ 1424 Gorghehws; $\frac{21}{6}$ 1439 Gurdæ; $\frac{3}{8}$ 1441 Gurgæ; $\frac{24}{8}$ 1458 Gwrffhø; $\frac{21}{4}$ 1466 Gorwæ; $\frac{16}{8}$ 1470 Gorge; $\frac{30}{11}$ 1485 Gwrffwe; $\frac{3}{1}$ 1486 Gurffwe; $\frac{9}{8}$ 1486 Gvrffe; $\frac{31}{1}$ 1486 Gwrffwe, Gurffue; $\frac{3}{6}$ 1491 (LDipl.) Gorffwe mølle; $\frac{14}{12}$ 1493 (Ryge) Gwrwe, Gørwæ; $\frac{28}{5}$ 1495 (EB) Gwrffe; $\frac{25}{1}$ 1496 (EB) Gurffue; u. D. 1496 Gorffue; $\frac{16}{1}$ 1497 (EB) Gwrffwe; u. D. 1502 Gwrwe; $\frac{10}{7}$ 1507 Gorre læn; u. D. 1508 (Orig?) Gurffwe; $\frac{25}{5}$ 1510 Gorffwe; $\frac{8}{9}$ 1511 (Orig?) Gwrue; Fr I Reg $\frac{23}{9}$ 1525 Gorffue; udat. (1551 ÆDA IV 49), KancBrevb $\frac{2}{5}$ 1562 Gurffue; LensR 1582—83 Gurffue marck; Mandt 1613, Jb 1661 Gurre; M 1688 Gurrebye; M 1844 Gurre. — Kunde sammenstilles med angels. *gyru*, Genitiv *gyrwe* „Mudder, Snavs“, som i *gyrwe fen* „Sump“,

et Stednavn on Gyrwum (Yarrow) og Gyrwas, Folket i Fen-Distriktet, men maatte i saa Fald være en ikke-omlydt Sideform. Skriveformerne med g(h) skulde da sammenstilles med, at man f. Eks. undertiden kan finde tørgh for Tørv, idet rg og rw er lydligt faldet sammen. En anden Mulighed er, at det indeholder et Adj. æ. da. *gorugh, dannet af æ. da. Gor „halvfordøjet Føde, Tarmindehold“, no. „Dynd, Søle, blødt Mudder“, shetlandsk „Dynd, Mudder, Snavs“, et Adjektiv, der findes i sv. Dial. i Formen gårug „smudsig“, og af hvis svage Form, æ. sv. *gorghe, man har tolket svenske Sønnavne som Gorjen (se Hellquist, Sjönamn p. 183). I saa Fald maatte det være et oprindl. Navn paa Søen. Desuden kunde tænkes paa en Sammensætning *Gorugh-ø, den sumpede eller den i Sumpen liggende Ø, en Betydning der vilde stemme ret godt med Naturforholdene, idet den lave Højde, hvorpaa Ruinen ligger, tidligere har været omflydt. En Del af Formerne fra 14. Aarh. har bevaret gh og Endelsen -ø (Originalformer fra 13. Aarh. er ikke bevarede), men iøvrigt er Overgangen gh til w i flere Tilf. fuldbyrdet paa denne Tid (¹⁸/₁₂ 1277 hedder det Høghby, Sogn i Ods Hrd., ¹⁴/₁₀ 1377 Høuby; 1231 (VJb) Saghæbrokhæreth, men 1375 Saubro H., 1231 (VJb) Haghælbierghæreth, men ⁹/₅ 1355 Hawelbyergherred, 1231 (VJb) Schogbyhæreth, men ¹⁵/₃ 1383 Skowbyhæret, 1231 (VJb) Løghæhæreth, men ⁹/₁₀ 1345 Løuux H.), saa den Omstændighed, at man i Slutn. af 14. Aarh. finder Gorwe som ældste Originalform, behøver derfor ikke at betyde, at dette er den Grundform, man maa gaa ud fra. Om Navnet direkte tør sammenstilles med Gurreby, Laalands Sønder Hrd., er tvivlsomt, da dette ikke foreligger i tilstrækkelig gamle Former.

Gurrehus, Gd. [g0'r'hø'ss]. M 1844 Gurrehuus; GSt Gurrehus. — Dannet efter Navne som Koldinghus, Riberhus o. lgn., hvor -hus har Betydningen Slot. Se iøvrigt under Gurre ovfr.

Gurre Overdrev, Hse. GSt Gurre Oredrev; Postadr9 Gurre Overdrev. — Se Gurre ovfr. — Overdrev, se Indl.

Gurrevang, Skov, Ejerlav. KancBrevb ²¹/₁ 1588 Guruevang; KancBrevb ³¹/₈ 1593 Gourfvevang; M 1688 Gurre Vang, Gurre Vange Huus; M 1844 Gurrevang; GSt Gurre Vang. — Vang, se Indl.

Haldensthorp (forsv. By). Udat. Absalon Ærkebisp 1177—1201 (EB) Haldensthorp; ²/₁₁ 1178 (EB) Haldenstorp. Af Pn. da. sv. Halden, oldn. Hálfdan; oprindelig har dette Navn -ar i Genitiv, men her har det faaet -s i Lighed med adskillige andre Navne. — Torp, se Indl.

Halinsrud (forsv. By). ²/₁₁ 1178 (EB) Halinsruth. — Af et oprindl. Tilnavn *Hallin, vistnok egl. „den ludende“, af Adj. oldn. hallin. Samme Pn. findes i Hallenslev, Løve H. — Rød, se Indl.

Harreshøj [ha'rsaʃ]. U. D. 1497 (EB) Haretzhede; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Haritzhee; c. 1500 Haredzheyde; Mandt 1555 Hariissheye; KancBrevb ²⁷/₄ 1562 Harritzhee; LensR 1582—83 Harridtzhøj; KancBrevb ¹⁴/₃ 1585 Harritzhey; Jb 1588—89 Harridtzhøj; Mandt 1613 Harridtzhøj; Jb 1661 Harridtzhøj; M 1688 Harridtzhøygaaarde; M 1844 Harritshøi (-høj). — Fl. Mandsn. Harald; jvfr. Haraldsborg, Sømme H., ²⁵/₂ 1377 Haraldsburgh, ¹/₉ 1433 (Afskr. 1436) Haritsborgh, M 1664 Harridsborigmølle. Efterleddet -høj er en Omtydning af -hed „Hede“, se Indl.

Hemlelt (forsv. Bebygg.). Mandt 1555 Hemlelt. — Sandsynligvis er Endelsen -holt og Fl. Himmel, eller mulig af æ. da. hemmel(l), oldn.

heimild „Hjemmel, lovlig Adkomst eller Ret til Besiddelsen af en Ting, Bevis som tjener til at godtgjøre den, Grund hvortil den støtter sig“ (Fritzner). Hemblellt vil da sige den Holt, som er „hjemlet“ ved Rettergang. — Holt, se Indl.

Holgestrup. Udat. Absalon Ærkebisp 1177—1201 (EB) Halgersthorp; ²/₁₁ 1178 (EB) Halgerstorp; 1399 (o. 1580 ÆDA III 372) Holckiidstrup; u. D. 1497 (EB) Halgitzstrop; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Halgitzstrup; KronSk ¹⁹/₈ 1562 Halgestrup; LensR 1582—83 Halgistrup; Jb 1588—89 Halgidstrupp; Mandt 1613 Halgidstrup; Jb 1661 Haldgildstrup; M 1688 Halgistrup; M 1844 Holgestrup. — Af et Personn. svarende til oldn. Hallgeirr; Formerne med o (Holgestrup) kunde da skyldes Sidevirkning fra Pn. Holger, som indgaar i det nærliggende Holgerskøb. — Torp, se Indl.

Hornbæk Overdrev, Hse. Postadr⁹ Hornbæk Overdrev. — Se Hornbæk 12. — Overdrev, se Indl.

Horserød Overdrev, Hse. Postadr⁹ Horserød Overdrev; GSt Horserød Overdrev. — Se Horserød 12. — Overdrev, se Indl.

Jonstrup [*joⁿsdrup*]. ²⁴/₈ 1458 (EB) Ionstorp; ²¹/₄ 1466 Jonstrup; u. D. 1497 (EB) Jonstrop; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Ioenstrup; Mandt 1555 Jonstruppe; Jb 1588—89 Ioenstrup. Mandt 1613 Jonnstrup; Jb 1661 Jonstrup; M 1688 Joenstrup; M 1844 Jonstrup. — Af Pn. Johannes, sammentrukket til Jon. — Torp, se Indl.

Kathøj, Gd. [*kathøj*]. ²¹/₄ 1466 Kathed; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Kathee; Mandt 1555 Kattheye; KancBrevb ⁵/₈ 1562 Kattery; KronSk ¹⁹/₈ 1562 Kathey; KancBrevb ¹⁰/₁ 1568 Katheye; LensR 1582—83 Kathei; Jb 1588—89 Katthei; Mandt 1613 Kathei; Jb 1661 Katheye; M 1688 Katheygaard; DAtl Kathei; M 1844 Kathøigaarden; GSt Kathøj. — Dyre-navnet Kat. Efterleddet Hed, se Indl. I 19. Aarh. er Kathed blevet omtydet til Kathøj.

Kongens Mølle (forsv.). KancBrevb ¹/₁₂ 1590, ²⁷/₄ 1593 og ²³/₄ 1597 Kongens Mølle; KancBrevb ⁹/₂ 1610 Kongismølle; Jb 1661 Kongens Mølle; Kort fra „Le Neptune François“ 1693 Moulin du Roy. — Har tilhørt Kronen.

Kongsbod (forsv.). J. Sørensens Kort 14. 1720 Kongsbod; Rytterkort 1720, FrVAtl Kongensboe. — Kongsbod kendes ellers ikke, men efter J. Sørensens Kort har det ligget, hvor det nuvær. Fiskerleje Snekkersten ligger. — Bod, se Indl.

Krogenberg, Gd. DAtl Kroghenberg; M 1844, GSt Krogenberg. — Hørte ifl. Danske Gaarde, 3. Saml. IV. p. 16 under Fredensborg Slot, men blev i det 18. Aarh. af Kongen skænket til Staldmester von Krogh, efter hvem Gaarden fik Navn.

Kronborg Teglgaard. M 1688 Teilgaarden; J. Sørensens Kort 14, 1720 Tæl Laden; FrVAtl Tegelladen; DAtl Cronborg Teglgaard; M 1844 Cronborg Teglfabrik; GSt Kronborg Teglgaard. — Om Kronborg se 5.

Kvistgaard [*kvesdgo^rær, kvesgo^rær*]. Jærnbane-stat. M 1844 Qvistgaard; GSt Kvistgaard. — Under Munkegaarde nævnes i Markbogen 1681 en Quistens-ager, hvorefter Gaarden antagelig har Navn. Mul. af Kvie-sten; Agre har ofte Navn efter større Stene, som laa paa dem, og Stene har ofte Navn efter Dyr.

Landlyst, Gd. Trap³ Landlyst; ved Bevilling af ⁸/₁₂ 1899 er Navnet Landlyst forandret til Danstruplund, s. d.

Lille-Esbønderup [*lilæs'bon'erøp*]. U. D. 1497 (EB) Esmendrop litle; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Lillæ Esmyndrup; Mandt 1555 Lille Esbindrup; Kanc Brevb ²⁷/₄ 1562 Espendrupe; LensR 1582—83 Lille Esbenndrup; Jb 1588—89 Lille Eszbendrup, Mandt 1613, Jb 1661, M 1688, M 1844 Lille Esbønderup. — Se Esbønderup 21.

Løkkerup. U. D. 1497 (EB) Lockerop; Mandt 1555 Lockeruppe; LensR 1582—83 Lockerup; Jb 1588—89 Lackerup; Mandt 1613, Jb 1661 Lockerup; M 1688 Locherups Huus; J. Sørensens Kort 14, 1720, Rytterkort 1720 Lockerød; M 1844 Lokkerup; GSt Lokkerup Hs. — Byen Lokkerup findes ikke mere, men Lokkerstade hedder endnu en Fiskeplads udfor Stedet. Af Pn. da. Lokki (se herom Sahlgren i NoB II p. 252 ff.). — Torp, se Indl.

Marianelund, Kro [*maria'n(ø)lon'*]. M 1844 Marianelund; GSt Marianelund Kro. — Kvindenavnet Mariane. — Lund, se Indl.

Munkegaarde, Hse [*mønngago'ær*]. U. D. 1497 (EB) Mvnkegarden; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Mwnckegaardt; u. D. 1512 Mwnckegardhen, Munckegaardt; Mandt 1555 Monchegorden; LensR 1582—83 Munckegaardt; Jb 1588—89 Munckegaard; Mandt 1613 Munckegaard; Jb 1661 Munchegaarden; M 1688 Munckegaarde; M 1844 Munkegaarden; GSt Munkegaarde. — Har tilhørt Esrum Kloster, deraf Navnet.

Møllerup (forsv. By). Udat. Absalon Ærkebisp 1177—1201 (EB), ²/₁₁ 1178 (EB) Mulnethorp. — Af æ. da. myln æ, „Mølle“; jvfr. Mulneholt 22. — Torp, se Indl.

Mørdrup [*mørdrOp*]. ²¹/₄ 1466 Myrdrup; Mandt 1555 Mørdrup; Kanc Brevb ²⁰/₇ 1560 Mørderup; KancBrevb ²⁸/₈ 1570; LensR 1582—83, Mandt 1613, Jb 1661 Mørdrup; M 1688 Mørderup; M 1844, GSt Mørdrup. — Fl. Myr, oldn. myrr, „Mose“; jvfr. Mørdrup 65. — Torp, se Indl.

Nystrup [*ny'rup*]. Udat. Absalon Ærkebisp 1177—1201 (EB), ²/₁₁ 1178 (EB), u. D. 1211 (EB) Nuthorp; 1399 (o. 1580 ÆDA III 372) Nyerup; u. D. 1497 (EB) Nyrop; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Nystrup; Mandt 1555 Nystrup; Jb 1588—89 Nierup; Mandt 1613 Nyerup; Jb 1661 Nystrup; M 1688, M 1844 Nyerup. — Fl. Tillægsordet ny, altsaa „det nye Torp“. — Torp, se Indl.

Nystrup Overdrev, Hse. GSt Nystrup Oredrev. — Overdrev, se Indl.

Plejelt [*plejælt*]. U. D. 1497 (EB) Plegholt; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Plegilt; LensR 1582—83 Plegilt; Jb 1588—89 Plegilt; Mandt 1613 Pleigilt; Jb 1661 Plegilt; M 1688, M 1844 Pleielt. — Fl. mul. et Personnavn *Plæghi, der ogsaa maa forudsættes i Plejerup, Grævinge S., Ods H. (c. 1370 Pleghethorp) og maaske Plejdrup, Flade S., Morsø S. Hrd. (1470 (1591) Plejdrup). — Endelsen holt, se Indl.

Ratterup (forsv.). LensR 1582—83 Ratterup; Jb 1588—89 Ratterup; MB 1681 Ratterup. — Fl. muligt af et ellers ukendt Mandsnavn *Ratti. — Torp, se Indl.

Røerstrup [*re'sdrøp*]. U. D. 1211 (EB) Retherstorp, Rethærstorp; u. D. 1497 (EB) Reerstorp; ²¹/₁₀ 1499 (EB), Mandt 1555, KancBrevb ²⁷/₄ 1562, LensR 1582—83 Reerstrup; KancBrevb ⁸/₆ 1587 Ridderstrup; Jb 1588—89 Rerstrupp; Mandt 1613, Jb 1661, M 1688, M 1844 Reerstrup. — Af Pn. æ. da. Rethær, æ. sv. Redhar, oldn. Hreiðarr. — Torp, se Indl.

Risby, Hse [*risby'*]. U. D. 1497 (EB), ²¹/₁₀ 1499 (EB) Rysby; KronSk

¹⁷/₆ 1560 Risby; LensR 1582—83 Riisbye; Jb 1588—89 Risby; Mandt 1613 Riszbye; Jb 1661, M 1688 Riisbye; M 1844 Riisbye Huse; GSt Risby Hse. — Af Subst. Ris, oldn. hrís, „Krat“. — By, se Indl.

Ruerne (forsv. By). ²¹/₄ 1466 Rwernæ; Mandt 1555 Roernme; Kanc Brevb ¹⁷/₃ 1562 Raaren (her?); LensR 1582—83 Roerne. — Er Flertal af dial. Rue, „en liden Tue, Jordtue“ (Molbech); formodentlig s. Ord som oldn. hrúga, „Dyngge“.

Rørtang [*rørtanʔ*]. U. D. 1211 (EB), u. D. 1211 (EB) Rørtange; 1399 (o. 1580 ÆDA III 372) Rørtang; ²⁶/₁₁ 1491 (ÆB) Rørtange, Rørtanghe; ¹²/₈ 1496 (ÆB), u. D. 1497 (EB) Rørtange; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Røertangæ; Mandt 1555 Rørtangge; KancBrevb ⁷/₈ 1579 Rørtang; LensR 1582—83 Røertanng; Jb 1588—89 Rorthang; Mandt 1613 Røertanng; Jb 1661 Rørtang; M 1688 Rørtang Bye; M 1844 Rørtang. — Af Plantenavnet Rør, „Tagrør“, oldn. reyrr. Paa Rørtang Overdrev findes Mosearealer. — Tange, se Indl.

Rørtang Overdrev, Gde og Hse. GSt Rørtang Oredrev. — Overdrev, se Indl.

Saane [*sáːna*]. Udat. Eskil Ærkebisp 1137—77 (EB), udat. Valdemar I Konge 1157—1182 (EB), ²⁵/₂ 1174 (EB), Overskrift i EB ved ²⁵/₂ 1174, Udat. Absalon Ærkebisp 1177—1201 (EB) Sande; ¹³/₁₁ 1184 (EB) Sandæ; ¹⁶/₈ 1189 (EB), ⁵/₃ 1193 (EB), u. D. 1211 (EB), ²²/₂ 1228 (EB) Sande; ³/₄ 1378 Sandæ; ⁴/₄ 1462 Sande; ²¹/₉ 1463 (Langebek) Sannæ; ²³/₅ 1464 Sandhe; ¹⁰/₉ 1464 (EB) Sande; ¹⁰/₇ 1468 Sanne; ¹⁵/₇ 1468 (Vid. 1477) Sandnæ; ¹⁴/₅ 1469 Sannæ; ¹⁶/₈ 1470 Sandhoo; ²⁹/₉ 1472 Sandhe, Sande; ¹³/₄ 1475 Sande; ³/₈ 1477 Sandnæ; ⁸⁰/₅ 1483, u. D. 1497 (EB) Sande; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Sandæ; Mandt 1555 Saandhe; LensR 1582—83 Sannde; Jb 1588—89 Sande; Mandt 1613 Sannde; Jb 1661 Saande; M 1688 Sandegaarde; M 1844 Saane. — Flertal af Sand i Betydningen „Sandstrækning“, oldn. sandr, Flt. sandar med samme Betydning. Jvfr. Femhøj Sande og Hvide Sande, Ringkøbing Amt.

Skotterup [*sgøðerøp*]. M 1688 Schotterups Huus; M 1844, GSt Skotterup. — Fl. Folkenavnet Skotte, brugt som Tilnavn. En anden Mulighed var et Mandsn. *Skopte, kendt fra gl. sv. Stedn., oldn. Skopti; jvfr. 1449 Skofftemarke, nu udt. [*sgøðːmaːsgø*], Laaland og de norske Stednavne Skotterud og Skoltebøl, af Mandsn. Skopti (NG III p. 229). — Torp, se Indl.

Snækkersten [*snegsdeːn*]. KancBrevb ⁴/₇ 1582 Sneckestenen; Jb 1588—89 Widsnickesten; Mandt 1613 Snekesteenn; KronSk ⁷/₉ 1621 Sneckestien; Jb 1661 Sneckesteen; M 1688 Snechestens Huuse; M 1844 Snedkersteen; GSt Snækkersten. — Lejet har Navn efter en stor Sten i Strandkanten; efter Sagnet vender Stenen sig tre Gange, naar den lugter nybagt Brød; tillige er den af en Heks paa Øen Hveen kastet efter en Trolmand; den faldt, hvor den nu ligger (Uhrskov, Nordsjællandsk Folkeliv II p. 34); Snækkerne skal have været bundet ved den, eller den kom sejlene fra Kullen (se Fra Dansk Folkemindesaml. I p. 100). Formen Widsnickesten er antagelig sammensat med Præp. ved; Forleddet sikkert Ordet Snekke „Skib“, der ogsaa i ældre Tid har Former med i, jvfr. middelnedertysk snicke. Det i senere Tid indkomne r er opstaaet som en videre Udvikling af det tryksvage [ə], ligesom f. Eks. i Fjenneslev, der alm. høres i St. for Fjenneslev.

Søbækshus. Mandt 1555 Sobeckis Mølle; KancBrevb ²⁰/₇ 1560 Sobecks Mølle; KancBrevb ¹⁰/₇ 1563 Sobecken; LensR 1582—83 Sobecks mølle; Jb 1588—89 Sobecksmølle; Mandt 1613 Sobecksmølle; Jb 1661 Søbæcks Mølle; M 1688 Søbæchshuus; Rytterkort 1720 Sobecken; M 1844 Søbækshuus; GSt Søbæk. — Den gl. Form Søbæk, hvis Fl. vel er Dyrenavnet So, er antagelig af æstetiske Grunde forbedret til Søbæk allerede i 17. Aarh. Jvfr. Sohús, nu Søhus, i Næsbyhoved-Broby S., Odense Hrd.

Tibberup [*tøbrøp*, ældre Sammensætningsform *tøbøs*]. ¹⁰/₇ 1314 (ÆB) Theberop; RJb c. 1370 Tiiberop; ¹/₃ 1377 (ÆB) Tyberop; ²⁴/₈ 1458 (EB) Tybborp; ²¹/₄ 1466 Tyberop; Mandt 1555 Tubberup; KronSk ²⁷/₂ 1563 Teberup; KancBrevb ²³/₃ 1570 Tøbberups Fang(e); LensR 1582—83 Thøbberup; Jb 1588—89 Thoberup; Mandt 1613 Thøbberup; Jb 1661 Tøbberup; M 1688 Tebberup Bye; M 1844, GSt Tibberup. — Af et ellers ukendt Pn. *Tibbe, antagelig Kortform af Tibiorn, som senere bliver til *Tebbe, hvis e paa Grund af det følgende bb bliver rundet til ø; i Skaane findes Tibbarp og Tibbaröd. — Torp, se Indl.

Tikøb Skovhuse [*tikøw sgøwhøws, sgøwhøwsnø*]. Datl Tikjøb Skovhuse; M 1844 Tikiøb Skovhuse; GSt Skovhuse.

Tinkerup [*tengørøp*]. GSt Tinkerup; Guide 1857 Tingerup. Postadr⁹ Tinkerup. — Fl. antagelig et Pn. *Tinke, vel egl. et Tilnavn; en N. Jensen Tinnik el. Tencke nævnes i 14. Aarh.; Tilnavnet staar mulig i Forb. med det jyske Fuglenavn Tinke „Strandløber“, eller Verb. tinke, „klinge, ringe med Klokke“. Jvfr. dog oldhøjtysk Pn. Tinca. — Torp, se Indl.

Tømmerup (forsv. By). Udat. Absalon Bisp i Roskilde 1158—1177 (EB); udat. Absalon Ærkebisp 1177—1201 (EB) Tumethorp; ²/₁₁ 1178 (EB) Tomethorp; ¹³/₁₁ 1184 (EB) Tumethorp; ¹⁶/₈ 1189 (EB) Thumathorp; ⁵/₈ 1193 (EB) Tummothorp; u. D. 1211 (EB) Tomethorp, Tummethorp; u. D. 1497 (EB) Thømerøp. (Hertil skal mulig henføres ¹⁵/₁₂ 1487 (ÆB) Tomstrop). — Indeholder samme Pn. som Tømmerup paa Halsnæs, nemlig æ. da. Tumi, oldn. Tumi. — Torp, se Indl.

Øerne, Hse. [*ør'nø*]. GSt, Postadr⁹ Øerne. — Ø, formentlig brugt i overført Betydning om Strækninger, der ligger højere end Omgivelserne eller om dyrkede Strækninger omgivne af Skov. Jvfr. Holmene umiddelbart Nord for.

Ørløse (forsv. Bebygg.). U. D. 1497 (EB) Ørløse. — Af Ør „Grus, Smaasten“, oldn. aurr „Grus, med Sten blandet Sand“. — Løse, se Indl.

Ørsholt [*ørsholt*]. KancReg ¹⁹/₈ 1550 Ørsholther; Mandt 1555 Øerssholtt; LensR 1582—83 Ørsholt; Jb 1588—89 Osholt; Mandt 1613 Ørszholt; Jb 1661 Ørsholdt; M 1688, M 1844 Ørsholt; GSt Ørsholt, Ørsholt. — Fl. muligt æ. da. ørs, æ. sv. örs, mnt. ors „Stridshingst“, i da. væsentlig overleveret i poetisk Sprog. Snarere maaske Pn. Øthær, jvfr. de danske Ørslev'er og Østrup 14. — Holt, se Indl.

12. HORN BÆK SOGN.

Hornbæk [*hørnbæk*, ældre *hørnbæg*]. Valdemar I Konge 1157—82 (EB) riuum qui dicitur Hornisbeck; u. D. 1497 (EB) Hornbeck; KancBrevb ¹⁹/₁₁ 1587 Huornbeckgaard; KancBrevb ¹⁴/₇ 1588 Huornbeck, Jb

1588—89, Mandt 1613, Jb 1661 Hornebeck; M 1688 Hornebecks Leye og Fischerhuuse; M 1844 Hornebek, Hornebek Fiskerleie. — Den ældste Form Hornisbeck maa vel formelt sammenslles med Hornisseu, ældste Form af Hornbæk Sø (s. d.) og Navnet paa den forsvundne Gd. Hornsøholm, 1562 Hornessøholms Gaard, og kunde tyde paa et Stednavn Hornnæs, hvormed de øvrige var sammensatte, et Navn, hvis Forled tillige indgaar i Horneby. Æ. da. Horn „Hjørne“ bruges tit om Odder og Næs; mulig har Kysten udfor Hornbæk tidl. haft et stærkere Fremspring.

Aaholm (forsv. Bebygg.). Eskil Ærkebisp 1137—77 (EB) Auolme, ²⁹/₁₂ 1151 (EB) Aueholm; Absalon Ærkebisp 1177—1201 (EB), ²/₁₁ 1178 (EB) Aholm; u. D. 1211 (EB) Aholm, Haholm. — Sandsynligvis af et Mandsn. da. Avi i Awasun (Lunde Domkapitels Gavebøger, p. 121), sv. Ave, eller et Kvinden. da. Auæ; Navne med -holm til Eftl. har oftest et Naturord som første Led, men kan dog ogsaa have et Pn., f. Eks. Borsholm af ældre Birgersholm 12. — Holm, se Indl.

Borsholm [*bðshol'm*, *bOshol'm*, *bøshol'm*]. Udat. Absalon Ærkebisp 1177—1201 (EB) Birgirsholm; ²/₁₁ 1178 (EB) Birgisholm; ¹³/₁₁ 1184 (EB), ¹⁶/₃ 1189 (EB), ⁵/₃ 1193 (EB) Byrgisholm; u. D. 1211 (EB), ²²/₂ 1228 (EB) Birgisholm; her? ²¹/₄ 1466 Byørnsholm, ²²/₁ 1485 (EB), ²⁸/₆ 1485 (EB), ¹⁷/₆ 1487 (EB) Børsholm; ²²/₂ 1487 Borsholm; ²⁴/₉ 1488 (EB), ¹⁴/₁₀ 1488 (EB), ²²/₁₁ 1489, ²⁴/₇ 1490 (EB), ²⁷/₂ 1491 (EB), ¹²/₃ 1491 (EB), ²¹/₁₀ 1492 (EB), ⁹/₅ 1494 (EB), ²⁵/₁ 1496 (EB), u. D. 1497 (EB), ¹⁶/₁ 1497 (EB) Børsholm; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Børsholmm; c. 1500 Børsholm; ⁸/₁₂ 1505 Byrisholm, LensR 1582—83 Bursholm; Jb 1588—89 Burdtzholm; Mandt 1613 Borszhollmb; Jb 1661 Bursholm; M 1688, M 1844 Borsholm. — Af Mandsnavnet Birgir. Birgirsholm bliver lydret til vore Dages [*bOshol'm*, *bøshol'm*], idet i labialiseres til y efter b og y regelmæssig bliver til ø; i nyere Tid er imidlertid i Nordøstsjæll. ø blevet o foran r, s og l. Jvfr. Kvindenavnet Birthe, som i Nordsjæll. hedder [*børða*]. — Holm, se Indl.

Havreholm [*havørhol'm*]. Udat. Absalon Ærkebisp 1177—1201 (EB), ²/₁₁ 1178 (EB) Hauerholm; ¹³/₁₁ 1184 (EB) Hafraholm; ¹⁶/₃ 1189 (EB) Hafreholm; ⁵/₃ 1193 (EB) Hafraholm; u. D. 1211 (EB) Haffraholm, Haffreholm; ²²/₂ 1228 (EB) Hauerholm; u. D. 1497 (EB) Haffreholm; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Haffreholmm; c. 1500 Haffreholm; Mandt 1555 Haureholm; LensR 1582—83, Jb 1588—89 Haffreholm; KancBrevb ¹⁶/₁₀ 1598 Hafverholm Ladegaard; Mandt 1613 Haffreholm, Haffreholmb; Jb 1661 Haffreholm; M 1688 Haureholm; M 1844 Havreholm. — Af Plantenavnet Havre. — Holm, se Indl.

Havreholms Mølle. Mandt 1555 Haueholms mølle; LensR 1582—83 Haffreholms mølle; Jb 1588—89 Haffreholms mølle; Mandt 1613 Haffreholmsmølle; Jb 1661 Hauffreholms Mølle.

Horneby [*hO'ørnby*]. ²¹/₄ 1466, u. D. 1497 (EB) Horneby; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Hornebyæ; Mandt 1555 Horneby; KancBrevb ²⁷/₄ 1562 Huornebye; KancBrevb ³/₉ 1580 Hornebye; LensR 1582—83 Hornebye; KancBrevb ²¹/₆ 1585 Hornbye, Hornbye sø; KancBrevb ¹/₅ 1586 Horneby; Jb 1588—89 Hornebye; Mandt 1613 Huornebye, Hornebye; Jb 1661 Hornebye; M 1688 Horne Bye; M 1844 Hornebye. — Af æ. da. Horn, oldn. horn n. „Hjørne“, jvfr. sv. Hornby; se Hornbæk ovfr. — By, se Indl.

Horneby Fælled, Hse. GSt Hornebyfælled.

Hornsehølm (forsv.). KancBrevb ¹⁷/₃ 1562 Hornessøholms Gaard; KancBrevb ¹⁸/₅ 1565 Hornessøholm; KancBrevb ⁶/₄ 1567, KancBrevb ³/₈ 1568 Hornsehølm; KancBrevb ¹¹/₅ 1586 Hornsehølm; Jb 1588—89 Hornsehølm; Mandt 1613 Hornsehølm. — Om Horn se Hornbæk ovfr. Gaarden er mulig s. Ejend. som Holmegaard, nu beliggende i en Enklave i Hellebæk S. — Holm, se Indl.

Horserød [ældre *hørsrød*, *hørsrø*; nu *hørsrød*]. Udat. Absalon Ærkebisp 1177—1201 (EB), ²/₁₁ 1178 (EB), u. D. 1211 (EB) Horseruth; RjB c. 1370 Horsæruth; ²¹/₄ 1466 Horsserødh; u. D. 1497 (EB) Horserøth; KancReg ⁵/₁₀ 1539 Herserødt; KancReg ¹⁹/₈ 1550 Horserud; LensR 1582—83 Horsserødt; Jb 1588—89 Horserodtt; Mandt 1613 Horzerød; Jb 1661 Horserød; M 1688 Horserøed; M 1844 Horserød. — Af et Pn. Horse, som findes paa svenske Runestene og indgaar i baade da. og sv. Stednavne, eller Pl. er Gen. Pl. af Hors „Hest“. — Rød, se Indl.

Kildekrog, Jærnbanehl. Postadr⁹ Kildekrog. — Krog, se Indl.

Ræveleje. LensR 1582—83, Jb 1588—89, Mandt 1613 Reffueleie; Jb 1661 Reffueleje. — Af Dyrenavnet Ræv. Uhrskov, Nordsjællandsk Folkeliv II p. 80 anfører, at det har ligget, hvor Hornbækskoven nu staar, og er nedlagt. — Leje, se Indl.

Sacerethorp (forsv. Bebygg.). Udat. Absalon Ærkebisp 1177—1201 (EB), ²/₁₁ 1178 (EB) Sacerethorp. — Af Mandnavnet Sazur, i det 13. og 14. Aarh. alm. skrevet Sacer, Sacerus, der ogsaa indgaar i Sasserup, Søstrup S., Merløse Hrd (1199 Sacerthorp, Afskr. Sorøbogen). Jf. æ. sv. Sazur og Sassarp i Vestergøtland (1398 Sassurathorp).

Sante [*sandø*]. ¹¹/₅ 1501 Sanund; Mandt 1555 Saunte; KancBrevb ²⁹/₁ 1577 Sandte; LensR 1582—83 Saffuennte; Jb 1588—89 Saffuente; Mandt 1613 Sauffnte; Jb 1661 Saffnte; M 1688 Saunte; Rytterkort 1720 Sante; M 1844 Sandte; GSt Savnte. — Forled kunde være et til isl. safn „Samling“ svarende Ord, jvfr. æ. da. savne, samne „samle, bringe sammen, forsamle“, eller muligt Ordet Sagn „Udsagn“; Efterled kunde være Ordet Tved, se Indl.

Sante Overdrev. Guide 1898 Saunte Oredrev; Postadr⁹ Saunte Overdrev Huse. — Overdrev, se Indl.

Stenstrup [*sdønsdrøp*]. KancBrevb ²⁹/₁ 1577 Steenstrup; LensR 1582—83 Stennstrup; Jb 1588—89 Stenstrupp; Mandt 1613, Jb 1661 Steenstrup; M 1688 Steenstrupgaarde; M 1844 Steenstrup; GSt Stenstrup. — Af Pn. Sten, oldn. Steinn. — Torp, se Indl.

Søhus. M 1688, M 1844 Søehuus. — I Horneby.

Tangemølle (forsv.). KronSk ¹⁷/₆ 1560 Tange Mølle. — Tange, se Indl.

13. HELLEBÆK SOGN.

Hellebæk [*hæl'ebæk*]. LensR 1582—83 Hellebeck; KancBrevb ⁹/₁₂ 1585 Helbeck; Jb 1588—89 Helbeck; KancBrevb ¹⁴/₂ 1606 Hellebek; Mandt 1613, Jb 1661 Hellebeck; M 1688 Hellebeckgaard; M 1844 Hellebekgaard; GSt Hellebæk, Hellebæk Gd. — Antagelig af Adj. hellig, et Minde om gl. Naturdyrkelse.

Aalsgaarde [*o'alsgOr, ol'sgø'er*]. LensR 1582—83 Alskaar; Jb 1588—89 Alschaer; Mandt 1613 Aalsgaardtt; Jb 1661 Aalsgaard; M 1688 Aalsgaards

Huuse; M 1844 Aalsgaard. — Vel af æ. da. Aal, oldn. áll m. „dyb Rende i Elv, Sund eller Fjord; dyb Dal eller Indsænkning mellem Fjelde“, i norske Stednavne ofte brugt i Betydningen „Stribe“; det kendes ogsaa fra danske Naturnavne i Bet. Lavning, Vandløb. Endelsen Skaar, oldn. skarð, der fra 17. Aarh. er blevet omtydet til -gaard, bruges oftere, f. Eks. paa Samsø og i Horns Hrd. (Skt. Olavsskaaret), om Kløfter i Bakkerne ved Havet. „Aalskaar“ maa vel da forstaas som en Bakkekluft, beliggende ved en Dybvandsrende i Farvandet. Forleddet kunde dog ogsaa være Fiske-navnet Aal, men dette opræder mest i Sammensætningsformen Aale-.

Apperup [*abørøp*]. C. 1500 Apperopp; LensR 1582—83 Apperup; Jb 1588—89 Apperupp; Mandt 1613, Jb 1661, M 1688, M 1844 Apperup. — Af Mandsn. æ. sv. Abbe, oldn. Abbi. — Torp, se Indl.

Apperup Huse. Guide 1857 Apperupshuse.

Bobakke, Gd. [*bo'bagøn*]. M 1688 Boebaccken; M 1844 Bobakkehus; GSt Bobakke; Guide 1857 Boebakkehus; Postadr⁹ Bobakken. — Fl. Bod, der i Folkemaal et tidl. har tabt sit d; jvfr. Boderne ndfr.

Boderne [*bo'duna*]. LensR 1582—83 Boerne; Jb 1588—89 Boerne; Mandt 1613, Jb 1661, M 1688 Boerne; M 1844, GSt Boderne. — Fler-tal af æ. da. Bod, „Hytte, lille Hus“, især et Hus opført til midlertidigt Brug under Fiskeri o. lign. Jvfr. Kongsbod 11, Nødebo 22.

Ellekilde [*ælækil'*]. FriReg 1532, LensR 1582—83 Ellekielle; Jb 1588—89 Ellekille; Mandt 1613 Ellekille; Jb 1661 Ellekilde; M 1688 Ellekilde Boliger; M 1844 Ellekilde. — Af Elle „Bevoksning med Elletræer“.

Figaro, Hse. Postadr⁹ Figaro. — Formodentlig Opkaldelse efter det tidl. københavnske Forlystelsesetablisement.

Fuglefængerhuse. M 1844 Fuglefængerhuset; GSt Fuglefængerhuse. — Fuglefænger „en Jæger, som sætter Næt eller Snarer for Fugle“, en i sen Middelalder og Renæssancetiden yndet Jagtform.

Glarmesterhusene. Postadr⁹ Glarmesterhusene.

Hammermøllen. KancBrevb ¹⁴/₂ 1606 Hammermøllen; M 1688 Hammer Møllen eller Jernwercket; J. Sørensens Kort 14, 1720 Hamer Møllen. Jvfr. GSt Hammermølle Skov. — Hammermøllen svarer til de nuvær. Hellebæk Klædefabrikker. Den blev anlagt c. 1600 som en Kobbermølle og Grovsmedie; 1669 blev den Geværfabrik og 1873 Klædefabrikker. (Trap⁴ II p. 71—72). En Hammermølle er „En Indretning, hvor visse Metaller, især Kobber og Jern, bearbejdes med store Hamre, der drives af Vand. Kaldes og Hammerværk.“ (Vid. Selsk. Ordb.).

Holmegaarde. Jb 1661, M 1688, M 1844 Holmegaard. — Ligger i Enklave i Hornbæk S. og er mul. en Fortsættelse af den gl. Gd. Hornseholm, se 12.

Holmene, Hse [*holmønə*]. LensR 1582—83 Holmen, Holmenn; Jb 1588—89 Holmen; GSt Holmene. — Holm, se Indl., jvfr. Øerne 11.

Katterup (forsv.). Mandt 1613 Katterup; Jb 1661 Katterop; M 1688 Katterupgaard. — Samme Navn som Katterup, Hg. i Løve H., ⁶/₇ 1393 (Bartholin) Katethorp; ⁶/₇ 1393 (o. 1440) Kattethorp; ²⁷/₈ 1401 Kattorp. Af Dyrenavnet Kat, anvendt som Tilnavn. — Torp, se Indl.

Kobberhuset (forsv.). M 1688 Kaaber Huset. — Har sandsynligvis Forbindelse med Kobberdammen og Fabriksanlægget Hammermøllen, som oprindeligt var en Kobbermølle. Kobberhus var antagelig et Sted, hvor Kobberet opbevaredes.

Ny-Hellebæk, Hse. GSt Nye Hellebæk. — Se Hellebæk.

Odinshøj, titl. Jernbanepl. GSt, Postadr⁹ Odinsøj. — Navnet givet i 18. Aarh. af Familien Schimmelmänn til Hellebækgaard (som Navn paa en Udsigtshøj).

Skibstrup [*sgibsdørp*]. LensR 1582 — 83 Skibstrup; Jb 1588 — 89 Schibstrup; Mandt 1613 Schibstrup; Jb 1661 Skibstrup; M 1688 Schibstrup; M 1844 Skibstrup. — Vistnok af Ordet Skib, mulig brugt som Tilnavn. — Torp, se Indl.

Skindersø, Hse [*sgensy'ø*]. M 1844 Skindersø; GSt Skindersø; Postadr⁹ Skindersøhus. — Af æ. da. Skindere „Skindbereder, Garver“, et Laaneord fra tysk.

Stampemøllen. KancBrevb ¹⁴/₂ 1606 Stampemøllen. — Stampemølle er „Mølle, hvorved et Stampeværk drives, f. Ex. til at valke og stampe Klæde“ (Vid. Selsk. Ordb.).

Stenstrup Overdrev, Hse. Postadr⁹ Stenstrup Overdrev. — Stenstrup se 12. — Overdrev, se Indl.

Teglstrup Hegn [*tajlsdrøp'hejn*], **Teglstrup Hus**. C. 1500 Tels-torpp; Mandt 1555 Teylstrup; KancBrevb ⁸/₅ 1583 og ³⁰/₇ 1585 Thegelstrup; KancBrevb ¹⁷/₁ 1588 Thegelstrup, Thegelstrup Ladegaard; Kanc Brevb ¹/₁₂ 1590, ²⁷/₄ 1593 og ⁷/₁₀ 1597, KronSk ²¹/₈ 1647 Tegelstrup; M 1688 Teilstrups Vang, Teilstrups Vange Huus; M 1844 Theilstrup Hegn, Teilstruphuus; GSt Teglstrup Hegn. — Muligt af Mandsn. æ. da. Thængil, ordn. Pengill, eller Ordet æ. da. thængn, oldn. þegn, „fri Mand“. — Torp, se Indl.

Torshuse. M 1844 Thorshuset; GSt Thorshuse. — Stedet ligger lige ved Odinsøj, se ovfr.

14. ASMINDERØD SOGN.

Asminderød [*'asmenærød, 'asmen'ørød*]. ¹²/₄ 1291 (EB) Asmunderuth; ²⁶/₁ 1340 Asmunderuth; Paaskrift paa ²⁶/₁ 1340 Asmunderød; 1340 (1586 ÆDA V 568) Asminderød; RjB c. 1370 Asmunderuth, Asmunderwth; ²⁴/₈ 1458 (EB) Asmynderyth; ¹⁵/₁₂ 1487 (ÆB) Asmænærøtz sogn; c. 1500 Asmyrødh; KancReg ¹¹/₁₂ 1547 Asminderødt; KancBrevb ⁷/₂ 1556 Asminderød; Mandt 1613 Asminderød; Jb 1661 Asminderød; M 1688, M 1844 Asminderød. — Af Personn. da. sv. Asmund, oldn. Ásmundr. — Rød, se Indl.

Almsrud (forsv. Gd.; her?). Udat. Absalon Ærkebisp 1177—1201 (EB) Almsruth. — Samme Fl. findes i Almstofte, Sneslev S., Ringsted H. og det norske Almsakr, Dipl. Norvegicum I, 151. Fl. synes at være Gen. af Trænavnet Alm. — Rød, se Indl.

Baastrup [*bø'æsdørp*]. ²⁴/₈ 1459 (EB) Botzstorp; KronSk ¹⁰/₆ 1539 Bostrup; KancBrevb ¹⁷/₆ 1560 Baadstrup; Jb 1588—89 Badstrup; Mandt 1613 Bodstrup; Jb 1661 Baadstrup; M 1688 Baadstrupgaarde; M 1844 Boestrup. — I oldn. findes et Pn. Butr, Genitiv -s.; paa Dansk har tænkelig foreligget et tilsvarende Navn med o: *Botær med a-Omlyd; dette kunde stemme med den ældste Form Botzstorp. Eller Forleddet er Ordet Baad, oldn. bátr, brugt som Tilnavn. — Torp, se Indl.

Birsethorp (forsv. By). Udat. Absalon Ærkebisp 1177—1201 (EB), ²/₁₁ 1178 (EB), u. D. 1211 (EB) Birsethorp. — Af Mandsnavnet æ. da.

Bersi, Birsi, æ. sv. *Biærse (i Biersaboda, nu Bärsebod), oldn. Bersi. — Torp, se Indl.

Brunemark, Hse [*brunamarg*]. MB 1682 Bruneꝥ; GSt Brunemark. — Af Adjektivet brun, der ligesom i de talrige Brunhøje osv. viser hen til Jordsmonnets Farve, Bevoksning med Lyng eller lign.

Dageløkke [*dasløg*]. KancBrevb ¹⁷/₆ 1560 Dauliicke; LensR 1582—83 Daglløkke; Jb 1588—89 Dauglocke; Mandt 1613 Dauløkke; Jb 1661 Dauglække; M 1688 Dauløkke; M 1844 Daugelykke. Om ældre Eksplr. se ogsaa Sletten. — Fl. er sandsynligvis en svag Form af Mandsnavnet æ. da. Dagh, oldn. Dagr, der forudsættes i Daverup, Bjærgsted S., Skippinge H., Rjb c. 1370 Dawæthorp; Efterled er æ. da. Løkke „indhegnet Jordstykke.“ Jvfr. Dageløkke, Langeland N. H. Dog kunde man tænke sig, at Dageløkke var „den Løkke, hvor Kreaturerne gaar om Dagen“.

Danstrup [*dan'sdrOp*; undertiden høres hos ældre Folk *dan'sdeð*]. ²⁴/₈ 1458 (EB) Danstorp, Damstorps Wanh; Overskrift i EB ved ²⁴/₈ 1458 Danstorp; ²³/₉ 1458 (EB) Damstorp, Danstorp, Danstorps wang; ⁴/₉ 1459 (EB) Danstorp, Danstorp wang; ²⁴/₉ 1488 (EB) Dansthorp; u. D. 1497 (EB) Danstrop; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Danstrup; Mandt 1555 Danstrupp; LensR 1582—83 Dannstrup; Jb 1588—89 Danstrupp; Mandt 1613 Dannstrup; Jb 1661, M 1688, M 1844 Danstrup. — Den oprindelige Form synes at være Damstorp, idet m er blevet til n foran s(t), medens en Overgang fra n til m ikke kan tænkes. Da Byen ligger langs en Bæk, maa Dam tages i Betydningen „Dæmning“ eller „Mølledam“. Danstorps Vang er en hyppigt forekommende Forbindelse, der antagelig er blevet udtalt [*dan'stas van'*], i Lighed med hvad der almindelig finder Sted i Egnens Torpnavne i Sammensætninger; paa denne Maade maa den ældre Udtale [*dan'sdeð*] være opstaaet. — Torp, se Indl.

Ebbekøb [*æbbekaw*]. Rjb c. 1370 Ebbekøb; u. D. 1494 (1536—43) Ebbekiøps fang oc Tryding; KancReg ¹⁶/₈ 1539, KancBrevb ¹⁶/₈ 1555 Ebbekiøb; Mandt 1555, LensR 1582—83 Ebbekiøff; Jb 1588—89 Ebbekiøff; KancBrevb ³⁰/₈ 1605 Ebbekiøben; Mandt 1613, Jb 1661 Ebbekiøb; M 1688 Ebbekiøbgaard; M 1844 Ebberkiøbs Vang, Ebberkiøbs huus; GSt Ebbekjøb Gd. — Af Mandsn. da. sv. Ebbe. — Køb, se Indl.

Endrup [*æn'drop*; ældre Sammensætningsform *ændas*]. VJb 1231 (13. Aarh.) Edwinæthorp (her?); ²⁴/₈ 1458 (EB) Ædenthorp; c. 1500 Emdorpp; Mandt 1555 Endrupp; LensR 1582—83 Enndrup; Jb 1588—89 Enderupp; Mandt 1613 Enndrup; Jb 1661 Endrop; M 1688, M 1844 Endrup. — Af Mandsn. Edwin, der er af engelsk Oprindelse og iøvrigt ikke synes at forekomme paa dansk Grund i Stednavne. Udviklingen er Edwine- > Eden- (jvfr. Formen 1458) > Endrup; Formen o. 1500 Emdorpp maa være fejlskrevet. — Torp, se Indl.

Eskemosegaard [*æsgamo'sø'gå'r*]. ²⁴/₈ 1458 (EB), ²³/₉ 1458 (EB), ⁴/₉ 1459 (EB) Eskemose; M 1844 Eskemosegaard; GSt Æskemose Gd. — Af Eske „Askelund“.

Fredensborg [Folkemaalsudtale *frænsbo'r*, ellers *fræ'dansbo'r*]. Datl Fredensborg; M 1844 Fredensborg Slot og Bye. — Navnet er ifl. Trap⁴ II. 76 givet paa Fr. IV.s Fødselsdag ¹¹/₁₀ 1722 med Tanke paa Fredslutningen efter den store nordiske Krig; under Opførelsen kaldtes Bygningen „Østrup Slot“ efter den tidligere Ladegaard Østrup (s. d.).

Humblebæk [*hOmløbæk*]. LensR 1582—83, Jb 1588—89 Homblebeck;

Mandt 1613 Hummelbeckh; Jb 1661 Hommelbeck; M 1688 Hummelbechs Huuse; M 1844 Humlebek. — Af Plantenavnet Humle. Af Viggo Brøndal, Danske Studier 1915 p. 195 sat i Forbindelse med Esrum Kloster, idet Dyrkningen af Humle i Middelalderen skulde være udgaaet fra Klostrene.

Højsager [*høj'saw'ør*]. U. D. 1211 (EB) Høcksaker, Høcsaker; ¹⁰/₇ 1314 (ÆB), ¹/₈ 1377 (ÆB) Høysagher; ²⁴/₈ 1458 Høysager; ¹⁵/₁₂ 1487 (ÆB) Høysagher; Overskrift i ÆB ved ¹⁵/₁₂ 1487 Høgs ager; KancBrevb ¹⁷/₆ 1560 Høgsagger; LensR 1582—83 Høigsagger; Jb 1588—89 Hoigsager; Mandt 1613 Høgsagger; Jb 1661 Høxager; M 1688 Høysagergaarde; M 1844 Høisager, GSt Højsager. — Fl. er Fuglenavnet Høg, oldn. haukr, eller Mandsnavnet Høg, oldn. Haukr.

Kapelgaarden (forsv., her?). KancBrevb ¹⁸/₂ 1565 Capelgaarden. — Gaard under Frederiksborg Slot. Fl. er Ordet Kapel.

Knoldehuse. GSt Knoldehuse, Postadr⁹ Knolde Huse. — Knold vel i Bet. „Jordklump“, om ujævnt Terræn.

Krogerup [*krø'wørOp*]. C. 1500 (ÆB) Krwwerup; Mandt 1555 (u. Tikøb S.), KancBrevb ⁶/₈ 1577 Krogerup; LensR 1582—83, KancBrevb ¹⁰/₇ 1585 Kraagerup; Jb 1588—89, KancBrevb ²⁰/₆ 1607 Kragerup; Mandt 1613 Kroggerup; Jb 1661 Kraagerup; M 1688 Krogerupgaarde; M 1844 Kraagerupgaard. — Af Mandsn. *Krāki, som findes i de svenske Stednavne Kråkebo, Krågorp, Kråketorp (Lundgren-Brate, Pn. från medeltiden p. 154) eller af det tilsvarende Kvindenavn oldn. Krāka. Fugle- navnet Krage udtales i nordsjællandsk Dialekt som [*krø'w*]. Mulig dog af en svag Form af Pn. oldn. Krókr, jvfr. Krogstrup 97. Formen c. 1500 Krwwerup maa vel være Fejl for Krowerup. — Torp, se Indl.

Langerød [*lan'ørød*]. ¹⁸/₁₁ 1248 (EB) Langeruth; ²⁵/₈ 1299 (EB) Langæruth, Langerith; 1399 (1580 ÆDA III 372) Langerød; ²⁴/₈ 1458 (EB) Langeryth; Mandt 1555 Langerøiidtt; LensR 1582—83 Lanngerødt; Jb 1588—89 Langerudt; Mandt 1613 Lanngerød; Jb 1661, M 1688, M 1844 Langerød. — Af Mandsnavnet Lange eller af Adj. lang: „den lange Rydning“. — Rød, se Indl.

Langstrup [*lan'sdrOp*]. ¹¹/₈ 1364 Langhstorp; RJb c. 1370 Lanxsthorp; ²¹/₄ 1466 Langstrup; ⁹/₄ 1488 Langzstorp; u. D. 1497 (EB) Langstorp; c. 1500 Langstorpp; Mandt 1555 Langstruppe; LensR 1582—83 Lanngstrup; Jb 1588—89 Langstrupp; Mandt 1613 Lanngstrup; Jb 1661, M 1688, M 1844 Langstrup. — Af Mandsnavn da., sv. Lang, oldn. Langr. — Torp, se Indl.

Lille-Veksebo, Hse. GSt Lle Vexebo. — Se Veksebo.

Nederste Torp [*ne'øsdø torp*]. KancBrevb ¹⁴/₂ 1578 Torpen; LensR 1582—83 Thorpenn; KancBrevb ¹⁰/₇ 1585 Thorpen; Jb 1588—89, Kanc Brevb ¹⁰/₁₀ 1596 og ²⁰/₆ 1607 Torpen; Mandt 1613 Thorpenn; Jb 1661 Nederste Torpen; M 1688 Nederste torp; M 1844, GSt Nederste Torp. — Torp, se Indl.

Nybo [*nybo'gø'ør*]. ²²/₂ 1228 (EB) Nibo; u. D. 1497 (EB) Nyboo; ²¹/₁₀ 1499 (EB), Mandt 1555 Nybo; LensR 1582—83 Nyeboe; Jb 1588—89, Mandt 1613, Jb 1661, M 1688 Nyboe; M 1844 Nyeboe. — Fl. er Tillægsordet ny, Efterled Bo „Hus, Gaard“, se Indl.

Nørredam, Hse [*nørødam'*]. GSt Nørredam Hse; Postadr⁹ Nørredam

(Huse). — Af Dam i Betydningen „Vandhul“. Paa Betydningen „Dæmning“ kan man efter Beliggenheden næppe tænke.

Rogaardshus (forsv.). M 1688 Roegaards Huuse; Rytterkort 1720 Rugors hus; M 1844 Rogaardshuus, Rogaardsvang (Vangnavn). — Vistnok af Plantenavnet Roe, som er laant fra mnt. rove. Roer er tidligere, før de blev almindelige Foderplanter, anvendt baade som Menneskeføde og til medicinsk Brug. — Gaard vel i den oprindelige Betydn. „indhegnet Jordstykke“ som i Urtegaard, Abildgaard.

Roland, Gde. [*rol'an*]. C. 1500 Roeland; Mandt 1555 Roelandtt; KancBrevb $\frac{6}{6}$ 1560 Roland, Rolandz Mølle; KancBrevb $\frac{7}{6}$ 1560 Rolandt, Rolandtz Mølle; LensR 1582—83 Rolanndt; Jb 1588—89 Roeland, Mandt 1613 Roelannndt; Jb 1661 Roeland; M 1688 Roelands-gaarde; M 1844 Roeland. — Antagelig af Plantenavnet Roe, jvfr. Rogaardshus.

Rødemølle (forsv.). Mandt 1555 Røe mølle; KancBrevb $\frac{17}{6}$ 1560 Røe Mølle; KancBrevb $\frac{14}{2}$ 1578 Røde Mølle. — Af Adj. rød. Navnet sigter vel til Møllebygningernes Bemaling.

Sletten [*sle'dn*]. KancBrevb $\frac{19}{7}$ 1562 Daugløcke Slette; KancBrevb $\frac{13}{4}$ 1572 Dagløcke Slette; KancBrevb $\frac{10}{6}$ 1575 Daulockis Slette; KancBrevb $\frac{15}{6}$ 1576 Daulycke Slette; LensR 1582—83 Daglocke slet; Jb 1588—89 Dauglockslett; KancBrevb $\frac{1}{9}$ 1599 Daulockis Slette; KancBrevb $\frac{16}{9}$ 1599 Davidtsløcke Slette; KancBrevb $\frac{1}{3}$ 1613 Daulykke Slette; Mandt 1613 Daugeløcke slett; Jb 1661 Daugloche slett; M 1688 Dauløche Slett; J. Sørensens Kort 14. 1720 Slæten; M 1844 Daugelykke Slette eller Slettens Fiskerleie; GSt Sletten. — Sletten betegner det flade Land ved Stranden, hvor det nuvæ. Fiskerleje ligger langs Strandvejen. Ordet Slette er en Afledn. af Adj. slet i Bet. „jævn, glat“.

Stenhas (forsv. Bebyggelse; her?). Udat. Absalon Ærkebisp 1177—1201 (EB), $\frac{2}{11}$ 1178 (EB), u. D. 1211 (EB), u. D. 1211 (EB) Stenhas. — Efterleddet er Has „Gærde og Skel, der sættes om en Jord, som afsondres fra den almindelige Fæled til Græsgang for en Sommer“ (Molb. Dial. Lex.); det findes oftere i Stednavne, som Kædeby Has, Langeland, og Vesterhas i Nimtoft S., Nørre-Dyrs Hrd., samt Hassens paa Mols (se Fortid og Nutid V. p. 4); af Ordet er endvidere dannet et Verb. hase „sætte Gærde“, saal. i Dok. $\frac{28}{6}$ 1503 kirkins æng, som aff er stenet oc haseth.

Søholm [*se'hol'mæ*]. C. 1500 Søholm; Mandt 1555 Søholm; KancBrevb $\frac{14}{6}$ 1578 Siøholm; LensR 1582—83 Søeholmen; Jb 1588—89 Soeholmen; Mandt 1613 Søeholmenn; Jb 1661 Søeholmb; M 1688 Søeholm; M 1844 Søholm. — Holm, se Indl.

Toelt [*tyøelt*]. Udat. Absalon Ærkebisp 1177—1201 (EB), $\frac{2}{11}$ 1178 (EB), $\frac{5}{3}$ 1193 (EB), u. D. 1211 (EB) Toteholt; $\frac{22}{2}$ 1228 (EB) Tothoholt; $\frac{10}{7}$ 1314 (ÆB) Todholt; $\frac{1}{3}$ 1377 (ÆB) Thodolt; 1399 (o. 1580 ÆDA III 372) Thodeltt; c. 1500 Toolith; Mandt 1555 Toiilltt; KancBrevb $\frac{17}{6}$ 1560 Thouolt; LensR 1582—83 Thoilt; Jb 1588—89 Thoildt; Mandt 1613 Thoilltt; Jb 1661 Thoildt; M 1688 Toueltsgaarde; M 1844 Tuelt. — Af Mandsn. æ. da. Toti, Tote, æ. sv. Tote (i Totebo, Ullasjö S., Kinds Hrd., se SOÅ VII:2 p. 228). Udtaleformen synes at gengive den nyere Skriveform Tuelt. — Holt, se Indl.

Tulstruplund, Gd. M 1688 Tulstrup Huuse; Postadr⁹ Tulstruplund (Gd). — Af Mandsn. da. sv. Thulf, oldn. Þólf. — Torp, se Indl.

Veksebo [vægsebó]. ⁸/₈ 1158 (EB), Overskrift i EB ved ⁸/₈ 1158 Wixebodhe; ¹¹/₂ 1454 Wixæbothæ; ²⁴/₈ 1458 (EB) Wixebodæ, Wixebodæ Wangh, Wixebodæ dam, Wixebodhæ iordh; Overskrift i EB ved ²⁴/₈ 1458 Wixebode; ²³/₉ 1458 (EB) Wixebodæ, Wixebodæ wangh, Wixebodæ dam, Wixebode iord; ⁴/₉ 1459 (EB) Wixebode, Wixebodæ, Wixebode wang, Wixebode wagn, Wixeboda dam, Wixebodæ iordh; Mandt 1555 Wixebo; LensR 1582—83, Jb 1588—89 Wixeboe; Mandt 1613 Wixeboe, Jb 1661 Wixeseboe; M 1688 Wexeboe; M 1844 Vexeboe — Fl. er muligt s. Navn som Veksø 84, der vistnok er sammensat med Vig. Andre Muligheder er *Vigg-sio, af oldn. vigg n. eller vigger m. „Hest“. — Efterleddet er Ordet Bod, se Indl.

Østrup (forsv. By). C. 1500 Ørstorpp; Mandt 1555 Ørstrupp; Kanc Brevb ¹³/₂ 1565 Ørstrupe, LensR 1582—83 Ørstrup; Jb 1588—89 Oerstrup; Mandt 1613, Jb 1661 Ørstrup; M 1688 Østrupgaard; M 1844 Østruphuus. — De ældre Former Ør- viser, at Fl. er Mandsn. æ. da. Øthær som i Ørlev. — Torp, se Indl.

Øverste Torp [øw'ærstedø torp]. Mandt 1613 Øffuerste Thorpenn; Jb 1661 Øffuerste Torpen; M 1688 Øverstetorp; M 1844, GSt Øverste Torp; m. H. t. ældre Former se Nederste Torp. — Torp, se Indl.

15. GRØNHOLT SOGN.

Grønholt [grø'nolt, nyere grønholt't]. Udat. Valdemar I Konge 1157—1182 (EB) Grønholt, Grønholtesbec; udat. Absalon Ærkebispe 1177—1201 (EB), ²/₁₁ 1178 (EB) Groneholt; ²¹/₁₀ 1194 (EB) Grønolt; ³¹/₃ 1196 (1424) Grunolt; 1337 (o. 1580 ÆDA III 349) Grønolt; ²⁶/₉ 1348 Grønholteæ; RJb c. 1370 Grønholteæ, Grønolta; ¹/₇ 1380 (1552 EGøyes Jb 318); ²⁹/₆ 1387 (1400) Grønholte; ⁵/₇ 1388 (1552 EGøyes Jb 319) Grønoltis sogn; ²⁴/₆ 1433 Grønolte; ¹⁷/₉ 1452 Grønolth; ²⁹/₄ 1456 Grønolte S., Grønolt; ²/₈ 1463 (1552 EGøyes Jb 319) Grønolt; ²¹/₄ 1466 Grønolth; ¹⁹/₁ 1494 Grønalt, Grønalte; ²⁵/₁ 1494 Grønolth; ²⁸/₆ 1495 Grønolth; ²⁷/₉ 1495 Grønolthe; ²⁵/₁₀ 1495 (Vid. ²⁴/₁₁ 1495) Grønolt, Grønolt Kirke; ²²/₁₁ 1495, ⁴/₁₁ 1495 Grønolt; ¹⁷/₁₁ 1495 (Kgl. Geheimearkiv) Grønolth; ²⁰/₁₁ 1495 Grønolt; ²²/₁₁ 1495 (Vid. ²⁴/₁₁ 1495) Grønolte, Grønolte; ²³/₁₁ 1495 Grønolt; ²⁴/₁₁ 1495 Grønolt; ¹⁶/₁ 1497 (EB) gamble Grønolt; ⁸/₁₂ 1497 Grønolte; samtidig Paategning paa ⁸/₁₂ 1497 Grønolt; c. 1500 Grønolth; KancReg ¹¹/₁₂ 1547 Grønolt; KancBrevb ⁶/₆ 1560 Grønholt Kirkeby; KancBrevb ¹⁷/₆ 1560 Gammel Grønolt, Lille Grønolt; Jb 1561 Grønolt, Gamble grønoltt, Lille grønoltt; Mandt 1611 Grønolt; M 1664, M 1688, M 1844 Grønolt. — Fl. Tillægsordet grøn. Om Sættningen jvfr. Grønolt, Bovense S., Vinding H., (1326 Grønolt) og Grønolt, Borup S. Ramsø H. (1257 Grønæholt); Grønolth, Grønolth findes fl. G. i Skåne; et Grønolth i Dalskogs S., Nordals H. i SOÅ XV, 4—5. — Holt, se Indl.

Borholt (forsv. By). C. 1500 Borolthe; KancBrevb ¹⁵/₁₀ 1551 Børilt Skov; KancBrevb ²³/₁₀ 1552 Byrrildtz Skov; KancBrevb ¹³/₂ 1565 Borilte; LensR 1582—83 Baarilt; KancBrevb ²¹/₉ 1589 Borolt; Mandt 1611

Borolt; MB 1682 Børrelte Sletten (under Store-Dyrehaven). — De vekslende Skriveformer henviser til en Grundform *Burreholt med kort u. Kort u bliver ligesom kort y til ø. Deraf forklares Skriveformerne med y og ø. Den senere konstante Skriveform med o, aa viser den nordøstsjællandske Dialektovergang af kort ø til o foran r. Fl. kunde være Plantenavnet Burre (Lappa). — Holt, se Indl.

Fjælholt (forsv. By). ¹⁶/₁ 1497 (EB) Fiællolt; KancReg ¹⁴/₈ 1541 Fiellot; KancBrevb ¹⁷/₆ 1560 Fielholtgard; Jb 1561 Fielliilt; LensR 1582—83 Fiellolt; Mandt 1611 Fiellolt; M 1664 Fielholds øede Jord; M 1688 Fielholtz øde gaard Jord. — Af Fjæl, oldn. fjǫl, „Bræt“. — Holt, se Indl.

Fløjterup (forsv. By). Mandt 1555 Fløytterup; LensR 1582—83 Fløiterup; Jb 1588—89 Floiterup; Mandt 1613 Fløyterup; Jb 1661 Fløytrup; MB 1682 Fløyterups Wang, Fløyterups Dam. — Samme Navn som Fløjtrup, Vollerslev S., Bjæverskov H., (udt. *fløjderøb*; EGøye 1552 Fløjtrup). Kunde tænkes at indeholde et ellers ukendt Personnavn *Fløghiti, beslægtet med det *Fløgh, oldn. Flaugr, der antagelig indgaar i de følgende jyske Navne: Fløjstrup, Hørning S., Sønderhald H. (udt. *floustrøp*; 1406 (ÆDA II p. 94, 1558) Fløffstrop), Fløjstrup, Vindelev S., Nørvang H. (M 1664 Fløffstrup), Over- og Neder-Fløjstrup, Ning H. (¹³/₁₁ 1463 (Vid. 1567) Fløustrup). Der er dog ogsaa Mulighed for et naturbetegnende Forled. Et Fløjte — af uvis Betydning — forekommer i Markbogen for Bregninge Sogn, Skippinge H.: „Et Støche wed den Sønder Siide af Gierett kaldes fløgten; En liden Fløite paa Kirchebanchen“. — Torp, se Indl.

Grønholt Overdrev, Hse. GSt Grønholt Oredrev. — Overdrev, se Indl.

Hillerød Overdrev, Hse. M 1844 Hillerød Kiøbstæds Overdrev; GSt Hilderød Oredrev. — Overdrev, se Indl.

Lille-Sørup, Hse. GSt Lie Sørup; Guide 1857 Lille Sørup. — Se Sørup.

Lønholt [*lø'nølt*]. ²⁶/₉ 1348 Lønholtæ; 1354 (o. 1580 ÆDA III 350), 1357 (o. 1580 ÆDA III 350) Lønholt; 1357 (o. 1580 ÆDA III 357) Lønholthw; RJb c. 1370 Lønolt; ²⁹/₆ 1387 (1400) Lønholte; ²⁴/₆ 1423 Lønolte; ²⁹/₄ 1456 Ly[n]olte; ⁷/₈ 1460 (Orig.?) Lønolte; ¹⁹/₁ 1494 Lønalt; ²⁸/₆ 1495 Lønolth; ²⁷/₉ 1495 Lønaalthe; ²⁷/₁₁ 1495 Lønolte; ⁴/₁₁ 1495 Lønolt; ²⁰/₁₁ 1495 Lønolte; ²⁷/₁₁ 1495 Lønolte; ⁸/₁₂ 1497 Lønolte; samtidig Paategning paa ⁸/₁₂ 1497 Lønolltt; ³/₄ 1502 Lønolth; Mandt 1555 Lønilltte; KancBrevb ¹⁷/₇ 1560 Lønolt; KancBrevb ⁸/₂ 1561 Lønolt; Jb 1561 Lønolltt; LensR 1582—83 Lønolltt; Mandt 1611 Lønolt; M 1664, M 1688, M 1844 Lønholt. — Af Trænavnet Løn „Ahorn“, oldn. hlynr. — Holt, se Indl.

Oldehuse. MB 1682 Old-Agerne; GSt Oldehuse; Postadr9 Olden. — Af æ. da. Old „Fællesjord, Overdrev“, om dette se Indl.

Skære Mølle [*sgær mølə*]. Valdemar I Konge 1157—82 (EB) Scarne; Mandt 1555 Skierre mølle; LensR 1582—83 Skeremølle; Jb 1588—89 Scheremølle; KancBrevb ²²/₄ 1597 Skierre Mølle; Jb 1661 Schierød Mølle; M 1688 Schiere Mølle; M 1844 Skiæremølle. — Ældste Form Scarne maa sikkert opfattes som Afskriverfejl for Scærne, og Formen 1661 Schierød skyldes en Forbedring fra en Skriver, som har iagttaget, at Navne paa -rød gerne svækkes til -re (jvfr. Dagerød 11). Skærne forekommer fl. G. i Danmark, beliggende ved Vandløb, og indeholder Adj.

skær „ren, klar“, jvfr. Skærbæk; jvfr. dog M. Kristensen i NoB VIII p. 120 fig.

Stendalshus [*sdendals'hu's*]. MB 1682 Steendalsz husz, Steendals huwsz; M 1688 Steendals Huus; M 1844 Steendahlhuus; Postadr9 Stendalshus (Skovfogedbolig).

Sunspialholt (forsv. Bebyggelse). Udat. Absalon Ærkebisp 1177—1201 Sunspialholt (EB); ²/₁₁ 1178 (EB) Sunspialholt. — Forled Sunspial- er sandsynligvis et Agernavn paa -spjæld, ældre -spjald. Ordet (s. Ord som Spjæld, firkantet Stykke, der sættes under Ærmegabet i en Skjorte, Kakkellovsspjæld, Hosebaandsvæv) bruges meget om Jordstykker, baade i Danmark og Sverige (se Samsøs Stednavne p. X—XI.). Sun- kunde være sammentrukket af æ. da. sunnæn (se f. Ex. Ribe Oldem. p. 74 og 75 for sunnæn wath, p. 64 sunnæn ryclum), oldn. sunnan, og Sunspial- er da det Spjæld (Markstykke), som ligger mod Syd. — Holt, se Indl.

Sørup [*sø'rup*]. Udat. Valdemar I Konge 1157—82 (EB) Sedorph; ¹⁴/₄ 1322 (EB) Syøthorp; Overskrift i EB ved foreg. Dok. nærre Siørop; ²⁶/₆ 1327 (EB) nærre Syøthorp; Overskrift i EB ved ²⁶/₆ 1327 nærre Siøthorp; her? ¹¹/₅ 1501 Søwærwp; LensR 1582—83 Søerup; Mandt 1611 Sørup; M 1664, M 1688, M 1844 Søerup. — Af Sø, æ. da. siø, oldn. sjór. — Torp, se Indl.

Sørup Overdrev, Hse. GSt Sørup Oredrev. — Se Sørup. — Overdrev, se Indl.

Tulstrup (forsv. By). ²⁹/₄ 1456 Tholstorps Mølle, Tholstorpp gardh; ⁷/₈ 1460 (Orig?) Tolstorp, Tolstorpemølle; Jb 1561 Tolstrup, Tolstrup mølle (her?); LensR 1582—83 Thuelstrup, Thuelstrups mølle; KancBrevb ¹⁷/₆ 1560 Thulstrup; Mandt 1611 Thulstrup; M 1664 Tulstrops Huus; M 1688 Tuuelstrupshuus; M 1844 Tulstruphuus. — Se Tulstruplund 14, der ogsaa har Navn efter denne By.

16. KARLEBO SOGN.

Karlebo [*ka'læbø*]. VJb 1231 (13. Aarh.) Karlæbothæ; ¹²/₄ 1291 (EB) Karseboth; RJb c. 1370 Karlæbothæ, Karlabodhæ; ²¹/₃ 1442 Karlebodhæ, Karlebodh; ²³/₄ 1445 Karlebothe; FriReg ²¹/₈ 1528 Karlbo; FriReg ³⁰/₁ 1533 Karlleboe; Mandt 1613, Jb 1660—61, M 1688, M 1844 Karlleboe; GSt Karlebo. — Fl. Genitiv Flertal af Karl i Bet. „Mand(folk)“. Jvfr. saadanne Navne som Karleby, Tegneby, Rinkeby (Lindroth, Bohusläns härads- och sockennamn p. 58 ff. Hellquist, De svenska ortnamnen på -by p. 72 ff.) og mulig Manderup 66 og 96 og Kvinderup 66. — Bod, se Indl.

Auderød [*ødærød*]. Udat. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (EB) Autheruth; RJb c. 1370 Awædæruth, Awederuth, Awederwt, Auederuth, Awederwth, Awetheryth; ²²/₃ 1380 Awæthæruth; c. 1500 Awedherødh; Mandt 1555 Auiderøidtt; KancBrevb ⁵/₇ 1574 Auerødt; LensR 1582—83 Audrødt; Jb 1588—89 Auderudt; Mandt 1613, Jb 1660—61, M 1688, M 1844 Auderød. — Samme Fl. findes i Avdebo, Hagested S., Tuse H.: RJb c. 1370 Auethebothe; ⁵/₇ 1408 Agdeboth; KronSk ²⁸/₁₀ 1554, M 1664, M 1688, M 1844 Audeboe. F. Dyrland har i Aarb. f. nord. Oldk. 1885 p. 307 ff. og Danske Studier 1911 p. 121 tolket det af Personnavnet Agviðr, som kendes fra svenske Runestene. — Rød, se Indl.

Bassebæks Mølle [*basbægs møl*]. LensR 1582—83 Bassebiørgs mølle; Jb 1588—89 Passebiørgs mølle; Mandt 1613 Bassebiørgs mølle; MB 1682 Bassebecks Mølle, jvfr. Baszebiørgs Agre; M 1688 Basebecks Mølle; M 1844 Bassebæks Mølle; Guide 1858 Bassebækmølle. — Fl. mulig æ. da. *basse*, „Vildsvin“, oldn. *bassi*, „Bjørn“ eller det dermed identiske Mandsn. *Bassi*. Man kunde ogsaa tænke paa et Fl. svarende til skaansk *Barsa* - i *Barsebäck* (²²/₁₂ 1346 *barsabæk*), Sb. i *Harjagers H.*, rimeligvis af et Mandsn. *Barsi*, der ogsaa synes at forudsættes i andre Stednavne. — Efterl. er oprindelig -bjærg, afslidt i den tryksvage Stavelse og derefter i det 17 Aarh. opfattet som -bæk under Tilknytning til Møllens Beliggenhed ved en Bæk.

Borupgaard (forsv.). KancBrevb ³⁰/₄ 1585 Borupgaard. — Af Mandsnavnet da., sv. *Bo*, oldn. *Búi*. — Torp, se Indl.

Brønsholm [*brønshol'm*, *brøn'shol'm*]. KancBrevb ¹⁹/₇ 1553 Brøndzholms; Mandt 1555 Brønsholms; LensR 1582—83 Brønndtzholms; Jb 1588—89 Brønsholms; Mandt 1613 Brønssholms; Jb 1660—61 Brønsholms; M 1688, M 1844 Brønsholms. — Af Subst. Brønd eller mulig af Mandsn. Brun (jvfr. Brønshøj, Sb. i Sokkelund H., ²⁵/₃ 1193 Brunshoga); det sidste forudsætter en tidlig Forkortelse af Forleddet. — Holm, se Indl.

Damsholte [*dam'shol'ds*]. M 1688 Damholts Huus; DATl., VidSelsk Damholts Huse; M 1844 Damholthuus; GSt Damsholte Hse; Postadr9 Damsholt (Huse). — Af Dam, som kan betyde „Vandhul“ og som antagelig sigter til de syd for Damsholte liggende Damme Segnerøddam og Havedam. — Holt, se Indl.

Donse [*donsa*]. Mandt 1613 Duntzemølle; Jb 1660—61 Duntze; M 1688 Duntze-mølle; M 1844 Donse Krudhmølle; GSt Donse. — Mulig et Sønnavn, der kan sammenstilles med æ. sv. **Dunsior* i *Dunsmåla*, By i *Urshults S.*, *Kinnevalds Hrd*. Dette tolkes af *Niels Ödeen* (*Studier i Smålands bebyggelseshistoria*, p. 57) af Ordet *dun*, der findes i sv. dial. *kaveldun*, *dunkjävle*, *Typha latifolia*; jvfr. da. *Dunhammer* i *Holbæk A.* kendt under Navnet *Dunmar*. Fl. kunde ogsaa være et ældre **Dung-* i Bet. „Hule“ (hvorfra oldn. *dyngja* „Kvindestue“) eller **Dung-* „Høj, Dyng, Gødning“ (se om disse Ord *Ivar Lindquist* i *NoB* 1927, p. 97 ff.). En fjerde Mulighed er, at vi har at gøre med et glt. **Dum(b)sio-*; jvfr. no. *Dumsjøen* (*Indrebø*, *Norske innsjønamn*, p. 42).

Fredtofte [*frætøfde*]. Udat. *Alexander III Pave* 1159—81 (ÆB) *Frettoft*; udat. *Celestinus III Pave* 1191—98 (ÆB) *Frihtoph*; RJB c. 1370 *Freethofthe*; Mandt 1555 *Fretøftte*; KancBrevb ⁵/₇ 1574 *Fretøfte*, LensR 1582—83 *Fretøftte*; Jb 1588—89 *Fretøftt*; Mandt 1613, Jb 1660—61 *Fretøftte*; M 1688 *Fretøfte*; M 1844, GSt *Fredtofte*. — Af Mandsn. *Frede*, jvfr. *Fredbogaard* 25, eller Ordet *Fred*. — Tøfte, se Indl.

Gunderød [*gOnarød*]. ¹³/₈ 1257 *Gunnilderuth*; ²¹/₁₀ 1268 *Gunnildæryth*; ¹⁵/₇ 1434 (18. Aarh.) *Gunnereth*; ²¹/₃ 1442 *Gwnderøth*, *Gunnerwdh*; ²³/₄ 1445 *Gunnerothe*; c. 1500 *Gwnelrødh*; *FriReg* ⁴/₇ 1532 *Gwnnerødt*; *KancReg* ⁵/₁₁ 1540 *Grunderødt*; Mandt 1555 *Gunderødt*; LensR 1582—83 *Grunderødt*, *Gunderødtz mølle*; Jb 1588—89 *Gunderødt*, *Gunderødtz mølle*; Mandt 1613, Jb 1600—61, M 1688, M 1844 *Gunderød*. — Af *Kvinden*. da. sv. *Gunnild*, oldn. *Gunnildir*. — Rød, se Indl.

Havegaard [*ha'ægO'r*]. ²²/₇ 1346 *Hauæ*; ⁹/₃ 1382 *Hawe*; Mandt 1555 *Haffue*; *KronSk* ²⁰/₄ 1561 *Hafgaard*; LensR 1582—83, Jb 1588—89

Haffue; Mandt 1613, Jb 1660—61 Hauffue; M 1688 Haugegaard; M 1844, GSt Havegaard. — Have, se Indl.

Hesselrød [*heslərød*]. RJB c. 1370 Hasleruth; Sorø Gavebog o. 1440 SRD IV 467 Hæslerøth; Sorø Gavebog o. 1440 SRD IV 469 Heslerøth; Mandt 1555 Heslerøiidtt; KancBrevb ⁵/₇ 1574 Heslerud; LensR 1582—83 Hesslerødt; KancBrevb ¹/₄ 1586 Hesselrud; Jb 1588—89 Hessele-rodtt; Mandt 1613 Heslerød; Jb 1660—61 Hesslerød; M 1688 Hesse-rød, skal maaske læses Hesterød; M 1844 Hesselrød. — Forled æ. da. Hasle, Hæsle, oldn. hesli „Hasselkrat“, vel opr. Kollektiv af hasl; vi tør maaske derfor her antage en Betydning „Bevoksning med Hassel-buske“, jvfr. Elle, Espe, Ege, Bøge, Birke. — Rød, se Indl.

Jellerød [*jələrød goʀ*]. RJB c. 1370 Hyællerwth; Mandt 1555 Hielle-røid; LensR 1582—83 Hielderødt; Jb 1588—89 Hilderodt; Mandt 1613, Jb 1660—61 Hiellerød; M 1688 Jellerød Eniste-gaard; M 1844 Jellerød-gaard. — De gl. Former kunde tyde paa, at der har været h i Forlyd; Forleddet er derfor antagelig Mandsn. Hiælle, kendt fra en svensk Rune-sten og oldn. Hjalli (i Eddaens Trælleliste), og forudsat i Stednavne som Hjallerup, Dronninglund S. og Hrd., 1457 (1573) Hialdrop, og det svenske Hjalstad (V. Götl.). — Rød, se Indl.

Karlebo Overdrev, Hse. M 1844 Karleboe Overdrev; GSt Karlebo Oredrev. — Overdrev, se Indl.

Kirkelte [*kjrgølt*]. ¹⁸/₇ 1285 (16. Aarh.) Kirkijholt; Paaskrift paa ¹⁸/₇ 1285 (16. Aarh.) Kjrchoolt; c. 1500 Kerckolth; KancBrevb ¹⁷/₁₁ 1553 Kierckildt Skov; Mandt 1555 Kirckilltt; KancBrevb ¹⁶/₁₁ 1557 Kirckeholt; LensR 1582—83 Kirckilt; Jb 1588—89 Kirckildt; Mandt 1613 Kirckilt; Jb 1660—61, M 1688 Kirchelt; M 1844 Kirkehelte. — Af Kirke; dog har der aldrig været Kirke i Kirkelte, men et Alter i Frue Kirke i Køben-havn har ifl. Dokum. fra 1285 haft Del i Skoven. — Holt, se Indl.

Lerelte (forsv. Gd.). MB 1682 Leerittz-Ødegaards Jord, (u. Bløvsrød) Lerrelt, Lerildte Dam; M 1688 Lerilds øde Jord, Leirild. — Forled er Ordet Ler; Efterleddet Holt „Skov“ (se Indl.), udviklet paa samme Maade som i Kirkelte (se ovfr.).

Lille-Gunderød, Hse. GSt Llle Gunderød. — Se Gunderød.

Nivaa [*niʷoʀə; niʷoʀgʀ*]. RJB c. 1370 Nywa, Nywæ; KancBrevb ²⁰/₆ 1551 Nibaae; KancBrevb ²³/₁₀ 1552 Nybe Aa; KancBrevb ¹⁹/₇ 1553 Nifue; Mandt 1555 Nibbe; KancBrevb ⁴/₃ 1562 Nybe Aa; KancBrevb ¹⁷/₂ 1567 Nybaa, Nybaae; KancBrevb ¹⁰/₁ 1570 Niebeaa; KancBrevb ⁹/₇ 1577 Nybeaae; LensR 1582—83 Nibaa, Niiffue; Jb 1588—89 Niffue; KancBrevb ²⁴/₁₂ 1610 Nibaa; Mandt 1613 Nibaae, Niffue; Jb 1660—61 Nibaa, Nibe; M 1688 Nibaae By, Nibe; M 1844 Nivaagaard; GSt Nivaa, Nivaa Gd. — Betydningen usikker; *w* gaar mulig tilbage til et glt. *p*, og i saa Fald kan Forleddet være en Sideform til den norske Elvenavns-stamme Knip-, der antages at hænge sammen med knip n, „et trangt Sted“ og Verb. knipa, „knibe, klemme“ (se Rygh, Norske Elvenavne, p. 129). Jvfr. at det almindelige sjællandske Ord for knibe er niwe. — Efterleddet er Ordet Aa.

Nivaa Mølle [*niʷə mələ*]. LensR 1582—83 Niffue mølle; Jb 1588—89 Niffuemølle; Mandt 1613 Niffuemølle; M 1688 Nibe Mølle; M 1844 Nive Mølle; GSt Nivaa Ml. — Se Nivaa.

Niverød [*niʷərəð*]. RJB c. 1370 Nyweruth; Mandt 1555 Niberøiidtt;

LensR 1582—83 Niffuerødt; Jb 1588—89 Niffuerødt; Mandt 1613, Jb 1660—61 Niberød; M 1688 Niberød; M 1844 Niverød. — Om Forleddet se Nivaa ovfr. — Rød, se Indl.

Os-Nivaa. RJB c. 1370 Oos; KancBrevb ⁵/₇ 1574 Osnifues Marker; LensR 1582—83 Offuis niffue; Jb 1588—89 Offisniffue. — Anføres i RJB som særlig Bebyggelse jævnsides med Nivaa og Niverød, men maa antages at have ligget ved Aaens Udløb paa det nuv. Nivaas Plads. Af æ. da. Os „Munding“ (hyppigt i Stednavne), oldn. óss, „Aabning, Gab, Munding hvorigennem Vand har sit Løb eller man kan komme frem til Vands.“ Sammensætningen Os-Nivaa maa betegne den Del af Nivaa, som ligger ved „Osen“, jvfr. Dannelser som Strand-Esbønderup.

Skørbæk, Hse [sgørjbæg]. M 1688 Schørbecks Huus; M 1844 Skjørbækhuse; GSt Skjørbæk Hse. — Man kunde tænke paa æ. da. skyrdh, jy. skjør, „Skaar“ (i Opskjør), oldn. skurðr, m., anvendt i samme Bet. som Skaar, oldn. skarð, n., om Kløfter i Bakker og lign. (se Samsøs Stednavne, Indl. p. X), eller Verb. æ. da. skyria „afskære“ (Skillebæk?). Snarere foreligger æ. da. skyr, „sammenløben Mælk“ o. lign., jvfr. Skørøst, vel med Henblik paa Vandets Farve.

Starshej (forsv. Gd.). FriReg ¹⁰/₉ 1524 Starsshey; KancBrevb ²⁵/₆ 1581 Staarshøye; LensR 1582—83, Jb 1588—89 Starshei; Mandt 1613 Starssheye; Jb 1660—61 Starsshey. — Mandsnavnet da., sv. Star. Efterleddet Hed, „Hede“, se Indl.

Starstorp (forsv. Bebygg.). ²²/₇ 1346 Starstorp. — Muligt s. Sted som Starshej ovfr., af Mandsn. da., sv. Star. — Torp, se Indl.

Ullerød [Olærød]. Udat. Valdemar I Konge 1157—82 (EB) Vlfruth; udat. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (EB) Vlfruth; RJB c. 1370 Vlwerwth; (her? maaske i Tjæreby S., Strø H.) c. 1500 Vluerødh; Mandt 1555 Wllerøidtt; KancBrevb ⁵/₇ 1574 Ullerud; LensR 1582—83 Wllerødt; Jb 1588—89 Wllerudt; Mandt 1613 Wllerød; Jb 1660—61 Wllerød; M 1688 Ullerød; M 1844 Ullerød. — Forled Mandsn. *Ulv, som forudsættes i det svenske Stedn. Wluæsta, nu Ulfsta, i Uppland, og Ulvared (se SOÅ XIV p. 44) og i flere norske Stednavne, se Rygh, Gl. Personn. i norske Stedn. p. 271, eller Dyrenavnet Ulv. — Rød, se Indl.

Vejnbrød [vej'ænbred]. KancBrevb ¹⁹/₇ 1553 Vigenbrøt; Mandt 1555 Wigennbrøidtt; KancBrevb ⁵/₇ 1574 Vegenbrunde; LensR 1582—83 Wegennbrøedt; KancBrevb ¹/₄ 1586 Vegenbrød; Jb 1588—89 Vegenbroed; Mandt 1613 Vegenbrød; Jb 1660—61 Vegenbred, Veigenbred; M 1688 Veienbred; M 1844 Veienbrød; GSt Vejenbrød. — Fl. er muligt Participium af Verbet vige, oldn. vika „flytte eller bevæge af Stedet; bevæge sig fra Sted til Sted“, beslægtet med da. vegne „blive blød, slappes; ombøje.“ Efterled -brød svarer til oldn. braut „Vej“; hele Navnet betyder da „den knækkede Vej“. Vejenbrød ligger lige i et Vejknæk; endnu tydeligere fremgaar dette efter Beliggenheden ved den ældre Vej, som findes paa Vid. Selsk. Kort. Bebyggelsesnavne indeholdende Betegnelser for Veje er ikke usædvanlige, jvfr. Rungsted 19.

17. BLOVSTRØD SOGN.

Blovstrød [blowstrød]. ¹¹/₆ 1265 (EB) Blaustruth; ¹⁴/₉ 1352 (EB) Bauesteruth, Blauesteruth; Overskrift i EB ved ¹⁴/₉ 1352 Blawesteruth;

RJb c. 1370 Blauesterut, Blawesterøth, Blawestæruth; u. D. 1389 (Langebek) Blawesterøth; ²⁹/₈ 1460 (1747) Blawesteryt; KancReg ¹¹/₁₂ 1547 Clavsterud; KancBrevb ¹⁹/₇ 1553 Blausterud; KancBrevb ⁸/₂ 1561 Blauersterud; KancBrevb ¹¹/₆ 1567 Blausterød; KancBrevb ¹⁹/₂ 1596 Blosterit; Mandt 1613 Blawsterød; Jb 1660—61 Blausterød; M 1688 Bloustrød; M 1844 Bloustrød. — Muligt af et Mandsn. svarende til oldn. Véseti med foransat blå-, „sort“ sigtende til sort Haar; jvfr. det oldn. Tilnavn blåkollr „Sorthoved“ og den svenske Runemester Røðballin. Véseti forekommer mulig paa dansk i Formerne Westi og Wisti og paa sv. i Formen Væste. — Rød, se Indl.

Agelte [*akilsgoʼan*]. LensR 1582—83 Agilt; Jb 1588—89 Aggildt; Mandt 1613 Agillit; Jb 1660—61 Agelt, Agalt; M 1688 Agildsgaard; M 1844 Agelte. — Fl. er Mandsnavnet Agge. — Efterled Holt, se Indl.

Allerød [*alareð goʼr*]. ¹⁵/₇ 1260 Alryth; ²²/₇ 1346 Alruth; KronSk ¹⁰/₆ 1539 Alrød; Mandt 1555 Aelrøidt; LensR 1582—83 Alrødt; Kanc Brevb ²¹/₆ 1585 Allerød Sø; Jb 1588—89 Alrødt; KancBrevb ¹⁹/₂ 1596 Alrøder; Mandt 1613 Alrød; Jb 1660—61 Allerød; M 1688 Allerødsgaard; M 1844 Allerødsgaard; GSt Allerød, Gle Allerødsgaard, Nye Allerødsgaard. — De ældste Former tyder paa, at Fl. er æ. da. Al, „Elletræ“. Trænavnene indgaar ogsaa i andre Navne paa -rød. — Rød, se Indl.

Askehav, Gd. LensR 1582—83 Askehaffue slet; MB 1682 Askehafve Hus; M 1688 Aschehaugehuus; M 1849 Askehavehuus; GSt Askehav. — Af Trænævnet Ask; om Have se Indl.

Blovstrød Overdrev, Hse. GSt Blovstrød Oredrev, Blavsterød Oredrev. — Overdrev, se Indl.

Bredelte [*breʼildø*]. LensR 1582—83 Breillt; Jb 1588—89 Breildt, lille Breildt; Mandt 1613 (Lille) Breillt; Jb 1660—61 Breelt; M 1688 Breelt Torp; M 1844 Bredelte. — Af Tillægsordet bred; Navnet givet som Modstykke til Langelte i s. Sogn, af lang. Torp i 1688 Breelt Torp synes at betyde „Enkeltgaard“. — Efterled Holt, se Indl.

Grønnegade, Hse [*grʼnəgəʼdø*]. Jb 1660—61 Grønnegaade; M 1688 Grønnegadehuus; M 1844 Grønnegadehusene; GSt Grønnegade Hse. — Af Adj. grøn og Gade, oldn. gata f. Grønnegade kaldes i en Række af vore Købstæder Bebyggelser paa Grænsen mellem By og Land, en uregelmæssig Forstadsbebyggelse (se Hugo Matthiessen, Gamle Gader, p. 19); mulig er det dette Navn, som er laant. G. ligger paa Grænsen mellem Birkerød og Blovstrød Sogn.

Haagendrup (forsv. By). 1396 (o. 1580 ÆDA III 356) Hogendrup wed Lutzerud. — Af Mandsnavnet æ. da. Hakun, oldn. Hákon. — Torp, se Indl.

Hvedehave [*veʼðəhəʼvø*]. LensR 1582—83, Jb 1588—89 Huede-haffuen; Mandt 1613 Huede-haffue; M 1688 Huede-hauge Torp; M 1844 Hvedehavegaard. — Af Plantenavnet Hvede. Torp i Formen fra 1688 betyder aabenbart „Enkeltgaard“. — Have, se Indl.

Høvelte [*høwʼaldø*]. ²²/₇ 1346 Høholt; FriReg ¹⁰/₉ 1524 Howellt; LensR 1582—83 Høffuillt; Jb 1588—89 Hoffuillt; KancBrevb ²²/₈ 1597 Høfvildt; Mandt 1613 Høffuillt; Jb 1660—61 Høffueldt; M 1688 Høffuilltgaard; M 1844 Høveltegaard; GSt Høvelte Gd. — Af Ordet Høj, æ. da. høgh, der i Dialekten udtales [*hōwʼ*], eller Tillægsordet høj. Endelsen er Holt „Skov“, se Indl.

Kattehale Huse [*kæðəh'le*]. Postadr⁹ Kattehale Huse; jvfr. M 1844, GSt Kattehallemose. — Af Plantenavnet Kattehale, „fællesnavn for en del planter, hvis vækst eller blomsterstand har en fjærn lighed med en kattehale“ (Feilberg), hos Jenssen-Tusch Navn paa bl. a. Lythrum Salicaria.

Kettinge [*kæðmø*]. ²²/₇ 1346 Kyætinge; ⁹/₃ 1382 Kætinge; 1388 (o. 1580 ÆDA III 348), 1399 (o. 1580 ÆDA III 350), 1400 (o. 1580 ÆDA III 349), 1401 (o. 1580 ÆDA III 350) Kettinge; 1407 (o. 1580 ÆDA III 349) Kettange; ¹⁹/₃ 1507 Kettinge; 1507 (o. 1580 ÆDA III 364) Kiettinge; Mandt 1555 Kiettinge; KronSk ²⁰/₄ 1561 Kettinge; LensR 1582—83 Kettinng; Jb 1588—89 Ketting; Mandt 1613 Kettinge; Jb 1660—61, M 1688 Kiettinge; M 1844 Kjettinge. — Navnet er antagelig et Navneord Kætting, afledt af Kætte, der i sjæll. Dial. betyder „en smal Krog; et Indelukke, Aflukke ved Huset“; jvfr. sv. Dial. kätte m. „litet afstængd rum“. Ordet forekommer i Navnene Faarekættingen (Indb. fra Lerchenborg Skovdistrikt 1923) og Kættingkrogen (Indb. fra Hørsholm Skovdistrikt 1924). Ogsaa Emil Madsen (Annaler f. nord. Oldkyndighed 1863, p. 218) sætter Navnet i Forbindelse med sjæll. Kætte. Hellquist (Svenska ortnamn på -inge, p. 83) antager paa Grundlag af det af Madsen anførte Kyæthingæ, at det er det samme som æ. sv. Kædhinge, men Formen fra 1346 skal læses Kyætinge, hvor t, som den nuværende Udtale viser, staar for ældre tt. En anden Mulighed er, at Kettinge er en Sideform til Kætting (Herslev S., Sømme Hrd., ³¹/₁₀ 1364 Kættingæ) og indeholder et Slægtsnavn Kættinger, der af Hellquist (anf. Arb. p. 87) antages at indgaa i æ. sv. Kættinge. Ketting(e) findes ogsaa paa Laaland og Als.

Klangendrup (forsv. Gd.). LensR 1582—83 Klanngendrup gaardtz Jordt; Jb 1588—89 Klangendrup Jord. — Af et ukendt Personnavn? — Torp, se Indl.

Langelte [*lanølsɔʔun*]. U. D. 1497 (EB) Langolt; Jb 1561 Langilltt; LensR 1582—83 Lanngilt; Jb 1588—89 Langilt; Mandt 1613 Langilltt; Jb 1660—61 Langelt; M 1688 Langelte Torp; M 1844 Langelte. — Fl. vistnok Adj. lang, og Navnet synes at være givet som Modsætning til Bredelte, af Adj. bred, i s. Sogn. — Efterleddet er Ordet Holt, „Skov“ (se Indl.), der er afslidt til -elte. Torp i M 1688 synes at staa i Betydn. „Enkeltgaard“.

Lille-Blovstrød, Hse. GSt Lle Blovstrød. — Se Blovstrød ovfr.

Ludserød [*lusørød*]. ⁸/₅ 1266 (Sorø Gavebog o. 1440 SRD IV 515) Luserøth; ⁸/₅ 1266 (Bartholin), ²/₂ 1340 Lusæruth; ²²/₇ 1346 Luseruth; 1396 (1580 ÆDA III 356) Lutzerud; ⁸/₁₀ 1502 Lwtzerødh; LensR 1582—83 Ludtzerødt; KancBrevb ²⁵/₄ 1597 Ludtsrødt; Mandt 1613, Jb 1660—61 Ludtzerød; M 1688 Lutzerød; M 1844 Ludserød. — Navnet Ludserød er paa Grund af dets formentlig uheldige Klang officielt i 1922 erstattet med Høvelte. Forled antagelig Helgennavnet Lucius; Pave Lucius blev allerede omkr. 1100 Roskilde Stifts Patron, og Roskilde Domkirke, Skt. Lucii Kirke, kaldes i Dok. ²³/₃ 1467 Lutz kirke; i LensR 1582—83 nævnes i Alsønderup S. en Bonde Lutius; Skrivemaaden 1346 Luce tyder, i Forb. med 1396 (1580)-Formen Lutze paa en saadan Afledning; Tostavelsesformen kan udgaa fra den latinske Genitiv Lucii. Der var ogsaa Mulighed for Kvindenavnene Lucia eller Lucie (1380 kendt i Formen Luce, 15. Aarh. Lutze, se Registr. til SRD). Et dansk Navn

*Lusi, som forudsættes af O. Nielsen i Oldd. Personn., er ikke ellers afhjemlet. — Rød, se Indl.

Mortenstrup [*mørtdansdrOp*]. LensR 1582—83, Jb 1588—89; Mandt 1613 Mortenstrup; Jb 1660—61 Mortenstrop; M 1688, M 1844, GSt Mortenstrup. — Af Mandsn. Morten, lat. Martinus, et Helgennavn. — Torp, se Indl.

Næbbe, Gd. [*næbbo'.*]. ⁶/₆ 1481, LensR 1582—83, Jb 1588—89 Mandt 1613, Jb 1660—61 Nebbe; M 1688, M 1844 Nebbegaard. — Af æ. da. Næbbe „Pynt, Odde“, alm. i Stednavne, f. Eks. det forsv. Nebbe Slot ved Kattinge Sø, Sømme Hrd. Næbbe ligger ved et Næs, som skyder sig ud i Sjælsø.

Overdam, Hse [*øwardam'*]. M 1688 Ofuerdams Huus; DA1 Overdams Huuse; VidSelsk Overdamshuuse; M 1844 Overdamshusene; GSt Overdam Hse. — Mulig „den øvre Dam“; der ligger flere andre Damme i Nærheden.

Sandholm [*sanholmgo'r*]. ²²/₇ 1346 Sandholm; FriReg ¹⁰/₉ 1524 Sandthollit (her?); LensR 1582—83, Jb 1588—89 Sandholm; Mandt 1613, Jb 1660—61 Sandholmb; M 1688 Sandholmgaard; J. Sørensens Kort 16. 1720 Sanholmgr.; M 1844 Sandholmegaard; GSt Sandholm. — Forled er Ordet Sand. — Holm, se Indl.

Sjælsmark [*sæl'smark*]. RJb c. 1370 Syælsmarkæ; ²⁹/₃ 1495 Sielsmarckie; ¹/₁₀ 1496 Syeelsmarcke; LensR 1582—83 Skielsmarck; Jb 1588—89 Schielsing merck; Mandt 1613 Sielssmarcke; Jb 1660—61 Sielssmarch; M 1688 Sielsmarche; M 1844 Selsmarke. — Navnet er afledt af Sjælsø, se ndf. — Mark, se Indl.

Skoven. Absalon Biskop i Roskilde 1158—77 (EB) Silua (her?); LensR 1582—83 Skougen; Jb 1588—89 Schougen. — Mulig s. Sted som Skovhus, s. d.

Skovhus. Mandt 1613 Schouffhusitt; MB 1682 Skouf husze; M 1688 Schou-Husene; GSt Skovhus.

Slutterup [*sludrup*]. LensR 1582—83 Sløtterup; Jb 1588—89 Slotte-
rup; Mandt 1613 Slutterup; Jb 1660—61 Slutterop; M 1688 Slutterup-
gaard; M 1844 Slutterup. — Kan sammenstilles med sv. Slutarp (se Ivar Lundahl, Falbygdens by- og gårdnavn, p. 16). Mulig af et Personn. (Tilnavn) *Slut(t)æ til Vb. sv. slutta (med -tt- fra Præteritum), oldn. slúta, „hænge ned“. Jvfr. de oldn. Personnavne Lúta, Lútandi og Lútr, til Vb. lúta. Et tilsvarende, stærktbøjet Navn kunde tænkes at indgaa i Sludstrup, Sb. i Slagelse Hrd. (RJb c. 1370 Slustorp) og Sludstrup, Skærum S., Horns Hrd. — Torp, se Indl.

Sommerhus (forsv.). M 1688 Sommers Huus, M 1844 Sommerhuus. — Af Efternavnet Sommer.

Stimestrup [*sdi'mædrOp*]. ²²/₇ 1346 Stimmastorp? el. Stimanstorp?; LensR 1582—83 Stemmidstrup; Jb 1588—89 Stetidstrup; Mandt 1613 Stimidstrup; M 1688 Stimestrupgaard; M 1844 Stimstrup; GSt Stimestrup. — Hvis Formen 1346 skal læses Stimanstorp, snarest af et Mandsnavn (oprindl. Tilnavn) *Stighaman; jvfr. æ. da. stighæ man (Jyske Lov), oldn. stigamaðr „Stimand“. — Torp, se Indl.

Stumpedysse [*sdombedysø*]. ¹⁶/₄ 1511 Stwmpedæss; LensR 1582—83 Stompedus; Jb 1588—89 Stompediis; Mandt 1613 Stumpedus; Jb 1660—61 Stumpedøs; M 1688 Stumpedøes-gaard; M 1844 Stumpedysse;

GSt, Postadr9 Stumpedysse Gd. — Fl. er Ordet Stump, alm. i Marknavne som Betegnelse paa smaa Agre; mulig har Dyssen Navn efter sin Beliggenhed ved saadanne Agre, eller af, at den er lille og uanselig (jvfr. Spottenavnet Stumpedorthe) eller Stumpe- sigter til at Dyssen er „stumpet“, d. v. s. beskadiget ved at Sten er fjernede fra den; endelig er Stumpe en sjæll. Biform til Stump og anvendes i Betydn. „Stykke Brød, Rundtenom“, og Stedet kunde maaske have Navn af, at Maaltiderne under Markarbejdet indtoges her. Efterleddet er Dus „Dyng“, hvis Sideform ja-Afledningen Dysser nu er den eneherkende Form i Rigsmaalet, i Betydn. „Stenaldergrav“; i dette Navn ses den først at være indtrængt i 19. Aarh.

Svenstrup [*svæn'sdrOp*]. Udat. før 1200 (ÆB) Swenstorp; ¹⁰/₅ 1218 (ÆB) Swestorp; LensR 1582—83 Suinnstrup; Jb 1588—89 Suinstrupp; Mandt 1613 Suinstrup; Jb 1660—61 Suenstrop; M 1688 Svendstrupgaard; M 1844 Svendstrup. — Af Mandsn. Svend, oldn. Sveinn. — Torp, se Indl.

Tokkekøb [*togəkøw*]. LensR 1582—83 Thocekøb; Jb 1588—89 Thocekoeff; Mandt 1613 Thocekøb; Jb 1660—61 Tocekioeff; M 1688 Tocekjøbgaard; M 1844 Tokkekjøbgaard; GSt Tokkekjøb. — Af Pn. æ. da. Tokkæ eller af Thokke „Skøn, Godtbefindende“; Tokkekøb vilde i sidste Tilfælde være „Købejord købt efter Skøn“ (modsat: efter Lov) og man kan hermed sammenligne Ord som Tokkeskifte „Skifte efter Overenskomst“, og Tokkejord „ikke opmaalt Jord“. — Køb, se Indl.

Torpegaardene [*tv'abøn*]. Christensen, Hørsholms Hist. p. 319 Torpegaardene. — Fællesnavn for 16 nærmere bet. Ejendomme, jvfr. ovenf. M 1688 Breelt Torp, Huedeauge Torp og Langelte Torp. — Torp, se Indl.

18. BIRKERØD SOGN.

Birkerød [*bärgørød*]. ⁹/₁₀ 1307 (EB) Birkeryth; ⁴/₈ 1308 (ÆB) Byrkærød, Byrgherød; ⁸/₉ 1308 (ÆB) Birkærød, Birkerød; Rjb c. 1370 Birkerwth, Birkæruth, Byrkaruth; ¹⁸/₁₀ 1437 Birkerydh; 1437 (o. 1580 ÆDA III 350) Birckerødzt sognen; ²⁹/₄ 1456 Birkerød; ⁶/₆ 1481 Birkærød; ¹⁰/₅ 1501 Birkerødth, Birkerød; KronSk ¹⁴/₁₂ 1542 Byrckerødt; Kanc Brevb ¹⁵/₆ 1560 Birckerudz Sogn; Mandt 1613 Bircherød; Jb 1660—61 Birckerød; M 1688 Bircherød; M 1844 Birkerød. — Af Kollektivet Birke, no. birki „Sted bevokset med Birk, Birkelund“; jvfr. Navne som Hesselrød og Alrød. Det har alm., saal. af Axel Olrik i Danmarks Heltedigtning I p. 137, været tolket af Mandsn. Bjarki, der f. Eks. indgaar i Birkelev, Vodder S., Hviding Hrd., ²⁴/₃ 1393 Bierkløf, men denne Tolkning modsiges bestemt baade af de gamle Former og den moderne Udtale.

Amsterdam Kro [*amsd'ldam's 'krø'*]. GSt Amsterdam Kro, Postadr9 Amsterdam. — Iflg. Trap⁴ II. 85 tidligere „Christinedal“. Efter Meddelelse fra Stedet 1926 kaldte det tyske Hof paa Chr. VII's Tid Kroen „an der Damm“, naar de var paa Fisketure til Dammene der; heraf skulde det nuværende Navn være opstaaet. Denne Forklaring er dog næppe rigtig. Damm er paa Tysk Hankøn og bruges aldrig i den danske Betydning „lille Sø“; der er snarest Tale om en vilkaarlig Opkaldelse efter den hollandske By.

Birkehøve, Hse [*bärgəh'wə*]. 1707 (Christensen, Hørsholms Hist. p. 301) Birkehøvevang; GSt Birkehøve Hse. — Af Birke „Birkelund“, se Indl. — Høve, se Indl.

Bistrup [*bisdrøp*]. RJB c. 1370 Biisthorp; LensR 1582, Jb 1588—89 Bidstrup; Mandt 1613 Bidstrup; Jb 1660—61 Bedstrup; M 1688, M 1844 Bidstrup, GSt Bistrup. — Forleddet er Ordet Biskop. Jvfr. Bistrup, Skt. Jørgensbjerg S., Sømme H., der skrives Biscopsthorp ²/₁ 1277, men Bystorp allerede ⁴/₁ 1314 og i RJB har Formerne Bistorp, Bisthorp og Bysthorp. Ikke som O. Nielsen antager (Oldda. Personn. p. 13) af Mandsnavnet Bisi, æ. sv. Bise, der forekommer en enkelt Gang som Tilnavn (Registret til SRD 74). Dette Navn indgaar derimod i Bisserup, Holsteinborg S., V. Flakkebjerg Hrd. og i Bysethorp (VJb.), forsv. Lb. paa Falster. — Torp, se Indl.

Blegdammen, Gd. MB 1682 Bleege Damsz Huuszet; GSt Blegdammen. — Af Ordet Blegdam „Blegeplads“; om Dam se Indl.

Bukkeballe (forsv.). LensR 1582—83, Jb 1588—89 Buckeballe; Mandt 1613 Bucheballe; Jb 1660—61 Bockeball(e); M 1688 Buckeballe Torp. — Antagelig af Dyrenavnet Buk. — Balle udgaar i danske Stednavne fra et ældre Balgh, beslægtet med Bælg og Verb. oldn. belgja „svulme“ og betyder „et ophøjet, hævet Stykke Jord“. Jvfr. Samsøes Stedn. Indl. p. VI.

Dumpedalen, Hse. Datl Dombedals Mølle; M 1844 Nobis eller Dumpedals Mølle; Postadr⁹ Dumpedalen Huse. — Dumpedal forekommer paa GSt Kort som Navn paa en dyb Dal. Det maa sammenstilles med jy. Dump „en naturlig Fordybning i Jorden, et sidt Sted“, no. dump, Fordybning i Jorden. Jvfr. Dumpet, Navn paa et lavtliggende Hus i Lading S., Sabro H. og Dumperne, Jordstykke med Vandhuller, Lundum S., Vore H.

Ebberød, Gd. [*æbærød'gø'ul*]. ²²/₇ 1346 Ebbæruth; RJB c. 1370 Ebberuth; 1400 (o. 1580 ÆDA III 349) Ebborud; FriReg ¹⁰/₉ 1524 Ebberødt; LensR 1582—83 Ebberødt; Jb 1588—89 Ebberødt; Mandt 1613, Jb 1660—61 Ebberød; M 1688 Ebberød-gaard; M 1844 Ebberødgaard. — Af Mandsn. Ebbe, sv. Æbbe, oldn. Ebbe. — Rød, se Indl.

Ejlsesmølle (forsv.). ²²/₇ 1346 Eyelsmølnæ. — Af Pn. Egil; jvfr. Ejlstруп, Maarum S. samt Lejlstorp. Mølnæ er æ. da. Form for „Mølle“.

Eskemose, Gd. [*æsgmō'ssgō'sul*]. KancBrevb ⁷/₈ 1561 Eskemossegaard; LensR 1582—83 Eskemose; KancBrevb ¹/₈ 1585 og ²⁸/₈ 1586 Eskemossegaard; KronSk ³⁰/₄ 1587 Eschemosse; Jb 1588—89 Eschemoesse; Mandt 1613 Eschemoesse; Jb 1660—61 Eskemosse; M 1688 Eschemoesse Torp; M 1844 Eskemossegaard; GSt Æskemose Gd. — Af Eske „Askelund“.

Eskemosesholt (forsv.). ¹⁸/₄ 1316 (EB) Eskymosæ holt; Overskrift i EB ved ¹⁸/₄ 1316 Æskemosæholt; u. D. 1497 (EB) Eskemosesholt. — Hvorvidt Eskemosesholt laa her eller mulig i Asminderød Sogn, kan ikke afgøres paa Grundlag af Kildematerialet. Med Navnet jvfr. Eskemossegaard.

Grønnegade, Hse. GSt Grønnegade Hse. — Se under 17.

Gyngehuse [*gøngøhu'sø*]. GSt Gyngehuse; Guide 1858 Gøngehusene; Postadr⁹ Gyngehuse. — Snaest af et Tilnavn Gønge „Beboer af Gønge Hrd.“; i Amtsregnsk. 1679—80 omtales nogle fra Skaane paa Grund af Krigen flygtede Skaaninger og Friskytter, som opholdt sig i Amtet (Christensen, Hørsholms Hist. p. 190).

Hestkøb [*hæsdkøw*]. RJB 1370 Hæstkyøp; ²⁹/₄ 1456 Hestkøøpp; Kanc Reg o. ⁸/₉ 1548 Hestekiøb; LensR 1582—83 Hedtziøb; Jb 1588—89 Hedtziøb; Mandt 1613 Hedtziøb; Jb 1660—61 Hedskiøbff; M 1688 Hestkiøb-gaard; M 1844 Hestekjøbgaard; GSt Hestkjøb Gd. — Af Dyrenavnet Hest. — Køb, se Indl.

Høsterkøb [*høsd.køw*]. Urban III Pave 1185—87 dat. ²¹/₁₀ Husfrecop; ²⁵/₈ 1193 Husfrecop; ²²/₉ 1198 (Pavens Kopibog) Husfretop; ¹³/₁₁ 1198 Husfrecop; Rjb c. 1370 Husfrwøp; LensR 1582—83 Hustrukiøb; Jb 1588—89 Hustrukiøb; Mandt 1613 Høstruekiøb; Jb 1660—61 Høsterkiøbff; M 1688 Høsterkiøb; M 1844 Høsterkjøb. — Fl. æ. da. Husfru „Husmoder, Hustru“, der her i Stednavnet ses at være undergaaet samme lydige Udvikling som Rigsmaalets Ord og at være blevet til Hustru; fra 17. Aarh. optræder Former med Høs-, stemmende med det stedl. Folkemaal, hvor Ordet nu hedder Høstru (kort u gaar over til ø). — Køb, se Indl.

Isterød [*isdæred*]. ²²/₇ 1346 Estæruth, ⁶/₆ 1481 Ystærødh; LensR 1582—83 Isterødt; KancBrevb ²¹/₆ 1585 og ¹¹/₁₂ 1586 Isterød Sø; Jb 1588—89 Isterudtt; KancBrevb ²⁷/₄ 1595 og ²²/₃ 1597 Isterødt; Mandt 1613 Isterød; Jb 1660—61 Idsterød; M 1688, M 1844 Isterød. — Sandsynligst af Kvindenavnet Esta, som endnu findes i Sønderjylland. Samme Navn findes i Islev, c. 1370 Estløwæ, nu Islemark, Rødovre S., Sokkelund Hrd. Dog kan Fl. være Gen. Pl. af Folkenavnet oldn. eistr „Estlænder“; i Vjb omtales en Jacob eest. Rydningen kunde da være grundlagt af frigivne Trælle af estnisk Nationalitet, jvfr. om det smaalandske Estamåla Nils Ödeen: Studier i Smålands Bebyggelsehistoria p. 69—70. Folke- og Indbyggernavne indgaar ret hyppigt som Forled i Stednavne. — Rød, se Indl.

Isterød Overdrev, Huse. M 1844 Isterød Overdrev. — Overdrev, se Indl.

Kajerød [*kajæred*]. Rjb c. 1370 Kadherwth; ⁸/₁₀ 1502 Kaderødh; Mandt 1555 Kaderøidtt; LensR 1582—83 Kaderødt; Jb 1588—89 Kaderudtt; Mandt 1613 Kaderød, Kadderød; Jb 1660—61, M 1688 Kayerød; M 1844 Kaierød. — Næppe som antaget af O. Nielsen (Oldda. Personn. p. 55) af Mandsn. æ. da. Kati, oldn. Kāti, men af Mandsn. Kaða, som findes paa S.-Vinge Runesten. Jvfr. Kajemose, Holmstrup S., Skippinge Hrd.; ⁷/₁₀ 1248 (Sorøb.) Katemose; ³¹/₁₀ 1414 (c. 1440) Cathemose; Mandt 1610 Chaimoef. — Rød, se Indl.

Laalikehuse [*løl'ægøhu'sø*]. Datl Laalekehuse, M 1844 Lollikehusene; GST Lollikehus; i M 1688 kaldes Husene Schouerøds Huuse, se Skovrød. — Af Indbyggernavnet Laalik. Jvfr. Gyngehuse.

Løjelstorp (forsv.). ²²/₇ 1346 Læyelstorp. — Af et Mandsn. svarende til sv. Læghil. Læyelstorp kunde dog mulig være Fejl for *Eyelstorp af Mandsn. Egil, som indgaar i Ejlstrup, Maarum S. — Torp, se Indl.

Ludserød Overdrev. GST Luserød Oredrev. — Se Ludserød 17. — Overdrev, se Indl.

Nobis Mølle [*no'nbis mølə*]. Rytterkort 1720 Nobes Krog; M 1844 Nobis eller Dumpedals Mølle; Postadr9 Nobismølle; i M 1688 nævnes den som Schouerøds Mølle, se Skovrød. — Nobiskrog, middelnedertysk nobiskrôch, egl. Navn paa Kroen paa Vejen til Helvede, jvfr. Feilb. II p. 664. Ordet skal stamme fra græsk abyssos „Afgrund“, ital. abisso, og *n* skyldes Forbindelser som in abyssos, hvor *n* er trukket over fra Forholdsordet.

Ravnsnæs [*raw'nsne'æsø*]. Rjb c. 1370 Raufsnæs; Mandt 1555 Raunssnes; LensR 1582—83 Raffsnæs; Jb 1588—89 Raffsnis; Mandt 1613 Raffsznes; Jb 1660—61 Rauffsnæss; M 1688 Raufsnæs, Raufsnæs; M 1844 Raunsnæsse. — Af Mandsn. Ravn eller af Fuglenavnet; Formen

i Rjb maa skyldes en Skrivefejl (idet der er skrevet Ranfsnes for Rafnsnes). Ligger ved et Næs, som skyder sig ud i Sjælsø.

Rude Skov [*røddə'sgøw', ru'də'sgøw'*]. Rjb c. 1370 Rudhæ; LensR 1582—83, KancBrevb ⁶/₉ 1586 Rode; Jb 1588—89 Roede; Mandt 1613 Roude, Roede; Skovkort 1780 Ruder Skov; M 1844 Rudeskovs Indhegning; GSt Rudeskov. — Nu Naturnavn, men 1370 laa her 2 Gde, den ene øde; i 16.—17. Aarh. var her 1 Gd. Rude, der lagdes under Dronninggd. Senere opstod den nuv. Gd. R. i det tilstødende Søllerød S., hvor ogsaa Rudersdals Kro (af Rude-Stald) ligger. Af et til æ. sv. ruþa f., svar. Ord, en Sideform til det æ. da. ruth „Rydning“ (jvfr. Incl. under Rød) eller af æ. da. rutæ „Rude“, i Stednavne alm. om firkantede Jordstykker.

Sandbjerg [*sanbɛ'ɟ*]. Rjb c. 1370 Sandbyerghe; ⁶/₇ 1438 (LDipl) Sandbergh; LensR 1582—83 Sanndbiery; KancBrevb ¹⁰/₇ 1585 Sandbiery; Mandt 1613 Sandbiery; Jb 1660—61, M 1688 Sandbiery; M 1844 Sandbjerg.

Skovrød [*sgdwrød*]. ⁹/₃ 1382 Schouruth; ¹⁸/₁₀ 1437 Skowrydh; 1437 (o. 1580 ÆDA III 350) Schuerud; LensR 1582—83 Skoffuerødt; Jb 1588—89 Schougerodtt; Mandt 1613 Schouffrød; Jb 1660—61 Schoufferød; M 1688 Schouerød, Schouerøds-Mølle; Schouerøds Huse; M 1844 Skovrød. — Af Navneordet Skov eller Mandsn. Skoghi (kendt fra V.-Marie Runesten VI. — Rød, se Incl.

Stadsevang Huse. GSt Starsevang Hse; Postadr⁹ Stadsevang Huse. — Se Starshej 16; Vang, se Incl.

Ubberød [*sbærød*]. ²²/₇ 1346 Ubbæruth; ¹⁷/₁₁ 1456 Vberød; udat. (1551 ÆDA IV 49) Vberuth; LensR 1582—83 Wbberødt; Jb 1588—89 Vberodtt; Mandt 1613 Wbberød; Jb 1660—61 Vbberød; M 1688 Vbberød-gaarde; M 1844 Ubberød. — Af Mandsn. da., sv. Ubbe. — Rød, se Incl.

Usserød [*O'sørød*]. ²²/₇ 1346 Ozæruth; LensR 1582—83 Odtzerødt; Jb 1588—89 Odtzerodtt; KancBrevb ²⁷/₄ 1595 Odtserødt; Jb 1660—61, M 1688 Udtzerød; M 1844 Udserød; GSt Usserød. — Ældste Form Ozæstaar antagelig for Otsæ-, jvfr. ogsaa de senere Former. Et Personn. *Otsi er ikke overleveret; men synes at maatte forudsættes her. — Rød, se Incl.

Usserød Mølle. LensR 1582—83 Odtzerødtmølle; Jb 1588—89 Odtzerødtz mølle; Mandt 1613 Wdtzerødtz Mølle; M 1688 Oserøds Mølle; GSt Usserød Vml.

19. HØRSHOLM SOGN.

Hørsholm [ældre Udtaleformer *høsd'hol'm* og *'hjr'shol'm*, nu *'hørshol'm*]. ³¹/₁ 1305 (Lundebogen) Hyringsholm; ⁹/₁₀ 1307 (EB) Hyrnixholmæ, Hirnixholm; ²/₃ 1343 (EB), ²²/₇ 1346, ²²/₇ 1346 (Vid. 1414) Hyrningsholm; ³⁰/₁₁ 1369 Horninghesholm; ³⁰/₁₁ 1369 (1369), ²⁴/₅ 1370 Horningesholm; ¹/₅ 1374 (Vid. 1447) Hirningsholm; ¹²/₃ 1375 Hørningholm; ³/₅ 1376 Hyrningsholm; ¹/₇ 1377 (c. 1475) Hyrningsholm; ¹/₇ 1377 (c. 1488) Hørningherholm; ⁹/₈ 1377 (LDipl) Hyrnnyngxholm; ⁸/₉ 1377 Hørningsholm; ²⁵/₅ 1378 (1414) Hørnyngsholm; ¹⁸/₁₂ 1380, ⁹/₃ 1382, ¹¹/₁₁ 1383, ²⁶/₈ 1387 Hyrningsholm; 1387 (1476 ÆDA I 38) Horningxholm, Hyrnnyngxholm; 1387 (1551 ÆDA IV 16) Hørningholm; ⁶/₃ 1391, ⁷/₃ 1391 Hyrningsholm; ⁶/₁₂ 1391 Hørnisholm; ⁶/₁₂ 1391 (o. 1500) Hørningsholm; ⁷/₁₂ 1391 Hørnisholm; ⁷/₁₂ 1391 (1552 EGøyes Jb 304) Hørring holm;

¹⁵/₁₂ 1391 Hørnisholm; 1391 (1551 ÆDA IV 16) Hørningholm, Høringholm; 1391 (1476 ÆDA I 37) Hørnixholm, Hørningholm, Høringholm; ²³/₁₁ 1398, ²⁵/₂ 1400 Hyrningsholm; ¹⁴/₃ 1414 Hørnyngsholm; ²⁵/₂ 1427 Hyrningsholm; 1434 (Bartholin SRD III 274) Hornixholm; ⁶/₇ 1438 (LDipl) Hyrninxholm; ¹⁷/₁₁ 1456 Hyørningsholm; ³/₁ 1486 Hørningsholm; ⁸¹/₁ 1486 Hiørningx holm, Hyrninxholm, Hørningholm; u. D. 1496 Hørningsholm; u. D. 1501 Hyrningsholm; u. D. 1502 Hyrningsholm; ³/₄ 1506 (ÆB) Hyrnensholm; ¹⁰/₇ 1507 Hiørninghholms len; u. D. 1508 (Orig?), ²⁷/₁₂ 1509 (ÆB) Hyrningsholm; ⁸/₉ 1511 Hiørningsholm læn; ⁸/₉ (?) 1511 (Orig.?), u. D. 1511 Hørningholms læn; udat. (1551 ÆDA IV 49) Hørringholm; KancBrevb ⁷/₂ 1556 Høringsholms Birketing; KancBrevb ²/₃ 1577 Hørshollum; udat. (o. 1580 ÆDA III 372) Høringsholm; udat. (o. 1580 ÆDA III 354) Hørszholm; LensR 1582—83 Hørðholms birk, Hørssholms lhen; KancBrevb ⁸/₅ 1583 Hørsholm; KancBrevb ²¹/₆ 1585 Søen ved Hørsholm; KancBrevb ¹¹/₇ 1585 og ¹⁶/₉ 1599 Hørsholm; Jb 1660—61 Hirtzholmb; M 1688 Hirtsholm, Hirscholms Hofuitgaard; M 1844 Hirschholm. — Af et Mandsnavn svarende til oldn. Hyrningr, en Afledning af Navneordet Horn. Omdannet i 17. Aarh. til Hirschholm efter ty. Hirsch „Hjort“. Et navneforklarende Sagn vil, med Urette, vide, at Slottet Hirschholm fik Navn efter, at Chr. VI (eller Sophie Magdalene) havde nedlagt en Hjort i den Sump, hvori Slottet blev bygget (se Christensen, Hørsholms Hist. p. 18). — Holm, se Indl.

Aasen, Hse. [*å'søm*]. GSt Aasen. — Aas „Højderyg i Terrænet“, som alm. i Stednavne.

Grønlandshuse. 1722 (Christensen, Hørsholms Hist. p. 283) Grønlandshuse. — Opf. c. 1700, formodentlig paa nyindtagen Jord i Overdrevet („Grønland“); senere lagt under Smidstrupgd.

Helleholm, Hse. M 1688 Helleholms Huuse; M 1844 Helleholmsvang; Postadr9 Helleholm Huse. — Man kunde tænke paa Adj. hellig, men andre Tolkninger er mulige (Mandsnavnet Helge, Subst. Hælde, „Skraaning“). — Holm, se Indl.

Kohave, Hse [*ko'ha'sø*]. MB 1682 Koehafuen; GSt Kohave Hse. — Have, se Indl.

Kokkedal [*kogæd'å'*]. LensR 1582—83, Jb 1588—89, Mandt 1613 Kokedall; Jb 1660—61 Kochedall; M 1688 Kochedall-gaard; M 1844, GSt Kokkedal. — Af da. Dial. Kok „En liden opstabled Bunke; f. Ex. en Høbukke paa Marken“ (Molb. Dial.-Lex.).

Mikkelborg [*megalbo'r*]. LensR 1582—83 Meckelborg; KancBrevb ¹/₄ 1586 Mickelborg; Jb 1588—89 Meckelborg; KancBrevb ²⁴/₁₂ 1610 Mekkelborg; Mandt 1613 Michilborgh; Jb 1660—61 Michelborg; M 1688 Michelborg-gaard; J. Sørensens Kort 14. 1720 Mechelbor; M 1844, GSt Mikkelborg. — Af Mandsnavnet Mikkel; Navnet kan mulig være dannet med Tilknytning til det tyske Mecklenburg. Jvfr. Mikkelborg Kro i Skodborg Sogn, Gram Hrd.

Pennehave [*pænha'sø*]. 1705 (Christensen, Hørsholms Hist. p. 266) Pænnehaug; 1759 (ibid. p. LV) Hæst- eller Pennehaugen; Guide 1858 Pindehavehus; GSt, Postadr9 Pennehave. — Vel et æ. da. *Pænningahaghi, en Indhegning, hvoraf der svaredes Pengeafgift, ligesom æ. da. Penningehus; jvfr. Sammensætningerne æ. da. Huspenninge og Havepenninge, Navn paa Afgifter (Kalkar). Eller af Pen „Fjerpen“. — Have, se Indl.

Rungsted [*runsdî*?; nyere *rån̄sdæd*]. ²²/₇ 1346 Runæstigh; ³⁰/₄ 1511 Rwnssthe; KancBrevb ²/₃ 1577 Rumsti; LensR 1582—83 Runnsti; KancBrevb ¹/₅ 1586 Runsti; Jb 1588—89 Runstj; KancBrevb ¹⁷/₇ 1596 Ronsti; KancBrevb ²⁴/₁₂ 1610 Runsti; KancBrevb ²⁷/₅ 1613 Ronstie; KancBrevb ¹⁵/₉ 1613 Runsti; Mandt 1613 Ruensti; Jb 1660—61 Runsted; M 1688 Rundsted, Runsted; Kort fra „Le Neptune François“ 1693 Runstigo-Kro; J. Sørensens Kort 14. 1720 Ronste Kro; M 1844 Rongsted. — Til Forleddets Forklaring eksisterer forskellige Muligheder. Fl. kan være et Mandsnavn da., sv. Rune, oldn. Rūni, men staar vel snarere paa en el. anden Maade i Forb. m. æ. da. run, runæ „Løb“, beslægtet med Verbet rende; Harpestræng har blothrun og blothrunæ; i speciel Bet. færrun „meget svag Brænding, Bølgernes Skyllen frem og tilbage paa el. ved Stranden“. Det kan endvidere være et Ord, svarende til oldn. runnr, „Busk“. Den Mulighed eksisterer dog ogsaa, at Fl. er æ. da. Rune „Rune som Midde til Trolddom, Tryllemiddel“, jvfr. Sammensætninger som sv. runobok „Troldbog“, runokarl „Troldkarl“ og no. runekall „Spaamand“. Runæstig skulde da være „Tryllestien“. — Den oprindl. Endelse -sti, der er bevaret i Folkemaalsudtalen, er allerede i 17. Aarh. blevet omtydet til -sted, hvilken Form er blevet eneherkende i den skriftlige Tradition.

Smidstrup [*smedrOp*]. KancBrevb ⁴/₅ 1558 Smedstrup; KancBrevb ¹/₅ 1586 Smidstrup; Jb 1588—89 Smedstrup; KancBrevb ²²/₅ 1589 og ²⁴/₁₂ 1610 Smidstrup; Mandt 1613 Smidstrup; Jb 1660—61 Smidstrop; M 1688 Smidstrup; J. Sørensens Kort 14. 1720 Sme Strop; M 1844, GSt Smidstrup. — Af Ordet Smed, æ. da. Smith, oldn. smiðr, almindelig anvendt som Tilnavn. — Torp, se Indl.

Sofienberg, Gd. DATl, VidSelsk Sophienberg; M 1844 Sophienbjerg; GSt Sofieberg; Postadr9 Sofienberg (Gd. og Strandhus). — Minder om Dronning Sophie Magdalene, der 1744 opførte et Lystslot og benævnte det efter sit eget Navn.

Vallerød [*va'lærød*]. ²²/₇ 1346 Walæruth; LensR 1582—83 Walrøedt; Jb 1588—89 Walrødt; KancBrevb ²⁷/₄ 1595 Valdrødt; Mandt 1613 Walrød; Jb 1660—61 Vallerød; M 1688 Wallerød; M 1844 Vallerød. — Da baade Dialektudtalen og den ældste Skrivemaade henviser til en Form med enkelt l efterfulgt af Vokal og ikke til en Form med ll, kan Fl. være et Mandsn. æ. da. *Wali, oldn. Vali, sv. *Vale, kendt fra svenske Stednavne, og ikke Navneord af en Stamme Vall, hvilket jo ellers senere Skriveformer kunde tyde paa. — Rød, se Indl.

NATURNAVNE.

Aasen, Højderg. 12. GSt Aasen. — Se Aasen 19.

Blankahagsthat bech. 11. Udat. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (EB) Blankahagsthat bech. — Fl. maaske Adj. blank, „hvid“, ganske vist et middelnedertysk Laaneord; med hag jvfr. æ. sv. hagh, no. dial. hag, „Hegn, Gærde.“

Blegdammen. 5. M 1688 Blegehauerne; M 1844 Vænget Blegdammen. — Af Verbet blege „gøre en Ting hvid ved at lægge den ud i aaben Luft“, anvendes om Lærred, Traad, Voks, Ben, o. s. v. En Blegedam er „et til Blegning indrettet Sted“ og en Blegehave „en indhegnet

Blegeplads“. Den egentlige Betydning af Dam (se Inndl.), som er „Dæmning“, er udvisket i denne S sammensætning.

Blodhøj. 11. GSt Blodhøj. — Blod- kan være identisk med oldn. blót „Oftring“; i æ. da. findes et Verbum blote (jvfr. oldn. blóta) „ofre“ og et af Verbet afledt Subst. Bloten „Oftring“; Blodhøj kunde da være en gammel Offerhøj.

Bonededammen. 13. [*bøndam'm*]. GSt Bondedam. — Dam, se Inndl.

Bøgeholm Sø. 13. [*bøhølm*]. GSt Bøgeholm Sø. — Udtalen kunde tyde paa Bogholm, af bokæ, Gen. Plur. af æ. da. bok „Bøg“, en Form som ofte indgaar i Stednavne, men i nyere Tid er fortrængt af Bøg, hvis ø hidrører fra Flertalsformen eller fra Kollektivet Bøge, æ. da. bōki, „Bøgelund“ (findes f. Eks. i Navne som Albøge, Vibøge).

Dambæk. 12? Udat. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (EB) Dambec. — Af æ. da. dam, Dæmning, se Inndl.

Damsmose. 11. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (EB) Dams mose. — Af æ. da. dam, Dæmning, se Inndl.

Danstrup Hegn, Skov. 14. [*dan'sdrOp hej'n*]; undertiden høres hos ældre Folk *dan'sdeøds hej'n*. M 1844 Danstrup Skov; GSt Danstrup Hegn. — Se Danstrup 14. — Hegn, se Inndl.

Deputatvang, Del af Folehave. 19. GSt Deputatvang. — Af Deputat „Ydelse (især til Embedsmænd) bestaaende i Brændsel (eller Fødevarer).“ — Vang, se Inndl.

Donse Aa. 16. GSt Donse Aa. — Se Donse 16.

Donse Overdrev, Skov. 16. GSt Donse Oredrev. — Se Donse 16. — Overdrev, se Inndl.

Egemose. 12. Udat. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (EB) Egemose; jvfr. MB 1681 Ege Engen (u. Borsholm). — Af Trænævnet Eg eller Kollektivet Ege, æ. da. ēki, oldn. eiki, „Egebevoksning, Egelund“.

Endrup Hegn, Skov. 14. GSt Endrup Hegn. — Se Endrup 14. — Hegn, se Inndl.

Flakkevad Rende, Grøft. 19. 1705 (Christensen, Hørsholms Hist. p. 266) Flakkevadshus; VidSelsk Flakkevads huus; GSt Flakkevad Rende. — Af æ. da. flak, „flad“ og Vad, „Vadested“.

Folehave, Skov. 19. 1759 (Christensen, Hørsholms Hist. p. LVI) Folehaugen; GSt Folehave. — Af Fole „ung Hest, Plag“. — Have, se Inndl.

Furesø [*fursu'ø*]. KancBrevb ^{21/6} 1585 Hiortholm Sø; MB 1682 Fuersø, Fuer Siø; J. Sørensens Kort 16. 1720 Fuhr Søe; VidSelsk Fure Søe; GSt Furesø. — Af Trænævnet æ. da. Fur „Fyr“. I Sverige findes Sønævnet Furen, som ligeledes er dannet af Trænævnet (Hellquist, Sv. Sjøen. I p. 153—54). Trænævne er i det hele almindelige i svenske Sønævne. I Norge findes Furusjøen (Indrebøe: Norske Innsjønamn p. 63—64) og Elvenævnet Fura (Rygh, Norske Elven., p. 60—61). — Hjortholm Sø efter det forsvundne Slot Hjortholm, Søllerød S., Sokkelund Hrd.

Gamle Grønholt Vang, Skov. 15. [*gamle grøn'*]. M 1844 Gamle Grønholt Vang; GSt Gle Grønholtvang. — Se Grønholt 15; i 15.—16. Aarh. fandtes saavel Gamle- som Lille G. — Vang, se Inndl.

Gedevase. 12. U. D. 1211 (EB), u. D. 1211 (EB) Getewas; MB 1681 gede Watz Moeszen, gede Watz Aasz. — Forled er Dyrenavnet

Ged og Efterled er Vase i Betydningen „Risknippevej over Sump, Risknippe“ eller „ophøjet Vej, førende over blød Grund“. (Samsøs Stednavne, Indl., p. XII).

Gurre Sø. 11. [*gO·u sø'*]. KancBrev ²/₂ 1568, GSt Gurre Sø. — Se Gurre 11.

Hammermølle Skov. 13. [*hamærmøllæsøw'øn*]. GSt Hammermølle Skov; Guide 1857 Hellebekskov (Hammermølleskoven). — Skoven har Navn efter Hammermøllen, se 13.

Højreskov, Skov. 14. GSt Højreskov. — Af Fuglenavnet Højre.

Hjortebaksløkke. 5. M 1688 Hjortebachs Løche. — Løkke, „indehænet Jordstykke“.

Hornbæk Plantage. 12. M 1844 Hornebek Plantage; GSt Hornbæk Plantage. — Se Hornbæk 12.

Hornbæk Sø. 12. Valdemar I Konge 1157—82 (EB) Hornisseu; M 1844 Hornebek Sø; GSt Hornbæk Sø. — Se Hornbæk 12.

Horserød Hegn, Skov. 11. [*hørsæred høj'n, hørsrø 'høj'n*]. M 1844 Horserød Skov; GSt Horserød Hegn. — Landsbynavnet Horserød, se 12. — Hegn, se Indl.

Kageholm. 5. ²²/₈ 1481 (EB) Kagæholmyn, Kagheholmyn; Overskrift i EB ved ²²/₈ 1481 Kageholm. — Beliggenheden paa Helsingør Købstads Grund kunde tyde paa, at der foreligger æ. da. Kag „Skampæl“, mnt. kāk. En anden Mulighed er Kage „Hvedebrød“. — Holm, se Indl.

Kelleris Hegn, Skov. 11. [*kæl'æri's*] MB 1681 Killeriis Wang; M 1844 Kielleriis Skov; GSt Kjelderis Hegn. — Fl. Ordet Kilde, æ. da. Keldæ. — Om Ris „Krat“ og Hegn se Indl.

Keldsø Eng. 12. Jb 1661 Kioldsø Eng; M 1844 Vester Kioldsø Eng, Øster Kioldsø Eng. — Se Keldsø, Naturnavne Lyng-Kronb. Hrd.

Kirkelte Hegn. 16. GSt Kirkelte Hegn. — Se Kirkelte 16. — Hegn, se Indl.

Kirkeskov. 14. GSt Kirkeskov.

Kistehøj. 12. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (EB) Kistehoghe; Guide 1857 Kistehøj; jvfr. MB 1681 Kiste døesz Aasz (u. Horneby, Tikøb S.). — Navneordet Kiste. Anledningen til Navnet kunde være Kistefund eller Skattesagn. Sagnet fortæller, at der i Højen er nedgravet en Guldrok (Uhrskov: Nordsjællandsk Folkeliv II p. 27).

Klaresø, Skovsø. 13. Guide 1857 Clare Sö; GSt Klaresø.

Kladderet, Grund i Hornbæk Bugt. 12. GSt Kladderet. — Samme Ord som jy. Kledder, en Art Blæretang (*Fucus vesiculosus*).

Klosterris Hegn, Skov. 12. [*klosd'æri's*]. MB 1681 Closter Riisz Wang; Skovkort 1795 Kloster Riis; M 1844 Klostervangen; GSt Klosterris Hegn. — Navnet maa staa i Forbindelse med Esrum Kloster, selv om der ikke vides noget om, at Skoven har tilhørt dette. — Ris og Hegn, se Indl.

Knudemose. 13. GSt Knudemose. — Af Knude, mulig i Bet. knastet Brænde; tillige er Knude Navn paa en Græsart (*Phleum nodosum*).

Knurrenborgh Vang, Skov. 14. [*knO'ærnbø'ar væŋ'*]. Mandt 1613 Knurrenborgh; M 1688 Knurrenborgh Huuse; DATl Knurrenborgh Huse; M 1844 Knurrenborgh Vang, Knurrenborghuus; GSt Knurrenborgh Vang; Postadr9 L-Knurrenborgh (Gd.), Knurrenborghvang (Hegnsmandsbolig). — Til Verbet knurre; det hører til de Navne paa -borgh af spøgende eller

nedsættende Indhold, der er afledt med den tyske Endelse -en, især i nyere Tid, f. Eks. Blæsenborg flere Steder, Sultenborg, Nørager S., Sønderhald H.

Kobberdammen. 13. [*kɔw'ærdam'øn*]. GSt Kobberdam; Guide 1857 Kobberdammen. — I Nærheden af Kobberdammen laa Hammermøllen, hvor der blev hamret Kobber og Jern. Herfra kan Navnet Kobberdammen stamme. Jvfr. Kobberhuset 13. — Dam, se Indl.

Kobæk. 11. Udat. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (EB) Kobec; GSt Kobæk. — Dyrenavnet Ko.

Kobæk Bro. 11. GSt Kobæk Bro.

Kobæk Vig. 11. GSt Kobæk Vig. — Bugt i Esrum Sø.

Kohaven. 11. M 1688 Koehaugen. — Kohave er „en indhegnet Mark eller Eng, hvor Køer gaar paa Græs“ — Have i ældre Betydn. „Indhegning“, se Indl.

Kongens Have. 19. GSt Kongens Have. — Del af den flv. kongelige Slotshave ved Hørsholm.

Kong Volmers Vold. 11. GSt Kong Volmers Vold. — Volden har Navn efter den i stedlig Tradition til Gurre Slot knyttede Kong Volmer eller Valdemar.

Krogenberg Hegn, Skov. 11. [*kro'wɔnbær hɛj'n*]. M 1844 Krogenberg Fredskov; GSt Krogenberg Hegn. — Se Krogenberg 11. — Hegn, se Indl.

Kurremosedam. 11. Tilf. i EB under u. D. 1497 Kurræ mosæ dam. — Forleddet samme Ord som jy. Korre „Bydam, Gadekær“.

Langebjæragsbakke. 5. M 1688 Langebiærags bache.

Laveskov. 14. [*la'æsgɔs'*]. MB 1682 Lauvschouf; M 1844, GSt Laveskov. — Af Adj. lav, „den lavtliggende Skov“, eller mulig af Mandsnavnet Lave, æ. da. Laghe.

Lerelte Vang, Skov. 17. M 1688 Leerildswang; M 1844 Leereltevang. — Se Lerelte 16. — Vang, se Indl.

Lilledam. 16. 1795 (Christensen, Hørsholms Hist. p. 330) Lille-Donse-dam; GSt Lilledam. — Dam, se Indl.

Lille Lyng. 14. ²⁴/₈ 1458 (EB) Lillelywng; ²³/₉ 1458 (EB) Litlelywng; ⁴/₉ 1459 (EB) Litle Lywng. — Af æ. da. Liung „Lyngstrækning“.

Lilleø. 11. GSt (æ. Udg.) Lilleø; Guide 1898 Ørholts Ø. — I Gurre Sø, hvor der ogsaa findes en Storø.

Limsletten. 11. LensR 1582—83 Limsletten; Jb 1588—89 Limsletting; Jb 1661 Limsletten; MB 1681 Limslette becken. — Af æ. da. Lim „Kalk“.

Lyngmose. 11. Udat. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (EB) Liwngemose. — Af æ. da. Liung „Lyng, lyngbegrøet Sted“ eller snarere et Kollektiv Liungæ „Lyngbevoksning.“

Maglebjerg, Bakke. 12. GSt Maglebjerg. — Af Adj. æ. da. megel „stor“, som i østdanske Stednavne antager Formen magle, f. Eks. Magleby.

Marholt. 15? Rjb c. 1370 vna silva que vocatur Maroltæ, Maarolta; 1400 (o. 1580 ÆDA III 349) Marholte; LensR 1582—83 Marillt; Mandt 1611 Marolt; KancBrevb ¹⁷/₁₀ 1612 Maroldt. — Fl. Mar- er s. Ord som sv. Dial. mar „Kær, Sump“, oldn. marr „Sø, Hav“ (poetisk), eller det er æ. da. Mar „Hoppe“, som findes i Marstal. — Holt, se Indl.

Munkesø. 11. MB 1681 Munkegaards Søe; Orig. Matrikulskort Munkesøe; GSt Munkesø. — Se Munkegaarde 11.

Nadebæk. 11. Udat. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (EB) Nadebec. — Under Forudsætning af at Nadebec gaar tilbage til et ældre Natabec kunde Fl. være et Plantenavn svarende til sv. *nata*, dial. *nate*, „Vandaks“. Planten er en Vandplante og dens Navn er en Substantivering af et Adjektiv, der svarer til tysk *nass* „vaad“ (Hellquist Etym. ordb. 512). En Del Vandnavne baade i og udenfor Skandinavien er dannet af dette Ord og dets Aflydsformer (Hellquist, Sjön. I p. 426 ff.).

Nydam, Skovsø. 13. GSt Nydam. — Dam, se Indl.

Nyrup Hegn, Skov. 11. [*ny'rup hej'n*]. M 1844 Nyerup Indhegning; GSt Nyrup Hegn. — Se Nyrup 11. — Hegn, se Indl.

Nysø, Skovsø. 13. GSt Nysø.

Ravnsholt, Skov. 17. [*raw'nsholt*]. KancBrevb ¹⁹/₁ 1558 Rafnholt; MB 1682 Raufns holt (Hus); M 1844 Ravnholt; Guide 1858 Store Ravnsholte Skov; GSt Ravnsholt. — Af Mandsn. Ravn. — Holt, se Indl.

Risby Vang, Skov. 12. M 1844 Riisbye Fredskov; GSt Risby Vang. — Se Risby Huse 11. — Vang, se Indl.

Raagemose. 17. LensR 1582—83 Rogemose. — Forled Fuglenavnet Raage.

Rosenkilden. 5. M 1688 Rosen Kilden. — Forleddet er æ. da. *Rosen*, „Rose“.

Seles Ore. 17? V Jb 1231 (13. Aarh.) Seles oræ. — Skov, uvist hvor, men dog i Nærheden af Sjølsø, saaledes at Seles oræ kunde staa for *S(i)ælsø oræ; se Sjølsø ndfr., om Ore se Indl. u. Overdrev.

Sjællandsør. 5. ⁷⁻¹³/₁ 1489 (1639) Siellandsøer sønder ud. — Dette Sted maa søges lige Syd for Helsingør. Af Stednavnet Sjælland og Ør „gruset Strandbred“, se Indl.

Sjølsø. 17. [*sæl'sy'ø*]. MB 1682 Sæl-Søe, Sels Søe; J. Sørensen Kort 16. 1720 Sælsø Siø; VidSelsk Siæl Søe; GSt Sjølsø. — Navnet er formelt identisk med Selsø 94; begge Navnes Fl. er et oprindeligt Sial-; dette kunde være Dyrenavnet Sæl, æ. da. *Sial*, *Siæl*, oldn. *selr*. Det har dog sine saglige Vanskeligheder at tolke dette Navn paa denne Maade. Paa Forespørgsel har Danmarks geologiske Undersøgelse svaret „at selvom der i og for sig intet er i Vejen for, at Sæler kan leve i Indsøer og faktisk ogsaa gør det (f. Ex. Ladoga-Søen), saa kender vi intet som helst Fund, der kan bestyrke en Formodning om, at disse Dyr nogensinde har levet i vore danske Søer. Og Sandsynligheden er saa meget mindre, som kun yderst faa af vore Søer er dannede ved Afspærringer fra Havet (f. Eks. Arresø); endvidere er de Vandløb, der gaar fra Søerne til Havet, saa smaa og trange, at det neppe falder en Sæl ind at vove sig op ad dem og ind i Søen.“ I Sjølsø tør man altsaa ikke antage, at der har levet Sæler; Spørgsmaalet er derfor, om Ordet Sæl kunde være anvendt paa anden Maade, f. Eks. om Søen kunde have Navn af sin langstrakte Form, der kunde minde om en Sælhund; jvfr. Hellquist, Stud. över de svenska Sjönamnen p. 49. Jvfr. Selsø 94.

Sjølsø Lund, Skov. 17. GSt Sjølsø Lund. — Hed tidl. Nebbe Heie (Christensen, Hørsholms Hist. p. 322); Heie af Hed, se Indl.

Skaaningedam, Skovsø. 13. GSt Skaaningedam. — Fl. Indbyggernavnet Skaaning, jvfr. Skaaningegde 92.

Smidsbjærg. 16. GSt Smidsbjerg. — Sandsynligvis af Smed, ældre Smid, jvfr. Smidstrup 18.

Sortesø, Skovsø. 13. GSt Sortesø.

Springdam. 19. GSt Springdam. — Er sandsynligvis en Dam med Tilløb fra Kildevæld, æ. da. Springbrønd. — Dam, se Indl.

Stadsevang, Skov. 16. [*sda'søvan'*]. M 1688 Stadse Wang; M 1844 Stadsevang; GSt Starsevang. — Fl. maa være et af de forsvundne Bebyggelsesnavne Starstorp eller snarest Starshej 16, hvis Efterled er blevet reduceret til [-ø] paa Grund af den nye S sammensætning med -vang; efter Svenskekrigen blev Gaarden Starshe jøde, og dens Jorder lagdes under Hørsholm Hgd. som Høvang. — Vang, se Indl.

Starmosen. 11. Jb 1588—89 Starmuossen. — Jvfr. (?) Orig. Matrikulkort Stærredam; Guide 1857 Starredam. — Forled Plantenavnet Star. — Dam, se Indl.

Stensvad Dam, Skovsø. 13. GSt Stensvad Dam. — Af Sten og Vad „Vadsted“. — Dam, se Indl.

Storedam. 16. 1795 (Christensen, Hørsholms Hist. p. 330) Store-Donsedam; GSt Storedam. — Dam, se Indl.

Storekalv. 18. MB 1682 Fuhr Søe Kall; J. Sørensens Kort 16. 1720 Store Kalven; GSt Storekalv. — Navn paa den nordøstlige Del af Furesøen, der kan opfattes som en selvstændig Del. Kalv er billedligt brugt om den lille Sø, der ligger i Forbindelse med den større, der tænkes som Modersøen, jvfr. Ønavne som Fænø og Fænø Kalv, Strynø og Strynø Kalv (Steenstrup, De danske Stednavne² p. 69), og Bakkenavne som Vellingkoller og Vellingkalv (Bryrup S., Tyrsting Hrd., Indb. til Stednavneudv. Top. 2195). For Sønavnens Vedk. anfører Hellquist, Svenska Sjönamn p. 290 26 Eksplr. paa Kalv som Navn paa Smaasøer, liggende ved Siden af større.

Storø. 11. GSt Storø. — I Gurre Sø; jvfr. Lilleø.

Stubbedam. 14. ²⁴/₈ 1458 (EB), ²³/₉ 1458 (EB) Stwbbe dam; ⁴/₉ 1459 (EB) Stwbbe dam. — Af æ. da. Stub eller Stubbe, „Træstub“ eller i Betydningen „Kratskov“. — Dam, se Indl.

Stumpedyse Hegn. 17. GSt Stumpedyse Hegn. — Se Stumpedyse 17. — Hegn, se Indl.

Sundet [son'ød], Øresund. 13. Aarh. (Stefanius SRD I 152, 155, 160) Oresund; 13. Aarh. (Langebek SRD V 623) Ørsund; ²²/₈ 1310 (Henr. Højer) Øresundt, Øresunt; ¹⁸/₁₁ 1343 (gl. Afrskr.) Ørasundh; ²⁹/₉ 1353 Øresund; ²¹/₁₀ 1369 Ørsunt; 1370 Oressund; ²⁵/₅ 1371 Øressunde; ¹⁵/₄ 1390 Øreswnd; ¹⁹/₈ 1397 Øresund; Cl. Clavus o. 1425 (o. 1427) Øresundh; ³/₅ 1435 Øresund; ¹⁴/₉ 1440 Øressunt; ¹⁵/₁₁ 1450, ¹⁰/₆ 1491 Øresund. — I tyske Dokumenter kaldes Farvandet ofte blot Sund: 1284 Sund; ²⁶/₆ 1416 dor den Sunt; ²⁰/₅ 1417 in deme Sunde, dor den Sunt. — Af Øre, hvorom se Indl., og Sund, oldn. sund, egl. „Svømning“, dernæst „Sted man kan svømme over“.

Sønderskov. 11. M 1688 Sønderschov.

Sønderskov. 17. ¹⁴/₉ 1352 (EB) Sunnænskough; M 1844, GSt Sønder-skov. — Formen fra EB er formodentlig rigtig, og den moderne Form er en Omdannelse af denne. Sunnæn- betyder oprindeligt „fra Syd“, men i denne Forbindelse det samme som Sønder-.

Sørup Hegn, Skov. 14. M 1844 Sørup Indhegning; GSt Sørup Hegn. — Se Sørup 14. — Hegn, se Indl.

Teglstrup Hegn, Skov. 13. GSt Teglstrup Hegn. — Se Teglstrup 13. — Hegn, se Indl.

Tibberup Holme. 11. LensR 1582—83 Thøpperup holme. — Se Tibberup 11. — Holm, se Indl.

Tokkekøb Hegn, Skov. 17. [*togekøw hej'n*]. GSt Tokkekjøb Hegn. — Se Tokkekøb 17. — Hegn, se Indl.

Traneholm. 12? Udat. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (EB) Traneholm; jvfr. MB 1681 Trane Aasen (u. Skibstrup). — Af Fuglenavnet Trane. — Holm, se Indl.

Trehejsmose. 12. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (EB) Threhøgsmose; MB 1681 Træhøys Aasz. — Threhøg synes, efter den gamle Form at dømme, at indeholde Talordet tre.

Tulstrup Vang, Skov. 15. [*tu'sdrøp van'*]. M 1844 Toelstrup Vang; GSt Tulstrup Hegn. — Se Tulstrup 15. — Hegn og Vang, se Indl.

Ubberød Dam. 19. GSt Ubberød Dam. — Se Ubberød 18.

Uglesø Mose, Skovmose. 14. GSt Uglesø Mose. — Om Mosen har Navn efter Uglen eller Ulven kan ikke afgøres.

Ulfriksø Dal. 12? Udat. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (EB) Ulfriksø dal. — Af Mandsnavnet æ. da. Ulfrik, oldn. Ulfrekr, og æ. da. sio „Sø“.

Usserød Aa. 18. GSt Usserød Aa. — Se Usserød 18.

Valdemarsgrøft, Grænsevold om Gurre Slots Jorder. 11. GSt Valdemarsgrøft. — Se Kong Volmers Vold ovfr.

Vasebæk. 12? Udat. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (EB) Wasebec; jvfr. MB 1681 Wasmoese Aasen (u. Skibstrup). — Af Vase, jvfr. Gede-vase ovfr.

Videbæk. 12. Udat. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (EB) Withebec. — Af æ. da. Vide „Pil“, oldn. viðir, eller maaske snarere af æ. da. with „Skov“, se Indl.

Videløkke Dam, Skovsø. 13. GSt Videlykke Dam. — Af æ. da. Vid(j)e „Pil, Pilekvist“ og Løkke „Indhegning“, jvfr. Dagløkke 14. — Dam, se Indl.

Vrangebæk. 11. Udat. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (EB) Wrangebæc. — Adj. vrang i ældre Bet. „skæv, kroget, krum, bugtet“, eller Subst. Vrang, en Vekselseform til Ordet Vraa (se Danske Studier 1922 p. 24) i Betydn. „Udmark“.

Øresund, se Sundet ovfr.

Østerskov. 11. M 1688 Østerschouf.

20. HOLBO HERRED.

Holbo Herred. [*hálbo hár'øð*]. Af Eksplr. anføres: ²⁶/₁₁ 1285 (ÆB) Holmbohæret; ²⁶/₁₁ 1285 (EB) Holbohæreth; ¹³/₆ 1299 (EB) Holmbohærath; ²⁶/₁₁ 1301 (EB), ⁵/₈ 1306 (EB) Holmbohæret; efter ⁸/₉ 1344 Holmbo H.; ²²/₇ 1346 Holmbohæreth; 1346 (1476 ÆDA I 121) Holboherret; ²⁸/₁ 1352 (EB) Holmbohæret; ²⁵/₇ 1356 Holmbo H.; 1356 (1476 ÆDA I 122) Holbo herret; ²⁴/₆ 1359 (EB) Holmbohæret; ²²/₉ 1366 Holmbo H.; udat. Vald. Atterdag (Vid. 1341) Holmbohæreth; ⁴/₂ 1376 Holbo H.; 1376 (1476 ÆDA I 149) Holboherret; RJB ca. 1370 Holmbohæret, Holmbohæreth, Halumbohæreth; ²¹/₃ 1386, ²²/₆ 1389 Holmbohæret; ¹⁶/₁₀ 1389, ⁹/₄ 1398, ¹¹/₁₂ 1399, ⁹/₈ 1400 Holmbo H.; 1400 (1476 ÆDA I 56) Holboherret; ²¹/₁ 1404 Holmbohæreth; ²⁴/₆ 1412 Holmbo H.; ²¹/₃ 1446 (ÆB) Holbohereth; ⁹/₆ 1449 (ÆB) Holboherrith, Holboherritztingh; ²⁸/₈ 1461 (ÆB) Holboherrit; ¹⁴/₅ 1465 (EB) Holmbohæret; ²⁰/₁ 1468 (ÆB) Holboherrit; ¹³/₈ 1470 Holmbo H.; ¹¹/₉ 1481 Holboherret; KancBrevb ¹⁷/₁₁ 1553 Holboe H. — Holbo H. er, antagelig midt i 13. Aarh., udskilt af Strø H. Forleddet Holmbo er oprindelig Navn paa en Beboer i den Del af Strø Hrd., som paa Grund af sin Beliggenhed mellem Kattegat, Esrum Sø og Arresø er blevet kaldet Holm; jvfr. Holmsland mellem Ringkøbing Fjord og Stadel Fjord, og Holmans H. mellem Vejle Fjord og Rands Fjord, oprindelig ²⁸/₁ 1329 (Terpager) Holmbomatherrit, 1340 (1476 ÆDA I 98) Holmbomotherret, ⁸/₁₀ 1340 Holmbomot H., „Holmboernes Mødested“. — Om Holm iøvrigt se Indl.

FORSVUNDNE BEBYGGELSER I HOLBO HERRED.

Davidstorp (forsv. By). Eskil Ærkebisp 1137—77 (EB) Daudistorp; ²⁹/₁₂ 1151 (EB) Dauithestorp; udat. Absalon Ærkebisp 1177—1201 Dauisthorp; ²/₁₁ 1178 (EB) Dawisthorp; u. D. 1211 (EB) Dauisthorp. — Af det bibelske Navn David. — Torp, se Indl.

Eskilsholm (forsv. Bebyggelse). Eskil Ærkebisp 1137—77 Eschisholme; udat. Absalon Ærkebisp 1177—1201, ²/₁₁ 1178 (EB) Eschilsholm; u. D. 1211 (EB) Eskilsholm. — Af Mandsn. Eskil. — Holm, se Indl.

Kaathorp (forsv. Bebyggelse). ⁴/₂ 1376 Kaathorp. — Af Fuglenavnet Kaa „Allike“, samme Ord antages at indgaa i Kalundborg, samt i Kaarup i Faarevejle S., Ods H.; skrevet Kathorp i RJB. c. 1370; det findes paa æ. da. som Tilnavn, f. Eks. Petrus dictus Ka, Ribe-Nekr. ¹/₈ 1350 og paa oldn. i Sammensætningen kábeinn, Ólafr kábeinn „med Allikeben“. — Torp, se Indl.

Karlesthorp (forsv. Bebyggelse, her?). Udat. Absalon Ærkebisp 1177—1201 Karlesthorp; ²/₁₁ 1178 (EB) Karlestorp; u. D. 1211 (EB) Karlsthorp,

Karlstorp. — Antagelig af Mandsn. Karl; m. H. t. Genitivsformen Karlesjvfr. ²⁹/₁₂ 1151 (EB) Dauithestorp, 1137—77 (EB) Davidstorp. Eller af Mandsn. da. sv. Karle, oldn. Karli, idet Navnet har faaet en ny Ejeform paa -s. Jvfr. finl.-svensk Karlesby (Lundgren, Personn. från medeltiden p. 149). Her kunde dog ogsaa tænkes at foreligge et Navn *Karliir, som imidlertid ikke ad anden Vej er overleveret. — Torp, se Indl.

Kirkeholm (forsv. Gd.). Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 Kyrkeholm; ²²/₂ 1228 (EB) Kirkholm. — Holm, se Indl.

Tange (forsv. By). Eskil Ærkebisp 1137—77 (EB), ²⁹/₁₂ 1151 (EB), udat. Absalon Ærkebisp 1177—1201 (EB), ²/₁₁ 1178, u. D. 1211 (EB) Tanga. — Tange, se Indl.

21. ESBØNDERUP SOGN.

Esbønderup [¹æsbøn'ærøp, ¹æsbøn'ærøp]. Absalon Ærkebisp 1177—1201 Esbiornstorp; Overskrift i EB ved Absalon Ærkebisp 1177—1201 Esbendorp; ²/₁₁ 1178 (EB) Esbiornstorp; ⁵/₃ 1193 (EB) Esbernethorp; u. D. 1211 (EB) Esbiornthorp, Esbernthorp; ²⁶/₁₁ 1301 (EB) Esbørnthorp; ¹⁰/₁₀ 1331 (EB) Esbernæthorp; ²³/₃ 1332 (EB) Esbørnthorp; RjB c. 1370 Esberndorp, Esbernthorp; ²⁵/₁ 1496 (EB) Esbindrop, Esmindorp; ¹⁵/₁₂ 1496 Æsmendorp; u. D. 1497 (EB) Esmændrop; ¹⁶/₁ 1497 (EB) Esmendorp; ²⁷/₁₀ 1499 (EB) Kyrcke Essmendorp; c. 1500 Esmyndorpp; KancBrevb ²⁷/₄ 1562 Espindrupe. ²/₅ 1562 og KancBrevb ⁵/₅ 1562 Espindrup; Mandt 1613 Esbønderup; Jb 1660—61 Eszbonderup; M 1688 Esbønderup; M 1844 Kirke Esbønderup; GSt Esbønderup. — Af Mandsn. da. Æsbiorn, Æsbern, sv. Asbiorn, oldn. Ásbjörn. Et Par af de gl. Former har Genitiv paa -s, (Esbiorns-) men dette maa bero paa en Fejl. Fra Slutn. af 15. Aarh. optræder m-Former: 1496 Esmindrup, formodentlig ved Sidevirkning fra det nærliggende Asminderød, af oldn. Ásmundr. — Torp, se Indl.

Agnasio (forsv. Bebyggelse, her?). Udat. Absalon Ærkebisp 1177—1201 (EB), ²/₁₁ 1178 (EB) Agnesio. — Af æ. da. Agn, oldn. agn. n. „Madding“ eller det deraf afledte Vb. agne „med Madding paa Krogen at fange Fisk“ (Kalkar efter Moth), jvfr. Agnsø S. Skippinge H., c. 1370 Aghnesiø, men VJb 1231 Angsethorp sst.

Boland [bo'lan'shu's]. MB 1681 Boelands Beck; Skovkort 1765 Bolands-Huus; VidSelsk Boelandshuuse; GSt Boland Hs. — Et oprindeligt Fællesnavn svarende til oldn. búland, n. „bebygget Land, Hjemmejord“, eller et sammensat Navn paa -land med æ. da. bo „Hus, Gaard“, oldn. bú, n. som Forled. Navn efter en forsv. Gd. i Maarum S., se 26. Land, se Indl.

Boserup, Hse [bo'særøp]. ¹²/₄ 1291 (EB) Bosethorp; u. D. 1497 (EB) Boserop; c. 1500 Bosseropp; Mandt 1555 Bosserup, Bosseruppe; LensR 1582—83 Boserup; Jb 1588—89 Boeszerup; Mandt 1613 Boeserup; Jb 1660—61 Boeszerup; M 1688 Boeserupgaard; DATl Boeserup Gaard; Stutterikort 1765 Boserops Vang; VidSelsk. Boserupshuuse; GSt Boserup Hse; Postadr9 Boserupvang. — Af Mandsn. æ. da. Bosi, oldn. Bósi. — Torp, se Indl.

Bredaas (forsv. Bebyggelse, her?). ²⁵/₅ 1239 (EB) Brethas; Overskrift i EB u. ²⁵/₅ 1239 Bre [sic]; ¹⁸/₃ 1253 (EB) Brethaas. — Af Tillægsordet bred og Aas.

Degneborgs Hus (forsv.). MB 1681 Deinsborg Huuß; M 1688 Deigne-
borgshuus. — Af Subst. Degn.

Dronningmølle [*drønneqæmøln*]. ²⁷/₇ 1588, ²⁸/₄ 1597, ⁶/₂ 1602, ¹⁸/₅ 1608, ²/₈ 1608, og ⁹/₂ 1610 Dronningens Mølle; Mandt 1613 Dron-
ningens Mølle; Jb 1660—61 Dronningens Mølle; M 1688 Dronninge
Mølle; M 1844 Dronningemøllen. — Jvfr. Kongens Mølle 11.

Egerup (forsv. Bebyggelse). Jb 1588—89 Eigerup. — Af Mandsnavnet
æ. da. Eki, æ. sv. Eke, eller mulig af Trænnavnet Eg eller Kollektivet
Ege „Egebevoksning“. — Torp, se Indl.

Esrum [*æsrøm*]. Af Eksplr. skal anføres: Svend Grathe Konge 1146
—1157 (EB), udat. 1150—1200 (Abbed Vilhelms Brevbog, Exordium
Caræ Insulæ), Absalon Bisp i Roskilde 1158—1177 (Sorø Gavebog
SRD IV 469) Esrom; sidste Trediedel af 12. Aarh. Lunde Domk. Gaveb. 8,
100, 101, 141, 164, 244, 247 Esrom, 308 Eserum, 18 Hesrom·
³⁰/₁₁ 1173 Esrom; udat. — 1200 (ÆB) Æsrom, Esrom; ¹⁸/₈ 1253 (EB)
Æsirom; ²²/₃ 1261 Æsghærum; ¹⁷/₇ 1261 (ÆB) Esrom; ²⁵/₁₁ 1289
(Lundebogen) Æsærum; ⁹/₁₂ 1304 Esrom; ⁹/₁₀ 1307 (EB) Esrom,
Æsrom; ⁴/₉ 1320 Esrom, Estrom; ²⁶/₈ 1330 (EB) Esyrom; ⁴/₉ 1330,
¹³/₈ 1341 (EB), u. D. 1356 (ÆB) Esrom; ¹⁷/₆ 1360, ³¹/₁₂ 1361 Es-
roem; ¹⁰/₉ 1377, ³/₄ 1378 Esrom; ¹⁷/₆ 1383 (Pavebrev) Esdron;
²⁰/₉ 1383 Esrom; ¹²/₁₂ 1390 (Pavebrev) Esten; ¹²/₁₂ 1390, ²¹/₁₂ 1391
Esrom; ¹⁴/₂ 1400 (EB) Esromscloster; ¹⁷/₂ 1400 Esserom, Esroms
closter; ³/₈ 1400 (EB) Esierom; ²⁷/₈ 1401 Esromscloster; ⁸/₇ 1403,
¹²/₄ 1405, ¹³/₄ 1405, ⁸/₁₂ 1411 Esrom; 1425, Cl. Clavus 120, Esserom;
¹⁵/₆ 1437, ²⁸/₁₁ 1444 Esrom; ⁷/₃ 1445 Eserom, Eseromskloster; ¹⁴/₁₀
1447 Æsroms kloster; ²⁵/₁ 1449 Esrom; ²⁸/₄ 1449 (EB) Æsyerom; ⁵/₇
1449 Esserom; ²⁸/₄ 1449 (EB) Æsieroms closter; ²³/₉ 1458 (EB), ⁴/₉ 1459
(EB), ¹⁴/₅ 1465 (EB), ²⁰/₁₀ 1467 (EB), ²²/₈ 1469 (EB), ¹³/₈ 1470,
⁷/₃ 1473 Esrom; ¹⁴/₈ 1477 (EB) Esierom, Esrom; ³¹/₁₂ 1479 (Pavebrev),
¹⁷/₁ 1480 Esrom, ²⁷/₅ 1480 (Vid 1495) Essiæroms closter; ²²/₈ 1481 (EB),
³¹/₁₂ 1482 (EB), ²³/₅ 1483 (EB), ²²/₁ 1485 (EB), ¹/₅ 1485 (EB), ⁵/₅
1485 Esrom, ³/₁ 1486 Essrom; ³¹/₁ 1486 Essrom, Eserom; ²²/₉ 1487 Ese-
rom; ⁹/₁₀ 1487 (EB), ⁴/₅ 1488 Esrom; ¹²/₁ 1494 Esrom; ¹⁷/₃ 1506 (Vid
1507) Esærom; ⁴/₁₁ 1507 Esserom; ²⁷/₁₀ 1507 Esrum; KancBrevb ¹³/₆
1551 Esserom; KancBrevb ⁷/₂ 1556 Esserum; KancBrevb ²⁹/₁₂ 1577,
LensR 1582—83 Eserum; KancBrevb ²¹/₆ 1585 Esserum Len; Jb 1588
—89 Esseromb; KancBrevb ³¹/₈ 1593 Esserum; KancBrevb ⁷/₁₀ 1597
Esserom, Mandt 1613 Eszerumb; M 1688 Esrom Kloster; M 1844 Esrom
Kloster. — Forled er antagelig Sønnavnet Ese, se under Naturnavne;
om Efterled -rum, der betyder „Plads“, specielt „ryddet Plads“, se
Indl. Lindroth formoder (De nord. ortn. på -rum, p. 22—23), at de
længere Former, som Esyrom, Esierom er de ældste, medens Esrom er
nyere; Materialet synes at vise det modsatte, idet de længere Former
overvejende tilhører 15.—17. Aarh.

Esrum Mølle. KancBrevb ²⁶/₁₀ 1572 Klostermøllen ved Esrom; LensR
1582—83 Clostermøllen; Jb 1588—89 Closter Mollenn; Jb 1660—61
Closter-Møllen; M 1688 Eserums Mølle; M 1844 Esrom Mølle. — Se
Esrum.

Fabianshus. Jb 1660—61, M 1688, M 1844 Fabianshus; GSt,
Guide 1857 Fabianshus. — Mandsnavnet Fabian.

Gydehuse [*ʰæsben'ærop gy'də* el. *gy'dən*]. GSt Gydehuse, Postadr⁹ Esbønderup-Gyde. — Af Gyde, „snæver Gade, Vej mellem Gærder“.

Hallendrup (forsv. Bebyggelse). ²⁸/₁₁ 1290 (EB) Hallendorp; ¹⁵/₁₂ 1496, u. D. 1497 (EB), ¹⁶/₁ 1497 (EB) Hallendrop; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Hallindrup; Mandt 1555, LensR 1582—83 Hallindrup; Jb 1588—89 Hallendrup; Mandt 1613, Jb 1660—61 Hallindrup; M 1688 Hallingdrupgaard, Hallingdrup huuse. — Snarest af Mandsn. Hal(v)dan, æ. sv. Hålfdan, oldn. Hålfdan; jvfr. Hallendrup, Albøge S., Sønder-Dyrs Hrd. (c. 1300 Haldænthorp; 1467 Hallendrop). — Torp, se Indl.

Haregab [*hæ'ægassgø'ørən*]. Jb 1660—61 Harregabit; M 1688 Haregabhuuset; M 1844 Haregabs Gaard og Huse; GSt Haregab Gd; Guiderne 1857 og 1898 har baade Haregabs Huse og Haregabs Gd., men Guiden 1898 bemærker, at Navnet Haregabs Huse aldrig bruges; Postadr⁹ Haregab Gd. og Haregab Lb. — Efterleddet Gab, oldn. gap, betyder i Stednavne „Hul, Aabning“ og anvendes bl. a. meget om Aabninger i Hegn og Gærder, jvfr. æ. da. gablukke „lukke Aabningerne i et Gærde“; Fl. er enten Ordet Harve eller Dyrenavnet Hare, snarest det sidste, og Navnet betyder da en Aabning, hvorigennem Harene har haft deres Træk.

Hindshov [*hɔw'ød*]. Mandt 1555 Hindtzehoue; KancBrevb ²⁰/₃ 1574 Hemindehof (her?); LensR 1582—83 Hinndtzehow; KancBrevb ¹⁶/₃ 1585 Hindzehøf; Jb 1588—89 Hindtzehouff; Mandt 1613 Hindtzehow; Jb 1660—61 Hintzeshouw, Hintze Houff; M 1688 Hindtzehouf; M 1844 Hintzeshovhuus, Hintzeshovgaard. — Forleddet er vistnok det samme som i Hindsholm og Hindsgravl, nemlig nyere s-Genitiv af æ. da. heghneth „Hegn, Gærde, indhegnet Skov“, medens Efterleddet Hov synes at kunne være Betegnelse for en Bakke, f. Eks. Vinge Hov, en Bakke paa Vejen, der fører fra Torup til Søndervinge (Indb. Top. 1785), og i Dok. u. D. 1466 „en toppet houff, som hedder Arnhow.“

Hjernerup (forsv. Gd.). ¹⁶/₃ 1189 (EB), ⁵/₃ 1193 (EB) Hiarnethorp; LensR 1582—83 Hiernerup; Jb 1588—89 Hienerup; KancBrevb ⁹/₂ 1610 Hiernerup. — Af Mandsnavnet æ. da. Hiarni, æ. sv. Hiærne. Gaarden er nedlagt og Jorderne i Beg. af 17. Aarh. lagt under Stutterivangene. I Pibervangen findes en gl. Gaardstomt, og en Grøft som fører forbi den, hedder Jerns Rende (Hjernerups Rende?; m. H. t. Sammentrækningen jvfr. Slanges Marked, d. v. s. Slangerups M.). — Torp, se Indl.

Hjorteholm (forsv. Bebygg.). Udat. Absalon Ærkebisp 1177—1201 (EB), ²/₁₁ 1178 (EB) Jortheholm; u. D. 1211 (EB) Hiorteholm. — Af æ. da. iorth „Jord“, eller af Dyrenavnet Hjort. — Holm, se Indl.

Horseholm (forsv. Bebygg. her?). U. D. 1211 (EB) Horseholm. — Af æ. da. Hors „Hest“, særlig brugt i Betydning „Hoppe“. — Holm, se Indl.

Hovmandsslet (forsv. Bebygg.). Mandt 1613 Hoffmandtzslett; Jb 1660—61 Hoffmandstedt. — Fl. er æ. da. Hofmand „Kriger, Rytter“; om Endelsen oprindelig er -slet(te) eller -sted kan ikke med Sikkerhed afgøres.

Huseby, Hse [*hu'søby*]. GSt Huseby; Postadr⁹ Esbønderup-Huseby.
Jemnarof (forsv. Bebyggelse, her?). ²²/₂ 1228 (EB) Jemnarof. — Forudsat at Navnet er rigtig overleveret, kan sidste Led næppe være andet end æ. da. hōgh, oldn. haugr „Høj“. Hele Navnet kunde svare til et oldn. *jafn-århaugr; jævn, oldn. jafn betyder flad, jvfr. oldn. jafnlendi „flad Landstrækning“ og jafna „Flade, Slette“; jafn, jævn kan ogsaa paa Dansk i Sammensætning blive til jamn, jæmn, som i jæmning „Aarsdag“,

jæmhard „lige saa haard“ og Verbet iæmfnæs i Hdskr. AM 187. Oldn. Árhaugr betyder „Grødehøj“ (se H. V. Clausen i „Fortid og Nutid“ I p. 125) og er en Slags Offerhøj.

Kassegaard [*kasəgo'v'n*]. Mandt 1555 Karssemosse (under Tikøb S.); LensR 1582—83 Karsmose (Gd.); Jb 1588—89 Karsmose; Mandt 1613 Kassegaard; Jb 1660—61 Kaarszegaarde; M 1688 Kassegaarden; M 1844 Kassegaard. — Nuv. Kassegaard synes at være en Fortsættelse af den tidligere Karsmose Gd.; Forled er Plantenavnet Karse, der er blevet assimileret til Kasse, som oftere i Stednavne.

Kistrup (forsv. Bebyggelse). U. D. 1211 (EB) Kidisthorp; u. D. 1497 (EB) Kystorp; ^{21/10} 1499 (EB) Kytzstrup; Mandt 1555 Kistruppe; LensR 1582—88 Kisterup; Jb 1588—89, Mandt 1613, Jb 1660—61 Kidstrup; M 1688 Kistrup gd. og Huus; DAtl. Kistrup Gd; M 1844 Kristruphuus; jvfr. Stutterikort 1765 Kidstrup Koppel, GSt Kistrup Kobbøl. — Mulig af et Personn. svarende til et sv. Pn. Kitar, overleveret paa en Runesten (Liljegren Nr. 1149). — Torp, se Indl.

Kohave [*ko'ha'vsn*]. MB 1681 Koe Haugen; GSt Esbønderup Kohave; Postadr⁹ Esbønderup-Kohave. — Kohave „Indelukke til Køers Græsning“; om Have se Indl. Stedet kaldes paa Stutterikort 1765 for „Esbønderops Overdrev“.

Krogdal, Hus. ^{16/8} 1189 (EB), ^{5/8} 1193 (EB) Cracadal; u. D. 1211 (EB) Crakedal, Cracadal; u. D. 1497 (EB) Kragedale; ^{21/10} 1499 (EB) Kregædaal; MB 1681 Kraagedahls Wang; Stutterikort 1765 Crudale Vang; 1799 (J. Jensen, Det kgl. Frederiksborgske Stutteris Hist. p. 134) Krogdal eller Krudal; GSt Krogdal Vang, Krogdal Hs. — Fl. antagelig Fuglenavnet Krage. Her oprettedes 1673 Krogdal-Stoddet.

Ladebo (forsv. Bebyggelse, her?). ^{22/2} 1228 (EB) Lathebo. — Af Subst. Lade, oldn. hlaða f. — Efterled æ. da. Bo „Hus, Gaard“, se Indl.

Langholm (forsv. By). Eskil Ærkebisp 1137—77 (EB) Lancholme; Valdemar I Konge 1157—82 (EB) Lanchalme; Absalon Bisp i Roskilde 1158—1178 (EB) Langholm; Absalon Ærkebisp 1177—1201 (EB), ^{2/11} 1178 (EB), u. D. 1211 (EB) Langaholm; u. D. 1211 (EB) Langholm. — Holm, se Indl.

Lokaas (forsv. Bebyggelse, her?). ^{18/8} 1253 (EB) Lokaas. — Efterled Ordet Aas „Højderyg“, jvfr. Bredaas, sammen med hvilken den nævnes. Forled, maaske æ. da. lok „Laag, Lukke“; Stedet er muligt det samme som Arløgsbørnuth 11.

Ormstrup (forsv. By). Mandt 1555 Ormstruppe; LensR 1582—83, Jb 1588—89 Ormstrup; Mandt 1613 Ørmstrup. — Af Mandsn. da. sv. Orm, oldn. Ormr. — Torp, se Indl.

Raskholmshus (forsv.). M 1688 Rasch Holmshuus. — Fl. mulig æ. da. rask, „Smaapluk, Smaating“, i norske og svenske Dial. brugt om al Slags Affald (fra Hø og Sød, fra Slagtning, fra Fisk). — Holm, se Indl.

Rishave, Hse. [*ri'sha'vsn*]. Stutterikort 1765 Rysauge Skov; GSt Rishaven; Postadr⁹ Rishave. — Af Ris „Krat“. — Have, se Indl.

Saksulfstorp (forsv. Bebygg., her?). Absalon Ærkebisp 1177—1201 (EB) Saxolfsthorp; ^{2/11} 1178 (EB) Saxolfthorp; u. D. 1211 (EB) Saxolstorp. — Af Mandsn. *Saxulf, oldn. Sǫxólfr; i irske Annaler nævnes Aar 836 en Vikingehøvding Saxulf (Steenstrup, Norm. II p. 37). Det har af O. Nielsen, i Reg. til Esrom Kl. Brevbog, været formodet, at Navnet

skulde være lig nuvær. Saltrup, men en saadan Udvikling vilde næppe være forklarlig. — Torp, se Indl.

Saltrup [*sald(ø)rop*]. ²⁴/₆ 1359 (EB), udat. 1351—1400 (EB) Salthorp; ¹⁵/₁₂ 1496, ¹⁶/₁ 1497 (EB), u. D. 1497 (EB) Salterop; c. 1500 Salteropp; Mandt 1555 Salteruppe; LensR 1582—83, Jb 1588—89, Mandt 1613, Jb 1660—61 Salterup; M 1688, M 1844 Saltrup. — Forled antagelig æ. da. sal „Hus, Bolig“, som i Stedn. Salløv, Snoldelev S., Runestenens Salhaukum, i sv. Uppsala o. fl. — Torp se Indl.

Seneholm (forsv. Bebyggelse, her?). Eskil Ærkebisp 1137—77 (EB) Seneholme; i MB 1681 for Esbønderup findes Senebjerg, som mulig er topografisk identisk hermed. Af Sene, et Navn paa flere Græsarter. — Holm se Indl.

Sibberup (forsv. By). U. D. 1211 (EB) Sibbethorp; ¹⁵/₁₂ 1496 Seberop; ¹⁶/₁ 1497 (EB) Seberop; u. D. 1497 (EB) Sybberop; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Seberop; Mandt 1555 Sibberuppe; LensR 1582—83, Jb 1588—89, Mandt 1613 Sibberup; Jb 1660—61 Seberop; M 1688 Seberupgaard; DAtl Seberup Gde; M 1844 Sipperuhaus; jvfr. i Esbønderup M 1844 Sippegaard; GSt Sibberup Vang; Stutterikort 1765 Sibberops Koppel. Den nedlagte By Sibberup lagdes i Beg. af 17. Aarh. under Esrum Stutteri. — Af Mandsn. da., sv. Sibbi, Kortform af Sigbiorn, som ogsaa indgaar i de skaanske Stednavne Sibbarp og Sibbhult, i Sibberup i V.-Flakkebjerg H., RjB c. 1370 Sibbethorp, o. fl. — Torp, se Indl.

Siggerup (forsv. Gd.). Mandt 1555 Siggeruppe; LensR 1582—83 Siggerup. Gaarden skal i Beg. af 17. Aarh. være lagt under Stutteriet. — Af Mandsnavnet *Siggi, æ. sv. Sigge, oldn. Siggi, Kortform til de sammensatte Navne paa Sigh-. — Torp, se Indl.

Skovhuse [*sgoſhu'sæna*]. GSt Skovhuse; Postadr⁹ Esbønderup-Skovhuse.

Sodemark [*so'ðamarg*]. LensR 1582 (C. Christensen, Agrarhist. Stud. I p. XVII) Sodismark; MB 1681 Soedemarck; GSt, Postadr⁹ Sodemark. — Efter ældste Form at dømme sammentrucket af Soderupsmark, og er formentlig den Jord som laa til den i 16. Aarh. nedlagte By Soderup, s. d.

Sodemølle (forsv.). ²⁹/₁₀ 1271 (EB) Sotæ; Overskrift i EB ved ²⁹/₁₀ 1271 molendino Sothæ; u. D. 1497 (EB) Sodamølle; Mandt 1555 Sodemølle; KancBrevb ²⁶/₁₀ 1572 Sode Mølle; LensR 1582—83 Sodemølle; KancBrevb ²⁸/₇ 1584 Schad Mølle (her?). — Forleddet er Mandsn. æ. da. Soti, jvfr. Soderup og Sodemark.

Soderup (forsv. Bebygg.). ¹/₅ 1485 (EB), ²⁹/₁₁ 1489 (EB), ²¹/₁₀ 1492 (EB), ²⁵/₁ 1496 (EB), u. D. 1497 (EB) Soderop; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Soderup; udat. c. 1500 Soderopp; Mandt 1555 Soderuppe; jvfr. GSt Sodehus, Sodemark. — Af Mandsn. æ. da. Soti, der oftere findes paa danske Runestene, oldn. Sôti. — Torp, se Indl.

Sørup (forsv. Gd.). U. D. 1497 (EB) Siørop; Mandt 1555 Søruppe; LensR 1582—83 Søerup; Jb 1588—89 Soerup. — Forled æ. da. sio „Sø“. — Torp, se Indl.

Torup [*to'kop*]. Eskil Ærkebisp 1137—77 (EB) Doredorp; udat. Absalon Ærkebisp 1177—1201 (EB), ²/₁₁ 1178 (EB), u. D. 1211 (EB) Thorthethorp; u. D. 1259 (EB) Thoræthorp; Overskrift i EB ved u. D. 1259 Thorthorp; ²⁸/₇ 1476, ²⁸/₇ 1477 Thordhorp; u. D. 1497 (EB) Tordrop; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Torderup; Mandt 1555 Toruppe; LensR 1582—83, Jb 1588—89 Thorup; Mandt 1613 Thoerup; Jb 1660—61 Toerup;

M 1688 Torupgaard; M 1844 Thoruphuus; GSt Torup Hs. — Snarest af Mandsnavnet æ. da. Thorth, æ. sv. Thorth, oldn. Þórðr. — Torp, se Indl.

Villingebæk [*vileŋebæk*]. Valdemar I Konge 1157—82 (EB) Widelingbec; LensR 1582—83 Willinngbeck; KancBrevb $\frac{1}{4}$ 1586 Villingebek, Villingbecks Mølle; Jb 1588—89 Willingbeck; Mandt 1613, Jb 1660—61 Willingbeck; M 1688 Villingbecks Huuse; M 1844 Villingebek. — Ligesom æ. sv. Vidlunga indeholder det ifl. Hellquist (Svenska ortnamn på -inge p. 166) et Slægtsnavn *Vithlunger, af s. Stamme som i olddanske Personnavne som Withger, Withær.

Villingørød [*vileŋørød*]. Erik Lam Konge 1137—46 (EB) Willingerøth; Overskrift i EB ved foreg. Dok. Willingerøth; Eskil Ærkebisp 1137—77 (EB) Widelingeruth, Willingerøth; Overskrift i EB ved foreg. Dok. Willingeruth; Sven Grathe Konge 1146—57 (EB) Widilingeruth; $\frac{29}{12}$ 1151 (EB) Widelingeruth; Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (EB) Willingerøth; Valdemar I Konge 1157—1182 (EB) Wildelingeruth; Overskrift i EB ved foregaaende Dok. Willingerøth; Absalon Bisp i Roskilde 1158—1177 (EB) Willingerøth; $\frac{28}{8}$ 1173 (EB) Willingerøth; Overskrift i EB ved foreg. Dok. Willingeruth; Absalon Ærkebisp 1177—1201 (EB) $\frac{2}{11}$ 1178 (EB) Withlingeruth; $\frac{13}{11}$ 1184 (EB), $\frac{16}{3}$ 1189 (EB) Willingeruth; $\frac{5}{3}$ 1193 (EB) Willingeruth; u. D. 1211 (EB) Withlingeruth, Withlingeruth; $\frac{22}{2}$ 1228 (EB) Willingrod; $\frac{22}{8}$ 1481 (EB), $\frac{1}{5}$ 1485 (EB), u. D. 1497 (EB) Willingerøth; $\frac{21}{10}$ 1499 (EB) Villingørødt; Mandt 1555 Willingerøidtt; LensR 1582—83 Willinngerødt; KancBrevb $\frac{1}{4}$ 1586 Villingrudtz (Mænd); Jb 1588—89 Willingerudt; Mandt 1613 Willingerød; Jb 1660—61 Willinggerøed; M 1688, M 1844 Villingørød. — Samme Forled som Villingebæk, se ovfr. — Rød, se Indl.

Vokstrup [*vov'sdrøp*]. C. 1500 Vaxtropp; Mandt 1555 Woxstruppe; LensR 1582—83, Jb 1588—89, Mandt 1613, Jb 1660—61 Woxstrup; M 1688, M 1844 Voxtrupgaard; GSt Vogstrup Gd, Vogstrup Hs. — Af Mandsn. oldn. Vakr, som ogsaa findes i Vokslev, Hornum H., VJb 1231 Waxlef. — Torp, se Indl.

Østrup (forsv. By) Jb 1660—61 Østrup; MB 1681 Ostrup, M 1688 Ostrup Bye, DAil Østrup Bye, Stutterikort 1765 Ostrup Koppel, M 1844 Østrup Skovhuus, Østruphuus; GSt Ostrup Koppel, Ostrup Gd., Ostrup Hs, Lle Ostrup. — Af Mandsn. æ. da. Øthær; samme Navn er Østrup i Kirkerup S. Sømme H., RJb c. 1370 Øøstorp, Østhorp; $\frac{1}{5}$ 1376 Øøstorp, udtalt [*øsdråb, osdråb*], den lange ø-Lyd er forkortet og derpaa gaaet over til o foran s, hvilket almindeligt sker i nordsjællandsk Dialekt. — Torp, se Indl.

Øverup [*øværøp*]. $\frac{28}{4}$ 1275 (EB) Øpestorp; c. 1500 Øffueropp; Mandt 1555 Øffuerupe; KancBrevb $\frac{8}{4}$ 1557 Øfuerup; KancBrevb $\frac{8}{10}$ 1559 Ofuerup; LensR 1582—83 Øffuerup; Jb 1588—89 Offuerup; KancBrevb $\frac{27}{5}$ 1598 Ofverup; Mandt 1613 Øffuerup; Jb 1660—61 Offuerup; M 1688 Øfuerdrupgaard; M 1844 Øverupgaard. — Forled Mandsn. æ. da. Øpi, som ogsaa findes i Øverød, Søllerød Sogn. — Torp, se Indl.

22. NØDEBO SOGN.

Nødebo [*nød'bo*]. $\frac{22}{2}$ 1228 (EB) Notaboda; $\frac{17}{8}$ 1246 (EB) Nøthebothe; $\frac{18}{6}$ 1299 (EB) Nøthæbothe; $\frac{20}{9}$ 1304 (EB) Nøthæbode; Overskrift i EB ved $\frac{20}{9}$ 1304 Nøthebothe; RJb c. 1370 Nødabotha, . . ødæbodhæ;

²³/₉ 1458 (EB) Nødebothe; u. D. 1497 (EB) Nødebo, Nødeboo; ²¹/₁₀ 1499 (EB), c. 1500, ⁷/₆ 1511 Nødebo; KancReg ¹¹/₁₂ 1547 Nødebo Birk; KancBrevb ²⁹/₉ 1555, Jb 1561 Nødebo; KancBrevb ¹⁴/₈ 1582 Nødeboe; LensR 1582—83 Nødebomølle; KancBrevb ²¹/₆ 1585 Nødebo; Mandt 1600 Nødeboe; M 1664 Nøddeboe; M 1688, M 1844 Nødeboe. — Fl. er Genitiv Flertal af Nød „et Stykke Kvæg“, oldn. naut. „Nød, Stykke Hornkvæg uden Forskel med Hensyn til Størrelse eller Køn“ (Fritzner). Ef. er Flertal af -bod, se Indl. Ved Bod kan antagelig tænkes paa Skure, i hvilke Dyrene har søgt Ly mod Vejrliget, jvfr. at der 1733 i Store-Dyrehave blev opbygget en „Horsebo“ til et vildt Stod (se J. Jensen, Det kgl. Frederiksborgske Stutteris Hist. p. 129) og Kalveboderne ved København. Moth anfører, at Horsebod betyder „et Tag paa Støtter, uden Vægge, som Tilflugtssted for løsgaaende Heste“; i sjællandsk bruges Bod endnu om en primitiv Bygning, bestaaende af Stolper, hvorover er lagt Stænger paa hvilke der dynges en Bunke Halm som Tag.

Følstrup (forsv. Bebyggelse). U. D. 1497 (EB) Følstrup; LensR 1582—83 Følstrup; Mandt 1600 Føllstrup; MB 1682 Følstrup Slett. — Antagelig af Føl, oldn. fyl, anvendt som Tilnavn, jvfr. oldn. Þormóör fyl-beinn; Navneordet Føl findes vistnok i Stednavne som Følbæk, Følholm, Følmoose og Føltved. Ordet Føl udtales ganske vist i nordsjællandsk som [fol], hvilket ikke har givet sig Udtryk i de bevarede Skrifformer. Navnet er uden Tvivl bevaret i Fønstrup Dam, hvor Forleddet Føl-er ændret til Føn-, se p. 73. — Torp, se Indl.

Gadevang, Hse. [ga:ðvanʔ]. M 1844 Gadevangshusene; GSt Gadevang, Gadevang Hse. — Forled Ordet Gade; Bebyggelsen, der ser ud til at være forholdsvis ung, ligger ved Skoven Gadevang og har Navn efter denne. — Vang, se Indl.

Højbjergs Mølle (forsv.). U. D. 1497 (EB) Habiergs mølle hoos Nødebo. — Et urigtigt tilføjat Begyndelses-H findes flere Gange i EB, jvfr. Aaholm 12, og der skal muligt læses Abiergs mølle, d. v. s. Aabjærks, men et saadant Navn er ikke bevaret. Ellers kunde man tænke paa et Forled oldn. hár „høj“ (jvfr. Brøndum-Nielsen, Glda. Gr. § 107 Anm. 1), der ogsaa er formodet at indgaa i Holløse 31.

Jesperhus [jæsβ.ʰuʔs]. M 1844 Jesperhuse, GSt Jesperhus. — Mandsnavnet Jesper.

Kildeport. Jærnbane-Holdeplads GSt, Postadr9 Kildeport.

Mulneholt (forsv. Bebyggelse; her?) Udat. Absalon 1177—1201 (EB), ²/₁₁ 1178 (EB), u. D. 1201 (EB), Mulneholt. — Af æ. da. mølnæ, mylnæ „Mølle“, som i latinske Dokumenter kan gengives mulnæ, da man ikke her bruger det gennemstrøgne u (u), den i ældre Haandskrifter forekommende Betegnelse for y. Sandsynligvis har Mulneholt efter vedkommende Dokumenters Vidnesbyrd at dømme ligget ved det samme Vandløb som Stenholt Vandmølle. — Holt, se Indl.

Odderdamshus. M 1664, M 1688 Odderdams Hus; M 1844 Odderdamshus; GSt Odderdam Hus; Postadr9 Odderdamshus. — Af Dyrenavnet Odder. — Dam, se Indl.

Pederstrup (forsv. Gd.). ²⁸/₄ 1275 (EB) Pætherstorp; u. D. 1499 (EB) Petherstrop; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Pederstrvp; Mandt 1555 Perstruppe; Jb 1561 Perstrupp; LensR 1582—83 Pederstrup; Mandt 1611 Pederstrup, Paadstrup; M 1664 Pederstrop; MB 1682 Perstrup Gaard, Peerstrup Slette

Agre; M 1688 Pederstrupgaard; jvfr. GST Pederstrup Vang. — Af Mandsn. Peder. — Torp, se Indl.

Skallerød (forsv. Gd.). $\frac{2}{8}$ 1271 (EB) Skallæruth, Schalleruth; $\frac{25}{1}$ 1496 (EB), $\frac{8}{3}$ 1496 (EB) Skallerøth; u. D. 1497 (EB) Scallerøth; $\frac{21}{10}$ 1499 (EB) Schallerød; Mandt 1555 Skallerøidt; Jb 1561 Skallerøidtt; LensR 1582—83 Skalderøedt; Mandt 1600 Schalderødt; M 1664 Skallerød Gaard; MB 1682 Skalleredgaard, Schallerød; M 1688 Schallerød-gaard; GST Skallerød Vang. — Af Mandsn. oldn. Skalli, sv. Skalle, eller det ligelydende Tilnavn. — Rød, se Indl.

Spaanildshus [*sbonils'hu's*]. Indtil 1200 (ÆB), ÆB o. 1450—1520 Sponholt; c. 1500 Sponolth; $\frac{8}{10}$ 1502 Sponholt; Mandt 1555 Spaanilt (under Tjæreby S.); KancBrevb $\frac{16}{7}$ 1570 Sponholts Kilde; M 1664 Sponnilds Huus; M 1688 Sponholtz Huus; M 1844 Spaanildshuset. — Fl. Ordet Spaan, enten om Affald ved Træfældningen, eller i Betydningerne Spaan til Tagtækning, Strygespaan, Ske. — Holt, se Indl.

Stenholtts Mølle [*sdenhol'ts m0ls*]. $\frac{16}{1}$ 1497 (EB) Stennoltmølle; Jb 1561 Stenollit mølle; KancBrevb $\frac{19}{7}$ 1562 Stenolt Mølle; KancBrevb $\frac{10}{2}$ 1570 Steenholtz Mølle; KancBrevb $\frac{17}{5}$ 1585 Stenholt Mølle; M 1688 Steenholtts-Mølle; M 1844 Steenholtts Mølle. — Se ndf. under Stenholtsvang.

Stenholtsvang (forsv. Bebyggelse). [*sdenhol'ts'van'*]. Vald. I Konge 1157—82 (EB) Steinholt, Stenholt; udat. Absalon Ærkebisp 1177—1201 (EB), $\frac{2}{11}$ 1178 (EB), $\frac{16}{3}$ 1189 (EB), $\frac{5}{3}$ 1193 (EB), u. D. 1211 (EB), $\frac{22}{2}$ 1228 (EB) Stenholt; $\frac{23}{9}$ 1458 (EB) Stenilte; $\frac{21}{10}$ 1492 (EB) Stenolt; $\frac{25}{1}$ 1496 (EB) Stennoltæ; $\frac{16}{1}$ 1497 (EB) Stennolt; KancReg $\frac{14}{8}$ 1541 Stennolt; KancBrevb $\frac{10}{2}$ 1560 Stenolt; KancBrevb $\frac{17}{6}$ 1560 Steenolthe Hgd; Jb 1561 Stenolt; KancBrevb $\frac{19}{7}$ 1562 Stenoltgaard; M 1664 Steenholtz Huus; MB 1682 Steenholtz wang, Steenholtz Slett; M 1688 Steenholtz huuse; M 1844 Steenholtsvang og Indelukke. — Fl. er Ordet Sten; S sammensætningen Stenholt har været ved at udvikle sig til Stenolt, Stenilte, jvfr. Plejelt, Kirkelte, men fra 17. Aarh. genindføres den længere Form. — Om Holt og Vang se Indl.

Ærtelandshus (forsv.). M 1664, M 1688 Ertelands huus; Skovkort c. 1765 Ertelans huus; M 1844 Ertelunds huus. — Af Ærteland, Jord, hvori der avles Ærter. Formen i Matriklen 1844 viser Omtydning efter Ordet Lund.

23. SØBORG SOGN.

Søborg [*søbo'r, søbo'r*]. Af Eksplr. skal anføres: Valdemar I 1157—1182 (EB) Seoburgh; VJb 1231 (13. Aarh.) Syoburgh, Sioburgh; $\frac{3}{11}$ el. $\frac{21}{10}$ 1241 (ÆB) Søburgh; $\frac{8}{11}$ 1250 (EB) Sioburgh, Siøburgh; $\frac{16}{8}$ 1255 (AM) Siobyrg; $\frac{29}{10}$ 1271 (EB) Siøburgh, Sioburgh; $\frac{26}{8}$ 1286 (EB) Siøburgh; $\frac{31}{12}$ 1289 (EB) Sioburgh; $\frac{29}{7}$ 1297 (1314) Syoborgh; $\frac{12}{5}$ 1300 (EB), $\frac{26}{11}$ 1301 (EB) Syøburgh; $\frac{15}{2}$ 1308 Sioburgh; $\frac{14}{8}$ 1308 Seborch; $\frac{8}{9}$ 1308 (ÆB) Siøburgh; $\frac{15}{5}$ 1310 (EB) Sioburgh; $\frac{20}{2}$ 1313 Seborch; $\frac{12}{8}$ 1313 Syoburgh; $\frac{15}{6}$ 1313 Syoborrig; $\frac{8}{9}$ 1320 Syoburgh; $\frac{10}{2}$ 1326 Siburgh; $\frac{12}{11}$ 1329 Seborch; $\frac{10}{10}$ 1331 (EB) Syøburgis; $\frac{9}{10}$ 1336 Syoburgh; $\frac{22}{9}$ 1338 (EB) Siøburgh; $\frac{8}{1}$ 1341 Seborch, Seborghes; $\frac{13}{9}$ 1341 (EB) Syøburgh, Syoburgh, Syoburgis; $\frac{21}{7}$ 1354 (EB) Syoburgh; $\frac{10}{8}$ 1355 (EB) Siøborgh, Siøburgh; $\frac{31}{12}$ 1361 (Pavebrev) Syoburg; u. D. Juni 1364 (Hansereces), $\frac{21}{6}$ 1364 (Hansereces) Seborch; $\frac{7}{7}$

1365 Seborgh; ³⁰/₁₁ 1369 Zeborch; ²⁴/₅ 1370 Zeborgh, Zeborch; ²⁹/₉ 1370 Zeborgh, Zeborch; RJB c. 1370 Syøburgh; ²⁷/₁₀ 1371 Zeborgh; ²⁸/₁₀ 1371, ¹⁴/₈ 1376, ¹⁶/₈ 1376 Zeborch; ²⁵/₆ 1378 (1414) Syøborgh; ⁹/₈ 1382 Syoburgh; ¹⁶/₁₀ 1389 Syøburg; u. D. 1397 (1476 ÆDA I 145) Syøburgh; ⁹/₈ 1400 Siøburgh; ²⁵/₁₀ 1401 Syoburgh, Syeburgh; ³/₇ 1422 Syoburgh; ¹³/₂ 1425 (EB) Siøburgh; ³¹/₅ 1435 (EB) Sioburg; ⁵/₅ 1446 (ÆB) Siøburgh; ²⁴/₈ 1458 (EB) Søburch; ¹³/₈ 1470 Sioborgh; ¹⁶/₈ 1470 Siøborgh; ¹⁹/₈ 1470 Sioborgh; ²⁵/₁₀ 1474 Siøboreg; ²²/₈ 1481 (EB) Siøburgh; ²²/₁ 1485 (EB) Siøbwrgh; ³/₅ 1485 (EB), ²⁸/₆ 1485 (EB) Siøburgh; ³¹/₁ 1486 Syøborgh; ¹⁷/₆ 1487 (EB) Siøbwrgh; ²⁴/₉ 1488 (EB) Siøborgh; ²⁴/₇ 1490 (EB) Siøburgh; ¹¹/₁ 1492 (Vid. 1495) Siøburg; ²¹/₁₀ 1492 (EB) Siøburgh; ²³/₁₁ 1492 Siøborg; ³⁰/₆ 1493, ³¹/₁₀ 1493 (EB) Siøburgh sogn; ³¹/₁₀ 1493 (ÆB) Søberge sogn; ¹³/₃ 1494 Søbørg; ⁹/₅ 1494 (EB) Siøburg; ²⁰/₆ 1495 Søborgh; ⁸/₈ 1494? Søbørg; ²⁵/₁ 1496 (EB) Siøbwrgh; u. D. 1496, u. D. 1496 Siøborg; u. D. 1502 Søborig, Syøborg; c. ⁴/₁₀ 1504 (Orig?) Syøborg; ¹⁰/₇ 1507 Siøborgs len; u. D. 1508 (Orig?) Siøborg; u. D. 1508 Syøborg; u. D. 1511 Siøborgs læn, Siøborg læn; ¹¹/₁₂ 1511 Siøborg; KancBrevb ⁷/₂ 1556 Søbore; KancBrevb ⁶/₁₀ 1559 Søbørg; KancBrevb ²⁷/₄ 1562 Søbørg; KancBrevb ¹⁹/₆ 1564 Siøborg; KancBrevb ²/₅ 1575 Søbørg Have, Søbørg Aalekiste; KancBrevb ²⁹/₁₀ 1581 Siøbor; KancBrevb ²¹/₆ 1585 Seeborg; Mandt 1613, Jb 1660—61 Søbørrig; M 1688, M 1844 Søbørg. — Forled er Ordet Sø, æ. da. sio, Efterleddet Borg „befæstet Gaardanlæg“; Navn efter Beliggenheden ved den store (nu tørlagte) Søbørg Sø, der af Sakse kaldes Letrica palus, og Byen hedder sst. urbem Latrensem, Laterensem (Saxo, ed. Müller p. 808 og 920) og urbem in solido Letricæ paludis (sst. p. 770), se ndf. under Naturnavne.

Aatofte (Gd.). Udat. Valdemar I Konge 1157—1182 (EB) Auetofh; Gst, Postadr⁹ Aatofte Gd. — Efter Beliggenheden ved Aaløbet. Formen i EB maa, om den hører herhen, være fejlskrevet, eller indeholde Mandsn. Awi eller Kvinden. Auæ; se Aaholm 12; i saa Tilfælde maa Navnet senere være omdydet under Hensyn til Stedets Beliggenhed ved Aaen. — Tofte, se Indl.

Boelskergaard (forsv.). Jb 1588—89 Boelskergaard. — Kunde være opkaldt efter det bornholmske Sognavn Bodilsker, eller være sammensat af Ordet Bol „Gaard, et vist Maal Jord, mindre Jordejendom“, og Kær.

Bonderup [*bOnarOp*]. LensR 1582—83 Bunderup; Jb 1588—89 Bunderupp; Mandt 1613, Jb 1660—61 Bunderup; M 1688 Bunderupgaarde; M 1844 Bonderupgaard. — Af Mandsn. sv. Bonde, oldn. Bóndi eller mulig Genitiv Plur. af Navneordet Bonde. — Torp, se Indl.

Bregnerød [*brajnerød*]. Mandt 1555 Brengerødt; LensR 1582—83 Bregenrødt; Jb 1588—89 Bregenrødt; Mandt 1613 Bregenrød; Jb 1660—61 Bregenrøed; M 1688 Breignerødgaarde; M 1844, GSt Bregnerød. — Af Plantenavnet Bregne. — Rød, se Indl.

Brokær, Gd. Udat. Valdemar I Konge 1157—1182 (EB) Brocher; M 1844 Brokiær; Postadr⁹ Brokær (Gd.). — Af Bro og Kær: Kæret, over eller ved hvilket der findes en Bro.

Dragstrup [*draw'sdrOp*]. Mandt 1555 Draxstruppe; KancBrevb ²/₆ 1575 Dragstrup; LensR 1582—83 Draxstrup; KancBrevb ²¹/₆ 1585 D[r]axdrup; Jb 1588—89 Draxstrupp; KancBrevb ¹⁸/₁₂ 1598, Mandt

1613 Dragstrup; Jb 1660—61 Draxstrup; M 1688, M 1844 Dragstrup. — Af Drag, et Ord som hyppig findes i nordiske Stednavne, dels som Intekønsord med Ejeformen Drags-, dels som et Hunkønsord med Ejeformen Draga(r)-, den første findes f. Ex. i Dragsholm og nærværende Stednavn, Hunkønsformen i Dragerup, Grandløse S., Merløse H. Betydningen af Drag er vekslende. I danske Stednavne synes det at kunne betyde „smal Landtange“. Dragene ved Nakskov Fjord er en smal Landtange, der forbinder Albuen med Laaland. Draget ved Indløbet til Odense Fjord har samme Betydning. Det synes ogsaa at kunne betyde Strækning i Almindelighed, specielt Vandstrækning, og denne Betydning kan Ordet maaske have i dette Dragstrup, der ligger ved den nu udtørrede Søborg Sø, mulig dog om Engdraget, som fører fra denne hen mod Esrum Kanal. — Torp, se Indl.

Ferle [*fæ'la*]. KancBrevb $\frac{8}{4}$ 1557 og $\frac{8}{10}$ 1559, LensR 1582—83 Ferle; Jb 1588—89 Ferlle; Mandt 1613 Ferle; Jb 1660—61 Færle; M 1688 Ferlegaarde; M 1844, GSt Ferle. — Mulig Plur. af et Ord svarende til oldn. ferill m. „Vej som er dannet af ens Fremfærd eller Spor“ (Fritzner), sv. Dial. ferel, m. „liten väg, besvärlig väg“, Färil „öppen led för färja och båt mellan isen“ (Rietz), no. Dial. ferel „Vej, Gangsti“. Det kunde dog ogsaa tænkes, at Navnet var sammensat, og Fl. var det samme som i Firhøj, s. d.; -le i Ferle kunde da være Forkortelse af Led, oldn. hlið „Led, Aabning i Mur, Væg eller Gærde“ eller af et æ. da. leth „Vej“, svarende til oldn. leið.

Firhøj [*fæ'hoj'*]. Mandt 1555, LensR 1582—83 Ferhøffue; Jb 1588—89 Ferhoff; Mandt 1613 Ferhoff, Ferhøye; Jb 1660—61 Fær Høye; M 1688 Ferhøygaaarde; M 1844 Fierhøi; GSt Firhøj. — Ligger N. for Byen Ferle, og Ferhøje — som Byens rette Navn er, ikke som det nu forstaas, Firhøj, sammensat med Talordet fire — er da muligvis en Sammendragning af Ferle-høje, „Højene ved Ferle“. Formelt er der ogsaa Mulighed for et Forled Fjer, oldn. fjōðr, og Navnet maatte i saa Tilfælde sigte til hyppig Forekomst af Fuglefjer, eller være billedlig brugt om Stedets Bevoksning, jvfr. no. fër, oldn. fiðri, „spredt staaende fint Haar, Græs o. lign.“

Fjellenstrup [*fjælndrop*]. $\frac{30}{5}$ 1493 (EB) Fiællenstrop; Overskrift i EB ved $\frac{30}{5}$ 1493 Fiællenstorp; $\frac{31}{10}$ 1493 (EB) Fyellenstrop, Fiællensstorp; Overskrift i EB ved $\frac{31}{10}$ 1493 Fiællenstorp; $\frac{31}{10}$ 1493 (ÆB) Syellentzrop; u. D. 1497 (EB) Fyældenstrop; Mandt 1555 Fiellenstrup; KancBrevb $\frac{5}{3}$ 1562 Fiellenstrup; KronSk $\frac{19}{8}$ 1562 Fielienstrup; LensR 1582—83 Fiellindstrop; Jb 1588—89 Fiellenstrup; Mandt 1613 Fiellindstrop; Jb 1660—61 Fiellingstrup; M 1688, M 1844 Fiellenstrup; GSt Fjællenstrup. — Af et Mandsn. *Fjalin, *Fjallin, som ogsaa findes i Fjenneslev, Føllenslev og i Fjelingslövi i Skaane, samt mulig i Fjends Herred. — Torp, se Indl.

Gildesgaarden (forsv. Gd.). $\frac{22}{1}$ 1485 (EB) Gilles gardhen; $\frac{24}{7}$ 1490 (EB) Gillesgardhen, Gyllesgardhæn. — Antagelig en Gaard, der har tilhørt et middelalderligt Gilde. Ved Søborg har der, ifl. Trap⁴ II p. 104, været et Skt. Gertruds Gilde (nævnt 1341) og et Skt. Knuds Gilde. Men ogsaa Bønderne havde oftere Gildeshuse, hvori de holdt Sammenkomster.

Gildesladen (forsv.). $\frac{3}{5}$ 1485 (EB) Gillæs ladhen. — Se Gildesgaarden ovfr.

Hedshjærg [*hæsbjæ'r*]. Mandt 1555 Hedtzbiærg; Jb 1588—89 Hedtzbiærg; Mandt 1613 Hedtzbiærg; Jb 1660—61 Hedesbærrig; M 1688 Hedtsbiærg gaarde; M 1844 Hiedtsbiærg, Hiedtsberg; GSt Hesbjerg. — S. Navn som Hgd. Hesbjerg, Ubberud S., Odense Hrd., udat. (1548—61, *ÆDA* V 233) Hettzbiærrig, Mandt 1610 Hetzbiærg, KronSk $\frac{1}{5}$ 1662 Hestberig, udt. [*hæsbjæw*]. Et Hesbjerg findes endv. i Svaninge S., Sunds Hrd., i Stoense S., Langeland og Førslev S., Ø-Flakkebjærg Hrd. Hesnæs paa Falster (Aastrup S.) synes at være lig M 1664 Hestenes. De kunde alle indeholde Dyrenavnet Hest, hvor t tidlig er udfaldet ved Konsonantsammenstød, og hvor Formerne Hedtz- o. s. v. fra 16.—17. Aarh. blot skal angive Udtalen [*hæs*].

Hulerød [*hu'lerød*]. $\frac{29}{10}$ 1271 (EB) Holærhø; FriReg $\frac{5}{8}$ 1529 Haaløer Mølle; KancBrevb $\frac{20}{6}$ 1551 Hullere; KancBrevb $\frac{15}{10}$ 1551 Stranden ved Hullerer; KancBrevb $\frac{23}{10}$ 1552 Stranden ved Høller Mølle; KancBrevb $\frac{17}{11}$ 1553 Stranden ved Huollerrøe Mølle; Mandt 1555 Holre mølle; KancBrevb $\frac{21}{9}$ 1559 Hollere; KancBrevb $\frac{29}{2}$ 1564 Hollere Mølle; KancBrevb $\frac{26}{10}$ 1572 Hollere Mølle; KancBrevb $\frac{29}{10}$ 1581 Holderød Mølle; KancBrevb $\frac{22}{8}$ 1582 Hollerød Mølle; LensR 1582—83 Holere, Holere mølle; KancBrevb $\frac{8}{5}$ 1583 Hallore; KancBrevb $\frac{8}{5}$ 1583 Hualler Mølle; KancBrevb $\frac{20}{6}$ 1583 Hallore Mølle; KancBrevb $\frac{16}{8}$ 1585 Hollere Mølle; Jb 1588—89 Hollere; KancBrevb $\frac{1}{12}$ 1590 Hollom Mølle (her?); KancBrevb $\frac{27}{4}$ 1593 Holler Møller; KancBrevb $\frac{7}{10}$ 1597 Huallere Mølle; Jb 1660—61 Hollerød; M 1688 Hullerøds Huuse; M 1844, GSt Hulerød. — Af Hule, æ. da. holæ, hulæ „større Sænkning ell. gravet For- dybning i Jordsmon“ eller mulig af et Ord svarende til oldn. hváll, hóll, m. „Høj, Bakke“, no. Dial. Hol „en tør og jævn Forhøjning i en Myr eller paa en lavt liggende Flade“ (Aasen), sv. Dial. Hól „skogsbacke“ (Rietz). Sidste Led synes at være Øre, se Indl. Dog kunde det ogsaa være Rød, saaledes som det nu forstaas. Om Rød se Indl. O. Nielsen (Danske Samlinger 1. R. VI. p. 295 fl.) ansaa det for sandsynligt, at det i islandske Sagaer omtalte Haløre Marked skulde henlægges til Hulerød, idet den islandske Form Haleyr, Halaeyr skulde være en unøjagtig Gengivelse af dette Navn. P. Lundbye (Hist. Tidskr. 7. R. IV. p. 503 fl.) forkaster efter en Undersøgelse af Kildestederne denne Mulighed og henlægger Markedet til Skanør i Skaane.

Munckerup [*månqerOp*]. LensR 1582—83 Munckerup; Jb 1588—89 Munckerup; Jb 1660—61 Munckerup; M 1688 Munckerupgaarde; M 1844 Munckerupgaarde; GSt Munckerup. — Af Ordet Munk i sædvanlig Betydning; Søborg S. er Nabosogn til Esbønderup S., hvor Esum Kloster laa. De med Munke- dannede Navne betegner almindelig, at Ejendommen i Middelalderen har tilhørt et Kloster. — Torp, se Indl.

Nakkegaard [*nagqæd'r*]. LensR 1582—83, Jb 1588—89 Nacke; Mandt 1613, KancBrevb $\frac{27}{6}$ 1614 Nache; Jb 1660—61 Nacke; M 1688 Nachegaard; M 1844, GSt, Postadr 9 Nakkegaard. — Af Nakke, oldn. hnakki, egl. Legemsdelen N., men ofte brugt terrænbetegnende i Stednavne i Betydn. „Kam, Aas“ eller „smalt og højtliggende Land, som strækker sig ud i Havet“. Oprindl. Navn paa Forbjergtet, derefter overført til Bebyggelsen Nakke, Nakkegaard.

Nakkehoved [*nagq'ho.ød*]. LensR 1582—83 Nackehoffuit; Jb 1588—89 Nackehoffuid, Mandt 1613 Nachehoffuid; Jb 1660—61 Nackehoffuit;

M 1688 Nachehouits Huuse; J. Sørensens Kort 14. 1720 Søborhoved; M 1844, GSt Nakkehoved; Mansa, VidSelsk Nakkehuse. — Se Nakkegaard ovfr. — Hoved, se Indl.

Passebæk [*pa'sbæk*]. KancBrevb ^{10/11} 1557, LensR 1582—83 Passebeck; Jb 1588—89 Pasz beck; Mandt 1613 Porsebech; Jb 1660—61 Paasebeck; M 1688 Pasebechgaard; M 1844 Passebeksgaardene; GSt Passebæk. — Forleddet synes at kunne være Laaneordet æ. da. Pas, der brugtes i Bet. „Adgang“, f. Eks. Hvitfeld II 179 „hand lod ocsaa slaa en Kiede offuer Traffuen at forhindre dennem all pass“, derefter om Stedet hvor Adgangen finder Sted, og Navnet skulde da betyde „Bækken, over hvilken der findes en Overgang“; det maa i saa Fald være af forholdsvis sen Oprindelse. Samme Fl. indgaar muligt i Pasgaard, Hygum S., Vandfuld Hrd. (Mandt 1610 Padtzgaardt; M 1688 Pasgaard).

Rødkilde, Gde. [*rødkj'lē*]. Mandt 1555 Røekiille; LensR 1582—82 Røekille; Jb 1588—89 Roekild; Mandt 1613 Røekille; Jb 1660—61 Røekilde; M 1688 Røekildegaarde; M 1844, GSt Rødkilde. — Af Tillægsordet rød; Navnet, der ofte forekommer i Kildenavne (se saal. Aug. F. Schmidt, Danmarks Helligkilder p. 118 og 129), maa aabenbart sigte til den rødlige eller gule Okkerfarve, som Kildevandet ofte afsætter paa det omgivende Jordsmon. I enkelte Tilfælde kunde Forleddet vel tænkes at være Verbet røde; at røde Hør var at kaste Hørrer i Vand og derved faa de bløde Dele til at raadne, og et til dette Brug anvendt Bassin kunde antagelig have været kaldet Rødekilde.

Strand-Børstrup [*bø'sdrøp*, *'sdranbø'sdrøp*]. RJb c. 1370 Byornstorp; ^{21/1} 1493 (18. Aarh.) Biørnstorp; Mandt 1555 Biørnnstruppe; LensR 1582—83 Biørnnstrup; Jb 1588—89 Biørnstrup; Mandt 1613, Jb 1660—61 Biørnstrup; M 1688 Strand Biørstrup gaarde; M 1844 Strand Børstrup. — Af Mandsnavnet æ. da. Biørn med yngre Genitiv paa -s; æ. sv. Biorn, oldn. Biørn. Tilføjelsen Strand- tjener til at adskille Byen fra Skov-Børstrup i Maarum Sogn. — Torp, se Indl.

Søborg Bøge, Gde. og Hse. [*bø'jə*]. GSt Bøget; Postadr9 Bøge (Bøged, Bøget eller Søborg-Bøge). — Af Bøge, isl. bóki „Bøgeskov“, jvfr. Fruens Bøge, Albøge, Vibøge.

Søborg Hestehave, Hse. GSt Søborg Hestehave. — Have, se Indl.

Tinkerup (forsv. Gd.) [*tɛngørøp*]. ^{14/6} 1465 (EB) Tinkorp, Tingkorp; u. D. 1497 (EB) Tynkerop; c. 1500 Tynkerop; Mandt 1555 Tinckerup; LensR 1582—83 Thinckerup gaardt; Jb 1588—89 Thinckerup gaart; Jb 1660—61 Tinckerups Jord; M 1688 Tincherups øde Jord; GSt Tinkerup. — Se Tinkerup 11.

Tornebakke, Hus. LensR 1582—83 Thornnbacken; Jb 1588—89 Tornbacken; Mandt 1613 Thornebachenn; Jb 1660—61 Tornnebacken; M 1688 Tornbacke Huuse; M 1844 Tornebakkehuus; Postadr9 Tornebakke Hus. — Af Torn, der i sjællandsk er en alm. Betegnelse for Tjern og andre tornede Vækster.

Urmisrud (forsv. Bebygg.). Udat. Valdemar I Konge 1157—1182 (EB) Wrmisruth; Overskrift i EB ved udat. Valdemar I Konge 1157—1182 Vrmitsruth. — Af Mandsn. æ. da. Ormær, oldn. Ormarr i den fra engelsk Overlevering kendte, men dog sikkert nordiske Sideform *Urmarr. Det nord. Pn. Ormr er laant til engelsk og har der faaet Formerne Orm og Urm (se Bjørkman: Nordische Personennamen in England p. 105). — Rød, se Indl.

24. GILLELEJE SOGN.

Gilleleje [*gil-^{ej}*]. KancBrevb ⁶/₁₀ 1559 Gilleleje; KancBrevb ²⁸/₁₂ 1563 Gilleleie; KancBrevb ²⁴/₂ 1564 Gilleleje; KancBrevb ¹/₉ 1564 Gilleleie; KancBrevb ¹⁴/₁ 1565 Gilleleje; KancBrevb ²⁵/₄ 1567, KancBrevb ²⁴/₃ 1577 Gildeleje; KancBrevb ⁵/₅ 1577 Gydeleje; KancBrevb ¹/₂ 1578, KancBrevb ²⁰/₄ 1579 Gildeleje; KancBrevb ⁴/₆ 1579 Gilleleje; KancBrevb ⁶/₈ 1579 Gildeleje; KancBrevb ²⁴/₁₂ 1580 Gydeleje; KancBrevb ²⁸/₅ 1581 Gildeleje; KancBrevb ²⁵/₈ 1582 Gildeley; LensR 1582—83 Gilleleie; KancBrevb ²⁸/₁₁ 1584 Gillelag; KancBrevb ⁶/₂ 1585 Gilleleie; KancBrevb ⁵/₅ 1585 Gildeleje; KancBrevb ⁶/₂ 1586 Gilleleiden; KancBrevb ¹/₄ 1586 Gildeleje; Jb 1588—89 Gilleleiden; KancBrevb ²¹/₁₀ 1596 Gilleleie; KancBrevb ²⁷/₅ 1598 Gildeleje; Mandt 1613 Gilleleje; Johs. Meiers Kort 1650 Gildeley; Jb 1660—61 Gilleleje; M 1688 Gilleley Fischerhuse; Kort fra „Le Neptune François“ 1693 Liguity; Rosenfelt og Geddas Sæt-atlas 1694 Gydeley; M 1844 Gilleleie. — Gilleleje er vistnok, ligesom Gillemølle (se under Gilleleje Mølle) opstaaet af en Sammensætning med Gilbjerg (MB 1681 Gilberg høy), altsaa af *Gilbjerg Leje, *Gilbjerg Mølle; om Gilbjerg se under Naturnavne. Kunde dog ogsaa tænkes at indeholde Navneordet Gilde, jvfr. Gildesgaarden og Gildesladen i Søborg By, se under 23.

Blakshejed [*blagshajdø, hēsød*]. LensR 1582—83 Blackheie; Jb 1588—89 Blachej; Mandt 1613 Blachszi hei; Jb 1660—61 Blacks Heje; M 1688 Blachsheide, Blahsheide; DATl Heiehuus; VidSelsk Heiegaard; M 1844 Blaksheide; GSt Blaksheide Gd. — Mandsnavnet da. Blak, ogsaa kendt fra svenske og norske Stednavne. — -hejed synes udviklet af hed „Hede“, som Formen fra 1613 viser; jvfr. Kathøjgaard og Harreshøj 11.

Enemark. GSt, Postadr⁹ Enemark (Huse). — Fl. muligt Ene „Enebærbusk“ som i Enøre 11, eller, da Enemark findes som Gaardnavn flere Steder i Landet, maaske at sammenstille med Ene mærke „Jord som er Særeje, ligger udenfor Fællesskabet“.

Gilleleje Mølle. KancBrevb ²⁶/₁₀ 1572 Gilde Mølle; LensR 1582—83 Gillemølle; Jb 1588—89 Gillemolle; Mandt 1613 Gilleley mølle; Jb 1660—61 Gilleley Mølle; MB 1681 Gillemølle; M 1688 Gilleley Mølle; Guide 1898 Gilleleje Mølle. — Se under Gilleleje.

Nellerupgaard [*nilarøb*]. Ejerens kaldtes tidl. *nilarøbøen*. KancReg ²³/₆ 1549 (her?) Snellerup; KancBrevb ²⁰/₄ 1579 Nillerup; KancBrevb ²¹/₄ 1579 Nilderupgaard; KancBrevb ⁶/₈ 1579 og ²⁰/₃ 1585, LensR 1582—82 Nillerup; Jb 1588—89 Niellerup; Mandt 1613, Jb 1660—61 Nellerup; M 1688, M 1844 Nellerupgaard. — Mulig af det alm. sjællandske Kvindenavn Nille, en Forkortelse af Pernille. Navnet forekommer allerede i Middelalderen, idet Nil Monkszdatter nævnes ¹¹/₁₂ 1450. — Torp, se Indl.

25. GRÆSTED SOGN.

Græsted [*græsded, ældre græsødø*]. ¹³/₆ 1299 (EB) Gresholte; ¹²/₇ 1339 (EB) Gresholtæ; 1340 (1476 ÆDA I 133) Gressholt; 1340 (1476 ÆDA I 133) Gresholtæ; 1351 (1476 ÆDA I 137) Gressolthæ; ²⁴/₄ 1357 Gresholtæ; 1357 (1476 ÆDA I 137) Gresolthæ; ¹⁴/₃ 1358 (EB) Gresholte; RJb c. 1370 Gresholtæ, Gresholta, Gresholte; ⁴/₂ 1376 Græsoltæ; ¹⁶/₁₀ 1389 Gresholtæ; ²⁹/₆ 1400 (EB) Gresholte; ¹⁸/₆ 1455 (ÆB) Gerssolthe; ¹⁴/₆

1465 (EB) Greste; ²¹/₁ 1493 (18. Aarh.), ²¹/₃ 1493 (18. Aarh.) Græsted; u. D. 1497 (EB) Græste; udat. (1551 ÆDA IV 49) Gre(s)holte; KancBrevb ⁷/₂ 1556, Mandt 1613, Jb 1660—61 Grested; M 1688, M 1844 Græsted. — Af Navneordet Græs, altsaa „Holtet hvor der vokser Græs eller er god Græsning“; Formen Græsted er opstaaet ved Sammentrækning af Græsholte til Græsle, ved Reduktion af Trekonsonantgruppen fremkommer Græste, skrevet og tydet som Græsted. — Holt, se Indl.

Aggebo Skovhuse [*aggebo*]. M 1844 Aggeboe Skovhuse; GSt Aggebo Skovhuse. — Af Mandsn. Aggi, æ. sv. Agge. Efterledet er rimeligvis et oprindeligt -bothæ, Flertal af æ. da. both, hvorom se Indl.; jvfr. Aggebo 28 samt ndfr. Fredebo af ældre Fredebothe.

Alme [*almæ*, ældre *a'lmæ*]. VJb 1231 (13. Aarh.) Aleme; ⁹/₆ 1449 (ÆB) Almæ; ¹⁸/₆ 1455 (ÆB) Alæmæ; ²⁴/₈ 1458 (EB) Alummæ; ³¹/₈ 1458 (ÆB) Alvmæ; ²¹/₁ 1493 (18. Aarh.) Alleme, Allume; ⁹/₅ 1494 (EB) Alwmmæ; c. 1500 Alwme; Jb c. 1500 Aalume, Alunee; KancReg ²³/₆ 1549, Mandt 1555 Alume; LensR 1582—83 Alumme; KancBrevb ⁸/₁₂ 1586 Allumme; Jb 1588—89 Allume; Mandt 1613 Alumme; Jb 1660—61, M 1688 Allumme, M 1844 Alyme; GSt Alume. — Af Al „Elletræ“, oldn. alr, og æ. da. hem, oldn. heimr, „Hjem, bebygget Egn“, om Endelsen se Indl. under -um.

Alme Orned, Gde [*a'lmæ o'umæ*]. VJb 1231 (13. Aarh.) Aleme oræ; GSt Alume Orned. — Se Alme. — Orne, se Indl.

Breddam, Hse. GSt Breddam; Postadr⁹ Brededam. — Dam, se Indl.

Dønnevælde [*dø'nævælde*]. ¹²/₅ 1300 (EB) Dunewælde; ²⁵/₁₁ 1348 Dunævældæ; ²¹/₁ 1398 (EB) Dvnævælle, Dunævælde, Dunewælde; ¹³/₈ 1470 Donewelde; u. D. 1497 (EB) Dvnævælle; Mandt 1555 Duneldhe, Duneueldde; LensR 1582—83 Dunneuelde; Jb 1588—89 Duneueld; Mandt 1613 Dunnewelde; Jb 1660—61, M 1688 Dønnewelde; M 1844 Dønnevælde. — Forledet rimeligvis da. Døn, af et oldn. dun, no. dun, sv. dån, dön, oldn. dynr, i Betydn. „Drøn, Bulder“, det Ord hvoraf Verbet dønne, oldn. dynja „gøre Larm“ er dannet. Efterledet sandsynligvis Ordet Væld „Kildevæld“, i Flertal, og Navnet kunde saaledes betyde „de larmende, brusende Kilder“, men formelt er der ogsaa Mulighed for et Efterled, indeholdende Flertal af æ. da. val „Slette“, se Valby 28.

Fjellenstrup. Se under Søborg Sogn 23.

Fredebogaard [*fre'bo'gø'r*]. ⁹/₈ 1400 (Vid. 1414) Frethebothe; 1400 (1476 ÆDA I 56) Fredebote; ⁹/₆ 1449 (ÆB) Fredebothe; ¹⁷/₉ 1452 Fredebodæ; ⁹/₁₀ 1457 (Orig?) Fredebo; ²⁴/₈ 1458 (EB) Fredebothe; ³¹/₈ 1458 (ÆB) Frædebothe; c. 1500, Jb c. 1500 Fredebo; KancReg ¹⁶/₁₀ 1550 Frebo; udat. (1551 ÆDA IV 49) Fredeboe; Mandt 1555 Frebo; KancBrevb ²⁹/₁₀ 1581 Fredboe; LensR 1582—83 Freboe; Jb 1588—89 Fredeboe; Mandt 1613 Freboe; Jb 1660—61 Fræboe; M 1688 Freboegaard; M 1844 Freboegaarden. — Af Mandsn. Frede, æ. da. Frithi (Fræthi, Frithø), æ. sv. Frithy; sidste Led er Flertal af Bod, se Indl. Formelt kunde Forledet dog ogsaa være Verbet frede, fredlyse; jvfr. æ. da. Fredevang „fredlyst Vang“. Jvfr. Fredtofte 16.

Græsted Overdrev [*græ'sted o'adræs*]. M 1844 Græsted Overdrevshuse; GSt Græsted Oredrev. — Se under Græsted. — Overdrev, se Indl.

Græsted Skovhuse. M 1844, GSt Græsted Skovhuse.

Haagendrup [*hæ'ændrup*]. ⁶/₁₂ 1253 (ÆB) Hokentorp; ⁴/₂ 1376 Haqun-

dørp; ²²/₁ 1485 Hogendorp; ²⁴/₇ 1490 (EB) Hagændrop, Hogændorp; u. D. 1497 (EB) Hogendorp; c. 1500 Hogendorpp; Mandt 1555, LensR 1582—83 Hogenndrup; Jb 1588—89 Hogendorp; KancBrevb ¹⁸/₁₀ 1601 Haagendrup; Mandt 1613, Jb 1660—61, M 1688 Haagendrup; M 1844 Haugendrup. — Af Mandsn. Hakun, oldn. Hákon. — Torp, se Indl.

Holt [*hol't*]. Alexander III Pave 1159—81 (ÆB), Celestinus III Pave 1191—98 (ÆB) Holt; ¹⁸/₆ 1455 (ÆB) Holth; ²¹/₁ 1493 (18. Aarh.), ²⁷/₂ 1497 (ÆB), c. 1500, Jb c. 1500 Holt; Mandt 1555 Holltt; LensR 1582—83 Holtt; Jb 1588—89 Holdtt; Mandt 1613 Holltt; Jb 1660—61 Holtte; M 1688 Holtegaarde; M 1844 Holte. — Af Holt „Skov“, anvendt usammensat som Stednavn, se Indl.

Højehuse. Postadr⁹ Højehuse.

Kollerødsgaard. MB 1681 Kolderetz Agre, Kolleredt Aasz; M 1844 Kollerødgård, Kollerødshus; GSt Kollerød Gd. — Fl. Mandsnavnet Kolle, oldn. Kolli, ogsaa kendt fra svenske Stedn.: Kollabol, Kollarudh, se Kollerup 26, eller mulig Ordet Kold „Høj“. — Rød, se Indl.

Krogskilde (forsv. Gd. og Fiskerleje). KancBrevb ¹⁸/₂ 1580 Krogsgilde; LensR 1582—83 Kraagskille, Krogs kilde; KancBrevb ¹/₄ 1586 Krogskield; Jb 1588—89 Kragkilde; Jb 1660—61 Krogs Kilde. — Snarest af Mandsn. æ. da. Krok. Lejet var allerede ved Midten af 17. Aarh. øde.

Lillerødsgaard [*lilærød'sør*]. MB 1681 Lilleredt Aasz; M 1844 Lillerødsgård; GSt Lillerød Gd. — Af Tillægsordet lille. — Rød, se Indl.

Lopholm. Hse. [*lobhol'm*]. Skovkort 1765 Lopholm Huuse; M 1844 Østervang eller Lopholmshusene; GSt Lopholm. — Lopholm af Dyrenavnet Loppe. Jvfr. MB 1681 Lopehøys Aaß; Lopens Rende (i Alme). — Holm, se Indl.

Paarup [*pørup*]. Udat. 1351—1400 (EB), ²⁴/₆ 1359 (EB) Pathorp; ²¹/₁ 1493 (18. Aarh.) Paarup; u. D. 1497 (EB), c. 1500 Porop; KronSk ¹¹/₁₀ 1536 Parop; Mandt 1555 Paaruppe; KancBrevb ⁵/₃ 1562 Paarupe, Porup; KronSk ⁶/₈ 1562 Paarop; LensR 1582—83, Jb 1588—89, Mandt 1613, Jb 1660—61, M 1688, M 1844, GSt Paarup. — Af det i Dansk almindelige Tilnavn Pa (se Weeke, Lunde Domkap. Gaveb., p. 203 Note), oldn. pái, „Paafugl“, der indgaar i adskillige danske og sydsvenske Stednavne, Paarup, Páarp o. lgn. Det er dog ikke altid muligt at afgøre, om der i det enkelte Tilfælde foreligger dette Navn eller Tilnavnet Pave; jvfr. SOÅ X, p. 14. — Torp, se Indl.

Pikkerhuse [*pegihw's(ə)nø*]. M 1688 Picherhuset; M 1844 Pikkerhusene; GSt Pikkerhuse. — Æ. da. Pikker „Stenhugger, Brolægger“; jvfr. jysk Pikker og Stenpikker, i samme Betydning.

Stokkerup [*sdogørup*]. C. 1500 Stockeropp; Jb c. 1500 Stockerup; Mandt 1555 Stockerupe; LensR 1582—83 Stockerup; Jb 1588—89 Stackerupp; Mandt 1613, Jb 1660—61 Stockerup; M 1688 Stocherupgaard; M 1844 Stokkerupgaard; GSt Stokkerup, Stokkerupgaard. — Forleddet er Genitiv Flertal af Stok, muligvis her i Betydn. „Tømmerstykke, anvendt som Gangtræ“, derefter „primitiv Bro af Tømmerstokke“, jvfr. Namn och Bygd 8 p. 134; i denne Betydning anvendes Ordet Stok endnu, f. Eks. Lebøl Stok (Tandslet Sogn, Als), og Stokkerup ligger tæt Ø. for et Mosedrag. Stok indgaar i talrige Stednavne, som Stokkerød, Ø.-Skerninge S., Sunds Hrd., Stokkemark paa Laaland, Stuby i Hammer Hrd., Stovby paa Falster, svensk Stoby, Stockaryd, Stockeboda, Stockholm,

Stocksund (jvfr. Hellquist, Ortn. paa -by p. 25; Laal.-Falsters Aarb. 1922, p. 8; Namn och Bygd 9, p. 2). — Torp, se Indl.

Strand-Esbønderup [*sdranæs'bøn'srøp*]. ⁹/₈ 1400 Nørræ Esbønderup; Jb c. 1500 Esmjøndrup; Mandt 1555 Esbønderup; LensR 1582—83 Nørræ Esbønderup; Jb 1588—89 Nørræ Esbønderup; Mandt 1613 Nørræ Esbønderup; Jb 1660—61 Nørræ Esbønderup; M 1688 Strand- eller Nørræ-Esbønderup; M 1844 Strand Esbønderup. — Af Mandsn. æ. da. Esbiorn, Esbern, se Lille-Esbønderup 11 og Esbønderup 21. — Torp, se Indl. Tilføjelsen Nørræ-, eller fra 17. Aarh. Strand-, er sikkert givet for at skelne Byen fra Sognebyen Esbønderup, der ogsaa kaldes Kirke-Esbønderup, og Lille-Esbønderup i Tikøb S.

Tulstrup [*tulsdrøp, tul'sdrøp*]. Mandt 1555 Tulstruppe; LensR 1582—83 Thuelstrup; Jb 1588—89 Tuelstruppe; Mandt 1613 Thulstrup; Jb 1660—61 Tuelstrup; M 1688 Tuuelstrupgaard; M 1844, GSt Tulstrup. — Snarest af Mandsn. Thulv (O. Nielsen, Oldda. Personn. under Tholw), oldn. Pólfr. — Torp, se Indl.

Vestervang, Gde og Hse. GSt Vestervang. — Vang, se Indl.

26. MAARUM SOGN.

Maarum [*mørme, mō'um*]. VJb 1231 (13. Aarh.) Martheme; ¹²/₇ 1339 (EB) Maarthæm; RJb c. 1370 Marthem, Marthøm; ¹⁶/₁₀ 1389 Marthum; ³¹/₁₀ 1493 (ÆB) Moromme; ³¹/₁₀ 1493 (EB) Morwmm; KancBrevb ²⁹/₉ 1555 Morume; KancBrevb ⁵/₆ 1562 og ¹³/₁ 1571 Morum; Mandt 1613 Marume, Marumme; Jb 1660—61 Maarum; KronSk ⁸⁰/₄ 1687 Maarume; M 1688 Morume; M 1844 Maarum. — Forled et Ord, der svarer til æ. sv. marþ „Skov“, som bl. a. findes i Stednavnet Kolmården, og sandsynligvis ogsaa i det danske Maarslet i Ning Hrd., eller Dyrenavnet æ. da. marth „Maar“. Efterledet er æ. da. hem, oldn. heimr; herom se Indl. under -um.

Boland (forsv. Gd.). C. 1500 Bolandh (her?); Mandt 1555 Bolandt; LensR 1582—83 Boelannet; Jb 1588—89 Boelandt; Mandt 1613 Boelannet; Jb 1660—61 Boeland; M 1688 Boelandsgaard; VidSelsk Boelandsgaard. — Efter denne forsvundne Gd. har aabenbart Skoven Boland Vang (se Naturn.) sit Navn; i denne ligger Boland Hus 21; om Navnets Betydning se dette.

Borringholm (forsv. Bebygg.). Mandt 1613 Boringholm; Jb 1660—61 Boring Hollmb; M 1688 Boringholmbs Huuse; VidSelsk Boringholms huuse. — Det er vel ligefrem Ønavnet Bornholm, der i 17. Aarh. alm. blev skrevet Borringholm, som er overført hertil, uvist i hvilken Anledning; maaske har her boet Bornholmere.

Bredeland, Hse. MB 1681 Breelands Aaß; GSt Bredland Hs; Postadr 9 Bredeland Huse. — Af Adj. bred. — Land, se Indl.

Duemose, Gd. og Jrb.-Holdeplads (sidstn. i Esbønderup S.). GSt Due-mose. — Af Fuglenavnet Due.

Ejlstrup [*æjlsdrøp*]. ³/₂ 1320 (ÆB), ¹⁸/₆ 1455 (ÆB) Eyselstorp; ²⁵/₁ 1468 (ÆB) Eghelstrop; ³¹/₁₀ 1493 (ÆB) Eyselstrop; ³¹/₁₀ 1493 (EB) Æyselstrop; Mandt 1555 Egelstruppe; LensR 1582—83, Jb 1588—89 Egelstrup; Mandt 1613, Jb 1660—61 Egildstrup; M 1688 Eyselstrup; M 1844 Eilstrup. — Af Mandsn. Egil, oldn. Egill. — Torp, se Indl.

Fuglsang (forsv. Gd.). LensR 1582—83 Fuelsannng; Jb 1588—89 Fuelsang; Mandt 1613 Fulsanngh; Jb 1660—61 Fugelsang; MB 1681 Fugle Sangs Huus („Er øde“); M 1688 Fuulesangs Huuse. — Fuglsang er et ogsaa i ældre Tid hyppigt forekommende Navn; jvfr. f. Eks. Fuglsang Hgd., Toreby S., Musse Hrd., ¹⁸/₂ 1403 Fwglesog, ²³/₆ 1423 Fwglesank. Det er muligvis et Laan fra tysk, hvor Vogelsang er alm. fra det 13. Aarh. (Förstemann, Altdeutsches Namenbuch II³ Sp. 959).

Glarborg. Mandt 1555 Glarborgenn; LensR 1582—83, Jb 1588—89 Glarborgenn; Mandt 1613 Glarborge; Jb 1660—61 Glarborig; M 1688 Glarborggaard; Postadr9 Glarborg. — Forled er ældre da. Glar „Glas“. Navnet er sandsynligvis poetisk og optaget fra Folkeeventyrene, hvor det er Navn paa Glasbjærget, hvori Prinsessen, der skal befries, er indesluttet.

Hessemose Huse. MB 1681 Heßmoese; Postadr9 Hessemose (Huse). — Rimeligvis af Hæs „Hø- eller Sædstak“.

Holgerskøb [*hol'gaskø's*]. Mandt 1555 Holgerskiøff; LensR 1582—83 Holgerskiob; Jb 1588—89 Holgerskiøff; Mandt 1613 Holgerskiøb; Jb 1660—61 Holgers Kiøb; M 1688 Holgerskiøb-gaard; M 1844 Store og Lille Holgerskiøb; GSt Holgerskjøb. — Af Mandsn. Holger, ældre da. og sv. Holmger, oldn. Hólmgæirr. — Køb, se Indl.

Kagerup [*kaærOp*]. Peder Bisp i Roskilde 1191—1214 (ÆB) Kaketorp; c. 1500 Kageropp; Mandt 1555 Kageruppe; LensR 1582—83 Kagerup; Jb 1588—89 Kaagerup; Mandt 1613 Kagerup; Jb 1660—61 Kaaggerup; M 1688 Kagerupgarde; M 1844 Kagerup. — Af Mandsn. æ. da. Kaki. — Torp, se Indl.

Katteknøs Huse. Postadr9 Katteknøs Huse. Jvfr. Guide 1857 Knøsgeren. — Efterled Knøs (æ. da. knøs, knus, oldn. knauss), „en lille Høj eller Forhøining i Heden“ (Molb. Dial. -Lex.), „en lille bakke eller knob i jordsmonnet“ (Feilb.). Knøs bruges dog ogsaa om større Højder, f. Eks. Storeknøs, Rye S., Tyrsting H. Jvfr. Samsøs Stednavne, Indl. p. VIII f.

Kollerup (forsv. Gd.) Mandt 1555 Kolleruppe; LensR 1582—83 Kollerup; Jb 1588—89 Kolerupp; Mandt 1613, Jb 1660—61 Kollerup; MB 1681 Kaallerup Gaard; M 1688 Kollerupgaard. — Af Mandsn. da. sv. Kolle, oldn. Kolli. — Torp, se Indl.

Maarum Mølle (forsv.) Mandt 1555 Morume mølle; LensR 1582—83 Marume mølle; Jb 1588—89 Marumemolle; Mandt 1613 Marume Mølle; Jb 1660—61 Maarum Mølle; M 1688 Morume Mølle. — Se Maarum ovfr.

Maarum Tinghuse [*mæme tenhø's, mæm tenhø'us*]. M 1688 Tinghuus Haugen; Skovkort 1765 Morme-Ting-Huuse; M 1844 Maarum Tinghuse; GSt Maarum Tinghuse. — Tinghus bruges om et til Afholdelse af Retsmøder opført Hus. Oprindl. holdtes Tingene paa Høje under aaben Himmel, men i 16. Aarh. blev det alm. at opføre beskedne Bygninger hertil; formodentlig maa Holbo Hrd.s Ting en Tid have været holdt i Maarum Tinghus; desuden har der til forsk. Tider været Tingsted i Vejby og Helsinge.

Nellerød [*nælærøð'*]. ³⁰/₅ 1249 (ÆB) Nellærød; ⁹/₆ 1449 (ÆB) Nelle-roth; u. D. 1497 (EB) Nællerøth; c. 1500 Nellerødh; Mandt 1555 Nellerøidtt; KronSk ⁵/₅ 1561 Nelerød; LensR 1582—83 Nellerøedt; Jb 1588—89 Nellerudt; Mandt 1613 Nellerød; Jb 1660—61, M 1688 Nellerøed;

M 1844 Nellerød. — O. Nielsen (Olddanske Personnavne p. 68) forudsætter i dette Navn et ellers ukendt Mandsn. *Nelli og fører dette sammen med et oldhøjtysk Nilo. Det gaar næppe an at tolke Fl. som Plantenavnet Nælde, hvilket ellers vilde være naturligt i et -rød-Navn, eftersom Nælde i æ. da. skrives med -tl-, thl, dl, altsaa nætla o. s. v., og Nellerød skrives altid med ll. — Rød, se Indl.

Skov-Børstrup [*bø'sdrøp, sgvøbør'sdrøp*]. Mandt 1555 Biørnstrupe; LensR 1582—83 Biørnstrup; Jb 1588—89 Biørnstrup; Mandt 1613 Biørnstrup; Jb 1660—61 Børstrup; M 1688 Børstrupgaarde; M 1844 Skovbørstrup; GSt Skov Børstrup. — Forled Mandsn. Bjørn, se ovf. under Strand-Børstrup 23; Betegnelsen Skov- er tilføjet til Adskillelse fra det nævnte Strand-Børstrup, og sigter til Byens Beliggenhed ved Skoven. — Torp, se Indl.

Spinvedsgaard (forsv.). ²/₂ 1320 (ÆB) Spinwitzgaard; ¹⁸/₆ 1455 (ÆB) Spinwytz gaar lyggeness i Eyselstorp. — Man vilde snarest vente, at Spinved skulde være et Mandsnavn med den alm. Endelse oldn. -viðr, men et saadant kan ikke paavises. Der kunde ogsaa tænkes paa et sammensat Stednavn med Forled æ. da. spini, oldn. speni „Brystvorte, Kvindebryst“, her anvendt om en Terrainformation, jvfr. at Betegnelser paa Legemsdele ofte anvendes topografisk, f. Eks. Hale, Hals, Hoved, Mule. Eller en Forbindelse med Verbet spinde „Skov hvor Edderkopper eller Larver spandt“ eller et til ags. spind „Fedt“, oht. spint „blødt Træ indenfor Barken“ svarende Ord. — Ved „Skov“, se Indl.

Tibberup [*tjbbørøp*]. Landehjælp 1492 Tyberose (u. Holbo H.); Kanc Brevb ²²/₁ 1563 Tibberup (her?); Mandt 1555 Tubberuppe (u. Maarum S.); LensR 1582—83, Mandt 1600 Thøbberup; Jb 1662 Tøberup, M 1688 Tebberupgaard; M 1844 Tipperup-Kagerup. — Se Tibberup 11.

Trustrup (forsv. By). ²⁴/₆ 1248 (ÆB) Truetstorpp; Overskrift i ÆB ved ²⁴/₆ 1248 Trwestorpp; Mandt 1555 Truidstrupe; LensR 1582—83 Thrudstrup; Jb 1588—89 Truidstrup; Mandt 1613 Thrudstrup; Jb 1660—61 Truidstrup; MB 1681 Trudstrups Gamle Ager Aaß; M 1688 Truestrup. — Fl. Mandsn. Thrugot, velkendt i da. og sv., ofte i Former som Truid, Thruet, hvilket stemmer med ældste Form af Stednavnet. — Torp, se Indl.

27. HELSINGE SOGN.

Helsingø [*hælsingø*]. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (AM) Helsinghe; Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (ÆB) Helsingo; Alexander III Pave 1159—81 (ÆB), u. D. 1178 (ÆB), Absalon Ærkebisp 1177—1201 (ÆB) Hælsinghe; Celestinus III Pave 1191—98 Hælsinge; ¹⁶/₅ 1218 (ÆB) Hælsingæ; ²⁹/₆ 1222 (ÆB) Helsinghe, Helsingæ; ¹⁵/₆ 1241 (ÆB) Hælsingæ; ³/₁₁ el. ²¹/₁₀ 1241 (ÆB), ²⁴/₆ 1248 (Langebek), ⁶/₁₂ 1253 (ÆB) Hælsinghe; Annal 1268—1523 SRD VI 226 Helsingæ; ⁹/₁₀ 1307 (EB) Hælsingæ, Hælsingi, Hælsinge; ²²/₇ 1346 Helsingæ; ²⁸/₁ 1353 (EB), ²¹/₇ 1354 (EB) Hælsyngæ; ²⁵/₇ 1356 Hælsinge; 1356 (1476 ÆDA I 122) Helsinghæ; ³/₁₂ 1357 (EB) Hælsingæ; ²⁴/₆ 1359 (EB) Hælsyngæ; ⁴/₂ 1376 Helsingæ; ²⁴/₆ 1392 Helsinghæ; ³/₄ 1398, Rjb c. 1370 Helsingæ; ²⁹/₁ 1400 Helsingæ; ²⁷/₈ 1401 Helsingæ; ²⁴/₅ 1403 (LDipl) Helsinggæ; ¹⁷/₁₀ 1405 Helsingæ; ¹⁶/₇ 1408 (Vid. ²⁵/₇ 1408),

¹⁴/₁₁ 1417 Helsing; ²¹/₁₂ 1417 (ÆB) Hælsinghe; ²⁴/₆ 1423 Helsing; ²⁹/₆ 1424 (15. Aarh.) Hælsinghe; ²⁴/₅ 1440 Hælsinghe, Hælsingæ; ²¹/₈ 1446 (ÆB) Helsing; ¹⁹/₅ 1447 Helsingæ; ⁹/₆ 1449 (ÆB) Helsing; ¹⁸/₆ 1455 (ÆB), ²⁵/₁ 1468 (ÆB) Helsinghe; ²¹/₁ 1493 (18. Aarh.) Helsinghe, Helsinghe; ²⁷/₂ 1497 (ÆB) Helsing; c. 1500 Helsinghe; FriReg ²/₈ 1529 Helsinghe; KancBrevb ⁵/₅ 1562 Helsing; Mandt 1613 Helsinghe; Jb 1660—61 Helsinghe; M 1688, M 1844 Helsinghe. — Af et Indbyggernavn (Slægtsnavn) *Helsing afledt af et Stednavn Hals (jvfr. Helsingør 5), som Gudm. Schütte (Fortid og Nutid V. p. 125) vil identificere med det nærliggende Halsnæs, der antages at være det samme som det i Valdemar II's Jordebog (O. Niensens Udg. p. 46) nævnte Hals. Om Subst. Hals som Stednavneleed se Samsøs Stednavne, Indl. p. VIII. — Inge, se Indl.

Ammendrup [*am'ndrup*]. ³/₁₁ el. ²¹/₁₀ 1241 (ÆB) Amuntorp; ¹⁸/₈ 1358 (EB), ¹⁴/₃ 1358 (EB) Amundorp; ²¹/₁ 1493 (18. Aarh.) Amindrup; c. 1500 Amendorp; Mandt 1555 Amindrup; LensR 1582—83 Amindrup; Jb 1588—89 Amindrup; KancBrevb ¹¹/₁₁ 1604 Amindrup. — Mandt 1613, Jb 1660—61 Amindrup; M 1688, M 1844 Amindrup. — Af Mandsn. da., oldn. Ámundr, eller Ámundr, Genitiv Ámundar. — Torp, se Indl.

Brydegaarden (forsv.). FriReg ⁷/₈ 1526 Briidegaarden. — Gaarden kunde mulig være den samme som den nuværende Bryderupgaard i samme Sogn. Opr. et Fællesnavn, æ. da. Brydegaard, „Gaard, der drives af en Bryde“ (Kalker); i Næstvedbogen nævnes „een bryde gard met sin gardzete i Ølstyche hoss Wærebro“ (SRD IV, p. 346).

Høbjerg [*hø'be'ør, hø'be'ør*]. Efter ⁸/₉ 1344 Høberghæ; ²²/₉ 1366 Høbergh; RjB c. 1370 Høberghæ; ⁴/₂ 1376, 1376 (1476 ÆDA I 149) Høbergh; ¹⁹/₈ 1397 Hoberg; ¹¹/₁₂ 1399, o. 1400 Høbergh; ⁵/₈ 1400 Høberghæ; ²¹/₁ 1404 Høbergh; ²¹/₁ 1493 (18. Aarh.) Høbjerg; c. 1500 Høbergh; Mandt 1555 Høbergh; LensR 1582—83 Høbjerg; Jb 1588—89 Høbjerg; Mandt 1613 Høbergh; Jb 1660—61 Høbergh; M 1688, M 1844 Høbjerg. — Af Subst. Hø. Samme Navn optræder flere Steder, saaledes nuv. Højbjerg S. i Lysgaard Hrd.; i Middelald. fl. G. skrevet Høberg, udtalt [*høber'ø*], og Højbjerg i Aalsø S., Sønder-Dyrs Hrd., 1402 Høbergh, udtalt [*høbjerg*]. — Bjærg, se Indl.

Højbjerg Holt, Huse, [*hø'ød*]. Postadr⁹ Højbjerg Holt (Huse). — Holt, se Indl.

Højbjerg Orned [*høbe'ør 'or'ør*]. GST, Postadr⁹ Højbjerg Orne. — Højbjerg, se ovfr; om Orne, se Indl.

Kæderup [*kæ'derup, kæ'derup*]. ²¹/₁ 1493 (18. Aarh.) Kiederup; Mandt 1555 Kiæderupe; LensR 1582—83 Kiederup; Jb 1588—89 Kiedrup; Mandt 1613, Jb 1660—61, M 1688 Kiederup; M 1844 Kiæderup. — Af Mandsn. æ. da. Kæti (latiniseret Keto, Kæto), sv. *Kæti i Kætabodha, Kælastadhir. — Torp, se Indl.

Lavø [*lavø*]. ¹⁵/₆ 1241 (ÆB) Lacghø; efter ⁸/₉ 1344 [L]akhø; ⁴/₂ 1376 Laagunæ; 1376 (1476 ÆDA I 149) Lagunnæ; ²¹/₃ 1446 (ÆB) Lagwe; ²⁴/₈ 1458 (EB) Lagwæ; ³¹/₈ 1458 (ÆB) Lagwø; ²³/₈ 1461 (ÆB) Lagwe; Overskrift i ÆB ved ²³/₈ 1461 Lagøwe; ²¹/₁ 1468 (ÆB) Laghøwe; ¹⁸/₈ 1470 Laghø; ²¹/₁ 1493 (18. Aarh.) Lagu; ²⁷/₂ 1497 (ÆB) Lagwe; Jb c. 1500 Lagwe, Lagw; Mandt 1555, LensR 1582—83 Lagw; Jb 1588—89 Lagou; KancBrevb ²/₁₁ 1588 Laage, Lagov; KancBrevb

¹⁹/₈ 1608 Lago; Mandt 1613 Lagow; Jb 1660—61, M 1688, M 1844 Laugøe. — Af Stammen i æ. da. lagh, Ental af logh, oldn. loġ, „Lov“ og Høje, „Høje ved hvilke Loven læstes, d. v. s. Tinget holdtes“, Navnet svarer da til isl. loġberg. Eller Adj. lav, „de lave Høje“, saal. Mar. Kristensen i Fortid og Nutid I p. 119. Snarest dog Mandsn. æ. da. Laghi, sen. Lave, og Efterleddet Høje, om dette se Indl.; Personnavn indgaar ikke sjælden i Forbindelse med -høj(e).

Nejlinge [*nejlɪŋə*]. Udat. 1201—1300 (Langebek) Newlinghe; 1356 (1476 ÆDA I 122) Nithlinghæ; ²⁵/₇ 1356 Nithlinge; ¹⁴/₁₀ 1447 Nødhe-linge; ⁹/₆ 1449 (ÆB) Nøthlinge; ²⁴/₈ 1458 (EB) Nøylinge; ³¹/₈ 1458 (ÆB) Nøfflinge; ²⁰/₁ 1468 (ÆB) Nøtlinge; ²⁵/₁ 1468 (ÆB) Nødlinge; ²¹/₁ 1493 (18. Aarh.) Neilinge; c. 1500 Neylinge; udat. (1551 ÆDA IV 49) Nitling; Mandt 1555 Neylinghe; KancBrevb ⁶/₆ 1560 Neylminge; LensR 1582—83 Neilinge; Jb 1588—89 Nellingh; Mandt 1613 Neilinge; Jb 1660—61 Neillinge; M 1688 Neiglinge; M 1844 Neilinge, Neylinge. — Ældste Form Newlinghe er rimeligvis Fejl for Nethlinghe; de i 15. Aarh. optrædende Former med ø kan sammenstilles med, at Adverbiet ned i sjællandsk udtales [*nø'r, ny'ør*], se Kort over dske. Folkemaal p. 65; Overgangen ð > j viser sig i de sent middelalderlige Former. Det kunde indeholde den nævnte Adverbialstamme ned, oldn. niðr. Et æ. sv. Nitlinge sætter Hellquist (Om de svenska ortn. paa -inge p. 109) i Forb. med Stammen i tyske Personnavne Nid- (Nidperkt, Nidger o. s. v.). Skulde dette være rigtigt, maatte det lange i (*Nith; den samme Stamme, vi har i Nid, nidsk, „avindsyg“) være blevet forkortet paa et meget tidligt Tidspunkt, hvilket det dog vil være betænkeligt at antage, da det lange i som Regel holder sig uforandret i Dansk. Stednavnet maa derfor snarest antages at være et Stamme- eller Slægtsnavn, i hvis Forled Adverbialstammen ned indgaar. — Endelsen -inge, se Indl.

Pibemølle [*pi:s mɔlə, pi:s mɔlə*]. Jb c. 1500 Piffue mølle; Mandt 1555 Piibe mølle; LensR 1582—83 Piffue mølle; Jb 1588—89 Piffue-mølle; Jb 1660—61 Pibemølle; MB 1682 Pibe Mølle; M 1688 Piibe Mølle; M 1844 Pilemølle; GSt Pibemøller. — Af Verbet pibe, efter Møllens Lyd, eller af Subst. Pibe i Betydn. „Rør“, sigtende til, at Vandet blev ledet hen til Møllehjulet i Piber af Træ?

Slottet (forsv. Bebygg.). M 1688 Slottet.

Tofte [*tåwðə, tåftə*]. M 1844 Toftegaard; GSt Tofte; Guide 1897 Helsinge Tofte. Postadr⁹ Helsinge Tofte. — Toft, se Indl.

28. VALBY SOGN.

Valby [*valby*]. ¹⁵/₆ 1241 (ÆB) Valby; ¹³/₆ 1299 (EB) Walby; ¹²/₅ 1300 (EB) Waldby; ²⁸/₁ 1353 (EB) Walby; ²¹/₇ 1354 (EB) Waldby; ³/₁₂ 1357 (EB), ²²/₉ 1366 Walby; RJb c. 1370 Valby, Walby; ⁴/₂ 1376 Valby; ¹⁶/₁₀ 1389, ¹⁹/₈ 1397, ¹¹/₁₂ 1399, udat. o. 1400, ⁵/₈ 1400 Walby; ⁹/₈ 1400 Wolby; ²¹/₁ 1404 Waldby; ²¹/₁ 1493 (18. Aarh.) Walbye; ⁹/₆ 1494 (EB) Walby; ²⁷/₂ 1497 (ÆB) Wolby; c. 1500 Valdby; c. 1500 (ÆB) Walby; Jb c. 1500 Valby; KancBrevb ²⁹/₉ 1555 Valdby; KancBrevb ⁵/₈ 1562 Valbye; Mandt 1613, Jb 1660—61, M 1688 Waldbye; M 1844 Valdbye. — Forleddet antagelig æ. da. wal(l), sv. v all, „græsbevokset Mark“,

oldn. vǫllr, „Slette“, i sen. da. alm. Vold, men undertiden Vald, Vekslingen kunde hidrøre fra Ordets Bøjning, oprindl. var det u-Stamme, oldn. vǫllr, Genitiv vallar. Former med Val(d) er oftere forekommende, saal. bornholmsk vajl, færøsk val (a valinum, Svinø Bys Indmark), Stedn. Valderne (Valderen, Forhøjning i Eng, Veng S. Hjelmlev H.). Paa svensk Grund synes val- i Stedn. ofte at betyde „Slette, anvendt til offentl. Brug, Ting, Marked, Kultus“, altsaa som Bygdens Midtpunkt, jvfr. Wessén, Fortida gudsdyrkan, i Ögötl. Fornm. fören. 1921 p. 5. Vistnok med Urette har man tænkt paa oldn. valr „de faldne“, saaledes G. Schütte, Offerpladser p. 29. Valbyerne forekommer mest paa Sjælland. — By, se Indl.

Aggebo [agǫboʰ]. ¹³/₆ 1299 (EB), ²⁴/₈ 1458 (EB) Aggebothe; FriReg ¹⁵/₉ 1526, Mandt 1555 Aggebo; LensR 1582—83 Aggeboe; Jb 1588—89 Aageboe; Mandt 1613 Ageboe; Jb 1660—61 Aageboe; M 1688 Aggeboe Bye; M 1844 Aggeboegaard og Skovhuse. — Af Mandsn. da. Aggi, sv. Agge; sidste Led er Flertal af -bod, hvorom se Indl.

Bannebjerg [ban'beʰr]. Udat. 1351—1400 (EB) Bannæbiergh, Bannæbiergh; ²⁴/₆ 1359 (EB) Bannæbjerg; ⁹/₅ 1494 (EB) Bannebiergh oc Bannebierghs marc och fang; Overskrift i EB ved ⁹/₅ 1494 Bannebiergh; ²⁷/₂ 1497 (ÆB) Bannebjerg; u. D. 1497 (EB) Bænnæbiergh, Bannæbiergh; Mandt 1555 Bannæbiergh; KancBrevb ⁶/₈ 1561 Bannæberg; LensR 1582—83 Bannæbjerg; KancBrevb ¹⁰/₇ 1585 Bannæbjerg; Jb 1588—89 Bannæbiergh; Mandt 1613 Bannæbiergh; Jb 1660—61 Bannæbierg; M 1688 Bannebjerg gaard, Bønnebjerg gaard; M 1844 Bannebjerg. — Forled Mandsn. æ. sv. Banne; Personnavne indgaar ofte som Forled i Navne paa -bjerg.

Bosegaard (forsv.). Mandt 1555 Bossegordtt; LensR 1582—83 Bosegaardt; Jb 1588—89 Boessegardt; Mandt 1613 Boessegardt; Jb 1660—61 Boeszegaard; M 1688 Boessegard, Boesegaard. — Af Mandsn. æ. da. Bosi, oldn. Bósi.

Hemmingstrup [hæmɯnsdrɔp]. 1487 (1528) SRD IV 350 Hemmingstorp; 1487 (1528) SRD IV 361 Hemmingstorp; c. 1500 Hemmingstorp, Hemingstorp; c. 1500 (ÆB) Hemmynstrup; Overskrift i ÆB ved Dok. fra c. 1500 Hemyngsterup; Mandt 1555 Hemmingstrup; LensR 1582—83 Hemmingstrup; Jb 1588—89 Heminstrup; Mandt 1613, Jb 1660—61 Hemmingstrup; M 1688 Hemmestrup; M 1844 Hemmingstrup. — Af Mandsn. æ. da. Heming, oldn. Hemingr. — Torp, se Indl.

Mønge [møŋʰə, mõŋə]. ²⁸/₆ 1185 (ÆB), ¹⁷/₇ 1261 (ÆB) Mynghe; ²⁵/₇ 1356 Mingæ; 1356 (1476 ÆDA I 122) Myng hæ; ⁴/₂ 1376 Mynge; 1376 (1476 ÆDA I 149) Myng hæ; ³¹/₅ 1435 (EB), ²¹/₃ 1446 (ÆB) Mynge; ⁹/₆ 1449 (ÆB) Mynghe; 1464 (1607 ÆDA IV 122) Mynnge; 1477 (1607 ÆDA IV 83, 122) Mynnge; ¹⁵/₆ 1486 (ÆB), Overskrift i ÆB ved ¹⁵/₆ 1486, ²¹/₁₀ 1488 (ÆB), c. 1500 Mynge; Mandt 1555 Mynghe; LensR 1582—83 Mønng; Jb 1588—89 Mongh; Mandt 1613 Mønng, Mønge; Jb 1660—61 Mønng; M 1688 Mynge; M 1844 Mønge. — Et med dette Navn beslægtet skaansk Navn Möinge tolkes af Hellquist (Svenska ortnamn på -inge p. 98—99) af et Slægtsnavn Myinger, som antages at være dannet af Adj. æ. da. mio, miø, oldn. mjór „smal, tynd“. Direkte udviklet heraf kan det danske Navn ikke være, fordi de ældre Former viser Rodvokal y i St. for iø, ø; Hellquist tænker sig som en anden Mulighed, at miø, af fællesgem. *maiw-, har haft en Aflydsform *miw-, hvoraf Möinge skulde forklares, men at denne sidste Aflydsform som antaget af

Falk og Torp, Dansk-norskens Lydhist. p. 136, skulde foreligge i Stednavnet Mysunde, er ikke rigtigt, da dette i ældste Former hed Myosund, og y-et er dialektisk Udvikling af det fælledanske lange ø. Formelt skulde imidlertid denne Aflydsform kunne foreligge i Mynge. — Inge, se Indl.

Sletelte [*slædelt*]. ⁸/₈ 1158 (ÆB) Slehteholte; u. D. 1211 (EB) Sletteholt; ⁷/₉ 1355 (EB) Slætholt; ²¹/₁ 1493 (18. Aarh.) Slettilt; u. D. 1497 (EB) Slættilt; c. 1500 Slætilth; Mandt 1555 Slættilltt; LensR 1582—83 Slettilt; Jb 1588—89 Sletildt; Mandt 1613, Jb 1660—61 Slettiltt; M 1688 Slettelt; M 1844 Slettelte. — Forled Slette „jævnt, skovløst Jordsmon“. — Holt, se Indl.

Valby Huse [*valby høss*]. GSt Valby Hse.

Valby Overdrev, Hse. [*valby o'adres*]. GSt Valby Oredrev. — Overdrev, se Indl.

29. BLISTRUP SOGN.

Blistrup [*blisdrøp*, ældre Sammensætningsform *bljdsø*]. ⁸/₈ 1158 (EB) Blidestorp; Peder Bisp i Roskilde 1191—1214 (ÆB), Anders Sunesøn Ærkebisp 1201—23 (ÆB), ¹⁶/₅ 1218 (ÆB), ¹⁵/₆ 1241 (ÆB) Blistorp; ¹²/₅ 1300 (EB) Blystorph; ²⁶/₁₁ 1301 (EB), ¹⁵/₁ 1304 (EB) Blysthorp; RjB c. 1370 Blisthorp; ⁴/₂ 1376 Blystørp; ²¹/₃ 1386 Blystop; ²⁹/₆ 1400 (EB) Blisthorp; ⁹/₈ 1400 Blystorp; ²²/₇ 1415 (EB) Blistorp; ²¹/₃ 1446 (ÆB) Blistrop, Blystrop; ⁹/₆ 1449 (ÆB) Blystrop; ²⁴/₈ 1458 (EB) Blysthorp; ³¹/₈ 1458 (ÆB) Blystorp; ¹¹/₉ 1481 Blistorps sogn; ¹¹/₉ 1481 (EB) Blistorps sogn; ²/₁₂ 1481 (ÆB) Blystrop; ²⁰/₁ 1494 (EB), ²⁰/₁ 1494 (ÆB) Blistorps sogn; ²⁷/₂ 1497 (ÆB) Blistrop; c. 1500 Blistorp; FriReg ²³/₆ 1530 Blystrup; Mandt 1613 Blistrup; Jb 1660—61, M 1688, M 1844 Blidstrup. — Jvfr. MB 1682 Blißekier, Blißekildeholm. — Af et Pn. *Blith, som synes at indgaa i det svenske Stednavn Blistad. Et tilsvarende, svagtbojet Navn indgaar i Blirup (udt. *blirøp*), Være S. Vore Hrd. — Torp, se Indl.

Bakkebjerg [*bagbæjær*]. C. 1500 Backebergh; Mandt 1555 Backebergh; LensR 1582—83 Backebierg; Jb 1588—89 Backebergh; Mandt 1612 Backebiergh; Jb 1660—61 Backebierig; M 1688 Backebierg; M 1844 Bakkebjerg. — Næppe af Subst. Bakke „Banke“, idet en Sammensætning af dette Ord med -bjerg vilde være noget usædvanlig. Fl. er rimeligvis ligesom i mange andre Bebyggelsesnavne paa -bjerg et Personnavn (jvfr. f. Eks. Bannebjerg), snarest æ. da., æ. sv. Bagge. Paa æ. da. Bakke „Sømærke“ eller Bakke „Fiskeline med Kroege“ er næppe at tænke paa Gr. af Afstanden fra Søen; bedre vilde et Bakke „Vildsvin“, der anføres af Moth, kunne passe, men det er et tysk Jægerord, der ikke kan paavises i Middelalderen.

Hesselbjerg [*hæslbæjær*]. ²⁴/₈ 1377 (ÆB) Hæslæbyerghe; ²⁶/₅ 1400 (ÆB) Hæslæbjerghe; ²/₁₂ 1481 (ÆB) Hesleberig; Overskrift i ÆB ved ²/₁₂ 1481 Heslebjerghe; ¹⁵/₉ 1485 (ÆB) Hæslæbjerg; Overskrift i ÆB ved ¹⁵/₉ 1485 Heslebjerg; c. 1500 Haslebergh; Mandt 1555 Heslebjerg; LensR 1582—83 Hesseleberg, Hesselebierrig; Jb 1588—89 Hesseleberg; Mandt 1613 Heslebergh; Jb 1660—61 Hesleberig; M 1688 Heslebjerg; M 1844 Hesseleberg. — Af Kollektivet Hesle „Bevoksning med Hassel“, oldn. hesli n.

Højelt [*højelt*]. ¹³/₈ 1470 Hogholth; ³/₅ 1485 (EB) Høgholt, Høgolth; ⁹/₅ 1494 (EB) Høgylt; KancReg ²³/₆ 1549 Høgelt; Mandt 1555 Høgiilltt; KancBrevb ²²/₈ 1577 Høigildt; LensR 1582—83 Høigilt; Jb 1588—89

Hogildt; Mandt 1613 Høgilltt; Jb 1660—61 Høgilt; M 1688 Høyelte; M 1844 Høielt. — Af Fuglenavnet Høg, oldn. haukr. — Holt, se Indl.

Kirkeledshuse. VidSelsk Kirkeleds huus; GSt Kirkeleds Hs; Postadr9 Kirkeledshuse.

Kolsbæk [*kol'sbæk*]. ²¹/₃ 1386 Kolsbek; ¹¹/₉ 1481 Kuolsbæch; ¹¹/₉ 1481 (EB) Kolsbæch; Tilføjelse i ÆB 1450—1520 under ²⁰/₁ 1494 Qualsbeck; ²⁰/₁ 1494 (ÆB), ²⁰/₁ 1494 (EB), Overskrift i EB ved ²⁰/₁ 1494 Kolsbeck; ²⁰/₁ 1494 (EB) Kolsbek; ¹⁵/₉ 1494 (ÆB), u. D. 1497 (EB) Kolsbeck; Mandt 1555, KronSk ⁵/₅ 1561 Kolsbeck; LensR 1582—83 Kolsbeck; Jb 1588—89 Kolsbeck; Mandt 1613 Kolsbeck; Jb 1660—61 Koelsbeck; M 1688 Kolsbeck; M 1844 Koldsbek, Kolsbek, Koelsbek. — Af Mandsn. æ. da., æ. sv. Kol, oldn. Kolr.

Kolsbæk Huse. GSt Koldsbæk Hse.

Ludshøj [*lyshøw'*]. ¹²/₅ 1300 (EB) Lucøu; ²⁶/₁₁ 1301 (EB), ¹⁵/₁ 1304 (EB) Lucøghæ; ²⁹/₆ 1400 (EB) Lwtzhøb; ⁹/₈ 1400 Lwshøw; u. D. 1497 (EB) Lvtzhøwe; Mandt 1555 Ludtzhøff; LensR 1582—83 Ludtzhøw; Kanc Brevb ¹/₄ 1586 Lutzehøf; Jb 1588—89 Ludtzehouff; Mandt 1613 Ludtzhøj; Jb 1660—61 Ludtz Høye; M 1688 Lydshøj; M 1844 Lydshøi. — Forleddet er snarest et Pn. oldn. Lútr, oprindeligt Tilnavn „den ludende, krumbøjede“; Trællens Søn i Eddadigtet Rígsþula hedder Lútr. Tillægsmaaden Lútandi „den ludende“ findes baade som Døbenavn og Tilnavn. Af Lútr forklares saaledes det svenske Stednavn Lystorp, før Lusstorp (SOÅ VI p. 54). Ogsaa Mulighed for Helgennavnet Lucius, se Ludserød 17. — Høj, se Indl.

Raageleje [*ro'wæj*]. LensR 1582—83 Raageleie; KancBrevb ¹/₄ 1586 Rogeeye; Jb 1588—89 Rageleie, Raageleie; Mandt 1613 Raageleie; Jb 1660—61 Raageeye; M 1688 Røgeley; M 1844 Rauge Fiskerleie, Rauge Leie. — Efter den forsvundne Landsby Raage, se ndfr. under 31.

Smidstrup [*smidstrup*]. C. 1500 Smedstrorpp; KancReg ²³/₆ 1549 Snedstrup (her?); Mandt 1555 Smidstrup; LensR 1582—83 Smedstrup; Jb 1588—89 Smedstrupp; KancBrevb ²²/₅ 1589 Smidstrup; Mandt 1613, Jb 1660—61, M 1688, M 1844 Smidstrup. — Af Ordet Smed, æ. da. Smith, oldn. smiðr, almindelig anvendt som Tilnavn. — Torp, se Indl.

Tuehuse. GSt, Postadr9 Tuehuse. — Af Tue „en liden fast Forhøjning paa Jorden“.

Udsholt [*usholt'*]. ²⁹/₆ 1222 (ÆB) Wtsolth; ⁹/₈ 1400 Wtsolt; c. 1500 Udsolt; Mandt 1555 Wdssolltt; KancBrevb ¹⁰/₁₁ 1557 Udsolthe; LensR 1582—83 Wdsolt; Jb 1588—89 Wdtzoldtt; Mandt 1613 Wdtzholltt; Jb 1660—61 Wdtzholltt; M 1688 Vdsholt; M 1844 Udsholt. — Fl. vistnok Mandsn. Ugot som allerede formodet af O. Nielsen (Olddanske Personnavne p. 102), jvfr. Udstolpe, Slemminge S., Musse H. (se Marius Kristensen i Loll.-Falsters hist. Aarb. 1922 p. 2); herhen hører maaske ogsaa Udstrup, S.-Nissum S., Ulborg H. (1424 Wdstorp). — Om Efterleddet holt se Indl.

31. VEJBY SOGN.

Vejby [*vøjby*]. Peder Bisp i Roskilde 1191—1214 (ÆB) Weyby; Anders Suneson Ærkebisp 1201—23 (ÆB), ¹⁶/₈ 1218 (ÆB), ¹⁵/₆ 1241 (ÆB) Veyby; ¹¹/₁₁ 1279 (EB) Wegby, Wæghby; ²⁵/₈ 1299 (EB) Wæghby;

¹⁵/₈ 1306 (EB) Weyby, Wæghby; ⁶/₈ 1318 (Stadfæstelse ¹²/₉ 1320) Wægby; ²⁹/₆ 1339 (EB) Wegby, Wægby, Wæghby, Wægby; ¹²/₇ 1339 (EB), ¹⁸/₈ 1358 (EB) Wæghby; ¹³/₈ 1358 (EB) Wægby; ¹⁴/₈ 1358 (EB) Weyby; RjB c. 1370 Vegby, Weybi; ⁴/₂ 1376 Wæyby; ²⁹/₆ 1400 (EB) Wæghby, Wæyby; ⁹/₈ 1400, ²²/₇ 1415 (EB) Weyby; ²¹/₁₂ 1417 (ÆB) Veyby; ³¹/₅ 1435, ⁵/₈ 1446 (ÆB) Weyby; ⁹/₆ 1449 (ÆB) Weby; ²³/₉ 1458 (EB), ²⁵/₁ 1468 (ÆB) Weyby; 1477 (1607 ÆDA IV 83) Veiby; ⁵/₁₂ 1487 (ÆB) Weyby; ²¹/₁ 1493 (18. Aarh.) Weiby; u. D. 1497 (EB) Væyby; c. 1500 Voyby; LensR 1559 Wedbye (her?); KronSk ¹⁹/₈ 1562 Viby; KancBrevb ²⁷/₄ 1562 Veybye; Mandt 1613 Weibye; Jb 1660—61 Weybye; M 1688 Weibye; M 1844 Veibye. — Af Navneordet Vej, æ. da. wægh; jvfr. æ. sv. Væghby. — By, se Indl.

Askemose, Gde. GSt Askemose Gde; Postadr9 Askemose Gd., Askemose Huse. — Af Trænavnet Ask.

Holløse [hol'sə, hølø'sə]. ⁵/₈ 1193 (EB) Halese; u. D. 1211 (EB) Haløs, Halos; ²²/₂ 1228 (EB) Holosa; ³¹/₅ 1435 (EB), ²⁰/₁₂ 1440, ⁵/₈ 1446 (ÆB), ²⁸/₅ 1495 (EB) Holløse; c. 1500 Holløze; Mandt 1555 Holløsse; KancBrevb ⁶/₆ 1560 Holløse; LensR 1582—83 Holløes; Jb 1588—89 Hollosß; KancBrevb ²⁶/₂ 1605 Haaløsse; Mandt 1613 Holløsse; Jb 1660—61 Holløsze; M 1688 Halløsse; M 1844 Hollese. — Med Navnet maa sammenlignes to andre Holløser, H. i Kvandløse S., Merløse H., hvis ældre Former er ⁸/₈ 1376 (1552 E Gøyes Jb 318) Halløsse; ¹/₇ 1380 (1552 E Gøyes Jb 318) Halløze; ⁵/₇ 1388 (1552 E Gøyes Jb 319) Halløse; 1412 (o. 1580 ÆDA III 337) Hylløsze; Mandt 1610 Hollølse, og H. i Gunderslev S., Ø-Flakkebjerg Hrd., hvis ældre Former er ²⁷/₁₀ 1223 (Bartholin) Brebihallese; u. D. 1259 Hølløse; ⁶/₅ 1378 Holløse; RjB c. 1370 Helløse; ²/₇ 1421, ²⁷/₁₁ 1424 Holløse. Fælles for dem alle er det oprindelige Ha(l) i Forleddet. Et Forled Hald- kunde give Hold-, men Overgangen til o synes at optræde for tidligt i Stednavnet, ligesom der ikke er bevaret Skriveformer med ld. Snarere er Forleddet Adj. oldn. hár „høj“, hvis Vokal tidlig er blevet forkortet. — Løse, se Indl.

Holløselund, Gde og Hse. GSt, Postadr9 Holløselund. — Lund, se Indl.

Julehøjkrog, Gde og Hse. GSt Julehøjkrog; Postadr9 Julehøjskrog Huse. — Jvfr. Julejunge Huse 45; det kunde indeholde et Mandsn. æ. da. sv. Juli, idet en Del Navne paa -høj har Pn. som Forled. — Krog, se Indl.

Karsbæk, Hse. [ka'sbæg]. MB 1682 Karsbechs Aas; Postadr9 Kasbæk Huse; GSt Karlsbæk. — Af Plantenavnet Karse.

Mønge Huse. GSt Mønge Hse. — Se Mønge 28.

Raage (forsv. By). U. D. 1211 (EB) Roka; Jb 1582—83 Rogemarck, Lille Rogemarck; Jb 1588—89 Raagemarck, Liille Ragemarck; MB 1682 Rogemarchs Wang; Indber. 1923 Raage Mark. — **Raagemølle** (forsv.). Mandt 1555 Roghe mølle; LensR 1582—83 Raagemølle; Jb 1588—89 Ragemølle; MB 1682 Rogemølle (øde). — Bisp Peders Privilegium af 1211 omtaler terras, in quibus erant ville Roka et Bouethorp etc., d. v. s. Markerne, hvorpaa laa Byerne R. og B., altsaa har Byen paa den Tid været øde; i 16.—17. Aarh. finder vi derfor ogsaa Raagemark benyttet af Bønder i Vejby, og i en Indber. 1923 hedder det, at flere af Vejby Gaarde tidligere her havde en Overdrevslod. Navnets Oprindelse uklar. Det kunde indeholde et Ord no. Dial. Rok „Rygen,

Drev, Storm som driver Vandet i Luften“, da. Dial. Raag „Taage“ og raage „ruske, smaaregne“; den gl. Form Roka kunde vidne om en S sammensætning paa -aa, og da der løber en lille Aa ud i Kattegat ved Raageleje, kunde det være et oprindl. Aanavn „den rygende Aa“. Men -a i Esrumbogen staar oftere for -æ: Tanga, Langaholm, Hafraholm, Tumatthorp, Notaboda, Herleua o. s. v., saa der har maaske oprindl. staaet Rokæ, i saa Fald vilde det være et Navneord, dannet af en Verbalstamme. Sammenhængen i Bisp Peders Privilegium tillader muligt at forstaa terras etc. som en Gengivelse af *Rokæmark, s. Form som senere, og Raageleje samt Raage Mølle vilde i saa Tilfælde være sammentrunkne Former, jvfr. den hyppige Reduktion af -thorp i Mellemstilling. I saa Fald maatte Rokvel forstaaes som den af Ruskregn og Havgus ødelagte, eller maaske den af Flyvesand tilrøgede Mark. Formelt vilde der ogsaa være Mulighed for Forleddet da. Dial. Raage „Dyng, Bunke, Høj“, oldn. broki og brokr.

Unnerup [ʁnɛrʊp]. ¹²/₅ 1300 (EB) Vnnæthorp; c. 1500 Vndorp; Mandt 1555 Wnderupe, Wnderuppe; LensR 1582—83 Wnnderup; Jb 1588—89 Wnderup; Mandt 1613, Jb 1660—61 Wnderup; M 1688 Vnderup; M 1844 Unnerup. — Af Mandsn. æ. da. Uni, Unni, sv. Uni, oldn. Uni. — Torp, se Indl.

Ørby [ɔrby, ɔrby]. ²⁶/₁₁ 1285 (ÆB), ¹⁸/₆ 1299 (EB), ¹²/₅ 1300 (EB) Ørby; ²⁹/₉ 1384 (ÆB) Øræby; ⁹/₈ 1400, ⁹/₈ 1400 (Vid. 1414), ²¹/₃ 1446 (ÆB), ⁹/₆ 1449 (ÆB), ²⁴/₈ 1458 (EB), ²⁰/₁ 1468 (ÆB), ²⁵/₁ 1468 (ÆB), ¹⁵/₉ 1485 (ÆB), ¹⁵/₁₂ 1487 (ÆB), Overskrift i ÆB ved ¹⁵/₁₂ 1487, ²⁷/₂ 1497 (ÆB), c. 1500 Ørby; Mandt 1555 Ørby; LensR 1582—83 Ørbye; Jb 1588—89 Orbye; KancBrevb ⁶/₁ 1602 Ørby; Mandt 1613, Jb 1660—61, M 1688, M 1844 Ørbye. — Af æ. da. ɔr, „Grus, Smaasten“, oldn. aurr, se Indl. — By, se Indl.

32. TIBIRKE SOGN.

Tibirke [ældre *tibnægə*, *tibregə*, alm. *tibærgə*]. Peder Bisp i Roskilde 1191—1214 (ÆB) Tibirkæ; ¹⁶/₅ 1218 (ÆB), ²⁹/₆ 1222 (ÆB), Anders Sunesøn Ærkebisp 1201—23 Tybirkæ; ¹⁵/₆ 1241 (ÆB) Tybirgæ; ⁷/₁₀ 1248 (Sorøbogen) Tibirki; ²⁶/₁₁ 1301 (EB) Tybyrke; ¹⁵/₁ 1304 (EB) Tybyrky; 1346 (c. 1476 ÆDA I 121) Thiibirckæ; 1350 (c. 1476 ÆDA I 121) Thidebirckæ; 1355 (c. 1476 ÆDA I 121) Thidbirckæ; RjB c. 1370 Tybirkæ; ⁴/₂ 1376 Tybyrckæ; 1437 (1607 ÆDA IV 249) Thiibirck; ²¹/₈ 1446 (ÆB) Tybyrke; ¹²/₆ 1446 Tibirkæ; ⁵/₈ 1446 (ÆB), ¹⁸/₁₀ 1447 Tybirke; ²⁵/₁ 1468 (ÆB) Tybircke; ¹³/₃ 1493 Tyberch; ¹⁴/₁₂ 1493 (Afskr. Ryge) Tybircke; Mandt 1613 Thibircke; Jb 1660—61, M 1688 Tibircke; M 1844 Tibirke. — Fl. er et Gudenavn da. *Ti, svarende til oldn. Týr, det samme som indgaar i Tis vilde. I Tisvilde staar Gudenavnet i Ejeform, i Tibirke i Stamform. — Efterled Birke „Birkelund“, se Indl.

Asserbo [asærbo]. Eskil Ærkebisp 1137—77 (EB) Aswarboth; Absalon Ærkebisp 1177—1201 (Sorøbogen) Aswardabodhe, Asworthebode, Asworthebodhe; Absalon Ærkebisp 1177—1201 (1607 ÆDA IV 161) Asuartaboe; ²⁴/₁ 1181 (Stefanius SRD IV 567) Aswærthaboth; ²⁵/₁ 1182 (Sorøbogen) Aswarthabote; ¹⁰/₁₂ 1186 (Sorøbogen) Aswarthabothæ; ²³/₁₁ 1198 (Sorøbogen) Aswartaboth; ⁷/₁₀ 1248 (Sorøbogen) Aswarthebote; 13. Aarh. (Abbed Vilhelms Leved SRD V 494) Aswarbode; ³/₁₂ 1357

(EB) Asworthæbodæ; Sorøbogen SRD IV 469, 470 Aswardebothe, Aswordebothe; ¹/₅ 1433 Asurbode; ⁶/₈ 1446 (ÆB) Aserbodhe; ²⁸/₇ 1450 Aswardebode; ¹⁹/₁ 1451 Asserbothe; ²⁸/₇ 1476 Aswordhebothe; ²⁸/₇ 1477 Aswordhebodhe; ²⁹/₇ 1479 Aswerbode; ²⁸/₇ 1480 Azerebode; ²/₈ 1482, ¹/₈ 1484 Aswordebothe; ¹⁷/₉ 1484 (ÆB) Aserbaa; ²⁹/₇ 1485 Aswordebodhe; ³⁰/₁₁ 1485 (EB) Aserbo; ²⁹/₇ 1488 Aswordebo; ¹⁵/₉ 1492 Asserbo; ¹⁴/₁₂ 1493 (Afskr. Ryge) Azereboo; ¹⁵/₁₂ 1496 Aserboo; ¹⁴/₉ 1500 (Afskrift) Aadtzerboe, Axerboe; ¹⁶/₁₀ 1500 Aserbo; ²²/₁₁ 1500 Asbo; u. D. 1501 (Udtog 1559) Atzerboo; ³/₄ 1502 Aserbo; c. 1503 (samt. Afskr.) Assiærs closter; c. ⁴/₁₀ 1504 (Orig?) Asserboo; ²/₁₁ 1504 Atserbo; ¹⁰/₇ 1507 Atzerbode læn; ⁴/₁₁ 1507 (Orig?) Atzerbode; 1507 efter ⁴/₁₁ Atzerboo; ¹⁵/₂ 1508 Aserboo; u. D. 1508 Atzerbo; u. D. 1510 Atzerbode; u. D. 1511 Atzerbo leen, Atzerbode; c. ²/₂ 1511 Atzerbo; ¹¹/₁₂ 1511, ¹⁷/₁₂ 1511 Atzerboo; udat. (Stefanius SRD IV 567) Asvardabothe; FriReg ²²/₈ 1527 Assebrogardt; FriReg ²⁹/₁₁ 1527 Asserbo; FriReg 1532 Asszerbo; KancBrevb ²/₁₁ 1559, KancBrevb ¹⁰/₂ 1560 Atzerboe; LensR 1582—83, Jb 1588—89 Adtzerboe; GSt Asserbo. — Af Mandsn. æ. da. Aswarth, oldn. Ásvaðr; sidste Led er Flertal af Bod, se Indl.

Grubbemølle (forsv.). KancBrevb ⁶/₆ 1560 Grubbe Mølle. — Formodes af P. Skautrup (Danske Folkemaal I, p. 87) at indeholde Slægtsnavnet Grubbe, idet Verbet grubbe „at afskalle Korn“ ikke synes at optræde før i Slutn. af 18. Aarh., og da som Laan fra Tysk. Imidlertid nævnes ¹⁴/₆ 1508 (²⁹/₁₀ 1571) Suaning Mølle eller Grubbe Mølle, nuv. Grubbeml. i Svanninge S., Sallinge H., og Sandsynligheden taler dermed for, at Verbet grubbe har været i Brug allerede paa et tidligere Tidspunkt, og at de i det 16. Aarh. optrædende Grubbemøller har samme Oprindelse som de fra 18. Aarh.

Lundene, Hse. GSt Lundene. Jvfr. MB 1682 Lunde Wang, M 1688 Lunde Vang. — Lund, se Indl.

Tibirke Sand, Hse. M 1844 Tibirke Flyvesand; Postadr9 Tibirke-Sand, Hse; GSt Tibirke Oredrev. — Se Tibirke. Om Sandflugten se Trap⁴ II. p. 113 f. — Overdrev, se Indl.

Tisvilde [*tisvilø*]. ²⁶/₈ 1286 (EB), ²⁸/₁ 1353 (EB) Tiswillæ; ¹⁰/₈ 1355 (EB) Tiswille, Tyswillæ; ³/₁₂ 1357 (EB), ²²/₆ 1389 Tiswillæ; ⁸¹/₅ 1435 (EB), Sorø Gavebog o. 1440 SRD IV 470 Tiswilde; ¹⁶/₁ 1497 (EB) Tiswillæ; c. 1500 Tisuille; Mandt 1555 Tisuillde; KancBrevb ⁶/₆ 1560 Tisuillde; LensR 1582—83 Thissuille; Jb 1588—89 Thisuild; Mandt 1613 Thiiszwille, Thiiszwilde; Jb 1660—61 Tiisz wilde; M 1688 Tiiszwilde; DAtl Tiisvælde; M 1844 Tidsvilde; GSt Tisvilde. — Af Gudenavnet Ti, se Tibirke. Efterleddet Flertal af en Sideform til Ordet Væld, bevaret i jy. og sjæll. Dial. Vild, „Væld“. — Det antages alm., at Stedet har Navn efter en til Guden Ti helliget Kilde, hvilken senere er blevet kaldet Helene Kilde (se saal. Aug. F. Schmidt, Danmarks Helligkilder p. 23).

Tisvilde Leje [*tisvilø'lejs*, *salbod lejs*]. KancBrevb ⁶/₆ 1560 Saltbooleye; LensR 1582—83, Jb 1588—89 Salteboleie; M 1688 Salboe leye Huuse; 1691 (J. Knudsen, Søkortdir. Jens Sørensen p. 207) Store Væge; Rosenfeld og Geddas Søatlas 1694 Karyn; 1703 (J. Knudsen, Af Søkortdir. Jens Sørensens Papirer p. 44—45) Store Vege(n), Vegen; M 1844 Tidsvilde Fiskerleie; GSt Tisvildeleje. — Lejets ældste Navn er Salt-bod-leje,

efter Boder, i hvilke Nedsaltning af Fisk har fundet Sted. Man skulde have ventet en Udtale [*sdl-*], jvfr. Udtalen af Ordet Salt, men Overgangen alt $>$ ålt er maaske senere end Elisionen af t i S sammensætningen, hvilken Elision først bevidnes i Formen fra 1688. Formen 1694 Karyn er en utvivlsom Fejl. Væge kunde sammenstilles med det hyppige sydsvenske By- og Gaardnavn Veka, altid liggende paa Landtunger eller i Aakroge, af vik-, en Aflydsform til Stammen i Ordet veg „myg, bøjelig“, egl. „den som viger“; de stedlige Forhold, Mangel af Bugtninger i Kystlinien gør dog Tolknigen usikker. — Om Bod og Leje se Indl.

Torup (forsv. Bebygg). LensR 1582—83 Thorup; Jb 1588—89 Thorupp. — Af Mandsnavnet æ. da. Thorth, æ. sv. Thordh, oldn. Þórðr. — Torp, se Indl.

33. RAMLØSE SOGN.

Ramløse [*ramlø'sə*]. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (EB) Ramlos; Knud VI 1182—1202 (ÆB) Ramløse; udat. 1201—50 (EB) Ramlos; Annal 1028—1307 (AM SRD II 636) Ranløse; RJB c. 1370 Ramløse, Ramløse; 1381 (o. 1580 ÆDA III 372) Ramløse; u. D. 1389 (Afskrift), ¹⁶/₁₀ 1389, ²¹/₄ 1392 Ramløse; ²⁸/₁ 1395 Ramløse; Thom. Geysmer Compend. 1431 SRD II 371, ¹⁴/₃ 1442 Ramløse; ¹⁶/₃ 1442 Ramløse; ²¹/₃ 1442 Ramlosse; ²³/₄ 1445 Ramlose; ²⁹/₇ 1447 (1593) Adelige Brevkister 71) Ramsløse; ²⁵/₁ 1449 Ramløse; ¹⁷/₉ 1452 Ramløse; ³⁰/₄ 1457, ⁹/₄ 1458, ¹⁹/₇ 1458 Ramløse; ³¹/₃ 1458 (ÆB) Ramløse; ³¹/₃ 1458 (ÆB) Ramløse; ¹/₉ 1464 Ramløse; ²⁶/₆ 1467 Ramløse; ²⁸/₂ 1470 (her?), ²⁴/₂ 1470 (her?), ⁹/₂ 1471, ³¹/₃ 1475 (her?) Ramløse; ¹¹/₉ 1481 (EB), ¹¹/₉ 1481, ⁹/₃ 1486, ¹² el. ¹⁹/₇ 1491 Ramløse; c. 1500 Ramløse; Jb c. 1500 Ramløse; FriReg 1532 Ramløse; KancBrevb ¹³/₆ 1551, KancBrevb ²⁹/₉ 1555 Ramløse; KancBrevb ²/₁₀ 1559 Ramløse Len; KancBrevb ²⁷/₄ 1562 Ramløse; Mandt 1613 Rambløse; Jb 1660—61 Rambløse; M 1688 Ramløse; M 1844 Ramløse. — Et andet Ramløse findes ved Helsingborg; Navnet tolkes af J. Sahlgren, Hälsingborgstraktens ortnamn p. 120 som indeholdende det sv. Dialektord ramm „fugtig Eng, Sump“; Sv. Aakjær henfører det (Danske Studier 1922 p. 36) til Ramm i Bet. „Stang, Stænge, Hjald“. — Løse, se Indl.

Agerup [*ægerʊp*]. RJB c. 1370 Akethorp, Aghethorp; ⁹/₃ 1400 Aghorp; c. 1500 Ageropp; Jb c. 1500 Ogerop; FriReg 1532 Agerstorp (her?); Mandt 1555 Ageruppe; LensR 1582—83, Jb 1588—89 Aagerup; Mandt 1613 Aagerup; Jb 1660—61 Aaggerup; M 1688, M 1844 Aagerup. — Af Mandsn. æ. da. sv. Aki; oldn. Aki er sandsynligvis laant fra sydiskandinavisk. — Torp, se Indl.

Hovgaard. LensR 1582—83 Howgaardtz Jorden; Jb 1588—89 Hougardtz Jord; Jb 1660—61 Hauffgaards Jorden; M 1688 Houfgaard; M 1844, GSt Hovgaard. — Hovgaard anvendtes ifl. Vid. Selsk. Ordb. alm. af Bønderne om „Herregaard“; det betegner antagelig Gaard, hvortil der gøres Hoveri. Gaarden har tilhørt Roskildebisperne, og her har siddet bispelige Lensmænd (Trap⁴ II p. 117).

Klingemølle (forsv.). Jb 1588—89 Klinngemolle; Jb 1660—61 Klingemølle. — Forleddet er rimeligvis samme Ord som jy. Klinge „mellembalk i en mose, dæmning i en grøft“ (Feilb.). Ordet forekommer i en sønderjysk Udskiftningsforretning fra Brøns (1774): „ . . . sette

Klinger eller Dæmninger eller skoder i sine Grøfter, . . . sette en Klinke i hans Grob med Leed, eller Rikverk“. Eller af Verbet klinge, om den af Møllen frembragte Lyd.

Nordkrog [*no'rkroʊ*']. Gde og Hse. GSt, Postadr⁹ Nordkrog. — Krog, se Indl.

Ramløse Bakker, Hse. GSt Ramløse Bakker; Postadr⁹ Ramløse Bakker og Nordkrog.

Ramløse Overdrev, Hse. GSt Ramløse Oredrev. — Overdrev, se Indl.

Skærød [*sgɛːrøð, sgärd*]. Peder Sunesøn Bisp i Roskilde 1191—1214 (EB) Sketherut; Valdemar II Konge 1202—41 (EB), Overskrift i EB ved Valdemar II Konge 1202—41 Sketheruth; udat. 1201—50 (EB) Sketherut; Overskrift i EB ved udat. 1201—50 Schethæruth; Valdemar III 1218—1231 (EB) Schetheruth, u. D. 1249 (EB) Schethærut; ²⁰/₉ 1304 (EB) Skætheruth; Overskrift i EB ved ²⁰/₉ 1304 Skederøthe; u. D. 1497 (EB) Schæderøth; Jb c. 1500 Skederød; Mandt 1555 Skerøidtt, LensR 1582—83 Skeerødt; Jb 1588—89 Scherødt; Mandt 1613 Schierødt; Jb 1660—61 Skierøed; M 1688 Schielrød; M 1844 Skierød. — Fl. er Skethæ, hvilket er flertydigt; æ. da. Sked(e) kan betyde „Adskillelse, Grænse“, en Betydning som hyppig synes at foreligge i Stednavne (se Hellquist: Svensk etymologisk ordbok p. 732). Da Skærød ligger yderst i Sognet ved Grænsen mod Annesse og Helsing Sogne er det rimeligst, at det er denne Betydning, som foreligger her. Men ogsaa andre Betydninger af dette Ord kan komme i Betragtning. Der foreligger et Neutrumsord oldn. skeið „Løbebane, Strækning som man ved Løb har at tilbagelægge; Jord- eller Sandryg som danner en naturlig Veibane, fører til eller fra et Sted; Kiørevei mellem Agrene paa en Gaard“ (Fritzner), no. Dial. Skeid „Bane, Vei“ (Aasen), sv. Dial. Skejdä „kappridning; bred ren eller väg mellan tvenne åkrar eller tegar; åkerstycke“ (Rietz). Dertil kommer et Femininum oldn. skeið „Ske“, Pl. skeiðir „Skede“, no. Dial. Skeid „Ske; en Fjel eller Skive; Hammel; Skede“ (Aasen), da. *Ske (i Vindske, en Fjel ved Tagets Ende) og et Maskulinum sv. Dial. Skee „rågang, egosträng“ (Rietz). At træffe et sikkert Valg mellem disse Ord og Betydninger er umuligt. — Rød, se Indl.

Togerup [*tðːɛrɔp, tɔɛrɔp*]. RJb c. 1370 Tokethorp; ²¹/₁ 1493 (18. Aarh.) Taagerup, Thaagerup; ⁹/₅ 1494 (EB), ²⁷/₂ 1497 (ÆB), c. 1500 Togerop; Mandt 1555 Togeruppe; KancBrevb ⁶/₆ 1560 Toggerup; Kanc Brevb ²²/₃ 1577, LensR 1582—83 Thaagerup; Jb 1588—89, KancBrevb ³¹/₈ 1593 Taagerup; KancBrevb ¹/₄ 1599, KancBrevb ²⁶/₂ 1605 Togerup; Mandt 1613 Thaagerup; Jb 1660—61 Toggerup; M 1688, M 1844 Taagerup. — Af Mandsn. æ. da. Toki, æ. sv. Toke, oldn. Tóki. — Torp, se Indl.

Togerup Huse. GSt Togerup Hse; Guide 1897 Taagerup Huse. — Se Togerup.

34. ANNESSE SOGN.

Annesse [*'anɛsɛ*]. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (AM), Alexander III Pave 1159—81 (ÆB) Annessæ; Absalon Ærkebisp 1177—1201 (ÆB) Anessæ; u. D. 1178 (ÆB) Annesæ; Celestinus III Pave 1191—98 (ÆB) Annessæ; Abbed Vilhelms Levned 13. Aarh. SRD V 476, 488 Anese; udat. 1201—50 (EB) Annes; ¹⁶/₅ 1218 (ÆB) Anesæ; ¹⁵/₆

1241 (ÆB) Annessæ; ⁶/₁₂ 1253 (ÆB) Annæssæ; u. D. 1292 (Sorø Gavebog SRD IV 491) Annes; ¹²/₇ 1339 (EB) Annæs; ²²/₉ 1366, RJB c. 1370 Annes; ¹⁹/₃ 1397 Annæs; ¹¹/₁₂ 1399, u. D. 1400 (Hamsfort) Annes; udat. o. 1400 Annæs; ⁵/₈ 1400 Annæs, Annæsfang; ⁵/₈ 1400 Annes; ²¹/₁ 1404 Annesse, Annessæ gardh; ²⁵/₁₁ 1409 Annæs; 1409 (1476 ÆDA I 41) Annes; ¹⁷/₁₂ 1411 Anæs; Sorø Gavebog o. 1440 SRD IV 518 Annæs; ³¹/₈ 1458 (ÆB) Annessæ; udat. (1476 ÆDA I 59) Annes; ¹⁵/₉ 1485 (ÆB) Annæssæ; ³¹/₁ 1486 Anness, Annes, Aness; ²²/₂ 1487 Anness; ²¹/₁₀ 1488 (ÆB) Anesse; ¹² el. ¹⁹/₇ 1491 (ÆB) Anness; ¹⁵/₁₂ 1496 Anæss; u. D. 1496 Aness; c. 1500 Annose; ³/₈ 1500 Anes; u. D. 1501 Aness; u. D. 1502 Anes; c. ⁴/₁₀ 1504 (Orig?) Anness; ¹⁰/₇ 1507 Anness; ⁹/₂ 1511 Anness; u. D. 1511, ⁸/₉? 1511 (Orig?), ¹¹/₁₂ 1511, FriReg ²⁶/₁ 1529 Anes; FriReg ¹/₄ 1530 Annessz; Kanc Reg ¹⁰/₇ 1530 Anes; KancBrevb ⁹/₁ 1551 Annes; udat. (1551 ÆDA IV 49) Anners; KancBrevb ²⁵/₄ 1597 Annenes; Mandt 1613 Anisse; Jb 1660—61 Annisze; M 1688, M 1844 Annise. — En nærliggende Tolkning vilde være oldn. andnes „Pynt“. Men enkelte af de ældre Former har enkelt n: Annessæ, Anese, der muligvis repræsenterer et ældre Trin end de sædvanlige Former med dobbelt n. Forleddet er derfor muligvis Aa, altsaa „Aa-Næsset“, Navn efter Beliggenheden ved det i Arresø udskydende Næs ikke langt N. for Udløbet af Pøleaaen, Søens betydeligste Tilløb. Forleddet tidligt forkortet, som i Aborg (Aborre), Gamtofte S. Baag H., Avnsbjerg (1426 Auendesberg), Allindemagle (1447 Alande), Arup (1408 Athorp), der formentlig alle indeholder s. Forled, endv. Aakalve Bro (GSt., Tuse S. og H.) der udtales Akkallebro ifl. Guiden 1895.

Anness Mølle. ¹⁹/₃ 1397 Annes mølle; ¹¹/₁₂ 1399 Annessmølle; udat. o. 1400 Annes møllø; ⁵/₈ 1400 Annæsemøllæ; ²¹/₁ 1404 Annessæ møllæ; Mandt 1555 Anesse mølle. — Se ovfr. under Anness.

Anness Overdrev, Gde og Hse. GSt Annisse Oredrev. — Overdrev, se Incl.

Dalensborg, Gde. M 1844 Dahlenberg; GSt, Postadr⁹ Dalensborg. — Af Dal og Borg, men det indskudte n skyldes tysk Paavirkning.

Eskerød, Gd. MB 1681 Eschereds Aas, Lille Escherids Aas; M 1844 Eskerød. — Fl. er Gen. Pl. af æ. da. Æsk „Ask“ eller et Kollektiv *Æske „Klynge af Asketræer“, oldn. eski. — Rød, se Incl.

Hedebo Huse [*hæboagærn*]. M 1844 Heboehuus; GSt Hedebo Hse; Postadr⁹, Trap⁴ II Hedeboakker. — Af Navneordet Hede; Efterleddet muligt -bo i Bet. „Indbygger“, se Incl.; en Hed(e)bo er en Mand fra Hedeboegnen.

Hovgaard [*høugoʒær*]. LensR 1582—83 Hougardtz Iordenn; Jb 1588—89 Hougardtz Jorden; Jb 1660—61 Houffgaards Jorden; M 1688 Hougards Jorden; GSt Hovgaards Eng. — Se Hovgaard 33. Her har ligget den middelalderlige Herregaard Anness, der var et kongeligt Len (Trap⁴ II p. 118), men som ikke er samme Ejendom som nuv. Annessgd.

Huseby [*høʒsæbyʒ*]. Peder Sunesøn Bisp i Roskilde 1191—1214 (EB) Husæby; Valdemar II Konge 1202—41 (EB) Husebui; udat. 1201—50 (EB), Overskrift i EB ved udat. 1201—50, udat. Valdemar III 1218—1231 Huseby; ²³/₁₀ 1223 (EB) Husby; u. D. 1249 (EB), ²⁰/₉ 1304 (EB) Husæby; Overskrift i EB ved ²⁰/₉ 1304 Husby; ⁹/₃ 1382 Hwsby; ²⁵/₁₀ 1383 Hwsæby; ²⁰/₇ 1390 Husby; ¹³/₁₀ 1397 Hwsaby; ¹³/₁₁ 1416 Hwsby; u. D. 1497 (EB)

Huseby, Hvseby; c. 1500 Huseby; Jb c. 1500 Hwsby; Mandt 1555 Husseby; LensR 1582—83 Husebye; Jb 1588—89 Huffebye; Mandt 1613 Huszebye; Jb 1660—61 Huuszeybe; M 1688 Huusebye; M 1844 Huusby. — Af Subst. æ. da. hus, oldn. hús n. „Bygning, Gaard“, i æ. da. ofte tillige anvendt med Betydning „Slot, Fæstning“, jvfr. Navne som Koldinghus, Ribberhus. I Uppland findes flere Husaby, der tjente som Forvaltningsgaarde og Boliger for kgl. Ombudsmænd (se Schück, Upsala öd, 1914), men dette anses af Hellquist (Ortnamnen på -by p. 129) for at være en sekundær Anvendelse af dette Navn, som oprindeligt næppe har haft nogen officiel Karakter. — By, se Indl.

Palmegaarde. M 1844 Palmegaard; GSt Palmegaarde; Postadr9 Palmegaard. — Af Plantenavnet Palme; i Dialekter bruges Palme som Navn paa forsk. Pilearter og andre Planter, der har været anvendt til Kirkeudsmykning Palmesøndag.

Trekroner, Huse. [*trekronær hu'sønø*]. GSt, Postadr9 Trekroner. — Sandsynligvis Opkaldelse efter Fortet Trekroner, som igen har Navn efter et Orlogsskib „Tre Kroner“ (Trap³ I p. 321). Flere Gaarde og Huse i Danmark har samme Navn.

NATURNAVNE.

Aggebo Hegn. Skov. 28. Skovkort 1796 Ageboe Indhegning; GSt Aggebo Hegn. — Se Aggebo 28. — Hegn, se Indl.

Arlunde Enge. 23. Valdemar I Konge 1157—1182 (EB) Arlunde enge. — Mulig af Mandsn. Ari, skønt -lunde sjælden sammensættes med Personnavne; man kunde ogsaa tænke paa Fuglenavnet oldn. ari, no. Dial. are „Ørn“. — Lund, se Indl.

Arresø [*a. asy'ø*]. Udat. anden Tredjedel af 14. Aarh. Lunde Domk. Gaveb. 32 Arvæsio; KancBrevb ¹⁵/₃ 1577, ²⁹/₁ 1599 og ⁹/₂ 1610 Arresø; KancBrevb ¹⁹/₄ 1612 Aresø; MB 1682, M 1688 Arresøe; Kort 1708 (C. Nyrop: J. F. Classen) Arre Sø; VidSelsk Arre Søe; GSt Arresø. — O. Nielsen har forklaret Navnet af Mandsn. Arwi, oldn. Arvi (Oldda. Personn. p. 7), men antager senere (Blandinger, udg. af Universitets-Jubilæets dske Samf. II, p. 17 flg.), at der foreligger et Trænavn, som ogsaa skulde indgaa i Navne som Aruælund, Aruæskogh m. fl. Arwæ kunde i saa Fald gaa tilbage til et *azba-, en Veksselform til Ordet Asp (af *aspa).

Aspesti. 23. Valdemar I Konge 1157—1182 (EB) Aspastig. — Af Trænavnet Asp og Sti.

Baremose. 21. GSt Baremose. — Sandsynligvis af Adj. bar i Betydningen „nøgen“.

Bedsmose. 23 og 25. GSt Bedsmose. — Fl. kunde være et Ord, svarende til no. Dial. Beite „Græsgang, Græsning“, oldn. beiti n., eller vel snarere det ligetydige æ. da. Bed, oldn. beit f., som ganske vist i oldn. har Genitivsformen beitar, men i æ. da. bliver s-Genitiven den almindelige.

Birket. Mose. 23. Jb 1561 Birckiiddt; GSt Birket. — Bestemt Form af Kollektivet Birke „Samling af Birketræer“, se Indl.

Bjærgshave. 22. LensR 1582—83 Biergshauge. — Bjærg og Have, se Indl.

Boland Vang. Skovpart. 21. Skovkort 1765 Bolands-Vang; GSt Boland Vang. — Se Boland 21. — Vang, se Indl.

Boserup Vang. Skovpart. 21. Stutterikort 1765 Boserops Vang; GSt Boserup Vang. — Se Boserup 21. — Vang, se Indl.

Broholm. 24. LensR 1582—83 Broholme, „en Lidenn Enngholm“. — Holm, se Indl.

Burevang. Skovpart. 21. GSt Burevang. — I Burevang findes en Buresø; mulig kunde denne have samme Oprindelse som Buresø 65, om denne se Lynge-Frederiksborg Hrd., Naturnavne.

Bøgehoved. 21. J. Sørensens Kort 14. 1720 Bøgehoved. — Fl. er sandsynligvis et æ. da. Bøkæ „Bøgebevoksning, Samling af Bøgetræer“, hvilket oftere forekommer bevaret i Stednavne (Vibøge, Albøge). — Hoved, se Indl.

Børskovs Vang. 21. M 1688 Biørshous Vang. — Af Mandsn. Bjørn, jvfr. det nærliggende Skov-Børstrup 26, af hvilket det iøvrigt kunde være dannet ved Sammentrækning (Bjørstrupskov > Bjørskov). — Vang, se Indl.

Ellemose. 32 og 33. GSt Ellemose. — Af Trænavnet El eller Kollektivet Elle „Bevoksning med Elletræer“.

Engelskvang. 21. 1629 (J. Jensen, Det kgl. Frederiksb. Stutteris Hist. p. 24) Det Eng. Kobbøl; 1658 (sst. p. 25) Den engelske Vang; MB 1681 Engelsche Wangen, Engelßwang; M 1688 Engelsvangshuset. — 1611—22 nævnes en Stodhingst „den sortbrune engelske Pasgænger“, der sikkert har givet Vangen Navn. Efter Vangnavnet kaldes Stoddet senere „det engelske Stod“ (J. Jensen sst. p. 20). Nu Gravervangen. — Vang, se Indl.

Enghaven. 21. LensR 1582—83 Enghaugen. — Enghave er „et lidet indhegnet Stykke Engbund, som ligger almindeligst tæt ved en Gaard“. — Have, se Indl.

Esrum Sø [*e'(ə)sə su'ə*]. KancBrevb ^{21/6} 1585 Esse Sø; MB 1681 Esßerums Søe; GSt Esrom Sø. — Esrum Sø hed som Udtalen og den ældste Form 1585 viser tidligere blot Æse (Sø). Et af O. Nielsen (Universitetsjub. Blandinger I p. 185) anført gammelt Rim „Mand, Mand, gå i Land, nu begynder Ese og hvæse“, viser at Vokalen i Ese oprindeligt er lang, ligesom i hvæse; i gammel nordsjæll. Udtale hedder hvæse [*ve'(ə)sə*] og rimer udmærket paa [*e'(ə)sə*]. Skriveformerne af Bebyggelsesnavnet Esrum (se dette 21), som er sammensat af Sønnavnet og -rum, viser at Sønnavnet oprindeligt maa have heddet **Æsæ* eller snarest **Æssá*, som senere skrives Esie, Æsye, Former som synes at afspejle Dialektudtalen af Ordet Sø [*sy'ə*]. *Æs-* kunde være en -ja Afledning af Aas, oldn. áss, i Betydningen „Bjergaas, Landhøjde“, jvfr. det svenske Sønnavn Åsen (Hellquist: Sv. Sjön. I p. 790). Langs Søen findes flere Bakkedrag, som kunde tænkes at have givet Navn til Søen, særlig fremtrædende er den aasliggende Bakke Højbjerg med Nabobakker, som ligger mellem den nuværende Esrumgd., Plejelt og Harreshøj.

Fruebjerg. Skovbakke. 22. GSt Fruebjerg. — Bakken har Navn efter en hellig Kilde ved Bakkens Fod, Frue Kilde, der har været viet til Vor Frue, d. v. s. Jomfru Maria.

Fændriksvang. Skovpart. 21. 1629 (J. Jensen, Det kgl. Frederiksb. Stutteris Hist. p. 24) Fendrichs-Kobbeled; 1658 (sst. p. 25) Fendrichswang; M 1688 Fendricksvangehuus; Stutterikort 1765 Fendriche Vangen; M 1844 Fændrikkehuus; GSt Fændriksvang, Fændrikhus. — Vangen har Navn efter

Hingsten Fændrik, der nævnes paa Esrum Stutteri 1611—12 (J. Jensen: Det kgl. Frederiksborgske Stutteris Historie, p. 20). — Vang, se Indl.

Fønstrup Dam. Sø. 22. GSt Fønstrup Dam. — Se Følstrup, 22.

Gadevang. Skovpart. 22. MB 1682 Gade Wangen; M 1688 Gade Vangen; GSt Gadevang. — Se Gadevang 22. Formerne fra 1682 og 1688 findes i Matriklerne anførte under Frederiksborg Slotssogn.

Gilbjærg. Bakke. 23. GSt Gilbjerg. — Gil er samme Ord som no. gil „Kløft, Revne, Fure i Fjeld“ (Rygh, Indl. til NG p. 51), oldn. gil „Kløft, Revne“, sv. Dial. har en Afledning gilja „hålväg, bergsväg, högländt mark mellan tvenne berg; bergspass, skogspass“ (Rietz); paa da. findes Ordet kun bevaret i Stednavne. — Bjærg, se Indl.

Gilbjærg Hoved. Pynt. 23. 1703 (Jens Sørensens Papirer p. 38) Gilleberghoved; Jens Sørensens Kort 6 b 1705 Gilleber howed; GSt Gilbjerg Hoved. — Se Gilbjærg. — Hoved, se Indl.

Gotterups Agre. 31. MB 1682 Gotterups Agere (Vejby Ejerlav i „Lunde Wang“, der grænser til Holløse). — Gotterup er vel Navn paa en forsvunden Bebyggelse. Af Mandsnavnet æ. sv. Gutte, oldn. Gutti, en Kortform til Guttormr. Jvfr. det sønderjyske Gottorp. — Torp, se Indl.

Gravervang. Skovpart. 21. Stutterikort 1765 Graver Vangen; GSt Gravervang. — Af æ. da. Gravere „Jordarbejder, Grøftegraver“. — Vang, se Indl.

Gribskov [*griβ sgow*]. VJb 1231 (13. Aarh.) Gripscogh; RJB c. 1370 Gripskogh; KancBrevb ²⁰/₆ 1551 Gribskoug; KancBrevb ¹⁵/₁₀ 1551 Griibs Skov; KancBrevb ²³/₁₀ 1552, KancBrevb ¹⁷/₁₁ 1553 Griibsskov; Kanc Brevb ¹⁵/₈ 1574 Gribis Skove; Jb 1660—61 Gribs Wold(?); M 1688 Gribskoug, Grib Skoug; Stutterikort 1765 Grips Skov; M 1844 Gribskov; GSt Gribskov. — Forleddet er æ. da. Grib, som bruges i s. Bet. som Gribsjord „et stykke Jord, som ej er rebet, og hvoraf enhver kan tage“ (Kalkar) og Gribsgods „gods uden ejermænd“ (Moth, Kalkar). Gribsjord paa Tunø kaldes nu Fælleden; i et Dok. af ²⁴/₈ 1503 omtales fuld Fællig og „grib“ fra Lindgaff til Suderdal, samt Fællig og „gryb“ i Øster Bwre Mark; Ordet staar i Forb. med Verbet gribe.

Gribsø. 22. KancBrevb ¹³/₁₂ 1575 Grib Sø; Stutterikort 1765 Grips Sø; Skovkort c. 1765 Grips Søe; GSt Ste Gribsø, Lle Gribsø. — Samme Fl. som i Gribskov, s. d.

Græsted Hegn. Skov. 25. GSt Græsted Hegn. — Se Græsted 25. Hegn se Indl.

Harager Hegn [*haraw'ɑ hej'n*]. 26. MB 1681 Harager Wang; M 1844 Haragers Indhegning; GSt Harager Hegn. — Flere Tolkninger er mulige: f. Eks. *Harghakær af hargh, oldn. hōgr „Offersted“ eller *Hathækær af Personnavnet oldn. Hōðr (jvfr. Hathæløsæ > Harløse og Hathælef > Harlev) eller det kunde indeholde Substantiverne Hare eller Harve; jvfr. Haregab 21. — Hegn, se Indl.

Helene Grav. 32. Ole Worm 1647 (tr. i Fra Arkiv og Museum IV p. 158) Hellige Lenis Graf; VidSelsk 1768 Helenæ Grav; GSt Helenes Grav. — Stedet har efter Sagnet Navn efter den fromme svenske Prinsesse Helene, der blev myrdet 1140. Helene Grav er efter de nyeste Undersøgelser ikke som før antaget en sammensunken Gravhøj, men Resterne af Fundamenterne til et middelalderligt Kapel. Se Chr. Axel Jensen i Aarb. f. nord. Oldk. 1926.

Helene Kilde. Hellig Kilde. 32. Ole Worm 1647 (Fra Arkiv og Museum IV p. 149 fig.) Sanct Helenæ Kilde, Helenæ Kilde, S. Lene Kilde; VidSelsk 1768 Helenæ Kilde; GSt Helenes Kilde. — Om Navnet se ovfr.

Holløse Bredning. Mose. 31. GSt Holløse Bredning. — Se Holløse 31. Holløse Bredning er en Udvidelse af Aaløbet, et Engdrag, som ofte kan være oversvømmet og saaledes danne en stor aaben Vandflade, en Anvendelse Ordet Bredning ofte har i Stednavne, jvfr. at Limfjordens Udvidelser ogsaa kaldes Bredninger. Ordet er dannet af Verbet brede.

Højbjerg. Bakke. 21. GSt Højbjerg. — Af Navneordet Hø, jvfr. Højbjerg 27.

Højbjerg Hegn [*høbe'r hej'n*]. Skov. 27. M 1844 Høeberg Indhegning; GSt Højbjerg Hegn. — Højbjerg, se 27. — Hegn, se Indl.

Isefjord. 13. Aarh. (Stefanius SRD I 151) Ysæfiorth; ¹/₇ 1309 (Thorkelin) Isafjord; 14. Aarh. SRD I 224 Isæfiorth; 1402 (o. 1440 Sorø Gavebog SRD IV 493), 1421 (o. 1440 Sorø Gavebog SRD IV 493) Isefiord; 1431 (Thomas Gheysmer SRD II. 295, 299) Isfiorth, Ysefiorth; u. D. 1443 Ysæfiordh; LensR 1582—83 Isefiordt; Joh. Mejers Oversigtskort over Danmark 1650 Iseförd; GSt Isefjord. — Af Substantivet Is, i Genitiv Flertal, jvfr. isl. Ísafjörður og de svenske Isasjö og Isatjärn (se SOÅ IV p. 92); m. H. t. Betydningen sammenlign et Navn som Island, som ifl. Landnámabók har sit Navn af Drivisen. Mellemstavelsen -e- kunde mulig ogsaa skyldes, at et Led er bortreduceret, og det vilde ligge nær at antage, at det skulde være øre, og at Fjorden oprindelg har heddet *Isørefjord, opkaldt efter det bekendte Isøre ved Indløbet til Fjorden; Navnet Isøre er iøvrigt forsvundet i 14. Aarh. Et Forled Isør- forudsættes ogsaa i Stednavnet Issehoved (se Samsøs Stedn. p. 103). — Om Øre se Indl.

Kalvehave. Mose. 32. GSt Kalvehave. — Kalvehave er „en Have, et Indelukke, hvor man har Kalve gaaende“ (VidSelsk. Ordb.). — Have, se Indl.

Kalvehave. Skovpart. 21. GSt Kalvehave. — Se ovfr.

Katholm. 23. M 1688 Katholmb. — Dyrenavnet Kat. — Holm, se Indl.

Kattegat. Farvand. Joh. Mejers Oversigtskort over Danmark 1650 Sinus Codanus vulgo das Kattegatt; De Ruyters Journal ¹³/₇ 1659 Kattegatt; tysk Oversættelse af Martinières franske Rejsebeskrivelse 1675 Katgat (welches die Franzosen *Trou de chat* heissen); Jens Sørensens Journal 1697 Kattegattet; Tegenwoordige Staat van Denemarken en Noorwegen 1735 Kattegat; Adelung Gesch. d. Schiffahrten p. 299, 1768 Kattegat, so von den Franzosen *Trou de chat* genannt wird; J. v. Vijk Roelandszoon: Alg. Aardrijkskundig Woordenboek II p. 163 a, 1823 Kattegat; Atlas 1827 Der Cattegat. — Kattegat er en hollandsk Sømandsbetegnelse for „et farligt og vanskeligt Farvand i Almindelighed“ (Joh. Knudsen i Historisk Tidsskrift 9. R. I p. 404 efter en hollandsk Forsker Dr. R. van der Meulen). Kattegat betegner specielt et „Kattehul“ i en Væg, Dør o. s. v. for at give Katten uhindret Adgang til hele Huset, dernæst kan det anvendes om en smal Passage, et trangt og snævert Farvand, en Rende, Kanal, Gennemsejling. Og endelig i Almindelighed et vanskeligt og farligt Farvand. Kattegat som dansk Farvandsnavn er kommet ind i Dansk gennem hollandske Søkort. Skagerrak og Kattegat var oprindelig Navne paa samme Farvand, nemlig Farvandet mellem den jyske Østkyst og Sveriges

Vestkyst, og brugtes sideordnede til ind i 19. Aarh.; Skagerrak var det officielle Navn og Kattegat et spøgende Sømandsudtryk, hvilket sidste imidlertid delvis fortrængte Navnet Skagerrak, saa at det kom til kun at betegne Farvandet mellem Skagen og den norske Sydøstkyst. (Edw. Schröder i Hansische Geschichtsblätter 45. Jahrgang p. 343—345).

Keldsø. 21. ²⁵/₆ 1462 (AM) Kælsisø; Paaskr. af AM paa s. Dok. Kætelisø, Kæthelsømølle alias P(?)rynemølle; Jb 1660—61 Kiedelsøe Stedt; MB 1681 Kielsisø; GSt Kjeldsø, Kjeldsø Aa. — Forleddet muligt Ordet Kedel, jvfr. Kedelsø 65. Prynemølle er vel fejllæst for Grynemølle.

Kistrup Kobbel. Skovpart. 21. Stutterikort 1765 Kidstrup Koppel; GSt Kistrup Kobbel. — Se Kistrup 21. — Kobbel, se Indl.

Kringelholm. 24. Jb 1660—61 Kringelholm; MB 1681 Kringelholm's Agre. — Af Subst. Kringle i æ. (og dial.) Bet. „Ring, Kreds“, hyppigt i Stednavne, hvor det gerne betegner „rundt Vandhul“, eller „Eng langs bugtet Vandløb“. — Holm, se Indl.

Krogdal Vang. Skovpart. 21. — Se Krogdal 21.

Kyradservang. Skovpart. 21. 1629 (J. Jensen: Det kgl. Frederiksb. Stutteris Hist. p. 24) Korasser Kobbeled; 1658 (sst. p. 25) Curatzierwang (tidl. Corfecerers eller Langmantels Kobbel); MB 1681 Carrassere Wang; M 1688 Curaser Vang. Nu: Pibervangen. — Af Kyrads, som mulig er Navn paa en Hingst, jvfr. Tumlingevang og Fændriksvang. De vekslende Skriveformer med Ko-, Cu-, Car- er Vidnesbyrd om Datidens usikre Stavemaade. At Kyrads kan være Navn paa en Hingst støttes af de hos J. Jensen anførte ældre Navne paa Vangen Corfecerers eller Langmantels Kobbel, som indeholder andre Navne paa Hingste; maaske er Corfecerer blot en ubehjælpelig Staveform for Kyrads.

Kælderbjærg. Bakke. 31. GSt Kjelderbjerg. — Fl. kunde være det almindelige Ord Kælder, men det kunde ogsaa være æ. da. Kældere „Hushovmester, Fuldmægtig“.

Langesø. 23. ⁶/₅ 1274 (EB) Langsiohus; ²⁵/₆ 1462 (AM) Langsø; KancBrevb ²¹/₆ 1585 Lange Sø; MB 1681 Lange Søe; Rytterkort 1720 Lange Søe; M 1844 Lange Sø; GSt Langsø Bro; Guide 1857 Lange Sø.

Letrica Palus. Se under Søborg Sø.

Lillemark. 28. M 1688 Lille marck.

Lundebakke. Bakke. 23. GSt Lundebakke. — Lund, se Indl.

Lunden. Skovpart. 21. GSt Lunden. — Lund, se Indl.

Lundevang. 33. M 1688 Lunde Vang; jvfr. M 1844 Lundehuus. — Lund og Vang, se Indl.

Maglemose. Mose. 25. GSt Maglemose. — Se Maglebjerg p. 37.

Maglemose. Mose. 26. GSt Maglemose. — Se foregaende.

Melhøj. Bakke med Gravhøj. 31. GSt Melhøj. — Mel- i Stednavne udgaar i Regelen fra et Mæthel- „den mellemste, midterste“, f. Eks. i Melby 51; Melhøj kunde da være den midterste af flere (nu forsvundne) Høje. En anden Mulighed er det fra no. Dial. kendte Ord mel „Sandbakke, høi Bakke som har dannet sig ved Nedstyrtning af Sand og Jord, især langs et Vand eller Elveløb“ (Aasen), oldn. melr „Sandbanke, Grusbakke“, beslægtet er sv. Dial. mjälla „lös fin sand“ (Rietz).

Mellemvang. 34. M 1688 Mellum Vang. — Vang, se Indl.

Mellemvang. 21. M 1688 Mellem Vang. — Vang, se Indl.

Munkeskov. 21. LensR 1582—83 Munckeskoug, Thunnckeskow; Jb 1588—89 Munkeschoug. — Skoven har sandsynligvis Navn efter Munkene paa Esum Kloster.

Munkevang. 21. 1629 (J. Jensen: Det kgl. Frederiksb. Stutteris Hist. p. 24) Muncke Kobbeled; 1658 (sst. p. 25) Munchewang; MB 1681 Munckewangen; M 1688 Munchehuset, Munche March; Stutterikort 1765 Munche Vangen; M 1844 Munkehuus; GSt Munkevang, Munkevang Hs. — Stedet kunde synes at have Navn efter Beliggenheden paa Esum Klosters Grund, og at være samme Lokalitet som Munkeskov ovfr., men da det er en gl. Stutterivang, og der fandtes et Stod kaldet Munkestoddet, taler Sandsynligheden for, at den har Navn efter dette, da Vangene ofte fik Navn efter de Heste, der gik i dem. — Vang, se Indl.

Multebjærg. Skovbakke. 21. GSt Multebjærg. — Af Multe „Multebær“, æ. da. Moltebær, Multibær, no. Dial. molta, sv. Dial. multe, mölter.

Møllekrog. Vig i Esum Sø. 22. GSt Møllekrog. — Krog, se Indl.

Nederste Kobbøl. Skovpart. 21. GSt Nederste Kobbøl. — Kobbøl, se Indl.

Nyhegn. Skovpart. 21. GSt Nyhegn. — Hegn, se Indl.

Næbbe. 32. O. 1440 Sorø Gavebog SRD IV 470 Næbbe. — Stedet er ikke kendt fra Nutiden, men iflg. Dokumentet er det Nordgrænse for Asserbo paa Kysten mellem Tisvilde og Asserbo. Det er formodentlig Navn paa et fremspringende Punkt paa Kysten, æ. da. Næbbe „Odde“.

Nødebo Fægdyde. Skovpart. 22. GSt Nødebo Fægdyde. — Se Nødebo 22. Fæ- i Fægdyde betyder „Kvæg“ og Gyde er „en snæver Vej, som er indgiærdet paa begge Sider“ (Vid Selsk Ordb.); Fægdyde er derfor den Vej, ad hvilken Byens Kreaturer blev drevet til Græsgangen. Jvfr. Skovkort 1792 Ganløse Fæe Gyde (86).

Nødebo Holt. Skovpart. 22. GSt Nødebo Holt. — Se Nødebo 22, Holt, se Indl.

Odderbæk. 22. Vald. I Konge 1157—82 (EB) Hoterbeke; jvfr. Odderdam Vang ndfr. — Skriveren af EB har ofte i de danske Navne tilføjet et overflødigt H i Forlyd, f. Eks. Hantuuoiotscoht (Antvorskov), Haholm (Aholm) og Hughæløos (Uvelse). Hoterbeke kunde derfor staa for *Oterbeke og indeholde Dyrenavnet Odder, oldn. otr. *Oterbek er ifølge EB den gamle Grænsebæk mellem Stenholt og Sørup og maa derfor antagelig være det Vandløb, hvor den nuværende Stenholt Vml. ligger. Dette Vandløb har sit første Udspring i Odderdam Vang, et Navn som ogsaa indeholder Dyrenavnet Odder, hvilket støtter den her foreslaede Tolkning.

Odderdam Vang. Skovpart. 22. MB 1682 Odder Dams Wang; Stutterikort 1765 Gamle Oderdam, Oderdamshuus; GSt Odderdam Vang. — Af Dyrenavnet Odder. — Dam og Vang, se Indl.

Ostrup Kobbøl. Skovpart. 21. Stutterikort 1765 Ostrup Koppel; Skovkort 1784 Ostrup Kobbøl; GSt Ostrup Kobbøl. — Se Ostrup 21. — Kobbøl, se Indl.

Outewech. Bæk. 22. Vald. I Konge 1157—81 (EB) Outewech. — Da det er et Navn paa en Bæk, er -wech vel nok fejlskrevet for -bæk. Forleddet Oute- er dunkelt.

Pandehave. 21. MB 1681 Pandehauge; M 1688 Pande Hauge, 1799 (J. Jensen: Det kgl. Frederiksb. Stutteris Hist. p. 134) Pandehaven; GSt Pandehave, Pandehave Aa. — Forleddet kunde mulig være Pande „For-

hoved“, brugt som Stednavneled i overført Bet. om noget, der har Form som en Pande (jvfr. Næb, Hoved). Jvfr. Navne som Pandbjærg, Gd. i Torslev S., Dronninglund H. og Pandebjærg, Gd. i Ønslev S., Falsters Nørre-H., hvis Forled sandsynligvis er terrainbetegnende. Men i denne gamle Skovegn kunde det være æ. da. pande „Jæggarn“, laant fra mnt. pant eller det tilsvarende Verbum pannæ „sætte Garn for, fange“. Da Stedet i MB 1681 angives som liggende under Villingebæk norden til Stranden, kunde man ogsaa tænke paa Pander til Salthræding. — Have, se Incl.

Pederstrup Vang. Skovpart. 22. Stutterikort 1765 Perstrup Vang; GSt Pederstrup Vang. — Se Pederstrup 22. — Vang, se Incl.

Pendis Sø. Eng i 21 el. mulig 12. KancBrevb $\frac{1}{4}$ 1586 Pendis Sø. — Mulig er dette Navn et oprindeligt *Pindehus-sø; Pindehus kunde betyde et daarligt, elendigt Hus.

Pibervang. Skovpart. 22. M 1688 Pibehuset; Rytterkort 1720 Pipehus; Stutterikort 1765 Piper Vangen; GSt Pibervang. — Af æ. da. pibere „Fløjtespiller, Musiker paa Blæseinstrument“. Pibervang hed tidligere Kyrasservang. — Vang, se Incl.

Præsteskov. 27. $\frac{21}{1}$ 1493 (18. Aarh.) Præste-Skov. — Laa iflg. Dokumentet vesten for Helsing. Skoven har formodentlig hørt til Præstegaarden.

Pøleaa. Vandløb. Jvfr. MB 1682 Pølleweys Aasen (Alsønderup S.); GSt Pølaa. — Sikkert af Pøl „Søle“ o. l.

Ramløse Bakker. Bakker. 33. GSt Ramløse Bakker. — Se Ramløse 33.

Ramløse Overdrev. Hedestrækning. 33. GSt Ramløse Oredrev. — Se Ramløse 33. — Overdrev, se Incl.

Rankeskov. Skovpart. 22. GSt Rankeskov. — Af Ranke i Betydningen „Skud eller en krybende Stængel paa visse Væxter, Humleranke, Vinranke“ eller „Bladløse Rodskud, som med Spidsen slaar Rødder i Jorden og frembringer en nye Plante, f. Ex. Jordbærplanten“ (Vid Selsk Ordb), eller Adj. rank i bestemt Form: „den slanke Skov, Skoven med de slanke Træer.“

Salgaardshøj [*salgo'r hōw*, *salgo'rs høj*]. 31. LensR 1559 Saltgaardtz Leye; MB 1682 Salgaards Aaß; GSt Salgaards Høj. — Saltgaardtz Leye i LensR 1559 er et Fiskerleje. Saafremt denne Form er paalidelig, kan Fl. Salt- hentyde til Nedsaltningen af Fisk (Sild), jvfr. Saltbod Leje om Tisvilde Leje; Efterled -gaard har maaske den ældre Betydning af „Indhegning“ og Salt(s)gaard er da „den indhegnede Plads, hvor man nedsalter (Silden).“ — Leje, se Incl.

Sandet. Hedestrækning. 32 og 48 i Strø H. M 1844 Tibirke Flyvesand; GSt Sandet. — Sandet er bestemt Form af Sand.

Sibberup Vang. Skovpart. 21. Skovkort 1765 Sepperops Kobbøl; Stutterikort 1765 Sibberops Koppel; GSt Sibberup Vang. — Se Sibberup 21. — Vang, se Incl.

Skallerød Vang. Skovpart. 22. Skovkort 1765 Skallerøds vang; Stutterikort 1765 Schallerod Vang; GSt Skallerød Vang. — Se Skallerød 22. — Vang, se Incl.

Smidstrup Sand. Hedestrækning. 29. GSt Smidstrupsand. — Se Smidstrup 29.

Snevret. Skov. 21. MB 1681 Snefvereds Marck, Snefreds marck;

GSt, Mansa, Skovkort 1913 Snevret. — Dette Navn er sandsynligvis et Minde om en ældre Bebyggelse, idet Endelsen synes at være -rød „Rydning“, om denne se Indl.; Fl. kunde være Adj. snæver i Betydningen „trang, smal“, altsaa „den smalle, snævre Rydning“.

Sodebakke. 21. ^{29/10} 1271 (EB) Sotæbiergh; Guide 1898 Sodebakke. — Se Sodemark 21.

Stavnshøje. Bakke med Gravhøje. 31. GSt Stavnshøje. — Af Mandst. æ. da. Stafn eller Stafnir. Jvfr. Stavnsholt 87.

Stenholt Indelukke. Skovpart. 22. GSt Stenholt Indelukke. — Se Stenholt 22.

Stenholt Vang. Skovpart. 22. Stutterikort 1765 Steenholt's Vang; GSt Stenholt Vang. — Se Stenholt 22. — Vang, se Indl.

Storkevang. Skovpart. 21. GSt Storkevang. — Vang, se Indl.

Strødam Plantage. 22. Skovkort c. 1765 Strøe-Dam; GSt Strødam Plantage. — Se Strødam 42.

Strøgaards Vang. Skovpart. 22. Skovkort c. 1765 Strøe-Vang; GSt Strøgaards Vang. — Om Strø se Strøgaardsvang 42. — Vang, se Indl.

Søborg Sø [søbrø sy'ø]. 23. LensR 1582—83 Søborg Sø; Kanc Brevb ^{21/6} 1585, KancBrevb ^{27/6} 1598 Seeborg Sø; MB 1681 Søborg Sø; M 1844 Søborg Sø; GSt Søborgsø. — Se Søborg 23. — Søborg Sø kaldes hos Saxo, ed. Müller p. 770 Letrica palus og Søborg urbs Latrensis p. 808, urbs Laterensis p. 920; under 1166 (Hamsfort, i SRD I p. 277) omtales carcer Letricus, under 1177 (sst. p. 279) carcer Letricus. — Adjektivet Letricus er paa Grund af en vis Lighed med det berømte Navn Lejre, ældre Læthrå, af nogle blevet opfattet som det sagnhistoriske Lejre, men Navnene kan ikke være identiske, idet Adjektiverne Letricus og Latrensis altid har -tr- og Lejre altid -thr- i de gamle Former. Forekomsten hos Saxo af Dobbeltformene Letrica palus og urbs Lat(e)rensis kunde muligst forstaas paa den Maade, at der har eksisteret et Navn *Latær, hvoraf ved Omlyd er dannet Adjektivet *lætrisk, og de to foreliggende Former er dannede ved Tilføjelse af forsk. latinske Adjektivsuffikser -ensis og -icus. *Latær kunde sammenstilles med oldn. látr, dannet af Verb. liggja, og som betyder „Sted hvor nogen plejer at ligge“, f. Eks. sel-látr, „Liggeplads for Sæler“; i middelalderligt norsk ogsaa brugt i Bet. „Tilliggende, hvad som tilhører, medfølger et Sted, en Ejendom som en Herlighed ved samme.“ Af dette Ord er dannet en ia-Afledning, egl. i kollektiv Betydning, no. letre, lætri „Liggested, Dyrs Leje“ sv. dial. låter „Leje for Kreaturer og Svin, Grisekuld“; denne Form letri vilde passe udmærket som Forklaring af Adj. Letricus, hvorimod Lat(e)rensis ikke vilde kunne stemme med den; saafremt Saxo's Former er korrekte, maa man vel derfor nærmest gaa ud fra, at Stedet har heddet *Latær paa Dansk. Uden Tvivl er det et ældre Stednavn, som er fortrængt af Søborg.

Søvig. 22. ^{20/9} 1304 (EB) Søewik. — Fiskevand ved Nødebo. Sidste Led er Vig „Bugt“.

Tibberup Holme. Skovpart. 22. GSt Tibberup Holme. — Se Tibberup 26. — Holm, se Indl.

Tibirke Bakker. 32. GSt Tibirke Bakker. — Se Tibirke 32.

Tibirke Overdrev. Hedestrækning. 32. GSt Tibirke Oredrev. — Se Tibirke 32. — Overdrev, se Indl.

Tingbakke. Skovbakke. 21. GSt Tingbakke. — Formodentlig Tingsted for det gamle Esum Birk.

Tinghus Plantage. Skov. 26. GSt Tinghus Plantage. — Se Maarum Tinghuse 26.

Tisvilde Hegn. Skov. 32. GSt Tisvilde Hegn. — Se Tisvilde 32. — Hegn, se Indl.

Tornshøje. 32. O. 1440 Sorø Gavebog SRD IV 470 Thornshøghe. — Af Torn „Tornebusk, Tjørn“.

Tovebæk. Bæk. 32. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (Sorø Gavebog o. 1440 SRD IV 470) Toweбек; ²⁴/₁ 1181 (Stefanius SRD IV 567) Tovebeck; ²⁵/₁ 1182 (Sorøbogen) Touebec. — Af æ. da. Tovi, oldn. Tófi (Mandsnavn) eller Tova, oldn. Tófa (Kvindenavn).

Tumlingevang. Skovpart. 21. 1629 (J. Jensen: Det kgl. Frederiksb. Stutteris Hist. p. 24) Tumlers Kobbeled; 1658 (sst. p. 24) Tumlervang; MB 1681 Tummelvang, Tummelle Wangen; M 1688 Tømmel Vangs Huus, Tømmelvangshuus; Stutterikort 1765 Tomler Vangen; M 1844 Tomlingehuus; GSt Tumlinge Vang, Tumlinge Hs. — Vangen har Navn efter en Hingst Tumler, kendt fra 1611 (J. Jensen: Det kgl. Frederiksb. Stutteris Hist. p. 20). Formen Tumlinge er opstaaet ved Sammentrækning af Tummelvang (Hus). Til Tumlinge er da paany føjet Vang. Vang, se Indl.

Udsholt Sand. Hedestrækning. 29. GSt Udsholtsand. — Se Udsholt 29.

Unnerup Mose. Mose 29 og 31. GSt Unnerup Mose. — Se Unnerup 31.

Valby Hegn [*valby høj'n*]. Skov. 28. M 1844 Valdbye Indhegning; GSt Valby Hegn. — Se Valby 28. — Hegn, se Indl.

Villingehoved. (Forsv. Skov). 21. Valdemar I Konge 1157—82 (EB) Widelinghout; Overskrift ved foreg. Dok. Willingehoweth. — Fl. det samme som i Villingebæk og Villingerød, om disse se 21. — Hoved, se Indl.

Wichinbrot. Naturnavn. 12. Valdemar I Konge 1157—82 (EB) Wichinbrot. — Formodentlig samme Navn som Vejenbrød, se 16.

Øllemose. Mose. 28. GSt Øllemose. — Der findes flere Moser af dette Navn i Amtet og de er sandsynligvis oprindelige Ulvemoser. Man skulde vente, at et Ulvemose i Dialekten blev udtalt som Øllemose; jvfr. Ullerød 41, der udtales [*ølrød*].

Øllehøj [*ølsøj*]. Høj med dobbet Jættestue. 29. GSt Ølsøj. — Ifølge Udtalen snarest af Dyren. Ulv, jvfr. Øllemose ovfr.; men der er formelt ogsaa Mulighed for Gudenavnet Ull, oldn. Ullr.

Ørbybavn. Bakke med Gravhøj. 31. GSt Ørbybavn. — Fl. er Bynavnet Ørby, om dette se 31. Bavn, æ. da. bavn „Baal, tændt paa Høj som Varsel om Fjendens Ankomst“. Jvfr. Højen Skærødbavn i Nabosognet Ramløse, der ligger ved Siden af en anden Høj kaldet Bavnehøj.

Ørebæk. 29. MB 1682 Ørebechs-dam, Ørbierts Wang; M 1688 Ørebechs Vang. — Af æ. da. ør „Grus“, oldn. aurr ell. eyrr, eller det tilsvarende Hunkønsord -øræ, oldn. eyra; se Indl. — Dam og Vang, se Indl.

Ørvid. 20. Erik Lam Konge 1137—46 (EB) Ørwid; VJb 1231 (13. Aarh.), Sorøbogen o. 1440 SRD IV 469, ²/₃ 1441 Ørwith. — Navn paa en stor Skov, der i Sorøbogen angives at have ligget ikke langt fra Esum, i et af Erik Lam udstedt Brev, siges, at Villingerød ligger i Ø., og i Vald. II's Jordeb. nævnes Ø. og de deraf dannede Byer som Konge-

lev; paa denne Tid er Skoven formodentlig ryddet. Maa antages at have ligget N. for Esrum Sø. Forleddet Ør, oldn. aurr, „Grus“, se Indl., Efterleddet æ. da. with „Skov“.

Østervang. 25. MB 1681 Øster Wang; M 1844 Østervang eller Lopholmshusene; GSt Lopholm. — Vang, se Indl. — Lopholm, se 25.

Øverste Kobbel. Skovpart. 21. GSt Øverste Kobbel. — Kobbel, se Indl.

40. STRØ HERRED.

Om Herredsnavnet se ndfr. under Strø Sogn 44.

Sletten. KancBrevb $\frac{25}{8}$ 1560, $\frac{6}{1}$ 1561, $\frac{24}{4}$ 1562 og $\frac{5}{5}$ 1562 Sletten; KancBrevb $\frac{7}{5}$ 1562 Sletbogods; KancBrevb $\frac{12}{2}$ 1563 Sletten. — Synes i 16. Aarh. fl. G. at have været brugt om Egnen ved nuv. Frederikssund. Slette „jævn Landstrækning“, jvfr. Sletten 14.

Torkilstrup (forsv. By). RJB c. 1370 Thorkilsthorp. — Af Mandsn. æ. da., æ. sv. Thorkil, oldn. Þórkell. — Torp, se Indl.

41. TJÆREBY SOGN.

Tjæreby [*tæ·by*]. Eskil Ærkebisp 1137—77 (ÆB) Therbi; Alexander III Pave 1159—81 (ÆB) Tiæræby; Absalon Bisp 1158—77 (AM) Therby; u. D. 1178 (ÆB) Tiæræby; Absalon Ærkebisp 1177—1201 (ÆB) Thærby, Thæræby; Celestinus III Pave 1191—98 (ÆB) Therby, Tiæræby; 1151—1200 (ÆB), udat. før 1200 (ÆB) Tyereby; $\frac{16}{5}$ 1218 (ÆB) Tiæræby; $\frac{15}{6}$ 1241 Tieræby, Tiæræby; $\frac{28}{4}$ 1280 Thyeræby, Tyereby; RJB c. 1370 Tyæræby; KancReg $\frac{11}{12}$ 1547 Thierrebye; KancBrevb $\frac{7}{1}$ 1552 Teyerbye; KancBrevb $\frac{8}{7}$ 1570 Tierrebye Sø; KancBrevb $\frac{7}{2}$ 1581 Tierreby Sø; KancBrevb $\frac{11}{8}$ 1584 Thiereby; KancBrevb $\frac{4}{6}$ 1594 Tiereby; Mandt 1600 Thierrebye; Jb 1662 Tierrebye; M 1688 Tierebye; M 1844 Tiærby. — Efter Hellquists Antagelse (Svensk etym. ordbok p. 984) af Subst. Tjære, oldn. tjara f. De talrige Tjæreby'er skulde i saa Fald have faaet deres Navn efter Tilvirkningen af dette Produkt. Steenstrup (Indl. Stud. p. 352 ff.) antager, at Forleddet er et Ord med Bet. „Vandsamling“, svarende til oldn. tjörn, æ. sv. tiärn. Paa en dialektisk Form af Ordet Kær (med stærk Palatalisering) tør ikke tænkes, da de fleste af Tjæreby'erne hører hjemme paa Sjælland, hvor denne Overgang ikke findes. Derimod kan der foreligge et særligt Ord *tiari, en Sideform til tjörn, dannet ligesom oldn. ari, svarende til örn „Örn“, og Personn. Biari, svarende til björn „Björn“ (Brydning i saadanne Ord er særlig østdansk, jvfr. Brøndum Nielsen, Glda. Gr. § 95 Anm. 3) og dette turde have nogen Sandsynlighed for sig; Betydningen maa vel da antages at være „Kær, Vandsamling“. — By, se Indl.

Brederødshus (forsv.). LensR 1582—83 Brederødthshus. — Af Til lægsordet bred, jvfr. Bredelte 17. — Rød, se Indl.

Harløse [*hø·lø·se*]. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (AM), Alexander III Pave 1159—81 (ÆB), u. D. 1178 (ÆB), Celestinus III Pave 1191—98 (ÆB), Absalon Ærkebisp 1177—1201 (ÆB) Hathelosæ; $\frac{28}{4}$ 1280 Hathelosæ; $\frac{26}{5}$ 1442 (ÆB) Hathelosæ; KancBrevb $\frac{15}{4}$ 1562 Halløse; LensR 1582—83 Halløes. KancBrevb $\frac{4}{6}$ 1594 Halløse, Halløse. Mandt 1600, KancBrevb $\frac{7}{4}$ 1606 Halløse; Jb 1662 Halløese; M 1688 Har-

løese; M 1844 Haarløse; GSt Harløse. — Af Mandsn. æ. da. *Hathær, oldn. Hgðr, som ogsaa findes i Hathelef (nu Harlev, Framlev H.), eller Mandsn. sv. *Hathi i Stednavnene Hadhastum, Hadhasta, Hadhaheda (Lundgren-Brate, Pn. från medeltiden p. 88—89). En anden Mulighed er et Ord *hað-, svarende til lat. catulus, „Dyreunge, Kid“, hvorfra i Nord. findes Diminutivformen oldn. haðna „Kid“. De gl. Former viser, at th i 16. Aarh. er faldet bort, og at det i 17. Aarh. tilsyneladende erstattes af det r, man endnu har i Skriveformen Harløse; dette er dog ikke organisk udviklet, men opstaaet ved at man har opfattet den lange [ð] Lyd (opstaaet af kort a, som er overgaaet til [ð] og derefter forlænget ved ð-Lydens Bortfald) som indeholdende en r-Lyd, og indført dette i Skriveformen.

Harløse Overdrev, Hse. GSt Harløse Oredrev. — Overdrev, se Indl.

Klostervangen, Hse. [*kłōsdørvaŋ'ən*]. Jvfr. MB 1682 Klaaster Wangen (i Tulstrup, Alsønderup S.); Postadr⁹ Klostervang (Huse). — Navn efter Æbelholt Kloster. — Vang, se Indl.

Lønsgaard. GSt, Postadr⁹ Lønsgaard. — Fl. er Gen. af Trænavnet Løn, oldn. hlynr „Ahorn“, jvfr. m. H. t. den genitiviske Form af Trænavnet Egshøj, Gd. i Gravlev S., Hornum H. og Egsgaard flere Steder i Danmark; Genitivsformen kunde skyldes, at Navnet sigter til et enkeltstaaende, anseligt Træ.

Lønsgaardshuse. Postadr⁹ Lønsgaardshuse. — Se Lønsgaard ovfr.

Rønnehus. Se Rønnevang 61.

Ullerød [*ølarød*]. Absalon Ærkebisp 1177—1201 (ÆB) Wluerøth; Knud VI Konge 1182—1202 (ÆB) Wlwerøth; ¹⁴/₈ 1252 (ÆB) Wluerød; ²⁸/₄ 1280 (ÆB) Wlwerøth; Mandt 1555 Wllersiidt; LensR 1582—83 Wllersødt; Mandt 1600 Wllersødt; Jb 1662 Wllersøed; M 1688 Ullerøed; M 1844 Ullerød. — Forleddet er Mandsn. Ulve, som forudsættes i talrige norske og svenske Stednavne. — Rød, se Indl.

Æbelholt Kloster (forsv.). Som Ekspl. paa Navnet anføres: udat. 1201—50 (EB), c. 1230 (Lunde Domkapitels Gavebøger 155) Eplaholt; ²³/₈ 1261 Hæppelholt, Hæbbelholt; ⁴/₈ 1292 (Bartholin) Æplæholt; ²⁵/₈ 1299 (EB) Eplæholt; 13. Aarh. (Stefanius) Æppelholt; Annal 13. Aarh? (Petrus Olai) Æpleholt; c. 1300 (AM), ⁹/₁₀ 1307 (EB) Æplæholt; ³/₂ 1320 Æppæholt; ¹⁴/₄ 1322 (EB) Æplæholt; ¹³/₈ 1341 (EB) Eplølt; ¹³/₈ 1350 (Bartholin) Epplo[]; Rjb. c. 1370 Ebelholt, Eblølt, Ebløth; ²⁸/₉ 1372 Æblæholt; ³⁰/₁₁ 1395 (1400) Eblæholt; ¹⁹/₅ 1396 Ebleholt; ¹¹/₈ 1398 (Lundebogen) Eblølt; ¹⁷/₁₂ 1400 Eppelholt; ²⁶/₈ 1405 Eplæholt; ¹³/₇ 1408 (Vid. 1414) Ebholt; ¹/₅ 1413 Æbelholt; ⁷/₇ 1423 Ebelholt; ⁹/₇ 1423 (Bartholin) Æblholt; ⁸/₇ 1434 Ebelholt; ¹⁴/₁₀ 1447 Æbelholt kloster; ²⁵/₁ 1449 Ebleholt; ⁵/₅ 1449, ⁵/₇ 1449 Ebleholt; ¹⁸/₆ 1455 Æppelholt Closter; ³⁰/₁₀ 1456 Ebbelholts Closther; ³⁰/₄ 1457 Ebleholt; ²⁴/₈ 1458 Æbelholt; ²³/₉ 1458 (EB) Æpleholt; ³/₈ 1479 (Resen) Abbeholt kloster; ¹¹/₉ 1481 Æbelholt klosther, Ebløth; ¹¹/₉ 1481 (EB) Ebløts closter, Æbløth; ²¹/₁₀ 1482 Ebbelholt; ¹⁷/₉ 1484 Ebbelholt; ²⁸/₆ 1485 (EB) Æbløth; ²⁷/₁₀ 1485 Ebbelholt closther; ³/₁ 1486 Ebelholt; ³¹/₁ 1486 Ebelholt Ebbelholt, Eblølt; ²²/₉ 1487 Ebelholt; ²³/₄ 1488 Ebleholt; ¹⁴/₁₀ 1488 (EB) Ebløth; ²⁷/₁ 1490 Æfflōst closter, Æfflōst closter; ¹⁹/₈ 1491 Æbelholt; ¹⁶/₄ 1491 (EB) Æbelholt closther; ¹⁰/₁ 1492 (Pavens Kopibog) Ebbelholt; ²⁶/₆ 1492 (EB) Ebløtz closter, Ebbelholt; ³⁰/₅ 1493 (EB) Æplæholt closter, Æblæholt; ³¹/₁₀ 1493 (EB) Æplæholt, Æpleholt

closter, Æbleholt; ¹⁴/₁₂ 1493 (Ryge) Æbleholt; 1493 (1528 SRD IV 371) Æbbolt; ²⁰/₁ 1494 (EB) Æplæholtz closter, Æblæholt, Æbleholt; ⁴/₂ 1494 (Løgumbogen) Ebboldholt; 1494 (Løgumbogen) Ebbildholtz Closter; ¹⁹/₁₀ 1495 Ebbelholz Closther; ¹²/₈ 1496 Ebleholtz Closther; u. D. 1496 Eblo(l)t; ²⁷/₂ 1497 Ebleholtz Closther; ¹²/₈ 1497 (Pavens Kopibog) Ebeolt; u. D. 1498 (Resen) Æfleholth; c. 1500 (c. 1500) Eblæholt closter; u. D. 1501 Ebbelholt; u. D. 1502 Eblolth; ¹⁸/₉ 1503 Ebbelholz Closther; c. ⁴/₁₀ 1504 (Orig.?) Ebbelholt; ⁴/₄ 1506 Æbbelholz Kloster; ⁴/₄ 1506 (LDipl.) Ebbelholz Closter, Æbbelholt; ⁴/₁₁ 1507, efter ⁴/₁₁ 1507 Ebleholt; u. D. 1508 (Orig?) Ebbelholt; u. D. 1508 Æbleholt; u. D. 1511 Ebleholt; Annal 12. Aarh? (Hamsfort) Abelholt; Annal 14. Aarh? (Hamsfort) Apelholth; udat. (1524 ÆDA IV 400) Ebelholt closter; KancBrevb ¹⁸/₆ 1551 Ebbelholt; KancBrevb ²⁶/₁₀ 1572 Ebbelholz Mølle; LensR 1582—83 Ebbelholdtz Closter; KancBrevb ²⁵/₉ 1597 Ebbelholdts Kloster. Æbelholt Kloster og Kirke benævnes dog ogsaa undertiden i Middelalderen med andre Navne: udat. 1150—1200 (Abbed Vilhelms Brevbog) fratrum Sancti Thomæ de Paraclito; u. D. 1178 (ÆB) ecclesiam beati Thome de paraclito, ²⁸/₅ 1185 monasterii Sti Thome de Paraclito; udat. før 1200 (ÆB), ²²/₆ 1241 (AM) Paraclito; ¹³/₇ 1272 (ÆB) Sancti Wilhelmi de Paraclito; u. D. 1334, ⁹/₅ 1345 (Aarhusb.), ²³/₁₁ 1345, ¹²/₁₁ 1419, ⁵/₈ 1446 (ÆB) Paraclito; ²⁷/₁₀ 1464 (ÆB) Sancti Wilhelmi Closther; ²⁵/₈ 1471 Paraclito; ⁶/₈ 1474 (ÆB) Sancti Willemi Closther; ⁸⁰/₅ 1493 sancti Willems closter; ¹⁰/₁ 1492 (Pavens Kopibog) ecclesia monasterii s. Willemi de Paraclito Ebbelholt; ⁴/₂ 1494 (Løgumbogen) monasterii de paraclito; ¹⁹/₁ 1512 (ÆB) sancti Williams closter; ²¹/₁₂ 1512 (ÆB) sancti Willemi Closter. — Af Ordet Æble, oldn. epli, den kendte Træfrugt. Det i de latiniserede Navne forekommende Ord Paraclitus svarer til græsk *παράκλητος*, egl. „Hjælper, Trøster“, alm. Betegnelse for Helligaanden. — Holt, se Indl.

Æbelholtsdam, Hse. [*æw.holts'dam'*, *æ'welholtsdam'*]. M 1844 Eberholts Dam; GSt Æbelholdtdam; Postadr⁹ Eberholtsdam. — Af Æbelholt, hvis første l ved Dissimilation gaar over til r. — Dam, se Indl.

Æbelholtzvang, Hse. [*æw.holts'vay'*]. M 1688, under Frederiksb. Slotsogn, Ebbelholz Vang; M 1844 Eberholts Wang; GSt Æbelholtzvang; Postadr⁹ Eberholtzvang. — Se Æbelholt. — Vang, se Indl.

Ølskøb (forsv. By). ¹⁴/₈ 1252 (ÆB) Ølskøb, Ølskøpp; E. Gøyes Jb 1552 Øliskiøb, Ølskiøb; Mandt 1555 Øelskiøff; KancBrevb ¹⁸/₈ 1559, ¹/₇ 1560, ⁶/₇ 1560 og ²⁶/₄ 1579 Ølskiøb; KancBrevb ¹¹/₇ 1579 Ølskiøping; KancBrevb ²⁷/₅ 1581 Ølskiøb; KancBrevb ⁶/₅ 1585 Ølskiøpping; KancBrevb ¹¹/₈ 1589 Ølskiøbing; KancBrevb ¹⁰/₉ 1589 O[]skøbing; KancBrevb ²⁵/₇ 1590 Ølkiøb; KancBrevb ⁶/₄ 1593 Øelskøpen; KancBrevb ²⁷/₈ 1597 Ølskiøb; Mandt 1611 Ølkiøb; KancBrevb ³/₈ 1613 Ølskiøb; Mandt 1651 Ølkiøb; MB 1682 Øls Kiøbe Kirche Slett. — Af Mandsn. æ. da. Ølwir, oldn. Ølvir, jvfr. Ølsted 46, Ølstykke 82. Køb, se Indl.; Sideformerne -kiøbing, som optræder i 16. Aarh., er opstaaede under Indflydelse af Ordet æ. da. Køping „Købstad“, jvfr. de gl. Former af Tikøb 11.

42. ALSØNDERUP SOGN.

Alsønderup [*alsønerop*]. Udat. 1150—1200 (Abbed Vilhelms Brevbog) Alexander Thorp, Alisander Thorp; Absalon Bisp i Roskilde 1158—

1177 (AM) Alsøntorp; Alexander III Pave 1159—81 (ÆB) Alsenthorp; Absalon Ærkebisp 1177—1201 (ÆB), u. D. 1178 (ÆB), Celestinus III Pave 1191—98 (ÆB) Alsentorp; ¹⁶/₅ 1218 (ÆB) Alexantorp; VJb 1231 (13. Aarh.) Alexandsthorp; ¹⁵/₆ 1241 (ÆB), ⁶/₁ 1292 (ÆB) Alsentorp; RJb c. 1370 Alsenthorp; c. 1500 Alsundorpp; LensR 1559 Alsynderup; KancBrevb ¹⁰/₇ 1585 Assindrup; Mandt 1600 Allsinnderupp; KancBrevb ¹⁹/₄ 1612 Assendrop; Jb 1662 Allsynnderup; M 1688 Alsøndrup; M 1844 Alsønderup. — Af det fremmede Mandsn. Alexander, der bl. a. blev baaret af flere Paver; de gl. Former som Alsøntorp viser, at Hovedtrykket maa have ligget paa 1. Stavelse, ligesom endnu i Stednavnets folkelige Udtale. Folkesagnet har derimod tolket Navnet som „Alle Synderes Torp“, se Uhrskov, Nordsjæll. Folkeliv II p. 87. — Torp, se Indl.

Alsønderup Hestehave, Hse. Postadr⁹ Alsønderup Hestehave. — Have, se Indl.

Alsønderup Indelukke, Hse. Postadr⁹ Alsønderup Indelukke.

Alsønderup Orned, Hse. [*alsønerop 'o.ɪnə*]. M 1688 Alsønderup orne schouf (Orneschouf); Skovkort 1784 Alsynderups Orne; M 1844 Ornehuset; Postadr⁹ Alsønderup Orne; GSt Alsønderup Oredrev, Orne Plantage. — Se Alsønderup 42. — Orned og Overdrev, se Indl.

Alsønderup Vænge, Hse. Postadr⁹ Alsønderup Vænge. — Vænge, se Indl.

Bendstrup [*bændsdrøp*]. Mandt 1555, KancBrevb ⁵/₃ 1585 Bendstrup; KancBrevb ³/₁₀ 1596 Bændstrup (her?); Mandt 1600 Benndstrupp; Jb 1662 Bændstrup; M 1688, M 1844 Bendstrup. — Af Mandsn. Benedict, sammentrukket til Bent. — Torp, se Indl.

Bendstrup Orned, Hse. Postadr⁹ Bendstrup Orne; GSt Bendstrup Oredrev. — Orned og Overdrev, se Indl.

Mosegaard (forsv.). Mandt 1555 Mossegordtt; LensR 1582—83 Mosegaardt; KancBrevb ²/₁₀ 1596 Mossegaard; Mandt 1600 Mosszegaardt; KancBrevb ¹⁷/₁₀ 1612, KancBrevb ¹/₇ 1613, Mandt 1651 Mossegaard; M 1688 Mosegaard.

Møllehøj, Hse [*mølahöw*']. Postadr⁹, GSt Møllehøj.

Nejede [*nejedə*]. Alexander III Pave 1159—81 (ÆB), Absalon Bisp 1158—1177 (AM), u. D. 1178 (ÆB) Næveth; Absalon Ærkebisp 1177—1201 (ÆB) Næueth; Celestinus Pave 1191—98 (ÆB) Nætveith; ¹⁶/₅ 1218 (ÆB) Næveth; ¹⁵/₆ 1241 (ÆB) Næved; 13. Aarh. (Abbed Vilhelms Levned) Nadweth; ¹⁹/₁₀ 1495 (ÆB) Netwede; LensR 1582—83, Mandt 1600 Neede; Jb 1662, M 1688 Neide; M 1844 Nejede. — Nutidsformen med j tyder paa et æ. da. d, oldn. t, hvilket ogsaa sporadisk viser sig i ældre Former, som Nætveith, Nadweth, Netwede. Forleddet vistnok Ordet Net, oldn. net, æ. da. næt, nææth, hvilket sidste er den regelmæssigt udviklede Form (nyere dansk Net ved tysk Paavirkning); Endelsen æ. da. with „Skov“. Ligger ved Arresø, og „Netskoven“ kunde da minde om Fiskeri eller Garn-tørring. Formelt kunde ogsaa Formerne Næ-weth eller Næt-weth komme i Betragtning, men i saa Fald vilde Forleddet være dunkelt.

Roerne (forsv. Bebygg.). Mandt 1555, LensR 1582—83 Roerne. — Kunde være Flertal i bestemt Form af Roe „Skorpe paa Saar“, anvendt om ujævnt Jordsmon, eller af Plantenavnet Roe, om dyrkede Rodfrugter.

Strødam, Hse. Postadr⁹ Strødam Huse. — Se 61.

Strøgaardsvang, Skovriderbolig [*sdrø'gors'van'*]. KancReg ²⁷/₁₁ 1546

Strygaard; KancBrevb ³⁰/₈ 1562 Sthrøe Gaard; KancBrevb ⁶/₈ 1567 Strygaardt; LensR 1582—83, Mandt 1600 Strøegaardt; Mandt 1651, M 1688 Strøegaard; M 1844 Strøegaardsvang; Postadr⁹ Strøegaardsvang. — De nuvær. Navne Strøegaardsvang og Strødam minder om en forsv. Gd. Strø, hvis Navn sikkert har s. Oprindelse som Sognavnet Strø 44; se ogsaa Strøegaardsvang under Holbo Hrd., Naturnavne. — Vang, se Indl.

Taagerup (forsv. Gd.). Mandt 1555 Togeruppe; LensR 1582—83 Griffsthaagerup; Mandt 1600 Thogerupp; Jb 1662 Taagerup; M 1688 Taagerupgaard. — Af Mandsn. æ. da. Toki, æ. sv. Toke, oldn. Tóki. — Torp, se Indl. Forleddet 1582 Griffis- maa antagelig være det Grib, vi har i Gribskov, se Naturnavne, Holbo Hrd.

Tulstrup [*tulsdrøp*]. Mandt 1555 Tulstruppe; LensR 1582—83 Thuelstrup; Mandt 1600 Thullstrup; Jb 1662 Tuulstrup; M 1688 Tuelstrup; M 1844 Tuelstrup. — Af Mandsn. da. sv. Thulf, oldn. Þólfr; jvfr. Tulstruplund 14, Tulstrup 15. — Torp, se Indl.

43. SKÆVINGE SOGN.

Skævinge [*sgæ'v'ij*]. Udat. 1201—50 (ÆB) Skeping; ⁴/₈ 1257 (ÆB) Skævinghe; RJB c. 1370 Skæbinge, Skæbinggæ, Skæbinghæ; ²⁶/₅ 1442 (ÆB), ÆB c. 1450—1520 SRD VI 162 Skebinghe; ³¹/₈ 1458 (ÆB) Skæbinghe, Skebinghe; u. D. 1458 (Udtog 1541—43) Skeffuinge; ²²/₁ 1489 (ÆB) Skæbinghe; Overskrift i ÆB ved ²²/₁ 1489 Skebynge; ²⁷/₁ 1494 (ÆB), Overskrift i ÆB ved ²⁷/₁ 1494 Skebinge; c. 1500 Skeffuinghe, Skeffuynghe; ³/₄ 1506 (ÆB) Skebinge; ²⁷/₁₂ 1507 (ÆB) Skæbinge; ¹/₈ 1509 (ÆB) Skæbinghæ; KancReg ¹⁰/₇ 1550 Skafvinge; KancBrevb ¹⁹/₇ 1553 Skeffuinge; KronSk ³⁰/₄ 1587 Skiefvinge; Mandt 1600 Scheffuinge; Jb 1662 Schieffuinge; M 1688 Schiefvinge; M 1844 Skievinge. — Den nuvær. Form udgaar fra et æ. da. *Skæpinge, der bliver til Skæbinge og derefter til Skævinge. Skæpinge kunde være afledt med -inge af *Skap- eller *Skep-, af uvis Betydning; om -inge se Indl.

Holmegaard (forsv.). ²²/₁ 1489 (ÆB) Holmægardt; Overskrift i ÆB ved ²²/₁ 1489 Holmegaard; jvfr. MB 1682 Storre Holmes aaes, Lille Holmes Aaes. — Holm, se Indl.

Tinkerup (forsv. Gd.). ²⁷/₁ 1494 (ÆB) Tynckerop; Overskrift i ÆB ved ²⁷/₁ 1494 Tynkerwps gord. — Se Tinkerup 11.

44. STRØ SOGN.

Strø [*sdr'y'ø*]. Her anføres tillige Eksp. paa Herredsnavnet. Udat. før 1200 (ÆB) Stry; Knud VI Konge 1182—1202 (ÆB) Strø; VJb 1231 (13. Aarh.) Strøhæret, Strøhæreth; ¹¹/₁₁ 1250 (ÆB), ²⁵/₁₁ 1252 (ÆB) Strø; ¹⁶/₇ 1257 Struhæreth; ¹⁸/₈ 1257 Strøhæret; ²⁶/₁₁ 1285 (ÆB) Strøhæreth; 1298 (o. 1580 ÆDA III 356) Strø; ⁴/₇ 1324 (ÆB) Strøhæreth; ¹⁹/₇ 1342 Strø; 1346 (1476 ÆDA I 121) Strøherret; ⁹/₈ 1348 Strø H.; ⁸/₈ 1349 Strø; RJB c. 1370 Strøhæreth, Strøhæret, Strø, Strø; 1340—75 (Vid. 1341) Strøhæreth; ¹¹/₈ 1377 Strø; 1384 (c. 1580 ÆDA III 374) Strø; ¹²/₁₂ 1387 Strø; 1397 (1476 ÆDA I 144) Strøherret; ²/₆ 1401 Strø H.; ⁹/₁₀ 1422 (ÆB) Strøhæreth; ¹⁵/₆ 1423 (15. Aarh.) Strø H.; ¹/₈ 1449 (ÆB) Strøhæreth; ²/₁₁ 1454 (ÆB) Strømagle; ³⁰/₁₀ 1456 (ÆB) Strø;

³⁰/₄ 1457 Strømaghle; ³¹/₃ 1458 (ÆB) Strømaglæ; ²²/₁ 1489 (ÆB) Strøherrit; ¹² el. ¹⁹/₇ 1491 (ÆB) Strøssogn; Landehjælp 1492 Strø herret; c. 1500 Strømagle; ²³/₅ 1505 Strø H.; KancBrevb ¹⁹/₇ 1553, Mandt 1600, Jb 1662 Strøe; M 1688 Strøemagle; M 1844 Strøe. — Ordet Strø, Flertal Strøer, anvendes endnu i Dansk om Tømmerstokke, der lægges som Underlag for sværere Tømmer eller Kævler; VidSelskOrdb. har Strøer „Træblokke, der lægges under noget, f. Eks. under Ankertoug, eller under Tømmer, som skal tilhugges, for at det ei skal ligge paa den blotte Jord“. I Stednavne kunde vel forudsættes en Betydning som i sv. Dial. strö „Broplanker, Brostokke“, „brotliljor; de tiljor eller stockar, merendels af ituklufvet timmer, som læggas på tvären af träbroar, på hvilka stockar man kör och färdas“ (Rietz); jvfr., at Ordet findes paa da. i Sammensætningen Strøbræt „Gangbræt“ (Kalkar). Hellquist (Sv. etym. ordb. p. 886—87) tolker de svenske Stednavne Strö af dette Ord, alternativt af et *strauja- i Betydningen „Strøm“.

Sigersløvester [*se'esles'øsdā*]. ¹¹/₁₁ 1250 (ÆB) Syersløff østræ, Syersløff; ²⁷/₄ 1255 (ÆB) Syersløff Østræ; ⁷/₆ 1268 (EB) Sigersløff; ⁹/₉ 1348 Siærsløff østræ; 1411 (1476 ÆDA I 41) Sydersløff; ³⁰/₁₀ 1456 (ÆB) Syersløff østræ, Syersløff; ²⁸/₆ 1485 Siærsløff, Siærsløff; ¹⁷/₆ 1487 (EB) Syærsløff; Overskrift i EB ved ¹⁷/₆ 1487 Syersløff; ¹² el. ¹⁹/₇ 1491 (ÆB) Syersløffue; Overskrift i ÆB ved ¹² el. ¹⁹/₇ 1491 Siærsløff; ¹²/₃ 1496 (ÆB) Syersløff østre; u. D. 1497 (EB) Syærsløff østhre; c. 1500 Sygersløff østhre; 1505 (o. 1580 ÆDA III 330) Siærsløff; KancBrevb ²⁹/₉ 1555 Siærsløff østre; Mandt 1555 Siersløff; KancBrevb ⁸/₉ 1561 Siærsløff; KancBrevb ⁷/₅ 1562 Siærsløfføstre; LensR 1582—83 Siærsløff østre; Mandt 1600, Jb 1662 Siærsløfføster; M 1688 Siærsløfføster; M 1844 Sigersløvester. — Af Mandsn. æ. da. Sighar, oldn. Sigarr, sv. Sighar. — Lev, se Indl. Tilføjelsen -østre tjener til Adskillelse fra Sigersløvester 71.

Strøllille [*sdrø'lilē*]. ¹⁵/₆ 1241 (ÆB) Strø lillæ; ²⁴/₆ 1242 (ÆB) Strø lillæ; ²⁶/₅ 1442, ⁹/₁₂ 1448, ²³/₁₂ 1448 (1481) Strøllille; ⁸/₁₁ 1454 (ÆB) Strøllillæ; ³¹/₈ 1458 (ÆB) Strøllille; c. 1500 Strøllille; FriReg 1532 Strøllede; Mandt 1555 Strøllille; KancBrevb ⁶/₄ 1562, KronSk ²⁰/₄ 1564 Strøllille; LensR 1582—83, Mandt 1600 Strøllille; Jb 1662, M 1688 Strøe Lille; M 1844 Strøllille. — Se Strø ovfr. I Strøllille er det eftersatte Adjektiv bevaret, hvorimod det i Nabobyen Lille-Lyngby er blevet flyttet foran Navnet, uagtet det ligesom her oprindeligt har været efterhængt.

45. LILLE-LYNGBY SOGN.

Lille-Lyngby [*lil's lønby', lil' lønby*]. ²³/₅ 1241 (ÆB), ³⁰/₈ 1246 (ÆB), ²⁸/₄ 1280 (ÆB), ⁴/₇ 1324 (ÆB) Lyngby Lillæ; udat. anden Tredjedel af 14. Aarh. Lunde Domk. Gaveb. 32 Lyngby; RJB c. 1370 Lyngby lylæ; ¹/₅ 1411 Lyw[n]gby lylæ; ¹³/₈ 1432 (Pavens Kopibog) Lilungby; ¹/₈ 1449 (ÆB) Lyngbylillæ; (her?) ⁹/₅ 1460, ³⁰/₁₁ 1485 (EB) Lywngby; ¹⁵/₆ 1486 (ÆB), ¹⁵/₁₂ 1487 (ÆB), ²¹/₁₀ 1488 Lyngbylille; ¹² el. ¹⁹/₇ 1491 (ÆB) Lyngby; ¹⁶/₃ 1494 Llywnby; ¹⁵/₉ 1494 (ÆB) Lyngbylille; ²⁸/₅ 1495 Lyngbylillæ; ¹⁴/₈ 1495 Liwngby; ¹⁵/₁₂ 1496 Lyngby; ¹⁶/₁ 1497 (EB) Lywngby; ²⁷/₂ 1497 (ÆB) Lyngbylille; ¹⁶/₃ 1497 Lyngbylillæ; ²³/₁₀ 1505 (ÆB) Lyngby lille; ¹⁷/₃ 1506 (ÆB) Lyngby lilde; ³/₄ 1506 (ÆB) Lyngby lille; c. ¹⁶/₃ 1507 (ÆB) Lyngby lilde; ¹⁰/₇ 1507 (ÆB) Lyngby lildæ;

1509 (1607 ÆDA IV 74) Lyngby; ²⁷/₁₂ 1509 (ÆB) Lyngby lille; ¹⁷/₆ 1512 Liwngby; ²¹/₁₂ 1512 (ÆB) Lyngby lillæ; KronSk ¹⁵/₂ 1562 Liungby; LensR 1582—83 Lynndbye sogn; KancBrevb ²³/₆ 1594 Lyndbye; Kanc Brevb ²⁵/₉ 1597 Lynby; Mandt 1600 Lynndbyelille; KancBrevb ¹³/₃ 1608 Lyndbylille; Jb 1662 Lynndbye; M 1688 Lille Liungbye; M 1844 Lille Lyngby. — Af æ. da. ljung „Lyng, Strækning bevokset med Lyng.“ — By, se Indl. Byen hed lige til 17. Aarh. Lyngbylille i Modsætning til Lyngbymagle i s. Sogn; først da blev Lille- sat foran; Formen 1432 Lilungby er formentlig Afskriverfejl for Liwngby.

Haseje, Hse [*harsæj*']. Postadr9 Haseje Huse; Indb. 1924 Hasej. — Kunde være udviklet af *Haraldsheth; jvfr. Harreshøj 11, og at Haraldsborg, Roskilde, i Nutiden er optegnet som Hasbjærg. — Hed, se Indl.

Holteholm, Gd. og Hse. [*høldahol'm*]. Jvfr. MB 1682 Holt Høyes Aaßen; M 1844, GSt Holteholm. — Af æ. da. holt „Skov“, om dette og Holm se Indl.

Julejunge Huse [*ju'l(ə)jøn'*]. M 1844 Julejongsgaard; GSt, Postadr9 Julejunge. — Se Jungen ndfr. Om Jule- jvfr. Julebæk 5; her findes dog ingen Møllebæk, hvorfor Forleddet rimeligvis har anden Oprindelse, maaske Ordet Hjuler „Hjulumager“, eller Mandsnavnet Juli, jvfr. Julehøjskrog 31.

Jungen, Hse. [*jøn'en*]. GSt Postadr9 Jungen. — Ordet Jung(e), som paa Jysk betyder „et Sted paa Engen, hvor det gynger, Hængesæk“. Ordet forekommer ofte i Eng- og Mosenavne (Steenstrup, Indl. Stud. p. 33); saaledes Tørvejungen 97, Sortejung 23 og Pogged Jung (lav, sumpet Jord) i Særløse S., Volborg Hrd. Jungen her støder til Mosearealet, der staar i Forbindelse med Arresø.

Jungholm, Gd. og Hse. [*jønhol'm*]. M 1844 Iungholm; GSt Jungholm. — Se Jungen ovfr. — Holm, se Indl.

Junghøj, Hse. [*jøn'høj'*]. M 1844 Junghøj; GSt Junghøj Gd.; Postadr9 Junghøj. — Se Jungen ovfr.

Kappelskov, Hse. [*kåbalsgaw'*]. KancBrevb ²⁰/₆ 1551 Cappelskouf; MB 1682 Kapel Schouf; GSt, Postadr9 Kappelskov. — Forled er Ordet Kapel, der i Stednavne alm. findes bevaret i Formen Kappel-, f. Eks. Kappelgaard fl. Steder i Landet.

Kovad, Hse. [*kø'vad*]. Postadr9 Kovad (Huse); GSt Kovad. — Af Dyrenavnet Ko og Vad „Vadested“.

Leret [*le'rød*; *nør(ə) i le'rød*]. Postadr9 Leret. — Bestemt Form af Ordet Ler.

Lyngbygaard (forsv.). 1559 (1607 ÆDA IV 111), udat. (1607 ÆDA IV 122) Liungby gaardt; KancBrevb ²⁶/₁₀ 1560 Liungbyegaard. — Se Lille-Lyngby.

Meløse [*me'elø'ss*, *mælø'ss*]. Udat. 1150—1200 (Abbed Vilhelms Brevbog) Methuluse; 13. Aarh. (Abbed Vilhelms Levned) Metheluse, Metheluse; ¹⁶/₆ 1218 (ÆB), ¹⁵/₆ 1241 (ÆB) Mædeløse; ²⁸/₄ 1280 (ÆB) Mædheløse; c. 1500 Myæløze; LensR 1582—83 Mielløse; KancBrevb ²⁸/₈ 1584 Melløse; KancBrevb ²³/₆ 1594 Mielløs; KancBrevb ²⁵/₉ 1597 Mielløse; Mandt 1600 Mielløs; Jb 1662 Mielløesse; M 1688 Mielløese; M 1844 Meelløse. — I de senere Skriveformer med Mie- betegner ie en Diftongering af langt e, som findes i de ældre Skriveformer, og som igen kan være opstaaet af æi. Fl. kunde da være s. Ord som oldn. meidr „Træ

paa Roden; Stok, Stang^a, da. Med i Slædemeder, og Forleddet er saaledes forskelligt fra det i Melby 51. Dyrhund (Danske Studier 1911 p. 115) mente, sikkert med Urette, at Efl. var -huse, idet han byggede paa Skriveformen i det m. H. t. Navneformer mindre paalidelige Værk Abbed Vilhelms Levned. — Løse, se Indl.

Nedergaard (forsv.). ²/₆ 1401 Nethrægaar. — Af Adj. æ. da. næthra, oldn. nedri „nedre“, og Gaard.

Store-Lyngby [*sðoːˤ ˈlɔŋby*]. C. 1175 (ÆB) Lingbui; ²³/₅ 1241 (ÆB), ³⁰/₈ 1246 (ÆB), ²⁶/₁₁ 1285 (ÆB), ⁵/₅ 1300 (ÆB) Lyngby Maglæ; ⁷/₄ 1360 Lyngby maghle; Rjb c. 1370 Lywgby; 1399 (1607 ÆDA IV 127) Liungbymagle; 1450—1520 ÆB SRD VI 185, ²/₁₁ 1454 (ÆB) Lyngby maglæ; ³⁰/₄ 1457 Livngbymaghle, Livngbymagle; ³¹/₈ 1458 (ÆB) Lyngby-maglæ; Overskrift i ÆB ved ³¹/₈ 1458 Lyngby; u. D. 1458 (Udtog 1541—43) Lywngby maglæ; ¹⁶/₁ 1497 (EB) Lywngbymagle; KancBrevb ²⁸/₁ 1558 Lingbyemagle; KancBrevb ¹¹/₅ 1567 Liungbyemagle; KronSk ⁶/₁₂ 1574 Magleby; LensR 1582—83 Lynndbyemagle; Mandt 1600 Lynndbye-maglle; KancBrevb ¹³/₈ 1608 Lyndbymagle; Jb 1662 Lynndbyemagle; M 1688 Store Liungbye; M 1844 Store Lyngby. — Se Lille-Lyngby ovfr.

Søsterbromølle. LensR 1582—83 Søsterbromølle; KancBrevb ²⁵/₉ 1597 Systerbro Mølle; Mandt 1600 Søsterbromølle; Jb 1662 Søsterbroe Mølle; M 1688 Søsterbroe Mølle; M 1844 Søsterbroemølle; Postadr9 Søsterbro. — Søster- kunde sigte til, at Møllen havde hørt under et Nonnekloster (Slangerup?), jvfr. Søster-Svenstrup, Daastrup S., Ramsø H.

46. ØLSTED SOGN.

Ølstød [*øˈst, ølsd̥e*]. ²⁵/₁₁ 1252 (ÆB) Ølstæde; ⁶/₃ 1315 Ølstathæ; Paaskrift paa Dokument af ⁶/₃ 1315 Ølstæthæ; ⁹/₉ 1348 Ølstæhæ; Rjb c. 1370 Ølstæde, Ølstædhe; ²⁶/₅ 1442 (ÆB) Ølstædhe; ¹⁷/₉ 1452 Ølstæde; ³⁰/₄ 1457 Ølstædhe; ³¹/₈ 1458 (ÆB) Hølstæde, Hølstædhe; ²⁷/₁₀ 1464 (ÆB) Ølstæde; ⁶/₈ 1474 (ÆB), ¹¹/₁₀ 1477 (ÆB) Ølstædhe; ²⁶/₁₁ 1491 Ølstæde; ²⁰/₁ 1494 (ÆB) Ølstæde, Ølstædhe, Ølstædhæ; ²⁰/₁ 1494 (EB), Overskrift i ÆB ved ²⁰/₁ 1494 Ølstæde; ¹²/₃ 1496 (ÆB) Ølstæde; c. 1500 Ølstæde; ²³/₅ 1505 Ølstæde; KancReg ¹⁰/₇ 1550 Ølstædt; KancBrevb ²⁹/₉ 1555 Ølstæde; KancBrevb ²⁸/₁ 1558 Ølstædt; Mandt 1600 Øllstædt; Jb 1662 Øllstædt; M 1688, M 1844 Ølstædt. — Af Mandsn. da. Ølwir, oldn. Ølvir; samme Navn findes ligeledes i Ølskøb 41, Ølstykke 82. — Sted, se Indl.

Grimstrup [*grɪmˈsdrɔp*]. ²/₁₁ 1454 (ÆB) Grymstorp; (her?) ¹⁴/₁₀ 1476 Grimstorp; FriReg 1532 Grimstrop; Mandt 1555 Grinnstrup; LensR 1582—83 Grimstrup; Mandt 1600 Grimsstrupp; Mandt 1651, M 1688, M 1844 Grimstrup. — Af Mandsn. da., sv. Grim, oldn. Grimr. — Torp, se Indl.

Lille-Havelse [*lil(ə) ˈhaːvelsə*]. ²⁵/₁₁ 1252 (ÆB) Hawgeløse lillæ; 1327—1360erne Lilæhawæløse; ⁵/₂ 1445 Hawselitlæ; ³¹/₈ 1458 (ÆB) Haffuellsse lylle; ⁶/₈ 1474 (ÆB), ¹¹/₁₀ 1477 (ÆB) Hawelsse lille; Overskrift i ÆB ved ¹¹/₁₀ 1477 Hawelse lilde; ²⁶/₁₁ 1491 (ÆB) Hawelsæ lille; Overskrift i ÆB ved ²⁶/₁₁ 1491 Havelse lilde; ¹²/₃ 1496 (ÆB), Overskrift i ÆB ved ¹²/₃ 1496 Hawelse lille; Mandt 1555 Haulsæ Lille; KronSk ²⁰/₄ 1561 Hafvelselille; LensR 1582—83 Haffuelsenille; Mandt

1600 Haffuellselille; Mandt 1651 Hauffelse Lille; M 1688 Lille Havelsemagle; M 1844 Lille Hagelse; Postadr9 L.-Hagelse. — Fl. er æ. da. hagi „et indhegnet Stykke Jord, Græsgang“, nu Have, i den ældre Betydning bevaret i S sammensætninger som Bihave, Dyrehave, Hestehave, Kohave, se Indl. under Have. Endelsen er oprindl. -løse (se Indl.), der allerede i 15. Aarh. er afsløbet til -else, jvfr. Slagelse af Slag-løse.

Store-Havelse [*sdO. u. 'ha'selsz*]. ^{21/7} 1354 (ÆB) Haugheløse; RJb c. 1370 Haweløse, Haveløse, Haweløse, Haweløse maglæ; ^{18/6} 1410 Havelsemaglæ; ^{1/5} 1411 Hawelsæmaglæ; ^{17/6} 1431 (Danske Magasin) Hawelsæ; ^{21/5} 1436 Hawelse; ^{8/5} 1448 Hawelsse; ÆB c. 1450—1520 SRD VI 160 Hagheløse; ^{28/12} 1454, ^{16/8} 1494 Hawelsse; ^{16/8} 1494 [H]awelssæ maghelæ; ^{9/3} 1495 Haglæsæ; ^{16/10} 1500 Haffuels; ^{2/3} 1502 Haffuelsse; ^{18/9} 1503 (ÆB) Hawelsæ; ^{28/10} 1505 (ÆB) Hawelsæ maglæ; ^{9/4} 1506 (ÆB) Hawelsæ; c. ^{16/3} 1507 (ÆB) Hawelsse magle; ^{25/7} 1507 (ÆB) Hawelsæ; ^{1/3} 1509 (ÆB), ^{27/12} 1509 (ÆB) Hawelsæ maglæ; 1510 (1607 ÆDA IV 75) Hauelsze; u. D. 1511 Haffuelsæ; ^{17/5} 1512 Hawffelssæ; ^{21/12} 1512 (ÆB) Hawelsæ Maglæ; KancReg ^{10/7} 1550 Hafvelse; KancBrevb ^{2/10} 1559 Hafvelse Len; KancBrevb ^{28/4} 1561 Hauelsse; KancBrevb ^{5/6} 1562 Havelssøgaard; KancBrevb ^{21/2} 1578 Haufuelsegaard; LensR 1582—83 Haffuelsemagle, Hafvelse magle; KancBrevb ^{11/8} 1584 Hagelse; KancBrevb ^{27/8} 1584 Haufvelssøgaard; KancBrevb ^{9/5} 1593 Hafvelsegaard; Mandt 1600 Haffuelsemagle; Mandt 1651 Hauffuelsemagle; M 1688 Havelssæmagle; M 1844 Store Hagelse; Postadr9 St.-Hagelse. — Se Lille-Havelse ovfr.

Strøllille Mølle [*sdrol'illa møls*]. KancBrevb ^{19/7} 1553 Strøe Mølle; Mandt 1555 Strø Lille mølle; KancBrevb ^{26/10} 1572 Strøllille Mølle; LensR 1582—83 Strøllille mølle; KancBrevb ^{26/9} 1597 Strøllille Mølle; Mandt 1600 Strøemølle; M 1688 Strøe Mølle; M 1844 Strøllille Mølle. — Se Strøllille 44.

Ubberup [*øbærøp*]. ^{23/5} 1241 (ÆB) Wberop; ^{28/4} 1280 (ÆB) Whetorp, Wberopp; Mandt 1555 Wbberupp; LensR 1582—83 Wbberup; Mandt 1600 Wbberupp; Mandt 1651, M 1688 Vbberup; M 1844 Upperup. — Af Mandsnavnet æ. da., oldn. Ubbi, æ. sv. Ubbe. — Torp, se Indl.

Ølsted Strandhuse. GST, Postadr9 Ølsted Strandhuse. — Ølsted, se ovfr.

47. KREGME SOGN.

Kregme [*krájms*]. Udat. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (AM) Crækym; udat. Alexander III Pave 1159—81 (ÆB) Crækøm; Absalon Ærkebisp 1177—1201 (ÆB) Crækhøm; u. D. 1178 (ÆB), udat. Celestinus Pave 1191—98 (ÆB), ^{16/5} 1218 (ÆB), ^{15/6} 1241 (ÆB) Crækøm; RJb c. 1370 Kræghom; 1383 (1476 ÆDA I 146) Kreghømæ; ^{19/12} 1399 Kræghomme; ^{11/11} 1443 Krægemmæ; ^{14/10} 1447 Kregom; ÆB c. 1450—1520 Crækøm; u. D. 1462 Kregomme; Landehjælp 1492 Kreomme; c. 1500, Halsnæs Atterstader 1519 Kreome; FriReg ^{24/6} 1529 Kregeme; 1544 (Hofm.) Kreyeme; KancBrevb ^{19/7} 1553 Kregeme; 1559 (Ann. Ecc. III 381) Kreyeme; KronSk ^{15/2} 1562 Kregome; KancBrevb ^{4/6} 1562 Chremme; KancBrevb ^{28/8} 1562 Kreginge; LensR 1582—83 Kregome Birck; KancBrevb ^{5/4} 1584 Kremme Birker; Mandt 1600 Kregomme; KancBrevb ^{27/9} 1603 Krim; Jb 1662 Kregomme; M 1688 Kroegeme; M 1844 Kregome. — Endelsen ser ud til at være et oprindl. -heim „Hjem, Boplads“; om dette se Indl. under -um; en

Skriveform som Crækhøm tyder i hvert Fald stærkt i denne Retning. Forleddet er et gl. da. *Kræk-, hvis sidste k i 14. Aarh. gaar over til gh, for i senere Tid at gaa videre til j. Det kunde ligge nær at sætte det i Forbindelse med oldn. krika „Bøjning, Bugt“, men det korte i aabnedes først til e ved Midten af 14. Aarh. (Brøndum-Nielsen, Glda. Gr. § 158), og vore Former, der tilmed har æ, peger længere tilbage. Dyrhund har (Danske Studier 1911 p. 108) tænkt paa et Personn. *Kreki, men heim-Navnene forbindes normalt ikke med Personnavne. Paa Plantenavnet Kræge tør ikke tænkes, da det er laant fra Tysk i Middelalderen og utvivlsomt ogsaa har oprindeligt i. Der findes dog et Ord jysk Kræg „klodset Person, syg Stakkel, Kryster,“ sv. Dial. kräk „lidet Dyr, lidet Barn, svag Person“, no. Dial. krek „Kryb, Vantrivning“, shetlandsk krek, kræk „Kreatur med daarligt udviklede Bagben“. Dette Ord har man anset for identisk med æ. da. Kræ „Kreatur“, hvis Bortfald af g skulde skyldes Indflydelse fra Ordet Fæ, og en Betydning „Kreatur, Kvæg“ vilde meget vel kunne passe med Efterleddet -heim.

Avderød [*adserød*]. 1375 (1476 ÆDA I 145) Awedherøth; 1397 (1476 ÆDA I 144) Awetherøth; LensR 1582—83 Audrødt; Mandt 1600 Auderødtt; KancBrevb $\frac{4}{2}$ 1605, $\frac{4}{4}$ 1606 og $\frac{13}{3}$ 1608 Auderød; Mandt 1651, M 1688, M 1844 Auderød. — Af Mandsn. Agviðr, som ogsaa findes i Avderød 16, se dette. — Rød, se Indl.

Bjørnehoved, Hse. [*björnø'hovæd*]. Guide 1897 Bjørnehoved (Bakke); Postadr9 Bjørnehoved; A. Uhrskov Nordsjæll. Folkeliv II p. 175 Bjørnehoved. — Stedet har efter Sagnet (se A. Uhrskov, anf. Sted) Navn efter en Kong Bjørn, hvis Hoved blev sat paa en Stage paa dette Sted, men det turde være et navneforklarende Sagn. Indeholder snarest Dyrenavnet Bjørn, og Hoved i Betydning „fremspringende Punkt paa Kysten“, se Indl.

Brederød [*breæræ*]. 1375 (1476 ÆDA I 145), 1397 (1476 ÆDA I 144) Bredhærøth; Mandt 1555 Breerøidtt; KancBrevb $\frac{2}{12}$ 1568 Brederød; KancBrevb $\frac{20}{3}$ 1574 Brerød; KancBrevb $\frac{11}{7}$ 1577 Brederød; KancBrevb $\frac{4}{7}$ 1582 Breerød; LensR 1582—83 Brederødtt; KancBrevb $\frac{12}{11}$ 1586 Bredrød; KancBrevb $\frac{31}{3}$ 1593 Brerødtt; Mandt 1600 Brøderødtt; Mandt 1651, M 1688, M 1844 Brederød. — Af Mandsn. æ. da. Brethe, nyno. Brede, beslægtet med oldn. Breiðr, æ. sv. Bredh, eller af Tillægsordet bred, jvfr. Langerød 14. — Rød, se Indl.

Dronningholm (forsv. Gd.). 1356 (ÆB) Drotningholm; 1375 (1476 ÆDA I 145) Drothningholms gaardh; 1380 (1476 ÆDA I 146) Drotningholms gaardh; 1383 (1476 ÆDA I 146) Drothningholm; $\frac{18}{9}$ 1397 Drotningholm; 1397 (1476 ÆDA I 144) Drothningholm; $\frac{13}{1}$ 1400, 1401 (1476 ÆDA I 38) Drotningholm; $\frac{1}{8}$ 1407 Drotningæholm, Drotningholm; $\frac{23}{6}$ 1419 Drotningholm; $\frac{11}{2}$ 1421 Drotningeholm; $\frac{9}{10}$ 1422 (ÆB) Dronningholm; $\frac{15}{6}$ 1423 (15. Aarh.) Drotningholm; $\frac{15}{7}$ 1426 Dranningeholm; $\frac{25}{6}$ 1429 Drotningholm; 1431 (Peringskjöld) Drotningeholm; $\frac{11}{11}$ 1433 Drothningholm; $\frac{15}{6}$ 1437 Dronningholm; $\frac{9}{1}$ 1446, $\frac{14}{10}$ 1447 Drotningeholm; 1457 (1551 ÆDA IV 48) Dronningholm; $\frac{30}{4}$ 1457 Drotningholm; $\frac{24}{8}$ 1465 (LDipl) Dronningholm; $\frac{14}{7}$ 1466 Drothningholm; $\frac{31}{1}$ 1486 Drotningholm, Drotningholh; c. 1489 (LDipl) Dronningholm; $\frac{7}{1}$ 1493, u. D. 1496 Drotningholm; u. D. 1502 Dronyngholm; $\frac{28}{8}$ 1505, $\frac{8}{12}$ 1505, $\frac{3}{4}$ 1506 (ÆB) Drotningholm; $\frac{10}{7}$ 1507 Drotningholms len; $\frac{25}{7}$ 1507 (ÆB) Drotningholm; u. D. 1508 (Orig?) Drotningholm; u. D.

1511 Drotningholms læn, Dronningholm; ²¹/₁₂ 1512 (ÆB) Drothningholm, Drotningholm; FriReg 1532, KancReg ¹⁰/₁₂ 1538 Drotningholm; udat. (1551 ÆDA IV 46) Droningsholm; udat. (1551 ÆDA IV 48) Droningholm; Mandt 1555 Droningholm Lænn; KancBrevb ¹⁷/₇ 1557 Dronningholm; KancBrevb ⁵/₇ 1559 Drotningholm; KancBrevb ²⁶/₃ 1566 Drotningholms Len; LensR 1582—83 Dronningholm lhenn. — Af æ. da. drotning „Dronning“. Slottet skal være bygget af Vald. Sejr til Ære for Dronning Dagmar (Trap⁴ II p. 126 f.). — Holm, se Indl.

Dunkehuse [dʌŋgə]. GSt, Postadr9 Dunkehuse. — Se Dunkebakke, under Naturnavne.

Ebbedal, Hse. [æbɔdɑːl]. Jvfr. MB 1682 Ebbedahls Rende; GSt Postadr9 Ebbedal (Huse). — Af Mandsn. Ebbe.

Hovgaard (forsv.). LensR 1582—83 Hougaardtz Iorden; KancBrevb ⁴/₄ 1606, ⁹/₂ 1610 og ¹⁹/₄ 1612 Hofgaards Jord. — Se Hovgaard 33. Stedet er utvivlsomt Dronningholm, s. d.; i Nærheden af Voldstedet findes en Bakke, kaldet Ladegaards Bakke (GSt).

Kulerup (forsv. By). ³⁰/₄ 1457 Kvlørøpp, Kulerøpps Skov. — Snarest af Mandsn. æ. da. *Kuli, en ikke-omlydt Sideform til Koli, oldn. Koli; jvfr. æ. sv. Koli, Kuli. Samme Form indgaar i det forsvundne Kulæthorp ²⁴/₁₁ 1355 (Ø-Flakkebjerg H.?). En anden Mulighed er Tilnavnet oldn. Kūla, egl. „Pukkel“, der indgaar i norske Gaardnavne og ogsaa synes at forekomme paa dansk Grund. — Torp, se Indl.

Lille-Kregme, Hse. GSt Lie Kregome; Postadr9 L.-Kregome og Strandhuse. — Se Kregme 47.

Nordhuse [nɔrˈhuːsə]. GSt, Postadr9 Nordhuse. — Af Verdenshjørnebetegnelsen Nord. Nordhuse ligger længst mod nord paa Næset i Arresø.

Osebirke, (forsv. Bebygg., her?). ¹²/₂ 1303 (EB) Oosebyrke. — Fl. kunde være Os, oldn. óss „Udløb af Vand, f. Eks. Aa- og Fjordmundinger“, Efterleddet Birke „Bevoksning med Birketræer“, se Indl. En anden Mulighed var, at Fl. kunde være æ. da. os „Saft, især Plantesaft“, og sigte til gl. Fremstilling af Birkevin, jvfr. æ. da. Birkelov „den Saft, som om Vaar tappes af Birk“ (Kalkar efter Moth).

Osved (forsv. Bebygg.). 1383 (1476 ÆDA I 146) Oorswith; ²⁷/₅ 1480 (Vid. 1495) Ooswith, Ooswitzfang; Mandt 1555 Ossuidt; LensR 1582—83 Ousuis enng (Vinderød S.). — Angives 1383 at have ligget nær Dronningholm og er muligt lig nuvær. Oset, NV for Brederød (Indb. til Stednavneudv. Top 47). Vel sammensat med æ. da. os, „Munding“, og oprindl. Navn paa Skoven, der fandtes ved de to gl. Udløb fra Arresø. — Efterled er æ. da. with „Skov“.

Ravnsbakke, Hse. [rɑvˈns bɑgə]. GSt, Postadr9 Ravnsbakke (Hse.). — Af Mandsn. Ravn.

Skovsgaard, (forsv.). KancBrevb ¹³/₃ 1608 Skoufsgaards Jord.

Sonnerup [sɔnɔrɔp]. 1346 (1476 ÆDA I 121), 1350 (1476 ÆDA I 121) Sonæthorp; 1355 (1476 ÆDA I 121) Soonætorp; ¹⁹/₁₂ 1399 Sonorp; Landehjælp 1492 Sonnerop; Halsnæs Atterstader 1519 [S]amerupe; FriReg ²⁴/₆ 1529 Someroppe; KancBrevb ¹⁹/₇ 1553 Sonnerup; Kanc Brevb ¹¹/₉ 1553 Sonneruppe; Mandt 1555 Saaneruppe; KronSk ¹³/₇ 1561 Sunnerup; LensR 1582—83, KancBrevb ¹⁶/₄ 1598 Sonnerup; Mandt 1600 Sonnerupp; Mandt 1651, M 1688, M 1844 Sonnerup. — Af Mandsn. æ. da. Sonæ, Sune. — Torp, se Indl.

48. VINDERØD SOGN.

Vinderød [*venærød, venærød'*]. Rjb c. 1370 Vindærwth, Winderuth; 1375 (1476 ÆDA I 145) Winnærøth; ¹⁶/₁₀ 1389 Windæruth; 1397 (1476 ÆDA I 144) Winnerøths sogn, Winnærøth; ¹⁴/₁₀ 1447 Winderøds kirke; c. 1500 Vinerødth; KancBrevb ²⁹/₉ 1555 Venderøt; Mandt 1555 Winderøidtt; KancBrevb ⁴/₆ 1562 Vinderudt; KancBrevb ²³/₈ 1562 Vinderød; KronSk ⁶/₁₂ 1574 Venderud; Mandt 1600 Winnderødt; Jb 1662 Winnderød; M 1688, M 1844 Winderød. — Af et Pn. *Windi, som ogsaa antages at indgaa i Vinderup, Sale S., Ginding H. (1376 Windorp) samt i svenske Stednavne: Windhatorp, Windhestad, Winneköp, Windestom (se Lundgren: Personn. från medeltiden p. 301). — Rød, se Indl.

Aasebro, Hse. [*osø'bro'*]. Kort 1708 (C. Nyrop: J. F. Classen) Ossebroe; J. Sørensens Kort 14. 1720 Oxsebroen; M 1844 Aasen; GSt Aasebro, Aasebro Hse; Indber. til Stednavneudv. 1922 Osbro. — Af Os, oldn. óss, „Udløb af Vand, f. Eks. Aa- og Fjordmundinger“; her er Aasebro Navn paa den Bro, ad hvilken Halsnæsvejen føres over Aaen nærmest ved dennes Udløb i Roskilde Fjord.

Arresødal, Gd. [*arəsø'dal'*]. M 1844 Arresoegaard eller Arresødal; GSt Arresødal. — Arresø, se Holbo Hrd., Naturnavne.

Karls gave, Hse. [*karls'gaw(ə)*]. GSt, Postadr9 Karls gave.

Kassemose [*kasmō'ss*]. 1320 (1528) Karsemose; 1375 (1476) Karsemoosæ; 1397 (1476 ÆDA I 144) Karsæmosæ; c. 1500 Karsemosse; Mandt 1555 Karsemosse; KronSk ⁶/₁₂ 1574 Karsemyse; LensR 1582—83 Karsemose; Mandt 1600 Karsszemosse; KancBrevb ⁹/₂ 1610 og ¹⁹/₄ 1612 Karsemose; Mandt 1651 Karssemose; M 1688 Kassemøse; M 1844 Kassemose. — Af Plantenavnet Karse.

Kassemose Overdrev, Gde. og Hse. GSt Kassemose Oredrev. — Overdrev, se Indl.

Sandkro [*sank'kru'ən*]. GSt, Postadr9 Sandkro. — Ligger paa en Strækning, kaldet Sandet, se Holbo Hrd., Naturnavne.

Ørkesholm, Gde. og Hse. [*ørgəs'hol'm*]. GSt, Postadr9 Ørkesholm. — Paa Grund af Sidsteledstrykket maa man vel slutte, at Forleddet er et opr. selvstændigt Navn, der først i nyere Tid er blevet sammensat med den almindelige Gaardnavneendelse -holm, mulig et Ørngaard, Ørkær ell. lign., sammensat med Ør „Grus“, hvorom se Indl. — Holm, se Indl.

Øvre Mølle [*øvrə mōlə*]. Saxo (ed. Müller, p. 670) Bythingam amnem; 1397 (1476 ÆDA I 144) Øffræbydinghæ møllæ; KancBrevb ¹⁷/₁₀ 1559 Øvre Mølle; KancBrevb ²⁶/₁₀ 1572 Øfre Mølle; LensR 1582—83 Øffre mølle; KancBrevb ²⁶/₇ 1600 Øvre Mølle; Mandt 1600 Offuermølle; Kanc Brevb ¹⁷/₁ 1605, og ⁴/₂ 1605 Ofver Mølle; KancBrevb ¹⁸/₅ 1608 Ofre Mølle; KancBrevb ⁹/₂ 1610 Øfre Mølle; M 1688 Oure Mølle; DAtl Oure Mølle; GSt Øvremølle. — Saxo omtaler en Aa, Bythinga (= Bydinge Aa?), der uden Tvivl er Navn paa Arresøens tidl. Udløb mod V.; ved denne laa de 1397 nævnte Øvre- og Nedre Bydinge Møller (jvfr. Nedre Mølle 51). Bydinge er mulig et forsvundet Bebyggelsesnavn paa -inge (om dette se Indl.).

51. MELBY SOGN.

Melby [*me'ælbij*, *melby*]. ¹³/₁ 1301 (Jens Grands Proces) Medelby; ¹¹/₆ 1319 Myethelby; RJB c. 1370 Myætelby; ⁹/₈ 1377 (LDipl), ²¹/₁₂ 1378 Mæthelby; 1387 (1476 ÆDA I 51) Methelby; ²⁹/₃ 1405 Myæthælby; ¹⁷/₁₁ 1407 Mædhælby, Myæthelby; ⁴/₁ 1408 Mæthelby, Myæthelby; 1408 (1476 ÆDA I 41,46) Myethelby; ¹⁰/₇ 1408 Miæthelby, Mæthelby, Myethelby, Myæthelby; Landehjælp 1492 Mielby Sogen; Halsnæs Atterstader 1519 Medelby; udat. (1551 ÆDA IV 47) Micelby; KancBrevb ⁴/₆ 1562 Meylby; KancBrevb ²⁵/₇ 1597, Mandt 1600 Mielby; KancBrevb ²/₅ 1602 Melby; Jb 1662 Mielby; M 1688 Meelby; M 1844 Meelby. — Forleddet er Til lægsordet æ. da. *mæthæl*, oldn. *meðal* „noget som er midt i eller imellem“; det ser efter de gamle Former ud til, at der ved Siden af *mæthæl* har forekommet en ved Brydning opstaaet Form *miæthæl*; en saadan Form indgaar ogsaa i tilsvarende Navne i Skaane og Blekinge samt mulig i Meelse, Falster (se E. Lidén, i NoB 1921 p. 1). Byen er kaldet „Mellembby“, men i Forhold til hvilke andre Landsbyer Navnet rettelig skal forstaas, lader sig ikke med Sikkerhed afgøre. — By, se Indl.

Asserbo, Hse. [*asərbo*]. MK 1807 Asseboe Overdrev; GSt Asserbo. — Se Asserbo 32. — Overdrev, se Indl.

Asserbo Præstelod, Hse. [*præsdløð'n*]. GSt Asserbo Præstelod; Postadr9 Asserbo Overdrev og -Præstelod. — Opkaldelse efter det forsvundne Asserbo, 32.

Evetofte [*e'tåwt*]. ²²/₉ 1366 Ywetoftæ; ¹⁹/₃ 1397 Æffietoftæ; ¹¹/₁₂ 1399 Æwyætoftæ; ¹⁷/₁₂ 1399 Æffæ toftæ; ¹⁷/₂ 1400 Æffætoftæ; ⁵/₃ 1400 Æwiætoftæ; c. 1400 el. 1399? Æwetofte, Æffæ toftæ, Ævetofte; o. 1400 Æffætofte; ²⁷/₈ 1401 Ævetoftæ; ²¹/₁ 1404 Æwætoftæ; 1429 (1476 ÆDA I 62) Affætofte; Landehjælp 1492 Euetofte; Halsnæs Atterstader 1519 [E]ffuetoftthe; LensR 1559 Effuetopte; LensR 1582—83, Mandt 1600 Effuetoft; Mandt 1651 Effuetofte; M 1688 Etoufte; M 1844 Evetofte. — Af da. Dial. Eve „en Sandryg eller Strækning af Sandjord ved Strandbredden, eller ud i Havet, som staar snart over, snart under Vand“ (Molbeck), paa Fyn alm. om den paa Bredden opkastede Tang; ved Næstved findes en Eng Even og en Grøft Evegrøften (²⁹/₇ 1482 omtales Skovklosters Fiskevand „Effuien“); i Lumby S., Lunde Hrd. en Eng Even. Paa no. Dial. findes evja „Dynd, Muddergrund, Slam“, sv. ävja, æ. sv. äfa, der i sv. Dial. betyder „fugtigt Sted, Eng“. Antagelig maa man i Evetofte forudsætte en Betydning „vandfyldt Sænkning“. — Tofte, se Indl.

Grønnekrog, Hse. [*grønəkraw'*]. Postadr9 Grønnekrog. — Krog, se Indl.

Haagendrup [*həndrup*]. ²²/₉ 1366 Hækendorp; ¹⁹/₃ 1397, ¹¹/₁₂ 1399, ¹⁷/₁₂ 1399, o. 1400 Haghendorp; ⁷/₂ 1400 (EB) Hakendorp; ¹⁷/₂ 1400, ⁵/₃ 1400 Haghendorp; ³/₈ 1400 (EB) Hagendorp, Hagenthorp, Hagen-dorp; ²¹/₁ 1404 Haghendorp; udat. (1476 ÆDA I 59) Hagendrop; Landehjælp 1492 Hagendorp; Halsnæs Atterstader 1519 Hoggendrup[p] (overstreget); KancBrevb ²⁶/₆ 1561 Hagendrop; LensR 1582—83 Hogenndrup; Mandt 1600 Hogenndrup; Mandt 1651, M 1688, M 1844 Haagendrup. — Af Mandsnavnet æ. da. *Hakun*, oldn. *Hákon*. — Torp, se Indl.

Hanehoved, Hse. [*ha'nh0'væð*]. MK 1807 Hanehoveds Overdrev; GST Hanehoved. — Forleddet antagelig Fuglenavnet Hane, hvis ikke det muligt skulde være en sammentrukken Form, Haagendrup Hoved, reduceret til Haagenhoved [*h0'vnh0'væð*] og derefter misopfattet som Hanehoved. Det er en Bebyggelse, der skyder ud S.Ø. for Haagendrup. — Hoved, se Indl.

Liseleje [*li's(ə) 'læj(ə); li's*]. GST, Postadr⁹ Liseleje. — Liseleje skal ifl. Trap II⁴ p. 130 være anlagt af Joh. Fr. Classen og er i saa Fald sikkert opkaldt efter hans Hustru Anna Elisabeth Iselin. — Det er mulig den samme Lokalitet, der paa Jens Sørensens Kort 1691 kaldes Lille Wæga og 1720 Lille Wæge (se under Tisvildeleje 32). — Leje, se Indl.

Melby Præstelod, Hse. [*præsdl0'd'n*]. GST, Postadr⁹ Melby Præstelod. — Melby, se ovfr.

Møllevang, Hse. [*m0'lvæŋ'*]. MB 1682 Mølle Wang; GST, Postadr⁹ Møllevang. — Navn efter Beliggenheden ved Øvre Mølle 48. — Vang, se Indl.

Nedre Mølle (forsv.). 1397 (1476 ÆDA I 144) Næthræbydinghæ møllæ; KancBrevb ⁵/₇ 1559 Neruf Mølle; KancBrevb ²⁶/₁₀ 1572 Nedre Mølle; LensR 1582—83 Nedre mølle; KancBrevb ¹²/₁₁ 1586, KancBrevb ²⁶/₇ 1600 Nedre Mølle; Mandt 1600 Nedremølle; KancBrevb ⁴/₂ 1605 Neder Mølle; M 1688 Nedre Mølle; Kort 1708 (C. Nyrop: J. F. Classen) Nedere Mølle. — Se Øvre Mølle 48.

Ramsbjerg, Gde. MK 1807 Ramse Berg, Smaae Ramse Berg; GST Ramsbjerg Gde. — Mulig Plantenavnet jy. Rams, no. rams „Ramsløg“, Allium ursinum eller Gederams, Epilobium angustifolium.

Tollerup [*t0'lær0p*]. Celestinus III Pave 1191—98 (ÆB) Tollethorp; ¹⁹/₁₂ 1399 Tollorp; ⁷/₂ 1400 (EB) Tollerop, Tollorp; ³/₈ 1400 (EB) Tøllørp, Tollorp; 1465 (1607 ÆDA IV 125,160), 1477 (1607 ÆDA IV 83) Tollerup; Landehjælp 1492 Tolderop; Halsnæs Atterstader 1519 Tolleruppe; u. D. 1497 (EB), c. 1500 Tollerop; KronSk ¹/₁ 1562 Thollerop; KronSk ¹⁵/₂ 1562 Tolleruppe; LensR 1582—83 Tholderup; KancBrevb ¹¹/₈ 1584 Thellerup; Mandt 1600 Thollerupp; KancBrevb ²/₅ 1602 Tolde-
rup; Mandt 1651, M 1688, M 1844, Postadr⁹ Tollerup. — Af Mandsn. sv. Tolle eller muligt Kvinden. Tolla; paa oldn. nævnes blandt Braavallakæmperné en Guði Tolluson, hvilket forudsætter et saadant Kvinde-
navn. — Torp, se Indl.

52. TOVERUP SOGN.

Toverup [*t0'er0p*]. ⁸/₈ 1320 Touæthorp; ⁹/₁₀ 1336, ¹/₁₁ 1336, 1336 (1575 ÆDA IV 277) Thouethorp; 1336 (1575 ÆDA IV 278) Thouetorp, Toorpz kircke; ¹³/₅ 1350 (Bartholin), ¹/₅ 1364 Towethorp; RJB c. 1370 Towæthorp; ¹³/₂ 1395 Thoorp; 1395 (1575 ÆDA IV 278) Toorpz kircke; ³⁰/₆ 1434 Thoorp; 1434 (1607 ÆDA IV 119) Touerup; ⁹/₅ 1436 Toworp; ²³/₅ 1436 (1552 E Gøyes Jb 213) Torrup (her?); ¹⁷/₂ 1440 (15. Aarh.) Toghrop; ²⁰/₄ 1440 (LDipl), ²⁴/₅ 1440 Towerop; ³¹/₁₀ 1454 (Orig.?) Thoroup; 1477 (1607 ÆDA IV 83) Toruppe; Landehjælp 1492 Torop; LensR 1559 Torderup; KancBrevb ⁶/₆ 1560 Thorup; KancBrevb ²⁵/₅ 1561 Torup; KancBrevb ⁴/₆ 1562 Thoruppe; KancBrevb ¹/₄ 1586 Thorup; KancBrevb ¹¹/₁₁ 1598 Torup; Mandt 1600 Thorrup; Jb 1662 Thoerup; M 1688

Toerup; M 1844 Thorup. — Af Mandnavnet æ. da. Toui, oldn. Tófi, eller Kvindenavnet æ. da. Toua, oldn. Tófa. — Torp, se Indl.

Amager Huse [*amarus hús(ø)*]. GSt Amager Hse. — Opkaldelse efter Ønavnet.

Ellinge [*ælinǰ*]. Absalon Ærkebisp 1177—1201 (Sorø Gaveb.), ²⁴/₁ 1181 (Stephanius) Ellinge; ²⁵/₄ 1182 (Sorøbogen) Ellingæ; ²¹/₃ 1446 (ÆB) Al-linge; ⁹/₆ 1449 (ÆB) Ellinghe; ²⁵/₁ 1468 (ÆB) Elinghe; KancBrevb ²⁵/₆ 1561 Eldinge; LensR 1582—83 Ellinngegaardt; Mandt 1600 Ellinngæ; KancBrevb ¹⁵/₃ 1608, Mandt 1651 Ellingegaard; M 1688 Ellingegaarde; M 1844 Ellinge. — Navnet er antagelig identisk med skaansk Ållinge (1401 Ællinge), som Hellquist (Svenska ortnamn på -inge p. 181 f.) forklarer som opstaaet af et Slægtsnavn *Ællinger, en Sideform til Allunger i Stednavnet æ. sv. Allunxbek, af Kortnavnet æ. sv. Alle eller Stammen Alp- i oldhøjtyske Personnavne som Aldfrid og Aldolf. Ogsaa i æ. da. findes et Mandsn. Alle; *Ællinger skulde da betegne Medlemmer af denne Slægt. — Endelsen -inge, se Indl.

Fornerup (forsv. Bebygg.). Landehjælp 1492 Ffornerop; Halsnæs Atterstader 1519 Ffornerup; LensR 1582—83 Fornerup; Mandt 1600 Fornerupp; Mandt 1651 Fornerup; M 1688 Fornerupgaarde; DAII Fornerup; Skøde ²⁷/₅ 1768 (C. Nyrop: J. F. Classen) Fornerup Gaarde. — Af Mandsn. æ. da. oldn. Forni; eller muligt Adj. forn „gammel“, som i Fornstofte, Fornager. — Torp, se Indl.

Grimsgaard (forsv.). KronSk ¹⁵/₂ 1562 Grimsgaard. — Af Mandsn. æ. da., æ. sv. Grim, oldn. Grímr.

Grønnesegaard [*grOnsǰ*]. ²⁹/₂ 1320 Grydænæs; Landehjælp 1492 Grindes; LensR 1582—83 Grynndis; Mandt 1600 Gryndis; Mandt 1651 Grøndis; M 1688 Gryndesegaarde; M 1844 Grønnesegaard. Jvfr. J. Sørensens Kort 14. 1720 Grondeshag. — Af æ. da. griut, oldn. grjót „Sten, Grus“. Jvfr. Grydenæs paa Samsø (Samsøs Stednavne p. 38). I Stranden derud for er der en usædvanlig Mængde store Sten, der rager op af det lave Vand.

Hald [*halʹ*]. ⁶/₁₂ 1253 (ÆB), ⁸/₉ 1367 (ÆB) Hall; RjB c. 1370 Haal; ¹³/₈ 1464 Hall; Landehjælp 1492, Halsnæs Atterstader 1519, Kanc Brevb ²⁵/₆ 1561, KronSk ¹⁵/₂ 1562 Hald; LensR 1582—83, KancBrevb ¹¹/₁₁ 1598 Haldt; Mandt 1600 Halldt; Mandt 1651, M 1688, M 1844 Hald. — Formen Hall i Æbelholtbogen og 1464 maa, som den moderne Udtale viser, være den oprindelige, medens Haal i Roskildebispsens Jordebog maa bero paa en Skrivefejl. Navnet er Subst. oldn. hallr m. „Skraaning“, hvad der stemmer godt med Stedets Beliggenhed. Samme Navn er det jyske Hald (Hgd., Dollerup S., Nørlyng Hrd.), ⁶/₇ 1393 Hall.

Halsnæs [*halsnæs*]. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (AM), VjB 1231 (13. Aarh.) Hals; ⁶/₁₂ 1253 (ÆB), ²³/₂ 1320 Halsnes; ¹³/₅ 1350 (Bartholin) Halsnees; ²²/₉ 1366, ⁸/₉ 1367 (ÆB), Valdemar Atterdag Konge 1340—75 (Vid. 1341) Halsnes; RjB c. 1370 Halsnæs; ¹⁶/₁₀ 1389 Halsnes; ¹⁹/₃ 1397 Halssnæs; ¹¹/₁₂ 1399 Halsnes; ¹⁷/₁₂ 1399, ¹⁹/₁₂ 1399 Halsnæs; 1399 (1476 ÆDA I 39), o. 1400 Halsnes; o. 1400 Halsnæs, Hals næs; ⁷/₂ 1400 (EB) Halsnes; ¹⁷/₂ 1400, ²⁹/₃ 1405 Halsnæs; ³/₈ 1400 (EB) Halsnes; ²¹/₁ 1404 Halsnees; 1408 (1476 ÆDA I 41) Halsnes; ⁴/₁₃ 1451 Halsnæs; ²³/₉ 1458 (EB) Halsnes; ¹³/₃ 1464 Halssness, Halsness; ²²/₁ 1466 Halsnes; Paaskrift paa ²²/₁ 1466 Halsnesz; udat. (1476 ÆDA

I 59) Halsnes; udat. (1476 ÆDA I 142) Halsness; 1477 (1607 ÆDA IV 83) Halsnesz; Landehjælp 1492 Halsnæs; ¹⁷/₁₂ 1496 (1552 EGøyes Jb 89), u. D. 1497 (EB) Halsnes; u. D. 1501 Halsness; ¹⁰/₇ 1507 Halsness; efter ¹⁹/₃ 1507 (Orig.?), FriReg ⁵/₇ 1523, FriReg ¹⁷/₇ 1529, Kanc Reg ¹⁰/₁₂ 1538, KancBrevb ¹³/₆ 1551 Halsnes; udat. (1551 ÆDA IV 47) Halsnis; KancBrevb ¹⁰/₂ 1560, KancBrevb ²⁵/₆ 1561 Halsnes; KancBrevb ⁴/₆ 1562 Halsnesse; LensR 1582—83 Halsnes Ihenn; KancBrevb ³⁰/₃ 1590 Halsnes; GSt Halsnæs. — Fl. er Hals, her brugt i Bet. „Landtange“ (jvfr. Samsøs Stednavne, Indl. p. VIII). Sammensætningen med -næs synes, efter Formerne, først at have fundet Sted i det 13. Aarh.

Hundested [*hun(ə)sted*]. MK 1796 Hunnests Ager; GSt, Postadr9 Hundested. — Navnet har ikke kunnet paavises før i Slutn. af 18. Aarh. og tør derfor ikke stilles paa Linie med de meget gamle Landsbynavne paa -sted, der som Regel er sammensatte med Personnavne. Indeholder rimeligvis Dyrenavnet Hund, tænkeligt i Betydning „Sælhund“, jvfr. at disse paa Møn benævnes Hunde alene (Indb. t. Stedn. Udv. Top. 625).

Kikhavn [*kəghaas'n, kəghaw'n*]. LensR 1582—83 Kickhaffn; Kanc Brevb ²/₅ 1602 Kirkhavns; Mandt 1611 Kickhaffuen; M 1688 Kichhauns Fische Leye; Kort fra „Le Neptune François“ 1693 Kickhaffn; M 1844 Kirkhavn; Sogneprotokol til M 1844 Kikhavn. — Forleddet synes ikke at kunne være andet end Verbet kikke, altsaa „Havnen, hvorfra der er Udsigt over Søen“ (?); jvfr. æ. da. Kikke(n)borg „Udkigstaarn“. Udtalen af Forleddets Vokal er dog paafaldende, idet vi skulde vente [i] bevaret.

Kongsgaard [*kɔŋ'sgø'm*]. Mandt 1600 Kongsgaardt; KancBrevb ²⁷/₉ 1603 Kongsgaard; Mandt 1651 Kongsgaard; M 1688, M 1844 Kongsgaarden. — Gaarden har antagelig faaet Navn af, at den i Middelalderen har hørt til Kongelevet, d. v. s. Kongens Arvegods. I Valdemar II's Jordebog (O. Nielsens Udg. p. 46) nævnes under „kunnunglef in selandia“: Hals iuxta ysør cum attinenciis suis. Jvfr. Kongsgaarde paa Helgenæs, der ligeledes var Kongelev.

Lødhuse (forsv.). MK 1795 Lee Huusene; M 1844 Leehusene; jvfr. MB 1682 Led Aasen (i Torpmagle). — Af Ordet Led i Bet. „Lukke for Gennemgang i et Hegn“.

Lille-Karlsminde, Fiskerleje. [*lil's kɔl'smens*]. M 1844 Lille Karlsminde; GSt Lile Karlsminde; Postadr9 L.-Karlsminde.

Lynæs, Fiskerleje [*lynæs, lysnæs*]; ældre Udt. Li'vense, ifl. Uhrskov, Nordsjæll. Folkeliv I p. 128. J. Sørensens Kort 14. 1720 Lydens Odde; ²⁷/₅ 1768 (C. Nyrop i J. F. Classen) Lyens Huuse; DAT, VidSelsk, M 1844 Lyenæs; GSt, Postadr9 Lynæs. — Hvis Udtalen med *ys, iw* er den oprindelige, maa Forleddet antagelig indeholde en gl. Lydforbindelse iū, og man kunde i saa Fald tænke paa et Personnavn af Stammerne Liūth-, Liūt- eller Liūv-, i hvilke Forbindelser iū skulde bevares i Sjællandsk i Formen yw, iw (Kort o. dske. Folkemaal p. 51), mulig et *Liūthi; jvfr. Lyø (VJb Lyuthø) og oldn. ljóði „Fyrste“, af s. Stamme som oldn. ljóð „Folk“, hvilket Ord ogsaa kunde komme i Betragtning. Iørigt kunde Navnet være det samme som det skaanske Ljunits härad, VJb 1231 Lyugnæshæreth, hvilket af Leffler (Om v-omlj. af i etc. i nord. spr. p. 81 Anm. 2) er sat i Forb. med æ. sv. liughn „Lyn“. Ordet Ly (altsaa „Næset, hvor Skibene søger Ly“) kunde kun forudsættes, hvis [y] var den gamle Udtale, idet dette Ord ikke har yw paa Dansk. — Næs, se Indl.

Nødebo, Hse. [*nøðbo*]. GSt Nødebo Hse; Postadr⁹ Nøddebo Huse. — Opkaldelse efter Nødebo 22.

Rorup, Gd. ⁴/₁₂ 1451 Rorop, Rorops Gaard; Landehjælp 1492 Rorop; LensR 1582—83 Rorup; KancBrevb ¹/₉ 1591 Rorup; Mandt 1600 Rorupp; Mandt 1651, M 1688 Røerup; Skøde ²⁷/₅ 1768 (C. Nyrop: J. F. Classen) Rorup; jvfr. GSt Rorup Mose og Rorup Gd. — Af Mandsn. æ. da. Ro, oldn. Hrói. — Torp, se Indl.

Spodsbjærg, Fyr [*sþosbjæ'ra*]. J. Sørensens Kort 14. 1720 Sposbærg; Rytterkort 1720 Sporsberg; GSt, Postadr⁹ Spodsbjerg. — Mulig samme Navn som Spodsbjærg paa Langeland, ²²/₁₀ 1472 Sporsbergh. Kunde indeholde Subst. oldn. sporðr m. „Hale“, anvendt om en Terrænformation (jvfr. Sammensætninger som oldn. brúarsporðr m. Brohoved, bryggju-sporðr m., eyrisporðr m. Landtange?), eller maaske snarere paa Grund af den genitiviske Sammensætning det samme Ord anvendt som Tilnavn.

Store-Karlsminde, Fiskerleje. [*sð'ra kól'smens*]. M 1844 Store Karlsminde; GSt Ste Karlsminde; Postadr⁹ St.-Karlsminde.

Sverkilstrup [*sværkelsdrøp*]. RJB c. 1370 Suerkestorp; LensR 1582—83 Suerckidtzstrup; Mandt 1600 Suerckillstrupp; Mandt 1651 Suerckildstrup; M 1688 Suerchenstrup; M 1844 Sverkildstrup. — Af Mandsn. æ. da. æ. sv. Sværker, oldn. Sørkvir (af ældre Sverkvir); l i Sverkilstrup er opstaaet af r ved Dissimilation, foranlediget ved r i Forstavelsen og Efterledet. — Torp, se Indl.

Sølager Huse, Fiskerleje [*sø'l'a'sa*]. M 1844 Sølagerhusene; GSt, Postadr⁹ Sølager; jvfr. MB 1682 Sølf agernis indlugte Eng. — Muligt af et Plantenavn Söl „Tang“, der kendes fra Island, Færøerne, Norge og Sverige; oldn. söl; Stedets Beliggenhed støtter en saadan Tolkning. Formen fra 1682 tyder paa Metallet Sølv, men tør næppe tillægges afgørende Betydning. En tredje Mulighed er Søle „Fugtighed“, med Vokalforkortning paa Gr. af Efterledets Betoning.

Torplille [*torp'lil*]. RJB c. 1370 Togørp lylæ; Landehjælp 1492 Torppe lille; Halsnæs Atterstader 1519 Torplille; Mandt 1600 Thorrupplille; Mandt 1651, M 1688 Torup Lille; M 1844 Torplille. — Se Torpmagle ndfr.

Torpmagle [*torp'ma'æl*]. RJB c. 1370 Togørp maglæ; Landehjælp 1492 Torppe magle; Halsnæs Atterstader 1519 Torp Magle; LensR 1559 Torpmagle; LensR 1582—83 Thorup magle; Mandt 1600 Thorupmagle; Mandt 1651 Torupmagle; M 1688 Torup Magle; M 1844 Thorpmagle. — Af Mandsn. æ. da. Toki, æ. sv. Toke, oldn. Tóki. Jvfr. Taagerup 33, der i RJB skrives Tokethorp; Svækkelsen her til Togørp skyldes den tryk-svage Stilling i Sammensætningen *Tokethorp-maglæ. — Torp, se Indl.

Torpmagle Overdrev, Hse. M 1844 Torpmagle Byes Overdrev; GSt Torpmagle Oredrev. — Overdrev, se Indl.

Tupholm [*tøbhølm*]. Landehjælp 1492 Tubølme; Halsnæs Atterstader 1519 Tubolme; KancReg ³/₉ 1546 Tubbolme; LensR 1582—83 Thubholm; Mandt 1600 Thubholm; Mandt 1651 Thubholmb; M 1688 Tøbholmbsgaard; M 1844 Topholmsgaarden; GSt, Postadr⁹ Tøpholm. — Snarest af Mandsn. æ. da. Tubbi, æ. sv. Tubbe, oldn. Tubbi; samme Navn indgaar i Tubberup (nu Hjortespring, Herlev S., Sokkelund Hrd.). Personnavne indgaar ret alm. i gamle Bebyggelsesnavne paa -holm (jvfr. Borsholm, Hørsholm). Paa no. tubba „Tue“ kan man næppe tænke,

især ikke, hvis det som antaget af Torp: Nynorsk etym. ordb. p. 813, er en Nydannelse til tuva. Formerne M 1688 flg. viser nordøstsjællandsk Overgang af kort u til ø. — Holm, se Indl.

Tømmerup [*tømmərɔp*]. RJB c. 1370 Tummæthorp, Tommethorp; ¹⁶/₁₀ 1389 Tummorup; ¹³/₈ 1464 Tymmerup; KancBrevb ²⁴/₃ 1563, LensR 1582—83 Thømmerup; Mandt 1600 Thømmerupp; Mandt 1651, M 1688, M 1844 Tømmerup. — Af Mandsn. æ. da. Tumi, oldn. Tumi. — Torp, se Indl.

Tømmerup Overdrev, Hse. M 1844 Tømmerup Byes Overdrev; GSt Tømmerup Oredrev. — Overdrev, se Indl.

Ullerup [*ulərɔp*]. Landehjælp 1492 Vglerop; Halsnæs Atterstader 1519, LensR 1582—83 Wglerup; Mandt 1600 Wgglerrupp; Mandt 1651 Wglerup; M 1688 Vllerup; M 1844 Ullerup. — Af Tilnavnet *Ugla, egl. „Ugle“. Samme Navn indgaar i Uggæthorp (VJb; forsv. Lb. paa Falster), det sønderjyske Uggæhæreth (VJb) og Ullerup, Elbo Hrd., 1291 Vgalthorp, 1330—48 Vghæthorp. — Torp, se Indl.

NATURNAVNE.

Arrebedet, Lyng- og Engstrækning. 51. Ligger ved Arrenakke 48. M 1844 Arbeidet eller Lille Flyvesand; GSt Arrebedet. — Forleddet Arre se Arresø, Holbo H. under Naturnavne; Efterleddet Bed „Græsgang“ findes hyppigt i Stednavne, f. Eks. Bederne (Valløby S., Bjæverskov H.) og Kobeden (Fløstrup S., Vindinge H.).

Arrenakke, Bakke. 48. Ligger ved Arrebedet 51. MB 1682 Arnache Aasen; Kort 1708 (trykt i C. Nyrop: J. F. Classen) Arnacke; GSt Arrenakke. — Arre- er det samme som i Arresø, se Holbo H. under Naturnavne. Om Nakke se Nakkegaard 23.

Arrenæs Næb, Pynt. 48. GSt Arrenæs Næb. — Arre er det samme som i Arresø, se Holbo H. under Naturnavne. Næb anvendes ofte som Betegnelse for fremspringende Punkter, f. Eks. Næbbet paa Glænø, og i Skuldelev S., Horns H.

Avderød Skov. 47. GSt Avderød Skov. — Se Avderød 47.

Dragebjerg. 47. GSt Dragebjerg. — Af Drage, et Fabeldyr som spiller en stor Rolle i ældre Tiders Forestillingsliv. Den er især blevet opfattet som Vogter af Skatte, ofte nedgravede i Høje og Bakker. Dragebjerg kunde derfor tænkes at være et saadant Skattebjerg.

Dunkebakke [*dɔŋgə*]. 48. GSt Dunkebakke. — Paa Grund af Navnets sammensatte Form i stedlig Udtale kunde det se ud til at være et Navneord, ligesom i Donkerne, et Areal, Strøby S., Stevn's Hrd. Der findes paa norsk et Ord Dunk „Masse af smaat Affald“, og Dunkje „stor Hob eller Masse“, der anses for at være en k-Afledning af Dunge „Dyng, Hob,“ og et saadant Ord kunde muligt foreligge her. Skulde de sammensatte Former, Dunkebakke og Dunkehuse, være de oprindelige, maatte der vel foreligge som Forled Ordet Dunk „lille Tønde af Træ eller Blik“, dialektisk især om „lille Øltønde til at føre med i Marken“, eller Udsagnsordet dunke. I sidstnævnte Tilfælde kunde der sigtes til de „underjordiske“s Dunken eller Banken, jvfr. sv. Dunderhult, der af N. Lindqvist (Bjärke-Säby ortnamn p. 76—77) tolkes af Substantivet Dunder „Larm, Bulder“.

Ellerød, forsv. Skov. 40. RJB c. 1370 Elleruth. — Af Trænavnet El „Elletræ“, eller Elle „Bevoksning med Elletræer“. — Rød, se Indl.

Fuglebæk Eng. 51. GSt Fuglebæk Eng.

Grønnæsse Skov. 52. GSt Grønnæsse Skov. — Se Grønnæssegaard 52.

Havelse Skov, forsv. 46. RJB c. 1370 Haweløssæskowgh; KancBrevb $7/1$ 1586 Hafvelse Skov; J. Sørensens Kort 6c 1709 Hauels Skou; Skøde $27/5$ 1768 (C. Nyrop: J. F. Classen) Hagelse Skov. — Se Store- og Lille-Havelse 46.

Havelse Aa. 44. GSt Havelse Aa. — Se Havelse 46.

Hjelmsled. 42. LensR 1582—83 Hielmsledt; jvfr. MB 1682 Hielmsbacke. — Af Hjelm „Et Tag paa fire Stolper at hisse op og ned, hvorunder indhøstet Korn forvares mod Regn og Sne.“ (Vid Selsk Ordb). — Eftl. Led, se under Ledhuse 52.

Holteskov. 52. GSt Holteskov. — Holt, se Indl.

Klemmemose. 45. GSt Klemmemose. — Klemme forekommer i Stednavne ofte i Betydning „smal, snæver Vej“, f. Eks. Sergentklemmen, en Vej med høje Diger og Træer, ved Sergenthuset (Vallensved S., Ø.-Flakkebjerg H.), Hundeklemmen, lille Gade i Næstved, Mettes Klemme, en smal Dalsænkning (Bjærgsted S., Skippinge H.). Mosen her kunde saaledes have Navn efter en af de til denne førende Veje.

Klokkervangen. 42. LensR 1582—83 Klockeruonngenn. — Af Klokker „Ringer“. — Vang, se Indl.

Klønne, forsv. Fiskedamme. 45. Absalon Bisp i Roskilde 1158—1177 (AM), u. D. 1178 (ÆB), Absalon Ærkebisp 1177—1201 (ÆB), Knud VI Konge 1182—1202 (ÆB) Clønæ; MB 1682 Den Inderste Klønne Slettis Holm, Mellemste Klønne Slettis Holm, Den yderste Klønne Slettis Holm. — Navnet er meget dunkelt. Det er ikke ganske sikkert, om ø oprindeligt er langt, d. v. s. om man her tør stole paa den middelalderlige Gengivelse, da det i 17. Aarh. ser ud til at være kort. At sætte det i Forb. med Dialektordet Klyne „Tørv“, holl. kluun, sv. Dial. klyna „Trækølle“, antagelig af *kluni-, „Klump“, er betænkeligt, da det vilde forudsætte en tidlig Forkortelse af y-et, som den gamle Form ikke støtter.

Kløvlund, forsv. Skov. 44. RJB c. 1370 Cløfflund. — Forleddet antagelig et *Klev, bornholmsk Dial. Kläw, s. Ord som jysk Kløv (i Stednavne, Feilb.), oldn. kleif „stejl Bakke“, no. Dial. kleiv, sv. Dial. klev „højt og stejlt Bjærg, brat Bakke“; i Stednavne findes saavel Former Klev- som Kløv-, den sidstnævnte skyldes en Overgang („Runding“) af e til ö foran w-Lyden, jvfr. at -lev i Stednavne bliver til [löw]. — Lund, se Indl.

Knarre. 42. LensR 1582—83 Knarre („enn lidenn Enng“). — Knarre forekommer fl. St. som Stednavn, saaledes i Avnslev S., Vinding H. som Navn paa en Mose; som usammensat Bebyggelsesnavn findes det i Vantinge S., Sallinge H., og i Vore S., Dronninglund H. Det ser ud til at staa i Forb. med no. knarre „spids Stub“, og bornh. Knarr „Knast, Knude inden i Træ“, østfrisisk knarre „Knort, tykt Stykke, uformelig Klump“, middeleng. knarre „Knast“; vi har det maaske ogsaa i sønderj. Knarregeas „Knortegaas“. Betydningen i Stednavne maa vel enten være „knudret, tuet Jordstykke“, eller maaske blot „Jordstykke“; m. H. til Betydningsudviklingen kan i saa Fald sammenlignes med Klep, egl. „Klump“, og Blok, egl. „Klods“, der begge anvendes om mindre Jordstykker.

Kregme Mose. 47. GSt Kregome Mose. — Se Kregme 47.

Kregeme Skov (forsv.). 47. ³⁰/₄ 1457 Krægeme Skov; ¹⁸/₁ 1485 Kregeme Skov. — Se Kregeme 47.

Kulhus Rende, Sejløb. 52. GSt Kulhus Rende. — Se Kulhus 92.

Lillehøj. 45. ⁸¹/₈ 1458 (ÆB) Lillehøj; u. D. 1458 (1541—43) Lillehøyy.

Lundebakke. 46. GSt Lundebakke. — Lund, maaske „Offerlund“, se Indl.; jvfr. Vibjærg, der ligger i Nærheden, og som muligt betyder Helligdomshjærg, se ndfr.

Lynghby Skov. 45. GSt Lynghby Skov. — Se L.-Lynghby og St.-Lynghby 45.

Lynghby Mose. 45. GSt Lynghby Mose. — Se L.-Lynghby og St.-Lynghby 45.

Melby Overdrev, Plantage. 51. GSt Melby Oredrev (Asserbo Plantage). Se Melby 51, Asserbo 32. — Overdrev, se Indl.

Nejede Vesterskov. 42. M 1688 Westerskouen; GSt Nejede Vesterskov. — Se Nejede 42.

Ormmose. 42. KancBrevb ²⁵/₉ 1597 Ormmuosse. — Af Orm, sandsynligvis i Betydningen „Snog, Slange, Hugorm“.

Orned Plantage, Skov. 42. — Se Alsønderup Orned 42.

Pølaa [pø'l s'en]. — Se Pølaa, Holbo H., under Naturnavne.

Rorup Mose. 52. GSt Rorup Mose. — Se Rorup 52.

Rudsvad. 42. LensR 1582—83 Rutz wad. — Forleddet kan være Gen. af æ. da. Rud „Rydning“, om dette se Rød, Indl., eller det kan være Gen. af Mandsn. æ. da. *Rut, oldn. Hrútr, eller mulig af det senere Adelsn. Rud (jvfr. Ruds-Vedby, Løve H.). Et Rudsbakke, Navn paa et „sandet Højdedrag“, findes i Lille-Lynghby Sogn.

Skuldevig, Bugt. 52. GSt Skuldevig. — En Vig ved Lynæs, ved Indløbet til Roskilde Fjord. Muligt sammentrukket af *Skudeløb Vig; Skudeløb bruges om Sejlrender, der kan befares af Skuder, saaledes om et af Sejlløbene til København og om Indløbet til den tidl. Havn ved Skibsholm (Stillinge S., Slagelse H.). Ved Vigen ligger Skulde Klint (Danske Lods⁷ p. 523).

Skævinge Skov (forsv.). 43. ²⁶/₅ 1442 (ÆB) Skebinghe skow. — Se Skævinge 43.

Sonnerup Skov. 47. ³⁰/₄ 1457 Saanerøpp Skov; GSt Sonnerup Skov. — Se Sonnerup 47.

Strø Aa. 44. Navn paa Havelse Aa ved Strø. MB 1682 Strøemølle Aae, Strøe Aae, Mølle Aaen. — Se Herreds- og Bynavnet Strø 44.

Strø Bjærg. 44. MB 1682 Strøebierre, Strøebierg; GSt Strø Bjerg. — Forleddet er Herreds- og Bynavnet Strø, se Strø 44.

Sætteriet. Grund ved Hundested. 52. GSt Sætteriet. — Af æ. da. Sætteri, god Plads til at ankre paa; sætte betyder „kaste Anker, lægge sig“ (om Fartøjer).

Ullerup Skov. 52. GSt Ullerup Skov. — Se Ullerup 52.

Vibjærg. 46. GSt Vibjerg. Forleddet er tolket som æ. da. wi, oldn. vé, „Helligdom“ eller som et Adj. med Betydningen „hellig“ (se Vilh. la Cour, i Festskrift til Steenstrup p. 22), men som i talrige Stednavne paa Vi- var der ogsaa Mulighed for, at det kunde indeholde Plantenavnet Vidje-, der i mange Dialekter optræder som Vie, med bortfaldet d, jvfr. Sorø Lensregnsk 1610—11: lit les wieriis vdi Maglemøse.

Øglehøj Næb, Pynt. 48. GSt Øglehøj Næb. — Af Dyrenavnet Øgle, æ. da. ødlæ, der dialektisk kan betyde „Firben“. — Næb, se Arrenæs Næb ovfr.

60. LYNGE-FREDERIKSBORG HERRED.

Herredet omfatter den østl. Del af det gl. Lyng Herred (om Herredetsnavnet se under Lyng S., 64); Delingen fandt Sted 1862. Det gl. Lyng Hrd. var tidl. en Del af Jurisdiktionen Try Hrd., se 10.

61. FREDERIKSBORG SLOTSSOGN.

Frederiksborg Slot [*fræs'bo'ʀ*]. KancBrevb ¹⁵/₁₂ 1560 Frederichsborg; ²⁷/₃ 1562 (c. 1600 ÆDA V 295), ¹⁸/₅ 1562 (c. 1600 ÆDA V 295), ⁵/₄ 1563 (c. 1600 ÆDA V 296) Friderichsborrig; KancBrevb ¹⁵/₁₁ 1574 Frederichsborg Mølle; KancBrevb ²²/₃ 1577 Frederichsborg Birk; LensR 1582—83 Frederichsborg Lhenn; Mandt 1600 Frederichsborrig; Jb 1660 Friderichsborrig Slodt; M 1688 Fridrichsborg Slott; M 1844 Frederiksborg Slotsgrunde. — Efter at Fr. II ved Mageskitte med Herluf Trolle i 1560 havde erhvervet Gaarden Hillerødsholm (se ndfr.), gav han den Navnet Frederiksborg, under hvilket den nævnes s. A., som Overdragelsen havde fundet Sted.

Amtmandsvang, Hse. GSt Amtmandsvang. — Vang, se Indl.

Egespur (forsv. Bebygg.). ³¹/₅ 1495 Eyesper; FriReg ⁶/₇ 1523 Egispur By; KancReg ²⁵/₉ 1547 Egesborrig; KancReg ¹¹/₁₀ 1547 Egisbergh; KancBrevb ⁷/₁ 1552 Ispe; KancBrevb ¹⁹/₁ 1558 Egespor. — Maa sikkert sammenstilles med V.-Egesborg (Sb. i Hammer H., RjB c. 1370 Eghespyr) og Ø.-Egesborg (Sb. i Baarse H., RjB c. 1370 Eghespyr, Egespøør Ostra; ²/₂ 1378 Egespyre; ¹⁸/₃ 1383 Ekspøre), der antagelig er sammensat med Trænavnet Eg (ell. Kollektivet Ege, oldn. eiki) og et ellers ukendt Appellativ *spyr(e), mulig det samme Ord, der indgaar som Forled i Spørring (Sb. i V.-Lisbjerg H., ³⁰/₉ 1306 (Aarhus.) Spyrind). Etymologien til *spyr(e) er ganske uklar; man kunde maaske tænke paa en Afledning af Ordet Spor.

Faverholm [*fæs'hol'm*]. ¹³/₁₂ 1364 Fauræholm, Fauræholmsfang; 1364 (1476 ÆDA I 149) Favræholm, Fauræholms fangh; ²³/₆ 1482 Fawreholm; ¹⁵/₆ 1486 (ÆB), ¹⁵/₁₂ 1487 (ÆB), ²¹/₁₀ 1488 (ÆB), ³⁰/₅ 1493 (EB), ³¹/₁₀ 1493 (EB), ¹⁵/₉ 1494 (ÆB), ³¹/₅ 1495, ²/₇ 1496, u. D. 1496, c. 1500 (ÆB) c. ⁴/₁₀ 1504 (Orig.?), Fawerholm; ³¹/₁₂ 1505 (1666) Faurholm; u. D. 1508 Foffwerholm; ²¹/₁₂ 1512 (ÆB) Fawreholm; udat. (1551 ÆDA IV 49) Farholm; FriReg ⁶/₇ 1523 Ffagerhollom Gaard; KancReg ²⁵/₉ 1547 Faverhollum, Faverhollum Mølle; KancReg ²⁰/₁₀ 1550 Favrhholm; KancBrevb ¹⁹/₁ 1558 Faurholms Mølle; LensR 1559 Faffuerholm; KancBrevb ²⁶/₁₀ 1572 Fauerholms Mølle; KancBrevb ¹¹/₄ 1573 Fauerholms Vang; KancBrevb ⁵/₄ 1584 Faurholm; KancBrevb ¹⁷/₅ 1585 Fauerholms Vang; KancBrevb ²⁸/₆ 1593 Fauerholms Ladegaard; KancBrevb

⁷/₁₀ 1597 Fafverholm; M 1688 Store Ladegaard; M 1844 Nye Ladegaard; GSt Favrhalm. — Af Adj. fager „smuk“. — Holm, se Indl.

Fiskergaarden (forsv.). M 1688 Fischergaarden.

Hestehave, Hse. [*hæsdʰa'wn*]. MB 1682 Heste Haufue Wang, Hestehafuen; Stutterikort 1765 Hestehave; GSt Hestehave Hse; Postadr9 St.-og L.-Hestehave (Huse); hertil hører antagelig M 1688 Hestehaugkulhuset. — Have se Indl. Kulhus kendes fra Moth i Bet. Oplagssted for Kul. Eller muligt betyder det Bolig for Kulsviere, jvfr. Kulhuse 92.

Hillerødsholm. (Tidl. Navn paa Frederiksborg Slot). ²⁸/₄ 1275 (EB) Hilderuthholm; ²¹/₇ 1354 (EB) Hildrisholm; ¹/₇ 1380 (1552 EGøyes Jb 318) Hylderødzhalm; ²⁴/₆ 1381 (1552 EGøyes Jb 318) Hylderødzhalm, Hyllerødzhalm; ¹⁴/₉ 1382 (1552 EGøyes Jb 319) Hylderødzhalm; ⁵/₇ 1388 (1552 EGøyes Jb 319), ¹³/₂ 1407 (1552 EGøyes Jb 319) Hyllerøds holm; 1407 (o. 1580 ÆDA III 349) Hylderudtzholm; ¹/₅ 1413 Hyldersholm; ²³/₆ 1413 Hildretzhalm; ¹⁸/₁₁ 1416 Hybridzhalm; ²/₈ 1463 (1552 EGøyes Jb 319) Hylderødzhalm; c. 1500 Hyllerødshalm; 1532 (1552 EGøyes Jb 302) Hylderødzhalm; 1532 (1552 EGøyes Jb 318) Hylderødzhalm; udat. (1552 EGøyes Jb 320) Hylderøds holm; 1558 (1607 ÆDA IV 126) Hilderødtzhalm; KancBrevb ¹⁸/₃ 1559 Hyllerydzhalm; KancBrevb ¹/₇ 1560 Hyllerødzhalm. — Hillerød, se 6. — Holm, se Indl.

Hillerødsholm, Gd. [*hilarøds'hol'm*]. M 1688 Lille Ladegaard; M 1844 Gamle Ladegaard; GSt Hilderødsholm. — Ladegaarden til det oprindl. Hillerødsholm, i Modsætning til Store-Ladegaard, det nuvæ. Faverholm.

Holsterhus. VidSelsk Holster hus; M 1844 Holsterhuset, Holsterhus; Postadr9 Holsterhus. — Af æ. da. Holster „Holstener“, brugt som Tilnavn.

Jærgaarden (forsv.). KancBrevb ⁵/₄ 1584 Jærgaarden; MB 1682 Jeger Gaards Wang; M 1688 Gamle Jægersgaards Vang, Lille Jægersgaards Vang; M 1844 Gamle Jægersgaards Vang.

Ladegaards Mølle [*la'gørsmøln*]. Jb 1662 Faurholms Ladegaards mølle; M 1688 Store Ladegaards Mølle; GSt Ladegaards Ml.

Nyhuse [*nyhu'sə*]. M 1844 Nyehuse, GSt Nyhuse.

Parkensborg, forsv. Bebyggelse i Frederiksborg Len. KancBrevb ³¹/₇ 1579 Parckensborg; jvfr. MB 1682 Parche Støckerne (i Herlev By). — Vel et nedsættende Navn paa -borg, en spøgende Efterligning af Navne som Frederiksborg, Kronborg o. lign. Forleddet antagelig Park „Fiskedam“.

Rønnevang, Hse. ³¹/₅ 1495, KancBrevb ²⁵/₉ 1547 Rynne; KancReg ⁷/₁₂ 1547 Rønne; KancBrevb ⁷/₁ 1552 Rudne; KancBrevb ¹⁹/₁ 1558 Rønne; LensR 1582—83 Rønndemarck; KancBrevb ¹²/₆ 1597 Rønnevang; MB 1682 Rønne Wanng, Rønne Huuß; M 1688 Rønne Vangen, Rønnehuset; Stutterikort 1765 Rønne Vang; M 1844 Rønnehus; GSt, Postadr9 Rønnevang, Rønnehus. — Navnet synes oprindeligt at være et Kollektiv Rønne „Sted bevokset med Røn, Klynge af Rønnetræer“, hvortil saa senere er føjet de specielle Betegnelser Mark, Vang og Hus. — Vang, se Indl.

Strødam [*sdrø'dam'*]. KancBrevb ¹⁰/₁ 1575 Strøe; MB 1682 Strøedams Eng; M 1844 Strødam; GSt Strødam Hse. — I 1575 omtales nogle Kilder og Vandspring ved Strøe, der med Lethed skulde kunne indledes i Søen ved Frederiksborg Slot. Her kan ikke være Tale om Herredsbyen Strø, men snarere om Strødam. Strø er ikke sjældent i

svenske Stedn. og antages at indeholde et Dialektord strø „Tværstokke paa en Bro“ (Hellquist, Etym. ordb.), hvilket Ord ogsaa kendes i ældre Dansk. Se endvidere under Strø S., 44. — Dam, se Indl.

Tolvkarlevang [*tol'ka'ləvən'*]. 1799 (J. Jensen, Det kgl. Frederiksborgske Stutteris Hist. p. 133) Tolvkarle Vang; GSt Tolvkarlevang. — Ifølge Sagnet (Uhrskov: Nordsjæll. Folkeliv II p. 123 ff.) kommer Navnet af, at der skulde tolv Karle til for at slaa Græsset paa een Dag. — Vang, se Indl.

Trollesbro, Hse. Postadr⁹ Trollesbro. — Jvfr. Trollesminde ndfr.

Trollesminde [*trøls'minə*]. GSt Trollesminde; Gaarden kaldes ogsaa Mellemsgaarden [*mælamgø'm*]. — Ifølge Trap⁴ II 135 oprettet som Følge af det Frederiksborgske Stutteris Reduktion i Aarene 1830—40; Gaarden er vel opkaldt efter Hærluf Trolle, der mageskiftede Hillerøds-holm, det senere Frederiksborg, til Kronen.

Tuekøb (forsv. Bebygg.). Udat. indtil 1200 (ÆB) Towekop, Towekopp, Thoækopp; ÆB c. 1450—1520 Thowekøbingh, c. 1500 Toekøff; Mandt 1555 Tokiøff; KancBrevb ¹⁴/₄ 1569 Tunkiøff; LensR 1582—83 Thoe-kiøb; MB 1682 Toekiøbs Marck; M 1688 Toekiøbs Vangehuus; Stutteri-kort 1765 Tukiøb Skov; M 1844 Tuekiøb; Guiden 1898 Tuekjøb. — Af Mandsn. æ. da. Toui. — Køb, se Indl.

62. NØRRE-HERLEV SOGN.

Nørre-Herlev [*hær'løſ*]. U. D. 1211 (EB) Herløff, Herleff; ²³/₁₀ 1223 (EB) Hærloff; ²²/₂ 1228 (EB) Herleua; u. D. 1250 (EB) Herleuæ norræ; ¹⁴/₉ 1352 (EB) Hærleffwe norræ, Herleuæ norræ; RJB c. 1370 Herløwæ; ²⁹/₇ 1429 (EB) Herleue norræ; ¹⁴/₁₀ 1447 Hærloffue kirke; ²²/₅ 1451 Herløffue; ³/₅ 1458 (Vid. 1495) Herloffue; ¹⁵/₅ 1458 Herløff; ²³/₉ 1458 (EB) Herløwe; ²⁷/₅ 1480 (Vid. 1495) Herløffue; u. D. 1497 (EB) Hær-løffwe; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Herløffue; c. 1500 Herloffue; ⁷/₆ 1511 Herløffue; KancReg ¹¹/₁₂ 1547 Herløf; KancReg ²⁰/₁₀ 1550 Nørre Herløf; KancBrevb ¹³/₁₀ 1551 Nørre Herlof; KancBrevb ⁷/₁ 1552, KancBrevb ¹⁹/₁ 1558 Nørre Herløf; KancBrevb ¹³/₁₂ 1575 Herlef Aa; KancBrevb ¹⁸/₂ 1580 Herløfue; KancBrevb ⁶/₅ 1585 Herluf; KancBrevb ¹¹/₁ 1592 Herlof; KancBrevb ²³/₃ 1597 Herluf; Mandt 1600 Herloff; Jb 1660 Hærloff; M 1688 Herløf; M 1844 Herløv. — Af Mandsn. oldn. Heri. — Lev, se Indl.

Buskehuse. MB 1682 Buschwangen; Stutterikort 1765 Buske Vang; GSt Buskehuse. — Af Subst. Busk. — Vang, se Indl.

Børstingerød [*bøsdj'nørød*, ældre *bōsden'*]. ²¹/₅ 1085 (12. Aarh.) Broestingarythi; ²¹/₅ 1085 (1494) Byurstingarythi; ²¹/₅ 1085 (1662) Biurstingarythi; 12. Aarh. Necrologium Lundense ed. Weibull p. 7, 8 Brøstingarythi; ²⁹/₆ 1319 (ÆB) Byrstingerøth; ¹/₃ 1377 (ÆB) Byrstingerød; ⁹/₃ 1382 Byrstingeruth; Mandt 1555 Børstingerøidtt; KancBrevb ¹⁹/₁ 1558 Bøstringerød; LensR 1582—83 Børstingerødt; Mandt 1600 Bøstingerødt; Jb 1662 Børstingerød; M 1688 Børstingerød; M 1844 Børstingerød. — Ældste Former viser et Forled Byur-; Formen 1085 Broestinga-, der er overleveret i 12. Aarh., er uden Tvivl fejllæst for Biurstinga-, og denne Fejllæsning har givet Anledning til Brøstinga- i Necr. Lundense. Antagelig sammentrukket af *Byur-stadinga eller *Byur-setinga, i første Tilfælde Indbyggernavn paa -ing, afledt af et Stednavn Byur-stath, hvor Fl. kunde

være Mandsn. Biórr, kendt fra norsk Runesten og Dok., i andet Tilfælde en ing-Afledning af Byur-setar, jvfr. Holt-setar, Fl. svarende til oldn. bjórr, „Kile“, altsaa „Beboerne paa Kilen“. Det sidste vilde være en ing-Afledning af Indbyggernavn, hvilket maaske er mindre sandsynligt. — Rød, se Indl.

Freersløv [*fre'sløv, fre'esløv*]. Udat. Valdemar I Konge 1157—82 (EB) Frithisleue; Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (AM) Frethersløff; udat. 1151—1200 (ÆB) Frithersløff; u. D. 1178 (ÆB), Absalon Ærkebisp 1177—1201 (ÆB), ¹⁶/₅ 1218 (ÆB) Frethersløff; ¹⁵/₆ 1241 (ÆB) Frethersløff; Rjb c. 1370 Frythersløff; ÆB c. 1450—1520 SRD VI 159 Frethersløff; ¹⁷/₉ 1452 Fredersløwæ; ³⁰/₄ 1457 Fredherløff; ²⁴/₈ 1458 (EB) Fredersløff; ³¹/₈ 1458 (ÆB) Frethersløff; ⁷/₁ 1460 Fredersløwe; ²¹/₄ 1466 Fredersløff; ²⁰/₁ 1468 (ÆB) Fredersløwe; ²⁴/₆ 1468 Freersløff; ¹¹/₁₀ 1477 (ÆB) Fredersløffwe; c. 1500 Ffredersløff; KancReg ¹¹/₁₂ 1547 Fredersløff; KancBrevb ⁷/₁ 1552 Froersløff; Mandt 1555, LensR 1582—83 Fredersløff; Mandt 1600 Fresløff; Jb 1660 Frersløff; M 1688 Freersløff; M 1844 Freesløv. — Af et sammensat Mandsn. oldda. *Frithar, dannet af det i Navne hyppigt forekommende Frið-, f. Eks. i oldn. Friðgeirr, Friðleifr, o. s. v., og af det som Efterled hyppigt forekommende -arr af *harja. Jvfr. tysk Fridheri, Fridhar. — Lev, se Indl.

Freersløv Overdrev, Hse. GSt Freerslev Oredrev. — Overdrev, se Indl.

Hammersholt [*ham'sholt*]. ⁴/₃ 1308 (Langebek), ⁸/₉ 1308 (ÆB), ¹/₃ 1377 (ÆB), ⁹/₃ 1382 Hamersholt; ²⁹/₃ 1495 Hammersholthe; c. 1500 Hammersholt; KancReg ²⁰/₁₀ 1550 Hamersholt; KancBrevb ⁷/₁ 1552 Hammersholt; KancBrevb ¹⁹/₁ 1558 Hamersholts By; LensR 1582—83 Hammersholt; Mandt 1600 Hammersholt; Jb 1660, M 1688 Hammersholt; M 1844 Hammersholte. — Af Hammer, der er alm. anvendt i danske Stednavne om høje eller stenede Bakker (f. Eks. Hammeren paa Bornholm, Hammer, en Bakke i Selsø S., 94, Hammeren, en Halvø, Ferslev S., 98, Skablund Hammer, en Skrænt ud mod Fjorden, Hundslund S., Hads H.); fra svenske Dial. kendes Ordet i Bet. „skovbevokset Stenbakke, stenet Skovbakke, ufrugtbar stenet Bakke, højtliggende, haard og stenet Jord“; oldn. hamarr „Sten, Klippe“. Eller maaske snarere paa Grund af den genitiviske Sammensætning af Tilnavnet æ. da. Hamær (Ingvor Hamær 1426, Rep. Nr. 6257), oldn. Hamarr. — Holt, se Indl.

Hanebjerg, Gd. KronSk ⁷/₁₀ 1551 Hanebjergis Mølle; KancBrevb ²⁹/₇ 1553 Hanebergs Mølle; KancBrevb ¹⁹/₁ 1558 Hanebjergis Mølle; KancBrevb ¹⁵/₁₁ 1574 Hanebere Aa, Hanebere Mølle, KancBrevb ¹⁰/₁ 1575 Hanebere Aa; GSt Hanebjerg. — Mulig af Mandsn. æ. da. Hani, æ. sv. Hane, oldn. *Hani i Stednavne; Personnavne indgaar oftere som Forled i Stednavne paa -bjerg. En anden Mulighed er Fuglenavnet Hane, der antages at indgaa i talrige nordiske Stednavne, maaske med kultisk Indhold; se Hellquist i NoB IV p. 191 ff, Magnus Olsen stds. VIII p. 35 ff og G. Schütte, Offerpladser, flere Steder. Jvfr. ogsaa Hanehoved 51.

Høveltskov. KancReg ²⁰/₁₀ 1550 Høvolt; KancBrevb ⁷/₁ 1552 Høholt (her?); KancBrevb ¹⁹/₁ 1558 Høholt (her?). Jvfr. MB 1682 Høfuel Schoufs Wang, Høfuel Søes Aaß; M 1688 Hafvel Skovs Vang; Stutterikort 1765 Høvels Skov. — Forleddet er Adj. æ. da. hōgh „høj“, hvis sjæll. Udtale [*hōw*] afspejler sig i Skriveformerne. — Efterl. Holt, se Indl. Jvfr. Høvelte 17, Høveltsvang 65.

Lille-Sverige, Hse. GSt Lile Sverige; Guide 1898 Lille Sverige; Postadr⁹ L.-Sverrig.

Raagaardshus. Jb 1662 Raagaards Huus; M 1688 Raagaardshuus; M 1844 Roggershuus; GSt Raagaards Hs (i St.-Dyrehave, 61). — Af Dyrenavnet Raa, eller mulig af Raa, oldn. rá f. „Stang“, et Ord, der i Nutidsdansk væsentlig anvendes om Raa paa et Skib, men i æ. Da. betød „Stang, Pæl“ i Almindelighed og bl. a. anvendtes om Grænsepæl (jvfr. sv. rá „Grænse“), i hvilken Betydning det maa formodes ofte at være anvendt i Stednavne.

Ryet (forsv. Bebyggelse) her? KronSk ²²/₉ 1547, KancReg ¹¹/₁₀ 1547 Ryet; KronSk ⁷/₁₂ 1547 Ryedt; KancBrevb ⁷/₁ 1552 (her?) Ruge; Kanc Brevb ¹⁹/₁ 1558 Ryet. — Antagelig Intetkørsordet æ. da. ryth, svar. til oldn. rjóðr, se Indl. under Rød.

Sandgrav, Hse. Postadr⁹ Sandgrav.

Skuørød (forsv. By). Udat. indtil 1200 (ÆB) Skwroth; ²²/₇ 1346 Skuæruth; udat. c. 1500 Skyrødh; KancReg ⁴/₁₀ 1548 Skyrydt By; Kanc Brevb ⁷/₁ 1552 Skyrøed; KancBrevb ¹⁹/₁ 1558 Skyrødz Fang; Kanc Brevb ¹⁸/₃ 1559 Skurød. — Efter den ældste Originalform 1346 og Formen i Æbelholtbogen at dømme snarest et opr. *Skufæruth > *Skuwæruth > Sku(æ)ruth. I saa Fald af et Personn. (Tilnavn) *Skuvæ (hertil hører muligt Personnavnet Nys Schuwe 1406, Rep. Nr. 4805), beslægtet med oldn. Mandsn. Skúfr, vel opr. Tilnavn og samme Ord som oldn. skúfr m. Navn paa en Maageart, der ogsaa synes at forekomme som Tilnavn paa Dansk: Jess Henriksøn som kaldes Skw 1443, Rep. Nr. 7355. De senere Skriveformer med y maa da opfattes som Udtryk for en Overgang af (forkortet) u til ø. — Rød, se Indl.

Teglværkshuse. GSt Teglværkshuse. — Ligger ved Teglværket i Hammersholt.

63. LILLERØD SOGN.

Lillerød [*lilærød*]. ¹/₆ 1374 (Vid. 1447) Lillarødh; ¹⁵/₁₂ 1391 Lilærut; RJB c. 1370 Lylæruth, Litlæruth; 1400 (1476 ÆDA I 151) Lillærøth; ²⁵/₂ 1400 Lithl[ær]yth; ³⁰/₄ 1457 Litlerødh; ⁸/₁₂ 1492 Llillerydh, Lille-rydh; ²⁹/₃ 1495 Lillerøth; c. 1500 Lilerødh; ⁸/₁₀ 1502 Lillerødh; ²⁷/₆ 1504 Lylærødh; KancReg ¹¹/₁₂ 1547 Lillerudt; KancBrevb ⁶/₇ 1560 Lillerødt; KancBrevb ¹⁷/₂ 1580 Lillerød; Mandt 1600 Lillerødtt; Jb 1660, M 1688, M 1844 Lillerød. — Navnet betyder enten „den lille Rydning“ eller det er sammensat med Personn. (egl. Tilnavn) Litle „den lille“, sv. Litle. — Rød, se Indl.

Borup, Gd. og Hse. MB 1682 Borups huus agre (i Børstingerød, N.-Herlev S.), Borbor Holdt (her?); M 1844 Borupgaarde, Borupshuus; Postadr⁹ Borup Gd, Borup Huse; GSt Borup Gd. — Af Mandsn. æ. da. Bo. — Torp, se Indl.

Borød (forsv. Bebygg.). ³⁰/₈ 1346 (Vid. 1398) Borørh; ⁹/₃ 1382 Boruth; ²/₁₀ 1318 Borudh; ²⁹/₃ 1495 Borøth; Mandt 1555 Borøidt; Kron Sk ²⁰/₄ 1561 Borød; LensR 1582—83 Borødt, Borødtzhus, Borødtz marck; MB 1682 Borøds Aas, Borøds Marck, Borøeds toft agre; M 1688 Børridtz Huus. — Af Mandsn. æ. da. Bo, oldn. Búi; no. Bó er laant fra Dansk eller Svensk; Navnet findes ogsaa i det hyppige Stednavn Borup, jvfr.

ovfr., men derimod ikke i Borød ved Sorø, der indeholder Mandsn. Boui. — Rød, se Indl.

Dæmpemølle (forsv.). LensR 1583—83 Dempe mølle; Jb 1588—89 Dampe mølle. — Har mulig ligget ved Dæmpegaard og Dæmpehus i det tilstødende Blovstrød Sogn. Forled muligt Verb. æ. da. *dæmpe* „falde“, jvfr. æ. da. Skvatmølle, en lille Vandmølle, der vel er sammensat med Verb. skvatte (skvætte) „falde“.

Lerholt (forsv. Bebygg.). $\frac{3}{12}$ 1284 (EB), RJb c. 1370 Leerholtæ; Sorø Gavebog o. 1440 SRD IV 467, 469 Lerholte; $\frac{29}{3}$ 1495 Lerilth, Lerilthæ; $\frac{19}{3}$ 1507 Leroldt; 1507 (o. 1580 ÆDA III 364) Leerolt; Mandt 1555 Leriilltte; KronSk $\frac{20}{4}$ 1561 Lerolte; LensR 1582—83 Lerilt; Mandt 1600 Lierrilltt; Jb 1660 Lierrildt. — Af Subst. Ler. — Holt, se Indl.

64. LYNGE SOGN.

Lyngø [løŋø]. Herunder behandles ogsaa Herredets Navn. $\frac{21}{5}$ 1085 (12. Aarh.) Liungaherathi; $\frac{21}{5}$ 1085 (Lundebogen 1494) Liungahereth; $\frac{21}{5}$ 1085 (1662) Liungaherridt; VJb 1231 (13. Aarh.) Lungahæret, Lyng-hæreth; $\frac{16}{7}$ 1257 Lyongaherrit; $\frac{13}{8}$ 1257 Liungaharet; $\frac{25}{7}$ 1306 (EB) Lywnggehæreth; $\frac{10}{7}$ 1314 (ÆB), $\frac{29}{6}$ 1319 (ÆB) Lynggehæreth; $\frac{25}{6}$ 1337 (EB) Lywngæhæreth, Lywnggehæret; Overskrift i EB ved $\frac{25}{6}$ 1337 Lywnggehæreth; $\frac{2}{2}$ 1340 Lyungæ H.; Valdemar IV Konge 1340—75 (Vid. 1341) Liynghæreth; $\frac{22}{7}$ 1346 Lyngæ, Lyngæhæreth; $\frac{30}{8}$ 1346 (Vid. 1398) Lyngæ H.; $\frac{9}{9}$ 1348 Lyungæ H.; 1349 (o. 1580 ÆDA III 362) Liunge herritt; $\frac{4}{7}$ 1353 (EB) Lywnggehæret; $\frac{16}{10}$ 1362 Lywngæhæræt; 1366 (1476 ÆDA I 143) Lywnggeherrit; RJb c. 1370 Lywngge, Lyungæ, Lywnggehæreth, Lywnggehæret, Liwngæhæreth, Lyungehæret, Lynggehæreth; $\frac{9}{3}$ 1382 Lyunge H.; $\frac{29}{3}$ 1387 (1400) Lywngge H.; 1391 (1551 ÆDA IV 16) Liung herrit; $\frac{6}{3}$ 1391 Liungeherreth; $\frac{15}{12}$ 1391 Lyngæ H.; $\frac{19}{2}$ 1393 Lyngæ; 1399 (o. 1580 ÆDA III 372) Liunge herrit; 1407 (o. 1580 ÆDA III 349) Liunge herrit; $\frac{2}{10}$ 1418 Lyvngæ h.; $\frac{27}{7}$ 1429 (EB) Lywnggeherret; $\frac{15}{6}$ 1437 Lyungeherret; $\frac{18}{10}$ 1437 Liunge H.; 1443 (1528 Lib. Don. Nestved. SRD IV 351) Lyungeherret; $\frac{22}{6}$ 1451 Lyngge; $\frac{3}{5}$ 1458 (Vid. 1495) Liwngge; $\frac{31}{8}$ 1458 (ÆB) Lywngge; $\frac{23}{9}$ 1458 (EB) Lywngæ; $\frac{10}{2}$ 1460 Liwngge H.; $\frac{23}{3}$ 1460 Lywngge, Livngge; $\frac{24}{11}$ 1463 Linghe; $\frac{21}{4}$ 1466 Lynghæherrit; $\frac{23}{4}$ 1472, $\frac{6}{5}$ 1472 Lywngæ H.; $\frac{10}{11}$ 1478 Lywngge; $\frac{11}{9}$ 1481 (EB) Lywngæherret; $\frac{11}{9}$ 1481 Lywnggehæreth; $\frac{15}{12}$ 1487 (ÆB) Lyungeherret; $\frac{30}{5}$ 1490 Lywngge; $\frac{20}{1}$ 1494 (EB) Lywnggehæret; c. 1500 Lywngge; $\frac{8}{10}$ 1502 Lynghæ; $\frac{25}{7}$ 1507 (ÆB) Liwngge i Liwngge sogn oc i Liwngæ herrit; KancReg $\frac{11}{12}$ 1547 Lyunge; udat. (1551 ÆDA IV 49) Liungherrit; 1552 EGøyes Jb 55 Lyunge; KancBrevb $\frac{6}{7}$ 1560, KancBrevb $\frac{8}{2}$ 1561, Mandt 1600 Liunge; Jb 1660 Liunngge; M 1688, M 1844 Liunge. — Herredet har Navn efter Sognebyen Lyngø. Lyngø er et Intetkønsord med kollektiv Betydning „Samling af Lyngplanter“, derefter „lyngbevokset Strækning“. Dog kunde Lyngø ogsaa være Flertal af samme Ord. I Norge har Intetkønsord, anvendte som Stednavne, i Flertal faaet Hunkønsords Bøjning (Rygh, i Det kgl. norske Videnskabers Skrifter 1892, p. 216, NG Indl. p. 12). Et Stednavn som Lyngøerne, Tølløse S., Merløse H. (Indb. 1921/22 Top. 239), Mosejorder, der laa som

vedvarende Græsareal, viser muligvis, at det samme Kønsskifte har fundet Sted paa dansk Omraade, som det er Tilfældet i Sverige (Noreen, Altschw. Gr. § 386, Anm. 3; § 399, Anm. 1).

Kollerød [*kolarød*]. ⁶/₅ 1274 (EB) Collæruth, Colleruth; ³/₁₂ 1284 (EB) Collærydh; ⁴/₉ 1285 (EB) Kulderuth, Kuldæruth; ²⁵/₃ 1299 (EB), ²³/₉ 1458 (EB) Colleryth; u. D. 1497 (EB) Collerøth; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Kollerødt; c. 1500, ⁸/₁₀ 1502 Kollerødth; ⁷/₆ 1511 Kolle...; Mandt 1555 Kollerøiidt; KancBrevb ¹⁴/₃ 1582 Kolderød; LensR 1582—83 Kollerøedt; KancBrevb ²⁸/₄ 1586 Kollerød; KancBrevb ²⁴/₆ 1591 Kollerødt; Mandt 1600 Kollerødt; KancBrevb ¹³/₂ 1610 Kollerødt; Jb 1662 Kollerød; M 1688 Collerøed; M 1844 Kollerød. — Af Mandsn. æ. da. Kolli som Fornavn og Tilnavn (Collo hos Saxo, O. Nielsen under Kol; Tuui Collæ, stds. under Koli), æ. sv. Kolle, oldn. Kolli, en Afledning af Subst. oldn. kollr m. „Hoved“. der ligeledes bruges som Personnavn. — Rød, se Indl.

Lyng Overdrev, Gde og Hse [*løn̄s o. adræs*]. ¹⁵/₇ 1260 Lyngæora; GSt Lyng Oredrev; Guide 1858 og 1897 Lyng Overdrev. — Overdrev og Ore, se Indl.

Røgle, Gde og Hse. GSt Røgle, Røgle Gd., Røgle Bakke. — Subst. Røgel (Røgle) „langstrakt, lav Forhøjning“ eller „den midterste og højeste Del paa en Ager“. Jvfr. Samsøs Stedn., Indl. p. X.

Solevad, Gde. GSt Solevad Gde. — Samme Navn som Solevad, Lb. i Verninge S., Odense Hrd., Mandt 1610 Solleuadt, M 1664 Solvad. Mulig af Mandsn. æ. sv. *Sole eller af Mandsn. oldn. Sváli.

Tulstrup (forsv. Bebygg.). LensR 1582—83 Thuelstrup marck (under Uggeløse S.); MB 1682 Tuelstrups Marck („Liger Jmellum Ugeløse Marckeschiell, og Liunge Marck“). — Af Mandsn. æ. da., æ. sv. Thulf, oldn. Pólfr. — Torp, se Indl.

Vraalyng, Hse. MB 1682 Vraa Thørremøese; GSt Vraaliong. — Af Vraa, oldn. rá, „Krog, Hjørne“, brugt om afsides liggende Steder; jvfr. Vraaholm, Navn paa en Gd. sst. — Efterledet Ljung er den ældre Form af Plantenavnet Lyng, der synes bevaret fl. St. i Nordsjælland (Smørlyngs Mose, Sorteljung i Maarum Statsskove, Brænteljung i Lille-Hareskov, Stængeløseliung i Nørreskov, alt ifl. Skovkort).

65. UGGELØSE SOGN.

Uggeløse [*Ogalø'sæ*]. ¹⁵/₁₀ 1252 Vgalose; ²⁵/₇ 1306 (EB) Vghløse; ²⁵/₆ 1337 (EB) Vggæløsæ, Vggæløsæ; Overskrift i EB ved ²⁵/₆ 1337 Vggeløse; ⁷/₉ 1340 Vggæløse; Overskrift i EB ved ⁷/₉ 1340, ⁴/₇ 1353 (EB) Vggeløsæ; Overskrift i EB ved ⁴/₇ 1353 Vgeløse; ¹⁹/₉ 1360 (EB) Vggæløsæ; ¹⁶/₁₀ 1362 (EB) Vggæløse; ¹/₃ 1370 Wegelosa; RjB c. 1370 Wggeløsæ, Vggeløsæ; c. 1375 (Danmarks Gilde- og Lavsskraaer I 101) Ygheløse; ¹³/₇ 1415 Wggeløse; ¹⁵/₆ 1437 Vggeløse; ²³/₃ 1460 Vggeløs, Vggeløse, Vggeløss; ¹⁴/₆ 1465 (EB) Vgerløse; ¹¹/₉ 1481 Wggelløsæ; ¹¹/₉ 1481 (EB) Wggeløsæ; ³⁰/₅ 1490 Uggeløse; ²⁰/₁ 1494 (EB) Vwelse; ²⁰/₁ 1494 (ÆB) Welsæ; u. D. 1497 (EB) Uggeløse; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Wgeløssæ; c. 1500 Vgeløze; ⁸/₁₀ 1502 Wgeløse; ⁷/₆ 1511 Wigetzløse (Fejl for Uggeløse?); KancReg ⁸/₈ 1539, KancBrevb ¹⁷/₁₀ 1559 Uggeløse; KancBrevb ⁸/₈ 1567 Ugerløse; KancBrevb ⁴/₉ 1573 Uggersløse; KancBrevb

²¹/₆ 1585 Ugerløs Sø. Mandt 1600 Wggeløs; Jb 1662 Wggeløese; M 1688 Vggeløse; M 1844 Uggeløse. — Forleddet kunde muligvis være beslægtet med no. Dial. Ugg „Rygbørster, Manke, Ryghaar“ og no. Dial. Ugge „Finne paa Fisk, Straalerad langs Ryggen eller Bugen“, sv. Dial. ugg el. ogg m. „det yderste af en knækket Le, takket Tandstump“. Fl. Uggæ- kan dog ogsaa forstaas som Mandsn. oldn. Uggi, vel oprindeligt Tilnavn, bæres af Skjalden Ulfr Uggasons Fader. O. Nielsen (Blandinger, udg. af Universitets-Jubilæets dske Samf. II 29) tolker Navnet saaledes. — Løse, se Indl.

Bastrup [*basdrøp*]. Niels Konge 1104—34 (Hamsfort) Bastetorp; VJb 1231 (13. Aarh.) Basthorpe (her?); ³⁰/₄ 1457 Bastrøpp; ³⁰/₅ 1490 Bastrøp; Mandt 1555 Badstrup; LensR 1582—83 Badtstrup; KancBrevb ²¹/₆ 1585 Bastrup Sø; Mandt 1600 Badstrupp; Jb 1662, M 1688, M 1844 Badstrup. — Bast(e) findes som Forled i en Mængde Stednavne og synes at betyde en Samling Træer, (O. Nielsen i Blandinger, udg. af Universitets-Jubilæets dske Samf. I, p. 327, Steenstrup, Indl. Stud. p. 83). Mulig dog snarere af et Mandsn. *Basti, afledt af Bast, der forekommer som Tilnavn: Nicholaus Bast 1327, Afskr. Løgumbogen SRD VIII 89; jvfr. oldn. Bast. — Torp, se Indl.

Hestetangs Mølle [*hæsdetan's mølle*]. ²³/₃ 1460 Hæstongg Mølle; Kanc Brevb ¹⁹/₇ 1553 Hestangs Mølle; Mandt 1555 Hestongis mølle; Kanc Brevb ¹⁹/₁₂ 1562 Hestangis Mølle; KancBrevb ¹⁸/₈ 1571 Hæztangis Mølle; KancBrevb ³/₁₁ 1571 Hestangs Mølle; LensR 1582—83 Hestangs mølle; Mandt 1610 Hestangsmøll; KancBrevb ³/₁₀ 1611 Hestange Mølle; Jb 1662 Hestangs mølle, MB 1682 Heste Tangs Eller Trols Mølle; M 1688 Hestefangs Mølle; J. Sørensens Kort 16. 1720 Hæste Trangs Møle; Skovk. 1767 Hestetangs Mølle; Skovk. 1794 Hestetangs Mølle; VidSelsk Hestetangs, Hestetangs mølle; M 1844 Hestetangsmølle; Postadr:9 Hestetangshuse og Mølle. — Mulig af Ordet Hæs (Korn-, Høhæs) eller af Hessel, idet den ældste Form kan bero paa en Assimilation; jvfr. at der lige overfor den Aas, hvorpaa H. Huse ligger, findes en Kilde Hesselkilde. Den moderne Form Hestetang skyldes i begge Tilfælde en folkeetymologisk Omdannelse. — Om Tang „Tange“ se Indl; Bebyggelsen ligger paa en lille Aas, der skyder sig ned mod Vandløbet, omgivet af Eng.

Høveltsvang, Hse. [*hø'eltsvan'*]. Mandt 1555 Høffuillt; LensR 1582—83 Høffuillt; Mandt 1600 Høffuelltt; Jb 1662 Høffuilldt; M 1688 Høfuelle; VidSelsk Hovelts Huus; M 1844 Høvelsvang; GSt Høvelsvang. — Samme Navn som Høvelte 17, og Høveltskov 62 (se under Naturnavne, Lyng-Frederiksborg H.). — Vang, se Indl.

Krogen, Hse. GSt Krogen. — Krog, se Indl.

Lindholm [*lenholms'gø'ul*]. ⁷/₉ 1340 (EB) Lyndholm; ¹⁵/₆ 1437, ²³/₈ 1460, ¹⁴/₅ 1465 (EB) Lindholm; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Lyndholmm; Mandt 1555 Lindtholm; KancBrevb ¹⁷/₃ 1562 Lindholm; LensR 1582—83 Linnholm; Mandt 1600, Jb 1662 Lindholm; M 1688 Lindholmbsgaarde; M 1844 Lindholm, Lindholmgaard. — Af Trænavnet Lind. — Holm, se Indl.

Mørdrup [*mørdrøp'gø'ul*]. ⁷/₉ 1340 (EB) Myrethorp; ¹⁵/₆ 1437 Myrdorp; ¹⁴/₅ 1465 (EB) Mørtorp; ³⁰/₅ 1490 Mørdrøp; u. D. 1497 (EB) Myrthorp; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Mørderup; Mandt 1555 Mørdrupp; LensR 1582—83, Mandt 1612 Mørdrup; Jb 1662 Mørdrup; M 1688, M 1844

Mørdrup. — Af Myr „Mose“, oldn. mýrr, Gen. mýrar, sv. myr, med Forkortelse af det lange y og derpaa følgende Overgang til ø foran r-Forbindelsen. I dette Navn findes antagelig den gamle Genitiv og ikke Stamformen. Jvfr. Mørdrup 11. — Torp, se Indl.

Nymølle. Jb 1561 Ny mølle; Postadr⁹, GSt Nymølle.

Stolelyng, Hse. Postadr⁹ Stolelyng. — Lyng, se Indl.

Terkels Mølle (forsv.). Jens Sørensens Kort 16. 1720 Tørckeles Møle. — Ligger paa Kortet Øst for „Hæste Trangs Møle“; ogsaa paa VidSelsk Kort aftegnes to Møller. Forled Mandsn. Terkel; i Register over Resolutioner fra Jan. 1720 til 31. Aug. 1722 (Rigsarkivet) nævnes under $1\frac{1}{3}$ 1720: Terkel Jensen Møller i Hæstetangs Mølle: angaaende uloulig Skouhugst.

Thyrstorp (forsv. Bebygg.). $2\frac{3}{8}$ 1460 Thyrstorps Mark, Thvrstrops Mark. — Af et Døbenavn ell. Tilnavn æ. d. *Thiur „Tyr“, der ogsaa indgaar i det sønderjyske Herredsnavn Tyrstrup, VJb Thyrstrop; $1\frac{1}{7}$ 1354 Thyrstrop. Jvfr. oldn. Tilnavn Þíóri. Eller af Mandsn. æ. da. Thyrir, der indgaar f. Eks. i Tyrrestrup Hgd., Søvind S., Vore Hrd., $2\frac{3}{6}$ 1438 Thyrestropp, eller mulig af *Thurir; jvfr. æ. sv. Thurer, oldn. Þórir. — Torp, se Indl.

Vassingørød [*vasjnerød'*]. $1\frac{3}{7}$ 1285 (16. Aarh.) Vassingruth; $1\frac{5}{6}$ 1437 Watzingeruth; $2\frac{3}{8}$ 1460 Vatsinggerød, Watzingerydh; $1\frac{1}{9}$ 1481 Watsingerøth; $1\frac{1}{9}$ 1481 (EB) Watsingherøth; $3\frac{0}{5}$ 1490 Wassingerød, Wassingerød; Paaskrift paa $3\frac{0}{5}$ 1490 Vassingrød; $2\frac{0}{1}$ 1494 (EB) Wassingørød, Wassingørød; $2\frac{0}{1}$ 1494 (ÆB) Wassingørød; Overskrift i EB ved $2\frac{0}{1}$ 1494 Wassingørød; Tilføjelse i ÆB under $2\frac{0}{1}$ 1494 Watzingerød; u. D. 1497 (EB) Vathsingerøth; $8\frac{1}{10}$ 1502 Watsinghærød; $7\frac{1}{6}$ 1511 Watzingerød; Mandt 1555 Wadtzingerødt; KancBrevb $1\frac{6}{11}$ 1557 Vadsingerødt; KronSk $7\frac{1}{6}$ 1572 Vedsingerød; LensR 1582—83 Wadtzingerødt; Paaskrift paa Afskrift fra 16. Aarh. af $1\frac{3}{7}$ 1285 Vassingrøth; Mandt 1600 Wadtzingerødt; KancBrevb $1\frac{3}{2}$ 1610 Vadsingerød, Jb 1662 Wadsinngerød; M 1688 Wadsingerød; M 1844 Vassingrød. — Fl. er et Slægtsnavn *Vatsinger, dannet af et Personnavn *Vatsi, afledt med Endelsen -si af Stammen i ags. Wata, ohty. Wazo. Jvfr. Hellquist, Svenska ortnamn på -inge p. 165 f. under *Vatnunge. — Rød, se Indl.

Vassingørød Old, Hse. [*vasjnerød'ol'*]. M 1844 Oldhusene; GSt Olden. — Old, se Indl.

66. SLANGERUP SOGN.

Slangerup [*slanrup*]. Af Eksempler anføres: Annal 916—1263 SRD II 166 Slangathorp; Annal 936—1317 (Stefanius SRD II 170) Slangthorp; Annal 1020—1323 (1767 SRD II 521, 522) Slangetorp; Annal 1028—1307 (AM SRD II 614) Slangæthorp; Annal 1074—1219 SRD III 260 Slangethorp; Annal 1084—1314 (Hamsfort SRD III 304) Slangetorp; Annal 1095—1194 (Hamsfort SRD III 628), Annal 1130—1300 (Bartholin SRD IV 226), Valdemar I Konge 1157—82 (EB) Slangethorp; Calend. Nestved. 12—16. Aarh. SRD IV 287 Selangathorp; VJb 1231 (13. Aarh.) Slangæthorp, Slangethorp; $1\frac{7}{8}$ 1246 (EB), $8\frac{1}{11}$ 1248 (EB) Slangethorp; $2\frac{2}{8}$ 1261 Sla[n]ggæthorp; Erik Menved Konge 1286—1319 Slangæthorp; $9\frac{1}{11}$ 1290 Slangethorp; $1\frac{4}{3}$ 1291 (Bartholin), Roskildebispens Dombog 1291—99 (18. Aarh. SRD VI 256), $4\frac{1}{8}$ 1292 (AM), $1\frac{8}{2}$ 1293 Slangæ-

thorp; ¹⁹/₂ 1295 (Aarhusbogen) Slangthorp, Slangathorp; ³⁰/₃ 1305 (Aarhusbogen) Slangthorp; Annales Esromenses før 1307 SRD I 241 Slangæthorp; ⁹/₁₀ 1307 (EB) Slængæthorp, Slangethorp; ¹⁰/₇ 1314 (ÆB) Slanghetorp; ¹⁴/₄ 1315 (o. 1440 Sorø Gavebog) Slangthorp; ¹⁴/₄ 1322 (EB) Slangæthorp; ⁵/₄ 1327 (ÆB) Slanghæthorp; Ingeborg Hertuginde af Halland og Samsø 1327—136. Slangæthorp; ¹³/₉ 1341 (EB) Slangethorp; ¹/₅ 1349 Slanggethorp; ¹⁴/₂ 1356 Slangethorp; ²⁹/₉ 1356 Slangorp; ⁷/₄ 1360, ⁸/₉ 1365, ²²/₉ 1366 Slangethorp; RJB c. 1370 Slangthorp, Slangethorp; ¹/₃ 1377 Slangæthorp; ¹⁸/₇ 1379 Slangethorp; ²⁰/₉ 1383 Slangæthorp; ¹⁵/₁₂ 1391 Slangørppæ; ²¹/₁₂ 1391 Slangathorp; ⁵/₅ 1397 (Vid. ¹/₅ 1414) Slangorp; ¹²/₃ 1399 Slangæthorp; ¹⁸/₇ 1415 Slangorp; Thomas Geysmer 1431 SRD II 363, 372 Slangethorp; ¹¹/₁₁ 1440 Slangeropp; ²⁵/₃ 1449 Slangrop; ⁵/₄ 1449 Slangrop, Slangropp, Slangrops Kloster; ⁵/₇ 1449 Slangrop; ²²/₅ 1451 Slangerup; ²/₉ 1451 Slangerop; ¹⁷/₉ 1452 Slongerøp; ³⁰/₄ 1457 Slanggerøpp; ⁷/₁ 1460 Slangerøp, Slangerøps, Slangerøps Kloster; ¹⁹/₄ 1460 Slangorp; ¹¹/₁₁ 1464 (Specifikation, svensk); Slongorp härädsting; ²/₃ 1465 Slangerøp; ²¹/₄ 1466 Slangorp; ¹⁸/₅ 1467, ²³/₄ 1472, ⁶/₅ 1472 Slangerop; ²⁹/₉ 1472 Slangeropp; ¹⁰/₁₁ 1483 Slangerop; ³/₁ 1486 Slangerup; ³¹/₁ 1486 Slangerup, Slangerop; ¹⁵/₉ 1486 Slangerop S.; ²²/₂ 1487 Slangorp; ²¹/₉ 1488 Slongervp; ²³/₇ 1490 Slangerop; ⁸/₁₂ 1492 Slangherrop; ¹³/₃ 1493, u. D. 1496 Slangerop; ¹⁰/₈ 1497 Slangeroppss Kloster; ⁸/₁₀ 1502 Slangeropp; u. D. 1502 Slangerup, Slangerop; u. D. 1508 Slangerop; Mandt 1612 Slangerup; Jb 1660 Slanngerup; M 1688, M 1844 Slangerup. — Dette Navn har sammen med Manderup og Kvinderup givet Anledning til et Sagn om, at Paradiset har ligget paa denne Egn (se Uhrskov, Nordsjæll. Folkeliv II p. 144). Fl. er saaledes blevet opfattet som Ordet Slange, som imidlertid er et i relativ sen Tid indkommet tysk Laaneord. Det gamle nordiske Ord for Slange er Orm, og da Slangerup i hvert Fald var til i tidlig Middelalder, synes det ikke at kunne være dette Ord, vi har her. Fra Svensk kendes et Mandsnavn Slangi (1312? Lundgren-Brate 236), som ikke behøver at være det laante Appellativ, men kunde tænkes at være et oprindl. Tilnavn, dannet af Roden i Verb. oldn. slyngva (jvfr. Tilnavne som oldn. sløngvandbaugi, stórhøggvi, skjótandi, da. Krønike slangenbøghi) og betyde (Spyd)kasteren; jvfr. det gl. Laaneord Slange „Kanon“. Forleddet kunde dog ogsaa tænkes at være et Appellativ Slange, af samme Rod. Et Sønnavn Slangen i Norge tolkes saaledes af Indrebø (Norske Innsønnavn I p. 181—82) af Verb. slyngva i Grundbetødningen „sno, bevæge sig i Bugtninger“; Navnet er dog kun overleveret fra 18. Aarh. og kunde derfor meget vel indeholde det fra Bibelsproget kendte Laaneord. Slang kendes ogsaa fra svenske Dial. i Bet. „Bugtning paa en Vej, hvor om Vinteren Slæden almindelig slingrer og vil vælte“. I østsvenske Dial. findes slange i Bet. „lang (især klippefuld) Odde, langstrakt Grund“; en Gd. i Djurö S., Stockh. Län hedder Slangudden. Der er altsaa foruden Personnavnet Mulighed for at tolke Slangerup som indeholdende 1) et Strømnavn (Slangerup Aa), 2) et Vejnavn og 3) et Navn paa et Næs (Beliggenhed mellem Enge og Moser). — Torp, se Indl.

Aagaard (forsv.). KancBrevb ²⁴/₆ 1575 Aagaard.

Have Mølle [*havs møls*]. LensR 1582—83 Haffuelmølle; Mandt 1600 Haffuemølle; KancBrevb ²⁹/₅ 1601 Hafve Mølle; Jb 1660 Haffuemølle;

M 1688, M 1844 Hauge Mølle; GSt Havemøller. — Af Ordet Have, se Indl.; Møllenavnet kunde tænkes at staa i Forb. med Enghaven, der strækker sig langs Græse Mølleaa mod Vest.

Hørup [*høʀʊp*]. ⁷/₁ 1460 Hørøp; ¹⁰/₂ 1460 Hødhrop; ¹³/₂ 1460 Hørup; ¹⁹/₄ 1460 Hiørøp; ²³/₄ 1472, ⁶/₅ 1472 Hørop; ²⁹/₉ 1472 Hørope; ¹⁰/₁₁ 1483, ¹⁵/₉ 1486 Hørup; Mandt 1555 Høruppe; KancBrevb ¹²/₈ 1559, KronSk ¹⁵/₂ 1562, KronSk ³⁰/₄ 1562, LensR 1582—83 Hørup; Mandt 1600 Hørrupp; Jb 1660 Høerup; M 1688 Høyerup; M 1844 Høerup. — Der er Mulighed for, at et gh kan være svundet i gl. Tid, og at Navnet derfor som Forled har Adj. æ. da. høgh „høj“, sigtende til Byens forholdsvis høje Beliggenhed, eller Subst. høgh „Høj“. Formelt vilde de gamle Former bedre stemme med Ordet Hø, ligesom f. Eks. ogsaa Hørup i Jelling S., Tørrild H, 1439 Høthorp, og to fynske Højrup'er jvfr. at der paa Norsk findes Navne som Høitorp (NG I p. 138), der tolkes af „Hø“, men hvad Danmark angaar, plejer Navne paa Landbrugsprodukter ikke at indgaa som Forled i Torp-Navne. — Torp, se Indl.

Jordhøj [*jʊrɔjə*]. ²⁸/₂ 1344 (o. 1500) Hiortøgh; LensR 1582—83 Hiorow, Hiordtow; Mandt 1600 Hiordow; KancBrevb ¹³/₂ 1610 Hiordou; KancBrevb ²²/₆ 1614 Hiordov; Jb 1660, M 1688 Jordøye; M 1844 Jordhøi. — H. V. Clausen (Aarb. f. nord. Oldk. 1916 p. 216 ff.) mener, at Jordhøj er identisk med den i Bjovulfskvadet nævnte danske Kongeborg Heorot „Hjort“, idet han lægger stor Vægt paa den ældste Skrivemaade Hiortøgh, som imidlertid ikke er forenelig med Navneformernes Udviklingslinie og Udtalen. Forleddet er antagelig Hjord. „Flok af Kvæg“ (saaledes ogsaa Marius Kristensen, i Fortid og Nutid I p. 120, idet Navnet udgaa fra et *Hjorth-høgh). — Høj, se Indl.

Kratmølle [*kradmølsen*]. ²²/₉ 1366 Krattemølle; ¹⁹/₅ 1397 Kratmølle; ¹¹/₁₂ 1399, udat. o. 1400 Kratmøllen; ⁵/₃ 1400 Kratmølle; ²¹/₁ 1404 Kratmøllæn; Fr I Reg 1532 Kratmølle; Mandt 1555 Kratt møllenn; LensR 1582—83 Kratmøllenn; KancBrevb ²⁹/₅ 1601 Krat Mølle; Jb 1662 Krattmøllen; M 1688 Kratt Møllen; M 1844 Kratmøllen; GSt Kratgaard. — Af Krat „Buskskov, Underskov“.

Kvinderup [*kven'erøp*]. U. D. 1356 (ÆB) Quintorp; u. D. 1497 (EB) Qvinderop; c. 1500 Quindorpp; KancBrevb ²⁹/₉ 1555 Quindrupe; Mandt 1555 Quinderuppe; KancBrevb ¹³/₇ 1560 Quinderup; KronSk ¹/₈ 1571 Qvenderup; LensR 1582—83 Quinnderup; Mandt 1600 Quinnderupp; Jb 1660, M 1688 Quinderup; M 1844 Qvinderup. — Fl. antagelig et Mandsnavn Kvinne, som forudsættes i svenske Navne som Kvinnestad i Västergötland og Kvinnersta i Närke, jvfr. NoB 1927 p. 68, samt Steenstrup, Vore Stednavne² p. 73. — Torp, se Indl.

Lindebjerg, Hse. [*lenbjæʀ*]. GSt, Postadr⁹ Lindbjerg. — Af Trænavnet Lind.

Lærkensten, Huse. MB 1682 Lerchesteens Agere, Lille Lerchesteens Agere; GSt Lærkensten. — Et oprindeligt Marknavn med Fuglenavnet Lærke som Forled, og senere omdannet til Lærken- i Analogi med de talrige Gaardnavne paa -en-, der i nyere Tid er dannet efter tysk Mønster. — Efterleddet Sten sigter mulig til stenet Jordbund, ligesom -steinn i enkelte norske Gaardnavne (NG, Indl. p. 79), eller en enkelt stor Sten kan have givet hele Marken Navn.

Manderup [*man'erøp*]. C. 1500 Mandorp; Mandt 1555 Mandrupe;

LensR 1582—83 Mannderup; Mandt 1600 Mannderupp; Jb 1662 Manderop; M 1688 Mandrup; M 1844 Manderup. — Af Mandsn. da. sv. Manne. — Torp, se Indl.

Ravnsbjerg, Hse. GSt Ravnsbjerg. — Paa Gr. af den genitiviske Sammensætning snarest Mandsn. Ravn.

Slangerup Overdrev [*slanɾwɾp o.ɔdɾev*]. GSt Slangerup Oredrev. — Overdrev, se Indl.

Tornebakke, Hse. GSt, Postadr⁹ Tornebakke. — Af Plantenavnet Torn „Tjørn“.

Øen, Hse. GSt Øen. — Et højere liggende Areal, omgivet af mindre Moser.

67. UVELSE SOGN.

Uvelse [*u(w)lsø*]. ²/₃ 1307 (EB) Hughæløos, Hugeløse; RJb c. 1370 Vlæsø, Ughlæsø; ¹⁵/₆ 1437 Uwelse; ¹⁴/₅ 1465 (EB) Wgelse; u. D. 1497 (EB) Uwelse; ²¹/₁₀ 1499 (EB) Welssø; KancBrevb ¹⁷/₁₀ 1559 Ulsø; KancBrevb ²⁷/₉ 1582 Ulse; LensR 1582—83 Wulsøe, Wulse; Mandt 1600 Wuelssze; Jb 1662 Wuellse; M 1688 U-else; M 1844 Uvelse. — Samme Navn som Ulsø, Sb., Fakse H., ⁶/₁₁ 1355 Ugløsø, RJb c. 1370 Ughlæsø. Fl. rimeligvis et Vandløbs- eller Sønavn af usikker Oprindelse. I begge Navne kan gh ganske vist gaa tilbage til glt. k, hvorved de bliver at sammenstille med Uge, Sb., Lundtoft Hrd., udat. 1250—1300 (17 Aarh.) Wkæ, men det bliver noget betænkeligt at antage dette, da k i adskillige Tilfælde er bevaret i Roskildebispens Jordebog c. 1370, og vi finder ingen Former *Ukæløsø fra denne eller tidligere Tid. En n-Afledning kunde maaske ellers foreligge i æ. sv. Vknbæk m. fl. (Hellquist, Sjönamn p. 670). — Løse, se Indl.

Lystrup [*lødɾwɾp*]. Udat. indtil 1200 (ÆB) Lunztorp, Lwtztorpp; Abbed Vilhelms Levned 13. Aarh. SRD V 487 Lucethorp; 1356 (1476 ÆDA I 124) Lwstrøp; ²⁹/₉ 1356 Luthorp; ⁸/₉ 1365 Lustorp; RJb c. 1370 Luthorp; 1374 (c. 1600 ÆDA I 267) Lystrup; ³¹/₈ 1448 (18. Aarh.) Lustorp, Lystorp; ³⁰/₁₀ 1456 (ÆB), ³¹/₈ 1458 (ÆB) Lwstorp; ²³/₈ 1460 Lystorp; ⁷/₈ 1466 Lyster; ²⁸/₆ 1485 (EB) Lutzstorp, Lustorp; ³⁰/₁₁ 1485 (EB), Overskrift i EB ved ³⁰/₁₁ 1485 Lustorp; ¹⁷/₆ 1487 (EB) Lwstorp; Overskrift i EB ved ¹⁷/₆ 1487 Lustorp; u. D. 1497 (EB) Lvtstrop; udat. (1551 ÆDA IV 49) Lustrupe; KancBrevb ¹⁹/₁ 1553 Lustrup; KancBrevb ²⁹/₉ 1555 Lystrup; Mandt 1555 Lødstruppe; KancBrevb ⁶/₇ 1560 Lydstrup; KancBrevb ²⁷/₉ 1582 Lødstrup; LensR 1582—83 Lødstrup; KancBrevb ²¹/₆ 1585 Lustrup Sø; Mandt 1600 Lydstrupp; Jb 1662, M 1688, M 1844 Lystrup. — Forled er Mandsn. oldn. Lútr, jvfr. Ludshøj 29, eller maaske Lucius, jvfr. Ludserød 17. — Torp, se Indl.

Viderød, Gd. MB 1682 Store Huideredtz Aaß, Lille Huideredts Agre; M 1844 Viderød; Postadr⁹ Viderød Gd. — Nutidsformen tyder paa et -rød Navn, hvorimod MB-Formen intet afgør i denne Retning. Kunde være et glt. Marknavn Hvidrods-Agre, af Plantenavnet Hvidrod, der ifl. H. Smids Lægebog var Navn paa Planten Salomons Segl. Et Tilnavn Hvide findes ogsaa i æ. Dansk. Iøvrigt paa Gr. af Overleveringen uklart. Aas staar i den i Marknavne hyppige Betydning „Samling af Agre“.

68. GØRLØSE SOGN.

Gørløse [*gør^lø's*, *gør^lø'ss*]. Abbed Vilhelms Levned 13. Aarh. SRD V 490 Gherluse; ²²/₉ 1366, RJB c. 1370 Gærløse; (her?) udat. 1370—1408 (1531 AdelBrevk 171) Gordløse; ¹⁹/₈ 1397 Gyærløse; ¹¹/₁₂ 1399, ⁵/₈ 1400, udat. c. 1400 Gerløse; ²⁶/₅ 1442 (ÆB), ²²/₅ 1451 Gærløse; ²⁰/₁ 1468 (ÆB) Gørløse; ¹¹/₁₀ 1477 (ÆB) Gørløse; c. 1500 Gerløze; KancBrevb ¹⁹/₇ 1553 Giørløsegaard; KancBrevb ²⁹/₉ 1555 Gierløse; KancBrevb ¹⁸/₇ 1560 Giørløse; Mandt 1600 Giørløse; Jb 1660, M 1688, M 1844 Giørløse. — Den oprindl. Form er Gerløse, idet Formerne med Gør- først kommer frem i Slutn. af 15. Aarh., jvfr. Ferslev 98, der ogsaa en Tid skrives Førsløv. Skriveformene viser Ger- og ikke Gerd-, og Forleddet er derfor antagelig oldn. geirr „Spyd“, hvilket Ord er bevaret i Jysk i Sammensætn. Aalegjer „Redskab til at stange Aal med“, samt i Personnavne. — Løse, se Indl.

Borup. ²⁷/₁₀ 1464 (ÆB) Boorøp; ²⁰/₁ 1468 (ÆB) Borop; ⁶/₈ 1474 (ÆB) Boderop; ¹¹/₁₀ 1477 (ÆB) Borop; ²⁷/₅ 1480 (Vid. 1495) Borup; u. D. 1541 Kredeborup (her?); KancBrevb ²⁹/₉ 1555 Borup, Borups Mølle (u. Strø H.); Mandt 1555 Boruppe, Borups mølle; LensR 1582—83 Borup, Borupsmølle („enn øde mølle“); Mandt 1600 Borrupp; Jb 1662 Borup; M 1688 Boerup; M 1844 Borup. — Af Mandsn. æ. da., æ. sv. Bo, oldn. Búi. — Torp, se Indl.

Kurreholm, Gde og Hse. GSt Kurreholm; Postadr9 Kurreholm (Kurveholm). — Forleddet usikkert; mulig Subst. Kurv eller et sammensat Naturnavn paa -rød, i Udtalen svækket til [-rø]. Jvfr. ogsaa jy. Dial. korre „Bydam, Gadekær“ (Feilb.). — Holm, se Indl.

69. GRÆSE SOGN.

Græse [*græ's*]. RJB c. 1370 Greswiidh, Greswith; ²³/₁₂ 1379 (1552 EGøyes Jb 317) Greesed; ¹⁵/₄ 1390 Greeswyd; ⁸/₇ 1434 Gresweth; ³¹/₈ 1458 (ÆB) Græsæ; ²⁷/₁₀ 1464 (ÆB) Gresse; ¹¹/₂ 1491 Gresid; 1532 (1552 EGøyes Jb 284, 285, 299, 300, 316, 438, 448) Gressitt, Gressit, Gressidt, Gressett, Greessedtt; KancBrevb ¹/₇ 1560 Gressit, Gressede; KancBrevb ⁹/₇ 1560 Gressit Skov; KancBrevb ⁷/₁ 1586 Gressit; KancBrevb ⁷/₄ 1591 Gresse; Mandt. 1600 Gressze; Jb 1660 Græsse; M 1688, M 1844 Græse. — Forleddet er Plantenavnet Græs, jvfr. Græsted 25, af Græsholte; Efterleddet er æ. da. with „Skov“. Af samme Oprindelse er antagelig Grejs, Nørvang Hrd.

Græse Hovedgaard (forsv.). ¹²/₈ 1496 (ÆB) Grese gard; 1532 (1552 EGøyes Jb 284) Gressitt Hoffuitgaard; 1532 (1552 EGøyes Jb 299) Gressett gaard; KancBrevb ⁹/₇ 1560 Gressit; LensR 1582—83 Gressegaard, Gresse gaardt; Kanc. Brevb ²⁵/₉ 1598 Gressegaard.

Græse Vandmølle. KancBrevb ¹/₇ 1560 Gressit Mølle; LensR 1582—83 Gresse malle; Mandt 1610 Gresemølle; Jb 1660 Græsse mølle; M 1688 Græse Mølle; DATl Græse Mølle; GSt Græse Vml.

Tollemose, Gde. MB 1682 Tolle Mose spiell; GSt Tollemose Gde. — Ordet Told „Prop“ kendes fra Sjæll. i Bet. „Grænseskel, smal Strimmel Jord mellem to Mænds Lodder“ (Udvalg for Folkemaal's Saml.), i Jysk

i lign. Betydning, desuden i Vendsyssel med Særbetydningen „Tue, Knold“, og en saadan Betydning kunde meget vel foreligge i Mosenavne: den tuede, knoldede Mose. Fjernerne Muligheder er Mandsn. æ. sv. Tolle, eller oldn. pollr, „Træ, Fyrretræ“.

71. SIGERSLEVVESTER SOGN.

Sigersløvvester [*se'slevvæsdæ*]. Alexander III Pave 1159—81 (ÆB) Særsløff; ²²/₃ 1261 Siggærslæwæ; ⁷/₆ 1268 (ÆB) Sighersløff; ⁸²/₂ 1344 (o. 1500) Sierssløffwæ wæstræ; ²⁶/₁₁ 1356 Sighersleef; RJB c. 1370 Syghersløf; ³⁰/₄ 1457 Sighersløffvæstre; ³¹/₈ 1458 Syghersløff væstre; ⁸/₁₂ 1492 Siersløff; ²³/₇ 1507 Sie[rsleff?]; LensR 1517 Sigersløff (her?); KancBrevb ¹⁹/₁ 1558 (her?), KancBrevb ¹/₇ 1560, KancBrevb ⁶/₇ 1560 (her?) Siersløf; KancBrevb ¹³/₅ 1562 Siersløfvæstre; KancBrevb ¹⁶/₉ 1564 Siersløfvæstre; KancBrevb ¹⁸/₈ 1584 Siersløfvæstre; Mandt 1600 Siersløffwester; Jb 1662 Siersløffwæster; M 1688 Siersløf Wester; M 1844 Sigersløvvester. — Se Sigersløvøster 44.

Havelse Mølle [*ha'uls'møls*]. KancReg ¹⁰/₇ 1550 Hafvelse Mølle; LensR 1582—83 Hafflemølle; KancBrevb ³⁰/₈ 1584 Hafle Mølle; Mandt 1610 Hauffelemøll; Jb 1660 Haulemøle; M 1688 Haugle Mølle; M 1844 Hagelse Mølle. — Navn efter Beliggenheden S. for Havelse i Ølsted S., se 46. Den i ældre Tid fremherskende Form Havle- maa da være en gammel Sammentrækning af Havløse.

72. JØRLUNDE SOGN.

Jørlunde [*jø'lon's*]. ²¹/₅ 1085 (12. Aarh.) Jurlundaherathi; ²¹/₅ 1085 (1494) Jurlundahereth; ²¹/₅ 1085 (1662) Jurlundaherritt; VJb 1231 (13. Aarh.) Jurlundhæret, Jurlundhæreth; ¹⁶/₇ 1257 Jurlundh[æret]; ¹³/₈ 1257 Jurlundhæret; ¹⁴/₄ 1315 (Sorø Gavebog o. 1440 SRD IV 494, 529) Jørlundehærit; udat. Valdemar IV Konge 1340—75 (Vid. 1341) Jurlundehæreth; ²³/₁₁ 1351 Jurlundæ H.; RJB c. 1370 Jurlundæ, Jurlundehæret, Jurlundehæreth, Jwrlunde, Jwrlundæ, Jwrlundæhæreth, Jorlwndehæreth; ²⁹/₃ 1388 (ÆB) Jørlundhe Hæreth; ⁷²/₉ 1391 (Sorø Gavebog o. 1440 SRD IV 478, 488) Jurlundehærit, Jurlundhærit; ¹⁹/₁ 1393 (18. Aarh.) Jwrlundæ H.; ²⁸/₂ 1395 (ÆB) Jørlunde hæreth; ²⁸/₁₀ 1405 Jørlundæ H.; ¹³/₆ 1415, ²⁵/₂ 1416 Jørlunde; ¹/₅ 1436, ²/₇ 1436 Jørlunde H.; Sorø Gavebog o. 1440 SRD IV 465, 469, ³⁰/₄ 1457 Jørlunde; ¹⁰/₈ 1458 Jurlunde; ³¹/₈ 1458 (ÆB) Jørlundhe; ¹⁹/₁₂ 1458 Jørlunde; ³¹/₁ 1459 Jurlunde; ²⁸/₄ 1459 Jørlundeherrit; ²⁸/₅ 1459, u. D. 1460 (1666), ²⁸/₆ 1460, ⁷/₃ 1466 Jørlunde; ²⁶/₆ 1467 Jordlundehærit; u. D. 1473 Jørlunde; u. D. 1474 (Registr. bon. cap. et arch. Lund.) Jorlunda heradt; u. D. 1492 Jørlunde; u. D. 1495 Jørdlunde; u. D. 1497 (EB) Jørlwnhæret; ²⁵/₃ 1497 (ÆB) Jørlunde heritt; c. 1500 Jørlunde; ²³/₁₀ 1505 (ÆB), o. ¹⁶/₃ 1507 (ÆB) Jørlunde heritt; ⁷/₆ 1511 Jørlunde; KancReg ⁶/₁₂ 1542, KancReg ¹⁰/₇ 1550 Jørlunde; KancBrevb ²⁹/₉ 1555 Jorlund, Jorlund Herred; Mandt 1555 Jørlunde herriitt; Kanc Brevb ¹/₇ 1560 Jorlunde; KancBrevb ⁸/₈ 1567 Jorlund; KancBrevb ¹⁶/₇ 1573 Jørlund; KancBrevb ⁴/₉ 1573 Jørlunde; KancBrevb ²¹/₆ 1585 Jord-

lund Sø; KancBrevb $\frac{9}{11}$ 1594 Jørlund; Mandt 1600 Jørlundtt; Jb 1662 Jørlunde; M 1688 Jørdlunde; M 1844 Hjørlunde. — Forleddet Jur- kan ikke svare til det sv. Mandsn. Jure, som indgaar i Stednavnet Jursta (ældre Jurastom, Jurustom), eller det oldn. Kvinden. Jóra, idet vi da skulde have ventet en ældre Form *Jurælunde med langt u, som ikke i denne Stilling kan forkortes og senere blive til ø. Derimod kan den foreliggende æ. da. Form Jurlunde godt i forhistorisk Tid have haft langt u i Forleddet, og dette er da regelmæssigt forkortet foran Konsonantgruppen. Et saadant *Jür- med langt ü svarer til det oldn. poetiske Ord jøfurr „Fyrste“, hvis egentlige Betydning „Vildorne“ foreligger i angelsaksisk eofor, tysk Eber, lat. aper. Jvfr. ogsaa Brøndum-Nielsen, Glda. Gr. § 95. Den i vore Dage almindelige Skrivemaade Hjørlunde med H er, som Materialet vil vise, af ny Oprindelse. — Lund, se Indl.

Hagerup [*haserøp*]. $\frac{8}{9}$ 1367 (ÆB), $\frac{28}{2}$ 1395 (ÆB) Hagetorp; $\frac{22}{5}$ 1451 Hagerup; $\frac{30}{4}$ 1457 Hagherøpp; u. D. 1473 Hagerup; u. D. 1492 Hagerwp; $\frac{11}{1}$ 1492 (Orig?), $\frac{11}{1}$ 1492 (Vid. 1495) Hagerop; u. D. 1495 Hagerup; KronSk $\frac{1}{9}$ 1562, KancBrevb $\frac{16}{9}$ 1564, KancBrevb $\frac{27}{9}$ 1569, LensR 1582—83, KancBrevb $\frac{18}{8}$ 1584 Hagerup; Mandt 1600 Haagerupp; Jb 1662 Haggerup; M 1688, M 1844 Hagerup. — Af Mandsn. Haki, æ. sv. Hake, oldn. Haki. — Torp, se Indl.

Holmen, Hse. GSt Holmen. — Holm, se Indl. Her Navn paa et Stykke højere Land, der omtrent helt er omgivet af Eng- og Mosestrækninger, den udtørrede Hagerup Sø.

Jørlunde Overdrev. Gde og Hse. GSt Hjørlunde Oredrev. — Overdrev, se Indl.

Paastrup [*p0'esdrøp*]. Mandt 1555 Postruppe; KancBrevb $\frac{1}{7}$ 1560 Posteruppe; KronSk $\frac{25}{4}$ 1562 Postrup; LensR 1582—83, Mandt 1600, Jb 1662 Paastrup; M 1688 Paastrupgaard; M 1844 Paastrup. — Mulig af Mandsn. Povl, af hvilket der her kan have foreligget Sideformen Paal; m. H. til Svind af l jvfr. Snostrup 81. — Torp, se Indl.

Pibe Mølle (forsv.). LensR 1582—83 Pibe mølle. — Samme Navn som Pibe Mølle, Helsingø 27; s. d.

Skænkelse [*sgængelsø*?; *sgængelsø*]. $\frac{21}{5}$ 1085 (12. Aarh.) Scenkilsio; $\frac{21}{5}$ 1085 (1494, 1662) Scenkilse; 12. Aarh. Necrologium Lundense ed. Weibull p. 8 Schænkilsio; $\frac{3}{2}$ 1379 Skenckilsøø; $\frac{25}{2}$ 1416 Schinchelsø; $\frac{22}{5}$ 1451 Skænkelsø; $\frac{21}{8}$ 1458 (ÆB) Skenckelsø; $\frac{28}{6}$ 1460 Skenkilsø; u. D. 1474 (Registr. bon. capit. et arch. Lund.) Skænkelsiø; u. D. 1485 (Registr. bon. capit. et arch. Lund.) Skiankelszøø; $\frac{2}{6}$ 1500 (Skånebriefförteckningen) Skynckelsø; $\frac{23}{10}$ 1505 (ÆB), Overskrift i ÆB. ved $\frac{23}{10}$ 1505 Skenkelsøø, $\frac{21-22}{8}$ 1510 Skinckelsiøø; KancReg $\frac{1}{4}$ 1533 Skienkelsiø, Skinckelsiø; Mandt 1555 Skinckellssøø; KronSk $\frac{20}{4}$ 1561 Skenckelsøe; KancBrevb $\frac{15}{2}$ 1577 Skinkelsøe; LensR 1582—83 Skenckelsøe; KancBrevb $\frac{25}{9}$ 1597 Skienckelse; KancBrevb $\frac{10}{12}$ 1607 Skienkelse; KancBrevb $\frac{16}{2}$ 1610 Skienkelsøe; Mandt 1610 Schenckelsøe; Jb 1662 Schienckelsøe; M 1688 Skienchelsøe; M 1844 Skienkelsøe. — Forleddet kunde nærmest se ud til at være et Personnavn *Skæmmkell, hvor mk er blevet til nk (jvfr. ynke og oldn. aumka, sanke og sv. samka). Personnavnet maatte da være en omyldt Sideform til oldn. Skammkell. Derimod kan det næppe være æ. da. Skenkel „Ben (fra Knæet nedad)“, da dette er laant fra Tysk i ret sen Tid.

Sperrestrup [*sbær'sdrOp*, *sbær'sdrwp*]. ¹⁰/₈ 1458 Spærlingstorp; ¹⁹/₁₂ 1458 Spærlingstorp; ³¹/₁ 1459 Spærlingstorp; ²⁸/₆ 1459 Spærlingstorp; c. 1500 Speruedstorp; KronSk ¹⁰/₆ 1539 Speritsstrup; Mandt 1555 Speristruppe; KancBrevb ¹/₇ 1560 Sperritstruppe; KronSk ²⁰/₄ 1561 Sperritstrupe; LensR 1582—83 Sperridtzstrup; KancBrevb ⁹/₁₁ 1594 Sperridtzstrup; Mandt 1600 Sperridtzstrup; Jb 1662 Sperridstrup; M 1688, M 1844 Sperrestrup. — Af et Personnavn Spærling, mulig en Diminutivdannelse til Ordet æ. da. *sparw* „Spurv“, oldn. *sporr*, der en enkelt Gang forekommer som Mandsnavn. Paa Taagerup-Runestenen findes et Mandsnavn Sparla. Da Spærling imidlertid kun en enkelt Gang i Middelalderen synes at være overleveret paa nordisk Omraade (en *curia Nicolai Spærings* i Næstved 1402 nævnes i Næstvedbogen, SRD IV 376), kunde der være Tale om et Navn, indkommet fra Tysk. Jvfr. det tyske Tilnavn (Familienavn) Sperlring, vel identisk med Subst. *sperling*, mnt. *sparlink*, *sperlink*, til oht. *sparo* „Spurv“. — Torp, se Indl.

Sundbylille [*sømby'lilə*]. ¹⁰/₇ 1321 Syndby lillæ; 1321 (1575 ÆDA IV 278) Sundby lille; RjB c. 1370 Sundby lillæ; ¹⁸/₇ 1379 Synby lillæ; ¹⁹/₁ 1393 (18. Aarh.) Sunby lillæ; ²⁵/₂ 1416 Sundbylillæ; ³¹/₈ 1448 (18. Aarh.) Sonby; ³⁰/₄ 1457 Sundby litle; ³¹/₈ 1458 (ÆB) Synby lillæ; ²³/₉ 1458, ²⁸/₆ 1460 Swnby lille; ⁹/₁₁ 1482 (ÆB) Sundby litle; ⁵/₁ 1483 el. 1484 (ÆB) Swnby lillæ; Overskrift i ÆB ved ⁵/₁ 1483 el. 1484 Sundby lille; ⁷/₄ 1487 Swndby lille; u. D. 1492 Sundbyelille; u. D. 1495 Lille Sundbye; c. 1500 Sønby lile, Sønby lille; KancBrevb ²⁹/₉ 1555 Sundbye lille; Mandt 1555 Syndby Lille; LensR 1582—83 Synndbyelille; Mandt 1600 Synndbylille; Jb 1662 Sundby Lille, Sundbye Lille; M 1688 Sundbye Lille; M 1844 Sundbylille. — Af Ordet Sund, oldn. *sund*, „Svømning, Farvand, som ikke er bredere, end at man kan svømme over det“. Udtalen [*sømby-*] er fremkommet ved, at u er blevet palataliseret foran nd (Brøndum-Nielsen, Glda. Gr. § 125) og n bliver labialiseret til m under Paavirkning af det følgende b. — By, se Indl.

Søborg, Gd. GSt, Postadr9 Søborg Gd. — Nyere Navn, øjensynlig givet som Efterligning af Søborg 23, men med Tilknytning til stedlige Naturforhold, idet den ligger ved den udtørrede Skænkelsø Sø.

73. UDE-SUNDBY LANDDISTRIKT.

Ude-Sundby [*y'ðə'søm'by*]. Saxo (ed. Müller p. 704) Sundby; ¹⁴/₄ 1315 (Sorø Gavebog o. 1440 SRD IV 494, 529) Vtesundby, Vte Sundby; ³/₅ 1327 (Sorø Gavebog o. 1440 SRD IV 529) Vtesundby; RjB c. 1370 Sundby ydræ, ydræ Sundby; ³⁰/₁₁ 1482 Vdhesundby; u. D. 1495 Vdesundbye; c. 1500 Vdesønby; Mandt 1555 Wdesøndby mølle; LensR 1582—83 Wdesunndebye mølle; KancBrevb ⁷/₄ 1591 Udesønbye; Mandt 1600 Wdesundbye; Jb 1662 Udesundbye; M 1688 Ude Sundbye; M 1844 Udesundbye Bye. — Forleddet er Stedsadverbiet ude, oldn. *úti*, og Udesundby betegner da det Sundby, der ligger længst ude ved Fjorden, i Modsætning til Oppesundby. Paa samme Maade har man i RjB c. 1370 Aworthæ øffræ og A. ydræ (nu Rødovre og Hvidovre, Sokkelund H.) og i VJb Gudme Hrd. „ouen skogh“ og „utæn skogh“. Om Sundby se Sundbylille 72. — By, se Indl.

Bonderup [*bonerɔp*]. RJb c. 1370 Bondorp; Mandt 1555 Bonderuppe; KancBrevb $\frac{4}{11}$ 1559, KronSk $\frac{5}{1}$ 1563 Bunderup; KronSk $\frac{1}{8}$ 1571 Bunderup; LensR 1582—83 Bunderup; Mandt 1600 Bunderupp; Jb 1662 Bunderop; M 1688, M 1844 Bonderup. — Af Mandsn. æ. da. Bondi, æ. sv. Bonde, oldn. Bóndi, eller Gen. Plur. af Navneordet Bonde. — Torp, se Indl.

Klinten, Gde. MB 1682 Klinten, Klintestøcherne; GSt, Postadr⁹ Klinten.

Kristiansholm, Hse. M 1844, GSt Christiansholm. — Holm, se Indl.

74. OPPE-SUNDBY SOGN.

Oppe-Sundby [*ɔbɔ'səm'by*]. $\frac{13}{9}$ 1341 (EB) Uppesundby; $\frac{26}{11}$ 1342 (EB) Vppæsundby; $\frac{26}{6}$ 1347 (EB) Vppesundby; RJb c. 1370 Uppæ Sundby, Sundby østræ; $\frac{19}{1}$ 1393 (18 Aarh.) Oppæ Sundby; 1393 (1575 ÆDA IV 278) Oppesundby; $\frac{14}{10}$ 1447 Uppesundby; $\frac{22}{5}$ 1451 Oppæsuntby; $\frac{18}{5}$ 1454 Vppesundby; $\frac{8}{2}$ 1456 Oppæ Syndby; $\frac{30}{4}$ 1457 Oppesundby; $\frac{8}{5}$ 1458 (Vid. 1495) Oppe-Sundby; $\frac{10}{11}$ 1478 Oppesundby; $\frac{16}{1}$ 1497 (EB) Vppesundby; u. D. 1497 (EB) Opposundby; KancBrevb $\frac{7}{6}$ 1555 Oppesundby; KancBrevb $\frac{1}{7}$ 1560 Oppesundby; KancBrevb $\frac{7}{4}$ 1591 Oppesundby; Mandt 1600 Oppesundby; Jb 1662 Oppesundby; M 1688 Oppe Sundby; M 1844 Oppesundby. — Forleddet er Stedsadv. oppe, oldn. uppi. Jvfr. Udesundby 73. — By, se Indl.

Marbæk, Gde og Hse. [*ma'rbæk*]. MB 1682 Marebecks Wang; GSt, Postadr⁹ Marbæk. — Det falsterske Marbæk, Vegerløse S., Falsters S.-Hrd. (VJb 1231 Marbæk) er af Mar. Kristensen i Laal-Falsters Stedn. (1921) p. 15 tolket som „Havbækken“ eller snarere „Bækken fra Moradset“ (æ. da. mar, oldn. marr „Hav“, i sv. Dial. i Bet. „Kær, Morads“). Lidén antager (NoB 1921 p. 2), at det skal forklares som de talrige svenske Stednavne Marbäck; eet af dem, M. i Kinds H., tolkes i SOÅ 9,1 p. 154 af Mark-bäck „Skovbæk“. I saa Fald skulde vi dog have ventet *Markbæk i VJb, jvfr. at Margaard, Vigslev S., Skovby H., findes 1314 (Huitfeld) som Marckgaard. Navnet kunde ogsaa, ligesom Marbjerg, Fløng S., Sømme H., (RJb c. 1370 Madebyergh) udledes af æ. da. made, „Eng“; eller af æ. da. mar, oldn. marr, „Hest“.

Strandvangen, Gde og Hse. GSt Strandvangen. — Vang, se Indl.

Tollerup [*tɔlərɔp*]. $\frac{21}{5}$ 1085 (12. Aarh., 1662) Tollathorp; $\frac{21}{5}$ 1085 (1494) Tollethorp; Alexander III Pave 1159—81 (ÆB) Tollethorp; RJb c. 1370 Tollethorp, Tollorp, Thollorp; Mandt 1555 Tolleruppe; LensR 1582—83 Tholderup; Mandt 1600 Thollerupp; Jb 1662 Tollerop; Trap⁸ Ørumgd. eller Tollerupgd. — Se Tollerup 51. — Torp, se Indl.

NATURNAVNE.

Apholm. Areal. 71. MB 1682 Apholm, Apholms Wanng; GSt Apholm. — Mulig af et Mandsn. svarende til det sv. Mandsn. Abbe. Da ældre bb bevares som b, som ofte skrives p, kan Apholm gaa tilbage til *Abbeholm, jvfr. Apperup 13. — Holm, se Indl.

Attemose. 62 og 68. KancBrevb ¹⁰/₁ 1575 Atle Mose; Rytterkort 1720 Alte Mose; VidSelsk, GSt Attemose. — Af Mandn. Atte.

Bastrup Sø. 65. KronSk ⁸/₂ 1668 Badstrup Sø; MB 1682 Badstrup Sø; J. Sørensens Kort 16. 1720 Bastrop Siø; VidSelsk Badstrup sø; GSt Bastrup Sø. — Se Bastrup 65.

Blegevangen. 61. M 1688 Blegehuus Vang; Stutterikort 1765 Blege Vangen; VidSelsk Blegehuus. — Vangen har Navn af, at Blegemandens eller Blegekonens Hus har ligget der, fordi man der har haft Blegeplads. — Vang, se Indl.

Brødeskov. 62. MB 1682 Broderschouf Wang, Brøderschous Wang (i Børstingerød); jvfr. MB 1682 Brødeskifte Aass (i Hammersholt), Brødekiels Aass (i Freerslev), Stutterikort 1765 Brøde Skov; M 1844, GSt Brødeskov. — Af æ. da. bruti uden a-Omyld, svarende til det omyldte oldn. broti „Dyng af Træer, som er fældede i Skoven“, i norske Stednavne bruges det især om „et opbrudt Stykke Land, særlig om et saadant, hvor de borttagne Træer og Buske dynges sammen og saa brændes for med Asken at gjøde Jorden“ (Rygh, NG, Indl. p. 45). I ældre da. og i sv. Dialekt findes saavel den omyldte som den ikke omyldte Form af Ordet, Braade og Brøde. En anden Mulighed var en Aflydsform af samme Ord, oldn. braut „opbrudt Vej“ eller „brat Bakke“, lignende Betydninger har no. Dial. braut, og sv. Dial. bröt betyder „for tillfället rödjad väg til gårde“. Endvidere kunde man tænke paa æ. da. Bryde „et slags gårdbestyrer, der tillige var medejer i gårdens løsøre, dernæst fæsteren af en forhen ved bryder dreven gård“ (Kalkar).

Bure Sø [*bu.ry'ø*]. 65. LensR 1582—83 Bursø; MB 1682 Bur Søe, Burre Søe; Skovkort 1765 Bure Soe; Skovkort 1767 Buur Søe; VidSelsk Buure Søe; GSt Buresø. — Med Navnet kan sammenstilles Sognavnet Bursø, Fuglse Hrd., 1355 Borgsyø, 1397 Børsyæ, 1450 (1624) Bursiø; Forled Ordet Borg. Tæt N. for Søen findes et Voldsted, Borre Voldsted (Trap⁴ II p. 157). En Buresø findes ogsaa i Gribskov.

Børstingerød Mose. 63. GSt Børstingerød Mose. — Se Børstingerød 62.

Danshøj. Gravhøj liggende paa Skovbakke. 69. GSt Danshøj. — Har muligvis Navn af den gamle Skik at danse paa Høj, som indtil den nyeste Tid har været brugt ved Klinegilder paa Samsø (se H. Grüner Nielsen i Danske Studier 1918 p. 119 ff.). Jvfr. Dansebjærg, Tranebjærg S., Samsø (Samsøs Stednavne p. 10).

Engebæk. 69. J. Sørensens Kort 14. 1720 Encebæks Rev (vist = GSt Stenø); GSt Engebæk Bro (over Græse Aa ved Enghave). — Forleddet er Subst. Eng. Paa J. Sørensens Kort er det dog forstaaet som Enke.

Enghave. Eng. 69 og 73. MB 1682 Eng Hafuen; GSt Enghave. — Enghave forklares som „et lidet indhegnet Stykke Engbund, som ligger almindeligst tæt ved en Gaard“ (VidSelskOrdb.), men bruges om indhegnede Engstykker uden Hensyn til Størrelse og Beliggenhed. — Have, se Indl.

Freerslev Hegn. Skov. 62. GSt Freerslev Hegn. — Se Freerslev 62. — Hegn se Indl.

Funkevang. Skov. 61. M 1688, Stutterikort 1765 Funche Vang; M 1844 Funkevangen, Funkehuset; GSt Funkevang, Funkehus. — Forleddet kunde være et Personnavn, eller eventuelt Navn paa en Hingst,

hvilket ofte er Tilfældet med de tidl. Stutterivange. Ogsaa Mulighed for Funke „Gnist“, eller Verbet funke, muligt i Betydn. „tænde Baal“.

Gæstegaards Jord. 66. KancBrevb ^{11/10} 1596 Gæstegaards Jord. — Jord, der har hørt til en Gæstgivergaard, æ. da. Gæstegaard.

Hagerup Mose. 72. GSt Hagerup Mose. — Se Hagerup 72.

Hagerup Sø. Mose. 72. MB 1682 Haffuerup Søe, Hagerup Søe; GSt Hagerupsø. — Se Hagerup 72.

Hestetangs Skov. 65. ^{23/3} 1460 Hæstange Skov, Hæstongg Skov. — Se Hestetangsmølle 65.

Hørup Ruder. Enge. 66. GSt Hørup Ruder. — Se Hørup 66. Ruder er Plur. af Rude, egl. „en firkantet (rhombisk) Flade“, men i Stednavne ofte anvendt om Jordstykker, især som her om Enge. Jvfr. Rutorna, Partille S., Sävedals H. (Ortnammen i Göteborgs och Bohus län I p. 329).

Høvelts Bjærg. Bakke. 65. GSt Høvelts Bjærg. — Om Høvelt se Høveltsvang 65.

Indelukket. Skov. 61. GSt Indelukket. — Indelukke er „en Fold eller Plads, som er omgivet med Hægn og Lukkelse. . . I Særdeleshed bruges det om et lidet indhæget Krat eller Underskov. Christian den Siettes Indlukke ved Frederiksborg er nu ikke mere indhæget.“ (Vid SelskOrdb.). Et ældre Ord for Indelukke er Løkke, jvfr. Daglekke 14.

Jørlunde Sø. Mose. KancBrevb ^{21/6} 1585 Jørlund Sø; VidSelsk Giørlund Søe; GSt Hjørlundessø. — Se Jørlunde 72.

Karls Vang. 61. MB 1682 Kongens Wang kaldit Carlls Wangen; M 1688 Carls Vang; VidSelsk Carlsbiærg. — Af Mandsn. Karl. — Vang, se Indl.

Kedelsø. Eng. 65. MB 1682 Kiæl Søe, Kehl Søe Aaß; Skovkort 1765 Kiel Soe; Skovkort 1767 Kiels Søe; VidSelsk Kiels; GSt Kjedelsø. — Af Kedel „Hul, Fordybning i Jordsmonnet“; jvfr. Kedelsø 11 og det norske Sønavn Kjeltjerni, hvortil der er knyttet Sagn om en nedsænket Kedel med Penge (se Indrebø: Norske innsjønamn p. 111) samt det svenske Sønavn Kitteln, som efter Hellquist (Svenska sjönamn I p. 298) har Navn efter Formen.

Kløvevad. 65? KronSk ^{8/2} 1668 Kløvevad. — Jvfr. Kløvlund, Strø Hrd. under Naturnavne, med hvilket Navn der muligt er topografisk Sammenhæng.

Krogenlund. Skov. 65. KronSk ^{8/2} 1668 Kragelund, Lille Kragelund; MB 1682 Kraagelunds Agre Aaß, Store Krogelunds Vang, Lille Kraagelunds Vang; Skovkort 1796 Krogelunds Indhegning; GSt Krogenlund. — Af Krog, mulig i Betydning „Plov“, fordi man her kan have hentet Materiale til saadanne; 1828 hedder det, at Bøgetræerne her „have en Disposition til kroget Vækst“ (G. Sarauw, ifl. Medd. fra Statens forstlige Forsøgsvæsen ^{10/10} 1928). Formelt ogsaa Mulighed for Fuglenavnet Krage. Krogenlund er dannet efter tysk Mønster, muligt under Indflydelse af Forstmandsnavnet Krogh. — Lund, se Indl.

Køholm. Ø. 74. J. Sørensens Kort 14. 1720 Kiøholm; Rytterkort 1720 Kølle Holm; GSt Kjøholm. 1921 blev Udtalen opgivet som [køhøj]; en Tid kaldet [kadyøn], fordi der var Kattestulteri. — Kunde indeholde Navneordet Køl, oldn. kjōlr, „Skibskøl“, der i No. ofte bruges om Fjælddryg og Græsslette paa Fjæld, men i danske Stednavne (som Kølby) synes at foreligge i en Betydning „Sump, Kær“, ligesom i sv. Dial. kjöl, m. „sumpig

slåttermark“ (Rietz). Her maatte man vel snarest antage, at Betydningen „Højderyg“ forelaa; Øens sydlige Ende bærer en lille Bakke.

Langebjerg. Bakke. 68. Skovkort 1765 Lange-Bierg; GSt Langebjerg. — Af Adj. lang, jvfr. Langsø.

Langsø. Eng. 65. MB 1682 Lange Søe; Skovkort 1767 Lange Søe; VidSelsk Lange Søe; GSt Langsø. — Af Adjektivet lang.

Lille-Dyrehave. Skov. 61. MB 1682 Lille Diurre Hauge; Stutterikort 1765 Lille Dyrehave; GSt, Guide 1857 Lile Dyrehave. — Dyrehave er „en indhegnet Skov, hvori stort Vildt er indsluttet“ (VidSelskOrdb.). Jvfr. Store-Dyrehave. — Have, se Indl.

Lystrup Skov. 66 og 67. Skovkort 1765 Lystrops-Skov; GSt Lystrup Skov. — Se Lystrup 67.

Nyvang. Skov. 61. Rytterkort 1720 Nue Wang; Stutterikort 1765 Nye Vang; M 1844 Nyevang; GSt Nyvang. — Vang, se Indl.

Oppesundby Mose. 74. GSt Oppesundby Mose. — Se Oppesundby 74.

Pedershage. Ved Roskilde Fjord. KancBrevb ¹⁶/₉ 1564, KancBrevb ¹⁸/₈ 1584 Pedershage. — Af Mandsn. Peder og Hage „Landstrækning som springer frem i Havet.“

Præstevang. Skov. 61. MB 1682 Præste Wang Sletten; Stutterikort 1765 Præste Vang; M 1844, GSt Præstevang; Postadr⁹ Præstevangshuset (Skovløberbolig). — Vang, se Indl.

Ringebæk. Ved Roskilde Fjord. KancBrevb ¹⁶/₉ 1564 Ringe Bæk; KancBrevb ¹⁸/₈ 1584 Ringebeck. -- Forleddet er muligvis Gen. Plur. af Ring, vel i Betydningen „noget rundt, kredsføremet“, som ofte forekommer i nordiske Stednavne (se Lindroth, De nordiska ortnamnen på -rum p. 59 —60; SOÅ XVIII p. 89; Rygh: Indl. til NG p. 70). Eller maaske en omdannet Form af æ. da. Rindebæk „lille Bæk“ (Kalkar); om Overgangen jvfr. Brødring „Skorpe“ af æ. da. rind, middelnedertysk rinde, eller Stednavne som Aarhussegnens Store-, Lille- og Frue-Ring, af oprindl. Rind.

Rydshave. 62. LensR 1582—83 Rydtz haffue. — Sandsynligvis staar Navnet i Forbindelse med Ryet i det tidl. Freerslev S., saaledes at Rydshave egentlig er Ryetshave, se Ryet 62. — Have, se Indl.

Salpetermose. 61. GSt Salpetermose. — Navnet hentyder til ældre Tidens Salpetersyderi, som ogsaa har fundet Sted ved Frederiksborg, jvfr. f. Eks. KancBrevb ¹⁷/₆ 1609.

Selskov. Skov. 61. GSt Selskov. — Mulig af Selje, Selle „Pil, Vidje“, jvfr. Samsøs Stednavne p. 24 og 66.

Sirkelseng. Eng og Mose. 66. GSt Sirkelseng. — Af æ. da. Sirkel „Kreds, Rand, Krans“; Ordet er kendt fra middelalderlig Dansk (se Brøndum-Nielsen, Glda. Gr. § 5). Her mulig dog et misforstaaet Personnavn.

Skovbakke. 69. GSt Skovbakke.

Slangerup Aas. Bakke. 66. GSt Slangerup Aas. — Se Slangerup 66.

Slaaenbæk. 61 og 62. GSt Slaaenbæk, Slaaenbæk Bro. — Af Plante-navnet Slaaen „Slaaenbusk“.

Smørkilde. 61. MB 1682 Smør Kilde Wang; M 1688 Smør Kilde Vang; Guide 1857 Smørkildedam; GSt Smørkilde Bakke. Jvfr. MB 1682 Smør Agere (i Hammersholt). — Af Subst. Smør, der forekommer hyppigt, i vekslende Betydning som Forled i nordiske Stednavne. Se O. Lundberg i „Fataburen“ 1910 p. 193 ff., i NoB VIII p. 49 ff. og Folke Bergman i NoB XIV p. 30 ff. I dette Tilfælde sigtes der muligvis til Vandets Ok-

kerfarve, eller til den rige Vegetation, som ofte opstaar omkring Kilder, saaledes at Smør- har en rosende Betydning. Steenstrup (De danske Stednavne² p. 106) forklarer Smør som „vistnok frodig Eng“. Smør- kan dog ogsaa hentyde til, at der i hedensk Tid har været ofret Smør paa Stedet, og i dette Tilfælde vilde Smørkilde være en af de ældre Tidens talrige hellige Kilder.

Snevret. Skov. 62. GSt Snevret. — Samme Navn findes i Holbo H., ogsaa der som Navn paa en Skov. Se Snevret under Naturnavne, Holbo H.

Sortedam. 61. KronSk ²/₉ 1635 Sortedamb; Skovkort 1777 Sorte Dam; Skovkort 1913 Sortedam. — Dam, se Indl.

Stenesknold. Bakke. 72. Mansa Skjelles Høj; GSt Stenesknold, nu Stenesknold. — Knold „Jordklump“, her anvendt om Bakkeknude; synes at være benævnt efter en Enkelsten (Stenens-).

Stenø. Ø i Roskilde Fjord. 69. GSt Stenø.

Store- og Lille-Hestehave. Skove. 61. GSt Lile Hestehave, Ste Hestehave. — Se Hestehaven 61.

Store-Dyrehave. 61. KancBrevb ¹⁷/₂ 1574 Dyrehaven; LensR 1582 — 83 Diurhaffuenn; KancBrevb ¹⁷/₅ 1585 Dyrehaven; MB 1682 Store Diurhafuen; M 1688 Store Dyrehauge; Stutterikort 1765, M 1844, GSt Store Dyrehave. — Dyrehave „en indhegnet Skov, hvori stort Vildt er indsluttet“ (VidSelskOrdb.). Jvfr. Lille-Dyrehave.

Struds Skov. Skov i Nærheden af Slangerup. KancBrevb ¹⁸/₁₁ 1574 Strutz Skov. — Af æ. da. Strud, oldn. strútr „kegleformig Spids eller Top paa Hat eller Hætte“, no. Dial. strut „Tud, fremstaaende Rør“. Strud og Hættestrud er ikke sjældne i Marknavne og er antagelig billedligt brugt som Betegnelse for Jordstykker af langagtig Form.

Terkelskov. 65. GSt Terkelskov. — Af Mandsn. Terkel; Terkel Jensen i Hestetangs Mølle nævnes i Markbogen 1682, og i en Resolution af ¹¹/₃ 1720 anklages han for ulovlig Skovhugst.

Tirsdagskov. Skov. 61. GSt Tirsdagskov. — Ugedagen Tirsdag. Kan mulig have Navn af, at Smaakaarsfolk havde Lov at sanke Kvas der om Tirsdagen.

Tossebro Vang. 61. MB 1682 Tossebroe Wang; M 1688 Toessebroe Huuset. — Sandsynligvis af Tosse „Daare“, som i den gl. Dialekt hedder [*t̥s̥æ*]; eller af sjæll. [*t̥s̥æ*], „Tudse, Padde“. Der kunde dog ogsaa foreligge en Sammentrækning, jvfr. at Thorstedsmark bliver til Tossemark (E. Carstensen, Hjørunde Sogns Hist. p. 12). — Vang, se Indl.

Tranemose. 60? KancBrevb ¹⁰/₁ 1575, Rytterkort 1720, Trane Mose. — Af Fuglenavnet Trane, som ofte forekommer i Mosenavne (se Hellquist, NoB IV p. 149 Anm. 2).

Trolsvang. 61. MB 1682 Trols Wang; M 1688 Trolde Wenge; VidSelsk Trols huus. — Af Trol, eller maaske opkaldt efter Herluf Trolle, som 1544 kom i Besiddelse af Hillerødsholm. Jvfr. Trollesminde 61. — Vang, se Indl.

Tyskeplantage. 61. VidSelsk Tydske H.; GSt Tydskeplantage. — Her har vel boet Tyskere, eller Plantningen er udført af Tyskere.

Uggeløse Skov. 65. GSt Uggeløse Skov. — Se Uggeløse 65.

Vibekevang. 61. MB 1682 Wibeke sal: Spistrups Wang; M 1688 Wibeche Vang. — Vangen har Navn efter en Vibeke, formodentlig Enke

efter Christopher Spistrup, som døde mellem 1565 og 1570 (se Københavns Dipl. III p. 624, VI p. 546). — Vang, se Indl.

Vildbjærg. Bakke. 68. MB 1682 Wildbieris Aaes, GSt Vildbjerg. — Fl. er Vild, en Sideform til Ordet Væld „Kilde“, som ogsaa foreligger i Tisvilde 32. En anden Mulighed er æ. da. Vild, som svarer til det tyske Laaneord Vildt. Eller Vild- er Adj. vild i Betydningen „ufarbar, øde“, jvfr. St.-Vildmose, Kær H., udat. (1551 ÆDA IV 54) Villemosze, eller Vildmossen, Bjärka-Säby (Natan Lindqvist: Bjärka-Säby ortnamn p. 381).

80. ØLSTYKKE HERRED.

Om Herredsnavnet se under Ølstykke Sogn 82.

81. SNOSTRUP SOGN.

Snostrup [*snæsdrOp*]. ⁹/₁₁ 1290 Snaldstorp; ¹¹/₉ 1317 Snalsthorp; Rjb c. 1370 Snalsthorp, Snolsthorp; ²⁵/₁₀ 1383 Snolstorp; 1383 (1586 ÆDA V 587) Snolstrup; ²¹/₁₂ 1417 (ÆB) Suolstorp; ²⁶/₅ 1442 (ÆB) Snostorp; u. D. 1458 Snolstrop; 1477 (1607 ÆDA IV 83) Snolstrup; ²⁷/₅ 1480 (1495) Snostrvp; ²⁵/₃ 1497 (ÆB) Snostrops Sogn; c. 1500 Snoldstorpp; c. ¹⁶/₃ 1507 (ÆB) Snosterup Sogen; KronSk ¹¹/₃ 1563, Snostrop S.; KancBrevb ⁴/₆ 1562 Snostrepp; KancBrevb ¹¹/₁ 1592 Snostrup; Mandt 1600 Snaadstrup; Jb 1662 Snodstrup; M 1688 Snostrup; M 1844 Snodstrup. — Vistnok af Tilnavnet oldn. *Snáldr, der antages at indgaa i et Par norske Gaardnavne; se NG VI p. 118 og XIII p. 325, samt Lind, Personbinamn Sp. 344. Oldn. snáldr „Slangesnude“, jy. snold „Snorskiven paa Tenen“, ogsaa brugt som Kælenavn om Børn, no. snaald „Tryne, Snude“, sv. Dial. snáld „Knæskal“. Rodvokalen a er regelmæssigt gaaet over til o foran ld, hvorefter l er blevet udstødt (hvilket er sket i 15. Aarh.). Samme Navn synes at indgaa i Snastrup, Framlev S. og Hrd., 1398 (1476 ÆDA I 8) Snaalstrup; Mandt 1610 Snastrup, hvor der ligeledes er sket Bortfald af l. — Torp, se Indl.

Lille-Rørbæk [*ljilérq'rbæk*]. 1454 (1607 ÆDA IV 137) Røerbeke lille; 1454 (1607 ÆDA IV 96), 1477 (1607 ÆDA IV 83) Røerbeck lille; Mandt 1555 Røerbeck Liille; KronSk ¹¹/₃ 1563 Lille Rørbek; Mandt 1600 Lille Rørbek; Jb 1662 Lille Rørbek; M 1688 Lille Rørbek; M 1844 Lille Rørbek. — Se Store-Rørbæk ndfr.

Store-Rørbæk [*sdO.'r'rbæk*]. ²⁸/₃ 1315 Rørbæk; ¹⁴/₄ 1322 (EB), ²⁶/₃ 1327 (EB) Rørbek maglæ; ¹³/₅ 1350 (Bartholin), Rjb c. 1370 Rørbek; udat. 1401—50 Rørbec; ²⁵/₃ 1497 (ÆB) Rørbek; Overskrift ved s. Dok. i ÆB Rørbek magle; c. ¹⁶/₃ 1507 (ÆB) Store Rørbek; Mandt 1555 Rørbek, Rørbek maglle; KancBrevb ²²/₁₀ 1559 Store Rørbek; KancBrevb ⁶/₄ 1562, KronSk ²⁰/₄ 1564 Rørbek; KancBrevb ⁷/₄ 1591 Rørbek; Mandt 1600 Store Rørbek; Jb 1662 St. Rørbek; M 1688 Store Rørbek; M 1844 Store Rørbek. — Sikkert af Plantenavnet Rør, oldn. reyrr, Phragmites communis, hvis Straa almindelig anvendes til Tagtækning.

82. ØLSTYKKE SOGN.

Ølstykke [*ølsdøgs*]. ¹¹/₁₁ 1335 Ølstikkæ; ²³/₁₁ 1351 Ølstykke; u. D. 1355 (1528) Ølstykke; ²²/₉ 1366 Ølstykke; Rjb c. 1370 Ølstykke, Ølstykke, Ølsticke, Ølstikkæ; ²²/₇ 1378 Ølstykkæ; ¹⁹/₃ 1397, ¹¹/₁₂ 1399, ⁵/₃

1400, udat. o. 1400 Ølstykkæ; ²¹/₁ 1404 Ølstikkæ; 1424 (1528) Ølstykke; ¹/₅ 1436 Ølstykke; 1443 (1528) Ølstykke; ¹³/₅ 1454, ¹³/₉ 1454 Ølsticke; 1455 (o. 1580 ÆDA III 317) Ølstykke; c. 1500 Ølstyc(ke); udat. (1528) Ølstykkæ; KancReg ¹⁰/₇ 1550 Ølstøcke; 1552 EGøyes Jb 301 Ølstykke; KancBrevb ¹/₇ 1560 Ølstøcke; KancBrevb ⁴/₆ 1562 Ølstykke; KancBrevb ⁴/₇ 1577 Ølstøcke; Mandt 1600 Øllstøcke; Jb 1662 Øllstøche; M 1688 Ølstøche; M 1844 Ølstykke. — Forleddet er Mandsn. Ølwir som i Ølsted 46; Efterleddet er Tykke i Betydningen „tæt Skov, især Skov med tæt-voksende Buskvækst“ (Steenstrup: De danske Stednavne² p. 109). Nogle af de ældste Former kunde dog tyde paa, at Efterleddet oprindeligt har haft Vokalen i, og er afledt af thik, en Sideform til Adj. thyk. Denne Sideform antages af Noreen at indgaa i det svenske Stednavn Tibble (Minnesskr. t. A. Erdmann, p. 1 f.); jvfr. Hj. Lindroth i NoB 1915 p. 37.

Svestrup [*svæsdrop*]. ²⁹/₉ 1356 Swersthorp; 1356 (1476 ÆDA I 124) Swærstorp; RJb c. 1370 Swersthorp; c. 1500 Swerdstorp; udat. (1551 ÆDA IV 49) Suerstrupe; KancReg ¹⁰/₇ 1550 Snestrup (her?); Mandt 1555 Suerstrup; KancBrevb ⁶/₇ 1560 Suestrup; Mandt 1600 Suedstrupp; KancBrevb ¹³/₂ 1610 Svestrup; Jb 1662 Suedstrup; M 1688, M 1844 Svedstrup. — Af Tilnavnet æ. da. *Swærth „Sværd“, æ. sv. Sværd (Xenia Lideniana p. 99), oldn. Sverð. Samme Navn indgaar mulig Stednavnet æ. sv. Swerdsta (Lundgren-Brate, Personnamn från medeltiden p. 254). Udviklingen fra Swærthsthorp til Svestrup er foregaaet paa den Maade, at th i Trekonsonantgruppen Swærths- først er udstødt, derefter er rs assimileret til ss, og det siden 1600 forekommende d (Svedstrup) er et Indskud, paa samme Maade som i Stedstrup, Kirke-Eskilstrup S., Merløse H. (af Stersthorp). — Torp, se Indl.

Tostedmark. GSt Tostedmark. — Har antagelig Navn af, at der ligger to Steder (o: mindre Gaarde) foruden nogle Huse paa den.

Udlejre [*ulæ'æ*]. ¹⁰/₇ 1329 Vtlærthæ; ¹¹/₁₁ 1335 Vllerthæ; 1337 (1575 ÆDA IV 279) Vdleidre; ¹³/₅ 1350 (Bartholin) Utlterhe; 1354 (1476 ÆDA I 139) Wthlerdhæ; 1356 (1476 ÆDA I 124) Wtlærdhæ; ²⁹/₉ 1356 Vtlærthæ; RJb c. 1370 Wdlære; ²²/₇ 1378 Vtlerddæ; ²⁹/₃ 1388 (ÆB) Wthlærdhe; ²⁸/₂ 1395 (ÆB) Wtlærdhe; 1397 (1476 ÆDA I 148) Wthlæræ; ²¹/₁₂ 1417 (ÆB) Wthlærdhe; ¹/₅ 1436 Wdlerde; ²/₇ 1436, ²⁵/₁₀ 1437 Wdlærde; ²⁷/₁₀ 1461 (ÆB) Vllæræ; ²⁷/₁₀ 1464 (ÆB) Wtleer; ²⁸/₆ 1485 (EB) Vtlære, Vdlærde; ³⁰/₁₁ 1485 (EB) Wtlærdhe; Overskrift i EB ved ²⁸/₆ 1485 og ³⁰/₁₁ 1485 Vtlære; ⁷/₄ 1487 Wdlære; ¹⁷/₆ 1487 (EB) Wtlærdhe; Overskrift i EB ved ¹⁷/₆ 1487 Wtlære; u. D. 1497 (EB) Utlære; c. 1500 Vdlære; KancReg ¹⁰/₇ 1550 Udleyer; 1552 (1575 ÆDA IV 290) Vdleyre marck; KancBrevb ³¹/₁ 1554 Udlerer; Mandt 1555 Wdtilære; KronSk ³⁰/₄ 1562 Udleigre; KancBrevb ⁴/₇ 1577 Udleyre; KancBrevb ³/₁₀ 1583 Udleigre; KancBrevb ⁶/₁₀ 1596 Udleyer; Mandt 1600 Wdleyer; Jb 1662 Wdleer; M 1688 Vdleire; M 1844 Udleire. — Navnet har været forstaaet som sammensat med Lejre, æ. da. Læthræ, Navnet paa det kendte sagnhist. Kongesæde ved Roskilde, og dette har uden Tvivl ogsaa paavirket enkelte af de yngre Skrivemaader, men denne Sammenstilling forbydes af de ældre Former, der nærmest viser en Sættning af Adv. ud samt et Ord lert hæ, (jvfr. Gunnar Knudsen, Udlejre, i Danske Studier 1922 p. 176). Et saadant Ord er der hidtil ikke fundet Eks. paa. Det synes at kunne være et oprindl. *læirþa, Afledning paa -þa af et til gotisk laisjan svarende Verbum, fæl-

lesgerm. *laiziōn, hvorfra nedstammer det fra Tysk laante Verbum lære; den oprindl. Betydn. er „spore, finde Sti“, og lerbæ kunde derfor betyde „Vejene, Sporene“; ved ut betegnes, at de fører mod Stranden, hvilket vilde stemme med Udlejres Beliggenhed ved en Vej, der over Lille-Rørbæk fører ud til Fjorden. En anden Mulighed var lærthæ, af et gl. *lērthæ, en Afledning paa -þōn af Roden i Ordet Ler, jvfr. den i danske Stednavne forekommende ja-Afledning Lerje, som i bornholmsk Lerja „Lerjord“, i Stedn. vel at opfatte som „Lerstrækning“, ligesom no. leira, en Betydning, der ogsaa kunde foreligge ved et *lērthæ. Derimod tør der næppe tænkes paa en Sammentrækning *ler-withæ („Lerskov“) > *lerthæ, da de gl. Former ikke har noget Spor, der viser i denne Retning.

Værebros, Værebros Aa [*væ:bro 's'ε*] og **Øverste Værebros Mølle** [*øw'esda mōl'*]. Saxo (ed. Müller p. 257, 651) Weram pontem; c. 1175 (ÆB) Væræbro; Absalon Ærkebisp 1177—1201 (ÆB) Værebros; u. D. 1178 (ÆB) Væræbro; Celestinus III Pave 1191—98 (ÆB) Værebros; ¹⁶/₅ 1218 (ÆB) Væræbro; ¹⁵/₆ 1241 (ÆB) Værebros; ¹⁵/₇ 1260, ¹⁶/₁₁ 1343, u. D. 1355 (1528) Værebros; Rjb c. 1370 Wæræbroo; ²⁴/₆ 1423 Wærebros; 1454 (1607, ÆDA IV 96) Wedrebros; 1454 (1607 ÆDA IV 137) Weedre bro; SRD II 216, før 1560 Weram pontem; KancBrevb ²⁶/₃ 1564 Verebros Mølle; KancBrevb ²⁹/₅ 1601 Verrebros mølle; Jb 1662 Weirrebros mølle; M 1688 Stoere Werbroe Mølle; M 1844 Over Værbro Mølle; GSt Værebros, Værebros Aa. — Værebros opfattes alm. som „Broen over Aaen Vær“, saal. af Hellquist, Svenska sjönamn p. 743, der sætter det i Forbindelse med forsk. norske og svenske Sø- og Elvenavne med lign. Forled; Vær- anses for at staa i Forb. med Verbet være i Bet. „være, opholde sig paa et Sted“, jvfr. Adj. oldn. værr „behagelig, rolig“, egl. „egnet til Opholdssted“. Ifl. Sakse synes Vera dog at være Navn paa Broen, ikke paa selve Aaen.

83. STENLØSE SOGN.

Stenløse [*stenlōs*]. ¹⁵/₇ 1260 Stenlōsæ macla; ¹/₇ 1319 Stenlesæ; Rjb c. 1370 Stenlōsæ; ²²/₉ 1389 (1544) Stinslōszemaglæ; ⁷/₉ 1391 (o. 1440) Stenlōsemagle; ⁵/₈ 1423 Stenlōse; ²²/₅ 1451 Stenlōsæ; ²³/₃ 1460 Stenlōse; ²⁷/₁₀ 1464 (ÆB) Stenlōsse magle; ⁶/₁₂ 1492 Stenlōsse; c. 1500 Stenlōse; 1539 (1586 ÆDA V 587) Stienlōs; KancReg ²⁵/₉ 1547 Stienlōssemagle; KancBrevb ¹³/₁₀ 1551 Stenlōssemagle; KancBrevb ²²/₁₀ 1559 Stenlōse; KancBrevb ⁴/₆ 1562 Stenlisse; KancBrevb ²⁶/₃ 1564, Mandt 1613 Steenlōssemagle; M 1664 Steenlōsse; M 1688, M 1844 Steenlōse. — Forleddet er Ordet Sten; Byen hedder i ældre Tid ofte Stenlōsemagle i Modsætning til Sten(lōse) lille, se ndfr.; Stenløse findes som Bynavn ogsaa i Odense Hrd. samt i Alsted Hrd., og paa Bornholm optræder det oftere som rent Naturnavn, endog med efterhængt Artikel (se Gunnar Knudsen, i Danske Studier 1922 p. 172, 1925 p. 181). — Løse, se Indl.

Kirkevang, Hse. MB 1682 Kircke Wangen; GSt Kirkevang; Postadr 9 Kirkevang Huse. — Vang, se Indl.

Skovvang, Hse. GSt Skovvang; Guide 1913 Skovvang. — Efterleddet Vang, se Indl.

Stenlille [*sten'lilə*]. Mandt 1555 Sthenn Liille; KancBrevb ³¹/₈ 1576

Stenlille; Mandt 1613, M 1664, M 1688, M 1844 Steenlille. — Elliptisk udviklet af et *Stenløse-lille; se Stenløse ovfr. Jvfr. Stenlille i Merløse H., ²⁸/₂ 1320 Stenløse liilæ, Mandt 1611 Stenlille, Naboby til Stenmagle i Alsted H., 1213 (Sorøbogen) Stenløsemagle. — Løse, se Indl.

Søsum [*sy'qsom*, *sø'som*]. ²/₆ 1329 Syosum; ⁹/₄ 1403 Syosum, Syosums Lunde; ¹/₁₂ 1466 Siøsom; ¹⁶/₄ 1511 Søswwm, KronSk ¹⁰/₆ 1539 Søsum; Mandt 1555 Søssum; KancBrevb ⁸¹/₈ 1576 Søsem; KancBrevb ²¹/₆ 1585 Søssum; KancBrevb ⁹/₇ 1597 Søssum; Mandt 1613 Søsum; M 1664 Søssum; M 1688, Dal Søsum; VidSelsk Sørsum; M 1844 Søssum; GSt Søsum. — Søsum kunde være opstaaet ved Sammen-
trækning af *Sio-husum, Sø efterfulgt af Dativsformen af Ordet Hus, jvfr. en Sæmmensætning som Misthusum, Skærbæk S., Hviding H., og for Sæmmen-
trækningens Vedk.: Baarse af Borg-huse, og Skovsø, Slagelse Skt. Mikkels Lands., Slagelse H., af Skov-huse.

Østersø, Hse. ⁹/₄ 1403 Ostersio; KancBrevb ²¹/₆ 1585 Øster Sø; GSt Østersø.

84. VEKSØ SOGN.

Veksø [*væksø'*, *væksy'ø*]. RJB c. 1370 Viksyø; c. ⁷/₉ 1391 (o. 1440) Vixø; 1395—1408 (1541) Wiigsø; ¹/₅ 1397 Wycsyø; ¹⁹/₉ 1397 Wicsyø; ²⁵/₉ 1397 Wighsyø; ²⁹/₁₀ 1397 Wixiø, Wixio; ⁶/₁₂ 1397 Wixø; ²³/₁₁ 1398 Vigsyø, Wigsjø; ¹⁴/₉ 1400 (18. Aarh.) Wichsyø; ²⁷/₈ 1401 Wixø; ²/₂ 1402 Wiksyø; ¹¹/₇ 1408 Wixø; ²⁹/₈ 1410 Wixsø; ¹²/₃ 1413, ⁵/₅ 1416 Wixsiø; ²⁴/₃ 1423 Vixø; ²⁴/₆ 1423 Wichsiø; ²⁹/₆ 1424 (15. Aarh.) Vighsyø; ¹⁹/₅ 1447 Vixsø; ²²/₅ 1451 Wixøø, Wixø, Wixøø gardh; ¹⁷/₉ 1452 Wixø; ²⁹/₄ 1456 Wixsiø; ¹⁷/₁₁ 1456 Wixsø; ²⁸/₄ 1459 Wixiø, Wiighsiø; ²⁴/₁₁ 1463 Vixø; ⁹/₁₀ 1464 Wixiø; ²/₁ 1466 Vixiø; ²⁶/₆ 1467 Vixiø, Vixiøø; Paaskrift paa s. Dokum. Wixiø; ³⁰/₅ 1471 Wexiø, Wexø; ²⁹/₆ 1495 Wixø; KancBrevb ¹⁴/₇ 1551 Vixøe; KancBrevb ⁴/₆ 1562 Vixø; KancBrevb ⁷/₆ 1563 Vixøe; KancBrevb ²¹/₆ 1585 Vegsøe; KancBrevb ¹⁶/₁₂ 1607 Vexsø; Mandt 1613, M 1664 Wixøe; M 1688 Wexøe; M 1844 Vexøe; GSt Viksø. — Vistnok af Vig, oldn. vik, jvfr. Veksebo 14. At dømme efter Navnets gamle Former skulde man have ventet Udtalen [*væjsø'*] eller lign., og man maa da antage, at den nuværende Udtale med k skyldes Paavirkning fra Skriftformen, ligesom ved Navnet Fakse, der altid udtales [*fagsø*], men hvis ældre Udtale erindres som [*fawsø*]. Vokalen i Vik er blevet forkortet paa Grund af Accentforholdene i Sæmmensætningen, og aabnet til æ. Den Sø, der har givet Byen Navn, maa enten være Løje Sø, der dog nok er et gammelt Navn, eller snarere Veksø Mose, og Vigen maa vel da være den Arm af Mosen, der nu kaldes Præstessø. Det svenske Växiö tolkes af Hellquist som opstaaet af Ordet Vej, en Tolkning der ifl. de gamle Former ikke kan gælde vort Veksø, men er af andre (jvfr. Arkiv f. nord. Fil. 27 p. 187) sat i Forb. med Ordet oldn. vé, æ. da. wi „Helligdom“, idet der formelt skulde være Mulighed for en Overgang af et hs til ks i urnordisk *wiha-saiwir, forudsat at man tør antage en urnordisk Melleform som *wëhsaiwr, med bortreduceret a og forkortet, aabnet Rodvokal, jvfr. at got. sahs svarer til isl. sex, Talordet seks. I vort Veksø er i'et imidlertid bevaret til langt ned i Middelalderen, hvorfor det næppe tør sammenstilles med det svenske.

Kartoffelvangen, Gd. og Hse. Guide 1897 Kartoffelvangen. — Vang, se Indl.

Lille-Veksø [*lil. væksø'*]. GSt Lle Viksø. — Se under Veksø.

85. SLAGSLUNDE SOGN.

Slagslunde [*slå'slønə*]. RJB c. 1370 Slarslunde, Slarslundæ; 1387 (c. 1580 ÆDA III 348) Slaslunde; ⁵/₄ 1449 Slaglunde; ⁵/₇ 1449 Slazlund; ¹⁹/₄ 1460 Slaaslund; ²³/₄ 1472 Slaslwndh; ¹⁰/₁₁ 1483 Slaslunde; ¹⁷/₉ 1484 (ÆB) Slarslwnd; ¹⁵/₆ 1486 (ÆB) Slarslunde; ¹⁵/₉ 1486 Slaslundh; ¹⁵/₁₂ 1487 (ÆB) Slarslunde; ²¹/₁₀ 1488 (ÆB) Slauslundh; ²⁹/₉ 1489 Slarslund; ¹²/₇ el. ¹⁹/₇ 1491 (ÆB) Slarslund; ⁸⁰/₅ 1493 (EB) Slarslunde; ²⁴/₈ 1498 (ÆB) Slarslund; ¹⁵/₁₀ 1498 Slaslundh; ⁵/₂ 1499 Slaslund; ¹⁵/₁₁ 1500, ²⁸/₂ 1502 Slarslunde; ²³/₁₀ 1505 (ÆB), ¹⁷/₈ 1506 Slarslwnde; ³/₄ 1506 (ÆB), c. ¹⁶/₃ 1507 (ÆB), ¹⁰/₇ 1507 (ÆB), ²⁵/₇ 1507 (ÆB) Slarslunde; u. D. 1511 Slaazlund; FriReg 1532 Slavslunde; KancBrevb ²/₁₀ 1559 Slaslunde Len; KancBrevb ⁴/₆ 1562 Slagslunde; KancBrevb ¹⁰/₉ 1573 Slagslund; Kanc Brevb ²¹/₇ 1574 Slagslunde; KancBrevb ⁶/₂ 1587, Mandt 1613 Slagslund; M 1664 Slagsslunde; M 1688 Slaglunde; M 1844 Slagslunde. — Forleddet kunde ligesom flere andre Navne paa -lunde indeholde et Personnavn og da være udviklet af et ældre *Slarfs- ved Bortfald af den midterste Lyd i Trekonsonantgruppen. I saa Fald af et ellers ukendt Tilnavn æ. da. *Slarf, samme Ord som sv. slarv „pjaltet Person“; jvfr. Adj. æ. da. slarfuren „iturevet“ (Kalkar). — Lund, se Indl.

Kollensø, Hse. MB 1682 Kolling søe; Guide 1858 Kolden Sø; GSt Kollensø; Postadr9 Kollensø, Kollinsø (Huse). — Navnet er vistnok en ing-Afledning af Adj. kold. Jvfr. norsk Sønavn Kaldingen (Indrebø, Norske Innsjønamn p. 107). Endelsen -ing, se Indl.

Præsteskov, Hse. GSt Præsteskov Hse; Postadr9 Præsteskov (Gd.).

Slagslunde Hovgaard (forsv). M 1688 Slaglunde Hougaard. — Ifl. Trap II⁴ p. 174 har der tidligere ligget en Hovedgaard i Slagslunde; det er formentlig den, der i 1688 kaldes Slaglunde Hougaard. Se Hovgaard 48.

Slagslunde Overdrev, Hse. GSt Slagslunde Oredrev. — Overdrev, se Indl.

86. GANLØSE SOGN.

Ganløse [*gan'lø's*]. ²⁸/₁₂ 1339 (18. Aarh.) Banløse; s. Dok. (LDipl) Baeløse; s. Dok. (1607 ÆDA IV 140) Wamløse; ⁸/₃ 1350 (Kall, LDipl) Ganløse; 1352 (c. 1580 ÆDA III 336) Ganløse; ⁴/₇ 1353 (EB) Galløse; ¹⁹/₉ 1360 (EB) Gallose; ¹⁶/₁₀ 1362 (EB) Galløse; RJB c. 1370 Galløse, Gallosa; 1385—1411 (c. 1450) Galløse; ¹⁰/₇ 1538, KronSk ¹⁰/₆ 1539, KancBrevb ¹⁹/₇ 1553 Ganløse; KancBrevb ⁴/₆ 1562 Gamløse; Kanc Brevb ²¹/₇ 1574, Mandt 1613 Ganløse; KancBrevb ²²/₈ 1623 Gangløse; M 1664 Gandløse; M 1688 Ganløse; DAtl Gangløse, Gandløse; M 1844 Gandløse. — M. H. til Formen synes det at være temmelig sikkert, at Navnets ældste overleverede Form er Ganløse, ikke Galløse;

de ældste Dokumenter kendes desværre kun gennem Afskrifter, og i det første, fra ²⁸/₁₂ 1339, maa forreste Bogstav have været utydeligt, da Afskrifterne blev taget, men saavel Banløse som Baeløse (Læsefejl efter en anden Afskrift i gotisk Skrift?) tyder paa Ganløse; Formen Galløse maa da være opstaaet ved Assimilation af nl > ll og anvendt i 14. Aarh., men uden at vinde Fodfæste. Kunde indeholde Ordet da. Gane, no. og sv. dial. gan „Gab, Svælg, Mund paa Dyr“, men da vel i en oprindeligere Betydning, jvfr. det besl. græske Ord *κλῆτος* „Kløft, Mund“; i et Stednavn kunde en Betydning „Kløft“ meget vel passe. Endvidere kunde der tænkes en Overgang Gamløse til Ganløse, jvfr. at førstnævnte Form optræder sporadisk i Navnematerialet, og Forleddet kunde da være enten et germ. gam „Jord“, svar. til lat. humi (se Torp-Fick, Wortsch. d. germ. Spracheinh. p. 126), eller maaske æ. da. gam me „Faarefold, Stald“. — Løse, se Indl.

Ganløse Bund, Gde og Hse. [*gan'løs bøn*]. Jvfr. MB 1682 Bondtzager Aasz, Bondslettens Agre; M 1688 Bonds Skouf; GSt Gandløsebund. — Bund betyder her „den inderste Del af noget“ som i oldn. dalbotn, fjarðarbotn „den inderste Del af en Dal, Fjord“. Stedet ligger ved Grænsen til Værløse S. og danner som en Krog el. Kile ind i dette. Jvfr. Vemmingbund, Vig, Broager S., Sundeved, og Føllebund, Engstrækning ved den inderste Del af Følle Vig, Bregned S., Øster-Lisbjerg H.

Ganløse Mørke [*gan'løs mørkē*]. GSt Gandløse Mørke; jvfr. MB 1682 Mørche moße. Antagelig af Adj. mørk og æ. da. with „Skov“, s. Ord som oldn. myrkviðr, „tyk, tætvoaket og derfor mørk Skov“ (Fritzner); Ordet forekommer i Oldn. desuden som Navn paa Skove saavel i Danm. som Sverige, ligesom ogsaa en mytisk Skov bærer Navnet; ogsaa i norske Stednavne findes det.

Ganløse Orned [*gan'løs or'ns*]. M 1688 Orne; Trap, Mansa Ganløse Orne; M 1844 Oren; GSt Gandløse Oredrev. — Orned, Orne, forekommer ogsaa i Høbjerg Orned og Orned Plantagen, Del af Gribskov, Haslev Orned (Skov) og Tollerød Orned, Tureby S., Fakse Hrd. Se Indl. under Overdrev.

Hessel, Gde og Hse. GSt Hessel. — Af Kollektivet Hessel, oldn. hesli „Hasselkrat“.

Knardrup [*kna'adrOp*]. U. D. 1250 (EB) Knarræthorp; Annal 1268—1523 SRD VI 224 Knarderop; 13.—16. Aarh. SRD IV 553 Knardrop; ¹/₅ 1308 (ÆB) Knarderopp; ²/₆ 1329 Knardredopp; u. D. 1343 Knartorp; RjB c. 1370 Knarthorp; ²⁰/₉ 1383 Knarræthorp; ¹¹/₈ 1398 (Lundeb.) Knardorp; c. 1400 (Stefanius) Knarretorp; ¹⁴/₂ og ¹⁷/₂ 1400 Knardorp; ⁹/₄ 1403 Knarrethorp; ⁷/₇ 1423 Knardorp; ²²/₅ 1451 Knardropp; ³¹/₁ 1486, ²⁷/₁₀ 1488 Knardorp; ²⁷/₆ 1489 Knardropp; ⁶/₂ 1490 (Jon Mortensen) Knardropp, Knarretorp; u. D. 1490 Knardorp, Knardorpp, i Knardorpppe; ⁶/₅ 1491 Knarderop; u. D. 1496, ¹⁵/₁₀ 1498 Knardrop; ⁵/₂ 1499 Knardorps closter; ³/₄ 1502 Knardropss Kloster; ⁸/₁₀ 1502 Knarderop; u. D. 1502 Knardrop; c. 1503 (samtidig Afskr.) Knardorp; c. ⁴/₁₀ 1504 (Orig?) Knardrop; ⁴/₁₁ 1507 Knarderop; efter ⁴/₁₁ 1507 (Orig?) Knardrop; u. D. 1508 (Orig?) Knarrop; u. D. 1508, u. D. 1511 Knarderop; ⁴/₃ (?) 1512 (Jon Mortensen) Knarderups closter; ³/₅ 1512 Knardrops Kloster; ³/₇ 1512 (Jon Mortensen) Knarderop; ¹⁴/₄ 1513 Knarderups closter; FriReg 1532 Knarup; KancBrevb ²⁴/₅ 1555 Knardrup; 1561 (1607 ÆDA IV 97) Knarderope;

Mandt 1613, M 1664, M 1688, M 1844 Knardrup. — Forleddet er vistnok oprindelig Genitiv Knarrar af et Personn. Knarr, svarende til oldn. Knorr. Samme Personn. findes i sv. Stednavne, Knarrbyn, Tössbo H. (SOÅ XVII p. 21) og Knarretorp, Sundals H. (SOÅ XVI p. 109) samt Knarsta, NoB 1927 p. 66. — Torp, se Indl.

87. FARUM SOGN.

Farum [*fa:um*]. RJb c. 1370 Farum, Farom, Farrwm; ²⁸/₉ 1372 Faaroom; 1388 (o. 1580 ÆDA III 361) Farrum; ⁸⁰/₄ 1457 Farrvm; ¹⁸/₁ 1458, ³¹/₈ 1458 (ÆB) Farrom; ⁷/₁ 1460 Farrum, Farrvm; ²¹/₄ 1466, ²⁶/₆ 1467 Farrum; ²⁹/₉ 1472 Farwm; ²¹/₅ 1483 Farrwm; ¹/₁₀ 1496 Farwm; ²⁵/₈ 1497 (ÆB) Farrwm; ²⁴/₈ 1498 (ÆB) Farwm; ⁵/₂ 1499 Farum; c. 1500 Ffaromm; c. ¹⁶/₈ 1507 (ÆB) Farnwm; u. D. 1511 Fardom; KancReg ¹⁹/₈ 1549 Farom; KancBrevb ³/₄ 1551 Farom By; KancBrevb ²¹/₈ 1552 Farom; KancBrevb ²/₁₀ 1559 Faroms Len; Kanc Brevb ⁴/₆ 1562 Farom; Mandt 1613 Farum; M 1664 Faarum; M 1688, M 1844 Farum. — Udtalen med a viser, at Forleddet har glt. kort a, trods Skrivemaaden med aa 1372. Rimeligvis, som antaget af la Cour i Fortid og Nutid IV, p. 42 ff, Dat. Pl. af Subst. oldn. far n. „Vej, Spor“. De bevarede Høje og Vejspor tyder paa, at der i Oldtiden har været Overfartssteder over Farum Sø ved Fiskebæk og Dronningholm. — Um, se Indl.

Bolstrup (forsv. Bebygg.). RJb c. 1370 Bothelsthorp; KancBrevb ³/₄ 1551 Bolstrup (2 Gde). — Af Personn. æ. da., æ. sv. Botulf, oldn. Bó-tólfr. — Torp, se Indl.

Bregnerød [*bræjnersød*]. RJb c. 1370 Bræghenruth; Mandt 1613 Bregenrød; M 1664 Breyen Røed; M 1688 Breignerød; M 1844 Bregnerød. — Af Plantenavnet Bregne, som ofte findes i Stednavne, f. Eks. Bregentved, Bregnebjærg, Bregnemose. — Rød, se Indl.

Farumgaard. KancBrevb ³/₄ 1551 Farromgaard; M 1844 Farumgaard; GSt Farum Gd.

Fiskebæk [*feskebæk*]. RJb c. 1370 Fiskebek; J. Sørensens Kort 16. 1720 Fiske bæks Bro; GSt Fiskebæk Bro.

Kildebakken, Hse. Postadr9 Kildebakken.

Krogvad, Hse. [*kråvvad*]. MB 1682 Kroewads Wang; J. Sørensens Kort 16. 1720 Krage Wals bro; GSt Krogvad Hse; Postadr9 Krogvad Huse. — Af Subst. Krog, hvorom se Indl. — Efterleddet Vad „Vadested“.

Roligheden, Hse. Postadr9 Roligheden.

Stavnsholt [*stav'nsholt*]. RJb c. 1370 Stafnsholtæ; KancBrevb ¹⁷/₆ 1557 Stafuensholt; Mandt 1613 Stauffnsholdt; M 1664 Stauffnsholt; M 1688 Staunholt; M 1844 Staunsholt. — Af Mandsn. æ. da. Stafn el. Stafnir. Jvfr. Stavnshøje, Holbo Hrd., Naturnavne. — Holt, se Indl.

Tivoli, Hse. Postadr9 Tivoli. — Opkaldt efter det københavnske Forlystelsesetablissement af dette Navn.

NATURNAVNE.

Aamose. Mose. 83. GSt Aamose.

Bundsaa. Grænseaa mellem Sognene Ganløse 86 og Værløse 146. GSt Bundsaa. — Bund, se Ganløse Bund 86.

? **Danesø.** 83. $\frac{3}{4}$ 1403 Danisyo. — Det kan ikke afgøres om a i første Stavelse oprindelig er kort eller langt. Er det langt, kunde Dane- være samme Ord som vi har i Danearv, Danefæ, oldn. *dánar-fé* af Partc. *dáinn* af Verbet *deyja* „dø“. Danesø kunde da være „den dødes eller de dødes Sø“. Jvfr. et Navn som Dejbjærg, Bølling H., som efter Oskar Lundbergs Tolkning (Festskrift til Feilberg p. 303 ff.) betyder „De dødes Bjærg“. Er a i Fl. derimod oprindelig kort, kunde det stilles sammen med det svenske Sønavn Dänningen, som af Hellquist (Svenska sjönamn p. 98—99) forbindes med oldeng. *denu*, f, dene, m. „Dal“ og oldeng. *denn*, eng. den „Hule for vilde Dyr“. Grundordet kan dog ogsaa være et til oldhøjt. *danne*, *tanne*, ty. *Tanne*, „Gran“ svarende Ord. I Oldhøjty. betyder det ogsaa „Eg“, hvorfor en Betydning „Skovtræ“ kan være den oprindelige (Hellquist: Sv. sjön. p. 99). Jvfr. det norske Sønavn Dantjærni, hvis Betydning dog er uklar (Indrebø: Norske Innsjönamm I p. 37).

Farum Lillevang. Skov. 87. MB 1682 Lille Wang; Skovkort 1794 Lille-Vang; GSt Farum Lillevang. — Se Farum 87. — Vang, se Indl.

Farum Sø. 87. KancBrevb $\frac{21}{6}$ 1585 Farrum Sø; MB 1682, Farum Sø; J. Sørensens Kort 16. 1720 Farom Søe; VidSelsk Farum Søe; GSt Farum Sø. — Se Farum 87.

Frodebjerg [*fro' (ð)ebjæ'ɹ*]. Bakke. 82. MB 1682 Froede Bierre; VidSelsk Frode Høy; GSt Frodebjerg. — Af Mandsn. æ. da. *Frothi*. Den mytiske Sagnkonge Frode blev ifølge Saxo gravlagt her, saa Stednavnet har allerede eksisteret paa hans Tid, skønt han ikke nævner det, og det ellers ikke er overleveret fra Middelalderen.

Fuglesø. 83. KancBrevb $\frac{21}{6}$ 1585 Fogel Sø; MB 1682 Fuelsøe; VidSelsk Fugle Søe; GSt Fuglesø.

Ganløse Eget. Skov. 86. MB 1682 Eiget Wang; M 1688 Egids Skouf; Skovkort 1792 Ganløse Eeget; M 1844 Eeget; GSt Ganløse Eget. — Se Ganløse 86. — Eget er bestemt Form af Kollektivet Ege, oldn. eiki „Egeskov“, eller et ældre *Eke-with; om Endelsen -ved se Indl.

Ganløse Ore. Skov. 86. MB 1682 Oure Wang; Skovkort 1792 Ganløse Oren; GSt Gandløse Ore. — Se Ganløse 86. — Ore, se Indl. under Overdrev.

Kirkese [*kærkæss'*]. 86. $\frac{3}{4}$ 1403 Kirkesio; KancBrevb $\frac{21}{6}$ 1585 Kircke Sø; VidSelsk Knardrup kirke Søe; M 1844, GSt Kirkese. — Syd for Kirkeseøens vestlige Del laa Knardrup Kloster, efter hvis Kirke Søen vel har faaet Navn.

Klavs Nars Holm. J. Sørensens Kort 16. 1720 Claus Nars holm; GSt Klavs Nars Holm. — Om Oprindelsen til Navnet fortæller Sagnet, at Valdemar Atterdag skænkede Holmen til sin Nar Klavs, da han engang i et ubesindigt Øjeblik havde lovet ham en af de danske Øer. (Trap⁴ II 178). Sagnet er optegnet 1866 af Fr. L. Grundtvig efter Gaardmand Niels Hansen i Farum. (Medd. af Dansk Folkemindesamling).

Løje Sø [*løje sy'ø*]. 84. KancBrevb $\frac{21}{6}$ 1585 Lyede Sø; MB 1682 Lø-

gede Søe; M 1844 Loyelte Søe; Guide 1897 Løje Sø; GSt Løgsø. — De ældste Former synes at vise, at Løje har været et sammensat Navn, hvis sidste Led er -with(æ) „Skov“, se Indl. Fl. kan være Plantenavnet Løg, oldn. laukr, eller det kan være et Ord svarende til oldn. lœkr, no. Dial. lœk „dyb og stille Bæk“ (Aasen) „Mest om Sump-Bæk som for det meste gaar skjult af Græstørv eller Mose“ (Ross). Er imidlertid Løje usammensat, kunde det i Forbindelse med Sø være Fiskensnavnet Løje, æ. da. Løge, no. Dial. løya, sv. löja.

Nyvang. Skov. 86. Skovkort 1792 Nye Vang; GSt Nyvang. — Vang, se Indl.

Pugesø. 86. $\frac{9}{4}$ 1403 Pugesjø. — Af æ. da. puge, æ. sv. puke, ond Aand, hvoraf sv. Sønnavn Puklingen (Hellquist: Sv. sjönamn 439) eller af et Mandsn. Puke, som f. Eks. findes i Puketorp, Partille S., Sävedals H. (Ortnamnen i Göteborgs och Bohus län I p. 110).

Salsmose. Mose. 82. MB 1682 Saltes Moeße; GSt Salsmose. Jvfr. MB 1682 Saltebjergs Vang. — Salsmose er, efter MB at dømme, opstaaet af Saltes-Mose, hvilket ser ud til at være fremgaaet ved Reduktion af Saltebjergs-Mose, jvfr. MB Saltebjergs Vang. Saltebjerg indeholder enten Ordet Salt eller et deraf afledet Ord *Salte, svar. til no. Dial. salta, f. „en fugtig Jordplet, en liden Myr“, „især en Jordplet med en bitte liden Vandaare og opskudt Mudder i Midten, søges for sine Salte, gjerne af Fæet“ (Ross).

Snydebro. 84. $\frac{22}{5}$ 1451 Snythemølle; MB 1682 Snydebroe Wang; VidSelsk Snydebroe; GSt Snydebro. — Maaske oprindelig et Aanavn Snyde, jvfr. det svenske Sønnavn Snyten (Sv. sjönamn p. 561), beslægtet med Snude, no. Dial. snyta, f., snyte, n. „Snude, Næse“, sv. Dial. snyte n. „Snude, Mund, Hjørne“. Det er da antagelig sidste Betydning, der foreligger her; jvfr. det norske Elvenavn Horna (Rygh, Norske Elvenavne p. 107—108) af Horn i Betydningen „Hjørne“.

Søsum Østersø. Mose. 83. MB 1682 Øster Sjøe; GSt Østersø.

Slagslunde Skov. Skov. 85. GSt Slagslunde Skov. — Se Slagslunde 85.

Veksø Mose. 84. GSt Viksø Mose. — Se Veksø 84.

90. HORNS HERRED.

Horns Herred [*how'rns här'ød*]. Af Eksempler anføres: ²¹/₅ 1085 (12. Aarh., 1494) Hornsherathi; ²¹/₅ 1085 (1662) Hornsherridt; VJb 1231 (13. Aarh.) ¹¹/₆ 1310, ²⁸/₃ 1315, ²⁹/₂ 1320, ¹/₁₁ 1327 osv. Horns H.; RJb. c. 1370 Hornshæret, Hornshæreth; ²⁵/₂ 1377 Hornhæreth; ¹⁰/₇ 1400 Hornes H. ⁷/₁ el. ¹⁰/₇ 1442 (¹⁵/₉ 1568) Hornns H.; ²¹/₁₀ 1473, ²⁰/₄ 1475 Hornss H.; ⁵/₁₁ 1475 Haarrens H.; ¹⁰/₇ 1507 (ÆB), ²¹/₁₂ 1512 (ÆB) Horrens H. 1514, (1607 ÆDA IV 68) Horns herritt; M 1688 Horns Herrit; M 1844 Horns Herred. — Horn maa oprindeligt være Navn paa Halvøen mellem Roskilde Fjord og Isefjord; paa samme Maade bruges ofte Ordet Horn om Odder og Næs, saaledes Horns Herred i Jylland, der er ejendommeligt ved at ende i en Odde ligesom det sjællandske Horns Herred. Horns Rev er Navn paa et Rev udenfor Blaavandshuk, men minder om, at selve Landhjørnet har heddet Horn; saaledes skriver Jens Sørensen 1695 (Johs. Knudsen, Søkortdir. Jens Sørensen p. 136): „Her nær ude ved Horn kørt om paa Horns rundagtige Odde omkring . . . Her er yderste Landpynten til Horns Rev“. Paa samme Maade kaldes Nordspidsen af Fæmø for Vindnæs Horn. I Middelalderen ses ogsaa den nordlige Del af Volborg Herred at have hørt under Horns Herred.

FORSVUNDNE BEBYGGELSER I HORNS HERRED.

Fjelholm (forsv.). KancBrevb ¹⁶/₄ 1604 Fielholm; KancBrevb ¹⁷/₄ 1604 Fiellod. — Sidstnævnte Citat siger, at Stedet er Bolig for Herredsfogeden i Horns Herred. Forleddet kunde være Ordet Fjæl „Brædt“; om Holm se Indl.

?**Ginnerup** (forsv.). ¹⁴/₄ 1456 Gymerop; ²⁵/₁₀ 1456 Gynnerop. — Af et Mandsnavn, svarende til æ. sv. Gimme, eller mulig af et Personn. æ. da. *Ginni, svarende til oldhøjtysk Ginno. — Torp, se Indl.

Kunderslev (forsv. By). Rosk. Bisp. Dombog 1291—99 (18. Aarh. SRD VI 259) Kundærlef; 1348 (1476 ÆDA I 128) Kwndhersleff; ¹/₅ 1364 Kundersleff; RJb c. 1370 Kunersleff; ¹²/₁₀ 1469 Kundersløff; u. D. 1472 Kundersleff; u. D. 1472 Kunneseleff; u. D. 1480 (Vid. 1597) Krummersløff old; ¹/₇ 1482 (Vid. 1597) Krommersløff, Krumsløff. — Af et Pn. *Kund-arr eller *Kundfriðr, hvis første Led er Adjektivet kund „bekendt“, her vel i Betydningen „berømt“, som findes i oldengelske Navne Cundfrith, Cundhere o. s. v. — Lev, se Indl.

Skøneby (forsv.). RJb c. 1370 Skøneby. — Mulig af Adj. germ. *skauni- (got. skauns, oldsaks. skōni, mnt. schōne, hvorfra da. skøn) smuk, anselig (egl. „synlig, iøjnefaldende“ af Roden skau, i ty. schauen), der indgaar i talrige tyske Stednavne, og hvortil man ogsaa har henført norsk

Skaun (Skogn), Navn paa 7 Bygder i Norge (NG I p. 129 o. fl. St.). Imidlertid hævder Magnus Olsen (Stedsnavnestud. p. 103 flg.), sikkert med Rette, at der snarere foreligger Ordet oldn. *skaun*, f. „Skjold“ og formoder at Navnet skyldes Sammenligning med et Skjold, idet de paagældende Bygder er flade og aabne. Beslægtet med dette Ord er ty. *scheune* „Lade“, egl. „skærmende Tag“, og det vilde ligge nær saavel her som i det hallandske Skönevad (VJb Scönæwath) at antage en saadan Betydning. — By, se Indl.

91. GERLEV SOGN.

Gerlev [*gär'lø[s]*]. ²⁷/₇ 1288 Gierthælef; Rosk. Bisp. Dombog 1291—99 (18. Aarh. SRD VI 259) Gerthælef; ²⁹/₆ 1319 (ÆB) Gærdeløffue; ²⁹/₂ 1320 Gyærthæslæf; ¹⁴/₈ 1361 Gerthelef; ¹/₁₁ 1362 Gyerthelef; Rjb c. 1370 Gerthælef, Gærdelef; ⁴/₁₀ 1398 Gerdæløf; ²³/₉ 1402 (o. 1440) Gæræløf; ²¹/₁ 1404 Gerløwæ; ²⁸/₆ 1408 Gerthæløwæ; u. D. 1417 (o. 1440) Gerløffue; ²⁵/₁ 1417 Gerlofue, Gerløfue; ²/₂ 1435 Gerleff; ⁷/₁ og ¹⁰/₇ 1442 Gerløff; ¹⁰/₇ 1442 (1568) Gerløff; ⁸/₄ 1445, ²²/₂ 1447 Gærløff; ⁴/₃ 1447 Gerløff; ¹⁸/₄ 1448 Gerdloff; ²⁵/₃ 1449 Gierdeløff; ⁴/₃ 1453, ³/₁₀ 1456, ¹⁷/₁₁ 1456 Gerløffe; ¹⁷/₃ 1457 Gerloffæ; ²⁴/₆ 1460 Gerdleffue; ⁶/₅ 1462 Gerdeleffue; ¹/₉ 1465 Gerloff; ²⁴/₇ 1466 Gerløff; ²/₁ 1469 Gerløwe; ¹²/₁₀ 1469 Gerløff; ⁵/₂ 1470 Gerløffwe; ²³/₇ 1473 Gerløffwæ; ²¹/₁₀ 1473 Gerløf, Gerløff; ²⁰/₄ 1475 Gerløff; ¹³/₉ 1482 Gerluff, Gerluffue; ²⁴/₁₁ 1482, ⁷/₈ 1483, ²⁷/₅ 1484 Gerløff; 1487 (1528) SRD IV 358 Gærløwæ; 1487 (1528 SRD IV 350) Gærløffue; ¹⁷/₃ 1506 (ÆB) Gerløffwe; ²³/₇ 1507 Gærløff; ²⁵/₂ 1508 Gerløff; Dag? 1510 Gerløff; KancBrevb ²³/₉ 1558 Jerløf; KancBrevb ²⁵/₄ 1597 Gierløf; Mandt 1610, M 1672 Gierløff; M 1688 Gierløf; M 1844 Gierløv. — Af Kvindenavnet oldn. Gerðr; man kunde ogsaa tænke paa det mytiske Navn Gerðr, som i Edda er Navn paa en Jættekvinde, til hvem Guden Freyr bejler; jvfr. Skuldelev 93. — Lev, se Indl.

Enghave, Hse. Plessen Kort over Jægerspris Gods 1763—1771 Enghaugen; GSt, Postadr9 Enghave. — Enghave „et lidet indhegnet Stykke Engbund“ (VidSelskOrdb.).

Hellested Huse. Postadr9 2det Tillæg Hellested Huse. — Mulig af Mandsn. æ. da., æ. sv. Hælghi, oldn. Helgi. Snarere dog et nyt Navn, opkaldt efter Hellested, Sb. i Stevns Hrd., eller indeholdende et Personnavn Hellested.

Holmene, Gde. [*holmø(r)nø*]. — Jvfr. Holmene 12. Holm, se Indl.

Jægerspris Færgegaard [*jä'rsprī's fä'rgø'la*]. Mandt 1628 Sundbyferge; M 1688 Sundbye Fergehuus; GSt Færgegaard. — Ligger lige overfor Frederikssund, paa Hornsherredssiden. Det ældre Navn Sundbye Fergehuus hentyder til det gamle Navn Sundby Færges, som tidligere var knyttet saavel til selve Overfarten som særlig til dens Udgangspunkt paa Fjordens østlige Bred, det Sted som senere blev kaldet Frederikssund, se Sundby Færges 7.

Kulhuset (forsv.). M 1672 Kulhuset. — Se Kulhuse 92 og Hestehave 61.

Landerslev [*lanærslø[s]*]. ⁶/₇ 1354 Landersløf; 1354 (1476 ÆDA I 125) Landhersløff; 1396 (1476 ÆDA I 147) Landhersleff; 1400 (1476

ÆDA I 42) Landersløff; $\frac{6}{2}$ 1400 (Ann. f. nord. Oldk. 1855 s. 17—18) Landerløff; $\frac{12}{10}$ 1469 Landersløff; $\frac{20}{4}$ 1475, $\frac{80}{11}$ 1480 Landherssløff; u. D. 1480 (Vid. 1597) Landersløff; $\frac{27}{5}$ 1484, $\frac{28}{6}$ 1487, $\frac{9}{10}$ 1488 Landherssløff; $\frac{8}{12}$ 1492, 1496 (1607 ÆDA IV 121) Landersløff; 1496 (1607 ÆDA IV 99) Lannderszløff; $\frac{17}{3}$ 1506 (ÆB), Dag? 1510 Landersløff; 1510 (1607 ÆDA IV 75), 1514 (1607 ÆDA 68) Lannderszløff; 1516 (1607 ÆDA IV 98) Lanndersløff; KancReg $\frac{24}{10}$ 1540 Landeslof; udat. (1551 ÆDA IV 50) Landersløff; 1552 (EGøyes Jb 56) Lanndersløff; LensR 1559 Landersløff, Landersløuff; KancBrevb $\frac{1}{7}$ 1560 Landersløf; KronSk $\frac{20}{4}$ 1561 Landerslef; KancBrevb $\frac{10}{2}$ 1580 Landersløf; Mandt 1610, M 1672 Landersløff; M 1688 Landersløf; M 1844 Landersløv. — Forleddet er et Mandnavn oldn. *Landarr, svarende til oldhøjtysk Lantwari, Lantweri, latiniseret Landovarius, der muligvis ogsaa er bevaret paa nordisk Grund i den urnordiske Runeindskrift fra Tørviken i Norge la[n]dauwarjar, et Navn som Noreen (Altisl. Gramm.⁸ p. 345) mente skulde svare til et oldn. *Landværer, men som iflg. O. von Friesen (Rö-stenen p. 16—17) snarere svarer til et *Landarr, idet Navne paa urnord. -warjar i flere Tilfælde udvikler sig til oldn. -arr. — Lev, se Indl.

Lyngørup [lønørup]. $\frac{11}{6}$ 1310 Lungæthorp; $\frac{28}{3}$ 1355 Liungæthorp; $\frac{1}{5}$ 1364 Liungethorp; Erik af Pommern Konge 1396—1439, før $\frac{11}{6}$ 1424 (Vid. 1430) Liungorp; 1424 (1624 ÆDA III 285) Lyngørup; $\frac{8}{4}$ 1445 Lywngorph; $\frac{14}{4}$ 1456 Lwunnerop; omtr. samt. Paaskrift paa $\frac{8}{2}$ 1464 Lywngørup; $\frac{14}{7}$ 1468 (P. Spormand) Lyngørup; $\frac{14}{7}$ 1468 (P. Spormand) Lyngørup; $\frac{2}{1}$ 1469 Liwngorp; $\frac{5}{2}$ 1470 Liwngrup; $\frac{23}{7}$ 1473 Lywngørup; $\frac{21}{10}$ 1473 Liwngørup; $\frac{30}{11}$ 1480 Liwngørup; u. D. 1480 (Vid. 1597) Liungerup; $\frac{7}{8}$ 1483 Løngørup; $\frac{27}{5}$ 1484, $\frac{28}{6}$ 1487 Liwngervp; $\frac{9}{10}$ 1488 Liwngørup; $\frac{4}{6}$ 1489 Lywngervp; $\frac{8}{12}$ 1492 Llywngherop; LensR 1559, KancBrevb $\frac{1}{7}$ 1560, KancBrevb $\frac{7}{8}$ 1578, KancBrevb $\frac{10}{12}$ 1607 Liungerup; KancBrevb $\frac{2}{4}$ 1608 Lyngørup; Mandt 1610, M 1672, M 1688 Liungerup; M 1844 Lyngørup. — Forleddet et æ. da. *liungæ, en Afledning af Subst. æ. da. liung „Lyng“, med kollektiv Betydning „Lyngbevoksning“, jvfr. Lyngø 64. — Torp, se Indl.

Tørslev [tørsløv]. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (AM) Thuresløue; $\frac{13}{8}$ 1257 Tureslef; $\frac{1}{11}$ 1327 Thorsløf; $\frac{10}{11}$ 1334 Thørslef; $\frac{22}{1}$ 1387 Thørsløf; $\frac{28}{10}$ 1403 Thørsleff; $\frac{28}{6}$ 1408 Thørsløff; 1416 (o. 1440) Thørsløff, Thorsløff; $\frac{25}{1}$ 1417 Thørsløf; 1434 (1607 ÆDA IV 119), $\frac{16}{6}$ 1466, $\frac{12}{10}$ 1469 Tørsløff; $\frac{30}{11}$ 1480, $\frac{27}{5}$ 1484 Thørssløff; $\frac{4}{6}$ 1489, $\frac{17}{8}$ 1506, $\frac{25}{2}$ 1508 Tørsløff; LensR 1559 Thørsløff; KronSk $\frac{30}{4}$ 1562 Thørsløf; KancBrevb $\frac{27}{2}$ 1566 Torsløf; KancBrevb $\frac{25}{4}$ 1597 Tørsløf; KronSk $\frac{18}{4}$ 1606 Thorslouf; Mandt 1610 Thørsløff; KronSk $\frac{28}{8}$ 1630 Thørsløf; M 1672 Tørsløff; M 1688 Tørsløf; M 1844 Tørsløv. — Forled Mandnavnet æ. d. Thurir, Thorir, oldn. Þórir, jvfr. 1231 Thuristhorp, nu vistnok Tolstrup, Børglum Hrd., og Thoristhorp syndræ, nu S. Taastrup, Idestrup S., Falster; den lange Rodvokal er ligesom i disse Navne blevet forkortet til kort u, som har kunnet gaa over til ø, hvilket er sket allerede i 14. Aarh. Eller mulig Mandnavnet æ. da. Thyrir, jvfr. Thyrstorp 63; i saa Fald maa Rodvokalen u i de ældste Former repræsentere et y. — Lev, se Indl.

92. DRAABY SOGN.

Neder-Draaby [*nɛjər¹drø¹p*]. ¹³/₄ 1346 Østræ Dravby; ¹⁴/₇ 1468 (P. Spormand) Droby Øster; ²¹/₁₀ 1473 Droby østræ; KancReg ²/₈ 1541 Nedher Droby; KancReg ⁸/₆ 1548 Øster Drofby; LensR 1559 Drobye nærre, Neder Drobye; KancBrevb ⁴/₁₂ 1563 Nedre Drobye; KancBrevb ¹⁰/₁₂ 1573 Nedre Draaby; KancBrevb ¹²/₈ 1581 Neder Droby; Mandt 1610 Nedre Droby; M 1672 Nerre Draabye; M 1688 Neder Draabye; M 1844 Neder Draaby.

Over-Draaby [*øw¹drø¹p*]. Roskilde Bisps Dombog 1291—99 (18. Aarh. SRD VI 259) Dranby; ¹⁰/₁₁ 1334, ¹⁵/₃ 1335, ¹³/₅ 1350 (Bartholin) Draughby; Rjb c. 1370 Drauby; 1377 (1476 ÆDA I 54) Droby westre; 1392 (o. 1580 ÆDA III 373) Draaby westhre; ¹⁹/₂ 1393, ¹³/₄ 1393 Drauby; 1393 (1476 ÆDA I 121) Droby; 1396 (1476 ÆDA I 147) Draabyvestræ; 1397 (1476 ÆDA I 120) Kirke Droby; ¹⁸/₁ 1397 Kirke-drauby; ⁶/₂ 1400 Westra Drauby; ⁶/₂ 1400 Drauby; ¹⁸/₃ 1400 Dragoby; 1400 (1476 ÆDA I 41) Drogby; ²⁹/₈ 1448 [Drau]bywestre; ⁴/₁₀ 1456 Drawby; ¹⁹/₇ 1458 Søndre Drawby; ²⁴/₈ 1458 Søndher Draby; ²¹/₁₀ 1473 vester Droby; ¹⁷/₃ 1475 Drowby; ³⁰/₁₁ 1480, ²⁸/₆ 1487, ⁴/₆ 1489 Droby; udat. (1551 ÆDA IV 50) Draby westre; udat. (1551 ÆDA IV 50) Drauby; KancBrevb ¹⁴/₈ 1556 Drobye; LensR 1559 Ouffer Drobye; KronSk ²⁷/₂ 1563 Drovbye Lund; KronSk ²⁸/₂ 1564 Over Drobbye; KancBrevb ²⁵/₄ 1597 Øvre Drobye; Mandt 1610 Offredroby; M 1672 Offre Draabye; M 1688 Ofuer Draabye; M 1844 Over Draaby. — Af Subst. æ. da. dragh, oldn. drag, der i Stednavne betegner Landtange, et lavt, smalt Landstykke, der forbinder to bredere (f. Eks. Draget mellem Helgenæs og Mols), jvfr. Dragstrup 23. De to Draabyer er gennem Tiderne søgt adskilte ved forskellige Tilføjelser; ældst var det Østre- og Vestre-; Kirkebyen kaldes en enkelt Gang i 14. Aarh. for Kirke Draaby; i 15.—16. Aarh. træffes ikke sjælden Nørre- og Søndre-, hvad egentlig efter vor Opfattelse passer nok saa godt som det ældre Østre- og Vestre-, og endelig begynder man i 16. Aarh. at anvende de nu brugelige Tilføjelser Neder- og Over-. — By, se Indl.

Bakkegaarde. ³¹/₅ 1773 (Wegener, Abrahamstrup II, p. 123 Anm. 2) Bakkegaarde; M 1844 Bakkegaardene; GSt Bakkegaarde; Postadr9 Bakkegaard.

Barakkerne. Gd. [*bragunæ*]. M 1844 Baraqverne; GSt, Postadr9 Barakkerne. — Stedet har Navn efter de Barakker, som Soldaterne boede i, da de 1801 byggede Skanserne ved Kulhusgaarden (V. Christensen „Fra Frederiksborg Amt“ 1917 p. 53). Et Sagn beretter, at Barakkerne først var beboet af indflyttede Nordmænd (Uhrskov: Nordsjællandsk Folkeliv II p. 183).

Hjortegaarde [*jørtgø¹ør*]. M 1844 Hiortegaardene; GSt Hjortegaard; Postadr9 Hjortegaarde. — Opført efter Ordre af ²²/₃ 1748 af Frederik V.s Dronning Louise (Wegener, Abrahamstrup II p. 123). Af Dyrenavnet Hjort.

Jægerspris [*jæ¹js¹pri¹s*]. 1360 (1476 ÆDA I 111) Abramtstorp; ³¹/₁₀ 1382, ⁵/₁₁ 1382 Abramstorp; ³/₅ 1396 Abramstorp; 1396 (1476 ÆDA I 130) Abrwmsthorp; ⁴/₁₀ 1398 Abramstorp; ²³/₁₁ 1401 Abramsthorp; ²⁸/₁₀ 1403, ²³/₆ 1419 Abramstorp; ⁷/₇ 1428 Abrwmstorp; ²⁵/₁ 1449

Abramstrop; $\frac{4}{4}$ 1451, $\frac{27}{1}$ 1453 Abramstrop; $\frac{4}{3}$ 1453 Abromstorpp; $\frac{11}{7}$ 1453 Abromstrop; $\frac{11}{7}$ 1453, $\frac{19}{2}$ 1454 Abramstrop; $\frac{11}{10}$ 1455 Abbræmstørp; $\frac{14}{4}$ 1456 Abrumstorp; $\frac{12}{7}$ 1456 Abramstrop; $\frac{3}{10}$ 1456 Abromstorpp; $\frac{3}{10}$ 1456, $\frac{21}{7}$ 1457 Abrahamstrup; senest 1458 Abromstorp; $\frac{19}{7}$ 1458 Abrumstrop; $\frac{14}{12}$ 1458 Abramstrop; $\frac{2}{6}$ 1459, c. 1459 Abramstrop; $\frac{16}{8}$ 1460, $\frac{18}{8}$ 1460, $\frac{25}{9}$ 1460 Abramstrop; $\frac{25}{9}$ 1460 (c. 1500) Alaamsterp; $\frac{5}{5}$ 1461, $\frac{7}{5}$ 1461, $\frac{12}{5}$ 1461 Abramstrop; $\frac{19}{5}$ 1461 Abramstrop; $\frac{28}{6}$ el. $\frac{29}{6}$ 1461 Abramstorpp; $\frac{4}{3}$ 1462 Abramstrop; $\frac{4}{4}$ 1462, $\frac{6}{5}$ 1462 Abramstrop; $\frac{19(12)}{7}$ 1463, $\frac{2}{8}$ 1463 Abramstrop; $\frac{21}{9}$ 1463 (Langebek) Abramstrop; $\frac{24}{11}$ 1463 Abramstrop; $\frac{19}{1}$ 1464 Abramstrup; $\frac{3}{2}$ 1465 Abbranstorp; $\frac{5}{3}$ 1465, $\frac{14}{5}$ 1465 (EB) Abrams-
torp; $\frac{13}{7}$ 1465 Abbranstorp; $\frac{1}{2}$ 1466 Abrumstrop; $\frac{11}{3}$ 1466 Abrams-
torp; $\frac{20}{3}$ 1466 Abromstrvp; $\frac{21}{6}$ 1468 (LDipl), $\frac{21}{6}$ 1468 (17. Aarh.) Abrahamstrup; $\frac{14}{7}$ 1468 (P. Spormand) Abrahamsztorpsz Leen; $\frac{18}{1}$ 1469 Abramstrop; $\frac{12}{12}$ 1469 (Vid. 1509) Abramstrop; $\frac{29}{12}$ 1469 Abramstrop; $\frac{5}{3}$ 1471 (Gram) Abramstrop; $\frac{29}{9}$ 1472 Abbramstrop, Abramstrop; $\frac{21}{10}$ 1473 Abramstrup; $\frac{17}{3}$ 1475 Abramstrop; $\frac{8}{1}$ 1476, udat. (1476 ÆDA I 53) Abramstrop; u. D. 1480 (Vid. 1597), $\frac{7}{8}$ 1483 Abramstrup; $\frac{1}{12}$ 1486, $\frac{2}{12}$ 1486 Abromstorpp; $\frac{21}{3}$ 1489 Abrumstrop; $\frac{4}{6}$ 1489 Abramstrop; $\frac{9}{1}$ 1492 (1552 EGøyes Jb 214) Obrunnstrup; $\frac{13}{8}$ 1492 (1552 EGøyes Jb 215) Abramstrup; $\frac{15}{12}$ 1496 Awrwstrop; u. D. 1496 Abramstrop; $\frac{22}{7}$ 1498 Affremshtherup; $\frac{13}{4}$ 1503 (Afskr.), $\frac{13}{4}$ 1506 (Joh. Mortensen) Abramstrop; $\frac{28}{4}$ 1506 Abramstrop; $\frac{29}{4}$ 1507 Abrumstrupp; $\frac{10}{7}$ 1507 Abramstropes len; u. D. 1507 Abrams-
torp; $\frac{25}{2}$ 1508 Abramstrop; u. D. 1508 (Orig?) Abramstrops; $\frac{6}{4}$ el. $\frac{6}{8}$ 1510, $\frac{6}{8}$ 1510 Abramstrop; u. D. 1511 Abramstrups læn; $\frac{25}{7}$ 1512, $\frac{11}{9}$ 1512 Abramstrop; $\frac{6}{7}$ 1513 (Chrlls Registr) Abromstorp; udat. (1551 ÆDA IV 50) Abramstrupe; FriReg $\frac{1}{6}$ 1523 Abbrumstrupe; FriReg $\frac{21}{9}$ 1525 Abrumstrupe; FriReg 1532 Abramstrop, Abrwmsstrup; FriReg $\frac{2}{4}$ 1533 Abramstrop; KancBrevb $\frac{23}{12}$ 1556 Abramstrup; LensR 1559 Abrams-
torp gaardt; KancBrevb $\frac{27}{2}$ 1566, KancBrevb $\frac{12}{8}$ 1581, KancBrevb $\frac{10}{7}$ 1585 Abramstrup; KancBrevb $\frac{9}{2}$ 1610 Abbrambstrup Vejrmølle; Mandt 1610, M 1672 Abrahamstrup; $\frac{26}{7}$ 1677 Jegerpriis; M 1688 Jægers Priis Hofuitgaard; J. Sørensen Kort 14. 1720 Jægers-Priis; VidSelsk Jægerspriis Slot; M 1844 Jægerspris. — Slottets ældre Navn, Abrahamstrup, kommer af det bibelske Mandsn. Abraham, der er laant fra Hebraisk, gennem Latin, i Formen Abraam, hvoraf den paa nordisk Grund i tidlig Tid optrædende Form Abram stammer. Abram og Abraham var ligesom andre bibelske Navne ret alm. i Brug i Danmark i 12.—13. Aarh. Navnet Abrahamstrup blev ved kgl. Res. af $\frac{26}{7}$ 1677 ændret til Jegerpriis, i Anledning af at Godset blev overdraget til Overjægermester Wincentz Joachim von Hahn (Wegener, Abrahamstrup I p. 251—52). — Torp, se Indl.

Kobbelgaarde [*kov'lanø*]. M 1844 Kobbelgaardene; Jb 1849 Kobbelgaardens Engs-Hartkorn (Wegener, Abrahamstrup II p. 307, Anm. 1); GSt, Postadr9 Kobbelgaarde. — Kobbel „hegnet Mark“, se Indl. Navnet sigter til Stutteriets Kobler, omtalt i Eskildsens Beretning om Jægerspris Amt 1743 (Wegener, Abrahamstrup II p. 112).

Kongens Bro (forsv.). J. Sørensen Kort 19. 1691 Kongens Bro; J. Sørensen Kort 14. 1720 Kongensbro; Rytterkort 1720 Kongensbroe; Eskildsen Beretning om Jægerspriis Amt 1743 Kongens Bro (Wegener, Abrahams-

trup I p. 145); Plessen Kort over Jægerspris Gods 1763—1771 Kongensbroe; P. Mortensen Kort over Jægerspris 1879 Ruin af Kongebroen (bygget 1533—34). — Laa ved Kulhuse.

Kristiansminde [*kresjans'mens*]. GSt Christiansminde; Postadr⁹ Kristiansminde. — Hed tidligere Schæfergaarden, men Navnet blev ved Resol. af ²¹/₁₂ 1841 ændret til Kristiansminde efter Kristian VIII (Wegener, Abrahamstrup II p. 297).

Kulhuse [*koliw'snə, kOlhø's*]. ¹³/₉ 1679 Kolhuuset (Wegener, Abrahamstrup I p. 261); J. Sørensen Kort 14. 1720 Kuls Næs; Eskildsen Beretning om Jægerspris Amt 1743 (Wegener, Abrahamstrup I p. 145) en Gaard kaldet Kulhuset; VidSelsk Kulhuus; GSt, Postadr⁹ Kulhus. — Æ. da. Kulhus bruges i Bet. „Oplagssted for Kul“ (Kalkar efter Moth); dette er vel sandsynligere end en Bet. „Kulsvierhus“, da Stedet har været et vigtigt Udskibningssted, med Kongens Bro (se ovfr.). Jvfr. Kulhuset 91. Jens Sørensens Form Kuls Næs, brugt om den Odde, hvorpaa Kulhus ligger, maa være sammentrukket af Kulhus-Næs; maaske Kuls desuden kan have forekommet som Udtaleform af Kulhus, jvfr. Bryggers, Baggers, jy. Sals af Salhus o. s. v.

Louiseholm [*lovi'ss'hol'm*]. GSt, Postadr⁹ Louiseholm. — Opført af Frederik VII 1855 og følgende Aar. Til Ære for Grevinde Danner (Louise Rasmussen) blev den kaldt Louiseholm (V. Christensen i „Fra Frederiksborg Amt“ 1917 p. 54; jfr. Wegener, Abrahamstrup II p. 320 Anm. 3).

Nygaarde, Gde. M 1844 Nyegaardene; Jb 1849 Nygaarde; GSt Nygaarde. — De fem gamle Skovboliger blev 1798 omdannet til en ny Gaard, deraf Navnet (V. Christensen i „Fra Frederiksborg Amt“ 1917 p. 52—53).

Nyhuse. M 1844 Nyehusene; GSt, Postadr⁹ Nyhuse.

Nørregaard (forstv.). ⁶/₂ 1400 Norragardh.

Overdrevhuse. GSt Oredrevshuse; Postadr⁹ Overdrevsgaard. — Overdrev, se Indl.

Seksgaarde [*sæsgo'om*]. VidSelsk Slagelse Gaarde; M 1844 Slagelsegaardene; GSt Sexgaarde; Postadr⁹ Seksgaarde. — Bygget efter Befaling af ²²/₈ 1748 af Frederik V.s Dronning Louise (Wegener, Abrahamstrup II p. 123). Gaardenes Antal var fra først af seks, deraf Navnet Seksgaarde, egentlig Seks Slagelsegaarde. Slagelsegaarde har Navn efter Slagelsebæk eller Bøssebæk (Wegener, Abrahamstrup II p. 132, 139). Slagelsebæk kan næppe tænkes at have Navn efter Købstaden Slagelse, men indeholder antagelig et af de ikke sjældne Naturnavne paa -løse (se Indl.), saa at det i formel Henseende bliver lig Købstadnavnet; Forleddet er vistnok et Dialektord Slag „Sænkning i Jordsmonnet“, fynsk et Slau, Slauet „en i Udstrækning mindre, lav Sænkning i Jordsmonnet“ (Indber. ³/₇ 1922, Ringe S., Gudme H.); nordfynsk et Slaw „en Forsænkning i Marken, en Lavning“ (Indber. til Stedn. Udv., Prof. Dines Andersen), paa Rømø Slaw „svag Sænkning i en Eng“ (Indber. ²¹/₆ 1922).

Skaaningegaarde [*sgånjəgo'ørn*]. VidSelsk Skonningegaarde; M 1844 Skaaningegaardene; GSt Skaaningegaarde; Postadr⁹ Skaaningegaard. — Bygget efter Ordre af ²²/₈ 1748 af Frederik V.s Dronning Louise (Wegener, Abrahamstrup II p. 123). Af Indbyggernavnet Skaaning.

Skoven [*sgw'en*]. GSt Skoven Ke; Postadr⁹ Skoven. — Skoven omfatter hele den nordvestlige Del af Sognet mellem Nordskoven og Isefjorden.

Skovhuse (forsv.). MB 1682 Skouf Husene; M 1688 Jægers Priis Skou Husse. — Er senere blevet til Nygaarde, s. d.

Smedehuse. M 1844 Smedehusene; Jb 1849, GSt, Postadr⁹ Smedehuse.

Strandhuse, Hse. Postadr⁹ Strandhuse.

Troldegaard [*trolago'ør*]. Jb 1733—1771 Troldrækkegaarde; M 1844 Trollegaardene; GSt Troldegaard; Postadr⁹ Trollegaard. — Hed oprindelig Troldrækkegaarde og er opført efter Befaling af Frederik V.s Dronning Louise (Wegener, Abrahamstrup II p. 123). Sandsynligvis opkaldt efter Troldemose [*trolamow'sø*] og Troldehøj [*trolahøj*], der ligger i Nærheden, begge sammensatte med Navneordet Troid.

Vesterstrand, Hse. Postadr⁹ Vesterstrand.

Vænget, Hse. [*vænød*, ældre *kulævænød*]. GSt, Postadr⁹ Vænget. — Vænge, se Indl.

Østergaard (forsv.). $\frac{6}{2}$ 1400 Østrægarth.

93. SKULDELEV SOGN.

Skuldelev [*sgul'øø*]. $\frac{21}{5}$ 1085 (12. Aarh.) Skuldalef; $\frac{13}{8}$ 1257 Sculdaef; Roskilde Bispes Dombog 1291—99 (18. Aarh. SRD VI 259) Skuldalef; 1348 (1476 ÆDA I 128) Skwllæffuæ; RJB c. 1370 Skuldelef; $\frac{3}{5}$ 1396 Skuldæloff; $\frac{23}{9}$ 1402 ($\frac{21}{5}$ 1408) Skuldeløf; $\frac{10}{5}$ 1402 Sculdelouæ; $\frac{21}{5}$ 1408 (Bartholin) Skideløf; $\frac{23}{6}$ 1408 Skuldæ løvæ; $\frac{7}{9}$ 1420, $\frac{27}{10}$ 1420 Sculdeløffuæ; $\frac{8}{4}$ 1445, $\frac{4}{3}$ 1447 Skwllæloff; $\frac{18}{4}$ 1448 Skulleleff; $\frac{29}{8}$ 1448 Skulleløwe; $\frac{14}{8}$ 1453 Skuldeløffue; $\frac{17}{11}$ 1456 Skuldeløffe; $\frac{17}{3}$ 1457 Skuleløffæ; $\frac{4}{4}$ 1459 Skwldeløwe; $\frac{16}{4}$ el. $\frac{13}{8}$ 1459 Skulleløwe; $\frac{6}{5}$ 1462 (Orig?) Skulleffuæ; $\frac{14}{7}$ 1468 (P. Spormand) Skulleløff; $\frac{12}{10}$ 1469 Skuleløf; u. D. 1471 (Vid. 1597) Skudeløff, Skulløffs soggen; $\frac{21}{10}$ 1473 Skulleleff, Skulleløff; $\frac{3}{2}$ 1474 Skulleløffue; u. D. 1480 (Vid. 1597) Skudeløff; u. D. 1480 (Vid. 1597) Skulleløffue; $\frac{7}{8}$ 1483 Skullaløff; $\frac{27}{5}$ 1484, $\frac{28}{6}$ 1487, $\frac{9}{10}$ 1488, $\frac{4}{6}$ 1489 Skulleløff; $\frac{17}{3}$ 1501 (ÆB) Skwllæffwe; Dag? 1510 Skuldeløff; $\frac{21}{12}$ 1512 (ÆB) Skwllæloff; KancReg $\frac{22}{3}$ 1541 Skulleløf; KancBrevb $\frac{14}{8}$ 1556 Schulleløf; KronSk $\frac{11}{3}$ 1563 Skulleløf Sø; KancBrevb $\frac{10}{2}$ 1580 Skuldeløf; KancBrevb $\frac{4}{8}$ 1605 Skulleløf; Mandt 1610, M 1672 Skulleløff; M 1688 Skulleløf; M 1844 Skulleløv. — Af Kvinden. oldn. Skuld, som dels er Navn paa en Norne, Valkyrie og Gudinde, dels paa den sagnhistoriske Rolf Krakes Søster; mulig skal Skuld i dette Navn opfattes som Gudindenavn, jvfr. Frøslev (3 Gange: Stevns, Morsø Sønder- og Vis Hrd.), som muligvis indeholder Gudenavnet oldn. Freyr, og Gerlev 91. — Lev, se Indl.

Esbernæthorp (forsv. By). 1348 (1476 ÆDA I 128) Esbernæthorp; $\frac{3}{5}$ 1396 Esmendorp; $\frac{13}{10}$ 1397 Esbwndorp; udat. (1551 ÆDA IV 50) Essmindorp. — Af Mandsn. æ. da. Esbiorn, Esbern; jvfr. Lille-Esbønderup 11, Esbønderup 21 og Strand-Esbønderup 25. Overgangen b > m skyldes Paavirkning fra det følgende n, opstaaet ved Assimilation af rn. — Torp, se Indl.

Koholm, Hse. [*kohol'm*, *ko'ol'm*]. GSt Koholm Hse. — Af Dyrenavnet Ko. — Holm, se Indl.

Marieboholms Mølle (forsv.). KronSk ¹⁴/₂ 1563 Marieboholms Mølle; KronSk ¹¹/₈ 1563 Marieboholms Mølle; Mandt 1610 Marieboholms mølle; M 1672 Marieboholms Mølle; M 1688 Marieboholms Mølle. — Formentlig Opkaldelse efter Købstaden Maribo. — Holm, se Indl.

Onsved [*Onsved*]. ²¹/₅ 1085 (12. Aarh.) Othense; ²⁹/₂ 1320 Othæns-weth; ¹⁰/₁₁ 1334 Othenshweth; ¹⁴/₄ 1456 Onswed; ²⁵/₁₀ 1456 Odhinsweth; u. D. 1468 (HdDb 1621) Wognesøe (her?); ¹⁴/₇ 1468 (P. Spormand) Othenszue; u. D. 1471 (Vid. 1597) Onsuizt marck; ²⁹/₆ 1472 Odenswidh; u. D. 1480 (Vid. 1480) Othenßuedt; u. D. 1480 (Vid. 1597) Othennßued; ²⁸/₆ 1487 Othinsswet; ⁹/₁₀ 1488 Otthensswet; ²⁶/₆ 1489 Odensweth; ⁸/₁₂ 1492 Odhenswed; ³/₆ 1495 Oenswedh; KancReg ²⁴/₁₀ 1540 Ovsvedt; udat. (1551 ÆDA IV 50) Otthenszuedt; LensR 1559 Onßuedt; KronSk ⁴/₁₂ 1580 Onsved; KronSk ²⁸/₁₀ 1587 Oensved; KronSk ⁶/₇ 1592 Unsved; KancBrevb ⁴/₈ 1605 Onsved; Mandt 1610 Onnswid, Onsuiz; KronSk ¹⁸/₁₁ 1633 Boedsved (!); M 1672, M 1688 Onswed; M 1844 Onsved. — Forleddet er Gudenavnet Odin. — Sidste Led er rimeligvis æ. da. with „Skov“.

Svineholm, Hse. GSt Svineholm. — Dyrenavnet Svin. — Holm, se Indl.

Torp Ladegaard [*torp*]. ³/₂ 1474 Thorp; KancBrevb ¹⁴/₈ 1556 Torup; KancBrevb ⁴/₁₁ 1559 Tarupe; LensR 1559 Torp; Mandt 1610 Thorpenn; M 1672 Thorpe Hoffuit Gaard; M 1688 Torpegaard; M 1844 Torpegaard, Torpgaard; Postadr⁹ Torp Ladegaard og Huse. — Torp, se Indl.

94. SELSØ SOGN.

Selsø [*sæl'sy'ø*]. ²⁷/₇ 1288 Siælsæ; Roskilde Bisp Dombog 1291—99 (18. Aarh. SRD VI 259) Syælsø; ⁹/₁₀ 1307 (EB) Sælsø; ¹⁴/₄ 1344, ¹⁸/₅ 1350 (Bartholin) Syælsø; RJb c. 1370 Syælsyø, Syælsø, Selzø, Selze; 1429 (1476 ÆDA I 62) Syælsø; ¹⁷/₆ 1431 (DMag) Syælsø; ¹⁷/₈ 1457 Siælsø; ²¹/₃ 1457 (17. Aarh.) Sielzøre; ²¹/₈ 1457 Sielzøe; ⁶/₅ 1462 (Orig?) Selsø; ²¹/₆ 1468 (LDipl) Sielzøe; ²¹/₆ 1468 (17. Aarh.) Sielßøe; ¹⁴/₇ 1468 (P. Spormand) Sielzøe; ³/₂ 1474 Syælsyø; ³⁰/₁₁ 1480 Syælsyøgaarth; ⁷/₁₂ 1487 Siælsisø; ¹⁶/₁ 1488 Siælsø; ¹⁰/₈ 1492 Siælsø; u. D. 1511 (Orig?) Sellsø; ³⁰/₅ 1512 Sielssø gard, Sielssø Len; KancBrevb ⁶/₄ 1551 Siælsø; KancBrevb ¹¹/₉ 1553, KancBrevb ¹⁴/₈ 1556, KancBrevb ²³/₁₂ 1556 Siælsø; KancBrevb ⁴/₁₁ 1559 Selsø; KancBrevb ¹⁴/₁₀ 1596 Siælsø; Mandt 1627 Sellsø; M 1672 Selsø Hoffuidtgaard; M 1688 Selsø Hovidgaard; M 1844 Selsø Hovedgaard. — Forleddet synes at være Dyrenavnet Sæl, æ. da. Siæl. En saadan Tolkning er sagligt forsvarlig her, da Søen ved Selsø tidligere (endnu paa J. Sørensens Kort) har staaet i umiddelbar Forbindelse med Fjorden og danner en Vig af denne. Jvfr. det i alt Fald for-melt identiske Sjælsø under Holbo H., Naturnavne.

Broen, Hse. GSt Broen.

Eskilsø [*æsgilsy'ø*]. Anden Tredjedel af 12. Aarh. Lunde Domkapitels Gavebøger 91 Ekilsø; Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (AM) Æskilsø; Alexander III Pave 1159—81 (ÆB) Eskilsø; u. D. 1178 (ÆB) Eskilli insula; Celestinus III Pave 1191—98 (ÆB) Eskilsø; udat. indtil 1200 (ÆB) Eskilli insulam; ¹⁶/₅ 1218 (ÆB) Eskilsø, VJb 1231 (13. Aarh.) Æskilsø; ¹⁵/₆ 1241

(ÆB) Eskilsø; 13. Aarh. Abb. Vilhelms Levned SRD V 471 insulam Eschilli; 13. Aarh. Abb. Vilhelms Levned SRD V 470 insula Eschil; Annal 12. Aarh.? SRD III 629 insulam Eskil; ²⁵/₄ 1340 Eskylssø; ⁸/₇ 1434 Eskilsø; Dag? 1495 Eskildz ..; KancBrevb ⁷/₃ 1560 Eskelsøø, Eskildzø; M 1672 Eskelsøegaard; M 1688 Eschidsøegaard; M 1844 Eskildsøe. — Af Mandsn. æ. da. Eskil.

Hellesø, Hse. [*hælsy'ø*]. Postadr⁹ Hellesø (Gd., Hse); GSt Hellesø Hse. — Har Navn efter den lille Sø Hellesø, hvis Forled mulig er Adj. hellig. I saa Fald et Minde om gl. Naturdyrkelse. Jvfr. Hellebæk 13.

Laalikehuse. Jvfr. MB 1682 Wente March, som kaldis Lolcke Hau-fuen, Lollecke Hafuen; GSt Lollikhuse; Postadr⁹ Lollikehaven (Huse). — Indbyggernavnet Laalik; jvfr. Laalikehuse 18. — Vente, se 95.

Stubbene [*sðøbne*]. GSt, Postadr⁹ Stubbene. — Stub betyder egl. det Stykke, der bliver tilbage over Jorden af et fældet Træ eller afmejet Sød; dernæst kan det betegne et Sted, hvor Stubbene efter Fældningen har faaet Lov at blive staaende, jvfr. det svenske Stednavn Stubberydsla (Natan Lindqvist: Bjärka-Säby ortnamn p. 315). Stub, i Flertal Stubbe, gaar endvidere over til at betyde „Krat, Samling af lav og forkrøblet Trævegetation, især Mosekrat“, en paa Sjælland almindelig Betydning, som maa antages at foreligge her.

Sønderby [*sønby*]. Absalon Bisp i Roskilde 1158—77 (AM) Synderby; Alexander III Pave 1159—81 (ÆB) Syntherby; Celestinus III Pave 1191—98 (ÆB), ¹⁶/₆ 1218 (ÆB), ¹⁵/₆ 1241 (ÆB) Synderby; Roskilde Bisp Dombog 1291—99 (18. Aarh. SRD VI 259) Sundarby; RJB c. 1370 Sunderby; ¹⁷/₅ 1457 Synerby; ⁸/₂ 1474 Sønderby; ²⁰/₄ 1475 Synderby, Søndherby; u. D. 1480 (Vid. 1597) Syndreby; ³⁰/₁₁ 1480 Søndherby; KancBrevb ¹⁴/₈ 1556 Sønderbye; LensR 1559 Synderbye; M 1672 Synderbye; M 1688 Synderbye; M 1844 Sønderbye. — Efter Beliggenheden i den sydlige Del af Sognet. — By, se Incl.

Vestby (forsv. By). Roskilde Bisp Dombog 1291—99 (18. Aarh. SRD VI 259) Vesby; RJB c. 1370 Vestby; ²⁰/₄ 1475 Væsby, Vesby; KancBrevb ¹⁴/₈ 1556 Vesbye; LensR 1559 Wesbye; KancBrevb ⁴/₁₁ 1559 Viesbye; KancBrevb ²/₄ 1608 Visby; M 1672 Wesbye; M 1688 Wessbye. — Forleddet er Navnet paa Verdenhjørnet Vest, med Bortfald af t i Trekonsonantgruppen -stb-, jvfr. Østby ndfr. — By, se Incl.

Østby [*østby*]. Roskilde Bisp Dombog 1291—99 (18. Aarh. SRD VI 259) Høsby; RJB c. 1370 Østby; ¹⁷/₃ 1457, ³/₂ 1474 Øsby; KancBrevb ¹⁴/₈ 1556, KancBrevb ⁴/₁₁ 1559 Øsbye; LensR 1559 Øesbye; M 1672 Øsbye; M 1688 Ost Bye; M 1844 Østbye. — Af Verdenhjørnet Øst. De ældre Former viser, at Bortfald af t i Trekonsonantgruppen -stb-, har fundet Sted allerede i det 15. Aarh. Jvfr. Vestby ovfr. og de jyske Navne Øsløs og Vesløs af ældre Østløs og Vestløs. — By, se Incl.

95. SKIBY SOGN.

Skiby [*sg'i:by*]. VJb 1231 (13. Aarh.) Skyppy, Skybi, Skipby; RJB c. 1370, ²⁶/₉ el. ³/₁₀ 1386 Skyby; ²³/₉ 1402 (²¹/₅ 1408), ²⁸/₁₀ 1403, ²⁵/₁ 1417 Skiby; ²³/₂ 1421 Skibet; ²/₄ 1424 Skiiby; ³/₃ 1432 Skibi; ⁸/₄ 1445 Skybi; ⁴/₃ 1447, ⁶/₅ 1462 Skyby; ¹⁴/₇ 1468 (P. Spormand)

Skybby; ¹⁴/₇ 1468 (P. Spormand) Skyby; ²¹/₁₀ 1473, ²⁰/₄ 1475, ³⁰/₁₁ 1480, ²⁷/₅ 1484, ²⁸/₆ 1487 Skiby; ⁴/₆ 1489 Skyby; ²⁵/₇ 1512 Skyby; KancBrevb ¹²/₉ 1553 Skiibbye; KancBrevb ¹⁴/₈ 1556 Sckiby; KronSk ²⁰/₄ 1561 Skifbye; KancBrevb ²⁰/₂ 1580 Skybby; KancBrevb ¹²/₈ 1598 Skibye Sø; Mandt 1610 Skiby; M 1672, M 1688, M 1844 Skibye. — O. Nielsen formoder (Blandinger, udg. af Univ. Jub. dske Samf. II 33 f.), at Navnet er et oprindl. *Skithby, af oldn. skíð „et af de Stykker, hvori en Stok kløves“. Det skulde da betyde en By, der er indhegnet, eller hvori der findes en Indhegning af saadanne skíð. Det kunde ligge nær at antage, at VJb Skipby, Skybby var den oprindl. Form, der i saa Fald maatte sammenstilles med æ. sv. Skipaby, af skip, Skib; jvfr. at sv. Skepplanda, Ale H. er et oprindl. Skiplanda og Betydningen er „møjligens „båtnejd“ t. e. därför att båtar där tillverkats el. dyl.“ (SOÅ II p. 92). Men der er dog nogen Grund til at antage, at Formen i VJb er bevidst etymologiserende, den stemmer ikke med det lange i, som findes i Udtaleformen, og som ogsaa synes at foreligge i de øvrige middelalderlige Former. — By, se Indl.

Bonderup [*bOnerøp*]. ²⁸/₂ 1421 Bondorp; ⁶/₅ 1462, ¹²/₁₀ 1469 Bonderop; ²¹/₁₀ 1473 Bonderup; ²⁰/₄ 1475 Bondervp; ³⁰/₁₁ 1480 Bonderop; ⁴/₆ 1489 Bonnerwp; KancBrevb ¹⁴/₈ 1556 Bonnerup; LensR 1559 Bonderup; Mandt 1610, M 1672 Bunderup; M 1688 Bunerup; M 1844 Bonderup. — Af Mandsn. æ. da. Bondi, æ. sv. Bonde, oldn. Bóndi eller Genitiv Flertal af Navneordet Bonde. — Torp, se Indl.

Bonderup Old, Hse. [*bOnerøp ol'*]. GSt, Postadr9 Bonderup Old. — Old, se Indl.

Manderup [*man'erøp*]. Rosk. Bisp. Dombog 1291—99 (18. Aarh. SRD VI 259) Manctorp; ¹/₁₁ 1362, RJB c. 1370 Mandorp; KancBrevb ¹⁴/₈ 1556 og ⁴/₁₁ 1559, LensR 1559, Mandt 1610, M 1672, M 1688, M 1844 Manderup. — Se Manderup 66. — Torp, se Indl.

Røgerup [*røjerøp*]. ²⁸/₃ 1315 Rykæthorp; LensR 1559, Mandt 1610, M 1672, M 1688 Røgerup; M 1844 Røyerup. — Af et Tilnavn æ. da. Ryki, hvortil maa henføres Johanni Ryke ¹⁵/₈ 1404. Navnet kan være afledt af Subst. oldn. ryk „hvad som farer, driver om i Luften som Røg for Vinden“ (Fritzner). Med Hensyn til Betydningen kan man jævnføre Tilm. æ. da. Røk (Peter Røgh ¹³/₃ 1390), oldn. Reykr. — Torp, se Indl.

Skiby Old, Hse. [*sgí'by ol'*]. GSt Skibby Old; Postadr9 Skibbyold. — Old, se Indl.

Ventehuse [*væntø*]. M 1672 Wenté (ogsaa i Selsø S.); MB 1682 Wenté Wang, Wenté Broe; GSt Vente; Postadr9 Ventegaard (Gd., Huse). — Antagelig er S sammensætninger som Ventevang og Ventebro Navnets ældste Former, og bør rimeligvis sammenstilles med Venteløkke, Vævinge S., Skovby Hrd., der ligger ved Indkørslen til Herregaarden Rugaard. Vort Ventehuse ligger paa samme Maade ved Indkørslen vestfra til Selsø Hovmarker. Indeholder derfor rimeligvis Verbet vente, og sigter til, at det kan have været et Sted, hvor Hovbønderne samledes og afventede Dagværkets Paabegyndelse.

96. KYNDBY SOGN.

Kyndby [*kønby*]. ¹³/₈ 1257 Kinby; 13. (16) Aarh. SRD IV 552 Kynby; 1311 (1607 ÆDA IV 111) Kynndbye; 1311 (1607 ÆDA IV 112) Kynnd-

by; ²⁹/₆ 1319 (ÆB) Kynby; ¹³/₅ 1350 (Bartholin) Kinby; ¹/₅ 1364 Kynby; RJB c. 1370 Kyndby, Kindby; 1383 (1476 ÆDA I 147) Kinby; 1396 (1476 ÆDA I 147) Kynby; ²⁵/₁₁ 1397 Kindby; ³/₄ 1398 Kindby; ⁴/₁₀ 1398 Kynby; ²⁸/₅ 1401 Kindby; ³¹/₅ 1401, ²/₆ 1401 Kinby; u. D. 1402 (o. 1440) Kynby; ²³/₉ 1402 (²¹/₅ 1408) Kinbi; ²⁵/₂ 1416, ¹⁸/₁₂ 1416, ²⁵/₁ 1417 Kindby; ²/₁ 1420 Kinby; ⁶/₆ 1425, ⁸/₄ 1445, ²⁹/₈ 1448 Kynby; ²⁵/₁₀ 1456 Kindby; ⁶/₅ 1462 Kyndby, Kynby; ¹⁴/₇ 1468 (P. Spormand) Kundbye, Kyndby; ¹²/₁₀ 1469 Kinby; ²⁰/₁ 1473 Kyndby; ²¹/₁₀ 1473, ²⁰/₄ 1475 Kindby; ²⁵/₈ 1476 Kindby, Kyndby; u. D. 1480 (Vid. 1597) Kyndby; ³⁰/₁₁ 1480, ²⁴/₁₁ 1482 Kindby; ⁷/₈ 1483 Kynby, Kynby goordh; ⁹/₁₀ 1488, ⁴/₆ 1489 Kindby; ⁸/₁₂ 1492 Kyndby; 1496 (1607 ÆDA IV 99) Kyndbye; 1496 (1607 ÆDA IV 112) Kynndby; u. D. 1510 Kyndby; 1514 (1607 ÆDA IV 111) Kundby; udat. (1551 ÆDA IV 50) Kynbye; LensR 1559 Kyngbye; Mandt 1610, M 1672, M 1688, M 1844 Kyndbye. — Forleddet, der maaske ogsaa indgaar i Navnet Kindvig (Mern S., Baarse H. 1376 Kinviik), er muligvis nordsjællandsk Kin „Revne, Sprække“ (Vid SelskOrdb. III 97), oldeng. cinu f. „Spalte“ (engl. Dial. chine „Kløft i Jorden“) til Verbet *kinan, oldeng. cinan „briste, gabe“, æ. da. kinne „revne“ (Moth), jy. kine „kige vedholdende op efter“, sv. Dial. kina „gabe“, no. kjena „vansmægte“. Eller ligefrem Ordet da. Kind „Del af Ansigtet“ der i No. bruges om Fjeldside, høj Skraaning, saaledes ofte i Stednavne. Overgangen fra i til y er en Labialisering, der antagelig skyldes Paavirkning fra b-et i det følgende -by. — By, se Indl.

Kindholm, forsv. Hovedgd., nu Voldsted [*kēnhō'alm*]. ²⁰/₄ 1475 Kindholm, Kindhom; u. D. 1480 (Vid. 1597) Kyndbyhollm; ⁵/₁₁ 1498 Kynnehholm; u. D. 1511 (Orig?) Kyndholm; 1551 (1607 ÆDA IV 177), M 1672 Kindholm; MB 1682 Kindholms gamle Hougaardtz plads; M 1688 Kindholm. — Kin(d)holm er elliptisk udviklet af et Kinbyholm (jvfr. Formen 1480) før Labialiseringen af i > y. Se iøvrigt ovfr. under Kyndby. — Holm, se Indl.

Kyndby Huse. GSt Kyndby Hse.

Trællemølle [*træl'møle*]. M 1672 Thrællis Mølle; M 1688 Trælle Mølle; VidSelsk Trællehus; M 1844 Trellemøllehuset; GSt Trællemølle. — Maaske af Subst. Træl.

97. KROGSTRUP SOGN.

Krogstrup [*kro's'strøp*; Kirken kaldes ofte *kro's'ns kerk*]. 1201—50 (EB) Crocstorp; ²¹/₇ 1288 Krokstorp; RJB c. 1370 Krokstorp; ¹⁴/₄ 1456 Krogstorp; ²⁵/₁₀ 1456 Kroghstorp; u. D. 1472 Krogstrup Fællad; ²⁹/₆ 1473 Krogstrop; ²¹/₁₀ 1473 Kroxstrup; ²¹/₁₀ 1473 Kroxstrups sogn; ¹/₇ 1482 (Vid. 1597) Krogstrups S.; ⁷/₈ 1483 Krogstrops kirke; ⁶/₁₂ 1492 Krogstrvp, Krogstorp, Krogstrops S.; ⁸/₁₂ 1492 Krogstrop; udat. (1551 ÆDA IV 50) Kelstrup; KronSk ²⁵/₇ 1569 Kragerop; M 1672, M 1688 Krogstrup; M 1844 Krogstrup. — Af Mandsn. æ. da., æ. sv. Krok, oldn. Krókr. Kirkenavnet Krogens Kirke kunde ganske vist opfattes som et Fingerpeg om, at Navnet indeholdt Substantivet Krog „afsidesliggende Sted“, se Indl., men tør dog ikke i denne Forbindelse tillægges afgørende Beviskraft, da det kan skyldes en Folkeetymologi. En alm. reduceret Form af Sam-

mensætningen Krogstrups Kirke vilde blive til Krogstes Kirke, jvfr. Bliste for Blistrup. — Torp, se Indl.

Dalby [*dalby*]. ¹⁰/₁₁ 1334, ²/₂ 1337, 1357 (c. 1600 ÆDA I 217), ¹/₅ 1364, ²⁵/₂ 1377, ²/₁₂ 1385, ²⁸/₄ 1391 (o. 1440), ²⁸/₁₀ 1432, ⁸/₄ 1445, ¹⁴/₄ 1456, ²⁵/₁₀ 1456 Dalby; ¹⁴/₇ 1468 (P. Spormand) Dalbye; ²¹/₁₀ 1473, ³⁰/₁₁ 1480, u. D. 1480 (Vid. 1597), ³¹/₁ 1485, ²⁸/₁₁ 1487, ⁹/₁₀ 1488, ⁴/₆ 1489, ¹¹ el. ¹⁸/₇ 1489, KancReg ²/₇ 1550 Dalbye; LensR 1559 DALbye; KancBrevb ⁷/₃ 1578 Dalby; Mandt 1610 Dalby; M 1672, M 1688 Dalbye; M 1844 Dalby. — Forleddet er Ordet Dal. — By, se Indl.

Klepstrup (forsv. By). ¹⁴/₄ 1456 Cleppæstorp; u. D. 1472 Klepstrup. — Antagelig i Krogstrup Sogn. — Af et Mandsn. *Kleppir (jvfr. Gunnar Knudsen i Danske Studier 1926 p. 88), hvilket Navn antagelig ogsaa foreligger i Tulstorp-Runestenens Navn klibir (Wimmer, Danske Runemindesm. IV, LIII). Navnet beslægtet med oldn. Kleppr, som indgaar i Klæstrup, Vokslev S., Hornum Hrd (⁵/₄ 1385 Clæpstorplund). — Torp, se Indl.

Lyngerup. Se under 91.

Onsved. Se under 93.

Ordrup [*Ørædrup*]. ¹⁴/₄ 1456 Orderop; ²⁵/₁₀ 1456 Ordorp; ⁶/₁₂ 1492 [Or]dherrop; ⁶/₁₂ 1492 Orderwp; ³/₆ 1495 Orderop; LensR 1559 Ordrup; M 1672, M 1688, M 1844 Ordrup. — Om første Led æ. da. oræ, se Indl. under Overdrev. — Torp, se Indl.

Ordrupsholm, Hse. GSt, Postadr9 Ordrupsholm. — Holm, se Indl.

Orehjærg [*Øerbjærg*]. 13. Aarh. (Abbed Vilhelms Levnet) Oreberghem (her?); ¹⁰/₇ 1327 Oræbyærg; ¹/₁₁ 1327 Orabyææ; ⁸/₆ 1336 Oræbyærg; ²/₂ 1337 Ortbiergh; ²⁵/₂ 1377 Worebiergh; ²/₁₂ 1385 Oræbyærg; 1396 (1476 ÆDA I 147) Oræbiergh; 1397 (1476 ÆDA I 57) Oreberigh; ⁵/₆ 1397 (Vid. 1414) Orebiergh; ⁶/₅ 1462, ²¹/₁₀ 1473 Orebergh, Oræbergh; ²⁰/₄ 1475 Orebergh; ⁹/₁₀ 1488 Oræbjerg; udat. (1551 ÆDA IV 50) Ørebierge; LensR 1559 Ordebierig, Orebiergh; Mandt 1610 Orebierg; Mandt 1628 Offrebierg; M 1672 Offuerbierig; M 1688 Ofrebierg Gaard; M 1844 Overbierggaard. — Af æ. da. oræ, se Indl. under Overdrev.

Pagterold [*pagdærol'en*]. MB 1682 Pagter-olden, Pachtere Old (u. Skiby S.); M 1844 Pagteroldgaard; GSt, Postadr9 Pagterold (Hgd.). — Af æ. da. Pagtere „Forpagter“ (Kalkar efter Moth); jvfr. ty. Pächter. Sønderjysk har endnu dette Ord samt Verbet pagte „forpagte“, æ. da. pagte, laant fra ty. pachten. Ogsaa paa Egnen opfattes Navnet som Forpagterold. — Old, se Indl.

Solbakke, Hse. Postadr9 Solbakke.

Svanholm [*svanhol'm*]. ²²/₇ 1346 Suanæholm; ²²/₇ 1346 (Vid. 1414) Suaneholm; ³⁰/₈ 1346 (Vid. 1398) Swanæholm; ⁹/₄ 1363 (1552 EGøyes Jb 107) Suaneholm; ²²/₇ 1363 Swanæholm; 1364 (1476 ÆDA I 131) Swaneholm; ²⁴/₅ 1370 Swanholm; ³/₅ 1376 Swanæholm; ¹/₇ 1377 (o. 1488) Swaneholm; 1380? (o. 1580 ÆDA III 329) Swanholm; 1380 (o. 1580 ÆDA III 327, 328) Suanholm; ²⁹/₉ 1383 (1833) Swaneholm; ²²/₁₂ 1383, ³⁰/₃ 1384 Swanæholm; ²⁹/₉ 1386 Suaneholm; 1370—87 (1541 Adel. Brevk. 136) Swanholm; 1370—1408 (1531 Adel. Brevk. 171) Swanhollom; ²⁵/₁₁ 1387 Swaneholm; ¹⁵/₉ 1389 Swaneholm; ⁷/₁₂ 1391, ¹⁵/₁₂ 1391 Swanæholm; ²¹/₃ 1397, ³/₄ 1397, ⁵/₅ 1397 (Vid. 1414) Swaneholm; 1397 (o. 1580 ÆDA III 329) Suanholm; 1397 (o. 1580 ÆDA III 330)

Swanholm; $\frac{3}{4}$ 1398 Swanholm; $\frac{8}{8}$ 1400 Suoneholm; 1400 (1607 ÆDA IV 140) Swanholm; 1401—50, $\frac{28}{5}$ 1401 Swanæholm; $\frac{31}{5}$ 1401 Swanholm; 1401 (c. 1580 ÆDA III 374) Swanholm; 1401 (c. 1580 ÆDA III 373) Suannholm; 1402 (1551 ÆDA IV 23) Suanholm; $\frac{25}{3}$ 1405 (AM) Swanholm; 1404 (c. 1580 ÆDA III 328), 1407 (c. 1580 ÆDA III 328) Swanholm; $\frac{5}{4}$ 1407, $\frac{6}{4}$ 1407, 1407 (1476 ÆDA I 16) Swanholm; 1408 (c. 1580 ÆDA III 329) Suanholm; $\frac{30}{11}$ 1409 (LDipl) Swanholm; $\frac{23}{6}$ 1413 Swanæholm; $\frac{3}{10}$ 1413, $\frac{13}{7}$ 1415 Swanholm; $\frac{27}{1}$ 1416 (1552 EGøyes Jb 307) Suanholm; $\frac{25}{2}$ 1416 Swanholm; $\frac{5}{5}$ 1416, $\frac{25}{1}$ 1417 Swanholm; $\frac{1}{10}$ 1421 (o. 1700) Suanholm; $\frac{24}{6}$ 1423, $\frac{29}{6}$ 1424 (15. Aarh.) Swanholm; $\frac{3}{8}$ 1426 (LDipl) Suanhollem; 1429 (o. 1440 SRD IV 494) Swanholm; $\frac{2}{2}$ 1435 Swanæholm; $\frac{22}{8}$ 1436 Swanholm; $\frac{11}{11}$ 1440 Swanæholm; $\frac{8}{4}$ 1445 Swanholm; $\frac{19}{5}$ 1447 Swanholm; u. D. 1448 Swanæholm; $\frac{18}{8}$ 1448 (1552 EGøyes Jb 204) Suanneholm; $\frac{29}{8}$ 1448, $\frac{31}{8}$ 1448 (18. Aarh.), $\frac{5}{7}$ 1449 Swanholm; $\frac{29}{1}$ 1450 Swanholm; $\frac{22}{5}$ 1451 Swanæholm; $\frac{11}{10}$ 1452 Swanholm; $\frac{17}{12}$ 1452, $\frac{17}{4}$ 1454 Swaneholms Gaard; $\frac{17}{4}$ 1454 Swanholm; $\frac{14}{4}$ 1456 Swonæholmss gard; $\frac{25}{10}$ 1456 Swanholm; $\frac{10}{8}$ 1458, $\frac{9}{12}$ 1458, $\frac{23}{5}$ 1464 Swanholm; $\frac{11}{1}$ 1466 Swanholm; $\frac{12}{10}$ 1469 Swanholm; $\frac{29}{12}$ 1469, $\frac{6}{10}$ 1474 Swanholm; $\frac{29}{6}$ 1472 Swonnæholm; $\frac{29}{9}$ 1472 Swanholm, Suaneholm, Swanholm, Suanehollum; $\frac{3}{2}$ 1475 Swanneholm; $\frac{18}{4}$ 1475 (LDipl) Suanholmb; $\frac{20}{4}$ 1475 Swanneholm; $\frac{28}{8}$ 1475 Suanholmb; $\frac{28}{10}$ 1478 Swanholm; $\frac{30}{11}$ 1480 Swanneholm; $\frac{31}{5}$ 1481, $\frac{14}{10}$ 1482 Swanholm; $\frac{24}{11}$ 1482 Swanneholm; $\frac{29}{7}$ 1483 Swoneholm; $\frac{7}{8}$ 1483 Swanholm; $\frac{27}{5}$ 1484 Swanneholm; $\frac{31}{1}$ 1485 Swanhoff; $\frac{6}{8}$ 1486 Swoneholm; $\frac{11}{11}$ 1486 Swanholm; $\frac{28}{6}$ 1487 Swanholm; $\frac{28}{11}$ 1487 Swanholm; $\frac{9}{10}$ 1488 Swanholm; $\frac{4}{6}$ 1489, $\frac{11}{7}$ 1489, $\frac{19}{5}$ 1490, u. D. 1491, c. 1492, u. D. 1492 Swanholm; u. D. 1492 Swonholm; u. D. 1492 Swanholms Fang; $\frac{6}{12}$ 1492 Swanholm, Swanholm; $\frac{8}{12}$ 1492, $\frac{3}{6}$ 1495 Swanholm; $\frac{20}{4}$ 1497 Swanholm; 1498 (1607 ÆDA IV 151) Suanholm; u. D. 1498 Swanholm; $\frac{27}{1}$ 1498 Swanholm; $\frac{6}{8}$ 1498, $\frac{5}{11}$ 1498 Swanholm; $\frac{28}{6}$ 1499, u. D. 1501 Swanholm; $\frac{28}{2}$ 1502 Swoneholm; $\frac{21}{5}$ 1504 Swanneholm; $\frac{16}{1}$ 1507, $\frac{29}{4}$ 1507 (LDipl), $\frac{29}{4}$ 1507, $\frac{22}{7}$ 1507 Swanholm; $\frac{23}{7}$ 1507 Suanholm; $\frac{24}{3}$ 1508 Swanholm; $\frac{25}{5}$ 1508 Swanholm; $\frac{8}{4}$ 1510 Swanholm; $\frac{9}{3}$ 1526 (EGøyes Jb 384) Suanholm; 1529 (1607 ÆDA IV 169) Suannholm; 1578 (1607 ÆDA IV 128) Suanholmb; M 1672, M 1688 Suanholm; M 1844 Svanholm. — Af Fuglenavnet æ. da. swan „Swane“. — Holm, se Indl.

98. FERSLEV SOGN.

Ferslev [*fæʹrsløʷ, fæʹrsɛl*]. $\frac{13}{8}$ 1257 Ferslef; $\frac{8}{8}$ 1279 (18. Aarh.) Færsløf; 1279 (1586 ÆDA V 586) Fersleff; RJB c. 1370 Færsløf; $\frac{7}{9}$ 1374 Færsløf; $\frac{28}{4}$ 1391 (o. 1440) Færsløff magle; $\frac{10}{7}$ 1400 Vorsleue; u. D. 1427 (Skifteprotokol efter Peder Oxe) Worløff; o. 1440 (SRD IV 467) Foresleff; $\frac{8}{4}$ 1445 Færsløff; $\frac{31}{10}$ 1454 (Orig?) Færsløf; $\frac{6}{5}$ 1462 Fersleffuæ; $\frac{21}{9}$ 1463 (LDipl) Fersløffuæ; $\frac{7}{9}$ 1464 (Kall) Færsløf; $\frac{14}{7}$ 1468 (P. Spormand) Fiersløff; $\frac{14}{7}$ 1468 (P. Spormand) Fersløff; $\frac{12}{10}$ 1469 Færsløff; $\frac{21}{10}$ 1473, $\frac{20}{4}$ 1475 Fersløff; u. D. 1475 (Udtog 1747) Færsløf;

³⁰/₁₁ 1480 Ferssløff; ²⁴/₁₁ 1482 Fersløff; ³¹/₁ 1485 Færsl[e]ff; ²⁸/₆ 1487, ²⁸/₁₁ 1487 Fersløff; ⁹/₁₀ 1488 Ferssløff; ⁴/₆ 1489, ¹¹ el. ¹⁸/₇ 1489 Fersløff; ⁶/₁₂ 1492 Færdzløff; ⁶/₁₂ 1492 Ferdzløff; ¹⁶/₃ 1494 Førsløff; ²¹/₁₂ 1512 (ÆB) Fersløff; KancReg ²⁴/₁₀ 1540, KancBrevb ²⁷/₂ 1566 Fersløf; Mandt 1610, M 1672 Fersløff; M 1688 Fersløf; M 1844 Ferslöv. — Af et Mandsnavn *Fær, opstaaet af et oldn. *Fé-arr, som ogsaa findes i de skaanske Navne Färs härad og Förslöf (Sahlgren i NoB VIII p. 59). — Lev, se Indl.

Blakkemølle [*blag(ø)møla*]. M 1672 Blache Mølle; M 1688 (u. Krogstrup) Blacke Weir Mølle; M 1844 Blukke Mølle; Sogneprot. Blacke Mølle; GSt Blakkemølle. — Mulig opstaaet ved Sammentrækning af Blakhøj; om Blak se Naturnavne.

Fagerholt, Gd. [*fau'ørhølt'*]. Guide 1865 Faurhuldt; GSt ældre Kort Favrholt; GSt, Postadr⁹ Fagerhult. — Forleddet er Adj. fager „smuk“, jvfr. Favrholt 61. Om Endelsen Holt se Indl.; Navnet synes at være Opkaldelse fra Svensk.

Ferslevlille (forsv. By). ¹¹/₁₁ 1335 Fersleef lillæ; ¹/₁₂ 1354 Fersløf-lillæ; ⁸/₉ 1365 Fersleflille; u. D. 1463 (Udtog 1747) Fersløf lille; u. D. 1475 (Udtog 1747) Fersløflille. — Se Ferslev ovfr.

Hammerbakke, Færgested [*hamørbag*]. J. Sørensens Kort 19. 1691 Hamreferge; GSt Hammeren; Postadr⁹ Hammerbakke. — Af Subst. Hammer, oldn. hamarr, der forekommer i nordiske Stednavne i Betydningen „stenet Bakke, især med brat Affald, Klippevæg“ (Steenstrup: De danske Stednavne² p. 97), „steil Klippe, Bergvæg“ (NG Indl. p. 53), en Betydning der maa antages at udgaa direkte fra Ordets Grundbetydning Sten. I det foreliggende Tilfælde, hvor Hammer er brugt om en Halvø, der med en smal Tange er forbundet med Fastlandet, og som derfor i Formen minder om et Hammerhoved med Skaft, er der dog Grund til at antage en mere speciel Bet., der ogsaa forekommer i sv. Dial. (Gotland): Odde. Jvfr. Hammeren ved Snøgebæk og Søndre Hammer ved Sydenden af Neksø, der begge bruges om en af Stenblokke dannet Bro ud i Vandet. Endvidere Salthammer, Navn paa en Sandstensodde i Povlsker Sogn og Sandhammeren, en Hage, der skyder sig ud i Havet fra Baagøs Sydvest-pynt.

Junghuse. GSt Junghus. — Om Jung se under Jungen 45.

Persbybol, forsv. Gd. i Wethlebythorp. 1348 (1476 ÆDA I 128) Pærsbybool. — Hvis Navnet ikke er forskrevet, skal det vel snarest deles Pærs Bybool med Bybool i samme Bet. som Bol „Gaard“. Fl. er formentlig Mandsn. æ. da. Pætær, i tryksvag Stilling tidlig svækket til Pær.

Rapperup, forsv. Gd. VidSelsk Rapperup. — Af et Mandsn. æ. da. *Rappi, en Sideform til oldn. Hrappr. — Torp, se Indl.

Rendebæk [*ränvbæk*]. M 1844 Rennebekshuset; GSt Rendebæk; Guide 1898 Rendebæk Kro. — Af Subst. Rende „lille Vandløb“.

Røgerup. Se under 95.

Svanholm. Se under 97.

Ulstrup (forsv. By). U. D. 1472 Vlstorp. — Af Mandsn. æ. da. Ulf, oldn. Úlfr. — Torp, se Indl.

Vejleby [*vajlby*]. ¹⁸/₁₁ 1381 Wæthlæby; 1396 (1476 ÆDA I 147) Wethleby; ⁵/₅ 1397 (Vid. 1414) Wætlæby; 1397 (1476 ÆDA I 57), ¹⁰/₇ 1400 Wedelby; ²⁹/₈ 1448 Wetleby; ¹/₈ 1453 (1552 EGøyes Jb

213) Weylleby; u. D. 1455 (1747) Wejlebye; ¹³/₃ 1455 (1552 EGøyes Jb 214), ¹¹/₈ 1455 (1552 EGøyes Jb 214), ¹⁸/₉ 1458 (1552 EGøyes Jb 214), 1459 (1552 EGøyes Jb 214) Weylleby; ⁹/₅ 1462 Wædlæby; ¹²/₁₀ 1469 Veldelby; udat. (1476 ÆDA I 45) Wedleby; ³⁰/₁₁ 1480 Veylæby; ²⁴/₁₁ 1482 Vetlæby; ²⁸/₆ 1487, ⁹/₁₀ 1488 Veylæby; ⁴/₆ 1489 Vedleby; ⁹/₁ 1492 (1552 EGøyes Jb 214) Weylleby; 1496 (1607 ÆDA IV 99) Weleby; 1511 (1607 ÆDA IV 111) Werlby; udat. (1551 ÆDA IV 50) Vedelbye; udat. (1551 ÆDA IV 50) Wedbye; LensR 1559 Weylebye; KancBrevb ¹⁷/₆ 1560 Veyelbye; Mandt 1610 Weillebye; M 1672 Weillebye; M 1688 Weile Bye; M 1844 Veilebye. — Af æ. da. wæthæl „Vadested, lavvandet Sted“, oldn. veðill m., „grundt Sted i Vand, grundt Sund, Sted som kun ved Flodtid staar under Vand“ (NG Indl. p. 84). — By, se Indl.

Vejlebytorp (forsv. By). 1348 (1476 ÆDA I 128) Wethlebythorp. — Torp, se Indl.

Venslev [*væn'sløv*, *væn'ssl*]. ⁶⁻¹¹/₆ 1278 Wænsløf, ¹/₅ 1364 Wenzlef, ¹³/₁₁ 1381 Wænslef; ¹⁴/₄ 1456 Wentzløff; ²⁵/₁₀ 1456 Wentzsløff; ⁶/₅ 1462 Wændzleffuæ; ¹²/₁₀ 1469 Wentzløff; ²¹/₁₀ 1473 Ventsløff; ⁵/₁₁ 1475 Wensløff; ⁵/₁₁ 1475 Wentsløff; ²⁴/₁₁ 1482 Ventssløff; ⁶/₁₂ 1492 Vændzløff, Wenzløff; ⁸/₁₂ 1492 Wendsløff; ³/₆ 1495 Wentzsløff; 1496 (1607 ÆDA IV 99) Vennsløff; LensR 1559 Wendtzløuff; KancBrevb ²/₄ 1608 Vensløf; Mandt 1610 Wendtzløff, KronSk ¹⁰/₉ 1630 Vendsløf; M 1672 Wendsløff; M 1688 Wendsløf; M 1844 Vensløv. — Vistnok af et Mandsn. æ. da. *Wæn, svarende til det hos Tacitus o. fl. anførte Navne paa en Sueverkonger Vannius. Den samme Form forekommer i græske og latinske Indskrifter fra 2. Aarh. e. Kr., men om det her drejer sig om germanske Navne, er tvivlsomt (se M. Schönfeld, Wb. der altgerm. Pers. und Völkernamen p. 257). — Lev, se Indl.

Venslev Huse. GSt Venslev Hse. — Se Venslev.

99. VELLERUP SOGN.

Vellerup [*væl'erop*]. ¹⁸/₃ 1196 (1287—89) Wethlæthorp; RJb c. 1370 Wætlæthorp; ¹⁰/₅ 1402 Wætlethorpp; ²⁸/₁₀ 1403 Wethelthorp; ²⁹/₆ 1407 (15. Aarh.) Velderop; ²³/₆ 1408 Wetlæthorp; ¹⁷/₁₁ 1456 Welleroppæ; ¹⁷/₃ 1457 Wellerop; ²⁴/₆ 1460 Weldrop; u. D. 1468 (Hd. Db. 1621) Weiletop; ²⁰/₄ 1475 Vellervp; ³⁰/₁₁ 1480 Vellerup; ²¹/₅ 1484 Wellerup; ¹⁵/₆ 1486 (ÆB), ¹⁵/₂ 1487 (ÆB) Wellerop; M 1672, M 1688 Wellerup, M 1844 Vellerup. — Af æ. da. wæthæl „Vadested“, oldn. veðill, afledt af æ. da. wath, beslægtet med Verbet vade. Jvfr. Vejleby 98. Navnet sigter til et tidl. Vadested over Vejlemølleaa. Usammensat findes dette Ord som Stednavn i Bynavnet Vejle ved Vejleaaens og Grejsaaens Udløb i Vejle Fjord. Forleddet Wethlæ- er allerede i 15. Aarh. assimileret til Welle-. — Torp, se Indl.

Hemmingslodder, Hse. [*hæm'lod'ørnø*]. GSt Hemmingslodder. Næssel kaldes [*hæmaha:w*], GSt Hemmingshage. — Ved Tolkningen bør der næppe bygges paa GSt Hemmingslodder, da denne Form afviger fra den stedlige Udtale, og da man endvidere ved Flertalsformen -lodder ikke skulde vente et Personnavn i Genitiv Ental. Forleddet er aabenbart et

Naturnavn Hæmme-, som primært foreligger i Hæmmehage, Næsset som lukker for Vellerup Vig, der kunde indeholde Stammen i Verbet hæmme „hindre“, men maaske snarere er et sammensat Stednavn, der ved gen-tagen Sammensætning er reduceret til Ukendelighed.

101. ORØ SOGN.

Orø [o:u]. VJb 1231 (13. Aarh.) Warthærø; Annal 1268—1523 (16. Aarh.) Wattherhøe; u. D. 1296 (Gram) Worthærø; 1299 (Jens Grands Proce) Wartherø; c. 1317 (Bartholin) Wartherøø; ²⁹/₂ 1320 Worthærøø; RJb c. 1370 Vatherø; ¹⁷/₁₂ 1375 Warderøø; ⁶/₅ 1462, ¹¹/₃ 1466 Orderø; KancBrevb ³/₈ 1557 Oerøen; KancBrevb ¹⁶/₇ 1573 Orø; Mandt 1610 Orø Land; M 1672 Offuer Øe; M 1688 Ourøe; GSt Ovrø. — Forleddet vistnok æ. da. vard, „Vagt“, oldn. vǫrðr, i Genitiv Ental, og Endelsen er Ø. En anden Mulighed var, at denne Endelse kunde være sekundær, som i flere andre Ønavne (Strynø, Tunø) og at det oprindelig var et usammensat Navn *Warðar ell. *Warður, Plur. af oldn. varði m. ell. varða f., æ. da. varde „Stendyngge el. Stillads til Mærke“ (Kalkar).

Brønde. Jvfr. MB 1682 Farsbrøns Agre, Fars Brøns Aass, Brøns Bierg; GSt Brønde. — Pl. af Subst. Brønd. Fars- i MB 1682 er mulig Gen. af Mandsn. æ. da. Fathær.

Bybjærg [bybjǽ'μ]. LensR 1559 Bybierge; KronSk ¹⁸/₄ 1606 Byebierg; Mandt 1610 Bybjerg; M 1672 Bybierg; M 1688, M 1844 Byebierg. — Af æ. da. by „Landsby“, se Indl.

Gamløse [gamly'esse]. FriReg 1532, LensR 1559 Gamløse; KancBrevb ⁵/₁ 1571 Gamløse; KancBrevb ¹⁸/₄ 1605 Gamløse; KronSk ¹⁸/₄ 1606 Gamløse; Mandt 1610 Gamløse; M 1672, M 1688, M 1844 Gamløse. — Af æ. da. Gamme „Fold, Sti“, oldn. gammi „Hytte opført af Jord eller Græstørv til Bolig for Finnerne“, sjæll. Dial. Gamme „en simpel Krybbe for Heste eller Kvæg, der sættes paa Jorden“; i Stednavnet betyder det antagelig „Jordhytte“ eller „Fold opført af Græstørv“. — Løse, se Indl.

Hammerfærge. GSt Ør Færgested; Postadr9 Hammerfærge (Østre-færge). Kaldes ogsaa Øster-Færgested [øsd: fæ'rsdøð]. — Færgestedet har Navn efter Hammerbakke i Ferslev Sogn 98 (s. d.) fordi Overfarten over Østerløb foregaar til dette Sted.

Hegnsgaarde [hæjgo.ærna, hæj.ngo'ærn]. Jvfr. MB 1682 Inderste Heyneds Agere, Mellumste Heineds agere, Yderste Heyneds Agere; GSt Hegnsgaarde. — Paa Stedet fortælles, at der paa Gaarden var Led omkring ved Markerne, deraf Navnet. Se Indl. u. Hegn.

Næsby [næ.sby]. LensR 1559 Nesby; KronSk ¹⁸/₄ 1606 Nesby; Mandt 1610 Nesbye; M 1672, M 1688, M 1844 Næsbye. — Af Subst. Næs. — By, se Indl.

Sibirien. Hse. [sɪ'bj'ri:ən]. — Huse paa et afsides Sted; Navnet blev 1921 opgivet at være 20—30 Aar gammelt. Flere andre Huse i Danmark bærer samme Navn, som er Opkaldelse efter det asiatisk-russiske Sibirien.

Skovgaarde, Gde. [sgøwgo'ærn]. MB 1682 Skouf Wang, Skouf Støcker Ofuer weyen, Skouf Stycker, Synder Skoufs Agre; GSt, Postadr9 Skovgaarde. — Har før været een Gd., nu to. — Vang, se Indl.

Snave Færgested [*snaʷs*]. GSt Snave Færgested; Postadr⁹ Snave (Gd.). — Af Snage, som i no. Dialekt betyder „en Spids, en Odde eller Tange af Landet“ (Aasen), oldn. snag- i snaghyrindr „som har fremstaaende Hjørner“ eller af Snabe, i Jy. bl. a. „Skovstrimmel, der strækker sig ind i Marken“, sv. Dial. snape „Spids, fremstikkende Odde“. Ved Snave Færgested gaar en lille Odde ud i Vandet.

NATURNAVNE.

Alholm. Ø. 92. [*alholʷm*]. J. Sørensens Kort 19. 1691 Alholmen; Eskildsen, Beretning om Jægerspris Amt (Wegener, Abrahamstrup II p. 110) Alholm. Plessen Kort over Jægerspris Gods 1763—1771 Alleholmen; P. Mortensen Kort over Jægerspris 1879 Alleholm; VidSelsk, GSt Alholm. — Forleddet æ. da. Al „Elletræ“. — Holm, se Indl.

Allingbjerg. Bakke. 98. [*alɪnbjæʷer, almbjæʷer*]. GSt Allinge Bjerg. — Sandsynligvis er Navnet oprindeligt dannet af Trænavnet Al „Elletræ“ med Afledningsendelsen -ing, se Indl. Dernæst er ng blevet til n som saa ofte i sjællandske Navne paa -ing, f. Eks. Birkinge, Vørslev S., Skippinge H., Lekkinge, Ø.-Egesborg S., Baarse H., Sterkinge, udtalt henholdsvis [*bær-ganægsʷer*], [*læganæ*] og [*sðærg(ə)næ*], og n er da ved Paavirkning af det følgende b i -bjerg blevet til m.

Ammesholm. Ø. 92. [*amʷsholʷmn*]. GSt Ammesholm. — Nyere Navn paa Kitnæsholm (se ndfr.). Den Bugt, hvori Ammesholm ligger, hedder Ammesbugten [*amʷsbogdn*], og en lille Indskæring hedder Ammeskrogen [*amʷskrowʷen*]. Det ældre Navn paa Øen maa under Indflydelse af disse sidste Navne være blevet erstattet af Ammesholm. — Forleddet synes at være et *Amnæs, mulig af et ældre *Almnæs, af Alm „Elmetræ“, skønt man skulde vente, at m og ikke l vilde falde bort efter Regelen om Bortfald i Trekonsonantgruppe. Et tilsv. Bortfald af l synes dog at foreligge i Emtækær, Tangerup S., Baag H., ^{11/11} 1385 Elmtækær, men ^{20/11} 1396 Emtækær, og saaledes altid senere, samt i det norske Gaardnavn Amdal lille og Amdal store, ældst skrevet henholdsvis i Almdölum (Landnámabók) og i micla Almdale c. 1200 (NG XV p. 312, 313). Ligeledes formodes l at være svundet i Amlien store og lille (NG IV, 2. p. 102), i Amland (NG XI p. 51, 164) og i det svenske Stednavn Amliden (SOÅ XVIII p. 66, XIX p. 198), men i de norske og svenske Navne er l mulig svundet paa Grund af l i andet Sætningsled. Maaske dog snarere af et Personnavn; saaledes findes i æ. Sv. et Kvindenavn Amma (Lundgren og Brate, Personn. p. 12), og i æ. Da. et Mandsn. Amund; et *Amundnæs kunde meget vel blive til *Amnæs, jvfr. sv. Ambo, Hällstad S., Ås H., 1554 Amundabodha. Navnet Amund synes at foreligge i et Kvinden. Børd' Ammes, d. v. s. Birthe Ammuns, i Skiby, se Uhrskov, Nordsjæll. Folkeliv II p. 192. — Holm, se Indl.

Bavnen. Bakke. 98. [*bðs.nbagn*]. GSt Bavnen. — Bavn forekommer uden tilføjlet Efterled som Navn paa Bavnebækker, saaledes Ørbybavn, Holbo Hrd. under Naturnavne.

Blak. Ø. 94. [*blak*]. VidSelsk Blakke holm; GSt Blak. — Blak findes ofte som Navn paa enlige Sten eller Stenhobe, Skær i Vandet, jvfr. Samsøs Stedn. p. 34; af Eksplr. kan nævnes Blak, Kolby S., Samsø, Blaksten, Dragstrup S., Mors, Blakstens Odde, Bregninge S., Ærø, Blak, en Sten i Vandet, Hyllested S., S.-Dyrs H., Blaksten, Ølsted S., Strø H., Blak, en Sten i Havet, Ibsker S., Bornholm, Blak, et Skær, Allinge S., Bornholm. Det findes ogsaa i Sverige: Blacken, et Skær, som Lindroth (Kust- och skärgårdsnamnen i Göteborgs och Bohus län p. 16) med Tvivl forklarer af, at Bjærgets „blekskära“ Farve maaske har været navngivende. Adj. blak er den nordiske Form af det fra Tysk laante blank, og det kunde meget vel være dette Ord, anvendt med Henblik paa det lysende Farveskær, som Sten ved Vandet antager, naar de beskinnes af Solen. Adjektiv som Ønavn er ikke uden Eksempel, saaledes kan anføres Langø, i VJb kaldet Lang, Navn paa to forskellige Øer.

Brandbjerg. Bakke. 92. [*brambjæ'er*]. GSt Brandbjerg. — Maaske af Brand i Betydningen „Stok, Stolpe“, en Betydning som foreligger i norske og svenske Dialekter. Jvfr. de mange Stednavne med Stok eller Stolpe som Forled; Stokkebjerg er en direkte Parallel. Snarere dog af Brand „Ild“, fordi der har været brændt Blus paa den.

Børrehoved. Næs. 101. [*bør'ho.a, bør'ho'ød*]. Jvfr. MB 1682 Børre Ager Aas, Øster Børreager Schifte, Wester Børreager, Børresten, Børresteensager Aas; M Kort Børrehoued; GSt Børrehoved. — Forleddet synes at være Plantenavnet Burre, paa Hornsherredmaal [*bör*]. — Hoved, se Indl.

Børreklak. Voldsted. 101. MB 1682 Børre Høu, Borre Houf, Østerbørre Agre Skifte, Westerbørre Ager Aass, Børsteens Agre aass; Trap⁴ II p. 200 Børreklak. Gaarden, paa hvis Mark Stedet ligger, kaldes af GSt Børret, [*bör'ød*], ved Siden af ligger [*bör'rbag*] og [*bör'a krat*]. — Samme Forled som i Børrehoved, se ovfr. — Efterleddet er et Ord svarende til sv. Dial. klakk „upphøjning å marken“ (Rietz), sv. Rigsmaal klack „Hæl paa Sko“, som findes i Betydningen „Bjærg højde“ i det sv. Stednavn Klackholmen, Broddarps S., Gäsene H. (SOÄ VI p. 27); ogsaa i Svensk-Finland findes Eksempler (T. E. Karsten, Svensk bygd i Österbotten I p. 402). No. Dial. har klakk „liden Klat eller Klump; en Banke eller ophøjet Grund i Søen.“ Færøsk klakur betyder bl. a. „opstaaende eller fremspringende Klippe, Bjærgknold, Grund i Søen, Fiskebanke“, og indgaar i Stedn. som Klaksvig. Som Tilnavn har vi antagelig Ordet i Harald Klak.

De grønne Holme. Smaaholme ved Eskilsø, 94. GSt De grønne Holme. — Holm, se Indl.

Dyrnæs. 92. [*dyrnæs*]. J. Sørensens Kort 14. 1720 Dyræ Næs; Plessen Kort over Jægerspris Gods 1763—1771 Dyrrenes; P. Mortensen Kort over Jægerspris 1879 Dyrnæs; GSt Dyrnæs Hage. — Mest nærliggende at tolke som indeholdende Dyr i Betydningen „stort Vildt“; en Del af Skoven lige vest for Dyrnæs kaldes paa Kortet fra 1879 for Dyrhave; jvfr. St., Lle-Dyrhave Lyng-Frederiksborg H., Naturnavne. Imidlertid er der i Landet flere oprindelige *Dighær-næs, *Dighær-hoved, af Adj. æ. da. dighær „svær, stor“, med hvilke dette Navn ogsaa har været sat i Forbindelse (Samsøs Stednavne p. 10); de samsiske Stednavne paa Dyr- kan ifl. Udtalen næppe komme af Dyr „Vildt“. Det jyske Dyrby, Gassum S., Nørhald H. gaar tilbage til et Dygherby (saal. ²⁸/₆ 1401), og et Næs i Silke-

borgsøerne Dynæs (Linaa S., Gern H.) skrives ²⁸/₃ 1427 (Aarhush.) Dyrnæs, hvilket ikke kan indeholde æ. da. diur „Vildt“. Man maa i disse Tilfælde antage en Labialisering af Vokalen, jvfr. Brøndum-Nielsen, Glda. Gr. p. 133, hvilket ogsaa kunde gælde nærværende Dyrnæs. Endvidere forekommer dyr i en sjællandsk Stednavneforbindelse, hvor det antagelig bedst lader sig forklare i Betydningen „stor“, nemlig Dyre Ellemose, Reerslev S., Løve H. (Indb. t. Stednavneudv. Top. 283). Desuden skulde Dyr „Vildt“ i Folkemaalene hedde [*diw'r*], maaske bevaret i Diversten, Draaby Sogn (Uhrskov, Nordsjæll. Folkeliv II p. 179) — Næs, se Indl.

Egelund. 91. [*æjəl'On'*]. GSt Egelund Krat. Ved Gaarden Egelund. — Lund, se Indl.

Elnebjerg. Bakke. 101. [*ælne'ær*]. MB 1682 Ellenbiergs Wang, Smaa Elnebiergs Agre, De Stackede Ellebiergs Agre, Ellerbiergs Ager Aas; GSt Elnebjerg. — Sandsynligvis er Navnet oprindeligt dannet af Trænavnet El eller Elle „Bevoksning med Elletræer“, dernæst omdannet i Tilslutning til Kvindenavnet Ellen. Eller Navneordet Ælling, med den i Sjællandsk hyppige Overgang af η til n. — Bjærg, se Indl.

Eskemose. 92. [*æskmow's*]. Plessen Kort over Jægerspris Gods 1763—1771 Eske mose; M Kort Eske Mose; Kort over Nord Skov paa Jægerspris opmaalt af Oppen Eske Mose; GSt Ste, Lie Æskemose. — Af Eske, „Bevoksning med Asketræer“, jvfr. Eskemose i Eskemosegaard 14.

Eskilsholm. Ø. 101. [*æsgns'hol'øm*]. GSt Eskildsholm. — Af Mandsn. Eskil. I Udtaleformen er l i Forleddet blevet dissimileret til n paa Grund af l i Efterleddet Holm. — Holm, se Indl.

Flenø. Areal. 101. [*flæny'ø, flæny*]. GSt Flenø. — En af de to, tidl. 3 Grene, hvori Orø mod N. er kløftet. Oldn. fleinn, æ. da. flen, brugt i Betydn. „Spids, Tunge“, saaledes anvendt i en Indber. til O. Worm 1638, cit. af Kalkar, jy. flen „Gren paa Gaffel, Fork, Greb o. lign.“. Odden har dog tilsyneladende aldrig været nogen Ø, kun en Halvø, men Ø bruges i det ældre Sprog, især i Norsk og Islandsk, ikke alene om „et Stykke Land, omflydt af Vand“, men ogsaa om en Landstrækning, delvis omflydt af Vand.

Fællesskov. 92. GSt Fællesskov.

Færgelunden. Skov. 91—92. [*fä'rlun'øn*]. ¹¹/₉ 1512 Droby lundh; ¹³/₉ 1679 Draabye oc Gierløf Lunder (Wegener, Abrahamstrup I p. 261); MB 1682 Nedre Draabye Lund; M 1688 Lund; Plessen Kort over Jægerspris Gods 1763—1771 Giørlef Lund, Draabye Lund; M 1844 Lunden; P. Mortensen Kort over Jægerspris 1879 Færgelunden; GSt Færgelund. — Har Navn efter Færgen over til Sundby, det nuværende Frederikssund. — Lund, se Indl.

Galgebakke. 97. MB 1682 Galleberigs Aas; GSt Galgebakke. — Ligger ved Krogstrup Kirke, som vistnok var Herredskirke i Middelalderen (Trap ⁴ II p. 195); Galgebakke har derfor mulig været Herredets Rettersted.

Galgebakke. 95. [*galabagø*]. GSt Galgebakke. — Ligger kun c. 1 km. fra Galgebakke 97. Navnene kunde tyde paa, at man paa et vist Tidspunkt har flyttet Herredets Rettersted.

Gamlerups Agre. 91. MB 1682 Gamblerups Agre (i Landerslev). — Kan have Navn efter en forsv. Bebyggelse Gamlerup. Forleddet er Adjektivet gammel, mulig anvendt som Tilnavn. — Torp, se Indl.

Julianehøj. En til Udsigtsplads omdannet Gravhøj. 97. GSt Julianehøj. **Julianehøj Skov.** 97. GSt Julianehøj Skov.

Hellesø. 94. [*hælsy'ø*]. GSt Hellesø. — Forleddet kan være Adj. hellig, jvfr. Hellebæk 13.

Hornsved. Den store Skov i den nordlige Del af Horns H., som nu hedder Nordskov. VJb 1231 (13. Aarh.) Hornswith; ³¹/₃ 1457 (17. Aarh.) Hornzved; ¹⁴/₇ 1468 (P. Spormand) Hornszved; ²⁴/₁₁ 1482 Hornssweth; ⁴/₆ 1489 Hornswed; KancBrevb ²³/₁₂ 1556 Hornsued Skov; KancBrevb ⁷/₆ 1568 Hornsved Skov; KancBrevb ³/₃ 1570 Hornsued Skov; Kanc Brevb ¹⁶/₆ 1575 Hornsvedt Skov; KancBrevb ⁹/₆ 1577 Hornsued Skov; KancBrevb ¹²/₃ 1581 Horns Skove; KancBrevb ⁴/₄ 1589, KancBrevb ¹⁴/₁₀ 1596 Hornsved; ¹³/₉ 1679 Hornswed Schouf (Wegener, Abrahamstrup I p. 261); Eskildsen Beretning om Jægerspris Amt 1743 (Wegener, Abrahamstrup II p. 111) Horsved. — Om Horn se Herredsnavnet. — Efterleddet -ved, æ. da. with, „Skov“, se Indl.

Horseø. [*høsy'ø*]. 101. GSt Horseø; i MB 1682 nævnes under Næsby Horseø Agere, Horsagerne. — Af Hors „Hest“, i æ. Da. særlig brugt i Bet. „Hoppe“.

Hovenge. Eng og Mose. 93. [*hå'wæŋə, hɔ.wə æŋə, hå'wə æŋ'*]. MB 1682 Houe Moeŋe; VidSelsk Hovmose; GSt Hovenge; jvfr. MB 1682 Houe Wang. — Marken op til Hovenge hedder Hovager, [*həwaw'ər*], og tæt ved findes den hellige Kilde Skt. Olavs Kilde og i Nærheden Landsbyen Onsved, hvis Navn er sammensat med Gudenavnet Odin, se Onsvd 93. Det kunde derfor være nærliggende at tolke Navnet af Hov, oldn. hof „Tempel, Gudehus“, og Udtalen kunde tyde paa en Pluralform af Ordet. Hov- kan dog ogsaa sigte til Hoveriet; i Skuldelev nævnes i 15. Aarh. en større Gaard [Trap⁴ II p. 188] og desuden støder Arealet op til Selsø Jorder; Hovenge og Hovager maa i saa Tilfælde være dannet af Verbet hove „gøre Hovarbejde“ (nævnt af Kalkar efter Moth).

Hyldeholm. Ø i Roskilde Fjord. 93. [*hylhol'm*]. GSt Hyldeholm. — Af Trænavnet Hyld. — Holm, se Indl.

Kitnæsholm. Ø. 92. Plessen Kort over Jægerspris Gods 1763—1771 Kitenesholm; P. Mortensen Kort over Jægerspris 1879 Kiknæsholm. — Ældre Navn paa den Ø, som nu hedder Ammesholm. Har Navn efter Næsset **Kitnæs**, [*kidnæs*], paa Kortet 1763—1771 skrevet Kitenes, paa Kortet 1879 Kiknæs, GSt Kignæs. — Muligt af æ. da Kitte „Spand“, efter Moth „en lille Krukke“, no. Dial. kitte „Rum som er omgivet med en Fjelevæg; en stor Kornkasse (Bing) ved Væggen i et Huus“ (Aasen). Ordet er vistnok laant fra Tysk. — Næs og Holm, se Indl.

Klokkerbakke. 96. [*klogərbağə*]. GSt Klokkerbakke. — Af Klokker „Ringer“.

Klokkerholm. Ø ved Eskilsø. 94. [*klogərhol'm*]. GSt Klokkerholm. — Af Klokker „Ringer“. — Holm, se Indl.

Kohave. Skov. 92. [*koha'wɔn*]. ¹/₆ 1679 Kohaven (Wegener, Abrahamstrup p. 257); Plessen Kort over Jægerspris Gods 1763—1771 Koe-haugen. — Kohave er „en Græsgang til Køer“ (Kalkar). — Have i gl. Betydn. „Indhegning“, se Indl.

Koholm Mose. 93. [*ko.olms.mo.sə*]. MB 1682 Koeholms Tørr-moeŋe; VidSelsk Koeholmsmose; GSt Koholm Mose. — Se Koholm 93. — Holm, se Indl.

Krogstrup Old. Areal. 97. $\frac{23}{8}$ 1475 Krogstrup oldt; $\frac{30}{11}$ 1480 Krogstorps ooldh. — Se Krogstrup 97. — Old, se Indl.

Kværne. 94. [*kværnu'ə*]. GSt Kværne. — En ganske lille Ø, liggende S. for Løbet mellem Eskilsø og Horns Herred. Har rimeligvis Navn af, at Strømmen paa dette Sted undertiden kan sætte Vandet i en roterende Bevægelse som en Kværn; jvfr. Kværnen, Spidsen af Øen Egholm i Limfjorden, hvor Dybene paa begge Sider løber sammen og maler Sandet op i en Hage (Indb. Top. 1461); jvfr. ogsaa Malkværnen paa Bornholm, et Skær tæt udenfor Kysten, N. for Neksø, vel egl. Malkværnen. Ogsaa paa norsk og svensk Grund findes denne Slags Navne, f. Eks. Kvarnebåden, se Lindroth, Kust- och skärgårdsn. i Göteb. och Bohus län p. 186, der formoder, at Skæret har Navn af, at Søen maler paa den, jvfr. Malaren sst. p. 49; af norske kan anføres Kvernholmen NG 13 p. 205 og Kvernes 11 p. 152.

Kyndby Sø. 96. GSt Kyndby Sø. — Se Kyndby 96.

Kyndebyerg. 96. $\frac{7}{8}$ 1483 Kynnæberigh; J. Sørensens Kort 19. 1691 Kyndby Bierg; J. Sørensens Kort 14. 1720 Kynby bake. — Samme Forled som i Kyndby, se 96.

Laalikevang. Areal. 94. [*lɔ'likəhə'vɔn*]. GSt Lollikvang. — Af Indbyggernavnet Laalik, jvfr. Laalikehuse 94 og 18. — Vang, se Indl.

Langemose. Mose. 98. GSt Langemose.

Langø. Ø. 101. [*lanu'ə*]. VidSelsk Langøre; GSt Langø.

Lindholm. Ø. 101. [*lenholm*]. VJb 1231 (13. Aarh.), VidSelsk, GSt Lindholm. — Af Trænavnet Lind. — Holm, se Indl.

Loddenmose. 95. [*lɔ.ənmow's, lɔ'nəmwow's*]. GSt Laaenmose. — Forled er Adjektivet lodden, oldn. loðinn „lodden; tæt bevokset med Græs“, her sigtes mulig til Bevoksning med Kæruld.

Møllebjerg. Bakke. 101. [*møl'be'ær*]. MB 1682 Lille Øster Mølle Biergs Aaß, Synder Møllebiergs Ager Schifte.

Møllekrog. Bugt. 94. GSt Møllekrog. — Selsø Mølle ligger inderst i Bugten. Deraf Navnet.

Mørkebjerg. Bakke. 98. [*mørkbe'ær*]. MB 1682 Mørchebiergs Wang, Mørchebiergs Agre; GSt Mørkebjerg. — Af Adj. mørk „dunkel“, jvfr. Ganløse Mørke 86.

Nordmandmose. 95. [*nd'rmomow's*]. MB 1682 Normande-Moße; GSt Normandsmose. — Af Nationalitetsbetegnelsen Nordmand. Moser og Vandhuller bærer ikke sjældent Navn efter Personer, som er omkommet i disse; maaske her er druknet en Nordmand.

Nordskov. 92. P. Mortensen Kort over Jægerspris 1879 Nordskoven; GSt Nordskov. — Samme Skov hed i ældre Tid Hornsved, se ovfr. Nord- sigter til, at den ligger N. for Slottet Jægerspris.

Næsby Langø. Øgruppe nordøst for Næsby. 101. [*næ.sby lanu'ə*]. GSt Langø. — Naar det er lavvandet, danner hele Øgruppen en noget større Ø. Kaldes Næsby Langø til Adskillelse fra den syd for Orø liggende Langø.

Næsset. Næs. 101. MB 1682 Nes; J. Sørensens Kort 19. 1691 Ohre næs; GSt Næsset. — Næs, se Indl.

Olden. [*ɔl'en*]. Egnen mellem Krogstrup, Skiby og Ferslev. RJB c. 1370 Olden i Hornshæreth, ther som fordom war Skøneby; $\frac{20}{4}$ 1475 Oollen, Oolen; $\frac{27}{5}$ 1484 Oollen; KronSk $\frac{11}{3}$ 1563 Aalden; jvfr. MB 1682 Breede Oollens Aaß; VidSelsk Aale Søe. — Paa Grænsen mellem Krogstrup og Skiby

Sogne ligger en Mose, som hedder Oldemose [*olmow's*] og ved Ferslev ligger en Bakke, som hedder Oldebakken [*ol'bagn*], fordi den fører ind til Olden. — Af Old „fælles Jord, Overdrev“, se Indl.

Provstevænget. Areal. 93. U. D. 1471 (Udtag Rig. Forfl. 1592—98) Proustevengit; jvfr. MB 1682 Breede Proust Agger Aas, Lille Prouste Agger Aas, Stoere Proust Agger Aas. — Vænge, se Indl.

Røgerup Mose. 98. GSt Røgerup Mose. — Se Røgerup 98.

Rønø. 101. [*rønø, röny'ø*]. J. Sørensens Kort 19. 1691 Rønø; VidSelsk Rønø; M 1844 Ronøe (Holm), GSt Rønø. — Af Røn, oldn. hraun „Stendynge, Stengrund“, paa Dansk særlig brugt om Stenrev og stenede Smaaøer.

Salvig. Bugt. 101. GSt Salvig. — Maaske af *Salt-vig, af Subst. Salt, ved Udstødning af t i Trekonsonantgruppe, jvfr. Salboleje, under Tisvilde Leje 32.

Sankt Olavs Kilde. 93. DATl St. Olai Kilde; VidSelsk St Olufs Kilde; GSt Sct Olafs Kilde. — Har efter Sagnet Navn efter Olaf den Hellige, jvfr. Sankt Olavs Skaar.

Sankt Olavs Skaar. Kløft. 93. GSt Sct Olafs Skaar. — Ifølge Sagnet er Kløften dannet ved, at Olaf den Hellige, engang da han sejlede paa Roskilde Fjord, som Svar paa en Troldkvindes Tilraab drejede Skibet mod Land og sejlede lige mod Bakken, hvor denne boede, saa at Bakken revnede, og der for Enden af denne sprang en Kilde frem, Skt. Olavs Kilde (Uhrskov, Nordsjællandsk Folkeliv II p. 186). — Skaar, se foran p. 15.

Selsø Sø. 94. J. Sørensens Kort 19. 1691 Selse Siø; J. Sørensens Kort 14. 1720 Sælsø Sø; VidSelsk Sælsø Søe; GSt Selsø Sø. — Se Selsø 94.

Skarndal Grøft. 98. GSt Skarndal Grøft. — Af Navneordet Skarn „Uhumskhed, Snavs“.

Skiby Mose. 95. GSt Skibby Mose. — Se Skiby 95.

Skrivernæbbet. Næs. 94. [*sgrjvørnæ'æbed*]. GSt Skrivernæbet. — Af Skrifer „Sekretær, Skriverskarl“; paa Herregaarde holdtes gerne en Skrifer, og Navnet her kunde antagelig være foranlediget af en Skrifer paa Selsø. Efterleddet Næb er her, som alm. i Stednavne, anvendt om en Halv, jvfr. saaledes Næbbet, Navn paa Pynter paa Agersø, ved Præstø, og paa Ærø.

Slotshegn. 92. P. Mortensen Kort over Jægerspris 1879 Slotshegnet; GSt Slotshegn. — Efter Beliggenheden tæt ved Jægerspris Slot. — Hegn, se Indl.

Sobakke. 97. [*so'bag*]. MB 1682 Sobiers Wang, Sobiers Aas; GSt Sobakke. — Af Dyrenavnet So eller Verbet oldn. sóa „ødelægge, tilintetgøre“ og tillige med Betydningen „ofre“, i hvilket Tilfælde Stedet maa betragtes som en hedensk Kultplads. Som Efterled er Bjærg under Paavirkning af Rigsmaalet blevet ombyttet med Bakke, jvfr. Tranebakke. — Bjærg, se Indl.

Stenø. Ø. 91. [*sdenu'ø*]. GSt Stenø.

Stensbjerg. Bakke. 101. [*sdé'nsbjæ'er, sdensbjæ'er*]. GSt Stensbjerg. — Den stedlige Form synes at være Stensbjerg. Formen Stens- kunde tyde paa Sammensætning med Mandsn. Sten, men det er dog ikke nødvendigt at antage dette, da der kunde foreligge en Sammentrækning f. Eks. af *Stenhus-Bjærg (af Stenhus, der i Stedn. oftere forekommer i Bet. „Stendysse fra Oldtiden“), eller Genitiv af Ordet Sten, hvor man i saa Fald vel maa tænke sig, at Bakken er blevet benævnt efter en enkelt, mere anselig Sten, som har ligget der. — Bjærg, se Indl.

Strandstubbene. Plantage. 92. [*sdransdObnø*]. GSt Strandstub. — Entalsformen er næppe rigtig, da Navne med Stub- næsten altid forekommer i Flertal. — Om Stub se Stubbene 94.

Studehave. Skov 92. Plessen Kort over Jægerspris Gods 1763—1771 Studewenget; GSt Studehave. — Af Kreaturnavnet Stud. — Have og Vænge, se Indl.

Studeholm. Ø. 94. [*sdsdy'er*]. VidSelsk Oxeholme; GSt Studeholm. — Holm, som tjener til Græsning for Stude „Okser“. I Folkemaalsformen er sidste Led Øer, Plur. af Ø. Dette forklares ved, at der ved Siden af den større Ø findes flere mindre. Sidste Led kan efter Udtalen ogsaa være Øre, om dette se Indl., men da Øen er en Eng, er dette dog mindre sandsynligt. — Holm, se Indl.

Sælø. 96. [*sæly'en*]. $\frac{7}{8}$ 1483 Syælørn; J. Sørensens Kort 19. 1691 Sielholmen; J. Sørensens Kort 14. 1720 Siæløen; GSt Sælholm. — Af Sæl, ældre Sjæl „Sæl(hund)“ og -øre „gruset Strandbred“, s. d., hvis da Formen 1483 ikke er fejllæst for Syæløen. — Holm, se Indl.

Sømmerkov. Skov. 98. [*sømarsgow'*]. GSt Sømer Skov. Jvfr. MB. 1682 Sømer Moeße, Sømmerdige, Sømmeridz Moeße; MKort 1805 How-Sømmer, Byens Sømmer, Sømmer Humper; M1844 Hovsømmerhuset. — Jvfr. ogsaa Sømmerne el. Sømmerloden, Svallerup S., Ars H. (Indb., Top. 307), der lige som dette ligger tæt ved Stranden; antagelig Sammen- trækning af *Sø-markerne.

Tornholm. Tidligere Ø, nu landfast. 101. [*t0'rnhol'm, t'rnhol'm*]. VidSelsk, GSt Taarnholm. — Udtaleformen [*t0'rnhol'm*] viser, at Forleddet er Torn „Tjørnebusk“. Imidlertid har VidSelsk og GSt opfattet det som Taarn- og Kortenes Skriveform har da fremkaldt Udtalen [*t'rnhol'm*], som er en ren Skriftudtale. — Holm, se Indl.

Tranebakke. 97. [*tranbærbagø, tranbak*]. MB 1682 Tran Biers Aas; GSt Tranebakke. — Ved Siden af Tranebakke ligger Tranebærmose [*tranbærmOw's*], d. v. s. Tranebjærgmose, der har faaet sit Navn efter Bakken. Forleddet er Fuglenavnet Trane. Efterleddet Bjærg er, antagelig under Paavirkning fra Rigsmaalet, blevet ombyttet med Bakke, jvfr. Sobakke.

Vellerup Vig. 99. J. Sørensens Kort 19. 1691 Weilewüig; GSt Vellerup Vig. — Se Vellerup 99.

Vestby Vang. Areal. 94. [*væstby mærk*]. GSt Vestby Vang. — Har Navn efter en nu forsvunden By Vestby 94. — Vang, se Indl.

Vædderholm. Næs paa Eskilsø. 94. [*væ.ørhol'm*]. VidSelsk Væreholm; GSt Vædderholm. — Af Dyrenavnet Vædder. — Holm, se Indl.

Ægholm. Ø. 94. [*æghol'm*]. — Holm, hvor man indsamler Fugleæg. — Holm, se Indl.

Øksneholm. Ø. 92. [*øgsnhol'm*]. Eskildsen Beretning om Jægerspris Amt 1743 (Wegener, Abrahamstrup II p. 110); Plessen Kort over Jægerspris Gods 1763—1771 Oxenholm; VidSelsk Øxenholm; GSt Øxneholm. — Forled er Øksne-, ældre Flertal af Okse. Øen har uden Tvivl været benyttet til Græsning for Okser. — Holm, se Indl.

Østskov. 94. GSt Østskov.

STEDNAVNEREGISTER.

HENVISNINGERNE ER SIDETAL. VED FORANSAT † BETEGNES
FORSVUNDNE STEDNAVNE.

- Aagaard** 110.
Aagerup 68.
 †**Aaholm** 13.
Aakalve Bro, Tuse S. og
 H. 70.
Aalsgaarde 14.
Aamose 130.
Aasebro 92.
Aasen, Hornbæk S. 34.
Aasen, Hørsholm S. 33.
Aatofte 50.

Aborg, Gamtofte S., Baag
 H. 70.
Abrahamstrup 136.
Agelte 26.
Aggebo 62.
Aggebo Hegn 71.
Aggebo Skovhuse 55.
 †**Agnasio** 42.
Agnsó, Skippinge H. 42.
Albøge, S.-Dyrs H. 35, 53, 72.
Alholm 148.
Allerød 26.
Allindemagle, Ringsted H.
 70.
Allingbjærg 148.
Alme 55.
Alme Orned 55.
Almsakr, no. 16.
 †**Almsrud** 16.
Almstofte, Sneslev S., Ring-
 sted H. 16.
Alsønderup 83.
Alsønderup Hestehave 84.
Alsønderup Indelukke 84.
Alsønderup Orned 84.
Alsønderup Vænge 84.
Amager Huse 95.
Ambo, sv. 148.
Amdal lille, no. 148.
Amdal store, no. 148.
Amland, no. 148.
Amliden, sv. 148.
Amlien, St.- og L.-, no. 148.
Ammendrup 60.
- Ammesbugten** 148.
Ammesholm 148.
Ammeskrogen 148.
Amsterdam Kro 29.
Amtmandsvang 101.
Annesse 69.
Annesse Mølle 70.
Annesse Overdrev 70.
Apholm 117.
Apperup 15.
Apperup Huse 15.
Arlunde Enge 71.
 †**Arløgsbørnrud** 5.
 †**Arnbjørnkøb** 5.
Arrebedet 98.
Arrenakke 98.
Arrenæs Næb 98.
Arresø 71.
Arresødal 92.
Arup, V.-Han H. 70.
Aruelund, Skaane 71.
Aruæskogh, Ø.-Hæsinge S.,
 Sallinge H. 71.
Askehavet 26.
Askemose 65.
Asminderød 16.
Aspesti 71.
Asserbo 66.
Asserbo Huse 93.
Asserbo Præstelod 93.
Attemose 118.
Avdebo, Hagedsted S., Tuse
 H. 22.
Avderød, Karlebo S. 22, 90.
Avderød, Kregme S. 90.
Avderød Skov 98.
Avnsbjærg, Sjørslev S., Lys-
 gaard H. 70.
- Baarse, Baarse H.** 126.
Baastrup 16.
Bakkebjærg 63.
Bakkegaard 135.
Bannebjærg 62.
Barakkerne 135.
Baremore 71.
- Barsebäck, Skaane** 23.
Bassebæks Mølle 23.
Bastrup 108.
Bastrup Sø 118.
Bavnen 148.
Bederne, Valløby S., Bjæ-
 verskov H. 98.
Bedmose 71.
Bendstrup 84.
Bendstrup Orned 84.
Birkehavet 29.
Birkelev, Vodder S., Hvi-
 ding H. 29.
Birkerød 29.
Birket 71.
Birkinge, Værsløv S., Skip-
 pinge H. 148.
 †**Birsethorp** 16.
Bisserup, Holsteinborg S.,
 V.-Flakkebjærg H. 6, 30.
Bistrup, Birkerød S. 30.
Bistrup, Skt. Jørgensbjærg
 S., Sømme H. 6, 30.
Bistrup, Tikøb S. 6.
Bjærgshave 71.
Bjørnehoved 90.
Blacken, sv. 149.
Blak 149.
Blak, Allinge S., Nørre H.,
 Bornholm 149.
Blak, Hyllested S., S.-Dyrs
 H. 149.
Blak, Ibsker S., Øster H.,
 Bornholm 149.
Blak, Kolby S., Samsø 149.
Blakkemølle 145.
Blakshejed 54.
Blaksten 149.
Blaksten, Dragstrup S.,
 Nørre H. Mors 149.
Blakstens Odde, Bregninge
 S., Ærø 149.
Blankahagsthat bech 34.
Blegdammen, Birkerød S.
 30.
Blegdammen, Helsingør 34.

- Blegvangen 118.
 Blirup, Være S., Vore H. 63.
 Blistad, sv. 63.
 Blistrup 63.
 Blodhøj 35.
 Bløvstrød 25.
 Bløvstrød, Lille- 27.
 Bløvstrød Overdrev 26.
 Blæsenborg, da. 37.
 Bobakke 15.
 Boderne 15.
 †Boelskergaard 50.
 Boland, Esbønderup S. 42.
 †Boland, Maarum S. 57.
 Boland Vang 71.
 †Bolstrup 129.
 Bondedammen 35.
 Bonderup, Nødebo S. 50.
 Bonderup, Skiby S. 141.
 Bonderup, Ude-Sundby
 Landdistrikt 117.
 Bonderup Old 141.
 †Borholt 20.
 †Borringholm 57.
 Borsholm 13.
 Borup, Gørløse S. 113.
 Borup, Lillerød S. 105.
 †Borupgaard, Karlebo S. 23.
 Borupgaard, Tikøb S. 6.
 †Borød 105.
 †Bosegaard 62.
 Boserup 42.
 Boserup Vang 72.
 †Bovethorp 6.
 Brandbjærg 149.
 †Bredaa 42.
 Breddam 55.
 Bredeland 57.
 Bredelte 26.
 Brederød 90.
 †Brederødshus 31.
 Bregentved, Haslev S.,
 Ringsted H. 129.
 Bregnebjerg, da. 129.
 Bregnemose, da. 129.
 Bregnerød, Farum S. 129.
 Bregnerød, Nødebo S. 50.
 Broen 139.
 Broholm 72.
 Brokær 50.
 Brunemark 17.
 †Brydegaarden 60.
 Brænteljung, i Lille-Hare-
 skov, Værløse S., Smørum
 H. 107.
 Brødskov 118.
 Brønde 147.
 Brønsholm 23.
 Brønshøj, Sokkelund H. 23.
 Bukkeballe 30.
 Bundsaa 130.
 Bure Sø 118.
- Burevang 72.
 Bursø, Fuglse H. 118.
 Buskehuse 103.
 Busserup 6.
 Bybjærg 147.
 †Bydinge 92.
 †Bysæthorp, Falster 6, 30.
 Bøgeholm Sø 35.
 Bøgehoved 72.
 Børreager 149.
 Børrebakke 149.
 Børrehoved 149.
 „Børre Høu“ 149.
 Børreklak 149.
 Børrekrat 149.
 Børresten 149.
 Børret 149.
 Børskovs Vang 72.
 Børstingerød 103.
 Børstingerød Mose 118.
 Børstrup, Skov- 59.
 Børstrup, Strand- 53.
 Bøssekær 137.
 Bøtterup 6.
- Corfecerers Kobbøl 75.
- Dageløkke 17.
 Dageløkke, Bøstrup S.,
 Langeland N. H. 17.
 Dagerød 6.
 Dalby 143.
 Dale 6.
 Dalenborg 70.
 Dalsborg 6.
 Dambæk 35.
 Damsholte 23.
 Damsmose 35.
 ? Danesø 130.
 Dansebjerg, Tranebjerg S.,
 Samsø 118.
 Danshøj 118.
 Danstrup 17.
 Danstrup Hegn 35.
 Danstruplund 6.
 Dantjærni, no. 130.
 Daverup, Bjærgsted S.,
 Skippinge H. 17.
 †Davidstorp 41.
 †Degneborgs Hus 43.
 Dejbjærg, Bølling H. 130.
 Deputatvang 35.
 Diversten 150.
 Donkerne, Strøby S., Stevns
 H. 98.
 Donse 23.
 Donse Aa 35.
 Donse Overdrev 35.
 Draaby, Kirke- 135.
 Draaby, Neder- 135.
 Draaby, Nørre- 135.
 Draaby, Over- 135.
- Draaby, Søndre- 135.
 Draaby, Vestre- 135.
 Draaby, Østre- 135.
 Dragebjærg 98.
 Dragene, Kappel S., Laa-
 lands Sønder H. 51.
 Dragerup, Grandløse S.,
 Merløse H. 51.
 Draget, Norup S., Lunde
 H. 51.
 Draget, Helgenæs og Vis-
 toft S., Mols H. 135.
 Dragsholm, Faarevejle S.,
 Ods H. 51.
 Dragstrup 50.
 Dronningemølle 43.
 †Dronningholm 90.
 Duemose 57.
 Dumpedalen 30.
 Dumperne, Lundum S.,
 Vore H. 30.
 Dumpet, Lading S., Sabro
 H. 30.
 Dumsjøen, no. 23.
 Dunderhult, sv. 98.
 Dunkebakke 98.
 Dunkehuse 91.
 Dunsmåla, sv. 23.
 Dynæs, Linæa S., Gern H.
 150.
 Dyrby, Gassum S., Nørhald
 H. 149.
 Dyre Ellemose, Reerslev S.,
 Løve H. 150.
 Dyrehave, Lille- 120.
 Dyrehave, Store- 121.
 Dyrhav, Horns H. 149.
 Dyrnæs 149.
 †Dæmpemølle 106.
 Dænnen, sv. 130.
 Dønnevælde 55.
- Ebbedal 91.
 Ebbekøb 17.
 Ebbørdgaard 30.
 Egebæksvang 6.
 Egelund 150.
 Egemose 35.
 †Egerup 43.
 Egesborg, V., Hammer H.
 101.
 Egesborg, Ø., Baarse H.
 101.
 †Egespur 101.
 Egsbjerg, Gravlev S., Hor-
 num H. 82.
 Egsgaard, da. 82.
 †Ejelsmølle 30.
 Ejlstrup 57.
 Ellekilde 15.
 Ellemose 72.
 †Ellerød 99.

- Ellinge 95.
 Elnebjerg 150.
 Emtekær, Tangerup S.,
 Baag H. 148.
 Enemark 54.
 Endrup 17.
 Endrup Hegn 35.
 Engebæk 118.
 Engelskvang 72.
 Enghave, Gerlev S. 133.
 Enghave, Græse S. og Ude-
 Sundby Landdistrikt 118.
 Enghaven, Esbønderup S.
 72.
 †Enøre 6.
 †Esbernæthorp 138.
 Esbønderup 42.
 Esbønderup, Lille- 10.
 Esbønderup, Strand- 57.
 Eskemose 150.
 Eskemosegaard, Asminde-
 rød S. 17.
 Eskemosegaard, Birkerød
 S. 30.
 Eskemoseholt 30.
 Eskerød 70.
 †Eskilsholm, Holbo H. 41.
 Eskilsholm, Orø S. 150.
 Eskilsø 139.
 Espergærde 7.
 †Esperød 7.
 Esum 43.
 Esum Mølle 43.
 Esum Sø 72.
 Estamála, sv. 31.
 Evegrøften, ved Næstved 93.
 Even, Lumby S., Lunde H.
 93.
 Even, ved Næstved 93.
 Evetofte 93.
 Faarekættingen, Lerchen-
 borg Skovdistrikt 27.
 Fabianshus 43.
 Fagerholt 145.
 Farsbrøns Agre 147.
 Farum 129.
 Farumgaard 129.
 Farum Lillevang 130.
 Farum Sø 130.
 Faverholm 101.
 Femhøj Sande, Ringkøbing
 Amt 11.
 Ferle 51.
 Ferslev 144.
 †Fersleville 145.
 Figaro 15.
 Firhøj 51.
 Fiskebæk 129.
 †Fiskergaarden 102.
 Fiskerhuset 7.
 † Fjelholm 132.
 Fjellingløv, Skaane 51.
 Fjellenstrup 51.
 Fjends H. 51.
 Fjenneslev, Alsted H. 51.
 †Fjælholt 21:
 Flakkevad Rende 35.
 Flenø 150.
 Flynder, Skodborg H. 7.
 †Flynderborg 1.
 Flynderup 1, 7.
 Fløgten, Bregninge S., Skip-
 pinge H. 21.
 Fløjgærde, Bodilsker S.,
 Bornholms Sønder H. 7.
 Fløjstrup, Hørning S., Søn-
 derhald H. 21.
 Fløjstrup, Vindelev S., Nør-
 vang H. 21.
 Fløjstrup, Neder-, Malling
 S., Ning H. 21.
 Fløjstrup, Over-, Beder S.,
 Ning H. 21.
 †Fløjterup 21.
 Fløjtrup, Vollerslev S., Bjæ-
 verskov H. 21.
 Folehave 35.
 Fornager, Gørding S., Gør-
 ding H. 95.
 †Fornerup 95.
 Forntofte, Magleby S., V.-
 Flakkebjerg H. 95.
 Fredebogaard 55.
 Fredensborg 17.
 Frederiksborg Slot 101.
 Frederikssund 3.
 Frederiksværk 4.
 Fredtofte 23.
 Freerslev 104.
 Freerslev Hegn 118.
 Freerslev Overdrev 104.
 Frodebjerg 130.
 Fruebærg 72.
 Fruens Bøge, Odense Køb-
 stad 53.
 Frøslev, Stevns H., Morsø
 Sønder H., Vis H. 138.
 Fuglebæk Eng 99.
 Fuglefængerhuse 15.
 Fuglesø 130.
 †Fuglsang, Maarum S. 58.
 Fuglsang, Toreby S., Musse
 H. 58.
 Funkevang 118.
 Fura, no. 35.
 Furen, sv. 35.
 Furesø 35.
 Furusjøen, no. 35.
 Fælleden, Tunø, Ning H. 73.
 Fællesskov 150.
 Fændriksvang 72.
 Fænø Kalv, Middelfart
 Landdistrikt, Vends H. 39.
 Færgelunden 150.
 Færgested, Øster- 147.
 Färs härad, Skaane 145.
 Føllebund, Bregned S., Ø-
 Lishjærg H. 128.
 Føllenslev, Skippinge H. 51.
 †Følstrup 48.
 Fønstrup Dam 73.
 Förslöv, Skaane 145.
 Gadevang, Hse, Nødebo S.
 48.
 Gadevang, Skovpart, Nø-
 debo S. 73.
 Galgebakke, Krogstrup S.
 150.
 Galgebakke, Skiby S. 150.
 †Gamlerups Agre 150.
 Gamløse 147.
 Ganløse 127.
 Ganløse Bund 128.
 Ganløse Eget 130.
 Ganløse Mørke 128.
 Ganløse Ore 130.
 Ganløse Orned 128.
 Gedevase 35.
 Gerlev 133.
 Gilbjerg 73.
 Gilbjerg Hoved 73.
 †Gildesgaarden 51.
 Gildesladen 51.
 Gilleleje 54.
 Gilleleje Mølle 54.
 †Ginnerup 132.
 Glarborg 58.
 Glarmesterhusene 15.
 Gorjen, sv. 8.
 Gotterups Agre 73.
 Gravervang 73.
 Grejs, Nørvang H. 113.
 Gribsjord, Tunø, Ning H. 73.
 Gribskov 73.
 Gribsø 73.
 †Grimsgaard 95.
 Grimstrup 88.
 †Grubbemølle 67.
 Grubbemølle, Svanninge S.,
 Sallinge H. 67.
 Grydenæs, Samsø 95.
 Græse 113.
 Græse Hovedgaard 113.
 Græse Vandmølle 113.
 Græsted 54.
 Græsted Hegn 73.
 Græsted Overdrev 55.
 Græsted Skovhuse 55.
 Grønåhult, Skaane 20.
 Grønholt 20.
 Grønholt, Bovense S., Vin-
 ding H. 20.
 Grønholt, Rorup S., Ramsø
 H. 20.

- Grønholt Overdrev 21.
 Grønholt Vang, Gamle- 35.
 Grønhult, Skaane 20.
 Grønhult, sv. 20.
 Grønlandshusene 33.
 Grønnegade Huse 26, 30.
 Grønnehave 1.
 Grønnekrog 93.
 Grønnæssegård 95.
 Grønnæsse Skov 99.
 Gunderød 23.
 Gunderød, Lille- 24.
 Gurre 7.
 Gurreby, Laalands Sønder
 H. 8.
 Gurrehus 8.
 Gurre Overdrev 8.
 Gurre Sø 36.
 Gurrevang 8.
 Gydehuse 44.
 Gyngehuse 30.
 †Gyrwum, England 8.
 Gæstegaards Jord 119.
 Gørløse 113.
 †Haagendrup, Blovstrød S.
 26.
 Haagendrup, Græsted S. 55.
 Haagendrup, Melby S. 93.
 †Habjærqs Mølle 48.
 Hadhaheda, sv. 82.
 Hadhasta, sv. 82.
 Hadhastum, sv. 82.
 Hagerup 115.
 Hagerup Mose 119.
 Hagerup Sø 119.
 Halaeyr, oldn. 52.
 Hald 95.
 Hald, Dollerup S., Nørlyng
 H. 95.
 †Haldensthorp 8.
 †Halinsrud 8.
 †Hallendrup 44.
 Hallendrup, Albøge S., S.-
 Dyrs H. 44.
 Halsnæs 95.
 Hammer 104.
 Hammer, Skablund-,
 Hundslund S., Hads H.
 104.
 Hammer, Søndre-, ved
 Neksø, Bornholm 145.
 Hammerbakke 145.
 Hammeren, Bornholm 104.
 Hammeren, Povelsker S.,
 Sønder H., Bornholm 145.
 Hammeren 104.
 Hammerfærge 147.
 Hammermølen 15.
 Hammermøleskoven 36.
 Hammersholt 104.
 Hanebjærg 104.
 Hanehoved 94.
 Harager Hegn 73.
 Haraldsborg, Sømme H. 8,
 87.
 Haregab 44.
 Harlev, Framlev H. 82.
 Harløse 81.
 Harløse Overdrev 82.
 Harreshøj 8.
 Haseje 87.
 Haslev Orned, Haslev S.,
 Ringsted H. 128.
 Hassens, Mols H. 19.
 Havegaard 23.
 Havelse, Store- 89.
 Havelse, Lille- 88.
 Havelse Aa 99.
 Havelse Mølle 114.
 †Havelse Skov 99.
 Have Mølle 110.
 Havreholm 13.
 Havreholms Mølle 13.
 Hedebo Huse 70.
 Hedsbjærg 52.
 Hegngaarde 147.
 Hejreskov 36.
 Helene Grav 73.
 Helene Kilde 74.
 Hellebæk 14.
 Hellebæk, Ny- 16.
 Helleholm Huse 33.
 Hellested, Stevns H. 133.
 Hellested Huse 133.
 Hellesø, Hse, Selsø S. 140.
 Hellesø, Sø, Selsø S. 151.
 Helsingø 59.
 Helsingør 1.
 Helsingør Overdrev 1.
 †Hemblelt 8.
 Hemmingslodder 146.
 Hemmingstrup 62.
 Herlev, Nørre- 103.
 Heshbjærg, Førslø S., Ø.-
 Flakkebjærg H. 52.
 Heshbjærg, Stoense S., Lan-
 geland 52.
 Heshbjærg, Svanninge S.,
 Sunds H. 52.
 Heshbjærg, Ubberød S.,
 Odense H. 52.
 Hesnæs, Aastrup S., Fal-
 sters Sønder H. 52.
 Hessel 128.
 Hesselbjærg 63.
 Hesselrød 24.
 Hessemose Huse 58.
 Hestehave, Frederiksborg
 Slotssogn 102.
 Hestehave, Lille- 121.
 Hestehave, Store- 121.
 Hestetangs Mølle 108.
 Hestetangs Skov 119.
 Hestkøb 30.
 Hillarudha, sv. 3.
 Hillerød 3.
 Hillerød Overdrev 21.
 Hillerødsholm 3, 102.
 Hindsgavl, Middelfart
 Landdistrikt, Vends H. 44.
 Hindsholm, Bjærg H. 44.
 Hindshov 44.
 Hirschholm 33.
 Hjallerup, Dronninglund S.
 og H. 24.
 Hjemsted 99.
 †Hjernerup 44.
 †Hjortebaksløkke 36.
 Hjortegaarde 135.
 †Hjorteholm 44.
 Hjulebæk, Hellevmagle S.,
 Tybjærg H. 1.
 Hjalstad, sv. 24.
 †Hoffmandstedt 44.
 Holbo Herred 41.
 Holgerskøb 58.
 Holgestrup 9.
 Holløse 65.
 Holløse, Gunderslev S., Ø.-
 Flakkebjærg H. 65.
 Holløse, Kvandløse S., Mer-
 løse H. 65.
 Holløse Bredning 74.
 Holløselund 65.
 Holmans H. 41.
 Holme, De grønne 149.
 †Holmegaard 85.
 Holmegaarde 15.
 Holmen 115.
 Holmene, Gerlev S. 133.
 Holmene, Hellebæk S. 15.
 Holmene, Hillerød Køb-
 stad 3.
 Holmsland, Hing H. 41.
 Holsterhus 102.
 Holt 56.
 Holteholm 87.
 Holteskov 99.
 Horn, Oksby S., V.-Horne
 H. 132.
 Horna, no. 131.
 Hornbæk 12.
 Hornbæk Overdrev 9.
 Hornbæk Plantage 36.
 Hornbæk Sø 36.
 Horneby 13.
 Horneby Fælled 13.
 Horns Herred 132.
 Horns Herred, Jylland 132.
 Horns Rev, Oksby S., V.-
 Horne H. 132.
 †Hornsved 151.
 Hornsøholm 14.
 †Horseholm 44.
 Horserød 14.

- Horserød Hegn 36.
 Horserød Overdrev 9.
 Horseø 151.
 Hovager 151.
 Hovenge 151.
 †Hovgaard, Annesse S. 70.
 †Hovgaard, Kregme S. 91.
 Hovgaard, Ramløse S. 68.
 †Hovmandsslet 44.
 Hovmose 151.
 Hovsømmerhuset 154.
 Hulerød 52.
 Humlebæk 17.
 Hundeklemmen, Næstved 99.
 Hundested 96.
 Husaby, sv. 71.
 Huseby, Annesse S. 70.
 Huseby, Esbønderup S. 44.
 Hvedehave 26.
 Hvide Sande, Ringkøbing Amt 11.
 Hvidovre, Sokkelund H. 116.
 Hyldeholm 151.
 Hæmmehage 146, 147.
 Højbjerg, Aalsø S., S.-Dyrs H. 60.
 Højbjerg, Bakke, Esbønderup S. 74.
 Højbjerg, Helsing S. 60.
 Højbjerg Hegn 74.
 Højbjerg Holt 60.
 Højbjerg Orned 60, 128.
 Høitorp, no. 111.
 Højbjerg, Lysgaard H. 60.
 Højehuse 56.
 Højelt 63.
 Højrup, Fyn 111.
 Højsager 18.
 Højstrup 1.
 Hørsholm 32.
 Hørup 111.
 Hørup, Jelling S., Tørrild H. 111.
 Hørup Ruder 119.
 Høsterkøb 31.
 Høvelte 26.
 Høvelts Bjærg 119.
 Høveltskov 104.
 Høveltsvang 108.

 Indelukket 119.
 Isefjord 74.
 Islevmark, Rødovre S., Sokkelund H. 31.
 Issehoved, Nordby S., Samsø 74.
 Isterød 31.
 Isterød Overdrev 31.
 Isøre, Rørvig S., Ods H. 74.
- Jellerød 24.
 †Jemnarof 44.
 Jerns Rende 44.
 Jesperhus 48.
 Jonstrup 9.
 Jordhøj 111.
 Julebæk 1.
 Julehøjkrog 65.
 Julejunge Huse 87.
 Julianevej 151.
 Julianevej Skov 151.
 Jungen 87.
 Jungholm 87.
 Junghuse 145.
 Junghøj 87.
 Jursta, sv. 115.
 †Jægergaarden 102.
 Jægerspris 135.
 Jægerspris Færgegaard 133.
 Jørlunde 114.
 Jørlunde Overdrev 115.
 Jørlunde Sø 119.
- Kaarup, Faarevejle S., Ods H. 41.
 †Kaathorp 41.
 †Kageholm 36.
 Kagerup 58.
 Kajemose, Holmstrup S., Skippinge H. 31.
 Kajerød 31.
 Kaldingen, no. 127.
 Kalundborg, Købstad 41.
 Kalveboderne, København 48.
 Kalvehave, Tibirke S. 74.
 Kalvehave, Esbønderup S. 74.
 Kalvø 3.
 Kannikegårde, Bodilsker S., Bornholms Sønder H. 7.
 †Kapelgaarden 18.
 Kappelskov 87.
 Karlebo 22.
 Karlebo Overdrev 24.
 Karlesby, sv.-fin. 42.
 Karlsthøp 41.
 Karlsgave 92.
 Karlsminde, Lille- 96.
 Karlsminde, Store- 97.
 Karls Vang 119.
 Karsbæk 65.
 Kartoffelvangen 127.
 Karyn 68.
 Kassegaard 45.
 Kassemose 92.
 Kassemose Overdrev 92.
 Katholm 74.
 Kathøj 9.
 Kattegat 74.
 Kattehale Huse 27.
- Katteknoes Huse 58.
 †Katterup 15.
 Katterup, Buerup S., Løve H. 15.
 Katteøen 119.
 Kattinge, Herslev S., Sømme H. 27.
 Kedelsø, Uggeløse S. 119.
 Kelderis Hegn 36.
 Keldsø Eng, Hornbæk S. 36.
 Ketting, Als Sønder H. 27.
 Kettinge 27.
 Kettinge, Musse H. 27.
 Kikhavn 96.
 Kildebakken 129.
 Kildekrog 14.
 Kildeport 48.
 Kindholm 142.
 Kindvig, Mern S., Baarse H. 142.
 †Kirkeholm 42.
 Kirkeledshuse 64.
 Kirkelte 24.
 Kirkelte Hegn 36.
 Kirkeskov 36.
 Kirkesø 130.
 Kirkevang 125.
 Kistehøj 36.
 †Kistrup 45.
 Kistrup Kobbøl 75.
 Kitnæs 151.
 Kitnæsholm 151.
 Kitteln, sv. 119.
 Kjøltjern, no. 119.
 Klackholmen, sv. 149.
 Klaksvig, Færøerne 149.
 †Klangendrup 27.
 Klaresø 36.
 Klavs Nars Holm 130.
 Klemmose 99.
 †Klepstrup 143.
 Klidderet 36.
 †Klingemølle 68.
 Klinton 117.
 Klokkebakke 151.
 Klokkeholm 151.
 Klokkevangelen 99.
 Klosteris Hegn 36.
 Klostervangen 82.
 Klæstrup, Vokslev S., Hornum H. 143.
 †Klønne 99.
 Kløvedal 119.
 †Kløvland 99.
 Knardrup 128.
 Knarrbyn, sv. 129.
 Knarre 99.
 Knarre, Avnslev S., Vindinge H. 99.
 Knarre, Vantinge S., Sallinge H. 99.

- Knarre, Vore S., Dronning-
 lund H. 99.
 Knarretorp, sv. 129.
 Knarsta, sv. 129.
 Knoldehuse 18.
 Knudemose 36.
 Knurrenborng Vang 36.
 Kobbelgaarde 136.
 Kobberdammen 37.
 Kobberhuset 15.
 Kobeden, Fløstrup S., Vin-
 dinge H. 98.
 Kobæk 37.
 Kobæk Bro 37.
 Kobæk Vig 37.
 Kohave, Draaby S. 151.
 Kohave, Esbønderup S. 45.
 Kohave Huse, Hørsholm S.
 33.
 †Kohaven, Tikøb S. 37.
 Koholm 138.
 Koholm Mose 151.
 Kokkedal 33.
 Koldinghus, Vejle Amt 8, 71.
 Kollabol, sv. 56.
 Kollarudh, sv. 56.
 Kollensø 127.
 †Kollerup 58.
 Kollerød 107.
 Kollerødsgaard 56.
 Kolmården, sv. 57.
 Kolsbæk 64.
 Kolsbæk Huse 64.
 †Kongens Bro 136.
 Kongens Have 37.
 †Kongens Mølle 9.
 †Kongsbod 9.
 Kongsgaard 96.
 Kongsgaarde, Helgenæs S.,
 Mols H. 96.
 Kovad 87.
 Krågorp, sv. 18.
 Kråkebo, sv. 18.
 Kråketorp, sv. 18.
 Krattmølle 111.
 Kregme 89.
 Kregme, Lille- 91.
 Kregme Mose 99.
 †Kregme Skov 100.
 Kringelholm 75.
 Kristiansholm 3, 117.
 Kristiansminde 137.
 Krogdal 45.
 Krogdal Vang 75.
 †Krogen, Helsingør Køb-
 stad 2.
 Krogen, Uggeløse S. 108.
 Krogenberg 9.
 Krogenberg Hegn 37.
 Krogenlund 119.
 Krogens Kirke 142.
 Krogerup 18.
 †Krogskilde 56.
 Krogstrup 142.
 Krogstrup Old 152.
 Krogvad 129.
 Kronborg 2.
 Kronborg Ladegaard 2.
 Kronborg Teglggaard 9.
 †Kulerup 91.
 Kulhuse 137.
 †Kulhuset 133.
 Kulhus Rende 100.
 Kuls Næs 137.
 †Kulæthorp, Ø.-Flakke-
 bjærg H. ? 91.
 †Kunderslev 132.
 Kurreholm 113.
 Kurremosedam 37.
 Kvarnehåden, sv. 152.
 Kvernenes, no. 152.
 Kvernholmen, no. 152.
 Kvinderup 111.
 Kvinnersta, sv. 111.
 Kvinnestad, sv. 111.
 Kvistgaard 9.
 Kværnen, Aalborg Frue
 Landsogn, Kær H. 152.
 Kværnø 152.
 Kyndby 141.
 Kyndby Huse 142.
 Kyndby Sø 152.
 Kyndbjærg 152.
 Kyradservang 75.
 Kædeby Has, Humle S.,
 Langelands Sønder H. 19.
 Kæderup 60.
 Kælderbjærg 75.
 Kætabodha, sv. 60.
 Kættastadhir, sv. 60.
 Kættingkrogen 27.
 Kølby, Farstrup S., Slet H.
 119.
 Kølholm 119.
 Laalikehuse, Birkerød S. 31.
 Laalikehuse, Selsø S. 140.
 Laalikevang 152.
 †Ladebo 45.
 Ladegaard, Gamle- 102.
 Ladegaard, Lille- 102.
 Ladegaard, Nye- 102.
 Ladegaard, Store- 102.
 Ladegaards Bakke 91.
 Ladegaards Mølle 102.
 Landerslev 133.
 Landlyst 9.
 Langelte 27.
 Langebjærg 120.
 †Langebjærgsbakke 37.
 Langemose 152.
 Langerød 18.
 Langesø 75.
 †Langholm 45.
 Langmantels Kobbøl 75.
 Langstrup 18.
 Langsø 120.
 Langø 152.
 Langø, da. 149.
 Langø, Næsby 152.
 Lappegrunden 2.
 Lappen 2.
 Lappesten 2.
 Laveskov 37.
 Lavø 60.
 Lebøl Stok, Tandslet S.,
 Als 56.
 †Ledhuse 96.
 †Lejelstorp 31.
 Lejre, Allerslev S., Volborg
 H. 78.
 Lekkinge, Ø.-Egesborg S.,
 Baarse H. 148.
 †Lerelte 24.
 Lerelte Vang 37.
 Leret 87.
 †Lerholt 106.
 †Letrica Palus 78.
 Lilledam 37.
 †Lillehøj 100.
 †Lille Lyng 37.
 Lillemark 75.
 Lillerød 105.
 Lillerødsgaard 56.
 Lilleø 37.
 †Limsletten 37.
 Lindebjærg 111.
 Lindholm, Orø S. 152.
 Lindholm, Uggeløse S. 108.
 Liseleje 94.
 Ljunits häråd, Skaane 96.
 Loddenmose 152.
 †Lokaas 45.
 Lokkerstade 10.
 Lokkerup 10.
 Lopholm 56.
 Louiseholm 137.
 Ludserød 27.
 Ludserød Overdrev 31.
 Ludshøj 64.
 Lundebakke, Søborg S. 75.
 Lundebakke, Ølsted S. 100.
 Lundegaard 2.
 Lunden 75.
 Lundene 67.
 Lundevang 75.
 Lyngby, Lille- 86.
 Lyngby, Store- 88.
 †Lyngbygaard 87.
 Lyngby Mose 100.
 Lyngby Skov 100.
 Lyngø 106.
 Lyng-Frederiksborg Her-
 red 101.
 Lyng-Kronborg Herred 5.
 Lyngø Overdrev 107.

- Lyngerne, Tølløse S, Merløse H. 106.
 Lyngerup 134.
 †Lyngmose 37.
 Lynæs 96.
 Lystorp, sv. 64.
 Lystrup 112.
 Lystrup Skov 120.
 Lyø, Sallinge H. 96.
 Lærkensten 111.
 Løje Sø 130.
 Lønholt 21.
 Lønsgaard 82.
 Lønsgaardshuse 82.
 Maarslet, Ning H. 57.
 Maarum 57.
 †Maarum Mølle 58.
 Maarum Tinghuse 58.
 Maglebjærg 37.
 Maglemose, Græsted S. 75.
 Maglemose, Maarum S. 75.
 Malaren, sv. 152.
 Malkværnen, Ibsker S., Øster H. Bornholm 152.
 Manderup, Skiby S. 141.
 Manderup, Slangerup S. 111.
 Marbjerg, Fløng S., Sømme H. 117.
 Marbæk, Oppe-Sundby S. 117.
 Marbæk, Vegerløse S., Falsters S. Hrd. 117.
 Margaard, Vigslev S., Skovby H. 117.
 †Marholt 37.
 Marianelund 10.
 Maribo, Købstad 138.
 †Marieboholms Mølle 139.
 Marienlyst 3.
 Marstal, Ærø 37.
 Meelse, Horbelev S., Falsters Sønder-H. 93.
 Melby 93.
 Melby Overdrev 100.
 Melby Præstelod 94.
 Melhøj 75.
 Mellemvang, Annesse S. 75.
 Mellemvang, Esbønderup S. 75.
 Meløse 87.
 Mörbäck, sv. 117.
 Mettes Klemme, Bjærgsted S., Skippinge H. 99.
 Mikkeltorg, Hørsholm S. 33.
 Mikkeltorg Kro, Skodborg S., Gram H. 33.
 Mithusum, Skærby S., Hviding H. 126.
 Mortenstrup 28.
 †Mosegaard 84.
 †Mulneholt 48.
 Multebjærg 76.
 Munkegaard 10.
 Munkerup 52.
 Munkeskov 76.
 Munkesø 38.
 Munkevang 76.
 Mysunde, Slesvig 63.
 Møinge, Skaane 62.
 Møllebjærg 152.
 Møllehøj 84.
 Møllekrog, Nødebo S. 76.
 Møllekrog, Selsø S. 152.
 Møllerup 10.
 Møllevang 94.
 Mønge 62.
 Mønge Huse 65.
 Mørdrup, Tikøb S. 10.
 Mørdrup, Uggeløse S. 108.
 Mørkebjærg 152.
 †Nadebæk 38.
 Nakkegaard 52.
 Nakkehoved 52.
 Nabbegaard 28.
 Nebbe Heie 38.
 Nebbe Slot, Herslev S., Sømme H. 28.
 †Nedergaard 88.
 Nederste Kobbel 76.
 †Nedre Mølle 94.
 Nejede 84.
 Nejede Vesterskov 100.
 Nejlinge 61.
 Nellerupgaard 54.
 Nellerød 58.
 Nitlinge, sv. 61.
 Nivaa 24.
 Nivaa Mølle 24.
 Niverød 24.
 Nobis Mølle 31.
 Nordhuse 91.
 Nordkrog 69.
 Nordmandmose 152.
 Nordskov 152.
 Nybo 18.
 Nydam 38.
 Nygaard 137.
 Nyhegn 76.
 Nyhuse, Draaby S. 137.
 Nyhuse, Frederiksborg Slotssogn 102.
 Nyhuse, Frederiksværk Købstad 4.
 Nymølle 109.
 Nyrup 10.
 Nyrup Hegn 38.
 Nyrup Overdrev 10.
 Nysø 38.
 Nyvang, Frederiksborg Slotssogn 120.
 Nyvang, Ganløse S. 131.
 †Næbbe 76.
 Næbbet, Agersø S., V.-Flakkebjærg H. 153.
 Næbbet, Glænø, Ørslev S., V.-Flakkebjærg H. 98.
 Næbbet, Præstø 153.
 Næbbet, Skuldelev S., Horns H. 98.
 Næbbet, Søby S., Ærø 153.
 Næsby 147.
 Næsset 152.
 Nødebo, Holbo H. 47.
 Nødebo, Toverup S. 97.
 Nødebo Fægyde 76.
 Nødebo Holt 76.
 Nørredam Huse 18.
 †Nørregaard 137.
 †Odderbæk 76.
 Odderdamshus 48.
 Odderdam Vang 76.
 Odinshøj 16.
 Olavs Kilde, Sankt- 153.
 Olavs Skaar, Sankt- 153.
 Oldebakken 153.
 Oldehuse 21.
 Oldemose 153.
 Olden 152.
 Onsved 139.
 Oppe-Sundby Mose 120.
 Ordrup 143.
 Ordrupsholm 143.
 Orebjerg 143.
 Ormemose 100.
 †Ormstrup 45.
 Orned Plantage, Del af Gribskov 100, 128.
 Orø 147.
 †Osebirke 91.
 Os-Nivaa 25.
 Ostrup Kobbel 76.
 †Osved 91.
 †Outewech 76.
 Overdam Huse 28.
 Overdrevshuse 137.
 Oxeholme 154.
 Paarup 56.
 Paastrup 115.
 Pasterold 143.
 Palmegaarde 71.
 Pandbjerg, Torslev S., Dronninglund H. 77.
 Pandebjærg, Ønslev S., Falsters Nørre H. 77.
 Pandehave 76.
 †Parkensborg 102.
 Pasgaard, Hygum S., Vandfuld H. 53.
 Passebæk 53.
 Pedershage 120.
 Pederstrup 48.
 Pederstrup Vang 77.

- Pendis Sø 77.
 Pennehave 33.
 †Persbybol 145.
 Pibemølle, Helsing S. 61.
 †Pibe Mølle, Jørlunde S. 115.
 Pibervang 77.
 Pikkerhuse 56.
 Plejdrup, Flade S., Morsø S. Hrd. 10.
 Plejelt 10.
 Plejerup, Grævinge S., Ods H. 10.
 Pogged Jung, Særløse S., Volborg H. 87.
 Provstevæng 153.
 Præsteskov, Helsing S. 77.
 Præsteskov, Slagslunde S. 127.
 Præstevang 120.
 Pugesø 131.
 Puketorp, sv. 131.
 Puklingen, sv. 131.
 Pøleaa 77, 100.

 Raagaardshus 105.
 †Raage 65.
 Raageleje 64.
 †Raagemose 38.
 †Raagemølle 65.
 Ramløse 68.
 Ramløse, Skaane 68.
 Ramløse Bakker, Bakker, Ramløse S. 77.
 Ramløse Bakker, Hse, Ramløse S. 69.
 Ramløse Overdrev, Hede-strækning, Ramløse S. 77.
 Ramløse Overdrev, Hse, Ramløse S. 69.
 Ramsbjerg Gaarde 94.
 Rankeskov 77.
 †Rapperup 145.
 †Raskholmshus 45.
 †Ratterup 10.
 Ravnsbakke 91.
 Ravnsbjerg 112.
 Ravnsholt 38.
 Ravnsnæs 31.
 Reerstrup 10.
 Rendebæk 145.
 Riberhus, Ribe S, 71.
 Ringebæk 120.
 Ring, Frue-, Hjelmslev H. 120.
 Ring, Lille-, Framlev S. og H. 120.
 Ring, Store-, Hasle H. 120.
 Risby 10.
 Risby Vang 38.
 Rishave 45.
 †Roerne 84.
 †Rogaardshus 19.

 Roland 19.
 Roligheden 129.
 Rorup 97.
 Rorup Mose 100.
 †Rosenkilden 38.
 Rude Skov 32.
 Rudsbakke 100.
 Rudsbad 100.
 †Ruerne 11.
 Rungsted 34.
 Rutorna, sv. 119.
 Rydshave 120.
 †Ryet 105.
 †Ræveleje 14.
 †Rødemølle 19.
 Rødkilde 53.
 Rødovre, Sokkelund H. 116.
 Røgerup 141, 145.
 Røgerup Mose 153.
 Røgle 107.
 Rønnehus 82.
 Rønnevang 102.
 Rønø 153.
 Rørbæk, Lille- 123.
 Rørbæk, Store- 123.
 Rørtang 11.
 Rørtang Overdrev 11.

 Saane 11.
 †Sacerethorp 14.
 †Saksulfstorp 45.
 Salløv, Snoldelev S., Tune H. 46.
 Salgaardshøj 77.
 Salpetermose 120.
 Salsmose 131.
 Saltbodleje 67.
 Salthammer, Povlsker S., Sønder H., Bornholm 145.
 Saltrup 46.
 †Saltgaardtz Leye 77.
 Salvig 153.
 Sandbjerg 32.
 Sandet 77.
 Sandgrav 105.
 Sandhammeren, Baagø, Baag H. 145.
 Sandholm 28.
 Sandkro 92.
 Sandviggaard 3.
 Sante 14.
 Sante Overdrev 14.
 Sassarp, sv. 14.
 Sasserup, Søstrup S., Merløse H. 14.
 Schæfergaarden 137.
 Seksgaarde 137.
 †Seles Ore 38.
 Selskov 120.
 Selsø 139.
 Selsø Sø 153.
 †Seneholm 46.

 Sergentklemmen, Vallensved S., Ø-Flakkebjerg H. 99.
 Sibbarr, Skaane 46.
 †Sibberup, Esbønderup S. 46.
 Sibberup, Ørslev S., V.-Flakkebjerg H. 46.
 Sibberup Vang, Esbønderup S. 77.
 Sibbhult, Skaane 46.
 Sibirien 147.
 Sielholmen 154.
 Sigerslevvester 114.
 Sigerslevøster 86.
 †Siggerup 46.
 Sirkelseng 120.
 †Sjællandsør 38.
 Sjælsmark 28.
 Sjølsø 38.
 Sjølsø Lund 38.
 Skaaningedam 38.
 Skaaningegaarde 137.
 Skagerrak 74, 75.
 Skallerød 49.
 Skallerød Vang 77.
 Skjældal Grøft 153.
 Skaun, no. 133.
 Skenkelsø 115.
 Skerplanda, sv. 141.
 Skibstrup 16.
 Skiby 140.
 Skiby Mose 153.
 Skiby Old 141.
 Skindersø 16.
 Skipaby, sv. 141.
 Skogn, no. 133.
 Skottebøl, no. 11.
 Skottemarke, Fuglse S. og H. 11.
 Skotterud, no. 11.
 Skotterup 11.
 Skovbakke 120.
 Skoven, Blovstrød S. 28.
 Skoven, Draaby S. 137.
 Skovgaarde 147.
 Skovhus, Blovstrød S. 28.
 †Skovhuse, Draaby S. 138.
 Skovhuse, Esbønderup S. 46.
 Skovrød 32.
 †Skovsgaard 91.
 †Skovsø, Slagelse Skt. Mik-kels Lands., Slagelse H. 126.
 Skovvang 125.
 Skrivernæbbet 153.
 Skudeløb, Stillinge S., Slagelse H. 100.
 Skudeløb, København 100.
 †Skuerød 105.
 Skuldelev 138.
 Skuldelev 100.

- Skillebakken 3.
 Skillekrogen 3.
 Skære Mølle 21.
 Skærød 69.
 Skævinge 85.
 †Skævinge Skov 100.
 †Skøneby 132.
 Skønevad, Halland 133.
 Skørbækhus 25.
 Slaaenbæk 120.
 Slagelse, Købstad 137.
 Slagelsebæk 137.
 Slagelsegaard, Seks- 137.
 Slagslunde 127.
 †Slagslunde Hovgaard 127.
 Slagslunde Overdrev 127.
 Slagslunde Skov 131.
 Slangen, no. 110.
 Slangerup 109.
 Slangerup Aas 120.
 Slangerup Overdrev 112.
 Slangudden, sv. 110.
 Sletelte 63.
 Sletten, Asminderød S. 19.
 Sletten, Strø H. 81.
 Slotshegn 153.
 †Slottet 61.
 Sludstrup, Skærum S.,
 Horns H. Jylland 28.
 Sludstrup, Slagelse H. 28.
 Slutarp, sv. 28.
 Slutterup 28.
 Smedehuse 138.
 Smidsbjærg 39.
 Smidstrup, Blistrup S. 64.
 Smidstrup, Hørsholm S. 34.
 Smidstrup Sand, Blistrup
 S. 77.
 Smørkilde 120.
 Smørljungs Mose 107.
 Snastrup, Framlev S. og H.
 123.
 Snav Færgested 148.
 Snekkersten 11.
 Snevret 77.
 Snostrup 123.
 Snydebro 131.
 Sobakke 153.
 Sobiers Aas, Wang 153.
 Sobæk 12.
 Sodebakke 78.
 Sodemark 46.
 †Sodemølle 46.
 †Soderup 46.
 Sofienberg 34.
 Sohus, Næsbyhoved-Broy
 S., Odense H. 12.
 Solbakke 143.
 Solevad 107.
 †Sommerhus 28.
 Sonnerup 91.
 Sonnerup Skov 100.
 Sortedam 121.
 Sortejung 87.
 Sorteljung 107.
 Sortesø 39.
 Spaanildshus 49.
 Sperrestrup 116.
 †Spinvedsgaard 59.
 Spodsbjærg 97.
 Springdam 39.
 Spørring, V.-Lisbjærg H.
 101.
 Stadvang 39.
 Stadvang Huse 32.
 Stampemøllen 16.
 Starmosen 39.
 †Starshej 25.
 †Starstorp 25.
 Stavnholt 129.
 Stavnhøje 78.
 Stedstrup, Kirke-Eskilstrup
 S., Merløse H. 124.
 Stendalshus 22.
 Stenesknold 121.
 †Stenhas 19.
 Stenholt Indelukke 78.
 Stenholt Mølle 49.
 Stenholt Vang, Skovpart,
 Nødebo S. 78.
 Stenholtsvang, Nødebo S.
 49.
 Stenlille, Merløse H. 126.
 Stenlille, Stenløse S. 125.
 Stenløse 125.
 Stenmagle, Alsted H. 126.
 Stensbjærg 153.
 Stenstrup 14.
 Stenstrup Overdrev 16.
 Stensvad Dam 39.
 Stenø, Gerlev S. 153.
 Stenø, Græse S. 121.
 Stimestrup 28.
 Stoby, sv. 56.
 Stockaryd, sv. 56.
 Stockeboda, sv. 56.
 Stockholm, sv. 56.
 Stocksund, sv. 57.
 Stokkemarke, Laalands
 Sønder H. 56.
 Stokkerup 56.
 Stokkerød, Ø.-Skerninge S.,
 Sunds H. 56.
 Stolelyng 109.
 Storedam 39.
 Storekalv 39.
 Storeknøs, Rye S., Tyrstrup
 H. 58.
 Storkevang 78.
 Storø 39.
 Stovby, Vegerløse S, Fal-
 sters Sønder H. 56.
 Strandhuse 138.
 Strandstubbene 154.
 Strandvangen 117.
 Struds Skov 121.
 Strynø Kalv, Strynø S.,
 Sunds H. 39.
 Strø 85.
 Strø Aa 100.
 Strø Bjærg 100.
 Strødam 84, 102.
 Strødam Plantage 78.
 Strøgaardsvang, Alsønde-
 rup S. 78.
 Strøgaardsvang, Skovpart,
 Nødebo S. 78.
 Strø Herred 81.
 Strøllille 86.
 Strøllille Mølle 89.
 †Stubbedam 39.
 Stubbene 140.
 Stubberydsle, sv. 140.
 Stuby, Kastrup S., Hammer
 H. 56.
 Studehave 154.
 Studeholm 154.
 Studewenget 154.
 Stumpedysse 28.
 Stumpedysse Hegn 39.
 Stængeløselung, i Nørre-
 skov, Værløse S., Smø-
 rum H. 107.
 Suaning Mølle, Sallinge H.
 67.
 Sultenborg, Nøramer S.,
 Sønderhald H. 37.
 Sundby, Oppe- 117.
 Sundby, Ude- 116.
 Sundby Færge 3, 133.
 Sundbylille 116.
 Sundet 39.
 †Sunspialholt 22.
 Svanholm 143, 145.
 Svedstrup 124.
 Svenstrup 29.
 Svenstrup, Søster-, Daa-
 strup S., Ramsø H. 88.
 Swerdsta, sv. 124.
 Sverige, Lille- 105.
 Sverkilstrup 97.
 Svineholm 139.
 Sælø 154.
 Sætteriet 100.
 Søborg, Holbo H. 49.
 Søborg, Jørlunde S. 116.
 Søborg Bøge 53.
 Søborg Hestehave 53.
 Søborg Sø 78.
 Søbækshus 12.
 Søholm 19.
 Søhus, Hornbæk S. 14.
 Søhus, Næsbyhoved-Broy
 S., Odense H. 12.
 Sølager Huse 97.
 Sømmerskov 154.

- Sønderby 140.
 Sønderskov, Blovstrød S. 39.
 †Sønderskov, Tikøb S. 39.
 †Sørup, Esbønderup S. 46.
 Sørup, Grønholt S. 22.
 Sørup, Lille- 21.
 Sørup Hegn 40.
 Sørup Overdrev 22.
 Søsterbromølle 88.
 Søsium 126.
 Søsium Østersø 131.
 Søvig 78.
- †Taagerup 85.
 Taastrup, S., Idestrup S.,
 Falster 14.
 †Tange 42.
 †Tangemølle 14.
 Teglstруп Hegn 16, 40.
 Teglstруп Hus 16.
 Teglværkshuse 105.
 Terkelskov 121.
 †Terkels Mølle 109.
 †Thyrstorp 109.
 Tibbarp, Skaane 12.
 Tibbarød, Skaane 12.
 Tibberup, Maarum S. 59.
 Tibberup, Tikøb S. 12.
 Tibberup Holme, Maarum
 S. 78.
 †Tibberup Holme, Tikøb S.
 40.
 Tibble, sv. 124.
 Tibirke 66.
 Tibirke Bakker 78.
 Tibirke Overdrev 78.
 Tibirke Sand 67.
 Tikøb 5.
 Tikøb Skovhuse 12.
 Tingbakke 79.
 Tinghus Plantage 79.
 †Tinkerup, Skævinge S. 85.
 †Tinkerup, Søborg S. 53.
 Tinkerup, Tikøb S. 12.
 Tirsdagsskov 121.
 Tisvilde 67.
 Tisvilde Hegn 79.
 Tisvilde Leje 67.
 Tiveden, sv. 5.
 Tivoli 129.
 Tjæreby 81.
 Toelt 19.
 Tofte 61.
 Togerup 69.
 Togerup Huse 69.
 Tokkekøb 29.
 Tokkekøb Hegn 40.
 Tollemose 113.
 Tollerup, Melby S. 94.
 Tollerup, Oppe-Sundby S.
 117.
- Tollerød Orned, Tureby S.,
 Fakse H. 123.
 Tolstrup, Børglum H. 134.
 Tolvkarlevang 103.
 †Torkilstrup 81.
 Tornebakke, Slangerup S.
 112.
 Tornebakke, Søborg S. 53.
 Tornholm 154.
 Tornshøj 79.
 Torp, Nederste- 18.
 Torp, Øverste- 20.
 Torp Ladegaard 139.
 Torpegaardene 29.
 Torplille 97.
 Torpmagle 97.
 Torpmagle Overdrev 97.
 Torshuse 16.
 Torup, Esbønderup S. 46.
 †Torup, Tibirke S. 68.
 Tøssebro Vang 121.
 Tossemark 121.
 Tostedmark 124.
 Totebo, sv. 19.
 Tovebæk 79.
 Toverup 95.
 Tranebakke 154.
 Tranebærmose 154.
 †Traneholm 40.
 Tranemose, Frederiks-
 værk 4.
 Tranemose, Lyng-Frede-
 riksberg H. 121.
 †Trehøjsmose 40.
 Trekrøner, Annesse S. 71.
 Trekrøner, Kbhvn. 71.
 Troldegaard 138.
 Troldehøj 138.
 Trollemose 138.
 Troldsvang 121.
 Trollesbro 103.
 Trollesminde 103.
 †Trustrup 59.
 Try Herred 5.
 Trykkerdamsbakken 3.
 Trællemølle 142.
 †Tubberup, Herlev S.,
 Sokkelund H. 97.
 Tuehuse 64.
 †Tuekøb 103.
 Tulstrup, Alsønderup S. 85.
 Tulstrup, Græsted S. 57.
 †Tulstrup, Grønholt S. 22.
 †Tulstrup, Lyng S. 107.
 Tulstruplund, Asminderød
 S. 20.
 Tulstrup Vang, Grønholt S.
 40.
 Tumlingevang 79.
 Tupholm 97.
 Tyrrestrup, Søvind S., Vore
 H. 109.
- Tyrstrup Herred 109.
 Tyskeplantage 121.
 †Tømmerup, Tikøb S. 12.
 Tømmerup, Toverup S. 98.
 Tømmerup Overdrev, Tove-
 rup S. 98.
 Tørslev 134.
 Tørvejungen 87.
- Ubberup 89.
 Ubberød 32.
 Ubberød Dam 40.
 Udlejre 124.
 Udsholt 64.
 Udsholtsand 79.
 Ud Stolpe, Slemminge S.,
 Musse H. 64.
 Udstrup, S.-Nissum S., Ul-
 borg H. 64.
 Uge, Lundtoft H. 112.
 Uggeløse 107.
 Uggeløse Skov 121.
 Uggelæhæreth, Sønderjyl-
 land 98.
 †Uggelæthorp, Falster 98.
 Uglesø Mose 40
 †Ulfriksø Dal 40.
 Ulfsta, sv. 25.
 Ullerup, Elbo H. 98.
 Ullerup, Toverup S. 98.
 Ullerup Skov, Toverup S.
 100.
 Ullerød, Blovstrød S. 25.
 Ullerød, Tjæreby S. 82.
 †Ulstrup 145.
 Ulsø, Fakse H. 112.
 Ulvared, sv. 25.
 Unnerup 66.
 Unnerup Mose 79.
 Uppsala, sv. 46.
 †Urmisrud 53.
 Usserød 32.
 Usserød Aa 40.
 Usserød Mølle 32.
 Uvelse 112.
- Valby 61.
 Valby Hegn 79.
 Valby Huse 63.
 Valby Overdrev 63.
 Valdemarksgroft 40.
 Valderne, Veng S., Hjelms-
 lev H. 62.
 Vallerød 34.
 †Vasebæk 40.
 Vassingørød 109.
 Vassingørød Old 109.
 Vedby, Ruds-, Løve H 100.
 Vejby 64.
 Vejenbrød 25.
 Vejle, Købstad 146.
 Vejleby 145.

†Vejlebytorp 146.	Vildmose, Store-, Kær H. 122.	Øen 112.
Veka, sv. 68.	Vildmossen, sv. 122.	Øerne 12.
Veksebo 20.	Villingebæk 47.	Øglehøj Næb 100.
Veksebo, Lille- 18.	†Villingehoved 79.	Øksneholm 154.
Veksø 126.	Villingerød 47.	Øllehøj 79.
Veksø, Lille- 127.	Vinderød 92.	Øllemose 79.
Veksø Mose 131.	Windestom, sv. 92.	†Ølskøb 83.
Vellerup 146.	Windhatorp, sv. 92.	Ølsted 88.
Vellerup Vig 154.	Windhestad, sv. 92.	Ølsted Strandhuse 89.
Vellingkalv, Bryrup S., Tyr- sting H. 39.	Vinge Hov, Torup S., Mid- delsom H. 44.	Ølstykke 123.
Vemmingbund, Broager S., Sundevad 128.	Winneköp, sv. 92.	Ølstykke Herred 123.
Venslev 146.	Vknbæk, sv. 112.	Ørby 66.
Venslev Huse 146.	Vogelsang, tysk 58.	Ørbyhavn 79, 148.
Ventebro 141.	Vokslev, Hornum H. 47.	†Ørebæk 79.
Ventehuse 141.	Vokstrup 47.	Ørekrog 2.
Venteløkke, Vævlinge S., Skovby H. 141.	Volmers Vold, Kong- 37.	Øresund 39.
Ventevang 141.	Vraalyng 107.	Ørkesholm 92.
Vesløs, V.-Han-H. 140.	Vrangebæk 40.	†Ørløse 12.
Vestby 140.	Vædderholm 154.	Ørsholt 12.
Vestby Vang 154.	Væge, St., L.- 68, 94.	†Ørvid 79.
Vesterhas, Nimtoft S., N.-Dyrs H. 19.	Vænget 138.	Øsløs, V.-Han H. 140.
Vesterstrand 138.	Værebro 125.	Østby 140.
Vestervang 57.	Værebro Aa 125.	†Østergaard 138.
Vibekesvang 121.	Værebro Mølle, Øverste- 125.	†Østerskov 40.
Vibjærg 100.	Växiö, sv. 126.	Østersø 126.
Vibøge, Lysabild S., Als S. H. 35, 53, 72.	†Æbelholt Kloster 82.	Østervang 80.
†Wichinbrot 79.	Æbelholtsdam 83.	†Østrup, Asminderup S. 20.
†Videbæk 40.	Æbelholtsvang 83.	Østrup, Kirkerup S., Sømme H. 47.
Videløkke Dam 40.	Ægholm 154.	†Østrup, Esbønderup S. 47.
Viderød 112.	Ållinge, Skaane 95.	Østskov 154.
Vildbjærg 122.	Ærtelandshus 49.	Øverste Kobbøl 80.
	Åsen, sv. 72.	Øverup 47.
		Øverød, Søllerød S., Sokke- lund H. 47.
		Øvre Mølle 92.

EFTERLED I BEBYGGELSESNAVNE.

(NAVNE PAA GAARD, HUS OG MØLLE IKKE MEDTAGET).

Aa. Nivaa 24, Os-Nivaa 25, ?Raage 65.
Aas. Aasen 33, Bredaas 42, Lokaas 45.
Ager. Højsager 18, Sølager 97.

Bakke. Trykkerdamsbakken 3, Skylle-
bakken 3, Bobakke 15, Tornebakke 53,
Ravnshakke 91, Tornebakke 112, Kilde-
bakken 129, Solbakke 143, Hammer-
bakke 145.

Balle. Bukkeballe 30.
-berg. Krogenberg 9, Sofienberg 34.

Birke. Tibirke 66, Osebirke 91.

Bjærg. Bassebæks Mølle 23, Sandbjærg
32, Habjærgs Mølle 48, Hedsbjærg 52,

Højbjærg 60, Bannebjærg 62, Bakke-
bjærg 63, Hesselbjærg 63, Ramshjærg
94, Hanebjærg 104, Lindebjærg 111,
Ravnshjærg 112, Orebjærg 143, By-
bjærg 147.

Bo. Nybo 18, ?Holbo Herred 41, Lade-
bo 45, ?Hedebo Huse 70.

Bod. Kongsbod 9, Boderne 15, Veksebo
18, 20, Karlebo 22, Nødebo 47, 97,
Fredebogaard 55, Aggebo 62, As-
serbo 66.

Borg. Flynderborg 1, Kronborg 2, Dals-
borg 6, Fredensborg 16, Mikkelborg 33,
Degneborgs Hus 43, Søborg 49, 116,

- Glarborg 58, Dalenborg 70, Frederiksborg 101, Parkensborg 102.
- Bro.** Søsterbromølle 88, Aasebro 92, Trollesbro 103, Værebro 125, Kongens Bro 136, Broen 139.
- brød.** Vejenbrød 25, ? Wichinbrot 79.
- Brønd.** Brønde, Farsbrøns Agre 147.
- By.** Sundby 3, 116, 117, Risby 10, Horneby 13, Huseby 44, 70, Valby 61, Vejby 64, Ørby 66, Tjæreby 81, Lyngby 84, 88, Melby 93, Skøneby 132, Draaby 135, Sønderby 140, Vestby 140, Østby 140, Skiby 140, Kyndby 140, Dalby 143, ? Persbybol 145, Vejleby 145, Næsby 147.
- Bol.** Persbybol 145.
- Bæk.** Julebæk 1, Egebæksvang 6, Søbækshus 12, Hornbæk 12, Hellebæk 14, 16, Humlebæk 17, Skørbækshuse 25, Villingeby 47, Passebæk 53, Kolsbæk 64, Karsbæk 65, Marbæk 117, Rørbæk 123, Fiskebæk 129, Rendeby 145.
- Dal.** Dale 6, Stendalshus 22, Dumpe-dalen 30, Kokkedal 33, Krogdal 45, Ebbedal 91, Arresødal 92.
- Dam.** Trykkerdam 3, Nørredam 18, Overdam 28, Amsterdam 29, Bleg-dammen 30, Odderdamshus 48, Bred-dam 55, Æbelholtsdam 83, Strødam 84, 102.
- Dysse.** Stumpedysse 28.
- Gab.** Haregab 44.
- Gade.** Grønnegade Huse 26, 30.
- Gave.** Karlsgave 92.
- Grav.** Sandgrav 105.
- Gærde.** Espergærde 7.
- Has.** Stenhas 19.
- Have.** Grønnehave 26, Hvedehave 26, Birkehøve 29, Kohave 33, 45, Pennehave 33, Rishave 45, Hestehave 53, 84, 102, Enghave 133.
- Havn.** Kikhavn 96.
- Hed.** Harreshøj 8, Kathøj 9, Starshej 25, Blakshejed 54, Haseje 87.
- Holm.** Holmene 3, 15, 133, Kristiansholm 3, 117, Aaholm 13, Borsholm 13, Havreholm 13, Hornsøholm 14, Søholm 19, Brønsholm 23, Sandholm 28, Hørholm 32, Helleholm 33, Eskilsholm 41, Kirkeholm 42, Hjorteholm 44, Horseholm 44, Langholm 45, Raskholmshus 45, Seneholm 46, Lopholm 56, Borryholm 57, Holteholm 87, Jungholm 87, Dronningholm 90, Ørkesholm 92, Tupholm 97, Faverholm 101, Hillerødsholm 102, Lindholm 108, Kurreholm 113, Holmen 115, Fjelholm 132, Louiseholm 137, Koholm 138, Marieboholm 139, Svineholm 139, Kindholm 142, Ordrupsholm 143, Svanholm 143.
- Holt.** Dagerød 6, ? Hembelt 8, Plejelt 10, Ørsholt 12, Toelt 19, Grønholte 20, Borholt 20, Fjælholt 21, Lønholte 21, Sunspialholte 22, Damsholte 23, Kirkelste 24, Lerelte 24, Agelte 26, Bredelte 26, Høvelte 26, Langelte 27, Eskemoseholte 30, Mulneholte 48, Stenholte 49, Spønneltshus 49, Græsted 54, Holt 56, Sletelte 63, Højelt 63, Udsholte 64, Æbelholte 82, Hammersholte 104, Lerholte 106, Stavsholte 129, Fagerholte 145.
- Hov.** Hindshov 44.
- Hoved.** Nakkehoved 52, Bjørnehoved 90, Hanehoved 94.
- Høj.** Kathøj 9, Odinshøj 16, ? Jemnarof 44, Firkhøj 51, Lavø 60, Ludshøj 64, Julehøj 65, Møllehøj 84, Junghøj 87, Jordhøj 111.
- inge.** Kettinge 27, Helsinge 59, Nejlunge 61, Mønge 62, Skævinge 85, Ellunge 95, Børstingerød 103, Vassingørød 109.
- Jung(e).** Julejunge 87, Jungen 87.
- Kilde.** Ellekilde 15, Rødkilde 53, Krogs-kilde 56.
- Klint.** Klinten 117.
- Knøs.** Kattknøs 58.
- Kro.** Sandkro 92.
- Krog.** Krogen, Ørekrog 2, Kildekrog 14, Julehøj 65, Nordkrog 69, Grønne-krog 93, Krogen 108.
- Kær.** ? Boelskergaard 50, Brokær 50.
- Køb.** Tikøb 5, Arnbjørnkøb 5, Ebbekøb 17, Tokkekøb 29, Hestkøb 30, Høsterkøb 31, Ølskøb 83, Tuekøb 103.
- Lade.** Gildesladen 51.
- Land.** Roland 19, Grønlandshusene 33, ? Boland 42, Ærtelandshus 49, Boland 57, Bredeland 57.
- Led.** ? Ferle 51, Kirkeledshuse 64.
- Leje.** Ræveleje 14, Gilleleje 54, Raageleje 64, Tisvilde Leje 67, Saltbodleje 67, Saltgaardtz Leye 77, Liseleje 94.
- lev.** Sigerslev 86, 114, Nørre-Herlev 103, Freerslev 104, Kunderslev 132, Gerlev 132, Landerslev 133, Tørslev 134, Skuldelev 138, Ferslev 144, 145, Venslev 146.
- Lod.** Hemmingslodder 146.
- Lund.** Danstruplund 6, Marianelund 10, Tulstruplund 19, Holløselund 65, Lundene 67, Jørlunde 114, Slagslunde 127.
- Lyng.** Lynge 106, Vraalyng 107, Stølelyng 109.
- Lyst.** Marienlyst 3, Landlyst 9.
- Løkke.** Daglekke 17.
- løse.** Ørløse 12, Holløse 65, Ramløse 68, Harløse 81, Meløse 87, Havelse 88,

- 89, Uggeløse 107, Uvelse 112, Gørløse 113, Stenløse 125, Stenlille 125, Ganløse 127, Gamløse 147.
- Mark.** Brunemark 17, Sjælsmark 28, Sodemark 46, Enemark 54, Tostedmark 124.
- Minde.** Karlsminde 96, 97, Trollesminde 103, Kristiansminde 137.
- Mose.** Tranemose 4, Eskemose 17, 30, Duemose 57, Hessemose 58, Askemose 65, Kassepose 92, Tollemose 113.
- Næs.** ?Hornbæk 12, Ravnsnæs 31, Annesse 69, Grønnæssegård 95, Halsnæs 95, Lynæs 96.
- Port.** Kildeport 48.
- Pris.** Jægerspris 135.
- rum.** Esrum 43.
- rød.** Hillerød 3, Arløgsbørnrød 5, Dagerød 6, Esperød 7, Halinsrud 8, Horserød 14, Asminderød 16, Almsrud 16, Langerød 18, Avderød 22, 90, Gunderød 23, Hesselrød 24, Jellerød 24, Niverød 24, Ullerød 25, 82, Blovstrød 25, 27, Allerød 26, Ludserød 27, Birkerød 29, Ebberødgaard 30, Isterød 31, Kajerød 31, ?Rude Skov 32, Skovrød 32, Ubberød 32, Usserød 32, Vallerød 34, Villingerød 47, Skallerød 49, Bregnerød 50, 129, ?Hulerød 52, Urmisrud 53, Kollerødsgaard 56, Lillerødsgaard 56, Nellerød 58, Skærød 69, Eskerød 70, Brederød 81, 90, Vinderød 92, Børstingerød 103, Skuerød 105, Lillerød 105, Borød 105, Kollerød 107, Vasingerød 109, ?Viderød 112.
- Sand.** Saane 11.
- Skaar.** Aalsgaard 14.
- Skov.** Skoven 28, 137, Kappelskov 87, Præsteskov 127.
- Slette.** Sletten 19, 81, ?Hovmandslet 44.
- Slot.** Slottet 61.
- Spjæld.** Sunspialholt 22.
- Sted.** Ølsted 88, Hundested 96, Tostedmark 124, Hellested 133.
- Sten.** Lappesten 2, Snekkersten 11, Lærkensten 111.
- Sti.** Rungsted 34.
- Strand.** Vesterstrand 138.
- Stub.** Stubbene 140.
- Sund.** Frederikssund 3.
- Sø.** Skindersø 16, ?Veksebo 23, Donse 23, Skenkelsø 115, Østersø 126, Veksø 126, Kollensø 129, Selsø 139, Hellesø 140.
- Tang(e).** Rørtang 11, Tange 42, Hestetangsmølle 108.
- Tofte.** Fredtofte 23, Aaftofte 50, Tofte 61, Evetofte 93.
- Torp.** Højstrup 1, Bistrup 6, Borupgaard 6, 23, 105, 113, Bovethorp 6, Busserup 6, Bøtterup 6, Danstrup 17, Flynderup 7, Haldensthorp 8, Holgestrup 9, Jonstrup 9, Esbønderup 10, 42, 57, Lokkerup 10, Møllerup 10, Mørdrup 10, 108, Nyrup 10, Ratterup 10, Reerstrup 10, Skotterup 11, Tibberup 12, 59, Tinkerup 12, 53, 85, Tømmerup 12, Sacerethorp 14, Stenstrup 14, Apperup 15, Katterup 15, Skibstrup 16, Teglstруп 16, Baastrup 16, Birsethorp 16, Endrup 17, Krogerup 18, Langstrup 18, Nederste-Torp 18, Østrup 20, Øverste Torp 20, Fløjterup 21, Sørup 21, 22, 46, Tulstrup 22, 57, 85, 107, Starstorp 25, Haagendrup 26, 55, 93, Klangendrup 27, Mortenstrup 28, Slutterup 28, Stimestrup 28, Svenstrup 29, Torpegaardene 29, Breelt Torp 29, Huedehaug Torp 29, Langelte Torp 29, Bistrup 30, Buckeballe Torp 30, Lejlestorp 31, Smidstrup 34, Davidsthorp 41, Kaathorp 41, Karlesthorp 41, Boserup 42, Egerup 43, Halendrup 44, Hjernerup 44, Kistrup 45, Ormstrup 45, Saksulfstorp 45, Saltrup 46, Sibberup 46, Siggerup 46, Soderup 46, Torup 46, Vokstrup 47, Østrup 47, Øverup 47, Følstrup 48, Pederstrup 48, Bonderup 50, 117, 141, Dragstrup 50, Fjellenstrup 51, Munkerup 52, Børstrup 53, 59, Nellerupgaard 54, Paarup 56, Stokkerup 56, Ejlstrup 57, Kagerup 58, Kollerup 58, Trustrup 59, Ammendrup 60, Kæderup 60, Hemmingstrup 62, Blistrup 63, Smidstrup 64, Unnerup 66, Torup 68, Aagerup 68, Togerup 69, Gotterups Agre 73, Fønstrup Dam 73, Torkilstrup 81, Alsønderup 83, Bendstrup 84, Taagerup 85, Grimstrup 88, Ubberup 89, Kulerup 91, Sonnerup 91, Tøllerup 94, 117, Toverup 94, Fornerup 95, Rorup 97, Sverkilstrup 97, Torplille 97, Torpmagle 97, Tømmerup 98, Ullerup 98, Bastrup 108, Thyrstorp 109, Slange-
rup 109, Hørup 111, Kvinderup 11, Manderup 111, 141, Lystrup 112, Hagerup 115, Paastrup 115, Sperrestrup 116, Snostrup 123, Svedstrup 124, Knardrup 128, Bolstrup 129, Ginnerup 132, Lyngerup 134, Abrahamstrup 135, Esbernæthorp 138, Røgerup 141, Krogstrup 142, Klepstrup 143, Ordrup 143, Rapperup 145, Ulstrup 145, Veilerup 146, Vejbytorp 146, Gamlerups Agre 150.
- Tved.** ?Sante 14.
- Tykke.** Ølstykke 123.

-um. Alme 55, Maarum 57, Kregme 89,
91, Søsum 126, Farum 129.

Vad. Kovad 87, Solevad 107, Kløvevad
119, Krogvad 129.

Vang. Egebæksvang 6, Stadsevang 32,
Gadevang 48, Stenholtsvang 49, Vester-
vang 57, Klostersvangel 82, Strøgaardsvang
84, Møllevang 94, Rønnevangel 102,
Tolvkarlevang 103, Høveltsvang 108,
Strandvangel 117, Kirkevangel 125,
Skovvang 125, Kartoffelvangel 127.

Ved. Spinvedsgaard 59, Nejede 84, Græse
131, Onsved 139.

Vig. Sandviggaard 3, ? Væge 68.

Væld, Vild. ? Dønnevælde 55, Tisvilde 67.

Vænge. Alsønderup Vænge 84, Vænget
138.

Værk. Frederiksværk 4.

Ø. Kalvø 3, ? Gurre 8, Øerne 12, Øen
112, Eskilsø 139, Orø 147.

Ør(e). Helsingør 1, Enøre 6, ? Hulerød 52.

RETTELSER.

- S. 9, Lin. 29. Kongens Mølle. Flyttes til Hellebæk Sogn.
- 20, — 9. Bysethorp, læs Bysæthorp.
- 49, — 10. Spaanildshus, læs Spønneltshus.
- 120, — 15. Oppesundby Mose, læs Oppe-Sundby Mose.